

205

جلد اول

از

مآثر الامرا

تأليف

نواب مصمم الدوله شاه نواز خان

بتصحیح

در درج دانشوري - دري برج هنر پروري - سخن سنج معني شناس
 ذكته رس والا قياس - دور بين عالي خيال - بلند بينش بے مثال - خلاق
 بدائع معاني - سباق فرسان سخن راني - زيب انوای دبستان دانش آموزي
 چمن پيراي بوستان فضائل انديزي - مورد رحمت خدای كريم

موال

مولوي عبد الرحيم

آبادي

مدرس مدرسه عاليه كلكته

نظر طرف ايشيا

۸۵ (۸۵) ترجمه اوله .. ۱۴۴۰

در مطبع اردو گانيد

واقع

كلكته

در سنه ۱۸۸۸ ع از طبع بهجامه نو برآمد

فہرست مضامین کتاب مآثر الامراء جلد اول

صفحہ	اذکار
۱	حمد و نعت
۵	تمہید کہ مواف مغفور ابن نسخہ یعنی میر عبد الرزاق الحسینی الخورزمی الارنگ آبادی ہنگام شروع بقید قلم آردہ
۱۰	خطبہ و تمہیدے کہ میر غلام علی آزاد بر سر اجزای فراہم آمدہ ابتداء نوشتہ
۱۴	احوال نواب مصمصام الدولہ شاہ نواز خان خوافی شہید ارنگ آبادی رحمہ اللہ
۴۱	دیباچہ میر عبد الرزاق بحوالہ صفحہ (۵) ..
۴۲	مقدمہ در فہرست کتاب
۴۲	حرف الاول ہشتاد و پنج (۸۵) ترجمہ ..
۴۴	حرف الباء بسٹ و نہ (۲۹) ترجمہ ..
۴۵	حرف التاء شانزدہ (۱۶) ترجمہ ..
۴۶	حرف الثاء در (۲) ترجمہ
۴۶	حرف الجیم صفحہ (۱۷) ترجمہ ..

مفحات	اذکار
۴۷ ..	حرف الخاء چهل و چهار (۴۴) ترجمه
۴۸ ..	حرف الدال بیست و یک (۲۱) ترجمه
۴۹ ..	حرف الذال شش (۶) ترجمه
۴۹ ..	حرف الراء هشتاد (۸۰) ترجمه
۵۲ ..	حرف الزاء چار (۴) ترجمه
۵۲ ..	حرف السین پنجاه و پنج (۵۵) ترجمه
۵۳ ..	حرف الشین پنجاه و چهار (۵۴) ترجمه
۵۵ ..	حرف الصاد نه (۹) ترجمه
۵۵ ..	حرف الضاد یک (۱) ترجمه
۵۵ ..	حرف الطاء در (۲) ترجمه
۵۵ ..	حرف الطاء در (۲) ترجمه
۵۶ ..	حرف العین سی (۳۰) ترجمه
۵۷ ..	حرف الغین هفت (۷) ترجمه
۵۷ ..	حرف القاء پانزده (۱۵) ترجمه
۵۷ ...	حرف القاف بسمت و نه (۲۹) ترجمه
۵۸ ..	حرف الکاف نه (۹) ترجمه
۵۸ ..	حرف الالم پنج (۵) ترجمه
۵۹ ..	حرف المیم یکصد و پنجاه و دو (۱۵۲) ترجمه
۶۳ ..	حرف الذون پانزده (۱۵) ترجمه

مفہات	اذکار
۶۳ ...	حرف الوار پنج (۵) ترجمہ
۶۳ ...	حرف الہاء تشش (۶) ترجمہ
۶۳ ...	حرف الیاء ہشتم (۸) ترجمہ

• باب الف •

۶۴ ...	اسمعیل بیگ دولدی
۶۵ ...	اعتبار خان ناظر
۶۵ ...	افضل خان
۶۷ ...	ادھم خان گوکہ
۷۳ ..	اشرف خان میر منشی
۷۵ ...	ابراہیم خان اوزبک
۷۷ ..	آصف خان خواجہ عبدالمجید ہرری
۸۴ ...	اسکندر خان اوزبک
۸۷ ...	الغ خان حبشی
۸۸ ...	اعتماد خان خواجہ سرا
۹۰ ...	آصف خان خواجہ غیاث الدین علی قزوینی
۹۳ ...	اعتماد خان گجرانی
۱۰۰ ...	امیر فتح اللہ شیرازی
۱۰۵ ...	اسمعیل قلی خان ذوالقدر
۱۰۷ ...	آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ

صفحات	انکار
۱۱۵	افضل خان شيخ عبدالرحمن
۱۱۸	اسلام خان چشتی فاروقی
۱۲۰	ابوالفتح خان دکنی
۱۲۶	احمد بیگ خان کابلی
۱۲۷	اعتماد الدوله میرزا غیاث بیگ طهرانی
۱۳۴	اعتبار خان خواجہ سرا
۱۳۵	ابراہیم خان فتح جنگ
۱۴۰	اسد خان معموری
۱۴۲	ادداجی رام
۱۴۵	افضل خان علامی ملا شکر اللہ شیرازی
۱۵۱	اخلاص خان حسین بیگ
۱۵۱	آصف خان مشہور بہ آصف جاہی
۱۶۰	اہتمام خان
۱۶۲	اسلام خان مشہدی
۱۶۷	اصالت خان میر عبدالہادی
۱۷۲	امیر خان میر ابوالبقا
۱۷۴	اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان
۱۸۰	اعتقاد خان میرزا شاپور
۱۸۲	آلہ یار خان

مفحات	اذکار
۱۸۵	احمد خان فیمازی
۱۸۸	آتش خان حبشی
۱۸۹	آله قلی خان اوزبک
۱۹۱	الف خان امان بیگ
۱۹۴	احمد بیگ خان
۱۹۵	اوزبک خان نذر بهادر
۱۹۸	اخلاص خان شیخ آله دیه
۲۰۰	افتخار خان خواجه ابوالبقا
۲۰۳	ارادت خان میر اسحق
۲۰۶	اشرف خان خواجه برخوردار
۲۰۷	آله وردی خان
۲۱۵	اکرام خان سید حسین
۲۱۶	الله یار خان میر توزک
۲۱۷	اسلام خان میر صیاء الدین حسینی بدخشی
۲۲۰	احتشام خان اخلاص خان شیخ فرید فتح پوری
۲۲۲	امالمت خان میرزا محمد
۲۲۵	اجتماع خان شیخ عبدالقوی
۲۲۹	آله وردی خان عالمگیرشاهی
۲۳۲	اعتقاد خان میرزا بهمن یار

صفحات	اذکار
۲۴۱	اسلام خان (زمی)
۲۴۷	اعظم خان کوکھ
۲۵۲	افتخار خان سلطان حسین
۲۵۵	آتش خان جان بیگ
۲۵۸	امانت خان میرک معین الدین احمد
۲۶۸	ایرج خان
۲۷۲	اشرف خان میر محمد اشرف
۲۷۴	آغر خان پیر محمد نام
۲۷۷	ارسلان خان
۲۷۷	امیر خان میر میران
۲۸۷	امانت خان ثانی
۲۹۰	ارشد خان میر ابوالاعلا
۲۹۱	اسمعیل خان مکھا
۲۹۲	ابونصر خان پسر شایسته خان
۲۹۳	امان الله خان
۲۹۵	ابراہیم خان
۳۰۱	احسن خان سلطان حسن
۳۰۳	امیر خان مندهی
۳۱۰	امیر الدولہ جملة الملک اسد خان

صفحہ	انکار
۳۲۱	امیر الامرا ہید حسین علی خان
۳۳۹	اعتقاد خان فرخ شاہی
۳۴۶	اعتماد الدولہ محمد امین خان چین بہادر
۳۵۰	اخلاص خان اخلاص کیش
۳۵۲	امین خان دکنی
۳۵۷	امین الدولہ امین الدین خان بہادر سنبھالی
۳۵۸	اعتماد الدولہ قمر الدین خان بہادر
۳۶۱	امیر الامرا غازی الدین خان بہادر فیروز جنگ
۳۶۳	ابوالخیر خان بہادر امام جنگ
۳۶۵	ابوالمنصور خان بہادر مفدر جنگ
۳۶۸	آصف الدولہ امیر الممالک
۳۷۰	اسمعیل خان بہادر ہنہی
* باب الجاء *	
۳۷۱	بیروم خان خانخانان
۳۸۴	بہادر خان شیبانی
۳۷۷	باز بہادر
۳۹۱	بابا خان قاقشاں
۳۹۳	بہادر
۳۹۴	باقی محمد خان

اذکار	صفحات
یابنده خان مغل	۳۹۴
پیشرو خان	۳۹۶
بہادر الملک	۳۹۸
بیدرم بیگ ترکمان	۳۹۹
بہادر خان ارزبک	۴۰۰
بیکمر خان	۴۰۱
بالجو تلیم شمشیر خان	۴۰۴
بے بدل خان سعیدای کیلانی	۴۰۵
ہاجر خان نجم ثانی	۴۰۸
بہرجی زمیندار بکلانہ	۴۱۲
بہادر خان روهلہ	۴۱۵
پردل خان	۴۲۴
باقی خان چیلہ قلاماق	۴۲۷
بزرگہراج رائہور	۴۲۹
بہرام سلطان	۴۳۱
بہادر خان باقی بیگ	۴۴۴
بادشاہ قلی خان	۴۴۷
بزرگ امید خان	۴۵۳
بہروز مند خان	۴۵۴

مفردات	اذکار
۴۵۸	باقی خان حیات بیگ ...
۴۶۱	بسالت خان میرزا سلطان نظر ..
۴۶۲	بیان خان
۴۶۳	برهان الملک سعادت خان ..
* باب التاء *	
۴۶۶	تردی بیگ خان ترکستانی ..
۴۷۱	تاتار خان خراسانی ..
۴۷۱	ترسون محمد خان ..
۴۷۵	تولک خان قوچین ..
۴۷۸	تردی خان ..
۴۷۸	ترخان مولانا نورالدین ...
۴۸۱	تخته بیگ سردار خان ...
۴۸۲	قاش بیگ تاج خان ..
۴۸۳	تربیت خان عبد الرحیم ..
۴۸۴	تہر خان میرزا محمود ..
۴۸۶	تربیت خان فخرالدین احمد بخشی ..
۴۹۰	تقرب خان حکیم دارود ..
۴۹۳	تربیت خان برلاس ..
۴۹۸	تربیت خان میر آتش ..

صفحہ	اذکار
۵۰۳	... ترکتاز خان
۵۰۴	... تیغ بیگ خان میرزا گل

* باب النشاء *

۵۰۵	... ثانی خان ہردی
۵۰۶	... ثناء اللہ خان و امان اللہ خان

* باب الجیم *

۵۰۷	... جعفر خان تکلو
۵۰۹	... جلال خان قورچی
۵۱۰	... جگمال
۵۱۱	... جانس بہادر
۵۱۲	.. جہانگیر قلی خان لالہ بیگ
۵۱۴	.. جگناٹھ
۵۱۶	.. جان سپار خان ترکمان
۵۲۰	.. جادو راز کانتیہ
۵۲۴	.. جہانگیر قلی خان شمس الدین
۵۲۶	.. جگر جعفر بکرماجیت
۵۲۷	.. جان نثار خان کمال الدین ہمین
۵۳۰	.. جان سپار خان خواجہ بابا

صفحات	اذکار
۵۳۰	جلال کاکر
۵۳۱	جعفر خان عمدۃ الملک
۵۳۵	جان سپار خان میر بہادر دل
۵۳۷	جان نثار خان خواجہ ابوالمکارم
۵۴۰	چوڑامن جات

• باب الحاء •

۵۴۸	ہاجی محمد خان سیستانی
۵۵۱	حسین خان تکریم
۵۵۴	حیدر محمد خان آختہ بیگی
۵۵۷	حاجی یوسف خان
۵۵۸	حکیم مہیم الدین ابوالفتح
۵۶۲	حکیم عین الملک شیرازی
۵۶۳	حکیم ہمام
۵۶۵	حسن بیگ خان بدخشی شیخ امیری
۵۶۸	حکیم علی گیلانی
۵۷۳	حاکم بیگ
۵۷۷	حکیم مدرا
۵۷۹	حبش خان
۵۸۳	حیات خان

صفحات	اذکار
۵۸۴	حسام الدین خان
۵۸۷	حکیم حاذق ...
۵۹۰	حقیقت خان
۵۹۱	حسین بیگ خان زیگ
۵۹۳	حسن علی خان بهادر ...
۵۹۹	حکیم الملک میر محمد مہدی
۶۰۰	حسین خان خورشیدی
۶۰۵	حمید الدین خان بہادر عالمگیر شاہی
۶۱۱	حیدر علی خان بہادر ...
* باب الخاء *	
۶۱۳	خضر خواجہ خان
۶۱۵	خواجہ جلال الدین محمود خراسانی بجرق
۶۱۸	خواجہ معظم
۶۲۲	خان زمان علی قلی
۶۳۰	خواجہ جہان ہروی
۶۳۲	خان عالم چلمہ بیگ
۶۳۵	خانخانان منعم بیگ
۶۴۵	خان جہان حسین قلی بیگ
۶۵۳	خواجہ شاہ منصور شیرازی

صفحات	انکار		
۶۵۹	خداوند خان دکنی
۶۶۰	خواجہ نظام الدین احمد
۶۶۴	خواجہ شمس الدین خوافی
۶۶۹	خواجگی وتم اللہ
۶۷۱	خواجگی محمد حسین
۶۷۲	خواجہ جہان کابلی
۶۷۳	خسرو بے
۶۷۵	خان اعظم میرزا عزیز کوکھ
۶۹۳	خانخانان میرزا عبد الرحیم
۷۱۳	خدمت دوست خان رضا بہادر
۷۱۶	خانجہان لودی
۷۳۲	خان اعظم میرزا برخوردار
۷۳۷	خواجہ ابو الحسن ترمذی ملقب بہ رکن السلطنت		
۷۴۰	خان زمان بہادر میرزا امان اللہ
۷۴۸	..		خواجہ جہان خوافی خواجہ جان نام
۷۴۹	..		خان دوران نصرت جنگ خواجہ صابر نام
۷۵۸	خان جہان بارہ
۷۷۲	خواجہ عبد الہادی
۷۷۳	خوشحال بیگ کاشغری

(جلد اول مآثر الامرا) (۱۴) (فہرست)

مفہمات	انکار
۷۷۴	خواص خان بختیار خان دکنی
۷۷۵	خلیل اللہ خان
۷۸۲	خان دوزان سید محمود
۷۸۵	خان زمان میر خلیل
۷۹۲	خواجہ عبد الرحیم خان
۷۹۴	خان زمان شیخ نظام حیدر آبادی
۷۹۸	خان جہان بہادر ظفر جنگ کولڈاش میر ملک حسین
۸۱۴	خدا بندہ خان
۸۱۶	خان عالم اخلاص خان
۸۱۷	خان جہان بہادر کولڈاش ظفر جنگ علی مراد
۸۱۹	خاندوزان امیر الامرا خواجہ عامر
۸۲۵	خدا یار خان
۸۲۹	خان زمان میروانی
۸۳۲	خواجہ عبد اللہ خان
۸۳۴	خواجہ قلی خان بہادر

* بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ *

سزایش بیکران و نیدایش بے اندازہ مالک الملکے را سزد
 کہ آثار بادشاہان نامدار و مآثر آمرای کامگار نمونہ ایست
 از قدرت شاملہ و عزادت کاملہ او - فرمان فرمائے کہ احکام
 بالغہ اش دل و دست جہانیان را فرا گرفته - هیچ ذرہ را
 بے اقدار جلیل المقدار او حرکتے میسور نیست - و بے حکم
 محکم او هیچ متحرکے را سکونے مقدر نہ - انتظام بخشے کہ
 بساط بسیط را بوجود سلاطین عالی تبار زیب و زینت دادہ مہد
 امن و امان ساخت - و نوینان بلذت مقدار را با نخت نشیخان
 نسبت جوارح با دل بخشیدہ واسطہ انجراح امور عامہ برآیا
 گردانیدہ - نافذ الحکمے کہ بیک لفظ کن عالم مصدوعات را
 از ممکن عدم بعزمہ وجود آورد - بالغ الحکمے کہ در خلقت
 اشیا جہان جہان لطائف (کہ صاحب طبعان از دریافت آن بعجز

گرایند) ردیعت نهاد * لراقمه * نظم *

خدایا بحکم تو اندر جهان * زمین ساکن است و روان آسمان
بزرگی ده جن و آدم نوئی * همه شه شهنشاه عالم نوئی
و در در نامحدود بر قافله سالاری * پس از بعثت اتباع احکام
آلهی نموده قلت متابعان و کثرت مخالفان را بنظر در نیارد
و بر گمراهان ضلالت منشی غایت بنیان قناعت و تاراج برده
شکستهای متواتره داده جزای اعمال در گذار آنها نهاد - تا آنکه
دین متینش روی عالم را فرا گرفت - و باطراف و اکناف
رسیده رواج و روانی یافت * لراقمه * نظم *

محمد شه ملک دنیا و دین * که تیغش بر انداخت بنیاد کین
بخیل رسل جمله تاج سر اوست * که ختم سری چون نبوت بر دست
و بر آل خیر مآل و اصحاب نیک نصاب او باد - که رکن رکین
ایوان حکم رانی و دره از معموره همه دانی او یند *

اما بعد بر تماشائیان این بازیچه عبرت و ناظران این تماشاگاه
اعتبار مخفی نماید - که والد مغفور راقم این سطور میر
عبد الرزاق (که مخاطب به مصمص الدوله گردیده) در ایام (که
بقطب پوره در رنگ آباد حالت انزوا داشت) چون در فن سیر
خیله آگاهی بهم رسانیده (حتی که احوال سلاطین تیموریه هندوستان
و امرای عهد آنها سر زبانش بود) و در نسب دانی قسمه
مهارتش رسیده (که اکثره نام و احوال فیالکلی خود از

تحقیق میکردند) برای صرف وقت مشغله اندیشیده بتالیف این نسخه (که مشتمل است بر احوال امرای عهد پادشاهان مزبور) توجه می‌گماشت - چنانچه احوال بسیاری از آنها مسوده نموده و جمعی از تصوید به نویض برده بود - پس ازان (که نواب آصف‌جاه بر سر عنایت آمده بحضور طلبداشته بکار سرکار خود مامور گردانید - و پستور نواب نظام‌الدوله شهید دیوانی سرکار خود سپرده صاحب اختیار ساخت) اتمام آن نسخه در برده التوا ماند - (روزه محرر این کلمات ظاهر نمود که نسخه خوبی تمهید یافته - اگر اتمام می پذیرفت - آن بزرگ بر زبان آورد که تو تمام خواهی کرد - پستور آن مبرور بوکالت نواب ملابت جنگ امتیاز اندوخته آخر سرور هر آن کار کرد - و خانه بتاراج آمد - آن اجزا بغارت مردم رفت - بعد از چند سال تدری اجزا بدست آمد - میر غلام علی آزاد سلمه الله (که با آن مغفور دوستی بسیار داشت) آن اجزا را فراهم آورده خطبه و تمهید نوشته احوال آن مرحوم ضمیمه ساخت - و پس ازان جزو چند دیگر هم بهم رسید - چو راقم را فرموده آن بزرگ بخاطر می خلید همواره بخیال آن سرگرمی داشت - تا آنکه در سال (۱۱۸۲) هزار و یکصد و هشتاد و دو هجری شروع نموده احوال ثلثه مردم از کتب تاریخ فراهم آورده انضمام داد و تمهید (که والد مرحوم در ابتدا خود نوشته - و محرر بر بیافیه

نقل گرفته بود) و خطبه و تمهیدے (که میر آزاد نوشته) با چهار ترجمه (که آن هم مرقوم قلم میر آزاد است) نیز ثبت نمود *

کتاب (که در وقت تالیف بنظر محرر این سطور بود) بدین تفصیل است - اکبرنامه شیخ ابوالفضل مبارک - طبقات اکبری تالیف خواجه نظام الدین احمد - منتخب التواریخ تالیف شیخ عبد القادر بدایونی - گلشن ابراهیمی مشهور بتاریخ فرشته تالیف محمد قاسم - عالم آرا تالیف سکندر بیگ منشی شاه عباس دارای ایران - هفت اقلیم تالیف امین احمد رازی - زبدة التواریخ تالیف نورالحق - اقبال نامه تالیف معتمد خان بخشی - جهانگیر نامه که جذبت مکانی احوال درازده ساله خود نوشته - ذخیره الخوانین تالیف شیخ فرید بهکری - مجمع الافغانی که کسے برای خانجهان لودی نوشته - پادشاه نامه تالیف ملا عبد الحمید لاهوری و محمد وارث - عمل صالح تالیف محمد محمد صالح کنبو - وقائع تندهار - عالمگیر نامه تالیف محمد کاظم منشی - مرآت العالم تالیف بختدار خان خواجه سرا - تاریخ آشام - خلاصة التواریخ که در عهد عالمگیر پادشاه هندوئی نوشته تاریخ دلکشا مشتمل بر بعضی سوانح عهد عالمگیری که هندوئی نوشته متأثر عالمگیری تالیف مستعد خان محمد شافی - بهادر شاه نامه تالیف نعمت خان عالی - لب لباب تالیف خواجیخان تاریخ محمد شاهي - فتحیه تالیف یوسف محمد خان - تذکره

مجمع المفائس تالیف سراج الدین علی خان آرزو - مرآت واردات
تالیف محمد شفیع وارد تخلص - جهان کشا تاریخ نادر شاه
تذکره سرد آزاد و خزانه عامره هر دو مؤلف میر غلام علی آزاد
مرآت الصفا تالیف میر محمد علی برهانپوری - تاریخ بنگاله *

امید از مطالعه کنندگان این کتاب آنست که اگر سهوی یا خطائی
بنظر آید در اصلاح کوشند - و بنظر عیب پوش پوشند *

مخفی نماند که مغفور میورد جامع این نگارین نامه بنای تقدیم
و تاخیر احوال اشخاص که مذکور اند بر سال فوت قرار داده
چون سال فوت بعضی معلوم نشده بنابراین تا سال که احوال آنها
نگارش یافته همان سال را بجای سال فوت اعتبار نموده شد *

لله المنة این نامه طرب افزا در سال (۱۱۹۴) یک هزار و یکصد

و نود و چهار هجری با اتمام رسید - و تاریخ اتمام در چنین
صورت گرفت *

قلم حدیقه آراست از بهار سخن * پسند اهل خرد عیش گاه هر دانا
سواد کلک بهار آفرین راقم آن * شکسته ناز ارم رشک جنه الماری

۱۱۹۴

دبیر عقل رقم کرد سال اتمامش * زه ادیب مصاحب آثار الامرا ۹۴ ۱۱ هـ

تمهیدے کہ مولف مغفور این نسخه

ہنگام شروع بقید قلم آوردہ

از مبادی سن رشد و تمیز با و مف صرف اوقات بمتداولات

در سیئه شوتی بتصفیح هیر و تاریخ بود - هرگاه فرصتی دست میداد
 برخی بسرگذشت سلاطین سابقه عبرتی فرا میگرفت - و لختی از احوال
 نوئیان بلند مرتبه^(۲) تنبیه میشد - گاهی کلام حکما و اصحاب ثقی^(۳)
 بصیرتی می افزود - و وقتی موزون سخنان شعرا اهتزاز می آورد
 تا آنکه در عشره ثالثه^(۴) سنین ندامت فرین (که ازان بعمر تغیر رود)
 زمانه بکشاکش ملازم پیشگی افکند - و اوقات به تحصیل معاش
 صرف گردید - پس ازان ترقه و تنعم باشغال دیگر انداخت
 محاسن صفحه نماند - و آشنائی کتاب از میان رفت - مگر گاه گاهی
 اندیشه تصوید اندوختها پیرامون خاطر میگردید - تا ارغمانی
 بنورسان عالم شهود سرانجام یابد - اما زمانه بزبان حال می سرآید *

* نظم *

* دماغ بر فلک و دل بپای مهر بتان *

* چگونه حرف زخم دل کجا دماغ کجا *

ناگاه از نیرنگی تقدیر و نوال عجیبی (رزگار در سنه ۱۱۵۵) یکروز
 و یکصد و پنجاه و پنج عزلتی و انزوائی روی داد - که بظاهر آبستن
 هزاران تشویش و خلش توهم میشد - لیکن دل رهین فراوان
 آسودگی و آسایش بوده این فرصت غیر متصور و فراغ
 نامترقب را مغتنم پنداشت - و همان دیرین آرزو سراپای دل گرفت

(۲) هـ [بعضی نسخه] تنبیه (۳) نسخه [۱] نهی - یا اصحاب

و کهنه تمنا بتازگی کل کرد - اما ملاحظه تجدید ترتیب مانع تحریر گردید - چه هر آئینه و (وشه) که بخیال میگذشت (پیشینیان بدان اسلوب دفترها پرداخته اند - و سایر فرق را از صاحب کمالان معنوی و والا دستگاهان مورثی رأساً و ضمناً و امالاً و تبعاً هم بعنوان بسط و اطناب و هم برسم ایجاز و اختصار استیعاب و استیفا نموده - و دل بدان نسق نمی گرانید - و از قبیل اعلام معلوم می شمرد - که بغتةً بخاطر فرور ریخته اند که اگر

۹۶۳

از آغاز نخستین سال جلوس عرش آشیانی (که نصرت اکبر ازان مذهب است) تا زمان حال امرای والا شان و نوئیان بلند مکان (که در نوبت دولت خود برخی به نیروی اتبال و حسن نیت خیر مآل مصدر امور فخریه و مظهر کارهای عظیمه گشته گوی نیکنامی بستوده انجامی بوده اند - و جوتی بباد بروت شوکت و دستگاه و نخوت مال و جاه بخود سری و گردن کشی و بال و نکال انداخته) به تاسیق حروف تهجی نگارش پذیرند و در ضمن احوال مقالات غریبه و حکایات عجیبه و تدابیر صایبه و کاروانیهای شگرف و فوج کشیهای سترگ و بهادرانی نمایان و مردانگی شایسته گذارش یابد و تقریباً کلیات سوانح در مدد سالک سلاطین ستوده شمیم تیموریة هندوستان شکر الله سعیم با بسیاری کهنه خانوادها ذکر پذیرد هر آئینه بتازه نگارین مفعله تالیف نقش نو می بندد - و این نامه را از مولفات دیگران امتیاز

بہم میرسد - لہذا دل نوی گزین را بدین ترتیب غریب آئین
 داعیہ تصمیم یافت - و چہرہ مقصود بشکرت وجہ روی نمود *
 اگرچہ درین وقت کتابے موسوم بذخیرۃ الخواتین ^(۲) تصنیف
 شیخ معروف بہکری متضمن احوال امرا بنظر رسید و اکثر
 مطالب آن ضمیمہ این نسخہ گردید لیکن چون بنای آن بر اخبار
 سماعی مخالف تحقیق اہل این فن بود و ماخذ این نسخہ کتب
 معتبرہ ثقات است رجحانے بدیہی و مزیتے ظاہر ہرآن متحقق
 و ثابت گشت - و چون در عہد عرش آشیانی (کہ مذہبای
 مناصب امارت پنجہزاری گری بود - مگر در آخر دولت آن پادشاہ
 والا جاہ در سہ کس بمنصب ہفت ہزاری پایۃ عزت برافراختند)
 نوکری پادشاہی قدرے عظیم و منصبہا اعتبارے سترگ داشتہ
 بسیاری در تلیل مذصی صاحب جمعیت و دستگاہ بودہ اند
 بذابریں تا پانصدی آنوقت مذکور ساخت - و نا عہد فردوس آشیانی
 و اواسط زمان خلد مکان (کہ کثرت مناصب و مراتب بمیان
 آمد) تا سہ ہزاری و صاحب طبیل و علم بقید تحریر آرد
 و بعد ازاں بنابر یساق پر مشاق دکن و افزایش نوکران و کم حاصلی
 ملک آن حلاوتہا نمائد - و رفتہ رفتہ این دائرہ وسیعتر گردید
 چنانچہ درین زمانہ بے خیر و برکت (کہ بسا ہفت ہزاری بہفت

(۲) نسخہ [ج] الخوانین (۳) در [بعضی نسخہ] پر مساق •

و هشتاد و دو هزار خسارت زندگ و نام اند - و در هر ناحیه و جاذب
 بسیاری شش هزار و پنجاه هزار سیلی خور شش و پنج
 چرخ بد سرانجام (بهفت و پنج اکتفا نمود - و پیشتره اسلاف
 (۲)
 (که بزاریه نشینی خمول فرسوده اند) به طفیلی داستان اخلاف
 گرامی رتبه بنام آردی چارید زندگی اندوختند - و بسیاری اینها
 و احفاد (که از بے شدی بمناصب عالیہ ترقی نکرده) در ذیل نیاگان
 بلند مرتبه بفروغ بیان چهره احوال افروخته - و جوقه بذا بر کمال
 از کمالات موریه حسبه بلا تقید منصب معتبر بنگارش آمد
 و این نسخه جامعه کثیر الآثار بهائز الامرا مسمی گردید *

چون درین دودمان سلاطین تیموریه برای هر یک از آباء
 سامیه و امهات صافیه لقبی تعیین می یابد (چنانچه صاحبقران مراد
 از امیر تیمور است - و فردوس مکانی اشاره بظہر الدین محمد
 بابر پادشاه - و جنت آشیانی عبارت از نصیر الدین محمد همایون
 و عرش آشیانی لقب عظیم جلال الدین محمد اکبر است
 و جنت مکانی ایما به نور الدین محمد جهانگیر - و فردوس آشیانی
 و اعلیٰ حضرت هر دو خطاب شهاب الدین محمد صاحبقران ثانی
 شاه جهان است - و خلد مکان مراد از نفس نامی محبی الدین محمد
 اورنگ زیب عالمگیر غازی است - و خلد منزل قطب الدین

محمد معظم شاه عالم مخاطب بهادر شاه است - و والد ماجد
 مرش آشیانی حمیده بانو بیگم ملقبه به مریم مکانی - و ام محترمه
 خلد مکان ارجمند بانو بیگم مخاطب به ممتاز محل - و همشیره کلان
 ایشان جهان آرا بیگم مدعو به بیگم صاحبه اند (بنابرین درین کتاب
 هر جا ضرورت داعی بود بذابر اختصار بالقاب اکتفا رفت - و بنام
 دیگر پادشاهان تصریح نگار آمد - مگر بعضی جا محمد شاه پادشاه را
 بلقب فردوس آرامگاه یاد نموده شد *

خطبه و تمهید که میر غلام علی آزاد ادامه

الله بر سر اجزای فراهم آمده ابتداء نوشتند

چون نسخه مزبور رواج یافته فی الجمله نام شهرتی تحصیل
 نموده و نیز خطبه مذکوره مشتمل بر احوال مولف مرحوم بود
 راقم سطور آنرا ضمیمه کتاب گردانید *

حمد شاعرشاهی که اورنگ نشیخان سلطنت را رتبه والای
 جهانبانی کرامت نمود - و مسند طرازان امارت را منصب
 پیش دستی انس گروه والاشکوه مرحمت فرمود - و صلوة و سلام
 بر جهان بناهی که نظم و نسق کار امت بجه رونق پرداخت - و عالم
 جن و بشر را بمهر خدا داد نبوت مسخر ساخت - و آل
 فرخنده خصال که شاعردهای والاتباع اند - و اصحاب تقدس انتصاب
 که در زبانی عالی مقدار اند *

اما بعد این کتابے ست ممتاز و کارنامہ ایست بے انبار
تصنیف مورد تأییدات یزدانی جامع کمالات انسانی امیر
بے نظیر نواب مصمم الدولہ شاہ نواز خان علیہ الرحمۃ و الرضوان
کہ بخامہ سحر طراز بہ تحریر این نسخہ پرداخت - و مدت پنج سال
باحیای جمعے ابنای جنس خود صرف ساخت - مآہران فن اخبار
و محققان وقائع در زگار می شناسند کہ مصنف علیہ الرحمۃ چہ قدر
خون از رگ اندیشہ چکانیدہ - و مراتب تحقیق مطالب و تصحیح
مقاصد بکجا رسانیدہ - اما ادراقی کہ بتسوید در آمد قریب دوازده سال
در طاق نسیان ماند - و این طارؤس دعا در کنج قفس ہال و پرے
ببفشاند (۲) - فرصت دست نداد کہ مسودہ از سواد بہ بیاض بر آید
و شب یلدا بصبح عالم افروز گراید - تا آنکہ مصنف علیہ الرحمۃ را
جرعہ شہادت چشانند - و نتائج طبع والا را برگرد یتیمی
نشانند - خانہ مصنف بتاراج درآمد - و کتب خانہ یقلم شیراز
جمعیت گسیخت - فقیر غلام عابدی متخلص بآزان حسینی واسطی
بلگرامی (کہ با مصنف علیہ الرحمۃ دوستی لانہایت داشت)
بر فقدان این کارنامہ بے نظیر دستہای افسوس برہم مالید - و مدتی
ریشہ سراغ در شش جہت دوانید - هیچ گل نکرد کہ این نعمتہ
کجا رفت - و بدست کج افتاد - بعد یک سال کامل از شہادت

مصنف علیه الرحمة سرشته تفحص بجائے رسید - و یوسف گم گشته
 چهره پیدائی را نمود - طرفه شگفتگی بهم رسید - و عجب انشراح
 دست داد - فی الفور آستین بترتیب و تبیض این معسوده بر شکمت
 و اوراق پریشان را شیراز جمعیت بر بست - و هرگاه این نسخه مجزا
 از کتب خانه مصنف علیه الرحمة هجرت نموده جای دیگر افتاد
 از بے احتیاطی اجزاء نسخه یکجا نماند - و حکم اوراق خزان
 بهم رساند - بعد محنت تمام اوراق پراکنده فراهم رسید - لیکن
 ترجمه قطب الملک عبدالله خان وزیر اعظم محمد فرخ سیر پادشاه
 (که مصنف علیه الرحمة بقلم داده بود) بمعرض تالف درآمد
 و ترجمه امیر الامرا سید حسین علی خان برادر قطب الملک
 از ازل ناقص بدست افتاد - و ترجمه نواب آصف جاه و خلف او
 نواب نظام الدوله شهید مصنف علیه الرحمة خون بتحریر
 در نیارد - و تنگ چشمی روزگار فرصت نداد - جلالت شان این
 هر چهار امیر آفتاب نظیر ظاهر - و اثبات تراجم اینها درین نامه
 والا قدر از جمله ضروریات - اتفاقاً فقیر تراجم اربعه را در تالیف
 خود سرر آزاد لباس رقم پوشانیده - ترجمه قطب الملک و نواب
 (۲)
 آصف جاه و نواب نظام الدوله شهید از سرر آزاد درینجا نقل
 افتاد - و ترجمه امیر الامرا سید حسین علی خان هر قدر که

بدست آمد بحال داشته آغاز آن از سرآزاد انضمام پذیرفت
و بعضی تراجم دیگر ضروری درین اجزا نیست - مثل ترجمه شیخ
ابوالفضل صاحب اکبرنامه که عمده‌گی او حاجت شرح ندارد
و مصنف علیه الرحمة در انشا تتبع شان او میکند - و ترجمه
سعدالله خان وزیر اعظم فردوس آشیانی - و مصنف علیه الرحمة
در بعضی مواضع حواله مطلبی بزبان تلم میدهد - و محل حواله
ناپیدا است - ازینجا مستفاد میشود که نامه طراز علیه الرحمة
(۲) تراجم عمده‌گان را در سلک تحریر کشیده - لیکن تندباد حادثه
بغارت برد - و نیز تلم مصنف علیه الرحمة بعضی تراجم را
ناتمام گذاشت - هرچه شد شد - و هرچه ماند ماند - اکنون
کرا دماغ که این تراجم را فراهم آرند - و بالحق پردازند - و دیباجة
کتاب مصنف علیه الرحمة خود املا نمود - مگر تحریر حمد
و صلوة باقی مانده بود - فقیر فقرات حمد و صلوة نوشته مصدر
ساخت - و درین مقام اول ترجمه مصنف علیه الرحمة ثبت
میشود - بعد ازان شروع در تحریر اصل کتاب میروند - بعونه
سبحانه تعالی *

(۲) نسخه [اب] عمده را (۳) نسخه [ب] فقیر در مکان حمد و

صلوات آیه قرآنی را تبرکا تاج عنوان ساخت *

نواب مصمصام الدوله شاه نواز خان شهید

خوافي اورنگ آبادي رحمہ اللہ تعالیٰ

نام اصلي او مير عبد الرزاق است - و اصلش از اعيان سادات
خواف - جدّ اعلاى او مير کمال الدين در عهد اکبر پادشاه
از خواف سرے بهند کشيد - و در سلک عمده نوکران پادشاهي
در آمد - پسرش ميرک حسين در زمان جهانگيري نوکري
درگاه سلطاني بامتياز داشت - پسرش ميرک معين الدين
مخاطب به امانت خان در عهد شاه جهاني بمنصب عمده
فوق امتياز^(۲) برافراخت - و در عهد عالمگيري بدیوانی لاهور
و ملتان و کابل و کشمير بنوبت سرفرازي يافت - و هنگامی
(که صوبه داری ملتان بشاهزاده شاه عالم نامزد شد) نيابت
صوبه داري بامانت خان ضميمه دیواني قرار يافت - و او
باقضای خطاب خود در کمال امانت و دیانت بسر مي برد *

وقت در ایام دیواني حکم سلطاني بنام او صدر يافت - که
فلان شخص را روانه درگاه باید ساخت - امانت خان آن شخص را
طلبیده تکلیف رفتن درگاه سلطاني کرد - آن شخص گفت اگر شما
کفیل آبروی من ميشويد ميروم - امانت خان جواب داد
که من بر شخصی که با پدر و برادران سلوک چنین و چنان

کرده باشد (یعنی عالمگیر پادشاه) اعتماد ندارم - چگونه کفیل
 میتوانم شد - متهپیان این خبر را به پادشاه رسانیدند - پادشاه
 در غضب آمد - و از منصب و جایگیر و دیوانی خالصه^(۲)
 عزل کرد - امانت خان ایامی معدود بیکار ماند - آخر پادشاه را
 نقش خاطر شد که این شخص از خدا ترسید - و ملاحظه من
 نکرد - همین وصف والا مربی شد - پادشاه او را باز نواخت
 و بمنصب و جایگیر و دیوانی خالصه پیرایه امتیاز بخشید
 و نوعی شخصیت او ذهن نشین شد - که در جمیع مهمات قول
 و فعل او را اعتماد کلی بهم رسید - ایامی (که پادشاه در هذو
 بود - و صوبه دارئی دکن بخاندجهان بهادر کوکلتش عنایت فرمود)
 دیوانی دکن و بخشی گری و وقائع نگاری به امانت خان
 مرحمت شد - او دیوانی را باستقلال تمام کرد - خان جهان
 بهادر اکثر بخانه او می آمد - و او را نظامت اورنگ آباد هم
 شده بود *

از جمله پسران او چهار کس اعتبار بهم رسانیدند - اول
 میر عبد القادر دیانت خان - درم میر حسین امانت خان
 که یکی بدیوانی تن و دیگری بدیوانی خالصه سرفرازی یافت
 و نیز امانت خان را حکومت بندرسورت مقرر شد - و بعد

(۲) نسخه [ابج] جایگزین و خدمت عزل کرد *

فوت از حکومت آنجا بدیانت خان عنایت شد - و این دیانت
 خان پیش از حکومت هورت بدیوانی دکن مامور شده بود
 و بعد حکومت هورت در باره بدیوانی دکن سر عزت برافراخت
 سیوم میر عبدالرحمن وزارت خان - متخلص بگرامی - او بدیوانی
 مالوه و دیوانی بیجاپور سر بانددی یافت - شعر برجسته میگفت
 و دیوانه فراهم آورده - ازوست *

* تا قافله سالار جنون فال سفر زد *

* دیوانه ما دامن صحرا بکمر زد *

* دیگر *

* فصل گل آمد و من توبه بیجا کردم *

* چه ستم بر قدح و چور بمینا کردم *

* با رفیقان زخودرفته سفر دست نداد *

* سیر صحرای جنون حیف که تنها کردم *

چهارم کاظم خان که بدیوانی ملتان سرفرازی یافت - میر

حسن علی پسر کاظم خان مذکور پدر نواب مصمم الدوله^(۲)

شاه نواز خان اسم - و نسب نواب مصمم الدوله از جانب مادر

بمیر حسین امانت خان که بالا مذکور شد میرسد - میر

حسن علی والد نواب مصمم الدوله در عمر بیست سالگی فوت کرد

و فرصت نشو و نما نیافت *

مخفی نماند که اولاد میرک معین الدین امانت خان مذکور
 بعد کثرت رسید - و محاله عظیمی ازین قبیله در بلده ادرنگ آباد
 آبادی پذیرفت - و دیوانی دکن و اکثر خدمات عمده این
 ممالک باین دودمان تعلق گرفت - و عالمی از فیض این خاندان
 بهره اندوخت - دیوانی دکن بعد میر عبدالقادر دیانت خان
 به خلف او علی نقی خان مقرر شد - و بخطاب پدر یعنی
 دیانت خان مخاطب گردید - و بعد وفات او این منصب والا
 بمیرک محمد تقی پسر او تفویض شد - و خطاب وزارت خان
 یافت - و بعد از انتقال او ببرادرش میر محمد حسین خان
 تقرر گرفت - میر محمد حسین خان در عهد نواب آصف جاه
 و بعد آن در کمال اعتبار بسر می برد - و آخرها بخطاب یمن الدوله
 مضمون جاذب سرفرازی یافت - و او و نواب مصمم الدوله
 در یکروز بمرتبه شهادت فایز شدند *

اکنون باحوال نواب مصمم الدوله زبان قلم را رطب می سازم
 مذاق این امیر بے نظیر زیاده از آنست که زبان قلم تقریر
 تواند کرد - یا وسعت قریطاس احاطه تواند نمود - حقا که چشم
 روزگار امیر باین جامعیت کمالات ندیده - و سپهر کهن سال
 صاحب دولتی باین حیثیت در میزان نظر نسنجیده - از عافون
 نشوونما آثار رشد از ناصیه او پیدا بود - و انوار استقبال از جبین
 حال جلوه می نمود - ولادت او بیست و نهم رمضان سنه (۱۱۱۱)

احدی عشر و مائۀ و الف در دار السلطنت لاهور واقع شد
 چون اقباء او اکثر در اردنگ آباد بودند باین علاقه در دیعان شباب
 از لاهور بآردنگ آباد آمد - در آرائل بمنصبی از پیشگاه نواب
 آصف جاہ (طاب ثراہ) سرفرازی یافت - و بعد چندے بدیوانی
 پادشاهی صوبہ برار مامور شد - و مدتی برین عہدہ قیام نمود
 و بر وجہ احسن سرانجام داد - نوعیکہ نواب آصف جاہ نوبتی
 فرمود - کار میر عبد الرزاق خان نمکے داد - چون محمد شاہ والی
 دہلی در سنہ (۱۱۵۰) خمسین و مائۀ و الف نواب آصف جاہ را
 بحضور خود طلبید و نواب آصف جاہ خلف الصدق خود نواب
 نظام الدولہ ناصر جنگ را بہ نیابت خود در دکن گذاشتہ عازم
 دارالخلافہ شد محکم نواب مصمّم الدولہ با نواب نظام الدولہ
 گیرا افتاد - نواب نظام الدولہ او را بدیوانی سرکار خود و دیوانی
 پادشاهی ہردو سرفراز فرمود - و از ہردو خدمت عہدہ را
 باستقلال تمام سرانجام داد - و دیانت و امانت را بسرحد
 کمال رسانید *

چون نواب آصف جاہ از ہند بدکن لوای معارفت برافراخت
 مغویان نواب نظام الدولہ را بر سر مخالفت والد بزرگوار آوردند
 رای نواب مصمّم الدولہ برین نبود - بلکہ تحریض بر موافقت
 مینمود - چون جم غفیر از مغویان ہر طرف بودند گفتہ نواب
 مصمّم الدولہ پیش نرفت - روزے کہ با پدر و پسر جنگ واقع

شد نواب مصمص الدوله بر فیل ردیف نواب نظام الدوله بود
 چون فوج نواب نظام الدوله شکست خورد و مردم آصف جاهی^(۲)
 فیل او را حلقه کردند حرز الله خان نبیرگ سعد الله خان وزیر
 (که با نواب مصمص الدوله آشنائی داشت) با او گفت - که
 نظام الدوله بخانه پدر میروند - شما کجا میروید - شرط رفاقت^(۳)
 تا وقتی که باید بجا آوردید - اکنون ازین مهلکه کناره باید کرد
 مشارالیه از فیل فرود آمده یکسو شد - و مدتی معاتب نواب
 آصف جاه ماند - و انزوائی اختیار نمود - درین ایام بتحریر و تسوید^(۴)
 مآثر الامرا اشتغال ورزید - و مدتی پنج سال اوقات برون موزال
 گذرانید - آخر نواب آصف جاه در پایان عهد خود مطابق سنه
 (۱۱۶۰) ستین و مائه و الف او را از عتاب برآورد - و بدستور
 سابق بدیوانی برار مامور ساخت - و عنقریب نواب آصف جاه
 در گذشت - و نواب نظام الدوله بر مسند پدر به نشست - و نواب
 مصمص الدوله را از برار طلبیده بدیوانی سرکار خود بدستور
 سابق سرفراز ساخت - و او باستقلال تمام عهد دیوانی را
 (که کار وزارت شش صوبه دکن است) سرانجام داد - و چون نواب
 نظام الدوله حسب الطلب احمد شاه فرمانروای هندوستان قصد

(۲) نسخه [۱] مردم آصف جاه (۳) نسخه [ج] نواب نظام الدوله (۴)

در [بعضی نسخه] انزوا اختیار نمود *

شاه جهان آباد کرد نواب مصمص الدوله را بدکن گذاشت . و وقت
 وداع انگشتری خود را بار عنایت کرد . و فرمود این مهر
 سلیمانی سم - لیکن نواب نظام الدوله تا دریای نویده^(۲) رفته
 بر طبق حکم ملطانی بدکن عطف عنان نمود . و چون رایات
 نواب نظام الدوله در ملک اراکات خرامید و بر مظفر جنگ
 ظفر یافت نواب مصمص الدوله هر چند بنواب نظام الدوله
 عرض کرد که اقامت این آکا^(۳) مصاصحت نیست محمد علی
 خان پسر انور الدین خان شهابت جنگ گوباموئی را باتفاق
 فرنگیان انگریز درین ملک باید گذاشت که اینها برای تذبیه
 نصاری^(۴) فراسیس پهلجهری^(۵) کفایت میکنند نواب نظام الدوله
 گوش نکرد . و بعضی کوتاه اندیشان (که بنابر اغراض نفسانی
 خود اقامت آن ملک میخواستند - و برای منفعت جزوی چشم
 از انتظام کلی پوشیدند) مزاج نواب نظام الدوله را بر سر اقامت
 آن ملک آوردند . تا آنکه گذشت آنچه گذشت *

بعد شهادت نواب نظام الدوله ریاست بمظفر جنگ رسید

(۲) نسخه [اب ج] نرد - بالف (۳) در [نسخها] الکه بها می نویسد
 ۱۰ در کتب لغت آکا بالف آمده (۴) نسخه [ج] نصاری فرامیس کفایت
 میکنند (۵) در [بعضی نسخه] پهلجهری - و در [بعضی] پهلجهری - و در
 [بعضی] پهلجهری - و در [بعضی] پهلجهری *

و ازان ملك عطف عثمان فرمود - و قريب شهر كويه ^(۲) رسیده بقتل
رسید - و مصاند رياست بتمكن نواب ملايكن جنگ امير الممالك
خلف الصدق نواب آصف جاه زينك پذيرفت - و الويه فيروزي
از نواحي كويه بر سر شهر كرنول رسيد - نواب مصمام الدوله
تا اینجا همراه لشكر بود - در كرنول از لشكر جدا شده بر جناح
استعجال خود را بارنگ آباد رسانيد - فقير محرو ترجمه
نيز با اتفاق وقت با نواب مصمام الدوله از لشكر بارنگ آباد آمد ^(۳)
نواب مصمام الدوله بشهر رسیده چندن خانه نشيني اختيار كرد
و نهم رجب سنه (۱۱۶۵) خمس و ستين و مائه و الف
تصد حضور نواب امير الممالك بحيدر آباد كرد - و بعد وصول
حضور بصوبه دارى حيدرآباد امتياز يافت - و بعد چنده
از صوبه دارى معزول شده بارنگ آباد آمد - و گوشه انزوا
برگزید - تا آنكه نواب امير الممالك بارنگ آباد شريف آورد
و چهاردهم صفر سنه (۱۱۶۷) سبع و شتتين و مائه و الف نواب
مصمام الدوله را بعطای خلعت و كالت مطلق خود و از اصل
و اضافه بمنصب هفت هزارى هفت هزار سوار و خطاب مصمام الدوله
بر نواخت - و او مدت چهار سال بمنصب و كالت مطلق پرداخت
و بحسن راى و تدبير مهمات جزوي و كلي را طرئه رونق داد

(۲) يا كويه باشد (۳) در [چند نسخه] با اتفاق نواب •

بارصف به اسبابی طامسے بر بخت - که عقل عقلا را حیران
 ساخت - چه وقت (که وکالت بار مقرر شد) سرکار نواب امیرالممالک
 عجیب حالت داشت - که از به زری نوبت بفروخت اثاث البیت
 رسیده بود - نواب مصمص الدوله نوعی حسن تردد نمود که آب رفته
 بجوی آمد - و نسق برهم خورده باز انتظام پذیرفت - سرکشان
 حلقه اطاعت در گوش و کج مزاجان غاشیه راستی بردوش کشیدند
 و امن عجزی در ممالک بهم رسید - و رعایا و برایا در ظلال عدالت
 و انصاف طرفه آسودگی یافتند - و در عرصه چهار سال مدت
 وکالت خود جمع و خرج مالک را برابر کرد - می گفت سال آینده
 انشاءالله تعالی جمع بر خرج می افزاید *

بالجملة بعد تقرر وکالت عنقریب ریاست نواب امیرالممالک را
 در اهتزاز آورد - و بازاده تنبیه رگه و بهوسله جانب برار متوجه شد
 و رگه و مالش داده پنج لک روپیه پیشکش برگرفت - و از برار
 در بطرف نرمل کرد - سریارا زمیندار نرمل از عهد نواب
 آصف جاه پای ترمز افشوده مکرر فوج سرکار را غارت کرده بود
 نواب مصمص الدوله بحکمت عمای او را مقید ساخت - و ملک
 او را بضبط سرکار عالی درآورد - و در سال اول از وکالت
 این در کار عمده برکسی نشاند - و ایام برشغال در حیدرآباد

گذرانید - و در سال دوم از وکالت سنه (۱۱۶۸) ثمان و سنین
و مائة و الف نواب امیرالممالک را بملک میسور برد - و از راجه
میسور پنجاه لک روپیه پیشکش بر گرفت - و اراؤل موسم برشکال
بحیدرآباد معارفت نمود - درین ایام سلطان دهلی عالم گیر ثانی
برای نواب مصمام الدوله ماهی و مراتب فرستاد - شخصی
این مصرعه تاریخ یافت *

۱۱۶۸

* از شاه هندی آمد ماهی و هم مراقب *

در سال سیوم از وکالت سنه (۱۱۶۹) تسع و سنین و مائة و الف
کمک راو بالاجی کرد - بیانش اینکه راو بالاجی شهر سانور^(۲) را
محاصره کرد - افغانه سانور حصار شهر را مستحکم نموده
پای جلادت افشردند - بارها از حصار برآمده مردم مورچال را
زدند - راو بالاجی عاجز آمد - و استمداد از نواب مصمام الدوله
کرد - سبحان الله مثل راو بالاجی (که ممالک دکن و هند را
بتصرف در آورده - و پادشاه دهلی و ارکان سلطنت^(۳) را متزلزل
ساخته) رجوع بنواب مصمام الدوله آورد - و دست بدامن
استعانت زد - نواب مصمام الدوله نواب امیرالممالک را بکمک
راو بالاجی برد - و لشکر را بسانور رسانید - و مورچال قایم کرد
و آتش کاری توپخانه بجائی رسانید که افغانه رنگ باختند

(۲) نسخه [ب] شانور (۳) نسخه [ب] و سلطنت اورا *

و در مصالحه زدند - بعد ازین نواب مصمم الدوله در فکر
برانداختن نصاری افتاد *

مخفی نماند که چون نواب نظام الدوله ناصر جنگ برای
دفع مظفر جنگ بملک ارکات رفت مظفر جنگ باعانت نصاری
فراسیس ساکن بهولجهری مصاف داده شکست یافت - نصاری
به بهولجهری خزیدند - و مظفر جنگ دستگیر شد - باز نصاری باتفاق
افغانه راه غدر پیمودند - و نواب نظام الدوله را شهید ساختند
و مظفر جنگ را بسر اداری برداشتند - (نوعی) که راقم ترجمه در سر آزاد
مفصل بقلم آورده) اینک پیش ازین نصاری در بنادر مخصوص بودند
و با از حد خود بیرون نمیگذاشتند - بعد شهادت نواب نظام الدوله
(۲) چیره شدند - و لذت مالگیری دریافتند - بعضی ملک ارکات را
فراسیس بتصرف درآورد - و بعضی آن لکا را نصاری انگریز فراگرفت
و نیز انگریز بر بنگاله مسلط شد - و قلعه بندر سورت را گرفت
و هلم چرا ابتدای بذای تسلط نصاری اینست *

القصه بعد شهادت نواب نظام الدوله مظفر جنگ نصاری
فراسیس را نوکر گرفت - و رفیق خود ساخت - و بعد قتل او
نصاری بصیغه نوکری در رکاب نواب امیر الممالک شدند
و سیکاکل و راج بندری و دیگر مواضع را در جایگیر خود گرفتند

و طرفه اقتدارے بہم رسانیدند - کہ حکم حکم ایشان شد
 موسیٰ بوسی سردار نصاریٰ بخطاب سیف الدولہ عمدۃ الملک
 نابوری اندوخت - و حیدر جنگ صاحب اختیار سرکار عمدۃ الملک
 گردید - جنس و فصل حیدر جنگ ایذکہ نام اصلی او
 عبدالرحمن است - پدرش خواجہ قاندر بلخی در عہد نواب
 آصف جاہ از بلخ آمدہ اعتبارے پیدا کرد - و موجودار مچھالی بندر
 شد - و محاسبہ سرکار بر ذمہ او برآمد - و او در مچھالی بندر
 با بعضے نصاریٰ آشنا شدہ بود - باین علاقہ بہ بندر بھولچھری رفت
 و در پناہ نصاریٰ نشست - حیدر جنگ دران وقت خرد سال بود
 و کورندور نام کپتان یعنی حاکم بھولچھری از او بسیار دوست
 مبداشت - و چون مظفر جنگ رئیس شد کورندور جمعے نصاریٰ را
 بسر داری موسیٰ بوسی ہمراہ مظفر جنگ کرد - و عبدالرحمن را
 (بذابر ایذکہ جہت جامع بین المسامین و النصاریٰ است) ہمراہ
 موسیٰ بوسی داد - و چون عبدالرحمن جوہر قابل بود ترقی عظیمے
 کرد - و حل و عقد سرکار فرنگی بدست آورد - و باسد اللہ
 حیدر جنگ مخاطب شد *

الحاصل نواب مصمّم الدوله بعد انفصال معاملہ اناغذہ سانبور
 خواست کہ نصاریٰ را از میان بردارد - نواب امیرالممالک باشا
 نواب مصمّم الدوله نصاریٰ را از نوکری برطرف کرد - نصاریٰ
 از لشکر جدا شدہ راہ حیدر آباد گرفتند - و شہر حیدر آباد را

(۲) در اختیار خود کرده متحصّن شدند - نواب امیر الممالک متعاقب رسیده شهر را محاصره کرد - قریب در ماه محاصره ماند - و جنگها با هم واقع شد - آخر بنا بر نفاق اعیان بصاحب انجامید - و عمده الملک و حیدر جنگ آمده ملاقات نمودند - و چون در ایام محاصره انتظام جایگیریات نصاری برهم خورده بود عمده الملک و حیدر جنگ رخصت گرفته بطرف راج بندری و سیکاکول ^(۳) محاللات جایگیر خود رخت بربستند - نواب مصمم الدوله برشکال در حیدر آباد بسربرد و در سال چهارم از دکان سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائه و الف از حیدر آباد برآمد - رام چندر مرهقه از عهد نواب آصف جاه بهالکي و غیره محاللات توابع صوبه بیدر جایگیریات لکوک در تصرف داشت - و از بے سلبکي و بے حیثیتی بنقدیم لوازم نوکري نمی رسید - نواب مصمم الدوله خواست که جایگیریات را ازو اندزاع نماید - رام چندر باستعداد اسباب جنگ پرداخت - و حرکت مذبوحی کرده حلقه اطاعت در گوش کشید - و جایگیریات او سوی بهالکي بضبط سرکار عالی درآمد - نواب مصمم الدوله اوائل برشکال با نواب امیر الممالک بارونگ آباد آمد - و درین ایام فوجی را فرستاده قلعه دکان آباد را محاصره کرد - و از سادات بخاری (که از عهد عالمگیر پادشاه قلعه داری را متوارث بودند) قلعه را گرفت

(۲) در [اکثر نسخه] بتعاقب رسیده (۳) در [بعضی جا] سیکاکول ه

بعد از بن فلک شعبده باز ورق گردانی آغاز کرد - و در شکست
نواب مصمص الدوله کمربین بر بست - و آن همه عقل و هوش
که داشت از باز گرفت *

مجموعه شرح واقعه ایذکه - زرمشاهری سپاه بسدار بر ذمه سرکار
بود - مغویان سپاه را برغلانیدند - سپاه هنگام تقاضا برپا نمودند
نواب مصمص الدوله اگر قصد میکرد بسرانجام در لک روپیه
این فتنه فرو می نشست - چون وقت زوال دولت رسیده بود
اعتنا نکرد - بتاریخ ششم ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین
و مائة و الف مردم سپاه نواب شجاع الملک بسالت جنگ خلف
نواب آصف جاه را از خانه برآوردید پیش نواب امیر الممالک
بردند - و خلعت و کالت مطلق از عزل نواب مصمص الدوله
دهادیدند - طرفه بلوای عام شد - و اوباش و بازاریان شهر
غلو کرده خواستند که بر خانه نواب مصمص الدوله ریزند
اما اسبابی بظهور آمد که تا شام بلوای در توقف افتاد - شب
اهل بلوای متفرق شدند - نواب مصمص الدوله اندیشید که فردا
اگر یورش نمایند با آقا مقابل شده نمی توان جنگید - بهتر آنکه
کناره باید کرد - نیم شب احوال و ائقال ضروری هر اخیال بار نمود
و خانه را با امتعه لکوک و اقسام نفائس و تسموقات را گذاشت
و با جمیع اهل بیعت نکور و انات قصد قلعه دولتآباد کرد - از رفقاء و
قریب پانصد کس سوار و پیاده حق رفاقت بجا آوردند - مشعلها

روشن کرده مصالح از خانه برآمد - و در بظفر دروازه حصار شهر پناه
آورد - محافظان ظفر دروازه تاب اقامت نیادیده رو بفرار نهادند
قفل دروازه شکسته از دروازه شهر پناه برآمد - و قریب بصبح هشتم
ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف بدولت آباد رسید
بعد رفتن او بقلعه اثاث البیت او قدری بتاراج غارتگران رفت
و اکثر بضبط سرکار عالی درآمد - بعد چندی فوجی از سرکار تعیین شد
و قلعه دولت آباد را محاصره کرد - و جنگها در میان آمد *

نواب مصمم الدوله بشمائل رضیه و خصائل مرضیه متحلی بود
اما گاه باشد که حق تعالی نظر کردهای خود را از نظر خلق می اندازد
و برای رفع مراتب اخروی در دارالامتکان دنیا ببلائی مبتلا می سازد
مصدق این معنی در نواب مذکور مشاهده افتاد - که با آن فضائل
و شمائل جمیع خلائق امیر و فقیر و درباری و بازاری از برگشتند
و جز بگیری و بخش حرفی بر زبان نمی آوردند ^(۲) - اگر کسی بر جاد
وفا قایم بوده دوستی او را بحال داشت کجا یارا که دم زد
یا سلسله تلاشی جذبانند - فقیر تنها خود را بر آشوب قیامت زد
و نظر از مخالفت تمام عالم برداشتم - و با نواب شجاع الملک
ملاقاتها نموده بذای مصالحت گذاشتم - و برای تمهید قواء
اصلاح و تشبیه مبانی آشتی مکرر بقلعه رفتم - و بچه سحر پرداز

و افسون کاری محاصره قلعه را بر خیزانیدم - و هتوز شروط مصالحه با تمام نرسیده بود که نواب نظام الدوله ثانی ناظم صوبه برار از ایلچپور بارنگ آباد تشریف آورد - و نواب امیرالممالک او را بمنصب والای ولی عهدی خود مخصوص ساخت - و بنظام الملک آصف جاه مخاطب گردانید - نواب آصف جاه ثانی راقم ترجمه را طلبیده باستمالک نواب مصصام الدوله مامور ساخت - و طومار مطالب او را موافق استدعا دستخط فرموده حواله فقیر نمود طومار را گرفته بقلعه رفت - و او را سرگرم اراده حضور ساختم - نواب آصف جاه سرداران عمده را باستقبال فرستان - نواب مصصام الدوله غره (ربیع الاول سنه ۱۱۷۱) احدى و سبعین و مائة و الف از قلعه برآمده در ظاهر قلعه با سرداران استقبال ملاقات نمود - و همان روز ملازمت نواب آصف جاه ثانی و نواب امیرالممالک حاصل کرد و مورد انواع مزاحم گردید *

درین ایام بالاجی راو باراده مخالفت قریب اورنگ آباد رسید و بهواس راو پسر خود را مقدمه الجیش کرد - و راجه رام چندر (که از موطن خود بعزم حضور نواب امیرالممالک بسندکهری هی کردهی اورنگ آباد رسیده بود) مرهه او را درانجا محاصره نمود - و قافیه او را تذک ساخت - نواب آصف جاه از اورنگ آباد بسندکهری نهضت فرمود - و رام چندر را از ورطه^(۲)

(۲) نهضت [ب] بسند کهری *

هلاکت خوا رهانید - و در عرض راه محاربات عظیمه بوقوع آمد
 (۲) نواب آصف جاه داد شجاعت و جگر داری داد - و جمعی کثیر
 اعادی را بشمشیر آتشبار سپید مجمر ساخت - نواب مصمص الدوله
 درین نهضت ملتزم رکاب بود - درین اثنا خبر آمد که عمده الماک
 موسی بوسی و حیدر جنگ از کار جایگیریات خود فراغ حاصل
 کرده قصد حضور نواب امیر الممالک دارند - و بحیدر آباد
 رسیدند - و حیدر جنگ نواب مصمص الدوله را متواتر خطوط
 نوشت - و آن تدر مراتب اخلاص بمعرض اظهار درآورد که
 مشار الیه را بر اخلاص او اعتماد کلی بهم رسید - و از مکر و بیم
 غفلت تام روی داد - و لشکر فیروزی از سندان کبیر معارفت نموده
 در حوالی شاه گدّه رسیده بود که حیدر جنگ بحضور رسید
 و لشکر بهیمنت مجموعی بارزنگ آباد آمد - و سواد شمالی
 شهر مخیم شد *

نواب مصمص الدوله زمام اختیار خود را بکلی بدست
 حیدر جنگ سپرد - و او براه چابکوسیهها در آمد - و دامی از مکر
 و فریب بر چید - هر چند آشنایانی که بر خداع او آگاه شدند
 بصراحت و کذایت بنواب مصمص الدوله خبر کردند بارز نمود
 و تکیه بر اخلاص دشمن نموده خیر خواهی آشنایان را در میزان

اعتبار نمناجد - تا آنکه بتاریخ بیستم و ششم (جیب سنه ۱۱۷۱) اهدی و سبعین و مائة و الف نواب امیر الممالک بسیر باغ بیگم واقع اورنگ آباد تشریف برد - و حیدر جنگ ماده خداع آنجا مهیا ساخت - نواب مصمص الدوله و نواب یمین الدوله که بالا مذکور شد حسب الطلب در باغ بیگم رفتند - هر دو را نظر بزد کردند - و بلشکر برده هر کدام را در خیمه علیحدہ جای دادند - و میر عبدالکلی خان و میر عبدالسلام خان و میر عبد النبی خان پسران نواب مصمص الدوله را بجز طلبیده با پدر در یک خیمه مقید ساختند - و دور خیمه محافظان نصاری^(۲) نشستند - و خانه نواب مصمص الدوله را دو باره آنچه جمع شده بود بغارت بردند - و مستورات سادات را از خانه اخراج نمودند و اقربای نواب مصمص الدوله را و متوسلانی که فی الجمله استطاعت داشتند آنها را در قید شدید کشیدند - و زرها گرفتند - و ستم بر سادات گذشت که واقعه کربلا بتازگی صورت گرفت *

الحاصل این حرکات بر حیدر جنگ مبارک نیامد - نواب آصف جاه ثانی درین فکر افتاد که نقش هستی ادا از صفحه روزگار بشوید - و جهش اینکه حیدر جنگ با نواب مصمص الدوله نقض عهد کرد - و اطمینان ازو برخاست - وجه دیگر اینکه حیدر جنگ

اول نواب آصف‌جاه را بی پر و بال ساخت - بعد ازان بقید نواب
مصمص الدوله پرداخت - بیانش اینکه نواب آصف‌جاه فوج سنگینی
از برادر در رکاب آورد - و رفتن و رفتن مهمات ملکی و مالی در قبضه
اقتدار خود کرد - حیدر جنگ دید که با وصف نواب آصف‌جاه
نقش تسلط من در دست نمی‌تواند نشسته - در شکست نواب
آصف‌جاه افتاد - و بانواع حیل سازي فوج را از نواب جدا ساخت
و زرسپاه هشت لک روپیه از نزد خود تسلیم نمود - و نواب را
تذبا ساخت - بعد ازان نواب مصمص الدوله را مقید کرد - و خاطر
خود را از هر دو طرف جمع نمود - و خواست که نواب آصف‌جاه را
ببهبانه صوبه دارئی حیدر آباد بعیدر آباد فرستد - و در قلعه
گلکنده نگاه دارد - و میدان را برای جولان خود خالی سازد
و ندانست که تقدیر بر تدبیر می‌خزد *

هیوم رمضان قریب باستوا سنه (۱۱۷۱) احمدی و سبعین
و مائت و الف حیدر جنگ در خیمه نواب آصف‌جاه آمد
نواب آصف‌جاه پیشتر با مشیران خود مخفی قتل حیدر جنگ
قرار داده بود - حضار محفل خاص حیدر جنگ را گرفته ذبح کردند
و نواب آصف‌جاه بر اسبی سوار شده از لشکر تنها برآمد - و این‌ها
توپخانه فرنگ در مقام حیرت معطل ماند - و جرأتی نمود
که کارنامه رستم و افراسیاب را منسوخ ساخت - از مذبح شد
حیدر جنگ عمده الملک موسی بوسی و دیگر اعیان لش

هوش باختند - و درین دستخیز واقع طلبان نواب مصمص الدوله
و یمین الدوله و میر عبدالغنی خان پسر خرد نواب مصمص الدوله را
شریعت شهادت چشاندند - طرفه اینکه حیدر جنگ (که در
حقیقت قاتل این سادات است) چهار گهزی پیشتر از سادات
بقتل رسید - و قتل او را نواب مصمص الدوله بگوش خود شنید
و گفت که حالا سلامت ما هم بنظر نمی آید - و باستقلال تمام
مستقبل قبله نشست - تا آنکه لچه‌مانان نام هندوئی از رفقاء نصاری
آمد - و شهید ساخت - پدر و پسر را در مقابر آباء (که جانب
جنوبی شهر قریب بدرگاه شاه نور قدس سره است) زیر خاک
سپردند - و یمین الدوله را در قبرستان آبای او (که پائین گنبد
شاه نور قدس سره است) دفن ساختند - (اقم ترجمه تاریخ شهادت
۱۱۷۱

هر سه سید آیه کریمه (وجوه یومئذ مسفره) یافت - و نیز تاریخ
شهادت نواب مصمص الدوله درین قطعه نظم کرد * * * نظم *
رفت مصمص الدوله ز جهان * سیوم ماه شریف رمضان
۱۱۷۱
سال این راتعه آن سید خود * گفت ما کشته عبدالرحمن
و نیز این رباعی مستزاد در تاریخ نظم ساخت * * * رباعی *
* مصمص الدوله آن امید—روالا - دانش آگاه *
(۴)
* ناحق شده کشته در کمین گاه دغا - و ا مظلوماه *

(۲) نسخه [ب] سلامتی ما (۳) نسخه [ج] لچه‌مانان (۴) نسخه [ب]
این غم جانکاه *

* آزاد بعرض میرساند تاریخ - یاران شنوید *

۱۱۷۱

* کردند شهید ناکسان سید را - انا لله *

محققي نماد که میر عبدالحی خان و میر عبد السلام خان روز شهادت والد خود محفوظ ماندند - سببش اینکه میر عبدالحی خان را بتقریب یک روز پیشتر از پدر جدا ساختند - و میر عبد السلام خان را بعرضه بیماری از خیمه در عمارت فرستادند - از آنجا که حیات هر دو برادر مقدر بود حافظ مطلق (تعالی شانه) در دل اعدا انداخت که هر دو پسر را از پدر جدا نمودند - در سلامت میر عبدالحی خان و میر عبد السلام خان نکته بخاطر راقم ترجمه اتفاق شد که الاسماء تنزل من السماء - اسم حی و سلام کار خود کرد - و هر کدام مسدای خود را محفوظ داشت *

القصه بعد کشته شدن حیدر جنگ نواب امیر الممالک و نواب شجاع الممالک و عمدة الممالک موسی بوسی و ذوالفقار جنگ برادر حیدر جنگ (که بعد قتل او قائم مقام شد) قصد حیدر آباد کردند - و بعد وصول حیدر آباد ذوالفقار جنگ بطرف راج بزدیری و سیکاکل محالات جایگیر خود رفت - و عمدة الممالک راه پهلوجهری گرفت - با ذوالفقار جنگ و زمیندار سیکاکل جنگ در میان آمد ذوالفقار جنگ شکست فاحش خورد - و سپاه تمام بغارت در آمد و کارخانجات جواهر خانه و توشه خانه و اخیال و توپخانه بدست زمیندار افتاد - و با معدودے جان بسلامت برد - و لچهمندان

قاتل نواب مصمص الدوله بقتل رسید - و همچنین محمد حسین
 (۲) جماعه دار فرقه کاردیان (که با جماعه خون بر نواب مصمص الدوله
 و اقربا و رفقاء او متعین بود - و انواع بدسلوکیها بعمل آوردن)
 خود با جماعه کشته شد - و عمده الملک موسی موسی (که
 (۳) بطرف بهولجهری رفت) چپنا پتن بندر انگریز را محاصره کرد
 و مکرر آتش کارزار اشتعال گرفت - آخر انگریز غالب آمد
 و عمده الملک با کمال خسرتگی به بهولجهری گریخت - و در
 چند ماه انتقام خون سادات گل کرد - بلکه انتقامی (که از
 ذات حیدر جنگ شد) نواب مصمص الدوله بگوش خون
 شنیده رفت *

نواب مصمص الدوله جامع الکمالات بود - و با جمیع علوم آشنا
 مسائل هر فن در خزانه حافظه حاضر داشت - و در شعر فهمی
 دم یکتائی میزد - و مصطلحات زبان فارسی خوب می دانست
 میرزایان ولایت (که با او بر می خوردند) در مصطلحات دانی
 تعجب میکردند - میگفت من در دو چیز دعوی دارم - یکی
 عدالت که بدقائق معاملات چنانکه باید را میرسم - و حق را
 از باطل جدا می سازم - دوم شعر فهمی - (در زیره) با راقم ترجمه
 گفت که این مطلع فیضی مشهور است *

* بیت *

* مرا برآه محبت در مشکل افتاد است *

* که خون گرفته ام و یار قاتل افتاد است *

مطابق معنی ظاهر یک مشکل خون گرفته شدن عاشق است
و مشکل دوم قاتل افتادن یار - پس نجات متعذر - و بخاطر من
معنی دیگر رسیده - یک مشکل اینکه عاشق خون گرفته است
مبادا سوای معشوق دیگری او را کشد - مشکل دوم اینکه یار قاتل
افتاده است - مبادا سوای عاشق دیگری را کشد - هر دو امر بر عاشق
ناگوار است - مَشْغی بے بدل بود - و انشاء او در خطوط نویسی
طور خاصی دارد - حیف که منشآت او جمع نشد - اگر تدوین
می یافت چشم ناظران را کحل الجواهر میکشید - در تاریخ دانی
یکتای عصر می زیست - خصوص احوال امرا و سلاطین تیموریه هند
که نسابه این گروه بود - برهانش همین کتاب و آثار الامراست
که قدر آنرا صاحب این فن می شناسد - کتب خانۀ عظیمی از کتب
عربی و فارسی فراهم آورد - و اکثر این کتب را بدست خود
مقابل و تصحیح نمود - درین هنگامه کتب خانۀ برهم خورد
ارصاف حمیده او زیاده ازان است که زبان تقریر ادا نماید - مثل
علو مزاج و متانت رای که ارسطو را شاگرد او توان گفت - و وفار
و تمکین و کوچک دای و غمخواری خلأق و عدالت و حیای چشم
و وفا و وفا و صدق و راستی - با صفت دروغ سخت ناخوشی
داشت - و دروغ گورا اصلاً در نظر اعتبار نمی آورد و زرے

که او را حاصل می شد همان وقت ده یکی برای مستحقان
 بر می آورد - و خزانه ده یکی علیحده میشد - و بر ارباب
 استحقاق مرف می یافت - امیر امارت زیب بود - وقتی
 که بر مسند می نشست بے تکلف شان امارت را زیب میداد
 و شکوه ریاضت در جبین او بچه رونق جلوه مینمود - در هفته
 دو روز برای عدالت مقرر داشت - جمعه و سه شنبه - و مدعی
 و مدعی علیه را در حضور خود طلبیده بنفس نفیس متوجه
 تفتیم میشد - مراتب نظم و نسق ملک همه سر دست داشت
 در روز و شب اصلاً خلوتی برای مشورت ملکی نبود - و هیچ
 مشیر نداشت - دانایان عصر بر علو نظر و وفور عقل او
 آئینه حیرت بودند - نماز صبح خوانده متوجه مهمات میشد
 وقت استوا تیلوله میکرد - و نماز ظهر خوانده باز در بمهمات
 می آورد - و تا نیم شب بلکه بیشتر بکارهای مالی و ملکی
 می پرداخت - و اصناف مردم ارباب مطالب سوال و جواب
 خود را خود بالمواجه می کردند - و واسطه دخل نداشت
 در دیوان بجهت می نشست - و در خلوت بکروچک دلی
 و انبساط تمام اختلاط میکرد *

نواب سالار جنگ بهادر نقل کرد که نواب مصمم الدوله
 بعد آمدن از قلعه دولت آباد با من گفت که چنین معلوم
 شده بود که این اسباب ظاهری (که نزد من جمع شده) هیچ

باقی نماند - گفتم چه طور معلوم شد - گفت چنین بمن آگاهی دادند - و نیز نواب مذکور نقل کرد که روزی (که وکالت را ازو گرفتند - و هنگامی عجبی پر پا شد) من و جمعی کثیر در خانه نواب مصمص الدوله شب بیتوته کردیم - مردم را از فکر خواب نبرد - بکاه تر (که با نواب مصمص الدوله برخوردیم) گفتن امشب بحضور خواب رفتیم - و نیز نقل کرد که نواب مصمص الدوله با من گفت که پیش از رفتن قلعه موجودات فراشخانه گرفته شد - دو صد و کسری زیاده قالین و شطرنجی برآمد و روزی (که بقاعه رفتیم) هیچ فرش نبود - دران حالت اصلا تغییری بخاطر راه نیافت - راقم ترجمه گوید وقتی (که نواب نظام الدوله بملک اذکات تشریف برد - و بر مظفر جنگ ظفر یافت) عمال آن ملک حضور طلب شدند - و بعلاقه دیوانی بر در نواب مصمص الدوله خیمه نصب کرده آنها را جای دادند - روزی از خیمه نواب مصمص الدوله برآمدم - شخصی دویده آمد - و گفت که حاجی عبدالشکور عامل معزل میگوید - که من در اختیار سزاولانم - از جا جنبیدن نمیتوانم - شما تا اینجا تصدیق کشید - فقیر با عامل مذکور آشنا نبودم - لیکن نرفتن دور از شیوه مروت دیدم - رفتیم - او از محاسبه و تقید سزاولان

تأکید کرد - همان ساعت نزد نواب مصمص الدوله برگشتم^(۲) و گفتم حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمردی عامل بر در حاضر است و او را دربرو باید طلبید - نواب گفت ضابطه نیست که عامل محاسبه دار دربرو بیاید - گفتم نمیگویم که محاسبه او معاف شود همین قدر میخواهم که یک مرتبه دربرو شود نواب در مقام انکار بود - و من در مقام اصرار - آخر نواب او را دربرو طلبید و حالت او را مشاهده کرد - و شفقت بسیار نمود - گفت فردا بر در خانه نواب نظام الدوله حاضر باید شد - و چوبدار را تأکید کرد که هر وقتی که فلانی حاضر شود مرا خبر باید کرد - فردا حاجی عبدالشکور بر در خانه حاضر شد - و چوبدار خبر رساند نواب مصمص الدوله بنواب نظام الدوله عرض کرد - که حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمردی عامل محاسبه دار طلب حضور شده میر غلام عای بمن گفت که او را یک مرتبه دربرو باید طلبید گفتم عامل محاسبه دار دربرو نمی آید - هر چند انکار بمبالغه کردم میر مرا نگذاشت - ناچار دربرو طلبیدم - حالا من هم بحضرت همین عرض دارم که یک مرتبه آن شخص دربرو حضرت بیاید - نواب نظام الدوله حکم فرمود که حاضر شود همین یک از در در آمد و منظر نواب نظام الدوله بر هیئت او

افتاد چه می‌بگذرد - پیر نود ساله منحنی - پیراهنی در بر
 و دستار سبزه بر سر - و عصا و تسبیح^(۲) در دست - صورت ولایت
 و محل ترحم - نواب نظام الدوله او را نزدیک خود طلبید^(۳)
 و نشاند - و حرفها پرسید - و بر فرد محاسبه او دستخط
 معاف کرد - یومیه معین نمود - و سواری از سرکار خود
 عذایت نموده رخصت فرمود - مذاکره (که از نواب مصمص الدوله
 رنگ بستم بیان شده) نمی از سحاب و پرتوی از آفتاب است
 حق تعالی آن مرحوم را برحمت خاص نوازد - و صدر بهشت
 برین را بجلوس او مزین سازد *

پوشیده نماند که بعد از شهادت^(۴) نواب مصمص الدوله چون
 لشکر بحیدرآباد رفت میر عبدالحی خان را همراه برده در
 قلعه گلکنده نگاه داشتند - و میر عبدالسلام خان بنابر بیماری
 در اورنگ آباد ماند - او را بقاعه دولت آباد فرستادند - و نواب
 آصف‌جاه ثانی بعد قتل حیدر جنگ شب‌دیز عزم جانب برار
 جولان داد - و فوج و سامان حرب فراهم آورده کمر به تنبیه
 جانوجی پسر (گهو به و نسله بر بستم - و با وصف قلمت جمعیت
 این طرف و کثرت غنیمت لوی فیروزی برافراخت - و بعد ازان

(۲) نسخه [ج] تسبیح (۳) نسخه [ب] نزویک طلبید (۴) نسخه [ج]

بعد شهادت نواب •

وری توجه بخیدر آباد آورد - نواب امیر الممالک (که برای نظم و نسق ملکی جانب مجهلی بذدر خرامیده بود) عطف عذر نمود - و در سواد خیدر آباد ملاقات هر دو برادر واقع شد نواب آصف جاه بدستور سابق بر مسند ولایت عهد نشست^(۲) و زمام مهمات مالی و ملکی بقبضه اقتدار خود در آورد^(۳) و پانزدهم ذیقعدة سنه (۱۱۷۲) اثنین و سبعین و مائة و الف میر عبدالحی خان را از قلعه برآورده از سرنو احیا فرمود سابق خطاب میر عبدالحی خان شمس الدوله دلاور جنگ بود^(۴) بعد برآمدن از قلعه بخطاب پدر (یعنی مصمص الدوله مصمص جنگ) و منصب ششزاری پنج هزار سوار مورد عنایات گردید - و میر عبد السلام خان هم حسب الحکم از قلعه دولت آباد برآمد - و با اهل بیت خود برخورد - سلامها الله تعالی *

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى - اما بعد عرض میدارم فقیر عبد الرزاق الحسینی الخوارزمی الاورنگ آبادی^(۵) که از مبادی سن رشد و تمیز الخ - انتهى کلامه *

(۲) نسخه [ب] بر مسند والی ولی عهدی نشست (۳) نسخه [ج] مهم

(۴) نسخه [ب] خان بهادر (۵) یعنی تا آخر آنکه پیشتر در صفحه

[۵] گذشت *

مقدمه در فهرست کتاب

باید دانست که برخی ترجمه‌های رقم‌زده کُلک بانی این نسخه بخاطر راه یافتن افراط و تفریط بمسوده‌ها ناقص بود - حتی المقدور پائنام و اصلاح آن کوشیده بعد اختتام آن فهرس اسامی مردم مذکور الاحوال را جزو کتاب ساخته بعد اسماء ملحقه قاف الحاق بشنگرف رسم نمود - که فارق باشد میان گفتگوی آن بزرگ ومن هیچمدان - و این مجموعه جلیل القدر بنقوش هفت صد و سی ترجمه زیب و زینت گرفت - چنانچه تفصیل ذیل آئینه‌دار این مدعا سمع *

۸۵

حرف الالف - مشتمل و پنج ترجمه

اسمعیل بیگ درلیدی (ق) - اعتبار خان خواجه عنبر (ق)
افضل خان خواجه سلطان - ادهم خان کوکه - اشرف خان
میرمنشی - ابراهیم خان اوزبک (ق) - آصف خان عبدالمجید
اسکندر خان اوزبک - الغ خان حبشی (ق) - اعتماد خان
خواجه سرا - آصف خان خواجه غیاث الدین علی - اعتماد خان
مجرانی - امیر فتح الله شیرازی - و کیفیمت وضع تاریخ الهی
اسمعیل قای خان ذوالقدر - آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ
افضل خان شیخ عبد الرحمن - اسلام خان چشتی فاروقی
ابوالفتح خان دکنی - و بیان مذهب مهدیه - احمد بیگ خان
کابلی - اعتماد الدوله میرزا غیاث بیگ طهرانی - و احوال نورچهران

بیگم - اعتبار خان خواجه سرا (ق) - ابراهیم خان مفتح جدک
 اسد خان معموری - اودا جی رام - افضل خان شکر الله
 اخلاص خان حسین بیگ (ق) - آصف خان ابو الحسن - شهر
 بآصف جاہی - و احوال ممتاز محل - اعتمام خان (ق) - اسلام
 خان مشہدی - اصالت خان عبد الہادی - امیر خان ابو البقا
 اعظم خان میر محمد باقر - اعتقاد خان شاہ پور - الله یار خان
 پسر افتخار خان - احمد خان نیاززی - آتش خان حبشی (ق)
 الله قلی خان اوزبک - الف خان امان بیگ - احمد بیگ خان
 بوادرزادہ ابراهیم خان - اوزبک خان نذر بہادر - اخلاص خان
 شیخ الہدیہ (ق) - افتخار خان خواجہ ابو البقا - ارادت خان
 میر اسحق - اشرف خان خواجہ برخوردار (ق) - الله وردی^(۲)
 خان - اکرام خان سید حسن (ق) - الله یار خان میر
 توزک (ق) - اسلام خان میرضیاء الدین حسین - احتشام خان
 اخلاص خان (ق) - اصالت خان میرزا محمد - اعتماد خان شیخ
 عبد القوی - الله وردی خان پسر الله وردی خان - اعتقاد خان
 میرزا بہمن یار - اقصی القضاۃ قاضی عبد الوہاب - و احوال
 قاضی شیخ الاسلام - اسلام خان درمی - اعظم خان کوکہ - افتخار
 خان سلطان حسین - آتش خان جان بیگ (ق) - امانت خان
 میرک معین الدین احمد - ایرج خان ولد قزلباش خان - اشرف

(۲) نسخہ [۱] الله وردی خان غرق - یا عوق - والله اعلم ہ

(۲)

خان میرزا محمد اشرف - آغر خان پیر محمد (ق) - ارسلان

خان ارسلان قلبي (ق) - امیر خان میر میران - و احوال

صاحب جی مبیہ علی مردان خان - امانت خان میر حسین - ارشد

خان میر ابو العلا (ق) - اسمعیل خان مکھا (ق) - ابو نصر خان

پسر شایسته خان (ق) - امان الله خان نبیرہ الله دردی خان

ابراہیم خان پسر علی مردان خان - احسن خان سلطان حسن (ق)

امیر خان عبد الکریم - آصف الدولہ جملة الملک اسد خان

امیر الامرا حسین علی خان - اعتقاد خان محمد مراد فرخ شاہی

و کیفیت گرفتاری محمد فرخ سیر پادشاہ - اعتماد الدولہ محمد

(۳)

امین خان بہادر (ق) - اخلاص خان اخلاص کیش (ق) - امین

خان دکنی - امین الدولہ امین الدین خان بہادر سنہی (ق) (۴)

اعتماد الدولہ قمر الدین خان بہادر (ق) - امیر الامرا غازی الدین

خان بہادر فیروز جنگ (ق) - ابو الخیر خان بہادر امام جنگ (ق)

ابو المنصور خان بہادر صغدر جنگ (ق) - آصف الدولہ

(۵)

امیر الممالک (ق) - اسمعیل خان بہادر پنی (ق) *

۲۹

حرف الجاء - بیست و نہ ترجمہ

بیرام خان خانخاناں - و احوال سلیمہ سلطان بیگم - بہادر

خان شیبانی - باز بہادر ہایزید - بابا خان قاقشاں - بہادر

(۲) در [بعضی نسخہ] میر محمد اشرف (۳) در [بعضی نسخہ] امین خان

چینی بہادر (۴) در [بعضی نسخہ] سنہی (۵) یا پگڈی باشد

پسر سعید بدخشی (ق) - باقی محمد خان کوکه (ق)
 پاینده خان مغل (ق) - پیشرو خان مهتر سعادت (ق)
 بهادر الملک (ق) - بیوم بیگ ترکمان - بهادر خان اوزبک (ق)
 بیکار خان - بالچو قلیچ (ق) - بے بدل خان سعیدای گیلانی^(۲)
 و کیفیت تخت طارسی - باقر خان نجم ثانی - بهرجی زمیندار
 بکلانه - و احوال آن آلکا - بهادر خان درهله - پردل خان بهرام خان
 باقی خان چیله قلماق - پرتھی راج (اٹھور) (ق) - بهرام سلطان ولد
 نذر محمد خان - و احوال خانان توران - و کیفیت استرداد بلخ
 بهادر خان باقی بیگ - پادشاه قلی خان تهور خان - و کیفیت
 ابتدای بغی سلطان محمد اکبر - بزرگ امید خان (ق) - بهرہ مند
 خان میر بدخشی - باقی خان حیات بیگ - و کیفیت نظر بند
 نمودن سلطان محمد معظم^(۳) - بسالت خان میرزا سلطان نظر (ق)
 بیان خان شیخ فاروقی (ق) - برهان الماک سعادت خان (ق) *

۱۶

حرف التاء - شازده ترجمه

تردی بیگ خان ترکستانی - تاتار خان خراسانی (ق)
 ترسون محمد خان - تولک خان توچین (ق) - تردی خان (ق)
 ترخان مولانا نورالدین - تختہ بیگ سردار خان (ق) - تاش بیگ
 تاج خان (ق) - تربیت خان عبدالرحیم (ق) - تهور خان میرزا
 محمود - تربیت خان فخر الدین احمد - تقرب خان حکیم داؤد

(۲) در [بعضی نسخه] بالچو قلیچ (۳) در [بعضی نسخه] اعظم .

تربیت خان شفیع الله - تربیت خان میر آتش - و کیفیت تسخیر
قلعه ستاره - ترکناز خان (ق) - تیغ بیگ خان میرزا کل (ق) *

^۲
حرف الذاء - دو ترجمه

ثانی خان هردی - ثناء الله خان امان الله خان (ق) *

^{۱۷}
حرف الجیم - هفده ترجمه

جعفر خان تگلو - جلال خان قورچی (ق) - جگ مال برادر
خرد راجه بهارهمل (ق) - جانش بهادر (ق) - جهانگیر تلی خان
لاله بیگ - جگنازه پسر راجه بهارهمل (ق) - جان سپار خان
ترکمان - جادو رای کایتیه - جهانگیر قای خان شمس الدین
جگراج عرف بکرماجیت (ق) - جان نثار خان قدیمی - جان سپار
خان خواجه بابا (ق) - جلال کاکر (ق) - جعفر خان عمده الملک
جان سپار خان پسر مختار خان - جان نثار خان خواجه
ابوالمکارم (ق) - چورا من جات *
^(۲)

^{۲۲}
حرف الهاء - بیست و دو ترجمه

حاجی محمد خان سیستانی - حسن خان کهتریه ^(۳) - حیدر
محمد خان آخته بیگی (ق) - حاجی یوسف خان (ق)
حکیم معصوم الدین ابوالفتح - حکیم عین الملک شیرازی (ق)
حکیم همام - حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری - و کیفیت

(۲) یا چورا من جات باشد (۳) در [بعضی نسخه] تکریمه *

بغی خسرو - حکیم علی گیلانی - و حقیقت جنگ فبلان
 در حضور عرش آشیانی - و کیفیت حوض که حکیم مزبور ساخته
 حاکم بیگ داداد اعتماد الدوله - و احوال اچهد زرپ ستاسی
 حکیم مدرسا مسیم الزمان - حبش خان سیدی مفتاح - و احوال
 بعضی عادل شاهیه - حیات خان داروغه آبدار خانه (ق) - حسام الدین
 خان - حکیم حاذق گیلانی - حقیقت خان اسحق بیگ (ق) - حسین
 بیگ خان اوزبک - حسن علی خان بهادر عالمگیرشاهی - و احوال
 رضی الدین خان - حکیم الماک میر مهدی - و بیان عروض
 استسقای محمد اعظم شاه (ق) - حسین خان خویشگی - و احوال
 شاه بیگ - حمید الدین خان بهادر عالم گیرشاهی (ق) *

حرف الخا - چهل و چهار ترجمه

خضر خواجه خان - و احوال سکندر سور - خواجه جلال الدین
 محمود - خواجه معظم برادر مریم مکانی - خان زمان علی قلی
 خواجه جهان هروی - خان عالم چلمه بیگ - خانخانان منعم بیگ
 خان جهان حسین قلی بیگ - خواجه شاه منصور شیرازی
 خداوند خان دکنی - خواجه نظام الدین احمد - خواجه
 شمس الدین خوانی - و تحقیق خوانف - خواجه فتم الله (ق)
 خواجه محمد حسین (ق ۰) - خواجه جهان کابلی جهانگیری
 خسرو بے اوزبک - خان اعظم کوکه - و کیفیت فوت سلطان مظفر
 گجراتی - و ارتداد اکبر پادشاه - خانخانان عبد الرحیم - و احوال

میان فہیم - خدمت پرست خان رضا بہادر - خان جہان لودی
 خان عالم برغوردار - خواجہ ابوالحسن تربتی - خان زمان امان اللہ
 خواجہ جہان خوافی (ق) - خان دوران نصرت جنگ - خان جہان
 بارہ (ق) - خسرو سلطان ولد نذر محمد خان - خواجہ
 عبد الہادی (ق) - خوشحال بیگ کاشغری (ق) - خواص
 خان بختیار خان (ق) - خلیل اللہ خان برادر خرد امالت
 خان - خان دوران سید محمود - خانزمان میرخلیل - ر کیفیت
 عشق سلطان اورنگ زیب با زین آبادی - خواجہ عبد الرحیم
 خان (ق) - خانزمان شیخ نظام - خانجہان بہادر کوکلتاش میرملک
 حسین - خدا بندہ خان پسر ہایستہ خان - خان عالم اخلاص خان (ق)
 خانجہان بہادر کوکلتاش خان عالی مراد (ق) - خاندوران امیر الامرا
 خواجہ عامر - و احوال نادر شاہ (ق) - خدا یار خان تہمی (ق)
 خان زمان میواتی - خواجہ عبداللہ خان (ق) - خواجہ قلی خان
 بہادر (ق) *

حرف الدال - بیست و یک ترجمہ

دریا خان عذایت - دستم خان (ق) - دولت خان لودی
 دیانت خان قاسم بیگ (ق) - دلاور خان کاکر - داراب خان
 میرزا داراب - دربار خان (رولہ) - دیانت خان دست بیاضی
 دیندار خان بخاری (ق) - دولت خان خواص خان - دانشمند
 خان - دارود خان قریشی - دیانت خان حکیم جمالا (ق) - داراب

(۲) مختار خان - دلیر خان داری (۳) - دلیر خان عبد الرؤف
 صیانه (ق) - دیانت خان میر عبدالقادر - داؤد خان و بهادر خان
 و سایمان خان (ق) - دلار خان بهادر (ق) - دیانت خان میر
 علی نفي - دهیراج راجه جی سنگه سوانی (ق) *

حرف الذال - شش ترجمه

ذوالقدر خان ترکمان (ق) - ذوالفقار خان قرامانلو - ذوالفقار
 خان محمد بیگ - ذوالفقار خان نصرت جنگ (۴) - ذکریا خان بهادر
 هزار جنگ (ق) - ذوالفقار الدواه میرزا نجف خان بهادر *

حرف الراء - هشتاد ترجمه

رؤسی برادر زاده راجه بهارمل (ق) - راجه بهارمل - رای
 سرجن هادا (ق) - رای لونگرن کچهواکه (ق) - راجه بیروز
 راجه تودرمل کهتری لاهوری - و غوابط مستحذنه ار - راجه
 بهگونت داس - راجه مدهکر بنذیله (ق) - راجه رام چند
 بکهیله (ق) - رام چند چوهان (ق) - راجه بکرماجیت پتر داس (ق)
 رای بهوج پسر رای سرجن هادا (ق) - رای درگا سیودییه (ق)
 رای (رای سنگه بهوراهیه - و کیفیت قلعه دیوگدهه (ق) - راجه

(۲) در [اکثر نسخه] بنی مختار (۳) ه [بعضی نسخه] داری - اما

گمان برم که داؤد زنی باشد (۴) امالی صحیح زکریا ست نرای معجه

عجب که مولف این نام را در ذال آورده (۵) نسخه [۱] بهارمل (۶)

در [بعضی نسخه] سیودییه (۷) نسخه [۱] آوگدهه *

رامداس کچهواہ - راجہ باسو (ق) - راجہ مان سنگھ پسر
 راجہ بھگونت داس کچهواہ - ر کیفیت آلکای آدیسہ - راجہ
 راج سنگھ کچهواہ (ق) - راجہ رایسال درباری - رانا سکرا پسر
 رانا اردی سنگھ (ق) - راجہ مہا سنگھ و جگمت سنگھ (ق)
 راجہ سورجمل پسر راجہ باسو - راجہ سورج سنگھ راتھور (ق)
 راجہ بکرماجیت رای رایان - ر کیفیت قلعت کانگرہ - رای
 گوردھن سورج دھج - راجہ برسنگھ دیو بندیلا (ق) - رستم
 خان شغالی^(۲) - رانا کون پسر رانا امرا (ق) - رار رتن هادا پسر
 رار بھوج (ق) - رار سور بھورثیہ (ق) - راجہ بھارتھہ بندیلا (ق)^(۳)
 راجہ جچھار سنگھ بندیلا (ق) - راجہ روز افزون (ق)
 رحمت خان میر فیض اللہ (ق) - راجہ انومب سنگھ
 بدگوجر - راجہ گچ سنگھ پسر راجہ سورج سنگھ (ق) - راجہ
 رامداس نوروی (ق) - راجہ کشن سنگھ بھدریہ (ق) - رار
 امر سنگھ پسر کلان راجہ گچ سنگھ (ق) - رای مکند کایتھہ^(۴)
 راجہ جگمت سنگھ پسر راجہ باسو (ق) - راجہ جیرام بدگوجر (ق)
 رشید خان انصاری - ر کیفیت جلالت و نیاکانش - راجہ
 بیتھل داس کور (ق) - راجہ بہار سنگھ بندیلا (ق) - رار
 سترسال هادا نبیرگ رار رتن (ق) - راجہ سیورام کور (ق) - راجہ

(۲) در [بعضی نسخہ] شمالی (۳) در [بعضی نسخہ] بوندیلہ (۴)

در [بعضی نسخہ] کایت : یا کاتب باشد *

اندرمن دهندهیره (ق) - رام سنگهه ولد کرمسی (انهور) (ق)
 روپ سنگهه رانهور (ق) - رستم خان مقرب خان (ق) - راجه
 انورده کور (ق) - راجه راجروپ (ق) - راجه رگهوباته (ق)
 رحمت خان حکیم ضیاء الدین - و احوال فوت دارا شکوه
 و مراد بخش (ق) - راجه تودرمل شاهجهانی (ق) - راور کرن
 بهورتهیه (ق) - راجه سبجان سنگهه بندیه (ق) - راجه دیبی سنگهه^(۲)
 بندیه (ق) - راجه رای سنگهه سیودییه (ق) - راجه رام سنگهه
 کچهواکه (ق) - رشید خان الهام الله (ق) - رار بهار سنگهه
 هادا (ق) - رضوی خان سید علی (ق) - زندوله خان غازی (ق)
 روح الله خان اول پسر دوم خلیل الله خان - روح الله خان
 خانه زاد خان (ق) - رار دایمٹ بندیه - و کیفیٹ کلاه پوشان^(۳)
 فرنگ (ق) - رام سنگهه هادا (ق) - رستم دل خان - راجه جهیله رام
 ناگر (ق) - راجه محکم سنگهه کهتری (ق) - رعایت خان ظهیر
 الدوله (ق) - روشن الدوله رستم جنگ (ق) - راجه چندر سین
 (ق) - راجه سلیمانجی بنالکر^(۴) - راجه گوپال سنگهه کرر (ق)
 راجه ساموجی بهونسله^(۵) (ق) - رکن الدوله سید لشکر خان بهادر
 نصیر جنگ - راجه بیر بهادر (ق) *

(۲) یا سبجان سنگهه باشد (۳) در (بعضی نسخہ) راور دایمٹ (۴) یا

بنالکر باشد (۵) در [چند جا] بهورله نوشته .

حرف الزاء - چهار ترجمه

زین خان کوکه - زاهد خان پسر صادق خان (ق) - زاهد خان
 کوکه (ق) - زبردست خان (ق) *

۵۵

حرف السين - پنجاه و پنج ترجمه

سیف خان کوکه - سید محمود خان بارهه (ق) - سید
 احمد خان بارهه (ق) - سلطان خواجه نقشبندی - و کیفیت
 مشیرعی عرش آشیانی - سید حامد خان بخاری (ق) - سید
 عبد الله خان پسر میر خواننده (ق) - سمانچی خان قرغوچی (ق)
 سید راجو بارهه (ق) - سعید خان چغتای - سید قاسم و سید هاشم
 بارهه (ق) - سیف خان سید علمی امغر (ق) - سردار خان خواجه
 یانگار (ق) - سید دلیر خان بارهه - و کیفیت فیل سفید (ق)
 سید هزیر خان بارهه (ق) - سیف خان میرزا صفی - سرافراز
 خان چغتای (ق) - سید شجاعت خان بارهه - سپهدار خان محمد
 صالح (ق) - سعید خان بهادر ظفر جنگ (۲)
 سرافراز خان پسر لشکر خان (ق) - علامی سعد الله خان - و کیفیت
 دولتخانه خاص - و حقیقت قرار داد داشتن تابیدان (ق) - سید
 منصور خان بارهه - سجان سنگهه و پرمديو پسران سورجمل
 سیودیة (ق) - سید عالم بارهه (ق) - سید هدایت الله صدر (ق)
 سید اختصاص خان بارهه عرف سید صلاحیت خان (ق) - سید

شجاعت خان بهادر بهکری (ق) - سعادت خان پور ظفر خان (ق)
 سیادت خان میرزین الدین علی (ق) - سید مظفر خان بارهه و سید
 لشکر خان بارهه - سید سنگهه سیودیہ (ق) - سرافراز خان بلولی^(۲)
 سید اختصاص خان سید فیروز خان (ق) - سید عزت خان^(۳)
 عبدالرزاق گیلانی (ق) - سید امیر خان خوافی (ق) - سر بلند خان
 خواجہ رحمت اللہ (ق) - سیف خان فقیر اللہ - سیف اللہ خان
 میر بحر - سید عبداللہ خان بارهه (ق) - سردار خان چیلہ
 و کیفیت نظر بند شدن سلطان محمد معظم - سیادت خان سید
 ارغلان (ق) - سیدی یاقوت خان حبشی (ق) - سرافراز خان سید
 لطیف (ق) - سید حمین خان بارهه (ق) - سید رستم خان
 دکائی (ق) - سعد اللہ خان هدایت اللہ (ق) - سید نجم الدین
 علی خان بارهه (ق) - ستر سال بندیله (ق) - سعادت اللہ خان (ق)
 سیف الدولہ عبدالصمد خان بہادر دلیر جنگ (ق) - سیف الدولہ
 سید شریف خان بہادر (ق) - سعد اللہ خان بہادر مظفر جنگ (ق)
 سادات خان ذوالفقار جنگ (ق) - سراج الدولہ انور الدین خان
 بہادر ظفر جنگ (ق) *

۵۴

حرف الشین - پنجاه و چهار ترجمہ

شمس الدین محمد خان ، شاہ قلی خان نازنجی (ق) - شاہ

(۲) در [بعضی نسخہ] سیدل سنگهه (۳) در [اکثر نسخہ] بلولی

(۴) یا عرب خان باشد

بدانخ خان (ق) - شیخ گدائی کنبو - شیخ محمد بخاری (ق)
 شاه محمد خان ولایتی - شیخ احمد فتح پوری - شاه فخر الدین (ق)
 شجاعت خان عرف مقیم خان عرب - شیخ عبدالنبی صدر
 شیخ عبد الرحیم لکهنوی - شیخ جمال بختیار (ق) - شهاب الدین
 احمد خان - شیخ ابراهیم پور شیخ موسی (ق) - شیرزیه
 خان (ق) - شیخ عبدالله خان - و مجملے از احوال شیخ محمد
 غوث و شیخ بہاول - شیخ ابوالفیض فیضی - شہباز خان کنبو
 شریف خان انگہ (ق) - شاہم خان جلایر - شاه قلی خان محرم
 شیخ ابوالفضل مبارک - شیر افغن خان علی قلی بیگ - شریف
 خان امیرالامرا - شجاعت خان شیخ کبیر - شمشیر خان ارسلان بے
 اوزبک (ق) - شیخ فرید مرتضیٰ خان بخاری - شجاعت خان
 سلام اللہ عرب (ق) - شاه بیگ خان ارغون - شاه نواز خان بہادر میرزا
 ارج - شیر خواجہ (ق) - شہباز خان معروف بشیر و رھلہ (ق)
 شیر خان تونور - شیر خان تربتی - شاه قلی خان وقاص حاجی (ق)
 شادی خان اوزبک (ق) - شجاعت خان شادی بیگ (ق)
 شاه بیگ خان اوزبک (ق) - شیر خان سید شہاب بارہہ (ق)
 شیخ میر خوافی (ق) - شاه نواز خان صفوی - شمس الدین خان
 پسر کلان نظر بہادر (ق) - شمشیر خان حیات تربتی (ق) - شجاعت
 خان رعد انداز بیگ خان (ق) - شہامت خان سید تاسم بارہہ

شمشیر خان توبتي - شيخ عبد العزيز خان (ق) - شريف الملك
حيدر ابادي - شايسته خان امير الامرا - شجاع خان محمد بيگ
گرمكان (ق) - شجاع خان بهادر محمد شاه نام (ق) - شهداد
خان خويشگي - شجاع الدوله - ر احوال احمد شاه دراني (ق)
شجاع الملك امير الامرا (ق) *

حرف الصاد - نه ترجمه

صادق محمد خان هروي - صادق خان مير بخشبي - ملايت خان
روشن ضمير (ق) - صفدر خان خواجه قاسم (ق) - صف شكن
خان ميرزا لشكري (ق) - صف شكن خان محمد طاهر (ق)
مغني خان پسر درم اسلام خان مشهدي - ملايت خان خواجه
مير خواني - صف شكن خان مير صدر الدين (ق) *

حرف الضاد - يك ترجمه

ضياء الدوله پسر خواجه سعد الدين خان (ق) *

حرف الطاء - دو ترجمه

طبيب خواجه جويباري - طاهر خان طاهر شيخ (ق) *

حرف الظاء - دو ترجمه

ظفر خان پسر زين خان كوكه (ق) - ظفر خان خواجه
اجسن الله (ق) *

خرف العین - می ترجمه

علی قلی خان اندرابی (ق) - عبدالله خان اوزبک - عبدالمطلب
 خان (ق) - عرب بهادر - علی مردان بهادر (ق) - عزت خان
 خواجه بابا (ق) - عوض خان قاتشال (ق) - عبدالله خان
 فیروز جنگ - عزیزالله خان پسر یوسف خان (ق) - عاقل خان
 عنایت الله - و احوال سنی خانم (ق) - عبدالرحیم بیگ اوزبک (ق)
 عرب خان نور محمد (ق) - علی مردان خان امیر الامرا
 و کیفیت هنگامه اوزبکان در بلخ - عبدالله خان سعید خان (ق)
 عسکرخان نجم ثانی (ق) - عبدالرحمن سلطان (ق) - عبدالرحیم
 خان پنجمین پور اسلام خان مشهدی (ق) - عنایت خان خوانی
 عبد البرزاق خان لاری (ق) - عاقل میر عسکری (ق) - عزیزالله
 خان پسر سیوم خلیل الله خان (ق) - علی مردان خان
 حیدر آبادی (ق) - عیسی خان مدین (۲) - عنایت الله خان (ق)
 عضد الدوله عوض خان بهادر قشور جنگ (ق) - عبد العزیز خان
 بهادر شیخ مقبول عالم (ق) - عمده الملک امیر خان میر
 اسحق (ق) - علی محمد خان درهله (ق) - علی دردی خان
 میرزا بندی (ق) - عماد الملک غازی الدین خان پسر امیر الامرا
 فیروز جنگ (ق) *

(۲) در [بعضی نسخه] مدین - و در (بعضی جا) مدین *

حرف الغین - هفت ترجمه^۷

غازی خان بدخشی - و کیفیت اختراع سجده پیش عرش آشیانی
غیرت خان خواجه کامگار - غالب خان بیجاپوری (ق) - عضنفر
خان پسر الله وردی خان - غیرت خان محمد ابراهیم (ق)
غازی الدین خان بهادر فیروز جنگ - غازی الدین خان بهادر
غالب جنگ (ق) *

حرف الفاء - پانزده ترجمه^{۱۵}

فرحت خان مهتر سکاٹی (ق) - فتح خان حبشی - و احوال
ملک عنبر - فدائی خان میو ظریف - فدائی خان مبرز اهدایت الله
فاضل خان آقا افضل اصفهانی - فیروز خان خواجه سرا (ق)
فتح جنگ خان روهه - و آخر خان نجم ثانی (ق) - فیض الله خان
پسر زاهد خان کوکه - فتح جنگ خان میانه - فاضل خان شیخ
مخدوم صدر (ق) - فدوی خان محمد صالح و صفدر خان محمد
جمال الدین (ق) - فاضل خان برهان الدین - فضائل خان میر
هادی - فتح الله خان بهادر عالمگیر شاهي *

۲۹

حرف القاف - بیست و نه ترجمه

قرا بهادر خان (ق) - قاسم محمد خان نیشاپوری (ق) - قتلن قدم
خان (ق) - قمر خان (ق) - قبا خان کذک - قطب الدین خان انگه

(۲) در [چند نسخه] فاضل *

قاسم علي خان (ق) - قريش سلطان کاشغري - قاسم خان مير بحر
 قطب الدين خان شيخ خوين - قليچ خان اندجاني - قاسم خان تمکين (۲)
 قاسم خان جويني - ر کيفيت هوگاي بندر - قباچاق خان امان بيگ
 قزلباش خان افشار (ق) - قزاق خان باقي بيگ ارزبک - قاضي
 محمد اسلم - قليچ خان توراني - قاسم خان مير آتش - قباد خان
 مير آخور - قطب الدين خان خويشگي پسر دم نظر بهادر
 قوام الدين خان اصفهاني - قلعه دار خان ميرزا علي - قليچ خان
 خواجه عابد پور عالم شيخ (ق) - قاسم خان کرمانی - قطب الدين
 خان خويشگي عرف بابيزيد - قطب الملک سيد عبد الله خان
 قادر داد خان بهادر انصاري (ق) - قطب الدوله محمد انور
 خان بهادر *

حرف الکانف - نه ترجمه

کمال خان گکهر - کاکر علي خان (ق) - کنور جگت سنگهه
 کشن سنگهه راتهور - کاکر خان عرف جهان خان (ق) - کار طلب
 خان (ق) - گنج علي خان عبد الله بيگ (ق) - گيري سنگهه
 کامگار خان پسر دم جعفر خان (ق) *

حرف اللام - پنج ترجمه

لشکر خان اکبري - لشکر خان مشهدي - لشکر خان جان نثار
 خان - لطف الله خان - لطف الله خان صادق (ق) *

حرف المیم - یکصد و پنجاه و دو ترجمه

مصاحب بیگ - ملا میر محمد خان شیروانی - میر شاه
ابو المعالی - محمد سلطان میرزا - مهدی قاسم خان - محمد
قاسم خان بدخشی - محمد قلی توقدائی (ق) - محمد قلی
خان برلاس - مجنون خان قاقشال - میر محمد خان مشهور
به خان کلان - معین الدین خان فرنخودی (ق) - مهر علی خان
سلدوز (ق) - میرزا میرک رضوی خان (ق) - محمد مراد خان
پسر امیر بیگ (ق) - مظفر خان تربتی - میر معز الملک
اکبری - میر علی اکبری موسوی - میرزا شرف الدین حسین
محب علی خان پسر میر نظام الدین علی - معصوم خان فرنخودی^(۲)
میر گیسوی خراسانی - مخدوم الملک عبد الله - و احوال شیخ
حسن علایی - میرزاده علی خان (ق) - میرزا فولاد بیگ پسر
خدا داد برلاس - و مجملے از احوال ملا محمد تقوی - میرزا
سایمان - محب علی خان رهناسی - میر ابو تراب گجراتی - میر
شریف آمای - و تحقیق مردم نقطویه - میر مرتضی سبزراری
معصوم خان کابلی - میرزا مظفر حسین صفوی - میرزا جانی
بیگه ارغون - و احوال موبه تبه - میرزا یوسف خان رضوی
مادهو سنگهه کچهواهه (ق) - میر حسام الدین - و مخصوص
خان برادر خرد سعید خان چغتای (ق) - میر معصوم خان

بهکری - میرزا شاهرخ - میرخلیل الله یزدی - و احوال شاه
 نعمت الله وای - محمد قلی ترکمان (ق) - مهتر خان انیس (ق)
 میرزا غازی بیگ - میران صدر جهان - میرزا چین قلیچ
 میرزا فریدون خان برلاس (ق) - محکشم خان شیخ قاسم (ق)
 میرزا علی بیگ اکبر شاهي - میر جمال الدین انجو - میرزا
 راجه بهار سنگهه (ق) - میر فضل الله بخاری - معظم خان
 شیخ بایزید (ق) - محمد تقی سیم ساز - ملا محمد ننه
 محمد خان نیازی - مظفر خان میر عبد الرزاق - مقرب خان
 شیخ حسو - مرتضی خان انجو - مصطفی بیگ ترکمان (ق)
 مهابت خان خانخانان - مختار خان سبزواری - میر محمد
 امین میر جماله - و کیفیت اصفهان - محمداور خان - مرشد قلی
 خان ترکمان - و احوال مرشد قلی خان الله استجلو - مخلص خان
 برادر کلان الله وردی خان - معتمد خان محمد شریف - میرزا
 رستم صفوی - موسوی خان صدر (ق) - مبارز خان درهله - مهیس
 داس (تهور) (ق) - میر سید جلال صدر - و احوال ملا محمد
 صوفي مازندرانی - محمد زمان طهرانی (ق) - مادهو سنگهه
 هادا (ق) - میرزا والی - مکرمت خان ملا مرشد - و کیفیت بلده
 شاه جهان آباد - میرزا حسن صفوی - مرتضی خان سید نظام
 معتقد خان میرزا بیگی - میرزا عیسی ترخان - محمد علی
 خان محمد علی بیگ - مغل خان پسر زین خان کوکه - میر

شمس (ق) - مرشد قلمي خان خراساني - و کیفیت دهار و دکن
 ملتفت خان - معمر خان میر ابوالفضل - مکند سنگه هادا (ق)
 معتمد خان محمد صالح خواني (ق) - مبارک خان نیازی
 میرزا ابوسعید - مصطفی خان خواني - میرک شبنم هرري
 مانوجي و پرسو جي - ملا علاء الملک - میر جمله معظم خان^(۲)
 و احوال سلطان شجاع - و کیفیت جنگ بهادر و آسام - میرزا نودر
 میرزا ابوالمعالي - محمد صالح خان ترخان - ملا احمد نایته
 و تحقیق نوایم - مخلص خان قاضي نظاما (ق) - میرزا راجه
 جي سنگه کچهوايه (ق) - محمد قلمي خان بهوسله - میرزا سلطان
 صفوي - میرزا مکرم خان صفوي - میرزا خان منوچهر - مهابت
 خان لهراسپ - مبارز خان میر کل - مرتضی خان سید شاه
 محمد (ق) - مهاراجه جسونت سنگه راهور - میر سید محمد
 قنوجي - و حکایت شیخ محمدي - ملتفت خان میر ابراهیم حسین
 محمد امین خان میر محمد امین - مختار خان شمس الدین
 مغل خان بلخي - محمد علي خان خانسامان - مهابت خان^(۳)
 حیدرآبادي - موسوي خان میر معز - محمد بدیع سلطان (ق)
 مصطفی خان کاشي - و حکایت آمدن محمد اعظم شاه نزد
 خلد مکان (ق) - مخلص خان عالمگیری - مرتضی خان سید

(۲) در [بعضی نسخه] میر محمد سعید میر جمله معظم خان (۳) در

[بعضی نسخه] میرزا معز

مبارک خان (ق) - مختشم خان میر ابراهیم - مطلب خان سبزواری
 میرزا صفوی خان (ق) - مذکور خان شیخ میران (ق) - مختار خان
 قمرالدین - میرزا یار علی بیگ (ق) - میر احمد خان اول - محمد
 اسام خان (ق ۱) - مذمم خان خانخانان بهادر شاهي - میرزا محمد
 هاشم خلیفه سلطان - محمد مراد خان پسر مرشد قلی خان
 محمد حسین (ق) - میرزا شاه نواز خان صدر الدین - مکرم
 خان میر اسحق - میر ویس غلزی (ق) - محمد یار خان
 پسر میرزا بهمن یار - میر جمله خانخانان عباد الله نام (ق)
 مرحمت خان بهادر غضنفر جنگ (ق) - محمد کاظم خان - و احوال
 مولف تا رسیدن انزوا - مبارز خان عماد الملک - معز الدوله
 حیدر قلی خان امپهانی (ق) - موتمن الملک جعفر خان (ق)
 مهاراجه اجیت سنگهه راتهور - و کیفیت فوت سلطان محمد
 اکبر (ق) - میر احمد خان ثانی - و کیفیت هنگامه محبوب خان
 در کشمیر - معز الدوله حامد خان بهادر صلابت جنگ (ق) - محمد
 غیاث خان بهادر غیاث بیگ (ق) - محمد خان بنگش (ق)
 موتمن الدوله اسحق خان (ق) - متهور خان خویشگی - مختشم
 خان میر خان - مقرب خان پسر امین خان (ق) - مبارز الملک
 هر بلند خان - مهاراجه جانوجی جسونت بنالکر (ق)
 (۲)
 معز الدوله عبدالاحد خان (ق) *

حرف النون - بانزده ترجمه

فیابث خان عرب (ق) - نورقلیچ (ق) - نقیب خان میر
 غیاث الدین - نورالدین قلی (ق) - نظر بهادر خویشگی - نجابت^(۲)
 خان میرزا شجاع - نوازش خان عبدالکافی - نامدار خان (ق)
 ناصر خان محمد امان (ق) - نصیرالدوله ملابث جنگ (ق)
 نظام الملک آصف جاه - نظام الدوله ناصر جنگ - نجیب الدوله
 شیخ علی خان بهادر (ق) - نجیب الدوله نجیب خان (ق)
 نظام الملک نظام الدوله آصف جاه *

حرف الواو - پنج ترجمه

وزیر جمیل (ق) - وزیر خان هردي - وزیر خان مقیم نام (ق)
 وزیر خان حکیم علیم الدین - وزیر خان محمد طاهر *

حرف الہاء - شش ترجمه

هاشم خان پسر قاسم خان (ق) - هادی داد خان (ق)
 هوشدار خان - هزبر خان خلف آله وردی خان (ق) - همت خان
 میر عیسی - همت خان سپهدار خان *

حرف الیاء - هشت ترجمه

یوسف محمد خان کوکلتاش (ق) - یوسف خان کشمیری (ق)
 یوسف خان ولد حسین خان لکریه (ق) - یعقوب خان بدخشی (ق)

یاتوت خان حبشی - یوسف محمد خان تاشکندی - یکه تاز خان
عبدالله بیگ - یلنگتوش خان بهادر (ق) *

حرف الالف - اسمعیل بیگ دولدی

از امرای فردوس مکانی سمک - در دلاوری و کنگاش مسلم
وقت بود - چون همایون پادشاه از ملک عراق مراجعت نمود
و بمحاصره قلعه قندهار پرداخت و کار بر محصوران دشوار گردید
و امرا از میوزا عسکری جدائی گزیده هریک از قاعه پایان آمده
خود را نزد پادشاه مزبور رسانیدند مشارالیه نیز شرف زمین بوسی
دریافتند - و پس از فتح قندهار حکومت زمین داور بمشارالیه
مقرر شد - و در ایام محاصره کابل او به همراهی خضر خواجه خان
بر سر شیرعلی نوکر میوزا کامران [که بر طبق گفته میوزا از کابل
بنابر غارت قافله ولایت (که بچاریکاران رسیده بود) رفته بعد غارت
بنابر انسداد طرق (که مردم پادشاهی نموده بودند) نتوانست
هکابل رسید - لهذا بجانب غزنین شتافت] تعیین گردید - و در کذل
سجاولد بشیرعلی مذکور رسیده بجنگ در پیوست - و مردم
پادشاهی ظفر مدن گردیده بنا فراوان غنائم بحضور جنت آشیانی
رسیده مشمول عنایت گردیدند - و چون قراچه خان (که تقدیم
خدمات شایان نموده مطرح عنایت بیغایت شده بود) بدر
تنگ حوصلگی زده جمعی کثیر را از راه برده بجانب بدخشان نزد
میوزا کامران روان شد مومنی الیه هم از فریب خوردنای او بود

ازین جهت در حضور پادشاه با اسمعیل خوس ملقب گشته - و پس از آنکه پادشاه خون متوجه ملک بدخشان گردید روز جنگ با میرزا کامران مشار الیه دستگیر شد - و بشفاعت منعم خان جان بخشی یافته سپرد او شد - و در بوزش هندوستان همراه رکاب خسروانی بود - و پس از فتح دهایی به همراهی شاه ابوالعالی بجانب لاهور نامزد شد - تدمه احوالش بملاحظه پیامده *

* امتجار خان ناظر *

خواجه عذیر نام خواجه سرای مقرب فردوس مکانی بود - در سال (که همیون پادشاه عزیمت عراق مصمم نموده از متصل قندهار روانه شد) او را با جمعی دیگر بذابر آردن هودج مریم مکانی رخصت فرمود - او رفته خدمت پسندیده بجای آردن - و در سنه (۹۵۲) نهمصد و پنجاه و دو هجری او در کابل بحضور رسیده ادراک سعادت ملازمت نمود - پادشاه او را در خدمت شاه زاده محمد اکبر تعیین فرمود - و پس از انتقال جنیت آشیانی اکبر پادشاه او را روانه کابل فرمود - که محمل مریم مکانی والدۀ پادشاه را بحضور آورد - چنانچه در سال دوم جلوس او در رکاب مریم مکانی بشرف ملازمت امتیاز اندوخت - و بعد چند سال بحکومت دهلی عام افتخار افراخته در آنجا درگذشت *

* افضل خان *

خواجه سلطان علی نام - ابتدا در سرکار جنیت آشیانی باشراف

خزانه اختصاص داشت - از رشادت و کاردانی مشمول اطاف
(۲)

همایونی گشته در سنه (۹۵۶) نهمصد و پنجاه و ششم صاحب دیوان
خرج گردید - یعنی به مساعدت طالع ارجمند بمشرفی بیوتات امتیاز
یافت - و چون در سنه (۹۵۷) نهمصد و پنجاه و هفت هجری میرزا
کامران برادر خرد جنت آشیانی در مخالفت برادر بزرگوار (که
زیاده بر پدر اشفاق و الطاف مرعی میداشت) بر دارالملک کابل
استیلا یافت با متصدیان و ملازمان پادشاهی در مقام گرفت و گیر
در آمده خواجه را دیز مقید ساخت - و بزجر و تعدی نقد و جنس
بر گرفت - و چون بهضت هندوستان پیش نهاد عزم پادشاهانه
گردید خواجه بوالا منصب میر بخشگیری عام ترفع می افراشت
چون واقعه ناگزیر جنت آشیانی به میان آمد تردی بیگ خان
(که ادعای امیر الامرایی داشت) باتفاق خواجه بانظام مهمات
دهای پرداخت - از آنکه در جنگ هیوهی مشهور خواجه بهمراهی
مردار انتظام بخش فوج قول بود در هنگامی (که آن بقال فاتحه ساز
خون بر قول تاخت آورد) خواجه را پای ثبات از جا رفته باتفاق
اشرف خان میر منشی و مولانا پیر محمد شروانی (که برای
شکست هنگامه سپه سالاری تردی بیگ خان قابو می جست)
مسلك فرار اختیار نمود - چون امرا انهزام خورده با هزاران
خجالت و شرمساری بموکب اکبری (که از صوبه پنجاب

(۲) بقصد محاربهٔ هیمو و بسهرند (سیده بون) پیوستند بدرام خان
 قردی بیگ خان را فرصت نداده از هم گذرانید - و خواجه را
 با میر مذشی (که گمان نفاق و زرداری میداشت) نظر بند
 نمود - و پس از آن خواجه با میر مذشی فرار نموده سفر حجاز
 اختیار کرد - و در سال پنجم اکبری بشفرب آستان بوس استسعاد
 یافتند - و مورد افضال عرش آشدیانی شده پادیه والای امارت
 و منصب سه هزاره مرتقی گردید - مآل نار او و تاریخ فوتش
 بنظر شیرازه بند این پریشان اوراق نرسیده *

* ادهم خان کوکه *

بسرخرود مهمانگه است - که بغزوفی عقل و درستی
 اخلاص نسبت قوی و عرش آشدیانی داشت - از زمان آسایش
 گهواره تا آرایش تخت بدوام ملازمت و وفور اعتبار و کثرت
 محرومیت و اعتماد ممتاز بود - در برهم زدگی دولت بدرام خان
 شریک غالب گشته تمشیت مهمانگه و مالی از پیش خود
 گرفت - و با آنکه مذمخ خان وکیل السلطنت هم شد باستقلال
 تمام بکارها می پرداخت - ادهم خان از امرای پنج هزاره ست
 ابتدا بمحاصره مانکوت در رکاب پادشاهی به بهادری
 و راد مردی بلندنامی اندرخته - آن قلعه ایست در کوهستان (۳)

(۲) نام سابقش موهذ است - در زمان اکبر شاه سهرند زبان زن روزگار

گشت (۳) نسخه [ب] دلاری - و راد مردی بمعنی دلاری ست .

سوالک بر قائم کوه فلک فرسا متضمن بر چهار قلعه - بر فراز
 کوهچها بطرز غریب ساخته اند - که تمامی آن یک حصن
 بنظر می آید - سلیم شاه وقت (که از مهم گهران برگشت)
 اساس آن گذاشت - تا برای لشکر پنجاب مامنه باشد - میخواست
 لاهور را ویران کرده آنجا آباد سازد - چه آن شهرهست
 بزرگ - مسکن اقسام تجار و اصناف مردم - باندک توجه
 لشکر عظیم و یراق فوجها مهیا توان کرد - چون سر راه فوج مغل
 واقع شده بود مبادا در آنجا رسیده استعداد فرادان بهم رساند
 و کار از علاج بگذرد - درین اندیشه اجلاس در رسید - در سال
 دوم سکندر سور در آنجا متحصن گشته آخر بزمینهار گرائید - و قلعه
 تسلیم نمود - سال سیوم بیرام خان (که همیشه از ادهم خان
 متوهم می بود) محال هتکانهه نزدیکی آگوه مسکن طایفه
 بهددریه (که تمرود و سرکشی آنها با سلاطین روزگار شهره
 آفاق بود) بجایگزینش مقرر کرد - تا بدین وسیله هم متمردان
 آن نواحی سزا یابند - و هم از در حضور نباشد - و بیک
 خیال در کار شگرف صورت گیرد - با چندی از امرا رخصت داد
 ادهم خان بکوشش نمایان آن ضلع را عملی ساخته ارباب عصیان را
 بر انداخت - و بعد از آوارگی بیرام خان و اختتام کارش
 عرش آشیانی آخر سال پنجم مبادی سنه (۹۶۸) نهصد و شصت

و هشت هجری اورا با پیر محمد خان شروانی و آهراء دیگر
 بتسخیر ولایت مالوه (که بیداد گری و مدهوشی باز بهادر
 مکرر بعرض (سیده بود) تعیین نمودند - چون بنواحی سارنگ پور
 (که مستقر او بود) پیوست باز بهادر از مستی و بیهوشی
 (که شب و روز درین کار بود) اندک بخود آمده در مقام
 پیکار نشست - پیوسته از طرفین دلاوران رزم آزموده بر آمده
 لوازم نبود بجای آوردند - تا روزی چپقلشی عظیم بمیان
 آمد - باز بهادر شکست خورده بجانب خاندیس فرار نمود
 آنهم خان بعمرمت شتابان خود را بسارنگپور رسانیده تمام اموال
 و اسباب او را با پانچران و کنیزان (که نغمه حسن و حسن نغمه
 ایشان در آفاق اهلیاز و انتهار داشت) متصرف شد - و ازین
 کامیابی و حصول خزائن و دفائن و امتعه نفیسه (که اندر ختّه
 سالها بود) کلاه نخوت او کج شد - و نشه غرورش افزون
 هر چند پیر محمد خان نصیحت کرد سونمذ نیفتاد - مملکت
 مالوه بامرا تقسیم کرده چند زنجیر فیل از جمله غنائم همراه
 صادق خان ارسال حضور نمود - و خود بعیش و عشرت مشغول
 گشت - بخاطر عرش آشیانی گران رسید - اصلاح او اهم دانسته
 در شازده روز از آگره ایلغار فرمود - و بیست و هفتم شعبان

(۲) نسخه [ج] انتشار و اشهار داشت (۳) در فارسی نشه می نویسند - اما

این لفظ که عربی است در اصل نشوه است و

سال ششم وقتي (که ادهم خان بعزیمت تسخیر قلعه گگرون
 دو کروهی سارنگپور برآمده میرفت) ناگاه موکب اتبال پیدا
 شد - بدریافت شرف زمین بوس مباهی گشت - عرش آشیانی
 یکسر بخانه اش رفته فرود آمدند - گویند ادهم خان خیال
 فاسد در سر داشت - و بهانه می جست - (۲) روز دوم ماهم
 انگه با مردم محل رسید - و پسر را از گران خواب غفلت
 هوشیار ساخته آداب پیشکش و ضیافت بتقدیم رسانید - و آنچه
 از باز بهادر بدست آورده بود از صامت و ناطق با همه پانوران
 بنظر اشرف گذرانید - عرش آشیانی برخی را بار مرحمت نموده
 بعد رفته چهار روز علم معادرت با گره افراشتند *

گویند چون عرش آشیانی لوای معادرت بر افراختند در
 منزل اول ادهم خان از سفاکت و بیخردی ماهم انگه مادر خود را
 (که صاحب اختیار محل بود) بران داشت که در مغذیه
 حسینه از پانوران باز بهادر مخفی بدو حواله نماید - که بنابر
 درازوی کسی بحال آنها نخواهد پرداخت - اتفاقاً همان ساعت
 پیدایش خبر رسید - حکم مقام فرموده مردم را بتفحص
 برگماشت - ادهم خان مضطر گشته هر دو را بصحرا سر داد
 چون متفحصان گرفته آوردند ماهم انگه آن بیگذاهان را بقتل
 رسانید - و عرش آشیانی اغماص فرمودند - لیکن همین سال باتقاضای

مصاحبت مالکی حکومت مالوہ بہ پیر محمد خان باستقلال مقرر شد
و ادھم خان حسب الطلب بحضور رسید *

چون شمس الدین محمد خان انگہ بقرب و اعتبار لوی تفوق
و برتری افراخته در جمیع امور خلافت دخل تمام داشت این مدھوش
جوانی و سیبہ مست دولت هموارہ برو حسن بردے - منعم خان
خانخانان (کہ گرفتار ہمین بیماری بود) هموارہ بکھنہ عیاری
آن مغرور تہور و مغلوب خشم را بفتنہ و غدر تحریک می نمود
تا آنکہ درازدھم رمضان سال ہفتم در دولتخانہ پادشاھی
انگہ خان و منعم خان با امرای دیگر مشغول مہمات سلطنت
بودند - ادھم خان بے اعتدالانہ با جمعے از خود بے اعتدال تر
رسید - ہمہ بتعظیم برخاستند - انگہ خان نیم قیامے نمود - آن
بے محابا دست بخنجر کردہ متوجہ انگہ خان شد - و اشارہ
بہمراہان کرد - بزخمای جانگزا کار آن آقسقال دولت تمام کردند
و پس ازان ادھم خان بے باکانہ شمشیر در دھمت گرفتہ
متوجہ محل سرا شدہ بر ایوان مرتفع (کہ بر درر محل خاصہ
بود) برآمد - غوغا بلند گشت - عرش آشیانی از خواب بیدار
شدہ از دیوار قصر سر بر آردہ استکشاف احوال نمودند
و بخشم و غضب شمشیر گرفتہ برآمدند - ہمین کہ ادھم خان
بنظر آمد فرمودند کہ ای بچہ لادہ انگہ مرا چرا کشتی
آن گستاخ پیش دربدہ دستہای عرش آشیانی گرفت - و گفت

پادشاه غور فرمایند - اندک تلاش واقع شده - پادشاه دست

از جنگ او کشیده مشت بقیوت بر روی او زدند - که معلق^(۲)

بزمین افتاد - بفرحت خان خاصه خیل و بسنگرام هوسناک

(که ایستاده بودند) فرمودند - که چه تماشا میکنید - این

دیوانه را بر بزدید - آنها فرمان پذیر گشته بر بستند - حکم شد که^(۳)

از بالای صفا سرنگون اندازند - دو مرتبه انداختند - تا گردن

آن خود سر شکست - و باین طرز آن سفاک هتاک^(۴) مطابق

سنه (۹۶۹) نهصد و شصت نه هجری بقصاص مکافات رسید
۹۷۰

حسب الارشاد هر دو نعش را روانه دهلی ساختند - (دو خون شد)
^(۵)

تاریخ است - گویند ماهم انکه (که درین وقت بر بستر بیماری

افتاده بود) شنید که ادهم خان چنین بے اعتدالی نموده

پادشاه مقید کردند - مهر مادری برداشته او را بملازمیت آورد

شاید پسر را راهان - پادشاه ماهم انکه را دیده فرمودند

که ادهم انکه ما را کشت - ما هم او را کشتیم - آن عاقله روزگار

گفت خوب کردند - اما نمی دانست که بسیاست رسیده - چون

بییقین پیوست حفظ آداب حضور نموده بظاهر جزع و فزع

(۲) نسخه [ب] معلق زنان افتاد (۳) در [بعضی نسخه] دیوانه سر را

(۴) نسخه [ج] هتاک بقصاص مکافات رسید (۵) چون این واقعه

در سنه (۹۶۹) بود تاریخ [دو خون شد] که عددش ۹۷۰ است غلط

نخواهد بود زیرا که تاریخ گوین فرق یک یا دو عدد جایز داشته اند •

نگرد - لیکن رنگ از رو رفت - و دل بهزاران زخم مسخر
گشت - پادشاه نظر بر قدم خدمت او بتسلیمی خا عارش پرداخته
رخصت خانه فرمودند - آمده بسوگواری نشست - و مریضی که
داشت رو بتزاید آورد - و بعد ازین راتعه بهپهل درز بدار بقا
شتافت - عرش آشیانی مشایعت نعش او نموده رفته کردند
و باعزاز و احترام روانه دهللی ساخته عمارت عالی حسب الحکم
بر مزار ماهم انکه و ادهم خان اساس یافت *

* اشرف خان میر منشی *

محمد اصغر نام - از سادات حسینی مشهد مقدس است
و صاحب طبقات اکبری او را از سادات عرب شاهی شمرده
یکتامل که بنابر عموم و خصوص تدابیر درین کلام نباشد - اما آنچه
علامی شیخ ابوالفضل او را سبزواری نوشته لامحاله از تحریفات
نسخه نویسان است - در فن انشا و دقائق سخن ید طولی داشت
و سرموئی از دمت یابی و موشگافی فرو نمی گذاشت - و در
خطاطی و خوش نویسی بهفت قلم استاد - خصوص در تعلیق
و نسخ تعلیق سرآمد دررغاز و یگانه دهر بود - علم جفر را با عمل
ورزیده - در ملازمان جنم آشیانی انسلاک یافته بمزید قرب و عزت
درجه اعتبار پیموده بخطاب میر منشی امتیاز یافت - و پس
از فتح هندوستان بخدمت میر عرضی و میر مالی اختصاص
گرفت - و در قضیه تردی بیگ خان (که با هیمو بقال در سواد

دهلي اتفاق افتاد و اکثر دل بانی داده راه گریز سپردند (۲)
 او (که در امر جنگ مشیر و همدستان بود) نیز در فرار زده
 متهم بنفاق و بد دلی گردید - (دزد) که بیرام خان توردي بیگ
 خان را بقتل آورد) اشرف خان را با سلطان علي افضل خان
 بعلمت گریز پائي معقید ساخت - و پس ازان سفر حجاز اختیار
 نموده سال پنجم اکبری سنه (۹۶۸) نهصد و شصت و هشت
 هجری هنگامی (که عرش آشیا فی از ماچھیواره باختتام مهم
 بیرام خان مترجه کوه سوالک بود) شرف آستانبوس دریامت
 ازان بعد همواره مشمول عواطف پادشاهی بوده بافزایش منصب
 سر برافراخت - سال ششم هنگام معارفت زیات پادشاهی از مالوه
 بخطاب اشرف خانی مشرف گردید - و در یساق بنگاله بهمراهی
 خانخانان منعم خان دستوری یافت - در سنه (۹۷۳) نهصد
 و هفتاد و سیوم در بلده گور (که بنابر سمیت هوا وبای
 عام شیوع یافته اکثر نویغان عمده رهگرای فدا گشتند) رخت
 هستی بر بست - بدرهزاری منصب رسیده - و با کمالات
 دیگر موزون طبع بود - گاه گاهی اشعار صاف متین انشا میکرد
 از دست *

* نظم *

از دست *

* یا رب تو مرا بآتش قهر مسوز *

* در خانه دل چراغ ایمان افروز *

* این خلعت بزدگی که شد پاره ز جرم *

* از راه کرم برشتند عفو بدوز *

و در تاریخ آبشخوری (که مولانا میر در دار الخلافه آگه

بنا کرده) گفته *

* نظم *

* در راه خدا کرده بنا ملا میر *

* چاه ز برای نفع مسکین و فقیر *

* گر تشنه لبی بپرسد از سال بنا *

* گوی^(۲) آبی ز بقعه خیر بگبر *

پیش میر مظفر نیز در عهد اکبری بمنصب مذاسب پایه افزای

درواز خود گشته در سال سی و هشتم بحکومت ولایت آورده

می پرداخت - حسینی و برهانی بدائر اشرف خان در دور

اعلی حضرت بمنصب قلیل سرافرازی داشند *

* ابوالهیم خان ازربک *

از امرای جنت آشیانی ست - در سال فتح هندوستان او را

همراه شاه ابوالمعالي بلاهور تعین کردند - که اگر سکندر سور

از کوهستان برآمده دست اندازی در ممالک پادشاهی نماید

تدارک آن باحسن وجوه بظهور رسد - پس ازان خان مزبور

سرهپور مضاف جونپور بجایگیر یافته همواره با علمی قلی خان^(۳)

(۴) نسخه [چ] گوید (۳) در [بعضی نسخه] سرهپور - و در [بعضی]

به سرهپور مضاف جونپور جایگیر یافته •

خان زمان بحفظ آنحدود می پرداخت - تا آنکه بعهد عرش آشیانی
 آثار بغی خانزمان و سکندر خان ادریک بر روی روز افتاد - و اشرف
 خان مبر منشی فرمانی مشتمل بر موعظت پیش سکندر خان
 برد - سکندر خان بگرمی بر خورده گفت که ابراهیم خان آق سقال
 یعنی ربش سفید و قرب جوار است - او را رفته می دیم - و باتفاق
 وی متوجه بازار خسروانی میشوم - بدین اراده بسر هر پور رفت
 و ازان جا هر دو باتفاق نزد خان زمان رفتند - و قرار دادند
 که خان مذکور همراه سکندر خان به سمت لکهنو رفته آتش
 خلاف افروزند - چنانچه خان مذکور بدان سمت شتافته مصدر
 هنگامه آرائی شد *

چون منعم خان خانخانان با علی قلی خان زمان ملاقات کرده
 قرار بندگی ازو به تجدید گرفت و از حضور خواجه جهان
 (که مدار عالییه مهمات سلطنت بود) رسید خانخانان خواست
 که باتفاق او بخیمه خان زمان رود - و خان مزبور را بگرو در لشکر
 خود طلبید - و قرار برین یافت که خان زمان والده خود و خان
 مزبور را با پیشکش لایق روانه حضور نماید - لهذا خانخانان
 و خواجه جهان در بازار سلطانی نهادند - و خان مزبور را
 تیغ و کفن در گردن انداخته بنظر والا رسانیدند - و پس از قبول
 این معنی و عفو جرائم خان زمان تیغ و کفن را از گردن او
 فرود آوردند - و چون بار دیگر خان زمان و سکندر خان سال درازدم

اکبري سلسله جذبان بغي و عدوان گشتند خان مذکور باتفاق سکندر خان بجانب اردعه شتافت - و چون سکندر خان راه بنگاه گرفت خان مزبور بوساطت خانخانان ^(۲) بعفو جرائم مشمول سواطخ گشته داخل متعینان خانخانان گردید - تارینخ فوتش بنظر نیامده - پسرش اسمعیل خان است که عای قلی خان زمان قصه سندیله در چایگیر او داده بود - چون سال سیوم اکبري قصه مزبور بچایگیر سلطان حسین خان جلایر از حضور مقرر شد او در عمل دادن ایستادگی بمیاء آورد - پس ازآنکه بزور گرفت فوجی از خان زمان آورد - و جنگی کرده شکست یافت *

* آصف خان خواجه عبدالعزیز *

از فرزندان شیخ ابوبکر تائبادی ست ^(۳) - که از صاحب کمالان وقت بود - امیر تیمور چون در سنه (۷۸۲) هفت صد و هشتاد و دو بتسخیر هرات (که در تصرف ملک غیاث الدین بود) رو آورد بتأیید رسید کس نزد شیخ فرستاد - که چرا به تیمور ملاقات نمی کنی - گفت مرا با او چه کار - امیر خود رفت و بشیخ گفت - چرا ملک را نصیحت نکردی - جواب داد نصیحت کردم نشنید - خدای تعالی شما را برو گماشت - اکنون شما را نصیحت میکنم بعدل - اگر نشنوید دیگره را بر شما

(۲) نسخه [۱] بعفو تفصیلات مشمول (۳) نسخه [ب] ایادی - و در

گمارد - امیر میگفت مرا در سلطنت بهر کس از درویشان محبوب
شد هر کدام را از خود در دل و هم دیدم - مگر شیخ که من
خود را در حجاب می یافتم *

خواجه عبد المجید در سالک ملازمان جنت آشیانی انتظام
گرفته بحسن رشادت و کار دانی در وقت نهضت هندوستان
بدیوانی سرکار همایونی سر برافراخت - و چون کهن روزگار
بجلوس عرش آشیانی (رنق جوانی از سر گرفت خواجه بوفور
کار طایبی از دیوانی به سرداری رسیده جامع سیف و قام گردید
و دران هنگام (که عرش آشیانی بتقریب هنگامه بیرام خان لوی
عزیمت پنجاب برافراشت) خواجه بخطاب آصف خان سرافراز
گشته بحکومت دهلی مباحثات انداخت - و بتدریج صاحب
طبل و علم شده بمنصب سه هزاره امتیاز یافت - و چون
فتو نام غلام عدلی (که قلعه چنار را متصرف بود) اظهار
تسلیم آن نمود حسب الامر پادشاهی آصف خان باتفاق شیخ
محمد غوث هتّه آن قلعه را بصلح برگرفت - تیولدار (۲)
کره مانکپور بخان مزبور تفویض یافت - دران ایام غازی خان تنوری
(که از امرای عمده افغان بود) مدتی در خدمت عرش آشیانی
گذرانیده بدر فرار زده با بوخی بولایت پنه (۳) که ملکی است

(۲) در [بعضی نسخه] تنور - و در [بعضی] سور (۳) در [بعضی نسخه]

بهته - و در [بعضی نسخهای اکبرنامه] پته آمده .

بسر خود) پناه برده در مقام فتنه انگیزی در آمد - آصف خان در سال هفتم هراجه رام چندر والی آنجا پیغام برگذارد - که در سلک خراج گزاران ممالک محروسه در شده مخالفان را بسپارد (۴) راجه از سر مایگی نخوت و غرور با اتفاق آن مخالفان آماده پیکار گردید - آصف خان چیزه دستیها نموده پناه برده را بقتل رساند - و راجه هزیمت یافته بقلعه باندھو (که مستحکم ترین قلاع آن ولایت است) متحصن گشت - آخر بوسیله قبول بندگی درگاه و باستشفاع راجهائی (که مقرب بساط سلطنت بودند) حکم عدم مزاحمت باحوال راجه بآصف خان رسد خان مذکور دست ازان باز داشت - لیکن ازان فتح قوت و مکنه تمام بهم رسانیده داعیه تسخیر گدھے پیش گرفت چه جنوبی ولایت پنه ملکه سم وسیع مشهور بگوندلوانه - صد و پنجاه کروه غول - و هشتاد کروه عرض - گویند در باستانی زمان هشتاد هزار قریه آبادان داشته - سکده آن گوند - که قوم سم فروتر - و اهل هند زنوش شمردند - پیشتر چندین راجهها بسر می بردند - درینوقت ریاست آنجا برائی درگارتی نام زن (سیده - که بوفور شجاعت و حسن تدبیر و بسیاری داد و دهش تمام ملک را یک قلمه ساختند - و گدھے باد عظیم آن ملک است و کنگه نام موضعی که بانضمام آن شهرت دارد *

(۴) نسخه [ب] سرکشی *

آصف خان از جواسیس استکشاف مداخل و مخارج
 آن ملک کرده در سال نهم با ده هزار سوار عزیمت آن دیار نمود
 (رانی) (که درانوقت جمعیت فراهم نداشت) با معدودی
 آماده جنگ شد - و گفت منکه سالها ریاست آن ملک کرده باشم
 در حوصله فطرت من گریختن کی گزجد - مردن بذاوس خوشتر
 از زیستن بعار است - آغیان آنولایت سماجت از کار بردند
 که قرار داد جنگ مستحسن - اما سر رشته تدبیر از دست دادن
 نه آئین شجاعت است^(۲) - چندی بجاهای محکم بسر باید برد
 تا تفرقه لشکر بجمعیت گراید - بنابراین چندی باین وضع
 گذرانید - چون آصف خان گدّه را متصرف شده دنبال
 نمایی گذاشت رانی سران لشکر را طلبیده گفت که خاطر من
 خواهان جنگ است - هر که خواسته باشد برود - جنگ من
 شق ثالث ندارد - یا مردن است با فتح - بمکاربه رو آرد
 چون بیرسایه پسرش زخمها برداشت گفت از معرکه او را
 برآورده بمانی رسانند - و چون خود زخمی گشت بمعتبری
 گفت که مغلوب جنگ شده ام - مبادا مغلوب نام و ننگ شوم
 حق نمک بجا آر - و بخنجر کار مرا اتمام کن - او جرأت نکرد
 ناچار جمدهر برآورده کار خون ساخت - آصف خان بتسخیر
 چورا گدّه (که قاعه ایست دارالملک آنجا - و بکثرت خزائن

بر دغاغن بر اکثر ممالک مزیت داشت - و بیر ساه مستحکم ساخته بود) روی توجه آوردن - و پس از آریزش چون بیر ساه مردانه فرو رفت قلعه مفتوح گردید - و بعد ازین فتح (که سرآمد فتوحات آصف خان بود) صاحب جواهر و خزائن بیقیاس شده نخوت و غرور را بخود راه داد - و بیدراة روی پیش گرفت - از هزار فیل غنیمت در صد فیل بحضور فرستاد - اما سال دهم (که خان زمان شیبانی با اتفاق امرای اوزبکیه شرقی علم بغی برافراشته مجنون خان قاتشال را در قلعه مانکپور محصور ساخت) آصف خان با پنجم هزار سوار بکمک رسید - و چون عرش آشیانی باطفاى فایره آن فساد بدان ناحیه پیوست از شرف ملازمت دریافته نفائس (۲) غذائهم گداهه پیشکش نموده مجلای سپاه بظردر آورد - و بتازگی مشمول عواطف گشته بتعاقب فیه باغیه نامزد شد - لیکن متصدیان سلطنت (که چاشنه خور رشوتهای او شده بودند) درینوقت از راه طمع و حسد ذخیره اندرزی و خیانت درزی او برمرز و ایما میگفتند سخن سازان در رویه یکم را هزار ساخته بآصف خان میرسانیدند و از دل بای میداد - تا بیستم صفر (۹۷۳) نهمصد و هفتاد و سه حفظ مرتبه خود نکرده بتوهم واهی گریخت - و در سال یازده (که مهدی قاسم خان بحکومت گداهه تعیین شد) آصف خان بهزاران حسرت دل ازان ملک برداشته با وزیر خان برادر خود حسب الطلب (۳)

(۲) در [اکثر نسخه] ملازمت دریافته (۳) نسخه [ب] خرابی •

خانزمان در جوانپور بدر ملحق گشت - در صحبت اول تجبر و نخوت او دیده از آمدن پشیمان گردید - و چون معلوم کرد که خانزمان چشم بمال او درخته بجدائی فرست جو گردید - درین اثنا خان زمان او را همراه برادر خود بهادر خان بر سرافغانان فرستاده وزیر خان را نزد خود نگاهداشت - بذابربین هر دو برادر موعد قرار داده برای مانکپور هر یک گریخت - بهادر خان بتعاقب شتافته در آریخت - مردم آصف خان بهزیمت پراکنده شده خود دستگیر گشت - که ناگاه وزیر خان بسر وقت بهادر خان رسیده از سرگذشت آگهی یافت - چون مردم بهادر خان بتاراج اشتغال داشتند وزیر خان خود را راست کرد - ناچار بهادر خان فرارگزید - و اشاره کرد که آصف خان را (که بالای فیل مقید بود) از هم بگذرانند یک در شمشیر حواله کردند - سرانگشت دست جدا شده بر هر بینی زخمی رسید - که وزیر خان آمده خلاص ساخت - و هر دو برادر در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه بکوه آمدند - آصف خان وزیر خان را نزد مظفر خان تربتی باگروه فرستاد - تا بوسیله او عفو جرائم شود - مظفر خان (که بموجب طلب در سنه (۹۷۴) نهصد و هفتاد و چهار روانه پنجاب بود) وزیر خان را همراه برده در شکارگاه بملازمت عرش آشیانی رسانیده استشفاح تقصیرات نمود - حکم شد که آصف خان باتفاق مجنون خان در کوه مانکپور بمحافظت سرحد قیام نماید - و در همین سال

(که عرش آشیانی بر سر خانزمان و بهادر خان ایلغار فرموده آنها را علف تیغ بیدریغ ساخت) درین جنگ آصف خان مراتب جانفشانی بکمال فدویت بتقدیم رسانید - و در سنه (۹۷۵) نصد و هفتاد و پنج پرگنه بیاک از تغیر حاجی محمد خان سیستانی بجاگیرش مقرر شد - که سرانجام خود نموده در مهم رانا اردیسنکه منقلای لشکر فیروزی باشد - چون در اواسط (بیع الاول سنه مذکور عرش آشیانی از آگره بمالش رانا نهضت نمود رانا قلعه چیتور را بجیمیل نامی (که سابق در قلعه مبرته بود) سپرده خود بزرایای کوهستان متواری گشت - آصف خان در محاصره آن قلعه استوار (که بر فراز کوهی ست - و ارتفاعش قریب بیست کوه - و آن کوه میان دشت مسطحی ست که بلندی و پستی مطلقاً ندارد - و از پایان درزش شش کوه - و جائیکه دیوار است سه کوه - و سوای حوضهای بزرگ و سنگین که از آب باران پر میشوند چشمه آب بالا نیز هست) مصدر خدمات شایسته و مورد کارهای دست بسته گردید - پس ازان (که بعد از چهار ماه و هفت روز محاصره بیست و پنجم شعبان سنه مزبور سال دوازدهم اکبری قلعه مفتوح شد) تمام سرکار چیتور بجاگیر آصف خان مقرر گشت *

• اسکندر خان اوزبک •

از سلاطین زادهای آن قوم است - در خدمت جنم آشیانی
 مصدر کارهای شایسته گشته ابتدای عزیمت هندوستان بخطاب
 خانی امتیاز یافت - و پس از فتح بحکومت آگره اختصاص گرفت
 و در هنگامه هیمو آنرا گذاشته در دهلی بتردی بیگ خان پیوست
 و بهمرامی او بمرداری جرانغار رو به پیکار آورد - چون دلبران
 هر دو سو دل از جان برداشته باهم آریختند هراول و جرانغار
 پادشاهی شرائط مردانگی بتقدیم رسانیده هراول و برانغار غنیم را
 از پیش برداشته بتعاقب شتافت - و غذائهم فرادان بدست افتاده
 سه هزار کس از مخالف بخاک نیستی فرو رفت - درین هنگام
 (که فتح چنین کرده در پی گریختنها شتاب داشتند) هیمو بتردی
 بیگ خان تاخته بفرار آورد - بهادران (که از تعاقب برمیگشتند)
 حیرت زده براه تردی بیگ خان میشتافتند - بالجمله اسکندر خان
 ناچار از معرکه عذاب گشته در سهرند بملازمت عرش آشیانی
 رسید - و در فوج منقلا با علی تالی خانزمان بجنگ هیمو تعیین
 گشت - و پس از فیروزی بتعاقب هزیمت یافتگان و حراست
 دارالملک دهلی از دست بردن ارباشان دستوری یافت - او
 مسارعت نموده خیلی از نفوس شوریره و اشخاص معطله را از زندان
 زندگانی خلاص ساخت - و غذائهم موفوره اندوخت - و در جلدوی

تُردادات پسندیده به خطاب خان عالم علم اوتخار افراشت *

چون خضر خواجه خان حاکم پنجاب از پیش زدی سکندر خان هور (که مدعی ملک بود) برگشته در لاهور با استحکام برج و باره همت گماشت و او تحصیل آذولایت را مفت وقت دانسته سرگرم اجتماع مردم گردید عرش آشیانی عجاله الوقت سکندر خان را سیالکوٹ و آنکدودن در جاگیر داده بر جناح استعجال روانه فرمود که اعتضاد خضر خواجه خان باشد - و پس ازان بتیولدارچی اودهه کامیاب گردید - چون آرام و آسایش شوره مزاجان راقعه طلب در فساد انگیزی و فتنه پڑهی میباشد ده سال اسباب طغیان سرانجام داده راه سداده را گذاشت - اشرف خان میرمنشی از بارگاه سلطنت تعیین شد که مستمال تفقادات ساخته بحضور بیارد - او چند بلیمت و لعل گذرانیده نزد خان زمان شتافت - و باتفاق یکدیگر راییت بغی برافراخته هریک بذاحیه دستمایه آشوب گشتند - چنانچه اسکندر خان با بهادر خان شیبانی یکتائی گزیده در نواحی خیرآباد با میر معزالملک مشهدی (که از جانب پادشاه بمالش آن طایفه ناسپاس تعین شده بود) عرصه کارزار برآراست هر چند آخرها بهادر خان چیره دستی یافت اما اسکندر خان اول جنگ شکست خورده آلوده دشت هزیمت گردید - و در سال دوازدهم (که خانزمان و بهادر خان بار دیگر محرک سلسله بغی و فساد گشتند) اسکندر خان را (که نیز در اودهه دم نخوت میزد)

محمد قلی خان برلاسی با فوج گران بر سرش تعیین گشته در اردعه
 محصور نمود - مدتی از طرفین جنگ قایم بود - چون خبر کشته شدن
 خانزمان و بهادر خان رسید اسکندر خان شکیب بای داده از در
 مکرر تزلزل در آمد - و آشتی پیش گرفت - و چندے بدین حیل
 بسر برده با اهل و عیال بکشتی چند (که برای همین روز
 آماده می داشت) نشسته از دریا گذشت - و پیغام نمود که من
 بر همان عهدم - عنقریب می رسم - چون زبانش با دل موافق نبود
 امرا از دریا عبور کرده سر در دنبالش گذاشتند - او خود را
 بقصبه گورکهور (که درانوقت در تصرف افغانان بود) رسانیده
 ذن سلیمان کرانی حاکم بنگاله شتافت - و همراه پسرش بتسخیر
 آدیسه رفت - چون برگردید افغانان بودنش در میان خویش مناسب
 ندیده بادی در کمین غدر شدند - خان مذکور آگهی یافته
 بخانخانان (که در جونپور بود) ملتجی شد - سپه سالار استمراج
 پادشاهی نموده بهزاران امید طلب داشت - اسکندر خان ایلغار کرده
 بخانخانان پیوست - خان سپه سالار سال هفتم سنه (۹۷۹)
 نهصد و هفتاد و نه هجری همراه خود بملازمیت پادشاهی آورده
 بذریعه شفاعت آن عمده الملک صفح جرائم او شده به قبولداری
 سرکار لکهنو مورد التفات گردید - و وقت رخصت بعنایت چارقب
 و کمر و شمشیر مرصع و اسب با زین طلا سرافرازی یافته با خانخانان
 تعیین گشت - و چون بلکهنو رسید بعد چندے مزاج عنصری او

از اعتدال طبیعی بیرون رفته بر بستر بیماری افتاد - تا دهم جمادی الاول
سنه (۹۸۰) نه صد و هشتاد و نوار و پود هجتمی او گسیخت
از امرای سه هزارى بود *

• الفخ خان حبشی *

از غلامان سلطان محمود گجراتى ست - در سلطنت او اعتبار
یافته بمرتبه سردارى (سید - عرش آشیانی در سال هفدهم جلوس
(که متوجه احمد آباد بود) خان مذکور با جمعیت خود باتفاق
سید حامد بخاری پیش از امرای دیگر آمده استلام سده
سلطنت نمود - و سال هیزدهم به قبول مناسب سرافراز گردید
و سال بیست و دوم بهمراهی صادق خان به تنبیه راجه مدعمر
بندیلہ زمیندار اوندچه تعیین گشته در روز نبرد آثار جلالت
بظهور آورده چپقلشهای مردانه کرد - و سال بیست و چهارم
[چون راجه تودرمل و غیره برای دفع فتنه عرب (که آخرها
به نیابت خان مخاطب گشته - و دران سال در مضافات صوبه بهار
گرد فساد انگیخته بود) مرخص شده] او نیز باتفاق صادق خان بمک
راجه مذکور مقرر شد - و در گوناگون ترددات شریک خان مزبور
بود - در جنگ (که چینه باغی کشته شد) سرداری جرانغار تعلق باو
داشت - و مدتها تعینات صوبه بنگاله بود تا آنکه درگذشت
پسرانش بجایگزین سرافراز گردیده درانجا بسر می بردند *

(۲) در [بعضی نسخه] چینه - و در [بعضی نسخهای اکبرنامه] خبیطه •

* اعتماد خان خواجه سرا *

پهل ملک نام - در ایام حکومت سلیم شاه بجوهر رشده که داشت بخطاب محمد خان ممتاز گشت - چون در اوت افغانان بر افتاد او در سلک ملازمان اکبری منسلک گردیده خدمات شایسته بتقدیم رسانید - و بنابر آنکه متصدیان اشغال سلطنت از خیانت ورزی و بد نیّتی یا از بیوفی و ناپرواّنی در معموری خانه خود کوشش نموده گنجها برای خود سامان می دادند و در تحصیل خزانه پادشاهی تا بتکثیر و افزودنی آن چه رسد اهمال می ورزیدند عرش آشنایی در سال هفتم بعد سنوح قتل شمس الدین خان اتکه خود بدین کار توجه گماشت - محمد خان بمقتضای کاردانی مکون ضمیر پادشاهی دریافته در باب تحصیل خزانه و تعمیر آن مقدمات معقوله ذهن نشین ساخت - و از پیشگاه خلافت بخطاب اعتماد خان و منصب هزاری اختصاص یافته جمیع خالصات بدو مفوض گردید - در اندک فرصتی بحسن تردد و لطف کفایت او قسمی که مرکوز خاطر عرش آشنایی بود کارخانه عظیم البنیان خزانه بوجه شایسته انتظام گرفت و در سال نهم هنگامی (که ماندو پپرتو نزول ریات پادشاهی فروغ آگین شد) میران مبارک شاه والی خاندیس بارسال پیشکش مصحوب ایلچیان کاردان اظهار بندگی و قدردانی نموده درخواست که صبیّه رضیه خود را بحرم سرای سلطانی در آرد

بپذیرائی ملتمس از اعتماد خان (که معتمد نیک اندیش بود) مامور گردید - چون نزدیک بقلعۀ آسیر رسید میران مبارک شاه باکرام و احترام بدرون قلعه برده آن عقیقه را با جمعی از اعیان ولایت خود و سرانجام گزیده درانه ساخت - اعتماد خان وقتی (که عرش آشیانی از ماندو مراجعت باگرو فرموده) در نخستین منزل شرف آستانبوس دریافت - پس ازان مدتی بهمراهی خانخانان منعم و خانجهان ترکمان تعین بنگاله برده بصدد مردانگی و شگرف پرستاری نفس نیکو خدمتی می افزود چون بحضور رسید از آنجا (که بعدالمت پژوهی و کار شناسی اتصاف داشت) در سال بیست و یکم سنه (۹۸۴) نهصد و هشتاد و چهار از انتقال سید محمد میر عدل بحکومت بهکر از حدود دیبالمور مالوه دستوری یافت - و از کار طلبی لشکر بصوب سیوهان برده چیره دستی نمود - و بمصالحات باز گشت *

چون کامیابی و مقصود آرائی بیشتر را سر رشته خرد از دست برد [خاصه این طایفه را (که در حقیقت بدهنچاری و هرنه درائی مغطور اند) چه آزمون کاران دانشور چنان برگذارند که جز آدمی هرجاندار را که خصی کنند ازان سرکشی فرو نشیند و مردم زاد را برافزاید] ادرا غرور افزوده از زیرستان اعتباری نگرفته پیوند دلبا در نظر نیارد - و با سکنه و مخادیم آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] نقش •

بد سلوکی پیش گرفت - و با این خوی نگهیده با نوکر ذر داد
و سند گفتگوی بے آزره‌ی کرده - و حیلہ افروزی را تدبیر اندرزی
نام نہادہ حق نگذارند - در سال بیستم و سیوم سنہ (۹۸۶)

نہصد و ہشتاد و شش (کہ عرش آشیانی بمملکت پنجاب
انتہا فرمود) او خواست سپاہ خود را بجمہت داغ اسپان
روانہ حضور نماید - از خرد غنودگی پیشین رامہا (کہ برزکاران
دادہ بود) سرانجام اندیشید - ہرچند تہہ دستہی خود را نمودند
دل نہاد حق گذاری نشد - صبح مقصود عالی نام نوکرے (کہ
یک چشم بود) با برخے بد گویان فرمایہ آن خواب آلود غفلت را
از ہم گذرانید - برخے برافہ او عرض احوال خود می نمود
برہم شدہ گفت کہ بر چشم کور تو باید شاشید - او بے توقف
جمدہر بشکمش زد - کہ نفس نکشید - اعتماد پور شش کردہی^(۴)
آگرہ آباد کردہ اوسمت - تالاب کلانے و عمارتے ساختہ مقبرہ ہم
برای خود اساس گذاشتہ بود - همانجا مدفون گردید *

• آصف خان خواجہ فیات الدین علی قزوینی •

پسر آنا ملای درات دار - مشہور است کہ در عہد شاہ طہماسپ
مغوی از باربابان مجلس شاہی بود - و دیگر پسرافش^(۳) میوزا
بدیع الزمان و میرزا احمد بیگ بوزارت بلاد عظیمہ ایران اختصاص
داشتند - گویند از اولاد شیخ الشیوخ شیخ شہاب الدین

(۴) نسخہ [ب] اعتماد خان پور (۳) نسخہ [ب] و پسرانش *

سهروردی سمک - که از کمال اشتها و نهایت کمال محتاج بیان
 و توصیف نیست - او در نسب به محمد بن ابی بکر الصدیق
 میرسد - و در تصوف انتساب به خورش شیخ نجیب الدین
 سهروردی دارد - جامع علوم ظاهر و باطن و شیخ الشیوخ
 بغداد بود - و صاحب تصانیف (۲) - مثل عوارف المعارف
 در سنه (۶۳۳) ششصد و سی و سه یا دو برحمت حق پیوست
 خواجه غیاث الدین عالی بطلاقت لسان و کسب کمال ائصاف
 داشت - و خالی از جلالت و پردلی نبود - چون بهندوستان
 وارد گردید برهنه منی بخت سعید مشمول عذاب عرش آشیانی
 گشته به بخشیکری امتیاز یافت - و چون در سنه (۹۸۱)
 نهصد و هشتاد و یک در ایلغار نه روز گجرات و معاربه
 با شورش افزبان آنجا (که مبرز کوه را در احمد آباد محاصره
 داشتند) خدمات مستحسنه بتقدیم رسانیده بود بخطاب
 آصف خان سر افتخار برافراخت - و هنگام معارفت الویه
 ظفر طراز پادشاهی بدارالخلافت او را بجهت تمشیت مهمات
 بخشیکری آن موبه (که باستصواب میرزا کوه در رفاه و اصلاح
 سپاه کوشد) مامور ساخت - و در سال بیست و یکم بصوب
 ایدر (که مضاف موبه احمد آباد گجرات است) با جمعی
 از امرا تعیین شد - که آن سرزمین را از خس و خاشاک

سرکشان گردن فراز پاک سازد - زمیندار آنجا نراین داس را تهور
از غرور افزائی و تباه اندیشی با بوخی از تهور گزینان از تنگنای
کوهستان برآمده عرصه مبارزت آراست - چپقلشهای سخت
از طرفین جوهر زدای همت و مردانگی گردید - فوج هراول
پادشاهی را پای ثبات از جا رفت - میرزا مقیم نقشبندی (که
مقدمه الحایش بود) دران گورمی آریزش شویست گوارای وادبین
در کشید - نزدیک شد که چشم زخم عظیم رسد - آصف خان
با سرداران برانغار و جرانغار پای جلادت افشوده بکارزار
در آمد - مخالف باندازه توانائی گرد پیکار انگیخته غبار آلود
هزیمت گشت - و در آخر سال بیست و سوم عرش آشیانی
ادرا از مزیت اعتبار و وفور اعتمادش بجانب مالوه و گجرات
رخصت فرمود - که سپاه مالوه را باستصواب شهاب الدین احمد
خان ناظم آنجا بداغ رسانیده بگجرات شتابد - و بصوابدید
قلیچ خان حاکم آن دیار رواق افزای جنود پادشاهی گشته
از چکوبگی سپاه چراغ شناسائی افروزد - آصف خان کاربند
حکم پادشاهی شده بلوازم امر مرجوعه و مراسم خدمت ماموره
از روی راستی و درستیی می پرداخت - تا در سنه (۹۸۹)
نهمصد و هشتاد و نه در گجرات ابلق ایام خود را بداغ اجل
رسانید - از پسرانش یکی میرزا نورالدین است - که چون

سلطان خسرو گرفتار گردید و جنت مکانی روزی چند حواله
 آصف خان میرزا جعفر فرمود نورالدین (که پسر عم آصف خان
 میشد) تنها پیش خسرو رفته صحبت میداشت - و قرار
 داده بود که هرگاه قابو بدست افتد از قید برآرد و کامروا گرداند
 پس ازان (که خسرو حواله اعتبار خان خواجه سرا شد)
 نورالدین هندوئی را (که نزد خسرو میرفت) همراز گردانیده
 هر کرا از فدائیان خسرو در می آورد بآن هذو نوشته میداد
 تا در پنج شش ماه قریب چهار صد کس هم عهد و پیمان گشته
 هواستند که در اندازی راه قصد جنت مکانی نمایند - اتفاقاً یکی
 از رفقا بتقریب کپییده^(۲) خواجه دیسی دیوان شاه زاده سلطان
 مخرم را ازین ماجرا آگاهی داد - او فوراً بشاهزاده اظهار نموده
 بجهت مکانی رسانید - همان زمان باحضر آن خون گرفتهها حکم شد
 نورالدین و محمد شریف پسر اعتماد الدوام را با چنده
 دیگر بر دار کشیدند - و طومار اسم نویسی آنها را (که
 از پیش هندی اعتبار خان برآمده) بالتماس خان جهان
 لودی ناخوانده در آتش انداختند - و الا کس بسپاره
 بیاسا میرسیدند *

* اعتماد خان گجراتی *

از غلامان هندی سلطان محمود والی گجرات بود - چون

(۲) نسخه [اب] کپییده - و هر دو صحیح است *

سلطان را اعتماد تمام بدو بهم رسید در حرم خود محرم ساخته
 آرایش زنان بار حواله نمود - اعتماد خان بجهت ملاحظه
 و احتیاط کلوز خورده اسقاط (جولیت از خود کرد - ازانجا
) که بعقل معاش و مئانت وضع و صلاح ظاهری اتصاف داشت (پندرجم
پدایه امارت برآمد - چون در سنه (۹۶۱) نهصد
و شصت و یک سلطان بعد انقضای هیزده ساله سلطنت بغداد
 برهان نام خادمه کشته شد و آن بد گوهر بهانه طلب سلطانی
 دوازده امیر را نامه زندگی در پیچید اعتماد خان از پیش بیغی
 نرفته بامدادان یکجہتن را فراهم آورده به پیکار برآمد - و آن
 شایان نیستی را از هم گذرانید - چون سلطان فرزند نداشت
 اعتماد خان برای تسکین نایره فتنه و فساد رضی الملک نام
 خرد ساله را از اولاد سلطان احمد بانی احمد آباد بر سریر
 خلافت اجلاس داده بساطان احمد شاه مخاطب گردانید
 و تمام مهمات دارائی بقبضه اقتدار خود در آورده جز نام
 پادشاهی برو نگذاشت - سلطان پس از پنج سال از احمد آباد
 برآمده بسید مبارک بخاری (که از اعظم امرا بود) پیوست
 و بعد از جنگ از اعتماد خان شکست خورده آواره دشت
 سرگردانی گشت - و باز چون نزد اعتماد خان آمد او همان
 سلوک پیش گرفت - سلطان از نابخردی همواره با همدان خود^(۲)

مشورت قتل او میکرد - اعتماد خان آگهی یافته پیش دستی نموده

از میان برداشت - و در سنه (۹۶۹) قهصد و شصت و نه

طفلی نهنو نام را (که اران طبقه نبود) بحضور امرا آورده قرآن^(۲)

برداشت - که این پسر صلیح سلطان محمود است - مادرش

آبستن بود - سلطان بمن سپرد - که اسقاط حمل نمایم - لیکن

پنج ماه سپری گشته بود - بدان قیام ننمودم - ناچار امرا تصدیق

نموده بمسلطان مظفر ملقب ساخته بمسلطنت برداشتند - و وزارت

بر نهج سابق باعتماد خان باز گردید - اما مملکت را امرا میان

خودها تقسیم کرده هر یک مستقل گشت - و با هم در افتاده

غالب و مغلوب بکدیگر بودند *

چون اعتماد خان سلطان را باختیار خود نگاه میداشت

چنگیز خان پسر اعتماد الملک غلام ترک دم استقلال زده

با اعتماد خان بر سر این (که اگر سلطان مظفر فی الواقع پسر

سلطان محمود است چرا او را مطلق العنان نمی سازی) بتذارع

بر خاست - و آخر باعانت مرزایان باغیه (که از عرش اشیانی گریخته

بار پیوسته بودند) بر سر اعتماد خان لشکر کشید - از بے استعمال

سیف و سنان سلطان را گذاشته بدونگرپور شتافت - پس از چندی

الف خان و ججهار خان (که از امرای حبشیه بودند) سلطان را

آورده باعتماد خان سپردند - و خود جدا شده باحمد آباد بچنگیز

مغان پیوستند - و ازو بجهت ~~موت~~ گشته بقتلش برداختند
اعتماد خان ازین ماجرا آگاهی یافته سلطان را همراه گرفته
یاحمد آباد آمد - چون آمو با یکدیگر کمر منازعت چسبست
بستند میرزایان باغیه بشقیدن اختلاج آندیار از مالوه برگشته
(۲) بهرونج و سورت را متصرف شدند - سلطان هم (که انتهاز فرصت
میجست) روزی از احمد آباد برآمده نزد شیر خان فولادی
(که ظرف راجع داشت) شتافت - اعتماد خان بشیر خان
نوشست - که نذو پسر سلطان محمود نیست - من میرزایان را
طلبیده پادشاهی بر میدارم - امرائی (که با شیر خان متفق
بودند) گفتند - که حضور ما اعتماد خان مصحف برداشته
الحال این سخن از روی عداوت میگوید - شیر خان بر سر
احمد آباد فوج کشید - اعتماد خان متحصن گشته بمیرزایان
التجا آورد - و هنگام شورش گرم شد - چون نزاع و جدال بطول
انجامید اعتماد خان دید که کاره پیش رفت نمی شود - و اصلاح
آن ولایت برهم خورده از اندازه طاقت او بیرون است - بعرض آشنایی
ملتجی گشته ترغیب تسخیر گجرات نمود - پادشاه در سال
هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد چون به یقین گجرات رسید
سنگ تفرقه در جمعیت شیر خان افتاده - و میرزایان نیز
به بهرونج شتافتند - و سلطان مظفر (که از شیر خان جدا شده

در آن نواحی سراسیمه میگشت) دستگیر مردم پادشاهی گردید
اعتماد خان با دیگر امرای گجرات دل در دولتخواهی بسته رجوع
دراهم و رؤس مذکور را بذاک اکبری مزین ساخته با امیران
و سرداران آندیار باستقبال فرآمده ملازمت حاصل نمود
چون چهاردهم (جم این سال بلده احمد آباد بقدم پادشاهی
رنق گرفت برده و چنانچیر و سورت به قبول اعتماد خان
و دیگر امرای قرار یافت - آنها استیصال میرزایان بر نهنگ کاروانی
خود گرفتند - چون پادشاه بسیر دریای شور متوجه گردید امرای
گجرات (که بعد سرانجام اسباب در شهر توقف نمودند) چون
مدتی خلیع العذار بسر برده بودند دانستند که دیگر محال است
که بدستور سابق تسلط بهم رسد - در فکر گریز افتادند - اختیار امانک
گجراتی از همه سبقت چسبته فرار گزید - ناگزیر دولتخواهان پادشاهی
اعتماد خان را با دیگران بحضور آوردند - او را از نظر اداخته
چند ^(۲) حواله شهباز خان شد - و در سال بیستم بتازگی مشمول
عواطف فرموده ریاست دربار دعای مغفوس بدر گشت - که آنچه
از نقیر و قطمیر فیصل یابد (خصوص معامله جواهر و مرمع آلات)
بدیده وری او قرار گیرد - و در سال بیست و دوم چون بقافله سالاری
میر ابوتراب گجراتی مردم روانه حجاز شدند اعتماد خان (که
از دیرباز آرزوی طواف اماکن شریفه داشت) نیز رخصت

(۲) در [بعضی نسخه] درج شده •

رفت - و پس از مراجعت پیر گجرات با نطاع یافت - و در سال بیستم و هشتم از تغیر شهاب الدین احمد خان بایالت گجرات سر بلند گشته با جمعی از منصبداران روشناس عمده دستوری یافت - هر چند بعضی مقربان دولتخواه عرض کردند [آنروز] که او نیرو بکمال داشت - و دوستداران یکر و فرادان (چاره خود سران گجرات نیارسته نمود - امروز) که عنصری بیکر در کاش و همراهان یکدل ناپدید فرستادن او بدین خدمت چگونه سزادر باشد] در نگرفت *

چون اعتماد خان با احمد آباد در آمد شهاب الدین احمد خان عزیز من حضور نمود - ملازمان حق ناشناس او (که سابق هم بزر پرستاری در کمین جانگزیایی بوده بمدارای ناهنجار خس پوش میشد) ازو جدا گشته ببسیج آنکه جاگیر از دست رفت - تا بدار الخلافه رسیده نشود و خرجها بمیان نیاید و داغ صورت نگیرد بلب نانے رسیدن دشوار - همان بهتر که سلطان مظفرها (که در پناه لوبه کانی ^(۲) رزگار میگذرانید) بسری برگرفته هر بشورش برداریم - هر چند کار آگهان با اعتماد خان برگذارند که شهاب الدین احمد خان دست از دلاسا برگرفته بدرگاه میبرد و امرای کمکی هنوز نرسیده - آن سزادر که او را ازین سفر باز داشته

(۲) نسخه [ب] لوبه کانی - و در [بعضی نسخه اکبر نامه] لوبه کانی و در [بعضی] لوبه کانی *

اقطاع را روزی چند بار بابد را گذاشت - یا لخته خیزده
برکشاده چاره شورش آنها نمود - یا هنوز که هنگام ناسپاسان
فراهم نیامده جمعیتی و چالاکي کار آنها بانجام باید رسانید
هیچ کدام نپذیرفته گفت - فتنه را نوکران او بزیاد کرده اند - او
خواهد نشاند - یا جواب خواهد گفت - چون سلطان مظفر
بآشوب گرایان پیوست و آتش فتنه شعله ور گشت ناگزیر اعتماد
خان بمرگرداندن شهاب الدین احمد خان (که تا قصبه گدھی
بسیست کروهی احمد آباد راه سپرده بود) شتافت - اگرچه
خیر اندیشان گفتند (که درین شورش که غنیم دروازه کرده
رسیده شهر را پرداختن کار آسان را بر خود دشوار کردن است)
سودمند نیامد *

سلطان مظفر شهر را خالی پنداشته جلو ریز آمده
متصرف گشت - و جمعیتی فراهم آورده آماده بکار گردید
و بمجرد تقارب هنوز کارزار دسم نداده بود که بیشتر
از همراهان شهاب الدین احمد خان جوش حقیقتی زده راه
بیوفائی سپردند - و سخت سراسیمگی در آورد - اعتماد خان
و شهاب الدین احمد خان به یقین شتافته متحصن گشتند
و خواستند که ازین ملک برگزانه شوند - ناکاه باره کمکی سپاه
و برخه مردم از غنیم جدا شده در رسیدند - اعتماد خان از
پیشین حال پندیده گرفته زرها داده هرگرم خدمت گردانید

مردم را به شهاب الدین احمد خان به بنگاهداری ایستاده مردم را
 بسزکردگی شیرخان پسر خود بکارزار شیرخان فولادی فرستاده
 چیره دست آمد - درین اثنا میرزا خان عبد الرحیم (که با فوج
 شایسته به الش سلطان مظفر و سرتابان کجرات تعیین شده بود)
 در پیوست - و اعتماد خان را در پهن گذاشته با شهاب الدین
 احمد خان روانه مقصود گردید - اعتماد خان مدتی در حکومت
 آنجا گذرانیده در سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج در گذشت
 دو هزار و بانصدی منصب داشت - اگرچه صاحب طبقات اکبری
 او را چهارهزاری نوشته - شیخ ابوالفضل گوید هراس و فریب
 و نادرستی با قدری آراستگی و سادگی و درقایی معجون ساخته
 گجراتی نام کرده اند - و ازین میان اعتماد خان را سرآمد آن گروه
 گردانیده اند *

* امیر قلم الله شیرازی *

در حکمت نظری و عملی یکتای روزگار بود - اگرچه در دانش گاه
 خواجه جمال الدین محمود و مولانا جمال الدین شروانی و مولانا
 کرد و میرغیاث الدین منصور شیرازی فرادان شناسائی اندوخت
 لیکن پایه دانش از آنها بلندتر گشت - (۲) علامی ابوالفضل چنان
 مراد که اگر کهن نادهای دانش مفقود شوند او اساس نو بر نهی
 و بران زلفها آرزو نبرد *

* نظم *

* هم علم را بقوت عقلش سر قدر *

* هم عقل را بشوکت علمش علو شان *

محمد شاه بیجاپوری بهزاران خواهش از شیراز بدکن طابید
و وکیل مطلق خود ساخت - پس از آنکه روزگارش سپری شد سال
بیست و هشتم سنه (۹۹۱) نهصد و نود و یک بفرمان طلب
عرش آشنایی بفتح پور رسید - خاخوانان و حکیم ابوالفتح پذیرا
شده بملازمت آوردند - و بامضاف نوازش پادشاهی اختصاص
یافته در کمتر زمان بدولت مصاحبت و پایت قرب و منزلت
برآمد - و بخدومت مدارت امتیاز گرفت - دختر مظفر خان
تربیتی بازدراجش درآوردند - گویند بسه هزاری منصب رسید
و در جشن سر آغاز سال سیم بامین الملکی بلند رتبه گردید - حکم
شد که راجه تودرمل مهمات ملکی و مالی بصوابدید میر دربراه
کند - و کهن معاملها (که از زمان مظفر خان تشخیص نیافته)
بانتجام رساند - میر فصلی چند (که منضم کفایت سرکار و رماه
رعایا بود) برگذارد - پذیرفته شد - و در همین سال بخطاب
عضد الدوله ناموری اندوخته برهمنونی راجی علی خان مرزبان^(۲)
خاندیس دستوری یافت - از آنجا بذاکامی برگردیده بخان اعظم
(که بتاخت ولایت دکن و مالش سران آندپار تعیین شده بود)
پیوست - چون او با شهاب الدین احمد خان و دیگر کمکها

بد سلوکي پيش گرفت آن مهم نسقه درست نيافت - مير
 فزادان آزار يافته سال سي و يکم اندر خاک نزد خانخانان
 بگجرات شتافت *

گويند مير بمرانجام مهم دکن رخصت يافته بود - چون ميان
 اعظم خان کوه و شهاب الدين احمد خان نقش محبت درست
 نخست راجي علي خان از مشاهده نفاق امرا لشکر دکن را
 بخود متفق ساخته بمقابله برخاست - هر چند مير خواست
 اورا براه آرد صورت نداشت - ناچار بگجرات نزد خانخانان آمد
 که او را بکمک برد - بذاير وجه آء هم دست نداد - ازانجا
 ناصيه سامی آستان خلافت گشت - سال سي و چهارم سنه (۹۹۷)
 نهمصد و نود و هفت هجري وقت معاودت پادشاه از کشمير بعرضه
 در شهر ماند - حکيم عاي را در تشخيص و تجويز لغزشه رفت
 صاحب بدارني گوید چون خون حکيم بود بمفع حکيم مصري
 ممتنع نشده چاره تب محرق بهر ريسه نمود - و زندگي بسپرد
 در خانقاه مير سيد علي همداني گذاشته بودند - بحکم پادشاهي
 برداشته بر فراز کوه سليمان که داکشا جائے ست نگاه داشتند
 فرشته^{۹۹۷} بود تاريخ يافته اند - عرش آشياني بفوت مير بسيار
 متأسف و اندوه گين شده بر زبان مبارک گزانيده - که مير
 وکیل و حکيم و طبيب و مخجم ما بود - اندازة سوگواري ما

که تواند شذاخت - اگر بدست فرنگ افتاده و همگی خزان
در برابر خواسته بآرزوی این سودا فرادان سود کرده - و آن
(۲) گرامی گوهر را بس ازان انداخته
* نظم *

* شهنشاه جهان را در وفاتش دیده پر دم شد *

* سکندر اشک حسرت ریخت کافلاطون ر عالم شد *

شیخ فیضی در مرثیه او قصیده غرا گفته - این چند بیت

از آنجا است * نظم *

* هرگز نموده اند و نمیروند اهل دل *

* حرفه ست نام مرگ برین قوم توجه آن *

* بر قد روح پیرهنه پیش ایست تن *

* گیرد چو کهنه گشت سپهر کهن ستان *

* باره ست بر حیات و غباره ست بر فضا *

* پوشیدن لباس کهن بر توانگران *

* لیکن کریم کیمست درین نقطه سال جود *

* کو جامه کهنه نشده بخشد بیاتوان *

در طبقات آورده که امیر فقه‌الله (با آنکه در جمیع علوم

عقلی و نقلی در ایران و هند بل در ربع مسکون قویین خود

نداشت) از بیرنجات و طلسمات ماهر بود - آسایه ساخته که خود

حرکت میکند - و آرد میشد - و آئینه در دست کرد که از دور

و نزدیک اشکال غریبه مرئی میگشت - و آنکه بیک چرخ
 دوازده بندوق پر میشد نیز از اختراع اوست - صاحب بدادنی
 نوشته که میر دنیا دوستی بمرتبه داشت که با این بزرگرتبگی
 دست از معلمی صبیان نمیکشید - بخانه امرا رفته بهسراج
 ایشان. رسمی علوم میآموخت - و حرمت علم نگاه نمیداشت
 در جلو پادشاه تفنگ بر دوش و کیسه بر کمر پیاده میدوید
 و در فزون پهلوانی رستمی میکرد - و مشهور است که میر
 با این عام و فضل در حق پادشاه میگفت - که اگر در خدمت
 این کثرت آرای وحدت‌گزین نمی‌رسیدم راهی بایزد شناسی نمی‌بردم
 میر در سنه (۹۹۲) نهصد و نود و دو هلالی هجری تاریخ الهی
 وضع کرد - از دیرباز عرش آشیانی را اذیشه آن بود که در آباد بوم
 هندوستان تازه سال و مهر بکار آید - که تاریخ هجری با کهنگی
 از ناکامی آگهی می‌بخشد - و آغاز آن روز شصت اعدا و کلفت
 احباب است - لیکن از انبوهی دانش‌وران رسمی که روائی تاریخ را
 ناگزیری دین یزدانند پیدائی نمی‌گرم - میر و امثال او
 (که بآئین الهی گردیدند) این تاریخ را اساس بر نهاده فرامین
 بممالک محروسه جهت اجرای آن قلمی گشت - بنای آن بر
 زیج جدید گرگانی گذاشته جلوس اکبر را سر آغاز بر گرفتند

و سال و ماه شمسی حقیقی شد - و کبیسه از میان برداشته

و نام ماه و روز فارسی بحال خود ماند *

* اسمعیل قلی خان ذو القدر *

برادر خرد حسین قلی خان خانجهان از اسرای انگریز است
در جنگ جالندهر چون بیرام خان شکست خورده برگشت مردم
پادشاهی بتعاقب برداشته اسمعیل قلی خان را زنده بدست
آوردند - و پس از آنکه برادرش نوازش یافت او نیز بعاطفت
پادشاهی اختصاص گرفته بهمراهی برادر مصدر کارها میشد
و چون خانجهان در صوبه داری بنگاله رخت هستی برپاست
با اموال و اسباب برادر بحضور رسیده مورد الطاف گردید
سال سیم بمالش اوس بلوچ (که راه سرتابی سپرده مراسم
اطاعت و پرستاری بجای آوردند) مأمور شد - چون ببلوچستان
در آمد لخته بومیان تمرن پیش گرفته زود زبهاره گشتند - و سران
آن طایفه غازی خان و وجیه و ابراهیم خان دولت ملازمت
دریافتند - از پیشگاه خلافت آن آباد ملک بآنها باز گردید
و در سال سی و یکم (که راجه بهکونت داس را بعزت جنون
از حکومت زادستان بر گردانیدند) اسمعیل قلی خان بجایش
قرار یافت - اما او از گرم بزاری خام آرزوها بمیان آورده از نظر
افغان - حکم شد که برگشتی نشانده از راه بهکر روانه حجاز

(۲) نسخه [۱] و جبهه - و نسخه [ج] و جبهه *

نمایند - ناچار بتضرع و لابه‌گذاری رو آردن - اگرچه پذیرفته شد
 لیکن از آنجا باز داشته بمالش یوسف زنی تعیین گشت - ناگاه
 از نبرنگی فلکی انسام بیمارها بعلمت فساد هوا در کوهستان
 سواد و بجور پدید آمد - سرداران آن الوس خود بخود پیش
 خان آمده بعجز گرائیدند - چون زین خان حاکم زابلستان کار
 بر جلالت^(۲) (روشانی) بمرتبه تنگ گرفت که او از تیراه بدین
 کوهستان در آمد زن خان بتلافی پیشین خجالت (که در هنگامه
 ببر برتهاون فموده بود) بکوهستان در شد - و صادق خان از حضور
 دستوری یافت که در دشت سواد جا گیرد - تا جلالت بهر طرف
 که رو گذارد گرفتار گردن - و اسمعیل قلی خان که تهاذه دار
 آن دشت بود از آمدن صادق خان تهاه سگالی پیش گرفت
 و گذرگاه را خالی گذاشته روانه درگاه شد - ناگاه جلالت راه یافته
 بدرزن - ازین جهت اسمعیل قلی خان چند معائب گردید
 و در سال سی و سیوم بایالت گجرات سرفرازی یافت - و چون
 شاهزاده سلطان مراد در سال سی و ششم بدائرانی مالوه دستوری
 گرفت اسمعیل قلی خان بهایه دالت شاهزاده بلند نامی
 اندوخت - اما بامور انالیقی نیازست نیک پرداخت - سال
 سی و هشتم صادق خان بجایش رفته او طلب حضور شد - و سال

(۲) در [نسخه] اکثر جا [روشانی آمده - و نسخه] [۱] روستانی - و اغلبه

سی و نهم بکالپی که در قبولش بود دستوری یافت - تا بآبادی
 جاگیر در کوشد - و در سال چهل و دهم سنه (۱۰۰۵) هزار و پنج
 هجری بمنصب چهار هزار و پانصد رتبه گردید - گوید بسیار
 عیش دوست بود - و در مآكل و ملبوس و فرش و ظروف تکلف
 تمام بکار میبرد - هزار و دویست زن داشت - چون بدربار
 میرفت مهر بر ازار بدن آنها میکرد - آخر همه سنه آمدند
 و اتفاق کرده مسموم نمودند - پسرانش ابراهیم قلی و سلیم قلی
 و خلیل قلی در عهد اکبری مناصب مناسب داشتند *

* آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ *

پسر میرزا بدیع الزمان ولد آقا ملای دوات دار قزلبی
 مشهور است - میرزا بدیع الزمان هم در زمان دارای ایران شاه
 طهماسب صفوی وزیر کاشان بوده - و میرزا جعفر بیگ نیز همراه
 جد و پدر باریاب مجلس شاه میشد - در سال بیست و دهم اکبری
 سنه (۹۸۵) نهمصد و هشتاد و پنج در ربیع شهاب تازه از عراق
 وارد هند گشته همراه عم خود میرزا غیاث الدین علی آصف خان
 بخشی (که از مهم ایدر وایرداخته بحضور آمده) ملازمت
 پادشاهی دریافت - عرش آشیانی بمنصب درستی داخل
 آصف خان سرافراز فرمود - او بکم منصبی راضی نشده ترک
 صحرای و آمد و رفت دربار نمود - این استغذا بر خاطر پادشاه
 گران آمده بحال تباه به بنگاله (که در آنوقت آب و هوای

مسموم داشت - و گناهکاری را که میفرستادند اغلب زنده

بر نمیگشت (تعیین کرد *)

گویند مولانا قاسم کافی مادر الزهیری (که از کهنه شاعران بود
و مال آزادی میزیست) در آگره برخوردی مستفسر احوال گشت
چون معلوم کرد گفت تو نوزک جوانی - به بنگاله برو - میرزا
گفت چه کنم - نوکل بر خدا کرده میروم - خوش طبعانه گفت
زینهار تودل برو مکن - که همان خداست که مثل امام حسین را
در کربلا برده شهید ساخت - آقا میرزا چون به بنگاله پیوست
خان جهان ترکان صوبه دار آنجا بیمار بود - در گذشت - و مظفر
خان تربتی بحالین منصوب گردید - چندی نگذشته که بغی
قاشالان و شورش معصوم خان تاجیک در نایمندی دران ناحیه
برانگیخت - و بجائے کشید که مظفر خان در قلمه نانده در آمده
محصور گشت - میرزا همراه بود - چون او را گرفته کشتند اکثری
وفقا بطلب زر گرفتار شدند - میرزا بذله گوئی و نکته سرائی
ازان بازخراسان رهایی یافته در فتح پور سیکری بسجود
قدسی آستان سلطنت جبین سعادت افروخت - از آنجا (که
بخواری و ناکامی بر آورده بودند - و او برهنمونعی اقبال باز
خود را بفرارک دولت بست) بر خاطر پادشاهی پسندیده آمد
در آن زمان بمنصب دوهزاری و خطاب آصف خان بر نواخته
از تغییر قاضی عالی بخشی بیگی به میر بخشی گری علم اعتبار

افراخت - و بمالش رانا زمیذدار اودیپور تعیین شد - از مرائب
 تاخت و تاراج و قتل و اسیر دتیقه فرو نگذاشت - و در سال سی و دوم^(۲)
 (که اسمعیل قلی خان ترکمان بغاوت خالی گذاشتن دره که جلال الدین
 روشانی ازان بدر رفت معاتب گردید) آصف خان بجای او
 بتهانه داری دشت سواد تعیین گشت - و در سال سی و هفتم
 سنه (۱۰۰۰) هزار هجری (چون جلاله روشانی که نزد عبد الله
 خان اوزبک والی توران رفته بود ناکام برگشته در تنگداهای تیره
 آغاز فساد نمود - و افغانان افریدی و ادرک زئی پیمان را
 گسسته بدو گردیدند) آصف خان از پیشگاه خلافت باستیصال او
 نامزد گشته در سنه (۱۰۰۱) هزار و یکم باتفاق زبن خان کوکه
 تذبیه واقعی بجلاله نموده اهل و عیال او را با وحدت علی (که
 برادرش می گفتند) و دیگر خویشان و یکجتهان او قریب چهار صد
 کس دستگیر ساخته بحضور آورد - و در سال سی و نهم (چون
 کشمیر از میرزا یوسف خان تغیر کرده باحمد بیگ خان و محمد
 قلی افشار و حسن عرب و غیره اویماق بدخشی تنخواه شد)
 آصف خان دستوری یافت - که آنولایت را بتازه جاگیر داران
 درخور بخش نموده زعفران و شکاری جانور بخالصه بازدارد
 او جمع را بدستور قاضی علی سی و یک لک خردار و هریک
 بیست و چهار دام قرار داده بشایستگی تقسیم اقطاع نموده

دو سه روز از کشمیر بلاهور رسید - و در سال چهل و دوم
چون مملکت کشمیر بسبب جاگیر داران متفرقه و بویرازی آردن
آمف خان بحکومت آنددار اختصاص گرفت - و در سال چهل
(۲)
و چهارم آغاز (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری از تغیر رای پترداس
بدیوانی کل سر برانزخته دو سال با استقلال تمام سرانجام داد
و چون در سنه (۱۰۱۳) هزار و سیزده شاه زاده سلطان سلیم خیال
بغی از سر واکرده بتقریب تعزیمت مرسوم مکانی بملازمت پدر
بررگوار رسید و دوازده روز در غسل خانه نظر بند مانده مشمول
عواطف و اسفاق گشت قرار یافت که صوبه گجرات در تیول
خون گرفته صوبه آله آباد و بهار را (که بے حکم متصرف است)
واگذار - چنانچه صوبه دارانی بهار بذا آمف خان مقرر شد
و بمنصب سه هزاره امتیاز یافته بتعلقه مرخص گردید - و چون
سریو ملافت بجلوس جهانگیری رونق گرفت طلب حضور گشته
باتالیقی شاهزاده سلطان پرویز تحصیل امداد نمود به تنبیه
رانا (که مهم سردست آنوقت بود) تعیین شد - اما بنابر شورش
سلطان خسرو از راه برگردانیده در سال دوم (۱۰۱۵) هزار و پانزده
هجری هنگام انتهای صوبه جهانگیری بکابل از تغیر شریف خان
امیر الامرا (که به بیماری معب در لاهور ماند) بخدمت والی
دکالت و منصب پنجه هزاره و عنایت قلمدان مرمع بلند مرتبه

گشت - و (چون دنیاداران دکن خصوص ملک عذیر حبشی بعد فوت عرش آشیانی از کم فرصتی و قابو جوئی قدم جسارت و جرأت پیش گذاشته بسپاری از محالات بالا گهات را از تصرف اولیای دولت بر آورده - و خانخانان از هنگامه سازی و شورش طلبی در آغاز کار باطغای نابوه نپرداخته و گذاشت - تا آتش فتنه بالا گرفت - و پس از آنکه خود متعهد تمشیت مهم دکن گردید استدعای کمک نمود) جذت مکانی سلطان پوریز را با تالیقی آصف خان مبرز جعفر تعین فرموده اعظم امرا مثل راجه مانسنگه و خانجهان لودی و امیرالامرا و خان اعظم و عبد المله خان (که هر یک بافراده تسخیر ملکه را بسند بود) از پی یکدیگر رخصت دکن یافتند - اما از بے زشدین شاهزاده و افراط شراب و ارتکاب مغیرات کاره صورت نبست - بلکه بعلمت نفاق امرا هر مرتبه که لشکر بدلا گهات بردند بزبونی و (سوائی بر گشت - و با آن همه سر و سرداری بسبب اختلاف آرا از آصف خان تدبیر پیش رفت نشد - تا در سال هفتم (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری ۱۰۲۱ در همان جا باجل طبعی در گذشت - صد حیف ز آصف خان تاریخ است - از یکتایان روزگار بود - در همه فن صاحب یک فن - و در هر هنر تمام - فهم تذن و فطرت بلند از شهره آفاق - خود میگفت هر چه من بدیده نفهم بیمعنی خواهد بود گویند بیک نگاه تمام سطر را میخواند - در فراست و کاردانی

و اجرای مهمان‌مآلی و مالی ید بیضا داشت - و بظاهر و باطن
آراسته - شعر و انشای او کمال متانت دارد - با اعتقاد جمعی بعد
از شیخ نظامی گنجیه مثنوی خسرو و شیرین به ازو کسی نگفته
در عشرت آرائی خسرو و شیرین گوید *

* نظم *

* هوس مطلق عذاب شد شوق خود کام *

* سر دست منم بگرفت با جام *

* چنین بے نقل دادن باده تا کی *

* بده بوسه که هم نقل است و هم می *

* فتادش تن ز تاب شرم در تب *

* ز نام بوسه زد تپخاله اش لب *

* ملک بگرفت و شوقش کرده سرمست *

* ز دستش جام و بوسیدش لب و دست *

* منم هر دم ز آب دیده آن شب *

* ز نقش بوسه شسته دامن لب *

این چند بیت نیز ازوست *

* نظم *

(۲)

هر کس که شب نشیمن با تو * به یار بزور ما نشیند

تا با چو توئی توان نشستن * دل پهلوی ما چرا نشیند

از حق مگذر نمی توان دید * با دلبر اگر خدا نشیند

جعفر ره کوی یار دانست * مشکل که دگر ز پا نشیند

* دیگر *

* شد حال غیر ظاهر بروی ز بک تغافل *

* در بوالهوس شناسی باشد محک تغافل *

گویند شوق به گل و گلزار و باغ و چمن بسیار داشت
 نخل و نهال بدست خود می نشاند - اکثر روز بیل در دست
 کار میکرد - و زنان هم بسیار جمع کرده بود - در بیماری واپسین
 یکصد سیهایی را از محل برآورد - از اناث و ذکور اولاد بسیار
 گذاشت - اما هیچ کس از بهرانش پیش آمده نکرد - میرزا
 زین العابدین بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار رسیده
 در سال دوم شاه جهانی از سرمایه زندگی نهی دست شد - پسرش
 میرزا جعفر که همنام و هم تخلص جد خود بود شعر را خوب
 میگفت - در هر موسم بفراهم آوردن جانوران شغف داشت - میان
 او و زاهد خان کرکه و میرزا سانی پسر سیف خان اختلاط تمام بود
 اعلیٰ حضرت اینها را سه یار می نامید - آخر ترک منصب
 نموده باکبرآباد سکونت گرفت - فردوس آشیانی بسالینه موظف
 فرمود - و در عهد عالمگیری باضافه سرافرازی بافت - در سنه
 (۱۰۹۴) هزار و نود و چهار پیمانه حیاتش لبریز گردید
 از دست *

* نمی دهند بهر بوالهوس ریاست عشق *

(۲) در [نسخهای اکبرنامه] شافی نوشته *

* گفته که باب سردار گشت سردار است *

* دیگر *

* درین که کوهکن از ذوق داد جان چه سخن *

* همین که تیشه بسر دیرزد سخن باقی است *

* هزار بلبل شوریده خاک شد جعفر *

* هنوز رسم خود آرائی چمن باقی است *

دیگر از پسران آصف خان سهراب خان نیز در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار فایز گشته بمنزل خاموشان جاگزید - و دیگر میرزا علی اصغر است - که در همه برادران عیاش و نامقید بود - زبان با اختیار نداشت - حرف بی صرفه و بی محل بسیار میزد - در یساق پریخته میان پادشاهزاده شاه شجاع و مهابت خان سپه سالار سنگ اندازها نمود - پس ازان در مهم جبهار بگذیده تعیین گشت - چون قلعه دار دهامونی در تاریکی شب بدر وقت مردم لشکر بقلعه در شده دست تطاول بغارت اموال کشادند - فاجار خاندوران به ممانعت تاراجیان بقلعه درآمد - شخصی از سمت جنوبی فریاد زد که در یکی از برجها جمعی از مقهوران ظاهر میشوند - علی اصغر گفت که من رفته دستگیر میکنم - هر چند خاندوران منع نمود که شب است - درین قسم هجوم عام (که دوست و دشمن تمیز نمیشود) رفتن خوب نیست ممنوع نگشه بدانجانب شتافت - چون بالای دیوار قلعه برآمد

ناگاه گل مشعلی (که غارتگران (رشن کرده بیژر و هوش مال میگشتند)
 بانبار با روت (که در ته برچه بود) آفتاده آتش گرفت - تمام
 آن برج با هشتاد گز دیوار در جانب آن که ده گز عرض داشت
 پرید - علی اعمر با برخه از همراهان و جمعی از عارتگران که بالای
 دیوار بودند بهوا رفته متلاشی شد - مدینه معتد خان بخشی
 در خانه داشت - چون دست تصرف بآن عقیقه نرسانیده بود
 بعد ازین راتعه بحکم پادشاهی خاندوران بعد خود در آورد *

* افضل خان شیخ عبدالرحمن *

پسر علامی فهامی شیخ ابوالفضل است - در خدمت پدر
 قربیت یافته - در سال سی و پنجم عرش آشیانی برادر زاده
 سعادت یار کوکه را بدو پیوند بیوگانی دادند - چون پسر ازو
 متولد شد پادشاه به بشوئن محمی فرمود - که نام برادر اسفندیار
 بود از پهلوانان عجم - در هنگامه (که شیخ ابوالفضل بهمه سالاری
 دکن مامور گردید) تیر روی ترکش شیخ او بود - هرگاه کاره
 رو میداد و هرجا ضرور میشد شیخ عبدالرحمن را میدوانید - و او
 به نیروی پردلی و آگهی سرانجام گزیده میداد - در سال چهل
 و ششم (که ملک عنبر حبشی علی مردان بهادر حاکم تلنگانه را
 در آریزه دستگیر ساخته آن ولایت را متصرف شد) شیخ او را
 با فوج جرار از ساحل گنگ بدان سو روانه نمود - و شیر خواجه را

که در پته‌ری بود برافتش سرگرم ساخت - شیخ عبدالرحمن با اتفاق
 شیرخواجه از نزدیکی ناندیر عبور گنگ نموده قریب باب مانجرا
 با ملک عذیر در آریخته لوای فتح و نصرت برافراخت - الحق
 شیخ عبدالرحمن با شجاعت و کار دانی درست اندیش درزگار شیخ
 بود - با آن همه ذخیره خاطر (که جنت مکانی را از جانب پدرش
 بود) در ایام فرمان زرائعی ایشان بزر خدمت و حسن پرستاری
 بل بمحض یارچی طالع و بخت‌مندی خود را مورد التفات پادشاهی
 گردانیده ب خطاب افضل خان و منصب دو هزار ری سرفرازی یافت
 و در سال سیوم باضافه منصب و صاحب صوبگی بهار و پنده از تغیر
 اسلام خان باند رتبه گشت - چون گورکھپور که شصت کره‌ری
 پنده است بتزگی از پیش گاه خلافت و جهانبا‌ی بجاگیر او
 مرحمت شد افضل خان شیخ حسام بزرعی و غیات بیگ را (که
 بخشی و دیوان آن صوبه بودند) با جمعی از منصب داران
 دران بلده گذاشته خود بگورکھپور نهضت نمود - اتفاقاً قطب
 نام مجرول از مردم اوچھے در زی درویشی بولایت اجینه که
 در نواحی پنده واقع است رسیده خود را سلطان خسرو را نموده
 بانواع مواعید مفسدان راقعه طلب آنجا را بفریفت - و با خود
 متفق ساخت - و در کمتر فرصتی جمعی فراهم آورده بجناح استعجال

ط (۲) در [بعضی نسخه] مانجرا (۳) در [اکثر نسخه] اوچھے (۴) در

[بعضی نسخه] اجینه - یا اجینه باشد

به پناه شتافته یکسر بقلعه درآمد - شیخ بنارسی از آسبمه سری
 باستحکام قلعه نیازست برداخت - با غیاث بیگ از راه دریچه
 خود را بکشتی رسانیده راه فرار سپرد - مفتیان اموال افضل خان
 و خزانه پادشاهی را متصرف گشته صلابت داد و دهش در داده
 بجمعیت مردم برداختند افضل خان بمجرد استماع این خبر
 بمالش از گرم و گدرا رو آورد - آن جعلی قلعه را مستحکم ساخته
 خود را فوج در گذار آب پن پن عرصه نبرد آراست - و باندک
 زد و خوردی سر رشته جمعیت او از هم گسیخت - و دیگر دار
 خود را بقلعه رسانید - افضل خان پاشنه کوب بقلعه درآمد - آن
 و خیم العاقبت دست و پای زده چند کس را ضایع ساخت
 و دستگیر گشته بیاسا رسید - چون این ماجرا بعرض جنم مکانی
 رسید فرمان شد که بخشی و دیوان را با منصبداران (که در
 حراست شهر معاهله نموده اند) از همانجا سر و ریش تراشیده
 معجز پوشانیده واژونه بر خر نشانده روانه درگاه سازند - و در
 شهرها و قصبها سر راه تشهیر نمایند - تا موجب عبرت سایر
 نامردان کوته اندیش گردد - و در همان ایام افضل خان را نیز
 عارضه طاری شده بود - طلب حضور گردید - و پس از ادراک
 ملازمت مدتی گرفتار الم دمل بوده سال هشتم از دار فنا
 بملک بقا پیوست *

* اسلام خان چشتی فاروقی *

شیخ علاؤ الدین نام داشت - از نبأثر شیخ سلیم فتح پوری است
 بوفور اخلاق مرضیه و فوزنی صفات پسندیده سرآمد اقارب و عشائر
 خود بود - و بیمن نسبت کوکلتاشی جنت مکانی به منصب
 پادشاهی و مزید عزت و اعتبار اختصاص داشت - و همشیره
 علامی قهّامی شیخ ابوالفضل بار مذسوب بود - چون سرپر خلافت
 بجلوس جهانگیری ریخت پذیرفت بخطاب اسلام خانی و منصب
 پنج هزاره بلند رتبی یافته بصوبه داری بهار چهاره مراد افروخت
 و در سال سیوم از انتقال جهانگیر قلی خان لاله بیگ بصاحب صوبگی
 مملکت دسبع بنگاله سرفراز گردید - چون آن ولایت از زمان
 شیرشاه در تصرف امرای افغان در آمده بود در عهد عرش آشیانی
 عساکر گران و جنود سنگین بسری نوپندان عظام تعیین یافت
 و مدتها تلاش و تردد عظیم و قطره و پویه سترگ بکار رفت
 تا آن فیه مسلطه مستاصل گشتند - بقیه ازان قوم در سرخدها
 مانده - ازان میان عثمان خان پسر قتلوی لوهانی نامه به بزرگی
 برآورده مکرر با افواج پادشاهی مبارزتها نمود - خصوص در ایام
 حکومت راجه مانسنگه که هر چند مساعی نمایان بتقدیم رسانیده
 خار بن فساد او برکنده نگشت - چون نوبت باسلام خان (سید فوج
 بسردار) شیخ کبیر شجاع خان (که قرابت قریبه با خان مذکور
 داشت) با امرای کمکی از اکبرنگر ترتیب داده بر سوار تعیین نموده

و به نیروی پدرلی و شهامت آن شجاع متهور پس از جنگ (که
 ماحی کارنامه رستم و اسفندیار تواند شد - چنانچه مفصل در احوال
 خان مذکور (قمزده) کلک خبر سنج گشته) عثمان خان بعدم سرا
 شتافته برادرش زینهارای گردید - در جلدی این نیکو خدمتی
 در سال هفتم بمنصب شش هزاری عام امتیاز افراخت - و سال
 هشتم سنه (۱۰۲۲) یک هزار و بیست و دو هجری ایام زندگیش
 بسر آمد - نعلش اردا به فتح پور سیکری که مولد و مدفن
 فیالان اوسمت نقل نمودند - احوال او از نوادر حالات است - ملاح
 و انقای او بدرتبه بود که غالباً در مدت العمر بمسکر و مذهبی
 ارتکاب نموده - و با وصف آن جمیع طوائف رقاصیه تمام صوبه^(۲)
 بنگاله را (از لولی و هورکینی و کنچنی و قومنی) بهشتاد هزار
 روپیه در ماه نوکر کرده ساله نه لک و شصت هزار روپیه بآنها
 میرسانید - و مردم خوانهای زیور و اقسام اقمشه بخششی گرفته
 می استاندند - انعام میکرد - و توزک امارت را بجائے رسانیده بود که
 جهروکه درشن خاص و عام و غسلخانه که لازمه سلاطین است بعمل^(۳)
 می آرزد - و فیالان را بجنگ می انداخت - و در لباس تکلف نمیکرد
 زیر دستار تاقیه می گذاشت - و زیر جامه پیراهن می پوشید
 و از طعام تصرفی یک هزار لنگری بتکلف میکشیدند - لیکن اول

(۴) نسخه [ب ج] رقاصه تمام (۳) نسخه [ب] جهروکه درشن خیمه
 خاص و عام و غسلخانه

پیش او نان، جوار و باجری و ساگ و خشکۀ برنج سانهی
 می آوردند - همت و سخاوت او ناسخ داستان جود حاتم و معن گشته
 یک هزار و دو صد فیل بمنصبدار و نوکر خود در صوبه داری بنگاله
 بخشید - و یک قلم بیست هزار کس از سوار و پیاده از قوم
 شیخ زاده نگاه داشت - پسرش اکرام خان هوشنگ نام همشیره زاده
 شیخ ابوالفضل میشد - مدتی تعینات دکن بود - در آخر عهد
 جهانگیری بقلعه داری آسیر مامور شد - دختر شبر خان تونور در خانه
 داشت - باو نساخت - برادرانش همشیره خود را از خانه او بردند
 با وصف انتساب چنین خاندان ظالم طبیعت بود - در واسط
 عهد اعلی حضرت بنابر وجهی از جاگیر و منصب دو هزار
 هزار سوار افتاده نقدی مقرر شد - در فتح پور انزوا گرفته بتولیت
 مزار شیخ سلیم چشتی قیام می نمود - در سال بیست و چهارم
 درگذشت - برادر علائی او شیخ معظم بتولیت روضه مذکوره سرافرازی
 یافت - و در سال بیست و ششم بفوجداری فتح پور و از اصل
 و اضافه بمنصب هزار و هشتصد سوار استیاز گرفت - و در جنگ
 سموگده^(۳) (که با دارا شکوه در فوج التمش بود) در عین گرمی
 کارزار مردانه نقد هستی بر افشاند *

* ابوالفتح خان دکنی *

از اولاد میر سید محمد جونپوری ست - بسبب مصافحت

(۲) نسخه [۱] هشت هزار (۳) در [اکثر نسخه] سه و کره

جمال خان حبشی بمراتب ستارگ دنیوی متصاعد گردیده در شجاعت و سخاوت علم اشتهار افراخت - گویند چون در عهد مرتضی نظام شاه سلطان حسن بن سلطان حسین سبزواری که احمد نگر را بود بمخطاب میرزا خان مخاطب گشته بمنصب پیشوائی آن دودمان بلند رتبه گردید از بد سرشتی و تبه رائی میران حسین پسرش را از دولتآباد برآورده با احمد نگر سریر آرا ساخت - و مرتضی نظام شاه را بتعذیب تمام روانه عدم نموده زیاده بر سابق عام استقلال و افتدار افراشت - پس از چند مقلدان مزاج طرفین را از یکدیگر منحرف ساختند - چون حسین نظام شاه از کوهانه مکرری و ناتجربگی کلمات تهدید آمیز اکثر بر زبان رانده میرزا خان علاج واقعه را پیش از وقوع کاربند گشته او را در قلعه مفید ساخت و اسمعیل پسر پوهان شاه را (که او در آن وقت از دست برادر خود مرتضی نظام شاه گریخته ملازم عمرش آشیانی بود) تخت نشین آن مملکت نمود - و روز جلوس سایر امرای مغل را بقلعه طابیده بمبارکباد اشتغال داشت - که ناگاه جمال خان حبشی که منصبدار صده بود با دیگر دکنی و حبشی اتفاق کرده بر دروازه قلعه احمد نگر هجوم آورد - که از چند روز حسن نظام شاه را ندیده ایم - او را بنهائید - میرزا خان از غایت نخوت و استکبار

(۲) نسخه [۱] علم استقلال در افتدار افراشت (۳) نسخه [ج]

در جواب بجنگ و جدل پرداخت - چون کاره پیش نرفت
 ناچار میرزا خان سر حسین نظام شاه را بر سر نیزه کرده بالای برج^(۲)
 نصب نمود - و فریاد زدند که ایست سر کسی که برای از نزاع دارید
 پادشاه ما اسمعیل نظام شاه است - برخه بمشاهده این حال
 خواستند برگردند - جمال خان گفت که الحال ازین مرد انتقام کشیده
 عیان پادشاه را بدست خود باید آورد - و الا مال و ناموس ما
 در معرض تلف است - سعی او بلوای عام گشته بدروازه قلعه
 آتش زدند - میرزا خان ناچار بجانب جفیر گریخت - و آنها
 داخل قلعه گشته غریب کشتی غریب نمودند - میرزا محمد تقی^(۳)
 نظیری و میرزا صادق اردو بادی و امین اعزالدین استرآبادی را^(۴)
 (که هر یک بمنصب پیشوائی و امیری رسیده در آن عصر بکمالات^(۵)
 رسمی در اقالیم سبعه نظیر خون نداشت) با بسیاری از وضع
 و شریف مغل از نوکر و سوداگر ته تیغ کشیدند - و میرزا
 خان را نیز از جنیر گرفته آورده اعضایش را از هم جدا کرده
 سر بازار آویختند *

جمال خان (که مهدوی مذهب بود) زمام مهمات پادشاهی
 اسمعیل شاه بقبضه اقتدار خود آورده او را (که کوچک سال

(۲) در [بعضی نسخه] سر حسین را (۳) در [بعضی نسخه] نظیری (۴)

نسخه [ج] از دوبادی (۵) نسخه [ب] عزالدین (۶) در [بعضی نسخه]

بود) نیز بمذهب خود خوانده خطبه اثنا عشریه را بر آنداخت
و بتربیت طایفه مهدویه همت گماشته قریب ده هزار سوار
مهدوی جمع ساخت - در آن هنگام این قوم از هر جانب باهمدنگ
زور آوردند - سید الّهداد (که از احفاد میرسید محمد جوهری است
که دعوی مهدویت نموده) با پسر خود سید ابوالفتح وارد دکن
گردید - چون سید الّهداد بزه و ریاضت و تقاض و پرهیزکاری
شهرت داشت جمال خان بدر اخلاص بهمرسانیده دختر خود را
بهپسرش سید ابوالفتح نسبت نمود - آن سید زاده یک مرتبه
بدولت عظیم رسیده صاحب اسباب و دستگاه گشت - چون
برهان شاه از هرچ و مزج دکن و فرمان روائی پسر واقف گردیدی
از عرش آشیانی رخصت گرفته بولایت مورثی درآمد - و بامداد
زوجه علمی خان فاردپی و ابراهیم عادل شاه در حوالی دهکده
با جمال خان جنگ نموده لوی چیرگی برافراخت - از قضا
جمال خان بزخم تفنگ کشته گشت - و اسمعیل نظام شاه دستگیر
۹۹۹
گردید * * غ * بگو مروج مذهب سر جمال گرفت *
بطریق تعمیه تاریخ آن واقعه است *

برهان نظام شاه از سر نو مذهب اِمامیه را رواج داده بقتل
مهدویه و غارت اموال ایشان حکم عام فرمود - در اندک زمانه
نام و نشان آنها نماند - سید ابوالفتح با برادر زن خود (که پسر
جمال خان باشد) گرفتار گشته مدتها در حبس گذرانید - پس از

استبداد از زندان گریخته فوج متفرق جمال خان را جمع نموده
 ملکی از بیجاپور بتصرف آورد - ابراهیم عادل شاه علی آقا
 قوکرمان را بر سرش تعیین کرد - اتفاقاً علی آقا کشته شد - سید
 ابوالفتح فیلان و اسپان او را بدست آورده صاحب سرانجام گشت
 ناچار عادل شاه بتفویض منصب عمده و تذخواه پرگنه کوکاک
 مستمال نموده پس از چندی در مقام غدر شد - سید بانتضای
 وقت رانده و زن خود را بر اسپان سوار کرده جریده ببهرائپور
 ایغار نمود - خانخانان مقدم او را گرامی داشته منصب
 پنج هزاری تجویز فرموده صاحب طبیل و نقاره گردانید - و پس ازان
 به تیولداری مانکپور و صوبه داری آله آباد مامور گشته دران دیار نامه
 بشجاعت و مردانگی برآورد - و در سال هشتم جهانگیری بهمراهی
 شاهزاده سلطان مخرم بهم رانا تعیین گشته بسنه (۱۰۲۳) هزار
 و بیست و سیوم هجری در تھانه کوتله میر بیمار گشته در
 پور ماندل در گذشت *

میر سید محمد چونپوری سر چشمه مہدویہ است - اویسی
 بود - از فراوان روحانیہ فیض بر گرفته بر صوری و معنوی علم
 چیره دست آمد - برخه مرید و حلیفہ شیخ دانیال دانند - کہ
 خلیفہ راجی خاند شاه مانکپوری است - حنفی مذهب بود
 در اواخر (۹۶۰) ہجری و شصت و هجری از شوریدگی حال
 و غلبہ وقت دعوی مہدویت کرد - بسیاری بدر گردیدند

و بسا خوارق برگذارند - گویند چون بافاقه آمد ازان دعوی برگشت
اما جمعی (که زمان صحو ادراک نمودند) بر همان اعتقاد ماندند
جوتی بر آنکه مراد او از (انا مهدی) مهدی هادی ست
نه مهدی موعود بلسان شرع - و بعضی گویند که در راتعه بسید نمودند
که هانقی میگفت (انت مهدی) لهذا دانست که من مهدی
موعودم - و مدتی برین بوده از جونپور بکجرات شتافت - سلطان
محمود کلان والی آنجا به نیایش برخاست - از تنگ چشمی
زمانیان بهند نیارست بود - یازش ابران زمین نمود - که ازان
راه بکجراز رود - در آنای سفر بروی کشف شد که این محض
ابتلا بوده - بمردانی که همراه بودند گفت حق تعالی خطر
مهدویت از دل من محو کرد - اگر بسلامت برگردم همه را
از آنچه خوانده ام بر گردانم - چون بفرا رسید در گذشت
و همان جا آسود - جهل ضلالت کیش بیشتر از افعان پنی
و لختی از قوم دیگر ادرا مهدی موعود دانسته آن مذهب مخترع را
لازم گرفته اند - مولف این اجزا را با یکی از مقتدای این طایفه
اتفاق صحبت افتاد - ظاهر شد که سوای مسئله ما نحن فیه
قواعد و اصولی چند از احادیث استنبط کرده معتقد خود
ساخته اند - که مخالف اصول و فروع مذاهب اربعه است *

• احمد بیگ خان کابلی •

پهغنائی ست - و ابا عن جدّ خانه زاد دردمان تیموریه
 فیاکانش درین سلسله برتبه امارت رسیده - جدش میرغیاث الدین
 ترخان از امرای صاحب قرانی بود - مشارالیه مدتها در کابل
 بمقامت میرزا محمد حکیم گذارانیده - و داخل یکهای میرزا
 بود - چه جوانان بکه تاز میدان شجاعت و بهادری (که بقرب
 و اعتبار میرزا اختصاص داشتند) بدان نام مشهور بودند - پس
 از فوت میرزا محمد حکیم بآستان بوسی اکبری استسعاد یافته
 بمنصب هفت صدی کامیاب عزت و دولتش گشت - و در سنه
 (۱۰۰۲) هزار و در هجری (که کشمیر از تغیر میرزا یوسف خان
 رضوی بجاگیرداران متفرقه تناخواه شد) مرحله آنها او بود
 یستر چون همشیره میرزا جعفر آصف خان بعقد ازدواج خود
 در آرد ثروت و مکنت دیگر بهم رساند - و اعتباری افزونا
 پیدا کرد - و در عهد جهانگیری درجه پیمای اوج امارت شد
 به منصب سه هزار و خطاب خانی علم اشتهار برافراشت
 و بحکومت کشمیر چهارم ناموری برافروخت - و در سال سیزده
 معزول شده بحضور رسید - و پس از چندی دور حیاتش
 سهری گردید - چون مردانه پودل بود و بفضل و کمال بهوه مغ
 هفتصد سوار چیده با خود داشت - پسرانش همه سپاه
 و دلدار - سرآمد آنها سعید خان بهادر ظفر جنگ است

بمذتهای مراتب منصب رسیده فخر دود خود گردید - و احیای
 نام نیاگان خویش نمود - برخی اوضاع و اشیا را بنام او تا حال
 در هندوستان نسبت میدهد - زبان زد خاص و عام است
 احوالش جدا بشرح و بسط ثبت گردیده - و پسر کلانش
 محمد مسعود نامی در جنگ افغانه تیراه بکار آمده - دیگر^(۲)
 پسرش مخلص الله خان افتخار خان است - که در مبادی جلوس
 شاه جهانی باضافه پانصدی دو صد و پنجاه سوار به منصب
 دو هزار سوار و بخطاب مذکور مفتخر گردید - و در سال
 دوم باضافه هزار سوار و فوجدارى جمو سر برافراخت - و پستور
 اضافه پانصدی یافته در سال چهارم بشهرستان نیستی شتافت
 و پسر دیگرش ابوالقاسم است - که با برادر کلان خون سعید خان
 بهادر می بود - در سال پنجم تهاه دارى پایان بنگش یافته
 در سال پانزدهم چون قاعه قندهار بتصرف پادشاهی در آمده
 در جایزه جنگ که با قزلباش در میان آمد سعید خان بخطاب
 بهادر ظفر جنگ و او بامل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و خطاب افتخار خان سرافرازی یافت *

• اعتماد الدوله میرزا. غیاث بیگ طهرانی •

(۳)

پسر خواجه محمد شریف هجری تخلص است - که در مبادی

(۲) نسخه [ج] پسر دیگرش (۳) نسخه [ب] پسر خرد محمد

شریف هجری تخلص است •

حال بوزارت تاتار سلطان ولد محمد خان شرف الدین اوغلی تملو
 که بیگلر بیگی خراسان بود اختصاص داشته - از مشاهده کاردانی
 و رشادتش محمد خان وزارت خود را با جمیع مهم برای رزین او
 تفویض نمود - و پس از فوتش قزاق خان پسرش خواجه را
 صاحب اختیار خود ساخت - چون روزگارش سپری گشت پرتو
 التفات شاه طهماسب صفوی بر احوال او تافته بوزارت هفت ساله
 یزد امتیاز یافت - چون آنرا بآئین شایسته سرانجام داد بوزارت
 اصفهان مامور شده در سنه (۹۸۴) نهمصد و هشتاد و چهار
 در گذشت * یکم زملاذ وزرا * تاریخ است - برادرانش خواجه
 میرزا احمد و خواجه‌گی خواجه اند - اولین پدر میرزا امین مولف
 هفت اقلیم است - کلانتر (۲) ی با تصدی خالصه داشت - طبعش
 موزون بود - شاه از کمال عاطفت می فرمود * * بیت *

میرزا احمد طهرانی ما * ثالث خسرو و خاقانی ما

و دومین نیز صاحب سخن است - پسرش خواجه شاپور که
 در شاعری مسام و مشهور است - و خواجه را در پسر بود - آقا
 محمد طاهر و صلی تخلص - و میرزا غیاث الدین محمد معروف
 بغیاث بیگ - که با صبیحه میرزا علاء الدوله آقا ملا منسوب بود
 بعد فوت پدر غیاث بیگ از ناسازی روزگار با در پسر و یک دختر
 بطریق فرار روانه هند شد - در راه اسباب بغارت رفته احوال

بمراقبت انجامید که همگی در استر سواری بود - که بنوبست سوار
 میشدند - چون بقندهار رسید صبیحه دیگر مهرالها نام متولد گشت
 ملک مسعود تاجر تافله باشی که بعروش آشیانی روشناس بود از حال او
 مطلع شده بسلوک پسندیده پیش آمد - چون بفتح دور رسید
 معرفتی نموده به ملازمت پادشاهی کامیاب گردانید - او بحکم
 خدمت و رفور رشادت بمنصب سه صدی رسیده سال چهارم
 دبیوانی کابل نامزد شد و پس ازان بتدریج به منصب هزار
 و دیوانی بدوات اختصاص یافت *

و چون سلطنت بجنت مکانی رسید در سر آغاز جلوس
 میوز را بخطاب اعتماد الدوله سرافراز ساخته با مبرزان جان بیگ
 وزیر الماک شریک دیوانی سرکار والا گردانیدند - و در سده
 (۱۰۱۶) راز و شازده هجری محمد شریف پسرش از تدا خردی
 با جمعی متفق شده خواست سلطان خسرو را از قید برآورد
 که زود گرد شکافته شد - و راز مخفی بر ملا افتاد - جنت مکانی
 او را با دیگران بباسا رسانید - میوزا در خانه دیانت خان محبوس
 گشته بحریجه در لک روپیه رهائی یافت - چون دخترش مهرالنسا
 زوجه شیرافکن خان بعد کشته شدن او حسب احکام بحضور
 رسید از انجا (که از سابق منظور نظر محبت پادشاهی بود
 چنانچه در احوال شیرافکن خان ثبت افتاد) خواستگاری بمیان آمد

(۲) در [بعضی نسخه] معرفتی نموده *

او بدعوی خون شوهر ابستادگی نمود - جنت مکانی بذابر آنکه
 قطب الدین خان کولکناش بدست شوهرش کشته شده معاتب
 فرموده بسلیمه بیگم والده سیدی خون بخشیده - (روزه چند
 بناکامی گذرانید - در جشن نوروز سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار
 و بیست هجری بتازگی نظرفریب گشته کنه خواهش نوی گرفت
 و دیرین آرزو تازگی پذیرفت - بهزاران سوار و سوار بازدرج در آمد
 اولاً نور محل و ثانیاً نور جهان بیگم خطاب یافت - و بتقریب
 این نسبت خاص اعتمادالدوله بوکالت کل و منصب شش هزار
 سه هزار سوار و علم و نقاره بلند پایه گردید - و سال دهم بعنایت
 مخصوص محض (که در حضور نقاره بنوازد) از سایر امرا امتیاز
 گرفت - و در سال شانزدهم سنه (۱۰۳۱) یک هزار و سی و یک (که
 مرتبه دوم گامشست کشمیر نصیب العین عزیمت پادشاهی شد)
 چون حدود سیبیا مهبط رایات گردید پادشاه جریده بسیر قلعه
 کانگره متوجه گشت - (روز دیگر بذابر آنکه احوال اعتمادالدوله تنگ
 شده آثار یاس از چهره احوالش ظاهر گردید نور جهان بیگم
 شروع باضطراب کرد - ناچار عطف عنان بازو نموده بعبادت
 تشریف بخانه اعتمادالدوله ارزانی داشت - وقت سکرات بود
 گاه از هوش میرفت - و گاه افات میشد - بیگم بجانب پادشاه
 اشاره نموده بپدر گفت - که میشناسید - او در چنین وقت این بیت
 (۲) یا سیبا باشد (۳) نسخه [۱] در چنان رفته .

انوری خواند * * نظم *

* آنکه نابینای مادر زاد اگر حاضر شود *

* در جبین عالم آرایش به بیزد مهتری *

پس از دو سه ساعت برحمت حق پیوست - بچه‌ل و یک کس
بفرزندان و خویشان او خلعت ماتمی عذایت شد *

اعتماد الدراه اگر چه شعر نمی گفت اما تتبع شعر متقدمین
بسیار کرده - در انشا ید طولی داشت - و شکسته را متین و آبدار
می نوشت - و خوش محاوره رنگین صحبت شگفته در بود - جهانگیر
پادشاه میگفت که صحبت او به از هزار مفرح یا قوتی ست
و با نویسندگی و معامله فهمی نیک اندیش کار روا بود
و خوش سلوک پندیده معاش و بسیار عذبت بین سلیم النفس
با دشمن هم عداوت نمیکرد - و اصلاً غضب نداشت - بند و زنجیر
و تازیانه و دشنام در خانه اش نبود - اگر همه واجب القتل
بوده همین که بدر ملتجی شده یا هفته مجرائی او گشته
رهائی یافته بمطلب خود رسیده - و با این همه آسایش طلب
نبود - همه روزش در جزری و نوشتن میگذشت - در دیوانی او
محاسبه اعمال پادشاهی که از مدتها ملتوی بود انفصال یافت *

نور جهان بیگم با حسن صوری خوبیهایی معذوی بسیار داشته
برسائی طبع و درستی سلیقه و شعور تند و فکر بجا یگانه روزگار

بود - پادشاه میگفت تا از بخانه من نیامد زینت خانه و معنی
 کدخدائی نفهمیده بودم - اکثر زیور و لباس^(۲) و اسباب تزئین و تقطیع^(۳)
 که معمول هند است اختراعی و ابداعی او است - مثل دو دامنی
 جهمت پیشواز و پنچتولیه جهمت اره‌زنی و بادله و کناری و عطر
 و گلاب که بعطر جهانگیری موسوم است و فرش چاندنی همه
 وضع او است - و بمرتبه پادشاه را شیفته و مطیع خود ساخته بود
 که جز نامه از پادشاهی بجهانگیر نماند - مگر میگفت که من^(۴)
 سلطنت را بذور جهان پیشکش کردم - جز یک سیر شراب و نیم
 سیر گوشت دیگر هیچ چیز نمیخواهم - و فی الواقع بغیر از خطبه
 آنچه لوازم فرمان رانی بود بیگم بعمل می‌آورد - حتی در جهز و
 نشسته مجرای اُمر می‌گرفت - و سکه بنام او زدند * * نظم *

* بحکم شاه جهانگیر یافت مد زیور *

* بنام نور جهان پادشاه بیگم زر *

و طغرای مناشیر باین عبارت رقم می‌یافت - حکم علیه عالیه
 مهد علیا نور جهان بیگم پادشاه - و بقدر سی هزاری منصب
 محالات تقاضا شد - گویند قبول این سلسله آنچه حساب کردند
 نصف ممالک معروفه پادشاهی بود - جمیع خویشان و منسوبان
 این دردمان حتی غلامان و خواجه سرایان منصب خانی و توخانی

(۲) نسخه [ج] لباس تزئین (۳) در [بعضی نسخه] دو دامن (۴) نسخه

[۱] از پادشاه *

یافتند - هیره کنیز دائی دل آرام مرزعه بیگم بجای حاجی کوکه
مدرانات شد *

* بیت *

* کنند خویش و تبار از توناز و میزید *

* بحسن یک تن اگر صد قبیله ناز کند *

و بیگم در انعام و بخشش نیز افراط داشت - گویند روزه که
بحمام میرفت سه هزار (روپیه خرج مقرری بود - و در محل
پادشاهی از دوازده ساله تا چهل ساله کنیز بسیار جمع شده بود
باحدی و چیله عقد کرده داد - اما هرچند نسوان صاحب مملکت
رضیه باشند در اصل سرشت بنقصان عقل مفلور اند - با این
همه خوبیها آخر خمیرمایه شورش و آشوب هندوستان گشت
چه دختره که از شیرافکن خان داشت بشاهزاده شهریار پور
خرد چنم مکانی داده در فکر ارتقای دولت او افتاد - و مزاج
جهانگیری را از چنم خلف رشید وارث مملکت (که بخطاب شاه
بلند اقبال شاه جهان ملقب بود) منحرف نموده کار بجائے رسانید
که بهوج کشی و قتال و جدال انجامید - و عالمی بهچار موجه فنا
فرود رفت - چون تقدیر برآن رفته بود (که سریر خلافت بجلوس
صاحب قرآن ثانی (زینت عالم) هیچ فایده بر سعیمیهای بیحاصلش
مترتب نگشت - پس از جلوس اعلیٰ حضرت بسالیانۀ دولک (روپیه
موظف ساختند - گویند بعد از چنم مکانی جز لباس سفید نپوشید
و در مجالس شادی با اختیار خود نشست - سال نوزدهم سنه

مرتضی خان بآرامیده رضعی و سنجیده روزگاری میرزا استخوان
 نموده مهمات منصبداران بار را گذاشته هوپلی و فیل و نقد از خود
 رعایت کرد - و پس از دو سه روز بمهمانی در خانه میرزا رفته
 جمیع اسباب تزک از فرش و ظروف طلا و نقره و دیگر لوازم
 (که از سرکار خود فرستاده بود) هبه نمود - و در آخر مجلس
 دستکی بنام منصبداران گجرات نوشت - که زیافت بخشی نمایند
 پنجاه هزار روپیه در تحت اسم خود و پنجاه هزار روپیه بنام
 دیگر اهل مناصب و لک روپیه بزمینداران تفریق فرموده
 بمقتصدیان خود گفت - که بالفعل از خزانه من این مبلغ بمیرزا
 برسانید - و شما بهر در تحصیل کرده داخل خزانه کنید - و مکرر
 بحضور نوشته در عرض یک سال بمنصب هزاری برآرد - چون
 سلسله اعتماد الدوله پیش آمد کرد میرزا بحضور رسیده در سال
 نهم به منصب هزار و پانصدی سه صد سوار و بخطاب خان
 سرفراز گشته بخدمت بخشگیری حضور اختصاص یافت - و
 بتدریج به منصب والای پنج هزاری و خطاب ابراهیم خان
 فتح جنگ لوی تفوق برافراشته بصاحب موبکی بنگاله و اودیسه
 دستوری یافت *

چون در سال نوزدهم که شاهزاده شاه جهان از راه تنزکانه عازم
 بنگاله شد احمد بیگ خان برادرزاده او (که بذیابت اودیسه

می پرداخت (بر سر زمیندار گروهه ^(۲) رفته از سفوح این امر
 غریب به پدایی (که حاکم نشین آن صوبه است) ^(۳) رسیده بنه
 و باز خود برداشته بگتک (که دوازده کرده است) شتافت - و چون
 استعداد مقاومت در خود ندید راه بنگاله پیش گرفت - شاهزاده
 بادایسه در آمده بابراهیم خان مصحوب جان نثار خان و اعتماد
 خان خواجه ادراک پیغام فرستاد - که چون از نیرنگی تقدیر گذر
 موکب منصوره بدین دیار افتاده اگر چه وسعت این ملک در نظر
 همت جولانگاه نگاه بیست نیست اما چون این سرزمین سر راه
 واقع شده سرسری نمی توان گذشت و گذاشت - اگر اراده رفتن
 حضور داشته باشد تعرض بدو و تصرف بمال و ناموس او بیست
 و اگر توقف را اصلح داند بهرجا که درین ملک اقامت گزیند بدو
 مسلم است - ابراهیم خان (که از حیث نهضت ریاست شاهی از
 دهاکه باکیونگر آمده بود) در جواب معروض داشت - که فرموده
 حضرت ترجمان احکام الهی است - و جان و مال بندها بحضرت
 تعلق دارد - اما آئین نمک شناسی و حقوق تربیت پادشاهی
 سد راه من شده - نه بملازمت میتوانم رسید - و نه قرار فرار بخود
 داده روی خجالت باد مثال و اقربا توانم نمود - و چون پادشاه
 این دیار به پیر غلام سپرده اند برای زندگی مستعار مجهول الکیمیت

(۲) در [بعضی نسخه] گروهه - و در [بعضی] گروهه (۳) نسخه [۱]
 این صوبه است .

که معلوم است چه مانده - نمی‌توان در کار رای نعمت قهارن
 درزبد - ناچار سر خود را پایانداز سم ستوزان موکب اقبال ساخته
 میخواهم بعد از قتل من این ملک به بندهای درگاه ارزانی باد
 چون مردم از متفرق بودند و حصار اکبرنگر وسعتی عظیم داشت
 ابراهیم خان بمقبره پسر خود [که یک کورهی قلعه بر کنار دریای
 کنک (که سابق بایان آن جریان داشته - و از مدتی بفصل مذکور
 افتاده) در کمال استحکام و رزانت اساس گذاشته] تحصن جست
 تا از جانب دریا کمک نواژه و آذوقه نیز تواند رسید *

شاهزاده از قول و فعلش (که حرف قتل بر زبان رانده
 و پهای خویش بمقبره در آمده) شگون فتح فرا گرفته دران بلده
 پرتو نزول افکنده بهادران را به محاصره آن محوطه برگماشت
 پس از آنکه از درون و بیرون نیروان قتل التهاب گرفت عبدالله خان
 فیروز جنگ و دریا خان (زهاله) بنابر آنکه آنطرف آب زه و زاده
 اکثر همراهان ابراهیم خان بود) از دریا گذشتند - ابراهیم خان
 سراسیمه گشته با احمد بیگ خان (که در همان ایام بار پیوسته بود)
 از حصار برآمده عزم کارزار آراست - جنگی عظیم بمیان آمد
 احمد بیگ خان مردانه استاده زخمها برداشت - ابراهیم خان
 از مشاهده این حال تاب نیارده جلو انداخت - درین تاخترن
 سرشته انتظام از هم گسیخت - بیشتر همراهان دست بکار
 نا برده راه گریز سپردند - ابراهیم خان با معدودی پای همت

افشرد - هر چند مردم خواستند که ازان مهلكه بر آرند (۲) راضي نشد
و گفت که وقت من مقتضى اين كار نيست - چه به ازين كه جان
در كار آقا سپري شود - هنوز سخني تمام نشده بود كه از جوانب
هجوم آورده بزخمهاي جان ستان كارش تمام ساختند - چون عيال
و اموال ابراهيم خان در دهاكه بود احمد بيگ خان خود را
درانجا رسانيد - شاه زاده نيز از راه دريا ددان سو راهي گشت
ناگزير مشارالیه ملازمت درباقت - و قريب چهل لك رويده نقد
سواي ديگر اجناس از افمشه و فيل و غيره بقيد ضبط شاهزاده
درآمد - احمد بيگ خان ازان هنگام مورد عذابت شاهي بود - در
سال اول جلوس منصب عمده يافته حاكم قندهار و سيوستان گرديد
و پس ازان بايالت ملتان امتياز اندوخت - و باز بحضور رسیده
پرگنه جاييس و امينه (۳) پورب بجاگير او قرار گرفت - همانجا
باجل طبعي درگذشت - ابراهيم خان اولاد نداشت - اهليه او
حاجي حور پور خانم (كه خاله نور جهان بيگم ميشد) زندگي
دراز يافته تا واسط عهد عالمگيري در دار الخلافه شاه جهان آباد
كول جلاي بطريق التمغا داشت - بجمعيت و وفاء گذرايیده
درگذشت *

(۲) نسخه [۱] راضي نشد كه وقت من (۳) نسخه [ب] امينه پورو

* اسد خان معموری *

پسر عبد الوهاب خان غذائی^(۲) تخلص برادر خود مظفر خان معموری ست - که در سخن طرازی و عبارت سنجی سلیقه درست داشت - و صاحب دیوان است - در عهد جهانگیری ابتدا بخشی فندهار شد - پس ازان که سلطان داور بخش پسر خسرو باذالیه می خان اعظم کوکه صاحب موبه گجرات گردید او را ببخشیدگی آن ولایت برنواختند - همانجا ودیعت حیات سپرد اسد خان سپاهی دوست بود - چون همراه عم خود مظفر خان به تته شتافت جوانان خوب ارغونیه نوکر کرده همراه گرفت و نام بهمت و جوانمردی برآورد - و در پیشگاه سلطنت نیز پایه اعتبار خویش برتر افراخت - و چون سلطان پرویز باذالیه می مهابت خان بتعاقب شاهزاده ولیعهد رخصت یافت او هم در سالک کمکیان منظم گشت - مهابت خان بعد از رسیدن برهان پور او را بحفاظت ایلیچ پور تعیین کرد - چون سایر امرا و منصبداران دکن بکمک ملا محمد عادل شاه می معین شدند او نیز همراهی برگزید - ناگاه در جنگ بهاتوری (که مابین ملا محمد و ملک انبیر اتفاق افتاد) چشم زخمی عظیم بعادل شاه رسید و برخه امرای پادشاهی دستگیر شدند - و خان مزبور گرم و گیرا

(۲) نسخه [ج] غذائی تخلص (۳) نسخه [اب] شده پس ازان (۴) در

[بعضی نسخه] سرمایه اعتبار خویش *

ازان معرکه برآمده خود را به برهان پور رسانید - و چون شاه جهان
از بنگاله معارفت نموده بمحاصره آن بلده پرداخت خان مذکور
باتفاق (او) تن تحصن جمعه در نگاهداشت شهر معامی جمیله
بتقدیم رسانید - و کارهای دست بسته نمود - شاهزاده ناچار
به نذل مقصود برخاست - و او از یدشگاه خلافت و جهانبانی
ببخشی گری دکن سر بلند گردید *

گویند خانجهان لودی (که بعد فوت سلطان پرویز بایالت
دکن مستقل گشت) بفاضل خان آغا افضل که دیوان دکن بود
از روی تعظیم بر می خاست - و برای او قیام نمی نمود - بسیار اظهار
ملالت کرده - و گفته که برای مغل بر می خیزد - و برای من سید
بر نمی خیزد - در سبادهی جلوس اعلی حضرت از خدمت معزول
گشته بحضور شتافت - و چهارده زنجیر فیل پیشکش گذراند
و چون در ایام محاصره برهان پور مردم او در مواجهه مردم شاهی
زبان بدشنام و فحش کشوده بودند سخت متوهم و خوفناک
بوده - از انجا که صاحبقران ثانی دریای کرم و معدن عفو بود
بالباط پادشاهانه خوشدل و خرسند ساخت - و در سال دوم
بخدمت فوجداری لکهی جنگل باضافه پانصدی ذات بمنصب^(۲)
در هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار معزز و مغرور گردانید

(۲) نسخه [ج] بمصوب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار .

و در سال چهارم سده (۱۰۴۱) هزار و چهل و یکم هجری در لاهور
بساط هستی در نوردید *

• اوداجی رام *

از بهبهان دکن است - بهوشیاری و فطانت صاحب نام و نشان
گشته زمینداری ماهر تا مہر بدست آورد - و به نیروی بخت
بیدار و رشادت و کار طلبی نزد ملک عذیر اعتباری بهم رسانیده
صاحب حشم و جاه گردید - و در عهد جنٹ مکانی در سلک
ملازمان پادشاهی انصلاک یافته بمنصب چهار هزار و ذات و سوار
پایه برتر افرخته در کمکیان دکن امتیاز یافت - چون خالی
از زور و مکر نبود نزد همه صوبہ داران دکن نقش او بوقار و بزرگی
نشسته - هرگاه عساکر منصورہ ببالاگھات دکن بر می آمدند مذاہر
شناسائی آن سرزمین صوابدید کارها برای او مقوض میشد - و او
از نیک طینتی در کارسازی خلق کوشیده وسیلہ کامیابی عالم
میگشت - سال ہفدهم جهانگیری پادشاه زاد و ولیعہد شاہ جهان
عزیمت بنگالہ وجہہ ہمت ساختہ از برہانپور بماہور رسید - امرای
دکنیہ را کہ چشم داشت رفاقت ازانہا نبود رخصت فرودہ
احمال و انقال زیادہ را با فیلان حوالہ اوداجی رام نمودہ در قلعہ
ماہور گذاشت - و چون مشارایہ در تقدیم خدمات پادشاهی ہم
مساعی جمیلہ بکار می برد مہابت خان زیادہ تر از ہمہ عزت
و اعتبارش افزود *

چون سال نوزدهم أمرای پادشاهی را بکمک عادل شاهیه
 با ملک عنبر در موضع بهاتوری پنج کروهی احمد نگر اتفاق جنگ
 افتاد و از کشته شدن ملا محمدلاری سردار لشکر بیجاپور سر رشته
 انتظام آنها گسیخت جادو رای و اوداجی رام دست بکار برده
 راه هزیمت سپردند - و بشومی اینها شکست عظیم بر موج پادشاهی
 افتاد - لشکر خان ابو الحسن و میرزا خان منوچهر و یقیدت^(۲)
 خان بخشعی دکن با رشیدا پسرش و چهل و دو منصبدار اسیر
 سر پنجه تقدیر گشته گرفتار قید ملک عنبر آمدند - بدنامی
 این چشم زخم با آنکه جادو رای کاندیه عمده تر بود عاید
 جال اوداجی رام گشته بسوء تدبیر و گریز پائی زبان زد مردم
 گردید - و متاع اعتبارش کساد یافته گرمی بازارش بآن رونق نماند
 و چون سال سیوم ساحت برهانپور از پرتو قدوم اعای حضرت
 ضیا پذیرفت و افواج گیتی کشا باستیصال خان جهان لودی تعیین
 یافت اوداجی رام را بعطای چهل هزار روپیه و اضافه هزاری
 هزار سوار بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار برنواخته آب رفته
 بجوی آمالاش باز آمد - و در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار
 و چهل و دو هجری بهمراهی خانخانان مهابت خان در ایام
 محارمه قلعه دولت آباد دیرین مرفعی که داشت اشتداد نموده
 رخت هستی بر بست *

(۲) در [بعضی نسخه] میرزا جان منوچهر •

اوداجي رام با آنکه بحیاه کاري و تزدیر شهرت گرفته بود لیکن^{*} نامه بهمت و سخاوت برآردده-- در فیض (سانی خلأبق تقصیر نمیکرد - و ازین رو سرآمد امرای دکنیه بود - بارچود ضعف بذیه در پیرانه سالی بعشق و شاهد بازی حریص بود - زنی داشت مشهور برای باگهني - که پس از امور زمینداری را بآئین شایسته سرانجام میداد - چون مردم کار آمدنی نوکر داشت بعد فوتش سپه سالار باقتضای وقت (که مردم او متفرق نگردند) جگ جیون پسرش را با وجود صغر سن سه هزاری ذات دو هزار سوار منصب تجویز نموده مخاطب باداجي رام ساخت - و او چون بسن رشد و تمیز رسید از نظم و نثر فارسی و حسن خط بهره تمام برگرفت و اوضاع اهل دکن را ترک داده برنگ امرای هند معاش بر ساخت - و بعزت و وقار بسر برده ماهر در جاگیر داشت پس از هر که بجانشینی آن سلسله نشسته خود را اوداجي رام می نامید - از غرائب اتفاق همه آنها لاولد بودند - کار بمتنبی^(۲) افتاد - بلکه جگ جیون را نیز متنبی می شمارند - و چون بعد از نوبت بونکت راد رسید آن حالت و منصب و آن دولت و جمعیت نماید - بر سوم دیسمکھی اوقات میگذرانید - پس از دو متنبایش مدهو راد و شنکر راد قلیل منصب یافته محالات زمینداری سرکار ماهر و باسم بیدنها تقسیم یافت - و رفته رفته

از پیر شدن آنها و تسلط حکام دخل دیسمکی هم منقطع گشته
اگر اعیان در مکانی گماشته دخیل باشد باز گشت بآنها ندارد
درین ایام نخستین از منصب و جاگیر افتاده در گذشت - و درمین
فی الجملة در برگذله باسم دخلی دارد - و رسمی منگبدن *

• افضل خان ملای ملا شکرالله شیرازی •

در دارالعلم شیراز پس از دانش اندوزی مدتی بدرس
و افاده علوم رسمی اشتغال داشت - چون از راه دریا به بندر
سورت رسیده وارد خطه برهان پور شد خانخانان (که مقتضایس
دایا بود) صید احسان خود نموده نگاهداشت - و بمصاحبیت برگزیده
بعد از آن بشاهزاده شاهجهان پیوسته مبر عدل لشکر ایشان شد
و در مهم رانا منشی و مصاحب همراز بود - چون مصوابدبد ار
مصالحیت با رانا قرار یافت بیش از بیش اعتبارش افزوده
بدیوانی سرکار پادشاه زاده امتیاز گرفت - و پس از انجام بافتن
آن یساق بالتماس شاهي از پیشگاه فرمان وائی بخطاب افضل خان
فاموزی اندوخت - و در مهم دکن از جانب شاهزاده با راجه
بکرماجیت بمرافقت وکلای عدل شاهیه به بیجاپور شتافته او را
بشاهراه عقیدت و فرمان برداری رهنمون گشته بذجاه زنجنر فیل
کوه شکوه و نفائس جفس و نقد و مرصع آلات برسم پیشکش آورده
از نظر گذرانید - و در سال هفدهم (که برگذله دهولپور شاهزاده

(۲) در [چند نسخه] تسلط احکام دخل (۳) نسخه [ج] مادل شاه •

بجاگیر خود در خواسته دریا خان را بهاسپانی آن تعیین نمود - و پیش
ازین استدعا آن پیرگنه بهسلطان شهریار^(۲) تذخواه گشته از طرف او
شریف الماک دخیل کار گردید - و فیما بین بهرخش انجامیده
اتفاقا تفتک بهچشم شریف الماک رسیده کور ساخت (زمانه را
خمیرمایه فتنه بدست افتاد - مزاج نور جهان بیگم (که جانب
شهریار را داشت) باشوب گرائید - جذت مکانی هم (که زمام اختیار خود
بقبضه اقتدار بیگم سپرده بود) باغرای او از پسر وایعهه دل دگرگون
فرمود - و شاهزاده (که بهجهت مهم فتنه‌ها از دکن طلب حضور^(۳)
شده بود) موقوف گشته آن یورش بر شهریار باثالیقی میرزا رستم
مغوی قرار گرفت - و شاهزاده حکم شد که عوض جاگیر قدیم از صوبه
دکن و گجرات و مالوه بتصرف آورده هر جا ازین مکان خواسته باشد
محل اقامت نماید - و امرای کمکی برای بساق فتنه‌ها روانه کند
غرض آنکه اگر شاهزاده بتغیر جاگیر و جدائی مردم تن در دهد
بمرور فتور دیگر بجمعیت و سامان او راه خواهد یافت - و اگر
بشورش در آید و طریق سوء ادب پیش گیرد ناگزیر تادیب او را
وجه همّت سازد - تا روزگار فتنه پرداز پبشتو چه نبرنگیها
بر روی کار آرد *

شاهزاده افضل خان را بحضور روانه نمود - که بپراهمین عقلمی
خاطر نشین جذت مکانی نماید که این کدگاش محض خطاست

(۲) در [بعضی نسخه] باغرای او (۳) در [بعضی نسخه] طلب شده بود *

سهل انگاری چنین مهم سترگ غبر از بداندیشی دولت ثمر ندارد - امور کلی بر رای زنان مفوض نداشته خود بنظر دور بین بسنجند - و هاشا که در ادرات این معتقد فتورے واقع شده باشد اگر بگفته بیگم جاگیر من تغیر می فرمایند باین وضع میان دشمنان چگونه بسر برد - التماس آنست که جاگیر مالوه و گجرات نیز تغیر شود - و بنادر سورت که دروازه مکّه است عنایت فرمایند که رفته مزدوری شوم - و همگی غرض شاهزاده آنکه شاید غبار شورش که مرتفع گشته بآیاری مدارا و ملایمت فرو نشیند - و پردۀ آزر و ادب از میان برداشته نشود - اما بدخواهان واقعه طلب نوعی اسباب فساد را آماده ساخته بودند که باصلاح کوشی افضل خان نتیجه مرتب گردد - اگرچه جانت مکانی متأثر شده به بیگم فهماندند بیگم زیاده بر سابق بغداد و عداوت افزوده بے نیل مقصود رخصت معارفت داد - چون شاهزاده را بیقین پیوست (که هر چند مدارا بکار رود معمول بر زبونی داشته بر تحکم خواهد افزود) ناچار پیش از اجتماع افواج پادشاهی باید شتافت بکتمل که این حجاب از میان برگرفته آید - چون این قصه درین اوراق هر جا بقدر اقتضای مقام تحریر یافته بنگار نپرداخته بمطلب می گزاید - که پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر عطف عنان نموده بماندر و از آنجا بدرهان پور طرح اقامت انداخت

افضل خان بنابر برخه مصالح مهمات برفتن بیدجاپور دستوری یافت
و چون شاهزاده از وصول عساکر حضور توقف بوهان پور صلاح ندیده
براه تلنگانه لازم بنگاه گردید اکثر ملازمان راه بدو فائی سپردند
میرزا محمد پسر افضل خان نیز با اهل و عیال فرار نموده
جدائی گزید - شاهزاده سید جعفر بارهه را که بشجاعت خان
مخاطب گشته با خان ملی اوزبک برادر کلان قلیچ خان شاهجهانی
بدنبال فرستاد که تا مقدر بمواسا برگرداند - و الا سرش بیارند
او پای حمیت افشوده بکماندازی ایستاد - هرچند بسخن سرئی
و چرب زبانی داده می نمودند موثر نشد - خان قلی را از پا درآورد
و سید جعفر را زخمی ساخت - و خود هم مردانه جان در باخت و چون
شاهزاده همواره در مدد تدارک مافات بوده استرضای خاطر پدر
بزرگوار را جویا بود بعد از مراجعت بنگاله افضل خان را با پیشکش
شایسته در سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج سال بیستم جهانگیری
روانۀ حضور ساخت - جنم مکانی از نا مهربانی افضل خان را هم
در حضور نگاهداشته بخدمت خانسامانی مباحثات بخشید - و سال
بیست و دوم (که انتهای الوبۀ پادشاهی بسیر کشمیر اتفاق افتاد)
افضل خان بنابر معویت راه با کار خانجات زاید در لاهور ماند
و هنگام مراجعت سانحۀ ناگزیر رودان - شهریار در لاهور خود را
بسلطنت موسوم ساخته افضل خان را وکیل و مدار عالیہ جمیع مهمات
گردانید - و چون او در باطن در اندواهی شاهجهان مضمر داشت

دوزی (که شهریار افواج مرتب ساخته بمسرداری سلطان بایسنغر بمقابلۀ آصف خان تعیین کرد - و خود هم سوار گشته از عقب (ایمی شد) بر گذاردن که رفتن خود شایان دولت و مذاصب حال نیست - توقف تا رسیدن خبر لشکر ضرور است - بمبالغه نگاهداشت تا مردم بے سر و پا (که زرهایی مفت گرفته فراهم شده بودند) بدون سردار بے آنکه هنگام ستیز و آریز گرم شون پربشان گشتند ناچار شهریار بقلعۀ ارک خزید - و چون در سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت فردوس آشیانی سریر آرای هندوستان گردید بیست و ششم جمادی الآخر سر آغاز جلوس و وسیلۀ فضائل صوری و معنوی و ذریعۀ اخلاص خالص و عقیدۀ راسخ و قدم خدمت و رفور مزاجدانی و کار شناسی (که بمزید اعتبار و مزیت اعتماد امتیاز داشت) از دارالسلطنت لاهور (سیده دولت ملازمت اندوخت و باضافۀ پانصدی پانصد سوار بمذصب چهار هزار و دو هزار سوار سربلند گشته بخدمت میر سامانی بدستور سابق منصوب گردید - و در سال دوم از تغیر ارادت خان سارچی بخدمت والا مرتبت دیوانی کل و اضافۀ هزار و سوار پایه بلند تر ^{۱۰۳۸} انراخت * مصرع * شد فلاحون وزیر اسکندر * تاریخ است و در سال ششم برای تحصیل مجدد و شرف التماس ^{۱۰۳۸} قدم پادشاهی بمذزل خود (که مسمی و مورخ بمذزل افضل است) نمود

و از مهمل رکوب خلافت پذهی تا مذل خود (که بیست و پنج
 - جویب مسافت داشت) اقسام افشه پانداز گشتن - و در سال
 یازدهم بمنصب هفت هزار ^(۲) سر افتخار بکیوان رسانید - و در سال
 دوازدهم که سنش بهفتاد رسیده بود عارضه جسمانی طاری گشته
 آثار ارتحال بر وجنات احوالش لایح گردید - اعلیٰ حضرت بعد از
 بسر وقت او تشریف فرموده بذل تفقدات نمودند - دوازدهم رمضان
 سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل و هشت هجری در لاهور ازین سرای
 بر ملال در گذشت - تاریخ فوتش یافته اند *
 ۱۰۴۸ * ع *

* ز خوبی برد گوی نیک نامی *

فاضل مذهب الاخلاق بود - اعلیٰ حضرت مکرر می فرمود که در بیست
 و هشت ساله ملازم پیشگی در حق هیچ کس از افضل خان
 سخن بد نشنیده ام - در فصاحت حسان وقت بود - و در هیئت
 و هندسه و حساب نیز مهارت داشت - آنچه گویند (با این همه
 علم و دانش اصلاً بکاغذ نمی رسید - و سیاق دان نبود) یحتمل که
 بذابر عالی جاهلی و بے پرانی باشد - بلی تمام اختیار بر دیانت رای
 ناگر گجراتی (که پیش کارش بود) گذاشته - همه جواب و سوال
 او می کرد - چنانچه یک از طرفا بعد فوتش در مرثیه گفته که چون
 فرشتها در تیر سوال نمودند خان گفت که از دیانت رای بمرسید که
 جواب شما خواهد داد - مقبره او آنروی آب جون واقع اکبرآباد است

فرزنده ازو نماند - برادرزاده خود عزیمت الله خان مخاطب
بعافل خان را به پسری برداشته بود *

* اخلاص خان حسین بیگ *

از راجا شاهیان فردوس آشیانی ست - پس از آنکه اعلیٰ حضرت
بر تخت پادشاهی نشست سال اول او به منصب دو هزار و
هشت صد سوار و انعام شش هزار (دو پیه نقد لوی کامران) برافراشته
بدیوانی صوبه برهان پور مامور گردید - و سال سیوم باضافه دو صد
سوار کام دل برگرفت - و سال چهارم بفوجدارئی اجمبر سرورایه
سربانددی اندوخت - و سال سیزدهم مطابق سنه (۱۰۴۹) هزار
و چهل و نه هجری سفر آخرت اختیار کرد - نعیم بیگ پور او
بمنصب پانصدی دو صد و بیست سوار مرتقی گشته سال پانزدهم
رو بعدم خانه نهاد *

(۲) * آصف خان مشهور بآصف جاهی *

میرزا ابوالحسن نام پسر اعتماد الدوله و برادر کلان نور جهان
بیگم است - پس از آن که بیگم بشرف ازدواج جذت مکانی اختصاص
گرفت میرزا بخطاب اعتقاد خانی و خانسامانی امتیاز یافت
و در سال هفتم جهانگیری سنه (۱۰۲۰) هزار و بیست هجری
صوبه او از جمذن بانو بیگم را (که به ممتاز محل موسوم است

و دخترزاده میرزا غیاث الدین آصف خان میشد) در عقد تزویج شاهزاده سلطان خرم مخاطب بشاهجهان در آوردند - و سال نهم بخطاب آصف خانی و اضافهای پی در پی بمنصب شش هزاری شش هزار سوار سر افتخار برافراخت - و دران آیام که میان جنت مکانی و شاهزاده شاه جهان غبار کلفت و ملال برخاست بد اندیشان واقعه طلب آصف خان را بجانب داری شاهزاده متمم داشته مزاج بیگم را از چنین برادرے که رکن رکن خلافت بود منحرف ساختند *

* بیت *

* چون غرض آمد هنر پوشیده شد *

* مد حجاب از دل بسوی دیده شد *

و او را مصلح مطلب پنداشته بتقریب آوردن خزائن آگره از حضور برآوردند - اما آصف خان بذابر وصول شاهزاده بفتح پور برآوردن خزانه از فلعه مبارک آگره صلاح وقت ندانسته بحضور برگشت و هنوز بحوالی متهم نه پیوسته بود که ارباب کنکاش بزم شاهي بمبالغه عرض کردند که درین هنگام مثل آصف خان سردارے را از دست نباید داد - چه فرت چنین قابو خلاف آئین حزم و هوشیاری ست - شاهزاده که ^(۲) همگی همت والای او بتحصیل (ضاجوئی پدر بزرگوار مصروف بود) عمدا مسامحه بکار برد - و پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر والا قدر عنان تاب گشته بمالوه

(۲) نسخه [ا ب] که شاهزاده را که همگی •

ششادست سال هیزدهم آصف خان بصاحب مولگی بنگاله رخصت یافت. (۲) اما دران ایام که درانه شدن شاهزاده به بنگاله بتحقیق بدوست بتقریب نگرانی خاطر بیگم از جدائی برادرزاده از راه برگردانیدن چون در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج درکناره آب بهت از مساعله و مسامحه او مهابت خان استدلا بافته جنت مکانی را بدست آورد آصف خان (که سلسله جذبان ابن همه فساد بود) پس ازین حرکت بے حرکت دبد که سعی بجائی نمودند و رهائی از چاین دشمن قوی غیر متصور است - ناگزیر به افعه اقل که در تیولش بود ششادست متحصن گشت - مهابت خان بعسکردگی میرزا بهرور پسر خود جمعی را فوسناد که گرم و گیرا رفته محاصره نمودند - و بعد ازان خود ششادست بعهد و پیمان بر آردند و ابوطالب پسر و خلیل الله خویش او نزد خود نگاه میداشت و پس ازانکه از حضور آزاره گشت در گذاشتن آصف خان تهادن می نمود - بعد از مداعبه از جانب پادشاهی خاطر خود بعهد و سوگند را پرداخته درانه درگاه ساخت - درین هنگام آصف خان بصاحب مولگی پنجاب اختصاص بافته منصب والای وکالت نیز ضمیمه مراحم گردید - و بعد آن بمصوب هفت هزاری هفت هزار سوار لوای ناموری افراشت - و در سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت هجری سال بیست و دوم جنت مکانی هنگام معارفت

از کشمیر چون از منزل (اجور) کوچ نمود در اژدای راه پیدائنه معدان
خواست - همین که بلب بهاد گوارا نیفتاد - و تا رسیدن منزل
حال بدین مژوال بود - روز دوم بیست و هفتم صفر سفر آخرت
گزید - غریب شورش در اردو افتاد - آصف خان داور بخش پسر
خسرو را از قید برآورده بسطنت موهوم برداشت - او باور نمیکرد
بایمان غلاظت ساسی بخش خاطر او شده درانه منزل پیش گشت
بیگم (که خواهان سلطنت شهریار بود) میخواست آصف خان را
با اعظم خان میربخشی (که هر دو رکن رکن سلطنت و مصل
مدعی او بودند) مقید نماید - هر چند کسان بطلب برادر
فرستاد آصف خان عذر خواسته نزد او رفت - بیگم نیز با نعلش
جنت مکانی از عقب راهی شد - آصف خان بخارسی نام هندو مشرف
فیل خانه را (که در تیزری و سبک تکی شهرته داشت) از منزل
چنگیزهتی بخدمت شاهجهان کسب نمود - و چون وقت مقتضی
تقریر نبود این خبر را بتقریر او حواله کرده انگشتی مهر خود
باز سپرد - تا سحله باشد بر اعتماد - و آن شب در نوشهره بسر برده
دور دیگر از کوه برآمده در بهنیم نزل نمودند - و بتجهیز
و تکفین پرداخته نعلش را پیشتر فرستادند - تا در باغی (که بیگم
آنطرف آب لاهور اساس نهاده بود) بخاک سپارند - چون مجرم
و متیقن وضع و شریف بود (که این همه توطیه استدامت دولت
شاهجهان است) - و داور بخش گوسفند قربانی پیش نیمه (همه

أمرا و سایر بزرگان فرسان پذیر آصف خان بودند - و او (که از بیگم مطمئن خاطر نبود) سرشت احتیاط از دست نداده مردم را از آمد و رفت نزد بیگم ممنوع ساخت - بلکه کردند بیگم را از محل پادشاهی برآورده در منزل خود جا داد - چون بسه کره‌هی لاهور رسید سلطان شهریار (که بعلمت داء الثعلب موی ریش و برکت ریخته و از قف آتشک آباه زده پیشتر بلهور شتافته بود) خود را باسم بی مسمای سلطنت موسوم ساخته در عرض یک هفته بصرف هفتاد اک روپیه لشکر فراهم آورده بسردار میروا بایسنغر پسر سلطان دانیال از آب گذرانید - و خود با دو سه هزار سوار در ظاهر شهر لاهور ایستاده انتظار نیرنگی تقدیر داشت * * ع *

* منتظرتا فلک از برده چه آرد بیرون *

بعد تلاحق فریقین در حمله اول انتظام فوجش از هم گسیخت - و دست بکار نا برده هر کدام براه شتافت - شهریار ازین خبر موحش بهبود خویش نهانجیده بقلعه در آمد - و خود را بپای خویش بدام افکند - أمرا بیرون ارک شتافته دادر بخش را سریر آرا ساختند - و شهریار را (که بحرم سرای جنت مکانی رفته در کنجه خزیده بود) فیروز خان خواجه سرا بیرون آورده به آله وردی خان سپرد - او فوطه کمرش کشوده هر دو دستش بآن بسته پیش دادر بخش حاضر ساخت - و پس از تقدیم کورانش و تسلیم محبوس گشته بعد از در روز مکهحول گردید *

و چون این ماجرا از روی نوشته ساهوکاران معلوم شاهجهان
 شد خدمت پرست خان رضا بهادر را از احمد آباد گجرات پیش
 آصف خان بلاهور فرستاد - و بخط خاص ترقیم یافت که درین وقت
 (که آسمان آشوب طلب و زمین فتنه خیز است) اگر داور بخش را
 با دیگر شاهزادگان آواره معدای عدم نمایند بصلاح قریب تر است
 آصف خان روز یکشنبه بیست و دوم شهر ^(۲) ربیع الآخر سنه مذکور
 داور بخش را دستگیر ساخته خطبه بنام شاهجهان خواند - و بیست
 و ششم جمادی الاول او را با گوشاسپ برادرش و سلطان شهریار را
 با طهمورث و هوشنگ پسران سلطان دانیال از زندان زندگانی
 برآورد - چون فردوس آشیانی بآگه رسیده سریر آزادی هندوستان
 گشت آصف خان با شاهزاده دارا شکوه و محمد شجاع و محمد
 اوزنگ زیب (که نسل او می شدند) و سایر امرا از لاهور بآگه
 رسیده دوم رجب همین سال بزمین بوس خلافت استسعاد یافته
 بخطاب یمین الدوله آصف خان و در مخاطبات با لفظ عمو سرش
 بفلک برین رسید - و بپایه والای وکالت و تفویض مهر اوزک و منصب
 هشت هزار و هشت هزار سوار در اسپه سه اسپه (که تا آن وقت
 هیچ امیری بدان مرتبه نرسیده بود) بلند مرتبه گردید - و پس ازان
 (که یمین الدوله در مجلای فوج خود پنج هزار سوار خوش اسپه
 درست یراق از نظر گذرانید) منصب نه هزار و نه هزار سوار و جاگیر

سیر حامل پنجاه لک درپیه وصولی مرحمت شد - و در آغاز سال
 پنجم از برهان پور جهت گوشمان محمد عادل شاه بیجاپوری بترک
 تمام و فوج سنگین دستوری یافت - و چون حوالی بیجاپور مخیم
 عساکر نموده دست بزدن و بستن برکشاد محمد امین مصطفی خان
 (۲) ملا محمد لاری و خیریت خان عم رندوله خان حبشی از قلعه
 (۳)
 برآمده به پیشکش چهل لک درپیه آشتی قرار داده بقلعه برگشتند
 خواص خان که مدار علیه سلطنت بیجاپور بود از ویرانی آن ملک
 و قلعت آذوقه و کمی کاه و هیمه در فوج پادشاهی آگهی یافته بدفعه
 می پرداخت - گویند درین یساق نه فقط غله فقط بود - بلکه فقدان
 همه مایحتاج بجائی رسیده که جفت کفش بچهل درپیه می ارزید
 و فعل بندی یک اسب بده درپیه میشد - ناچار یمین الدوله
 از گرد بیجاپور برخاسته بسمت رای باغ و مرچ که ملکی آباد بود
 سرے کشیده از تاخمت و تاراج دقیقه فرونگذاشت - چون برشکال
 بر سر رسید مراجعت نمود *

گویند درین مهم درزے در مجلس خلوت آصف خان تقریبے
 شد - اعظم خان گفت که الحال پادشاه محتاج ما و شما نیست
 آصف خان گفت غیر از ما و شما هم کار ملکی نخواهد شد - این
 حرف پادشاه رسید - گران آمد - فرمود که احسان از بر ذمه من
 ثابت است - لیکن آینده در امور خلافت بار تصدیع نباید داد

(۲) نسخه [ج] دآمد محمد لاری (۳) در [بعضی نسخه] خبرت خان *

پس از آن صحبتها اگرچه کم دار و مریز بود لیکن بظاهر سر موئی در رتبه و اعتبار نکاست - بلکه پس از فوت مهابت خان در سال هشتم خطاب والای خانخانانی و سپه سالاری ضمیمه القابش گردید - سال پانزدهم سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک در لاهور بمکومت ممتد استحقاقا بعالم بقا خرامید - گویند با خوش خوری اشتهای بسیار داشت - یک من شاه جهانی خوراک شبانه روزی میشد - و چون بیماری بدبر کشید بیک پداله نخود آب اکثفا می نمود - (زه افسوس آصف خان) تاریخ است * در حوالی مقبره جنت مکانی مدفون گشت - حسب الحکم عمارت و باغچه ترتیب یافت - روزی که اعلیٰ حضرت بعیادت او رفتند سوی حویلی لاهور که به بیست لک روپیه مرتب شده و دیگر منازل و بساطین دهایی و آگه و کشمیر دو کرد و پنجاه لک روپیه از جواهر و نقد و طلا و نقره و اجناس دیگر نوشته از نظر اعلیٰ حضرت گذرانید که همه ضبط سرکار شود - پادشاه بیست لک روپیه بسمه پسر و پنج دختر او و حویلی لاهور بدارا شکوه مرحمت نموده تخته ضبط فرمود *

آصف خان از هر عام بهره داشته - و معقولات را بیشتر ورزیده لهذا در القای (که برای او در دفاتر پادشاهی می نوشتند) این فقره داخل است (شعله افروز فطرت اشراقیان دانش آموز طبیعت مشائیان) و او خوش نویس درسمت محاوره و سیاق دان

معامله فهم بود - محاسبهٔ اعمال خالصه و امرای دیگر خود فیصل می‌کرد - احتیاج برهمنونی کسی نبود - اخراجات و مصارفی که در سرکارش بود بعقل نمی‌گنجد - خصوص در ضیافت قدوم پادشاه و شاهزادها و بیگمان که بقربانت قریبه اکثر اتفاق میشد - سوای پیشکش و نذورات (که مبلغی خطیر بود) چه تکلفها که در اطعمه و اشربه بکار نمی‌رفت - و چه آرا و پیرا که بیرون و درون را در نمی‌گرفت - و نوکر هم عمده و بیش قرار نگاه میداشت - و مثل پدر بسیار ملایم و متواضع بود - پسران و خویشان آن نوین مذیع الشان (که درین دولت والا افتداز بمراتب سترگ امارت فایز گشته اند) درین محائف هر یک بجای خود رقم پذیر شده اما ممتاز محل (که صبیحهٔ قدسیهٔ او سمی) در سن بیست سالگی بشرف هم خوابگاهی فردوس آشنایی در آمده چهارده نوبت متکفل باز حمل گشت - ازان جماعه چهار پسر و سه دختر تا آخر ایام سلطنت والد ماجد نصارت بخش چار چمن زندگی بودند - سال چهارم جلوس سنه (۱۰۴۰) هزار و چهارم هجری در بادیه بوهان پور آن عقیقه را (که عمرش از سی و نه سال در گذشته بود) بمجرد تولد دختر ستوده سیر موسوم بگوهر آرا بیگم حال متغیر گشت بطلب پادشاه اشاره نمود - اعلیٰ حضرت بکمال اضطراب رسیده بملاقات واپسین ذخیره مدت در ری اندوختند - هفدهم ذیقعد بیگم

در باغ زمین آباد آنردی آب تبتی بامانت مدفون گردید * * ع *

۱۰۴۰

* جای ممتاز محل جنت باد * تاریخ اسم *

گوبند محنتی مغرط میان زنجین مکرمین بود - چنانچه
اعلیٰ حضرت بمفارقت آن پرده نشین خلوتکده عدم مدتها ترک
ملبوس رنگین و استماع نغمه و استعمال عطریات فرموده ترتیب جشن
و اعیاد موقوف نمود - و تا دو سال از جمیع مستلذات اجتناب
بعمل آمد - و متروکه آن مرحومه (که زبانه بر یک کرور روپیه
بود) نصف به بیگم صاحبه و تقمه بدیگر فرزندان تقسیم یافت
و پس ازین واقعه بیش ماه شاهزاده محمد شجاع و وزیر خان
و سیدی خانم صدرالذخا نعلش آن مغفوره را باکبرآباد برده
جذب رودیه مشرف بر دریای جون (که تعلق بر اجه مانسنگه داشت
و ارتا بر اجه جیسنگه رسیده بود) دفن کرده روضه رفیعہ بکمال
طراحی و تقطیع (که نظیر آن در هندوستان نیست) بصرف پزچاهلک
روپیه در مدت دوازده سال صورت انجام گرفت - و سی موضع
از حوالی اکبرآباد و پرگنه نگرچند بحاصل یک لک روپیه از قرار
دوازده ماه و محصول داکین و سرای متعلقه آن مقبره که در لک
روپیه است وقف نمودند *

* اهتمام خان *

از والا شاهیان فردوس آشیانی ست - سال اول جلوس بمنصب

(۲) در [بعضی نسخه] مکرچند *

هزاره‌ای در صد و پنجاه سوار مورد تفضل شد - سال سیوم [چون اَلکَه
 دکن معسکر پادشاهی گردید - و سه فوج بسرداری سه امیر جهت
 هالاش خان جهان لودی و تخریب ملک نظام الملک دکنی (که
 او را پناه داده بود) نعیین یافت] او بهمراهی اعظم خان بدارنگی^(۲)
 قوچ خانة آن فوج اختصاص گرفت - و در محاربه (که اعظم خان
 بر سر خان جهان لودی تاخت آورد - و بهادر برادر زاده خانجهان
 بمدافعه پا قائم ساخت) در برآمدن بر قلعه کوه او با اتفاق بهادر خان
 پوردهله از پیش قدمان بوده مصدر گردن نمایان گردید - و پس از آنکه
 اعظم خان عزیمت استیصال مقرب خان و بهلول پیش نهاد همت
 ساخته جانب جامکهری راهی گشت او به تسخیر قلعه تانگی
 نامزد شده در گرفتن آن نیکو خدمتی بظهور آورد - سال چهارم
 از اصل و اضافه بمنصب هزاره چهار صد سوار امتیاز یافت
 ده تهانداری جالند مامور گشت - و سال پنجم باضافه دویست
 سوار سربلندی پذیرفت - و سال ششم بمنصب دو هزاره
 دریست سوار سرمایه امتیاز انداخت - و سال نهم (که اعلیٰ حضرت
 نوبت دوم بدکن تشریف فرمود - و سه فوج بسرداری سه عمده
 بکرشمال ساهو بهونسله و تخریب ملک عادل خانیه مرخص شد)
 او باضافه سه صد سوار بهمراهی خان دوران دستوری پذیرفت
 و در محاربه قلعه اوسا حصول مجرا نموده بعد تسخیر بتفویض

(۲) نسخه [۱] و دارنگی .

قلعه داری آنجا سر عزت بر افراخت - و سال دهم بعنایت نقاره کوس
شادمانی فواخت - و سال سیزدهم از آنجا عزل یافته حسب التماس
شاه زاده محمد اوزنگ زیمب بهادر حاکم دکن به تهمانه داری کهبرله
مضاف برار اوای امتیاز بر افراشت - و سال چهاردهم از دکن بحضور
شاهزاده بمرحمت خلعت و اسب و فیل به تهمانه داری غوربند
از تغیر همت خان طبل شادکامی زد - و سال فیه وزم همراه شاهزاده
مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان شتافته بعد افتتاح قلعه غور
بحراست آن مخصوص گشت - و چون ظاهر شد که سلوک خوب
با مردم آنجا ندارد سال بیستم تغیر شده در همان سال مطابق
سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش هجری در گذشت *

* اسلام خان مشهدي *

(۳) میر عبد السلام مخاطب باختصاص خان است - از دیرین
ملازمان ایام شاهزادگی فردوس آشیانی ست - در ابتدا سمت
منشی گری داشت - در سنه (۱۰۳۰) یک هزار و سی سال پانزدهم
جهانگیری (که الوبه شاهي مرتبه ثانی باصلاح مهمات دکن باهتر از
آمد) میر بوکالت دربار مامور شده به منصبه درخور و خطاب
اختصاص خان سرافرازی یافت - در هنگامه (که مزاج جنت مکانی
از جانب شاهزاده منحرف شده او را از حضور بر آوردند)
بخدمت شاهي پیوسته در گردش فلکی از رکاب شاهي انفکاک

.. (۲) نسخه [۱] عوری (۳) نسخه [ج] میر عبد الله مخاطب *

نجست - و پس از آنکه قلعه جنیر مطرح اقامت شاهي کردند
 (چون دران ایام ابراهیم عادل شاه رخت زندگانی ازین جهان فانی
 بر بسته بود) بتعزیت و دلجوئی دای عهد از محمد عادل شاه
 وخصمت بیجاپور یافت - اختصاص خان مراسم تسلیه و آداب سفارت
 چنانچه شاید بتقدیم رسانیده در سرآغاز جاوس اعلیٰ حضرت
 بر سریر فرمان دوائی هندوستان با پیشکش گران و اقسام جواهر
 بیش بها سعادت استلام عتبه خلافت اندوخته بمنصب چهار هزار
 دو هزار سوار و خطاب اسلام خان و خدمت بخشی گری دوم و عرض
 مکرر (که متصدی آن جز معتمد نشاید) سر برافراخت - و چون
 اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی لوی عزیمت بدیار جنوبی
 برافراشت از بحر اسف اکبر آباد (که مستقر الخلافة و دارالسلطنه
 هند بوده) مامور شد - و چون شیر خان تونور ناظم گجرات سال چهارم
 بساط هستی در نوردید اسلام خان به تفویض منصب پنجهزاری
 و مرزبانان آن دیار نامزد گردید - و در آخر سال ششم بوالا پایتخت
 میر بخشی گری تصاعد نمود - (بخشی ممالک) تاریخ است *
 و سال هشتم از تغیر اعظم خان بنظم ممالک فسیحة الممالک بنگاله
 دستوری یافت - و در انجا ابواب فتوحات شگرف بر روی روزگار
 کشوده گردید - مالش آشامیان بآئین گزین - و اسیر شدن داماد
 مرزبان آشام - و تسخیر قلاع که یکرروز در عرض در پهر پانزده حصار
 (۲)

مفتوح گشت - و گرفتن سرب کهاٹ و ماندو - و تهنه نشین شدن
 تمام محال کوچ هاجو - و بدست افتادن پانصد سفینه آنها در سال
 یازدهم بپرایه و قوع گرفت - و مانگ رای برادر مرزبان مکه
 (که باستقلال حکومت چانگام داشت) از استیلای مردم رخنگ
 ملتجی باسلام خان گشته سال دوازدهم سنه (۱۴۴۸) هزار و چهل
 و هشت در جهانگیرنگر معروف بدهاکه بخان مذکور پیوست - و در
 سال سیزدهم اسلام خان حسب الطلب بحضور رسیده بوصول رتبه
 رفیعه وزارت دیوان اعلیٰ چهره برتری افروخت - و چون خاندوران
 نصرت جنگ صاحب صوبه دکن گشته شد اسلام خان در روز جشن
 سال نوزدهم بمنصب شش هزاره ذات و سوار چهره کامیابی افروخته
 بمرزبانای آن ولایت اختصاص گرفت - و برادر و پسران و داماد
 او باضافه مناصب خوش دای اندوخته بهمرای تعین گشتند *

گویند چون خبر فوت خاندوران رسید اعلیٰ حضرت باسلام خان
 فرمود که کسی را برای صوبه داری تجویز نمایند - او بخانه آمده
 با مشیران هوا خواه خود گفت - که پادشاه چنین فرموده - بعد از
 قائل رانی آنچه بخاطر میرسد نام خود باید گرفت - گفتند این
 صوبه رای صواب است - وزارت اعظم و قرب حضور باجه بحکومت
 دکن نمیدهد - گفت مسلم - اما آنچه بذهن درآمده پادشاه برای

(۲) در [اکثر نسخها] سنه (۴۸) چهل و هشت - اغلبیکه رقم هزار را

وزارت سعدالله خان که بدر سرالتفات است بهانه طلب شده - مبادا بتقریبی عزل بمیان آید - پس درین صورت چه بهتر - همه باستحسان رای او گرانیدند - همان روز آخر وقت بخلاف معمول و استمرار شمشیر و سپر بسته بدربار حاضر شد - پادشاه استفسار فرمود عرض کرد - حکم شده بود که کسی را بجهت دکن برگزیند - سوای غلام دیگری بخاطر نرسید - مستحسن افتاده فرمودند که نیابت وزارت بکه باید داد - گفت بهتر از سعدالله خان کسی نیست منظور شد - همین که از رهگرایی تعلقه گردید وزارت کل بالاصالت به سعدالله خان تفویض یافت - درسمت قیاسی و راست اندیشی اسلام خان برهمگزان ظاهر گشت - و در سال بیستم از اصل و اضافه بعالی منصب هفت هزار و هفت سوار امتیاز یافت *

و چون از برهان پور به بلده ادرنگ آباد انتهائ نمود عارضه جسمانی طاری گشت - دانست که سفر واپسین است - بصوابدید چتر بهوج کاتب سرکار خود و خواجه عزیز متصدی جاگیر دفاتر را سوخته اموال را پیسوان و برادران و سایر مردم محل خفیه قسمت کرده طومار بیست و پنج لک (ربیه روانه حضور ساخت - چهاردهم شوال سال بیست و یکم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت پیمانده هیاتش لبریز گردید - حسب الوصیت در سواد آن معموره مدفون گشت - و مقبره و باغی طرح انداخت امروز اگرچه کهنگی دریاخته تر و تازگی دارد - خواجه عزیز

بر سر قبر نشست - اعلیٰ حضرت ازین ماجرا آگاهی یافته نظر بر
دیرین باندگی او انماض نمود - و در خور هر کدام به پسرانش
رعایت اضافه و خدمت فرمود - و چتر بهوج بدیوانی مالوه
سرافراز گردید *

اسلام خان از عالم معقول و منقول و انشا و خط بهره تمام داشت
و در مهمات پادشاهی حریص بود - نمی خواست که بدیگر ارباب کار
دخل دهد - و کارها را بدقت و سختی می کرد - اهل دکن (که
از خاندوران دلربش بودند) چشم مرهمی داشتند - حاصل نشد
اما در ملک آبادی همه گماشت - و ذخائر قلاع را ببقایت فروخته
از سر نو مرتب کرد - اسب و فیل خوب در سرکارش جمع شده بود
با آنکه طاقت سوارچی اسب نداشت لیکن در تیمار و احتیاط
آن سعی بلیغ می کرد - شش پسر داشت - ازان جمله احوال
اشرف خان و صفی خان و عبدالرحیم خان جداگانه ثبت شده
پسر سیومین او میر محمد شریف بعد فوتش به منصب وزارت
دو صد سوار سرافرازی یافته - و سال بیست و دوم فردوس آشیانی
همراه سلطان محمد اردنگ زنج بمهم قندهار شتافته - و سال
بیست و چهارم بداروغگی مرصع آلات نامور شد - پستور ببخشیدگري
و رافعه نویسی دارالخلافة چهره عزت برافروخت - آخرها متصدی
بذکر سورت گردید - در ایام استیلای مرض اعلیٰ حضرت (که سلطان
مراد بخش اراده سلطنت نمود) او را گرفته محبوس ساخت

چهارمین ممبر محمد غیاث بعد فوت پدر بمنصب پانصدی مد سوار سر بلند گردیده سال بیست و هشتم فردوس آشیانی بخشی گری و رانعه نویسی برهان پور و داروغگی کرکیراخانه آنجا یافت - و در عهد عالم گیری مکرر متصدی بذر سورت و بخشی و رانعه نگار اردنگباد شده سال بیست و دوم بساط حیات در نوردید ششمین میر عبدالرحمن سال شانزدهم عالمگیری بحجابت حیدر آباد دستوری پذیرفته چندی بخشی و رانعه نگار بادا اردنگباد بود و مدتی بآخته بیگی گری و داروغگی عرض مکرر می پرداخت *

* اصالت خان میر عبدالهادی *

پسر میر میران یزدی ست - که با پدر خویش میر خلیل الله در سال دوم جهانگیری از حادثه تالانی رخت ناکامی بدارالامن هندوستان کشید - یعنی مزاج شاه عباس ماضی مغوی از میر انحراف یافته بر سر عذاب و غضب شناخت - و سحر جمعیت احوالش بشب دیجور تفرقه انجامید - ناچار بپای فرار بادیه غربت پیمود - چون ازان مهالکه نیم جان بسلامت بدر بردن مفت خود میدانست پسرزاده عبدالهادی و خلیل الله را بنابر مقرر سن و مضیق فرصت نتوانست همراه برداشت هر دو در عراق ماندند - هنگامی که خان عالم بسفارت ایران دیار اختصاص یافت جنت مکانی از کمال التفات و مهربانی باحوال میر میران در نامه نامی اشاره بطالب پسرانش بر زبان خامه

گذارش فرمود - شاه عالی جاه از فرط صروت و مردمی آن هر دو
 هجران دید و جفا کشیده را روانه هند ساخت - و پس از تلنیم
 سده خلافت و جهانبانی بسرچشمه افضال جامع مکانی دامن احوال
 آن در غم آمود (که غبار آلود حوادث بود) شست و شو یافت *

میر عبدالهادی در سال سیم شاه جهانی بخطاب امالک خان
 مورد الطاف خسرو زمان گشته بحسن عقیدت و اخلاص و مزید
 پرستاری و جانفشانی پایه اعتبار برافراخت - و در سال پنجم
 بهمراهی یمن الدوله بمالش عادلشاهی و پی سپر ساختن مملکت
 بیجپور بخصمت یافت - چون بحوالی بهالکی رسیده قبل نمودند
 اهل آن مکان از کوتاه نظری رزانه بسر دادن توب و تفنگ پرداخته
 در تاریکی شب از طرفی که مورچال نداشت بدر رفتند - اصالت
 خان (که از پیش قدمان این فوج بود) از جلالت و جسارت فراز
 قلعه برآمده بالای چوبین تختی (که در زیر آن ادوات آتشبازی
 گذاشته بودند) ایستاد - ناگاه آتشی بآن آلات در گرفت - و با آن
 تخت اودا بهوا برده بمکانی که انبار کاه بود افتاد - پاره از دست
 و زوبش بباروت سوخته - اما پیاسبانی لطف ایزدی از آسیب
 هلاک محفوظ ماند - و در سال ششم از امل و اضافه بمنصب
 هزار و پانصدی ذات پانصد سوار و بخدمت بخشی گری فوج
 متعین شاه شجاع (که به یساق پرینده دستوری یافته) سر بلند
 گردید - و دران مهم در تقدیم خدمات پادشاهی بهرتبه کوشید

که مه‌ابیت خان سپه سالار با همه کج خلقی متوجه احوالش گشته دستخط قبوض و بررات بنیابیت خود بخان مذکور را گذاشت و چون ازان سفر بحضور رسید در سال هشتم از تغیر باقر خان نجم ثانی به تفویض صوبه‌داری دارالملک دهلی باذن پایگی یافته باضافه هزار و پانصدی ذات هزار و هفتصد سوار (که بواسطه ضبط صوبه افزونی جمعیت ناگزیر است) بمنصب سه هزار و دوهزار و پانصد سوار و عذایت علم و فیل و خلعت خاصه چهاره کامیابی برافروخت - و چون جگنا زمیندار موء از ناسپاسی سر خودسری برافراشت از پیش‌گاه خلافت سه فوج سی هزار سوار ازان جمله یک بمسرداری اصالت خان تعیین گردید - خان مذکور بمحاصره نور پور پرداخته هر روز اسباب تضییق محصوران آماده تر میکرد اید چون قلعه موء (که توی اعتضاد جگنا بود) بسعی بهادران منصور مفتوح گردید متحصنان نور پور نیم شب راه گریز پیموده آن مکان را بآسانی را گذاشتند - پستر اصالت خان باتفاق سران دیگر رد به تسخیر اراکده آرد - و آن مهم را بآئین شایسته بانجام رسانید و در سال هیزدهم بخدمت جلیل‌القدر میربخشی‌گری از انتقال صلابت خان فایز گردید *

چون تسخیر بلخ پیش‌نهاد همت پادشاهی گشت بامیرالامرا ناظم کابل اشاره رفت - که تا رسیدن عساکر قاهره از بدخشانان

(۲) در [بعضی نسخه] جگنا (۳) نسخه [ج] موء

هرچه تواند بتصرف آورد - و امالت خان با بونیه از منصبدار
 و احدی در مبادی سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری
 رخصت کابل یافت - که از چغتای و دیگر الوسات حوالی کابل
 و ثغور آن جوانان کار طلب فراهم آورده امیرالامرا تجویز منصب
 نموده باقی را در سلک احدیان منسلک سازد - و از مذاهی
 توران دیار آگهی گرفته راهی که دشوار گذار نباشد اختیار نموده
 به تصفیة طرائق آن پردازد - خان مزبور بعد فراغ از امور مرجوعه
 و پس از تعیین عساکر حضور در سال نوزدهم بهمراهی امیرالامرا
 از غوربند گذشته خواست عازم بدخشانان گردد - چون بکلهار رسید
 ظاهر شد که راه بکمال معوبت است - و آذوقه نایاب - بصوابدید
 امیرالامرا امالت خان با ده هزار سوار کار طلب با هشت (روزه
 آذوقه بقصد تاخت خنجان و اندراب بر سبیل ایلغار از هند گذشته
 بنواحی اندراب رسید - و مواشی بسیار با سایر اسباب و اموال
 اهالی آنجا غنیمت گرفته احشام علی دانشمندی و بیلاق کرملی
 با خواجه زاده اسمعیل انائی و مودودی و قاسم بیگ میر هزاره
 اندراب را همراه برداشته بهمان سرعت عنان مراجعت بر تافت
 و چون همدین سال شاه زاده مراد بخش با لشکر منصور بجانب
 بلخ دستوری یافت خان مذکور بصورتدگی فوج طرح دست راست

(۲) نسخه [۱] بکلهار رسید (۳) نسخه [ج] جیکان (۴) در [بعضی

نسخه [بیلاق (۵) نسخه [ج] کونکی •

متعین گردید - و از کابل پیشتر باستعجال راهی شده در توسیع مضائق راه کمال جد و جهد بکار برد - و پس از وصول عساکر پادشاهی ببلخ در آغاز سال بیستم با اتفاق بهادر خان درهله بتعاقب نذر محمد خان والی توران شتافته بدستبرد نمایان آردار بادیه فراز گردانیده باضافه هزارپا بمنصب پنجهزاری بلند آذاره گشت و چون شاهزاده دل نهاد توقف آن ولایت نگردیده علم معاودت لغراخت حکومت آنجا ببهادر خان و اصالت خان تفویض یافته استیصال اهل تمرد و فساد به نخستین وا گذاشته کار سپاه و خزانه و احوال پردازنی رعایا بدرمین باز گردید - و در آخر همین سال بیستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت خوشی لپچاک با پنج هزار سوار المانان باشاره عبدالعزیز خان والی بخارا از گذر کلیف گذشته اراده داشت که بصوب دره کز و شادمان (که چراگاه دراب لشکر پادشاهی بود) آذاره گردد - اصالت خان مالش آن مفسد بمبالغه بعهده خود گرفته بگام سرعت روانه گشت و قتی بمخازیل رسید که اینها پاره مواشی آن حدود رانده میبردند رستمانه با مخالفان در آریخته بسیار را بر خاک هلاک انداخت و استخلاص مواشی نموده بتعاقب بقیة السیف پرداخت - چون شب دره ظلام افکند در دره کز فرد آمد - و بجهت تجدید وضو چلته را بر کند - بتصرف هوا گرفتار قب گشته بشهر برگردید و بهمان کوفت بر بستر ناتوانی افتاده در عرض دو هفته بساط حیات

در نوردید - و چون هنوز چهل مرحله از منازل عمر طی نگرده
 بسامانه جذباتی بخت کارفرما از حقیقت ورزی و وفا سرشتی مصدر
 کارهای شگرف میشد پادشاه از فوتش قرین تاسف و تحسر شده
 بر زبان گذرانید که اگر اجل فرصتش میداد امور عمده از تمشیت
 می یافت - و مرتقی مدارج علما می گشت - اهالت خان در زمان
 خویش بحسن سلوک و نیکو معاشی شهرت تمام داشت - و در
 صورت و حیای چشم یکنای دوزگار بود - حرف درشت بر زبانش
 نرفته - و در شکست کس نمیکوشید - و شجاعت با تدبیر هم آغوش
 داشت - پسرانش سلطان حسین افتخار خان و محمد ابراهیم
 ملتفت خان و بهاء الدین اند - و بجای خود مذکور - آخرین چندان
 قرتی نگرده *

* امیر خان میر ابوالبقا *

رشید ترین پسران قاسم خان نهکین است - به کار شناسی
 و معامله دانی سرآمد برادران بود - و بارجمندی و بخشناری ممتاز
 اخوان - بحضور پدر در عرصه تلاش پا پیش گذاشته بمنصب پانصدی
 رسید - و پس از فوت پدر بتدریج اوج پیمای مراتب عالیه گردید
 در عهد جذت مکانی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار سرافرازی یافته بذیابت یمین الدوله بحکومت صوبه ملتان
 تعیین گشت - و در سال دوم شاهجهانی چون مرتضی خان انجو
 موبه دار قنده رخت هستی بریست خان مزبور باضافه پانصدی ذات

پانصد سوار بمنصب، سه هزاری در هزار سوار سر برافراخته بنظم
 آنصوبه مامور شد. و در سال نهم هنگام معارفت شاهزاده از دولتها
 بدارالخلافه به تیولدارئی سرکار بیر مضاف صوبه^(۲) دکن تعیین شده چندی
 در کمپیان آنولایت انتظام داشت. و در سال چهاردهم از تغیر قزاق
 خان بضبط الکای سیوسدان رخصت یافت. و در سال پانزدهم از تغیر
 شاد خان باز دیگر بصاحب صوبگی تنهه اختصاص گرفت. و همانجا
 در سال بیستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت هجری پیمانه
 حیاتش برآمد. و در گورخانه پدر موسوم بصفه صفا که بر کوه محاذی
 جنوب ربه قلعه بهکر اسمت مدفون گردید. - زیاده بر صد سال عمر داشته
 و اصلا در حواس و قوایش فتور واقع نشده. - در زمان جهانگیری
 بخطاب میرخان معروف بود. - اعلی حضرت بافرانش الف بخطابش
 یک لک رپیّه ازو پیشکش گرفته بامیر خان نامی فرمود. - او هم
 مثل پدر اولاد بصیار داشت. - پسر کلانش عبدالرزاق نهصدی
 شاه جهانی ست. - در سال بیست و ششم جلوس اعلی حضرت
 در گذشته. - دیگر ضیاء الدین یوسف که در اواخر عهد فردوس آشنایی
 بمنصب هزاری شش صد سوار فایز گشته و پستر بخطاب ضیاء الدین
 خان درجه اعزاز پیموده. - نبیره اش میر ابوالونا نامی که در آخرهای
 زمان خلد مکان داروغگی جانماز خانه ضمیمه خدمات دیگر داشت
 و بحدت فهم و درستیی استعداد روشناس پادشاه قدر شناس بود

(۲) نسخه [ج] صوبه اورنگ آباد دکن .

و دیگر پسرش که شاید از همه خرد تر خواهد بود میر عبدالکریم ملانفت خان اسم - که مقرب حضرت عالم گیر پادشاه بود - و بخطاب پدر مخاطب گشته - احوالش جدا بتحریر در می آید - مهیبه خان مرحوم در خانه شاهزاده مراد بخش بود - اما این وصلت شگرف پس از فوت خان مزبور بعد مدتها واقع شد - چه شاهزاده مرقوم را از دختر شاه نواز خان صفوی فرزند نمیشد - اعلیٰ حضرت در سال سیم آن عقیقه را که شایستگی ازدواج شاهزاده داشت یک لک روپیه از جواهر و دیگر اشیا بطریق جهاز عنایت فرموده باحمدآباد فرستاد که در عقد نکاح شاهزاده که در آن وقت صاحب صوبه آن ولایت بود در آرند *

• اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان •

از نجیبای سادات ساره است - که از بلاد قدیمه عراق است خشک شدن بحیره آنجا بمیلاد سعادت بنیاد جناب خاتم النبیین (صلی الله علیه و آله) بین الناس مشهور - میر ابتدا که وارد هند گردید از جانب آصفخان میرزا جعفر بفرجدار سیالکوٹ و گجرات و پنجاب شتافته پس ازان بدامادی خان مذکور شهرت گرفته بروشناسی جهت مکانی امتیاز یافت - و بعد آن بوسیله یمین الدوله آصف خان ترقی کرده به منصب عمده و خدمت خانسامانی افتخار اندوخت - و چون درین کار دولت خواهی و جز رسی بسیار بکار برد مشمول عواطف پادشاهان گشته سال پانزدهم از خانسامانی

به‌ویژه دارای کشمیر سر بر افراخت - و ازان جا بحضور رفته بمنصب
والای میر بخشی گری بلذد رتبه گردید - پس از ارتحال جناب مکانی
در هنگامه شهریار با یمین الدوله همدستان و یکجهت بوده اوازم
خاصی عقیدت و مراسم نیکو بندگی بتقدیم رسانید - و پیش از
یمین الدوله از لاهور با گره آمده دولت ملازمت فردوس آشنایی
دربافت - و باضافه پانصدی هزار سوار بمنصب پنج‌زاری ذات
و سوار و مرحمت علم و نقاره و بعد العی میر بخشی گری سر بر افراخت
و بعد ازان بر طبق التماس یمین الدوله پنجم رجب سر آغاز جلوس
وزارت دیوان اعلی بدر اختصاص گرفت - و در سال دوم بنظم
موجبات دکن مامور گشت *

و چون مبادی سال سیوم معموره برهان پور بفر تدم اعلی حضرت
رونق و بها یافت ارادت خان شرف اندوز آستان بوس شده بخطاب
اعظم خان عام مباحات افراشت - و بسری سه فوج پنجاه هزار سوار
بمالش خان جهان لودی و تسخیر مملکت نظام شاهیه دستوری
یافت - خان مزبور برشکال را در دیول گانون گذرانیده چون موضع
رام پوری ساحل گنگ مخیم گردید و ظاهر شد که هنوز خانجهان
از نواحی بیر بر نیامده اردو در ^(۲) مجهلی گانون گذاشته شبگیر نمود
و بغتة بر سر خانجهان رسید - او که راه فرار بسته دید و پای گریز
شکسته ناگزیر آماده پیکار گشت - اما چون اکثر مردم عساکر پادشاهی

(۲) نسخه [ج] مجهلی گانون یا مجهلی گانون باشد.

بتاراج بنه و بارش پرداخته بودند افواج از ترک افتاد - خانبهان
 درین فرصت بر کوه برآمد - و پای‌هممت افشوده تلاش و تردید
 نموده آخر الامر راه فرار سپرد - اگرچه از چنگ چنین فوج سنگین
 بدر رفتنش دشوار می‌نمود با آنکه بهادر خان روهله و برخه (اجپوتیه
 در جانفشانی تقصیر نکردند لیکن لشکر پادشاهی که زیاده بر سی‌کروه
 نور دیده بود و طاقت طاق گشته نتوانست دنبال گرفت - و پس از آنکه
 از در پناه درل آباد خزید اعظم‌خان بمالش نظام‌شاهی را آورد - هنگامی
 که بسه کروهی دهارور رسید خواست قصبه را تاخته تسخیر قلعه را
 (که بدشوار کشائی و فزونی اسباب قلعه‌داری در دکن مشهور - و بفرار
 پشت‌نق رافع شده از دو جانب جرهای عمیق دشوار گذار دارد) بوقت
 دیگر را گذارد - اهل قلعه بانداختن تیر و تفنگ اشتغال ورزیدند
 و مردم قصبه (که اسباب و اموال بخندق در آورده بودند) باستظهار
 آن بجنگ می‌کوشیدند - ناچار جمعی بخندق در شده دست‌نهب
 و اسیر کرده غنیمت بسیار برگرفتند - اعظم‌خان از فرط دلیری
 و دل‌دوری شب پیاده بخندق در آمده بعد ملاحظه معلوم کرد که
 در یک جانب آن دریچه ایست بگچ و سنگ برآورده - آنرا به بیل
 و کلند شکافته بقلعه در میتوان آمد - و سنگ انداز هم ندارند
 و طرز قلعه‌داری هم خوب نیست - دل بکشایش حصار بر نهاده
 و بازو بجرات و چهارت بر کشاد - نگهبانان قلعه را از مشاهده
 کار طلبی و پیکار گزینی بهادران دست از کار و کار از دست رفت

بیست و سیوم جمادی الاخری سال چهارم سنه (۱۰۴۰) هزار
و چهل یوزش نموده خان اعظم با سایر سران ازان دریاچه در آمد
سیدی سالم قلعه دار و اهل و عیال اعتبار راز و شمس عم ملک بدن
و جدۀ مادر محی نظام شاه با همگی عمله و فعله اسیر گشتند - و اسباب
بسیار بغارت رفت - و قلعه بفتح آباد مسمی گردیده حراست آن
بمیر عبدالله رضوی مقرر شد - اعظم خان بمنصب شش هزار
شش هزار سوار بلند رتبه گردید - و چون کار نظام شاه از نظام
و رونق افتاد و مقرب خان (که سپه سالار او بود) با اعظم خان
ملتجی گشته در همین سال در سلک ملازمان پادشاهی انتظام
گرفت خان مذکور به پیغام رندوله خان بیجاپوری (که بوسیله شما
اگر عفو تقصیرات عادل شاه شود متکفل می شوم که دیگر او را از
دایره انقیاد بیرون نهد) برگزار آب مانچرا رسیده فرود آمد
اتفاقاً (۲) در روزی که از مخالفان هجوم کرده بهادر خان درهله و یوسف
محمد خان تاشکندی را زخمی ساخته دستگیر کردند - و بسیاری
از لشکر پادشاهی قتل و اسیر گردید - اعظم خان بطرف چنگوبه
و بهالکی و بیدر رفت - که شاید تلافی جمارت آنها نماید - بنابر
فقدان آذوقه و علیق برآمشته از گذک گذشت - و چون بوضوح
پیوست (که نظام شاهیه بارانۀ مصالحه با بیجاپوریان ببالاکهات

(۲) در [بعضی نسخه] روزی که مخالف هجوم کرده (۴) نسخه [ب]
چنگوبه - و در [بعضی نسخه] چنگوبه .

برآمده بجانب قلعه پرنده شتافته اند (عذر عزیمت بدان مهمت
 منعطف گردانید - و قلعه مذکور را گرد گرفت - چون بیست کردهی
 آن گیاه نموده بود بی ذیل مدعا برخاسته بدهار در آمد - و در
 همین سال حسب الطاب بحضور رسید - اعلیٰ حضرت فرمود که
 درین یساق از تو دو کار شایسته یکم آراة ساختن خانجهان و درم
 فتح قلعه دهار در بوقوع آمد - و در خطا نیز واقع شد - چه بعد
 التجای مقرب خان نبایسته بسمت بیدر شتافت - و هرگاه تسخیر
 پرنده ضرورت پذیر نبود توقف چرا بایست کرد - خان مذکور بخطای
 خود اعتراف نمود - و چون تمشیت مهمات دکن ازو چنانچه باید
 نشد معزول گردید - و در سال پنجم از انتقال قاسم خان جوینی
 بصوبه دارچی بنگاله رخصت یافت - در انجا جمعیت نیک فراهم آورد
 اکثر از مردم ایران بودند - سال هشتم بحکومت آله آباد نامزد گشت
 و در سال نهم بنظم صوبه گجرات تعیین شد - و چون منکوه شاهزاده
 محمد شجاع دختر میرزا رستم صفوی در گذشته بود در سال
 دوازدهم سنه (۱۰۴۹) هزار و چهل و نه هجری صبیح اعظم
 خان را برای شاهزاده خواستگاری کردند - سلطان زین العابدین
 از بطن او متولد شد *

اعظم خان در مملکت وسیع گجرات مدتها بضبط و ربط
 پرداخت - در سال چهاردهم از کار طلبی بر سرزمیندار جام (که

بجلاف ساير بوميان سر باطاعت در نمي آورد (فوج كشيده
 بغوانگر كه حاكم نشين آن ولايت است رسيد - جام از مستقي نخوت
 بهوش گرائيده بتقابل يكصد اسپ كچهي و سه لك محمودي
 برسم پيشكش و برانداخت دار الضرب آنجا كه سكه محمودي ميزد
 راه انقياد و اطاعت پيموده اعظم خان راديد - او ازان خود سر
 را پرداخته باحمدآباد معاودت نمود - و پس ازان به تيولداري
 اسلام آباد متعمر مامور شده سرا و پوره در آنجا احداث نمود
 و بعد آن بحكومت بهار شتافت - در سال بيست و يكم بجهت
 صوبه داري كشمير طلب رفت - او عرضي نمود كه مرا تحمل
 سرماي آن ديار نيست - از تغير ميرزا حسن مغوي بهر است
 سركار دار الخيور چونپور مياهي شد - و در سال بيست و دوم
 سه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه بعد از طي هفتاد و شش مرحله
 از مراحل عمر در بلد مسطور از عالم فاني بجهان جاوداني
 انتقال نمود - تاريخ فوتش از كلمه (اعظم اوريا) مستفاد مي گردد
 در بانه كه پيش از انقضای سال حكومت بر گذار در بای چونپور
 اسام گذاشته و تاريخ بذاي آنست *

۱۰۵۸

* بهشت نهم بر لب آب جوی *

مدفون گردید - پسرانش بمناصب عمده ترقی کردند - احوال هر يك
 جداگانه تحرير يافت - گویند اعظم خان بصفات حسنه انصاف
 داشت - مگر در مجاسده اعمال تشددی می کرد - در سلطنت

تیموریه بامدار کارهای نمایان مزیت و رجحان گرفته از ابتدا تا انتها بعزت و آبرو گذرانید - البته خالی از مفای نیت نخواهد بود که تا امروز (که قریب صد سال گذشته) اخلاف و اعقاب او در هر زمانه بر قناعت و اعتدال ناموری داشتند - چنانکه این محیفه از هر کدام باز گویند *

• اعتقاد خان میرزا شاپور *

پسر اعتماد الدوله و برادر آصف خان است - در لطافت مزاج و نظافت وضع و مفای معاش و تکلف ملبوس و نفاست اطعمه و مجالسه در الوان آن از یکتایان روزگار بود - گویند در آن وقت یحیی الدوله و میرزا ابوسعید و باقر خان نجم ثانی بخوش طعمای شهر آفاق بودند - اما او درین امر از هر سه بیش بوده - در سال هفدهم جهانگیری بصاحب صوبگی کشمیر سر افتخار بر افراشت و مدتها در حکومت آنجا گذرانید - و درین مدت برنج مکتوب و پان کنگیری از برهان پور برای او می بردند - در ایام صوبه داری او حبیب چک و احمد چک (که سرهای بیمغز آن شور پستان بدعوی ریاست آن مملکت آکنده بود) فسادهای عظیم برانگیخته آخر کار رخت ادبار به ثبوت کشیدند - اعتقاد خان (که بمنصب پنجهراری ذات و سوار اختصاص داشت) در سال پنجم جلوس اعلی حضرت از کشمیر معزول شده در آغاز سال ششم باحراز سعادت ملازمت مستعد گردیده نفائس و نوادر کشمیر از کامیهای پرقاز (که

مشکین پرچم ساسله مویان را بیتابی زشکش چون موی آتش دیده
 سرگرم پیچ و تاب دارد) و انواع شال از جامه وار و کمربند
 و گوش پیچ طرحدار خصوصاً پشمینه از لوس و کرک که جانورست
 وحشی ماکول اللحم (که در ولایت قرا تبت ^(۲) بهم رسد) و قالینهای
 شال باف خوش تماش و خوش طرح (که گز به صد درپیه مرتب
 می شود - و قالینهای کرمان نسبت بآن حکم پلاس دارد) برسم
 پیشکش از نظر انور گذرانید - و در همین سال هفدهم شعبان
 خدمت موبه دهلی از تغیر لشکر خان نامزد او گردید - و در سال
 شانزدهم از تغیر شایسته خان بصوبه دارمی بهار مامور شد - چون
 زمیندار پلاؤن متعلقه آن موبه بسبب کثرت تراکم اشجار و تشابک
 انحصان سر نخوت برافراشته تن باطاعت حکام در نمیداد اعتقاد
 خان در سال هفدهم زبردست خان را با فوج آراسته کسایل کرد - او
 بکمال دلیری و چستی از کتلهای دشوار گذار و جنگلهای خاردار
 گذشته مفسدان سر راه را از تیغ بیدریغ گذرانید - پرتاب زمیندار
 آنجا در مقام ایای درآمده بوسیله خان مذکور بتقبل لک درپیه
 پیشکش هر ساله اعتقاد خان را در پتله دریافت - و از پیشگاه
 خلافت بر وفق ملتزمس اعتقاد خان بمنصب هزاری ذات و سوار
 سر برافراخته پلاؤن را یک کوردر دام قرار داده جاگیرش تن گردید
 و چون در سال بیستم شاهزاده محمد شجاع از بنگاله طلب
 (۲) نسخه [ج] قرانیت .

حضور گشت نظم آن ولایت (که در آبادی و فراخی و فرزندی
محصول و کثرت مواد معیشت با اقلیم مساوی است) نیز
بعده اعتقاد خان تفویض یافت - و چون بار دیگر صوبه بنگاله
بشاه شجاع نامزد گردید اعتقاد خان ازان دیار برآمده باهنگ
احرام آستان سلطنت رهگرا گردید - هنوز بحضور نرسیده بود
که نظم صوبه اودهه بار قرار گرفته فرمان بصدور پیوست که هر جا
رسیده باشد بعد از وصول بتعاقب شتابد - و در سال بیست و سیوم
سنه (۱۰۹۰) هزار و شصتم هجری اعتقاد خان از بهرام روانه
شده بمستقر الخلافه رسیده سپنجی سرای دنیا را بدرود نمود
گویند اول کسی (که در اکبر آباد طرح حویلیهای جدید اذناخت)
سه کسی بودند - خواجه جهان جهانگیری - و خواجه ویسی دیوان
سلطان پرریز - و اعتقاد خان - و از همه مطبوع تر و مصنوع تر حویلی
خان مذکور بود - چون پسند طبع دت آفرین اعلیٰ حضرت افتاد
خان مشارالیه پیشکش نمود - ازان رد که بهترین منازل آن شهر
بوده در سال شانزدهم بعالی مردان خان امیر الامرا بطریق انعام
مرحمت شد *

* آله یار خان *

پدرش افتخار خان ترکمان که در عهد جنیت مکانی از کمکیان
بنگاله بود - چون نظم آن مملکت باسلام خان چشتی تفویض یافت
او فوج را بسرکردگی شجاعت خان شیخ کبیر بر سر عثمان خان

(۲) لوهانی (که در آن حدود سوخود سرب و تهرود می افراخت)
 کسبیل نمود - سردار می برانغار نامزد افتخار خان بود - چون کارزار
 ترازو گردید و هر فوجی مقابل خود گرم مجادله گشت عثمان خان
 قبل مصت جنگی را پیش انداخته بر هرادل فوج پادشاهی
 تاخت - و آن را زیر و زیر ساخته بکارزار افتخار خان پرداخت
 خان مذکور پای همت افشوده دست و بازوی نبرد بر کشاد
 و پس از آن (که جمعی از نوکران و رفقای قدیمش بگامونه جان نزاری
 چهره (اد مردی بر افروختند) آن سرشار نشه جلالت مردانه چهره
 موات در کشید *

آله یار خان پس از جان فشانی پدر مورد نوازش جنت مکانی
 گشته بمردود ایام پاینده درامت و امارت برتر افراخت - در اواخر عهد
 آن پادشاه عالی جاه و سر آغاز جلوس صاحبقرانی به منصب دو
 هزار و پانصدی اختصاص داشت - و بدستور قدیم در کمکیان بنگاله
 انتظام یافت - قاسم خان ناظم آن مملکت عنایت الاله پسر خود را
 با خان مذکور به تسخیر بندر هوگلی (که از مشاهیر بذار بنگاله
 است) رخصت نمود - در حقیقت سرداری و کار فرمائی مفوض
 بخان مشار الیه بود - در آن فتح مصدود خدمات شایسته گشته بتدابیر
 صایبه و بهادریهای نمایان در سال پنجم د(خت کفر و ضلال فرنگ
 (۳)

(۲) نسخه [۱] نوهانی (۳) نسخه [ب] درخت تسلط فرنگ
 که در آن مرزو بوم *

(۲) که در آن مرز و بوم رگ و ریشه فرو برده بود (برافکنده بجای ناقوس آواز تسبیح و تهلیل بلند گردانید - و در جلدوی آن باضافه سواران و منصب سرافراز گشت - و پس از آن خان مذکور در صوبه داری اسلام خان با اتفاق برادرش میرزین الدین علی سیادت خان بولایت کوچ هاجو که شمالی بنگاله است لشکر کشیده در استیصال مخاذیل آشامیان (که در اعانت مرزبان ولایت مذکور کوشیده محالات (۳) سرحد پادشاهی را بجبر و قهر متصرف شده بودند) مصاعبی جمیله بکار برده بسیاری از آن نفیسیده دلاں بادیه ضلالت را از سرچشمه انتقام سیراب ساخته بدستبردهای قوی سرکشان آن ناحیه را عبرت پذیر و فرمان بردار گردانیده سالم و غانم معادرت نمود - و از پدش گاه خلافت بمنصب سه هزار و سه سوار تارک افتخار برافراخت و در همان صوبه حیات مستعار بپایان آورده در سال بیست و سیوم آغاز سنه (۱۰۹۰) هزار و شصت رخت هستی بر بست - صاحب اولاد و عشیره بود - پسرانش اسفندیار و ماه یار و ذوالفقار بجاکیر و تیول در خور و تعیناتی آن صوبه کام اندوز بوده دومین در سال بیست و دوم بحضور پدر و سیومین در سال بیست و ششم بعد از والد خود در گذشتند - و رحمن یار برادرش سال بیست و پنجم بالتماس شاهزاده محمد شجاع ناظم آن دیار از اصل و اضافه

(۲) نسخه [۱ ج] بجای ناقوس تسبیح و تهلیل (۳) در [بعضی

نسخه] آشامیان *

و بمقتضای هزار و پانصدی هزار سوار و بخندست حراست جهانگیرنگر
 سر برافراخت - پستور بخطاب رشید خان مخاطب گشته هر سال
 بیست و نهم بنیابت شاهزاده محمد شجاع بهراست مربوطه اودیسه
 مقرر شده بود - از رفتن آن دیار ثقاعد نموده به نخستین کار
 می پرداخت - هنگامی که شجاع از مقابل عالمگیر شاه زرگردان شده
 بفرگاه رخت ادبار کشید - و بتعاقب معظم خان خانخادان بے ثبات
 گشته دست و پای بیحاصل میزد - و در سال دوم عالمگیری بجهت
 گذرانیدن برشکال در نازده طرح اقامت پرداخت (چون شنیده
) که رشید خان در مقام سرکشی و خلاف است - و مجموع زمینداران
 آنحدود بموافقت او دم از مخالفت میزنند - و می خواهد با نوار
 پادشاهی بمعظم خان پیوند (لہذا مہین پسر خود زین الدین را
 با سید عالم بارہ تعین نمود - تا از بعد از وصول بجہانگیرنگر
 تمہید کشتن رحم یار کردہ از روی غدر و مکیدت بغسانہ و فسون
 روزے او را در بارعام طلبیدہ بمردم اشارہ نمود - ہر یک حربہ
 انداختہ از ہم گذرانیدند *^(۲)

• احمد خان نیازی •

پسر محمد خان نیازی است - بشجاعت و سخاوت اخصاف
 داشت - و بجمیع ملکات رضیہ موصوف بود - در عهد جنت مکانی
 چون رحیم خان دکنی (کہ از امرای نظام شاہیہ بود) با جغود

(۲) در [بعضی نسخہ] گذرايد *

فراروان بر سر ایایچچور آمده آنرا حبزا و قهرا بدست آورد با آنکه
 فوج گران از جیوش پادشاهی دران حوالی نبود احمد خان در
 آغاز شب از جلالت فطری و تهور ذاتی با مردم قلیل مکرر
 بآن متصرف و متغلب عرصه مصاف برآراسته بآویزش نمایان
 و دستبردهای شایان ادرا از شهر بر آورده عام نام آدری برافراشت
 و ازان وقت پیوسته در یساق پر مشاق دکن به تقدیم خدمات
 پادشاهی مساعی مشکور بکار برده در ایام محاصره دولت آباد
 بهمراهی خانزمان بهادر بآوردن خزانه و رسد غله (که از برهانپور
 بکابل روهنگیره (سیده بود) روانه گشت - خان زمان احمد خان را
 (که فی الجمله کسل مزاج داشت) با بهار سنگه بزدیله در ظفرنگر
 گذاشت - اتفاقا هر دو سردار با معدودے نزد یک قصبه فرود آمده
 سپاه خود را همراه خابزمان راهی ساختند - ناگاه یاقوت خان حبشی
 (که بعادل شاهیه پیوسته بود) بهیئت مجموعی که بر سر خانزمان
 میرفت آنها را با مردم قلیل در میدان خالی یافته بے محابا ریخته
 بجنگ در پیوست - احمد خان با بهار سنگه بزدیله نوعی پای ثبات
 افشرد که آن خیره سران را روی کار نمانده انگشت حیرت بدندان
 گرفته پشت گردانیدند - (روز فتح عذبرکوت نیز تودن نمایان از
 احمد خان سرزد - و مردم کار آمدنی او بسیار بکار آمدند - چنانچه
 مهابت خان میگفت که شریک غالب این فتح اوست - و در یساق

پرزنده (وزے) که بر سر کهی غنیم مہابتخان چیرگی نمود (احمد خان تلاشہای بجا کردہ مورد تحسین و آفرین گشت - و ازین رو خان سپہ سالار در احترام و اعزازش کوشیدہ سوای خان زادہ نام نمی گرفت *

چون سال نہم ساحت دولتآباد بہ یرتو درود اعلیٰ حضرت منور گردید خان مذکور باضافہ پانصدی پانصد سوار بمنصب در ہزار و پانصدی در ہزار سوار سر برافراختہ بہمراہی شایستہ خان (کہ بتسخیر سنگمگیر و ناسک دستوری یافتہ بود) معین گردید آواز کار طلبی باجازت سردار افتتاح قلعہ (۲) رام سچ وجہ ہمت ساختہ آنرا بہ نیروی تدبیر و بازی شہامت از دست مردم ساہو برآوردہ بحوزہ تصرف درآورد - و پس ازان بعزایت نقارہ بلند پایگی یافتہ ملتزم رکاب پادشاہی بود - پستتر بفوجداری گلشن آباد کام دل اندوخت - چون نہال استعدادش نشو و نما یافتہ آن سرزمین بود بہمعنائی سرور و انبساط عیان عزیمت بدان دیار تافت - و در سال بیست و سیوم از اصل و اضافہ بمنصب سہ ہزاری ذات و سوار مہابی گشتہ بصیانمت قلعہ احمدنگر سرافراز گردید - و در سنہ (۱۰۶۱) ہزار و شصت و یکم آغاز سال بیست و پنجم برحمت الہی دیوسمت - ملکہ شجاعت و سخاوت ازئی داشت - و دیگر اوضاع و اطوارش ہم در کمال استواری بود - در سرکاش ہرگز بطرفی نمیشد

جاگیره (که در وجه علوفه کسے تذخراہ میکرد) گویا ملک او بود . اگر ده بیست اضافه هم می آورد دست متصدیان سرکارش ببا ز یافت آن نمی رسید - و با وجود اسباب دولت و بزرگی با همه کس سر تواضع فرود آر دے - و بکمال خاکساری و خدا شناسی بسر بردے - و از بسیاری عشائر و اولاد تمندار عمده بود - چون پدرش اشتی برار را وطن قرار داده مدفن خود ساخت مشار الیه در آبادی قصبه کوشیده طرح باغی انداخت - و بتاسیس مسجدی عالی و مقبره پدر پرداخت - مدتها باقامت اذان و صلوة زیارت گاه خلایق بود - درین ایام غیر از اجدات کهنه نه از قطان نامے و نه از مساکن نشانے مانده *

* آتش خان حبشی *

از امرای حکام دکن ست - در عهد جنم مکانی بدرگاه پادشاهی ملتجی شده بمنصب درخورد سرافرازی یافته پس ازان (که سرپر خلافت بجلوس فردوس آشیانی زیب و فر پذیرفته) او سال اول از اصل و اضافه به منصب دو هزار سوار امتیاز اندوخته سال سیوم (که دکن مورد فوج پادشاهی گشت) بانعام بیست و پنج هزار رپیہ مفتخر گشته در افواج متعینہ جهت گوشمال خانجهان لودی و تادیب نظام الملک دکنی بهمراہی شایسته خان مختص گشت - و پس ازان در کمکیان موجب دکن انتظام یافت دور محاصرہ دولت آباد همراه خانخانان مہابت خان و پستور

باتفاق خان زمان سرگرم مهمات سرکار پادشاهی بود - پستتر بحضور
 رسیده سال سیزدهم بخاکم و اسب و انعام ده هزار روپیه کام دل
 برگرفته بخدمت فوجدارعی بهاکل پور مضاف صوبه بهار بلندرتبگی
 حامل ساخت - و سال پانزدهم (که شایسته خان ناظم آنجا بر سر
 پرتاب زمیندار پلاون^(۲) لشکر کشید) او بسرکردگی برانغار معین گردید
 سال هفدهم بحضور رسیده یک زنجیر فیل بطریق پیشکش گذرانید
 و ظاهراً باز تعینات دکن گشته سال بیست و چهارم از دکن آمده
 یک فیل دیگر پیشکش نمود - و سال بیست و پنجم مطابق سنه
 (۱۰۶۱) هزار و شصت و یک هجری بمملک عدم شتافت *

* اله قلی خان اوزبک *

پسر النگ توش مشهور است - که از قزاقان و یکم تازان توران دیار
 بوده - اصلش از الوس المان - نامش جئی^(۳) - در جنگ سینه وا
 تلخته ازان وقت در السنه عوام بالنگتوش اشتهار یافت - النگ
 در ترکی برهنه است - و توش سینه را گویند - نوکراندر محمد
 حاکم بلخ بود - و کهمرد را با لواحق و توابع با هزارجات در تیول^(۴)
 داشت - و چون نوکر علوفه خوار کم داشت ایمانچی و غارتگر
 بسیار فراهم آورده پائین قندهار و غزنین بتاخمت و تاراج روزگار
 میگردانید - و پیوسته بر سر خراسان میدوید - شاه ایران نتوانست

(۲) نسخه [۱] پلامون (۳) در [بعضی نسخه] جئی (۴) در

[بعضی نسخهای اکبر نامه] کهورد - و اله اعلم *

شراو را از رعایای آنحدود کفایت کرد - رفته رفته بهمیدن قزاقی
 نامی بسپه سالاری برآورد - و دسنت تصرف باطراف و جوانب
 دراز کرده بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدود غزنین
 واقع است - و از قدیم بحاکم غزنین مال گذاری می نمودند)
 حصاره اساس گذاشته تهاغه خود قايم نمود - و بر سر آن میان او
 و خانه زاد خان خانزمان پسر مهابت خان (که از جانب پدر
 در کابل حکم رانی می کرد) در سال نوزدهم جهانگیری محاربه
 عظیم واقع شد - اوزبک و المان بسیار علف تیغ انتقام گردیدند
 النگ توش چنگ رسا خورده راه هزیمت برگزید - و بعد از واقعه
 هایلگه جنت مکنی در سر آغاز جلوس اعلیٰ حضرت نذر محمد
 خان از فرصت طلبی بهوس تسخیر کابل گوان لشکر کشید
 النگ توش بقصد تلافی مائات در قتل و غارت سکان حوالی کابل
 تقصیر نمود - و آخرها چون ایام دولت نذر محمد خان بسر آمد
 و اتبالش رو بادبار آورد تیول النگ توش را بے سابقه تقصیر
 تغیر نمود - و به سبب خان قلی پسر خود داد - و همچنین اکثر ارکان
 و اعیان خود را رنجانید - و کشید بجائیکه کشید - اله تلی پیش
 از آنکه نذر محمد خان امام قلی خان برادر کلان خود را خلع نموده
 سمرقند و بخارا را ضمیمه بلغ نماید مشار الیه از پدر جدا شده
 به مددگاری بخت باراد بندگان درگاه پادشاه از ماوراءالنهر

سال سیزدهم بکابل رسید - پادشاه در بانوال از راه قدرشناسی پنجهزار روپیه بطریق انعام بر خزانه ائک تنخواه فرمود - و پنجهزار روپیه سعید خان ناظم کابل (که بوسم مساعدت از خزانه آنجا داده) آن نیز بصیغه انعام محسوب گردید - و چون سال چهاردهم احراز ملازمت نمود بمنصب هزاری سرفروزی یافت - چون غریب نوازی و خاندان پروری شیوه رضیه فردوس آشیایی بود او را باضافهای پی در پی به منصب دو هزاری بلند پایه گردانید - و در سال بیست و دوم بهمرامی رستم خان و قلیچ خان در نبرد قزلباشیه قندهار مصدر ترددات نمایان گردیده بافزایش پانصدی سرمایه عزت اندوخت - و چون در سال بیست و چهارم جعفر خان بصاحب موگی بهار رخصت یافت خان مذکور بدان صوبه تعیین گشت - و در سال بیست و ششم از آنجا بحضور آمده بافرزینی سواران از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار علم اعتبار افراخت *

• الف خان امان بیگ •

اصلش چغتایی برلاس است - ابا عن جد حاقه ملازمی سلسله تیموریه در گوش بندگی داشته - عالی شیر خان (که از معتمدان و کارپردازان صاحب ترانی بود) از اجداد اوست - پدرش میرزا جان بیگ (که بتبدل احوال اختلال بمبانی اوضاع سابقه او راه

(۲) در [بعضی نسخه] که تبدل احوال و توسط اختلال *

یافت (در خدمت خانخانان میوزا عبدالرحیم ملازم گردیده بدزرگي پایه افزای اعتبار و چهره آرای عمدگی گشت - چون بساط حیات در نوردید امان بیگ بمورد دهور اعیای طریقه پیشین اسلاف نموده در سلک نوکران صاحب قران ثانی انتظام گرفت - و بقلاوژی بخت بیدار و پای مردی. رشادت اطوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و تفویض نگهبانی قلعه قندهار در مدارج دولت و معارج اقبال متصاعد شد - و مدتی مدید و زمانه ممتد دران حصار منانیت انحصار گذرانیده در سال بیست و ششم بخطاب الف خان جبهه ناموری افروخت - و در آخر همین سال سنه (۱۰۹۳) هزار و شصت و سیوم هجری (خمس زلدگی ازین سپنجی سرا بر بخت - پسران جوان شایسته داشت - ازان جمله قلندر بیگ که شش صدی شاهجهانی بود - بعد نخستین مبارزه دارا شکوه (که نزدیکی عماد پور متصل سموگنده اکبرآباد اتفاق افتاده) از موارد تفضل عالمگیری بخطاب خانی و قلعه داری کایان مضاف موبه بیدر سرفرازی یافته برخصت دکن جمعیت اندوخت - در بارگاه سلطنت این خانواده گویا باب قلعه داری قرار یافته بود - خان مذکور و پسرانش مدّة العمر خود را در حفاظت حصون دکن گذرانیده خان مذکور مدتها در کایان بسر برده پستر بحر است احمد نگر

(۲) در [بعضی نسخه] قندهار دکن (۳) نسخه [ب] این خانواده باب

قلعه داری •

و در سال پانزدهم از تعمیر مختار خان بفوجداري و قلعه داری
ظفرآباد بیدر تعیین گشت *

و چون قلعه نلدرك بتصرف اولیای سلطنت درآمد حکومت
آنجا بنام او تفویض یافت - و آخرها قلعه داری گلبرگه یافته
با صاحب سجاده روضه قدوة الواصلین سید محمد گیسو دراز
رحمة الله علیه بر سر لخته خود سرپها پیچید - و کار بجنگ و جدال
(سانید - پیش از فتح بیجاپور بیک سال در گذشت - از پسرانش
(که همه صاحب کار بودند) مثل میرزا پرویز بیگ که قلعه دار ملکه پور
عرف مظفرنگر (که هشت گروهی گلبرگه است) بود - و نور العیان
(که خطاب جانباز خانی یافته و پستر بنام جد و باز بخطاب پدر
مخاطب گشت) ابتدا قلعه دار مرتضی آباد مریچ شده آخر در
دژدانی نصیرآباد دهارور متعلق پنکاپور سپری شده - اما نامور
(۴) (۵)
و عمده پرویز بیگ بود - نخست خطاب جان باز خانی یافته
پس ازان به بیگلر خان مخاطب گردید - اکثر قلعه داریها داشت
چون انکر فیروز گده مفتوح گشت قلعه داری آنجا نامزد او شد
(۶)
ساله نکشید که پیمانۀ زندگیش لبریز گردید - پسرانش بیگ محمد
خان قلعه دار ادونی شده - و میرزا معالی قلعه دار گلبرگه - از آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] تخت - یا بخت باشد (۳) در [بعضی نسخه] ملکه
(۴) نسخه [۱] دهاروار (۵) در [بعضی نسخه] پنکاپور - و در [بعضی
جا] پنکاپور (۶) نسخه [۱] انکر - و نسخه [ب] انکره

بِهْکُومِست قندهار شتافته فوت کرد - پسرش برهان الدین قلندر است که از مدتها قلعه دارچی ملکپور دارد - و الف هیچ ندارد - قلندر محض است - و بهمان چار دیوار ناپایدار که از سنگ زرد شکننده ساخته اند در ساخته *

* احمد بیگ خان *

برادرزاده ابراهیم خان فتح جنگ است - هنگ - یکه صاحب موبگی بنگاله بعم ار مقرر بود خان مذکور به حکومت اودیسه می پرداخت در سال نوزدهم جهانگیری مشارالیه بر سر زمیندار کرده (که راجه سرکشی و سرتابی بر افراشته بود) شتافت - ناکاه بی سابقه آگهی دردد موبک شاه جهانی از دکن برای تلنگانه دران دیار اتفاق افتاد - ناگزیر دست ازان مهم باز داشته بموضع پبلی (که حاکم نشین آن صوبه بود) شتافت - چون ثاب مقارعت در خود نمی یافت اسباب و اشیای خود برداشته بکتک (که از انجا درازده کروه بجانب بنگاله است) رفته دران مکان هم که قابلیت تحصن نداشت نتوانست پای هممت افشرد - ببردوان با صالح بیگ فوجدار آنجا پیوست - و از انجا هم بدرزده بعم خویش ملحق گشت در درز جنگ (که ابراهیم خان را با امرای شاهي اتفاق افتاد) خان مذکور با هفتصد سوار طرح بود - چون آتش قتال اشتعال پذیرفت هراول ابراهیم خان هممت بای داده جای خود گذاشت - زدر خورد بمشارالیه رسید - او مردانه تلاشها نموده زخمها برداشت - و پس

از آنکه ابراهیم خان دران معرکه کشته شد احمد بیگ خان از
 کارشناسی و هوشیاری با وصف همراهات مولم بهامردی مردانگی
 و دلیری گرم و گیرا بدهاکه که عیال و اموال ابراهیم خان درانجا بود
 خود را رسانید - اما موکب شاهي نیز از راه دریا پاشنه کوب
 در رسید - مشارالیه چاره بجز بزدگی و فرمان پذیری نیافته
 بوسیله مقربان شاهزاده بملازمت استسعاد یافت - و پس از آنکه
 سریر فرمان درائی هندوستان بوجود کرامت آمود صاحب قران ثانی
 زبندگی یافت خان مذکور بمنصب در هزاری ذات هزار و پانصد
 سوار سرافراز گردیده بفوجداری و تیولدارای سیوستان کامیاب عزت
 شد - و پس از آن به نیابت زمین الدوله آصف خان به حکومت ملتان
 سر عزت بر افراخت - و بعد از عزل آن تعلقه چون بحضور رسید
 بجاگيرداری پرگنه امینیه^(۲) و جایس مضاف لکهنؤ اختصاص گرفت
 و در سال بیست و پنجم از تغیر مکرر خان صفوی بفوجداری بیسواره
 و اضافه پانصدی پانصد سوار امتیاز یافت - و در سال بیست و هشتم
 معزول شده بسبب برخی امور چندے بے منصب و جاگیر گشت
 و در سال سیم از پیشگاه الطاف خسروانی بدحالی منصب سابق
 چاره مجاهات بر افروخت *

* اوزبک خان نذر بهادر *

برادر کلانش یولم بهادر اوزبک - هر دو در بدر حال بنوکری عبدالله

خان بهادر فیروز جنگ فراغدالی داشتند - بهنگام اقامت جنیر در
 جرگه ملازمان دولت توامان صاحبقران ثانی منخرط گشتند - و چون
 سرور کیوان نظیر هندوستان نگین دای آن یگانه گوهر خاتم جهانبانی
 شد انوار نوازش پادشاهی بر وجنات احوال آن دو برادر تافت
 هر کدام بمنصب مناسب چهره روزگار خویش افزود - در آن وقت
 که مهابت خان خانخانان از حضور لامع الذور بصاحب موبگهی دکن
 شرف دستوری یافت آنها نیز بهمراهی تعیین شدند - اعلیٰ حضرت
 بالمواعیه در باره پرداخت هر دو ارشاد فرموده بتذخواه قبول آباد
 پیش آمده در مراعات خاطر و پاس احترام باقصی الغایت میکوشید
 یولم بیگ باجل طبعی بساط زندگی در نوردید - فذر بیگ بخطاب
 اوزبک خان مورد عاطفت گشته سال چهاردهم حسب التماس
 شاهزاده محمد اوزنگ زبیب بهادر ناظم دکن باضافه هزاری هزار
 سوار بمنصب دو هزاری دو هزار سوار و قلعه دارمی اوسا از تغیر
 مبارک خان نیازی کامیاب گردید - و در سال بیست و دوم بعنایت
 نقاره بلند آرازه شد - پس از مدتها (که در قلعه دارمی مذکور
 گذرانیده بحضور شتافت) تعیین موبه احمدآباد گجرات گشت
 و در سال سیم جلوس مطابق سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش
 هجری صبح زندگی او بشام ممات رسید - و بخواب عدم غنود
 مرد عشرت دوست عیش پرست بود - بتجرع (اح) ربکائی خوگر
 و بغمه و سرود شیفته تر - غیر از آنکه سپاه را بقرار ضابطه نگه داشته

هرزه خرج و باد دست بود - از ما حاصل تیول تا آخر سال چیزی
 نمی گذاشت - همیشه میگفت اگر جز دو دست دخت پس از مرگ
 من برآید عاصی باشم - پسرش تاتار بیگ دران اوان [که پادشاهزاده
 محمد اورنگ زیب بهادر رایت عزیمت بانقزاع سلطنت برافراشت
 و در مقامات فرمان باری برهان پور (که ذیم گروهی شهر رافع است)
 اکثره را بعطای منصب و خطاب برنواخت] مشارالیه نیز بافروزی
 رتبه و خطاب پدر سرفرازی یافت - و در جمیع معارک هیجا ملتزم
 رکاب شاهی بود - چون حدیقه ملک و ملت از خار و خس مخالفان
 سلطنت پیرایش یافت بتعیناتی دکن اختصاص گرفته بهمراهی
 شایسته خان امیر الامرا ناظم اتولایت در محاصره قلعه چاکنه که در
 تصرف سیوای بهونسله بود کمر سعی بر میان عبودیت استوار بست
 و چون در سال سیوم آن حصن حصین بصولت و اقبال پادشاهی
 تسخیر پذیرفت حراست آن بعده خان مذکور مفوض شد - پس
 ازان بتعلقه کوکن که ممکن و مادی مرهته است شتافت - و پیوسته
 با اشقیا زن و خورد داشته بجانفشانی سرخروئی یافت - برادرش
 محمد والی بخطاب ارئی مخاطب گشته روزی چند بخشی فوج
 محمد اعظم شاه بوده پس ازان بقلعه داری فتح آباد دهارور
 و اعظم نگر بنکاپور سرفرازی یافت - و چون در گذشت پسرش
 ابوالمعالی بخطاب پدر فایزگردیده چنده بقوجداری بیر و پستور

بمحافظة قلعة دهارد مي پرداخت . در مبادي وصول رايات
آصف جاه بولايت دکن احوالش بکمال پريشاني رسيد - بے مهری
روزگار تدارک آن نذموده در گذشت - الحال کي که اين سلسله را
بر پای دارد نمائده *

* اخلاص خان شيخ آلهديه *

پور کشور خان شيخ ابراهيم بن قطب الدين خان شيخ خوبن اسم
که احوال او بقلم درآمده - شيخ ابراهيم سال اول جلوس جنت مکاني
بمنصب هزاري سه صد سوار و خطاب کشور خان امتياز يافته سال
سيوم بقلعه دارى رهناس سر عزت برافراخت - سال چهارم بحضور
آمده از اصل و اضافه بمنصب درهزاري دو هزار سوار نوازش پذيرفته
بقوجدارى اجينه نامزد شد - و سال هفتم در جنگ شجاعت خان
يا عثمان افغان (که بجانب اودبسه علم نخوت مي افراشت) دلبرانه
جان در کار ولي نعمت در باخت - شيخ آلهديه بمنصب درخور
سوفرازي يافته سال هشتم جلوس فردوس آشياني همراه پادشاهزاده
محمد اورنگ زيب بهادر بهشت گرمي افواج متعينه جهت تذيبه
جبهار سنگه بندياه نامزد شد - سال هفدهم از اصل و اضافه بمنصب
هزار و پانصدي هزار سوار سرافرازي يافته بقلعه دارى کالنجر مباحات
اندوخت - و سال نوزدهم همراه پادشاه زاده محمد مراد بخش
بتسخير بلخ و بدخشان مقرر شده از اصل و اضافه به منصب
درهزاري هزار سوار و خطاب اخلاص خان نامزد گشت - و سال بيستم

حسب تجویز جملة المالك سعد الله خان (که پس از معادرت شاهزاده مذکور به بزد و بست بلخ شتافته بود) باضافه پانصد سوار عام امتیاز برافراشت - و سال بیست و یکم معادرت کرده حسب الحکم از پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر جدا شده احراز سعادت ملازمت نمود - پستر بعطای عام لوی شادکامی برافراخت - و سال بیست و دوم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار محصور اقران گشته در رکاب پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر بصوب قندهار شتافت - و سال بیست و سیوم باضافه پانصدی و سال بیست و پنجم بعنایت نقاره کوس بلند رتبی زد - و نوبت دوم همراه پادشاه زاده مزبور بمصمت مذکور کمر عزیمت بست و سال بیست و ششم با پادشاه زاده دارا شکوه بهم مسطور همپائی گزیده بعنایت خلعت و اسب با زین نقره از هم چشمان تفوق جمست و از آنجا همراه رستم خان به تسخیر مصمت گام جلالت برداشت و سال بیست و هشتم همراه جملة الملکی بتخریب قلعه چیتور معین شد - و سال سیم همراه معظم خان در کمپان دکن قرار یافته نزد پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب ناظم آنجا روانه گردید - و در محاربة عادل خانیه دست جرأت برکشاده خود زخم نیزه بر ران برداشت - بعد از ظهور این ترداد سال سی و یکم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و سوار درجه اعتلا پیمود - تتمه احوالش بملاحظه نیامده *

بمحافظة قلعة دهادر مي پرداخت . در مبادی وصول رایات
آصف جاه ولایت دکن احوالش بکمال پریشانی رسید - ب مهری
روزگار گذارک آن نذموده در گذشت - الحال کجی که این سلسله را
بر پای دارد نماده *

* اخلاص خان شیخ آلهديه *

پور کشور خان شیخ ابراهیم بن قطب الدین خان شیخ خوبی اسمی
که احوال او بقلم درآمده - شیخ ابراهیم سال اول جلوس جنم مکانی
بمنصب هزاره سی صد سوار و خطاب کشور خان امتیاز یافته سال
سیوم بقلعه داری رهناس سر عزت برافراخت - سال چهارم بحضور
آمده از اصل و اضافه بمنصب دوهزاری دوهزار سوار نوازش پذیرفته
بقوچداری اجینه نامزد شد - و سال هفتم در جنگ شجاعت خان
با عثمان افغان (که بجانب اودیسه علم نخوت می افراشت) دلیرانه
جان در کار دلی نعمت در باخت - شیخ آلهديه بمنصب درخور
سرفرازی یافته سال هشتم جلوس فردوس آشیانی همراه پادشاهزاده
محمد اورنگ زیب بهادر بهشت گرمی افواج متعینه جهت تذبیه
ججهار سنگه پندیه نامزد شد - سال هفدهم از اصل و اضافه بمنصب
هزار و پانصدی هزار سوار سرفرازی یافته بقلعه داری کالنجر مباحات
اندوخت - و سال نوزدهم همراه پادشاهزاده محمد مراد بخش
بتمخیو بلخ و بدخشان مقرر شده از اصل و اضافه به منصب
دوهزاری هزار سوار و خطاب اخلاص خان نامزد گشت - و سال بیستم

حسب تجریر جملة الماک سعد الله خان (که پس از معارفت شاهزاده مذکور به بزد و بست بلخ شتافته بود) باضافه پانصد سوار عام امتیاز برافراشت - و سال بیست و یکم معارفت کرده حسب الحکم از پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر جدا شده احرار سعادت ملازم نمود - پستری بعطای عام لوای شادکامی برافراخت - و سال بیست و دوم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار محمود اقران گشته در رکاب پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر بصوب قندهار شتافت - و سال بیست و سیوم باضافه پانصدی و سال بیست و پنجم بعنایت نقاره کوس بلند رتبی زد - و نوبت دوم همراه پادشاه زاده مزبور بمسکت مذکور کمر عزیمت بست و سال بیست و ششم با پادشاه زاده دارا شکوه بهم مسطور همپایی گزیده بعنایت خلعت و اسب با زین نقره از هم چشمان تفوق جسمت و از آنجا همراه رستم خان به تسخیر مسکت کام جلالت برداشت و سال بیست و هشتم همراه جملة الملکی بتخریب قلعه چیتور معین شد - و سال سیم همراه معظم خان در کمیان دکن قرار یافته نزد پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب ناظم آنجا روانه گردید - و در محاربه عادل خانیه دست جرأت برکشاده خود زخم نیزه بر ران برداشت - بعد از ظهور این نردن سال سی و یکم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و سوار درجه اعتلا پیمود - تتمه احوالش بملاحظه نیامده *

* افتخار خان خواجه ابوالبقا *

برادر زاده عبدالله خان فیروز جنگ است - و همشیره زاده
 مه‌آبتخان خانخانان - لکنو جاگیر داشته در سال هیزدهم شاهجهانی
 بخطاب افتخار خان و خدمت تزلک و عصای مرمع از انتقال
 میرخان (که در خانه جنگی صلابت خان و امر سنگه کشته شد)
 سر بلند گردید - و پستتر بقوجدارئی اکبرنگر رخصت یافته بمنصب
 هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار سرافرازی یافت - و در سال
 بیست و ششم بهمراهی رستم خان دکنی در جنگ قزلباشی^(۲) قندهار
 شجاع و مردانگی خود بر همگان روشن ساخت - هنگامی که فوج
 قزلباش بر میمنه رستم خان تاخت آورد اکثر یلان میمنه را تزلزل در
 بذای عزیمت راه یافت - مگر افتخار خان با سردارے چند که عنان
 حماسه از دست نداده تلاشهای مردانه نمود - و در جایزه حسن تردد
 از پیشگاه خلافت و جهانبدانی باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار
 بمنصب دو هزار و دو هزار سوار و عطای علم سربلند گشت - و چون
 فروغ رشادت و کار طلبی از نامیه احوال آن خانه زاد لایق العزایت
 تابش میداد در سال بیست و پنجم در جشن وزن شمعی باضافه
 پانصدی و عزایت نقاره نوازش یافت - و چون سال بیست و هفتم
 بهمراهی مهین بادشاهزاده محمد دارا شکوه تعیین یساق قندهار گردید
 حسب التماس آن شاهزاده بافرزنی پانصدی ذات مباحی گشت

(۲) نسخه [ب] قزلباش قندهار *

و در سال بیست و هشتم به تیولداری و فوجداری چوراگده مضاف
 صوبه مالوه تارک افتخار برافراشته باضافه هزار هزار سوار بمخمسب
 سه هزار سه هزار سوار سرمایه اعتبار اندوخت - و چون در سال سیم
 شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بجهت تادیب و تنبیه
 سلطان عبدالله قطب شاه والی تلنگ مامور گشت و حسب مذكور
 مطاعه شایسته خان صوبه دار مالوه با افتخار خان و سایر فوجداران
 و منصبداران تعینات آنصوبه از مالوه راهی شده بلمشکرشاهزاده ملحق
 گردید افتخار خان با سرشاهی در مورچال جنوبی باتفاق هادی داد
 خان انصاری متعین شد - و پس از انجام آن مهم باقطاع خود دستوری
 یافت - و چون در آخر همین سال شاهزاده مذکور بتسخیر و تخریب
 ولایت عادل شاه والی بیجاپور معین شد حسب الحکم پادشاهی
 افتخار خان از تیول خود شتافته بفوج شاهی پیوست - پادشاهزاده
 در سال سی و یکم با عساکر گران طی منزل نموده چون بحوالی قلعه
 بیدر رسید سیدی مرجان قلعه دار (که از غلامان قدیم الخدمت ابراهیم
 عادل شاه بود - و از سی سال بحفاظت آن قلعه می پرداخت) با قریب
 هزار سوار و چهار هزار پیاده تفنگچی و بانددار و سامان و سوارانجام
 وراوان باستحکام برج و باره همت گماشت - شاهزاده بانفاق معظم خان
 مبرجمله درده (رز توپها را بگذار خندق رسانیده برج را بضرب توپ
 خراب ساختند - اتفاقاً روزی که از مورچال معظم خان یورش واقع شد

(۲) در [بعضی نسخه] برخ را *

قلعه دار عقب برج - مذکور جرے عظیم کئے و آنرا بباروت و بان و حقه
آموده خود نزدیک بدان آساند مدافعه بود که ناگاه شراره برجسته
آتش بباروت درگرفت - و خرمن وجود او باد و پسرش در هم سوخت
دلیران کوس فیروزی بلند آرازه ساخته داخل شهر گشتند - قلعه دار
گرفتار چنگ اجل بود - پسران خود را با کلید قلعه فرستاد - درز درم
جان بسپرد - چنین حصن حصین (که سه خندق عمیق بعرض بیست
و پنج گز و ژرفای پانزده گز و سنگ دارند) بمحض انبال شاهزاده در
عرض بیست و هفت روز بمال آسانی مفتوح گردید - و درازده لک
روپیہ نقد و هشت لک روپیہ را سرب و باروت و دیگر مواد قلعه داری
و در صد و سی توپ بقید ضبط در آمد - پادشاهزاده سلطان محمد
معظم دومی خلف خود را با افتخار خان در قلعه مذکور گذاشته خود
بهمعدانی اقبال متوجه پیش شد - و هنوز ابن مهم خاطر خواه انصرام
نیافته بود که بحکم حضور شاهزاده با کمکیان بجای مقام خود مراجعت
نمود - و در همان ایام مهاراجه جسونت به داد و بست مالوہ تعیین
گشته - جموع تیولداران برفانیت او مامور گشتند - خان مذکور از
چستی و چالاکی پیش از همه براجہ پیوست - ناگاه فلک نیرنگ ساز
امرے (که در مخیلہ هیچکس ندیکذشت) بمنصہ شہود آورد
و در مبادی سال سی و دوم سنہ (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت
هجری پادشاهزاده محمد ادرنگ زیب بہادر با جیوش دکن بمزم
مستقر الخلافہ بسر زمین مالوہ درآمد - چون راجہ سراہ بود و انتظار

همین روز می کشید امانت جنگ و پیکار گشت - افتخار خان
 با جمع از منصبداران در میسر او جا گرفت - و با فوج مراد بخش (که
 در برانغار عالمگیری بود) در آریخته بمقابله و محاربه پرداخت
 و بترکناز جرأت دوا سپه بجانب عدم تاخت - گویند با آنکه خواجهزاده
 نقشبندی بود مذهب امامیه اختیار کرده - و دلائل و براهین
 آن مذهب را بمرنبه یاد گرفته بود که دیگر برادران آن متعذر می نمود
 پاره اساس بعلم هم داشت *

* ارادت خان میر اسحق *

سیومی پسر اعظم خان جهانگیری ست - در عهد فردوس آشیانی
 پس از فوت پدر بمنصب نهصدی پانصد سوار امتیاز یافته بمیرترکی
 (دی عزت برافروخت - و در سال بیست و پنجم بخطاب ارادت
 خان و منصب هزار و پانصدی هشت صد سوار سرافراز گشته
 بداد دغگی فیل خانه سربرافراخت - و در سال بیست و ششم از تغیر
 تربیت خان بخدمت آخته بیکی مفتخر گردید - و در همین سال
 بمنصب دو هزار و پانصد سوار و خدمت بخشی دوم خلعت امتیاز
 پوشید - و در سال بیست و هشتم باضافه هشت صد سوار و خدمت
 فوجدارچی سرکار امهتو و بیسواره از تغیر احمد بیگ خان مورد نوازش
 گشت - و در سال بیست و نهم بحضور رسیده از تغیر اسد خان
 بخدمت عرض وقایع موبجبات سرمایه اعزاز بدست آورد - و از اصل
 و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد سوار کام دل انداخت - در اواخر عهد

اعلیٰ حضرت بنابر وجه از منصب معزول گردیده چند ماه با نزد
گذرانید - در همان ایام سرور فرماندهی بوجود زبیده نمود عالمگیری
زیب و زینت یافت - برادرانش ملتفت خان و خانزمان در رکاب
آن صاحب اقبال درجه پیمای اعتبار گشته او این در نخستین جنگ
دارا شکوه نقد جان در باخته بود - بعد وصول (ایات پادشاهی^(۲))
بمستقرالخلافة او مشمول عاطفت خسروانه گشته باضافه پانصدی پانصد
سوار بر منصب سابق چهره کادیابی برافروخت - و در همان ایام
انتهاض الویة ظفر طراز از آگوه بجانب شاهجهان آباد بقصد تعاقب
دارا شکوه بصوبه دارمی او دهه معین شده بمرحمت فقاره و بافزایش
پانصدی پانصد سوار دیگر بمنصب سه هزار و سه سوار ازان جهه
هزار سوار در اسپی سه اسپی والا رتبه گردید *

از اینجا (که کار شکنی خوی دیرینه فاک ناتوان بدن است) گاه
چند در ساحت کامروایی بر خنک مراد نرانده بود که سکندری
خورده از پا درآمد - یعنی بعد دو ماه و چند روز شهر ذی الحجه
سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری ازین سپنجی سرا
در گذشت - اولاً دختر میرزا بدیع الزمان پسر آقا ملا برادر آصفخان
جعفر در خانه داشت - ثانیاً بصبیة زاهد خان کوکه عقد بیوگانی
بسمت - از بطن او پسر کلانش محمد جعفر است - رشده و رشذاسیئه
داشت - فوت کرد - و برادر دیگرش میر مبارک الله در سال سی

و سبوم عالمگیری بفوجداری چاکنه ^(۲) مامور شده پستتر بخطاب پدر
 مباهي گشت - و در سال چهارم بخدمت فوجداری نواح اردنگ آباد
 و از امل و اضافه به منصب هفتصدی هزار سوار سرفرازي یافته
 بناموري علم شهرت برافراشت - و پس ازان بفوجداری مذکور ماله
 تعیین شده در عهد خلد منزل با خانخانان منعم خان صحبتش کوک
 گردیده جایس و انیس او شد - فوجداری در آن پندگ جالندهر
 نامزد او شده بود - مذاق بصنوف دانش داشت - و در شعر بسیار
 بازگ خيال بود - واضح تخلص میکرد - صاحب دیوان است * بیت *
 * رشک فرمای دلم نیست بجز عیش حباب *
 * یافت یک پیرهن هستي و آن هم کفن است *

در عهد محمد فرخ سدر در گذشت - پسرش میر هدایت الله (که
 بخطاب هوشدار خانی و پستتر بارادت خانی ناموري اندوخت) در
 عهد خلد منزل فوجدار نور محل متعلق صوبه پنجاب گردیده و مدتها
 در فوجداری دک پیراهه مضاف صوبه ماله گذرانیده سال ششم
 محمد شاهي همراه آصف جاه بدکن آمده بعد جنگ مبارز خان از
 تغیر دبانیت خان مرحوم چندی بدیوانی دکن پرداخته چهارهزاری
 منصب داشت - از دیر باز در اردنگ آباد بسر می برد - آخرها
 قلعه داری گلبرگه نامزد او شده بود - در سفر ترجایلی همراه آصفجاه ^(۴)

(۲) نسخه (۱) چاکنه - و نسخه [ب] چاکنه (۳) نسخه [ب ج] مذاق

نصرف داشت (۴) نسخه [۱] ترجایلی *

بود - و وقت معارفت قریب بارزنگ آباد سنه (۱۱۵۷) یکهزار و یکصد و پنجاه و هفت بساط حیات در نور دید - فزون سپاهگري را بسیار ورزیده در بن پیرانه سالي هم سلاح از خود جدا نمیکرد - و در شمشیر شناسي حرفهای بلند میزد - شعر را بے رتبه میگفت - و در جمع نسا حریص و کثیر الاولاد بود - پسران جوان بحضورش دخت زندگی ته کردند - در وقت تحریر پسر رشید او حافظ خان از انتقال پدر بقاعه دارعی گلبرگه می پردازد *

* اشرف خان خواجه برخودار *

خویش مهابت خان از خواجه زادهای نقشبندی ست - گردید چون مهابت خان بے اطلاع جهانگیر پادشاه صبیۀ خود را بخواجه مذکور منسوب ساخت پادشاه در غضب رفته خواجه مذکور را روبرو طلب فرمود - و بر طبق حکم چند کوزه خاردار بر خواجه زدند - چون مهابت خان رفته بشاهجهان پیوست خواجه نیز بهمرهیش آمده سرشته بزدگی بدست آورد - و سال اول جلوس فردوس آشنایی از اصل و اضافه بمنصب هزاري پانصد سوار ذخیره اندوز نشاط گردید - و سال هشتم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هشت صد سوار لوای عزت برافراشت - و سال بیست و سیوم باضافه هفتصد سوار تابینانش با ذات مساری شد - و سال بیست و هشتم بتفویض قاعه دارعی اوسا مضاف دکن از اصل و اضافه بمنصب دوهزار و دوهزار سوار تمکیم برچار بالش اعتبار زن - در اوائل عهد خادگان

بخطاب اشرف خان مخاطب شده سال دوم از قاعه دارای مزبور
معزول گردیده بحضور رسید - سال فوتش معلوم نیست *

• آله وردی خان •

(۲) عرق شجره نسبش از دوحه آل سلجوق منشعب است - گویند
بسلطان سنجر ساجقوی منتهی میشود - مرد راست و درست و چست
و چالاک بود - خبرهای بسیار از ایام شباب او نقل کنند - گویند بفرگ
افزاده - و بتمیم جاسوسی بگرفت و کبر آوده - اتفاقاً روز عبد
بتقریب نیزه بازی ازرا نزد حاکم آنجا حاضر کردند - درین من کارنامها
برداشت - حاکم بتفقد احوالش شده به بیگمهی او را رسیده فرین عزت
و احترام (دانه) همدستان کرد - چندی در برهان پور بعیاری و طرازی
گذرانیده چون برادر کلانش مخلص خان در خدمت سلطان پریز
قرب و منزلت داشت او نیز با سلطان مربوط گشته چهره کامیابی
برافروخت - پستو هر دو برادر ازان رو (که در فنون شکار مهارت تمام
داشتند - رجعت مکانی را بدین امر شغف وتولع بسیار بود) مطرح انظار
عاطفت خسروانه گشته - آله وردی خان بخطاب معتقد خانی و خدمت
قراول بیگی اختصاص گرفت - و نقش بندگی او با جنیت مکانی
بعنوان مصاحبت و ندیمی نشسته همواره در سیر و شکار بدوام حضور
معلی افتخار می اندوخت - و تور کلانی که مدار شکار نمرغه بدانست

(۲) نسخه [ج] نسبش (۳) نسخه [ب ج] چیزهای بسیار (۴) نسخه

[۱] گردید (۵) در [بعضی نسخه] طرازی •

(۲) (که آن را باور گویند) از تصرفات اوست - در سال بیست و یکم بصرف مبلغ بیست و چهار هزار روپیه از ریسمان ترتیب داده از نظر گذرانید - دامه ست در کمال استواری - بار هشتاد شتر - طول ده هزار ذرعه پادشاهی - و ارتفاع شش - بسان سراپرده بستوبهای سترگ برپا کند - و انواع سباع و وحوش دران گرد آورده مید نمایند و بعد شفقار شدن جنت مکانی در هنگامه شهر بار مرانب دولتخواهی و استرضای خاطر یمین الدوا را کما یذبحی بجا آورده خود را شایان الطاف پادشاهی ساخت - چون همراه آصف جاهی بتقبل سده خلافت استسعاد یافت بمذنب در هزاری ذات و سوار و خطاب الله دردی خان سرفراز گردید - چون با مهابت خان از ممیم قلب مربوط بود در محامره پریزده بذل مجهود فوق مقدور نمود - اگر امرای دیگر همین قسم کربند تقید می شدند فتح آسانی صورت میگرفت - و در سال هشتم باضافه هزاری ذات در هزار سوار بمذنب چهار هزاری ذات و سوار سر برافراخته بصوبه داری مالوه از تغیر خاندوران (خصت یافت - چون سال نهم حوالی قلعه دولاباد دکن مضرب خیام پادشاهی گردید یرایغ جلال بنام الله دردی خان (که بهمراهی شایسته خان به تسخیر ضلع سنگمذیر و جنیر شفاخته بود) بصدر پیوست - که بانفتاح حصون نظام الملکیه (که در سمت قلعه چاندور واقع است - و از آن جمله شش قلعه را مردم ساهو

و در قلعه را بهوجیل نایکوار و شش قلعه را دیگر نهند پرهان متصرف
اند - و باستظهار حصانت و استحکام آنها گرد فساد بر انگیزخته
زیردستان پرگذاشت نواحی را ایذا میرسانند (پردازد - خان مذکور اول
بپای حصار چاندور آمده آن معقل (مین) را (که بر فراز کوه مرتفع
واقع شده و بمقائن شهرت دارد) محاصره کرد - و بفراران جد و جهد
مفتوح ساخت - سایر گردن کشان آن ولایت از دیدن نیرنگی تقدیر
جان و مال خود را در معرض زوال یافته حلقه فرمان پذیری در گوش
کشیدند - ابتدا کهنه راو قلعه دار انجرائی (۲) زینهار خواسته آن دژ
استوار را تسلیم نمود - خان مسطور برای استمالت دیگر قلعه داران
او را منصب دو هزار تاجریز نموده بدجاء هزار روپیه نقد از خزانه
داد - و بستر حصار کاجنه و ماحنه را (که بقلعه دارای دهرپ تعلق
دارد) گرد گرفته بیورش دلیرانه ارکان ثبات محصوران متزلزل گردانیده
بعهد و پیمان هر دو قلعه بدست آورد - و همچنین قلعه رواه و جواه
(۳) و اهنوت و دیگر حصون متین آن سرزمین (که همه بر فراز جبال
واقع شده) باسانی و زودی مسخر ساخت - مگر حصن (اجدهر) که
جمع از خویشان نظام شاه درانجا بودند - و در محافظت آن فرادان
سعی و کوشش بجای می آوردند) در مدت دو ماه مفتوح نموده
همت بکشایش حصار دهرپ (که بمزید استحکام و ارتفاع شهر

(۲) در [بعضی نسخه] کدیراو (۳) نسخه [۱] کاجنه و ماحنه (۴)

نسخه [ب] اوله و چوله - و نسخه [ج] رواه و جواه .

آندیار است - و در استواری پای کمی از دولتآباد نمی‌آرد) بست
چون بهوجبل پاسبان قلعه از دستبردهای متوالیه خان مشارالیه
هراسان شده بود بتجویز منصب سه هزار و یک درپیه انعام آن حصار
دشوار کشا را (که تسخیر آن بے مددکاری اقبال میسر نیست) سپرده
در سلک بندها منسلک گردید - و درین سال بسیاری از معافان
مذیه و موائل رفیعۀ این ولایت بعون همت کشور کشای پادشاهی
بر دست اولیای درامت قاهره کشایش یافت - چنانچه طالب کلیم
این معنی را منظوم ساخت *

* شاه! بختت کشور اقبال گرفت *

* تیغ زعدو ملک و سر و مال گرفت *

* چل قلعه بیک سال گرفتی که یکیش *

* شاهان نتوانند بچل سال گرفت *

بالجماعه خان مزبور در سال دهم فوجدارئی بیسواره و لکهنؤ رخصت
یافت - و در آغاز سال یازدهم (که مرشد قلی خان فوجدار متھرا در
اثنای تاخت بر یک از مواضع بزخم تفنگ درگذشت) آله وردی خان
به تیولدارئی آدجا سربرافراخته باننقام کشی از سرکشان آن ناحیه
دستوری یافت - و در آخر سال دوازدهم بمنصب والای پنجهازاری
ذات و سوار باند آوازه گشته بصاحب صوبگی دارالملک دهلی از
تغیر غیرت خان امیدار پذیرفت - چون سال پانزدهم بآوازه انتھاض

شاه صفی پادشاه ایران با استخلاص ولایت قندهار شاهزاده دارا شکوه
 با امرای رفیع مقدار و لشکر جرار بدانسو دستوری یافت و بوصول خبر
 درگذشتن شاه (که در ماه صفر سنه ۱۰۵۲) هزار و پنجاه و دو هجری
 باجل طبعی (زندگی بسپرد) از کابل معارفت نمود آله دردی خان
 ندز بهمراهی این لشکر مامور بود - چون بعضی اطوار و اوضاع خلاف
 آئین اخلاص و نمک خواری از وی سرزد و از بیداک مزاجی زبان
 که باختیار نداشت سرداری گردید بعزل جاگیر و سلب منصب مورد
 عتاب و خطاب گشت - و چون نیکو بندگیهایش در پیشگاه خلافت
 ثابت و متحقق بود برگشته سنکر پور بجمع سی و چهار لک دام در
 وجه معاش تغذوه شد - پستتر بوسیله نخستین پادشاهزاده بهیحای
 منصب سابق مباهی گشته در سال هیزدهم به تیولدارمی ایراچپور
 کامردانی یافت - و بعد از فوت خاندوران ناظم دکن در تمام صوبه برار
 بحکم رانی پرداخت - چون اسلام خان بدکن آمد صحبتش باری
 برار نشد - بر وفق ملتزم حکم بطلب حضور صدور یافته در سال
 بیست و یکم بسعادت استلام سدۀ سغیه فایز گردیده گورکھپور جاگیر
 یافت - و چون بعلمت قندهار میان شاه عباس ثانی و فردوس آشیانی
 مرشدۀ اتحاد و یگانگی انقطاع یافت و راه آلود شد رسل انسداد
 دیروقت از قضا در سال بیست و ششم غلام رضا نامه با هفت راس
 سپ عراقی از بندر عباسی بندر سورت رسیده (۲) (تمی از شاه ایران

(۲) فسخته [ج] از بندر سورت رسیده .

بنام مستحفظان طرق و شوارع آردند - که اسپی چند ملازم آله‌رردی خان
 میرانش می‌برد - کسی مزاحم نشود - و این سانحه موهم آن شد که
 خان مذکور برخی از تنسوقات با مکتوبه مصحوبه او فرستاده که
 چنین رقمی حاصل نمود - از آنجا که فرستادن هدیه و مکتوب به بیگانه
 و مخالف از آئین بندگی دور با گوناگون سیاست سزاوار بود - او از
 کرم عام و فتوت فطری باز او را بتغییر منصب و جاگیر قادیب نموده
 حکم شد - که بلا توقف از کابل برآرند - تا در شاهجهان آباد رفته
 بخانه خود اقامت گیرند - و بنام متصدی سورت فرمان رفت
 که اسپان و همگی مایعرف غلام رضا سرکار ضبط نموده او را مغلول
 و مسلسل بفرستند - تا بموافق کردار بسزا رسد - و پس از آمدنش
 پژوهش رفت - بوضوح پیوست که او خطی لباسی با برخی ارمنیانی
 بقللر آقاسی والی ابران گذرانده رقمی حاصل نموده - لهذا در سال
 بیست و هشتم حسب التماس شاهزاده کلان بتازگی مشمول عذایت
 پادشاهی گردیده بمنصب پنجهزاری و تیولدار سرکار چونپور از تغیر
 محکوم خان تارک افتخار برافراخت - اگرچه درین مدت دو سال
 و هشت ماه از دولت آستان بوس محروم در انزوا گذرانید اما از
 شمول کرم خسروانه هفتاد لک دام بطریق مدد خرج سالیانه داشت
 و در هر دوازده سال هزار اشرفی می‌یافت - چنانچه تا هنگام کام اندروزی

(۲) نسخه [ا ب] برایش می‌برد (۳) در [بعضی نسخه] یا مکتوبه

(۴) نسخه [ج] دفترست (۵) نسخه [ب] و نهم .

ملازمت به عطای پنج هزار اشرفی سرافراز شده بود - در اواخر ۴۰۴
سلطنت بصاحب موبکی بهار فایز گردید *

چون ایام کوفت اعلیٰ حضرت امتداد پذیرفت و انواع اختلال
بر ملک و دولت راه یافت و شجاع دومی خلف خلافت در بنگاله
مساک خود سری پیش گرفته بر سر بنه لشکر کشید آله وردی خان
که سد راهش نمی توانست شد به بغارس آمده توقف گزید - شجاع
پاشنه کوب بدان حوالی پیوسته از در لابه و چالوسی در آمده
چندان بذالیف کوشید و مواعید سراسر امید بکار برد که آن آقسقال
آزمون کار از جا رفته مرافقت آن مدبر اختیار کرد - و در همه احیان
رفاقت آن بادیه پیمای خسران و ناکامی نگذاشت - و پس از
توالی و تواتر آوارگیها در اسط رجب سنه (۱۰۷۰) هزار و هفتاد
هجری شجاع خواست که از اکبرنگر رخت ادبار بمانده کشد
آله وردی خان از معامله فهمی و کارشناسی رقم خندان و نکال از ناصیه
حال آن رمیده بخت خوانده دانست که بر تقدیر که بتکاپوی
گریز از سطوت جیش عالم گیری آمان یابد لامحاله با دد و دام
محرای رخک محشور خواهد گردید - برهنمونی خرد باراد پیوستن
بجنود پادشاهی از همراهی او تقاعد ورزیده باکبرنگر مراجعت
کرد - و چون بسیاری از مردم شجاع از بهبود حال و امید
مالش دل برگرفته قصد جدائی داشتند با او همداستان گشتند
و چون آله وردی خان جوقی از خود داشت منزل خویش را استحکام

داده در مقام آن شد که اگر جمعی از آن جانب بر سر او آیند بمداغه
پیش آید - و اعلان مخالفت نماید *

شجاع بشنیدن این خبر تدبیر اندیشید - و خبرهای غیر واقع
که فروغ از صدق نداشتن شهرت داده بمسکت اکبرنگر برگشت - و مردم را
تعیین کرد که دور حویلی او را گرفته برای یورش مترصد اشاره باشند
و سراج الدین جابری دیوان خود را فرستاد که بلاطف وعده و وعید
ممکنه ساختن پیش او بدارد - چون از برگشتن شجاع بشهر
و اشتها را کاذب باطله که ساخته از بود ارکان ثبات جمعی (که با
آله وردی خان گرویده بودند) بسستی گزاید خان مزبور ناچار بر
قول و عهد نااستوار دل نهاده با سیف الله پسر بهرامی سراج الدین
روانه شد - درین حالت مردم شجاع هجوم آورده او را در میان
گرفتند - و برسم گنهگاران دستها بر پشت بسته بیرون اکبرنگر پیش
شجاع بردند - آن تبه زای او را بر فیل نشانده همراه بشهر آورده
دران مقام به تیغ انتقام با پسرش از هم گذرانید - و تمامی اموال
او را متصرف شد *

آله وردی خان پسران رشید داشت - هر یک بمذمب عمده رسید
چنانچه بجای خود (قم پذیر خامه گشته - اما با پدر نمی ساختند
مگر همین پسر کوچک میرزا سیف الله - حافظه اش بحدی بود
که هرچه از ابتدای طفلی بگوش او خورده سر زبان داشت - و شعر هم
میگفت - منظور نظر پدر بود - مزاح و هزل بر طبیعت آله وردی خان

غالب بود - بلکه بهرزه گوئی و فحاشی کشیده - حتی که این شیوه نامرضیه در اولاد و عشائر او سرایت کرده تا حال (که از خاندانهای عمده نام و نشانه نماند) این سلسله بواسطه این رویه ناستوده یادگار روزگار است - با این همه آله وردی خان بے ریاضت و تقوی نبود در محبت اهل بیت (سول (علیهم السلام) غلو داشت - نذیر حضرات ایام هر سال بر می آورد - و از ماحصل جایگیر عشره جدا کرده خبرات میداد - در دوستی یکنای وقت بود - با آشنای یکروزه کار صد ساله بجای می آورد - از اهل دفتر بے اعتماد گردیده خود سر رشته نگاه میداشت - و مداخل و مخارج هر روزه را بخط خود در طومار می نوشت - و در ساعت دهایی سران و باغی احداث کرده - بنام او ربان زند خلاق است *

• اکرام خان سید حسن •

از والا شاهیان خلد مکان است - مدتها بفوجدارئی بکلانه مضاف خاندیس (که در ایام شاهزادگی بخلد مکان فردوس آشدانی بر سهیل انعام داده بودند) می پرداخت - پس از آنکه خلد مکان بتقریب عیادت پدر والا قدر از برهان پور عزیمت صوبه مالوه نمود او حسب الحکم ملحق گردیده مورد نوازش سلطانی شد - و در جنگ داراشکوه (که متصل سموگدهه (و داد) مصدر ترددات نمایان گردیده حسن مجرا بظهور آورد - و سال اول جلوس بخطاب اکرام خان مخاطب گشت - و در جنگ شجاع [چون مهاراجه جسونت ...]

(که سرکردگی برانغار تعلق باو داشت) نرد دغا باخته شبانه (اه وطن پیش گرفت - و بجای او اسلام خان تعیین یافت) نام برده با اتفاق سیف خان در هرادی مثل مذکور قرار یافته هنگام زن و خوردن پایی همّت فایم ساخته تلاشهای مردانه بتقدیم رسانید. و در هنگامی که پادشاه باراد جنگ داراشکوه اعازم اجمیر بود) او بتفویض قلعه دارئی مستقر الخلافه از تغیر رعد انداز خان چهره عزت برافروخت و پستری از آنجا معزول گردیده بفوجداری نواحی اکبرآباد از تغیر سید سالار خان قامت قابلیت آراست - سال پنجم مطابق سده (۱۰۷۲) هزار و هفتاد و دو هجری دیدم تماشائی را از گلزار هستی در پوشید *

* الله یار خان میر قوزک *

از ایام شاهزادگی خلد مکان در زمره ملازمان بود - و در جنگ مهاراجه جسونت سنگهه شرف هم رکابی داشت - و در نبرد اول محمد دارا شکوه مصدر ترددات نمایان گردید - و سال اول جلوس بخطاب خانی نامور شده حسب الحکم خزانه از لشکر پادشاهی بملتان جهت اخراجات فوجی (که بسرکردگی خایل الله خان بخابر تعاقب دارا شکوه رفته بود) بود - و پس از جنگ محمد شجاع بداروغی ملازمان جلو و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار چهره افتخار برافروخت - سال پنجم از تغیر هوشدار خان بخند همّت داروغی غسل خانه و عطای علم سرمایه مباحات

زند وخت - و سال ششم مطابق سنه (۱۰۷۳) هزار و هشتاد و سد

هجري بعرضه بدني بساط زندگي در پيچيد *

* اسلام خان مير ضياء الدين حسين بدخشي *

والا شاهی قدیمی خلد مکان است - عمره در خدمت آن شاه
مدر شناس بسر برده پیوسته مصدر خدمات عده بود - در ایام
شاهزادگی بدیوانی سرکار شاهی چهره اعتبار می افروخت - چون
استیلاي داراشکوه بذابر فرط عاطفت اعلیٰ حضرت بهکانش بجائے
انچاهید (که از احکام سلطنت هرچه میخواست متعشی میساخت)
شاهزاده فتح نصیب بظاهر عزم ملازمت پدر عالی قدر و بباطن
برداشتن برادر گلان مصمم نموده غره جمادی الاولی سنه (۱۰۶۸)
هزار و شصت و هشت هجری سلطان محمد بهین خلف خود را
با نجابت خان برسم منقلا از اورنگ آباد رخصت برهانپور فرمود
میر مذکور (که تا آن وقت بخدمت دیوانی قیام داشت) نیز
بمراقت سلطان دستوري یافت - متعاقب شاهزاده خود هم سایه
وصول ببلده مذکور انداخته بآهنگ مقصود باغ فرمانباري (۲) را (که
بیم کرهیی شهر است) مخیم اقبال گردانید - میر مذکور بخطاب
همت خان ناموري اندوخت - و بعد محاربه جسونت بخطاب
اسلام خان رایت اشتهار افراشت - و در جنگ دارا شکوه هنگامی (که
ستم خان دکنی عرصه کردن بر بهادر خان کوکه تنگ ساخت) را

(۲) نسخه [ب] باغ فرح یازي را *

۴ با بردلان برانغار از جانب یمین مخالف در آمده موردانه دار به جنگ و پیکار در آریخت - پس از ابتسام گل فتح باتتضای مصلحت تعاقب داراشکوه ناگزیر وقت افتاد - محمد سلطان باذالیقی اسلام خان بنظم امور مستقرالخلافه معین گردید - و خان مذکور از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و دو هزار سوار و انعام سی هزار روپیه مطرح انظار عاطفت گشته مرخص شد - و در جنگ شجاع بهرادرلی فوج برانغار مامور بود - چون راجه جسونک (که بسری و سردری برانغار نخوت میفروخت) از اتفاق اندوزی و غدر اندیشی راه فرار سپرد خان مزبور بجای او سردار گشت - اتفاقاً در این گرمی پیکار فیای که از بران سوار بود بصدمه بان رم کرده افواج برهم خورد - و اکثر مردم را پای استقامت از جای رفت - درین اثنا پادشاه خود بکمک رسیده بقیه مردم را (که قدم استقلال افشوده روی همت از عرصه کارزار نتافته بودند) قوی دل ساخت - و پس از وزیدن نسائم ظفر اسلام خان بهمراهی سلطان محمد (که با معظم خان میر جمه و جمعی از آهرا بتکامشی شجاع معین شده) دستوری یافت *

چون شجاع از چیرگی جنود منصوره با هزاران یاس و ناکامی دل از اقامت اکبرنگر برگرفته راه نمانده گرفت معظم خان اسلام خان را با ده هزار سوار در اکبرنگر گذاشته ضبط و حراست این روی گلمک بعهده او تفویض نمود - و چون پنجم شعبان از دوم سال جلوس عالم گیری شجاع از پاشنه کوبیهای معظم خان بستوه آمده اداره

جهانگیر نگر گردید که رخت ادبار بسمت رخنگ کشد در همان ماه
اسلام خان بنابر نقاض خاطرے (که با سودار داشت) یا بسبب
بدمعاشی او تذکدل گشته ہے مدور فرمان طلب اعازم حضور گردید
بنابراین چنده بعزل منصب معاتب گشته در سال سیوم ببجالی
رتبه سابق دگر باره کامیاب درامت شد - و در سال چهارم بصوبه دارمی
کشمیر از تغیر ابراهیم خان رخصت یافت - و هنگامے (که موکب
پادشاهی بگلگشت آن همیشه بهار خرامش نمود) در مقام نوشهره
(که پرگنه ایست وسیع بغایت معمور - و دوم منزل است از منازل
کوهستان) خان مذکور بو طبق یرلیغ طلب سر آغاز سال ششم رمیده
درامت زمین بوس دریافت - و باضافه هزار اری هزار سوار بمنصب
پنج هزاری سه هزار سوار مورد نوازش گردیده بصاحب صوبگی اکبرآباد
رایت بالمدنامی افراخت - و پس از وصول بدان مصر جامع یک ماه
سالم نگذشته بود که در مبادی سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و چهار
هجری بیک اجل در رسید - و مسافر ملک بقا گردید - غنی کشمیری
تاریخ فوتش یافته * مصرع *
* مرد اسلام خان والا جاء *
در مقبره صاحب المعارف و الایقان میر محمد نعمان رحمه الله (که
خان مذکور در خدمتش اعتقاد موقوف داشت) مدفون گشت - و در
حیات خود بتعمیر مسجد عالی نزدیک مزار میر مذکور ثواب اندرز
شد - تاریخ بذای آن یافتند *
* بانی اسلام خان بهادر *

(۲) نسخه [ج] رحمه الله علیه (۳) نسخه [ج] مسجد نزدیک *

و مسجد عیدگاه کشمیر (که در غایت رفعت و متانت است) ساخته
 ارست - خَاف الصدّيق همّت خان مير بخشي سم - و از بنايش
 يك با مير ابراهيم ولد مير نعمان مزبور عقد بيوكاني داشت - مير
 مشار اليه بجهت رسانيدن اجناس شش اك و شصت هزار روپيه
 (كه عالمگير پادشاه نذر حرمين شريفين نموده بود) در سال دوم مرخص
 شده در آن حدود در سال چهارم باجل موعود (خمت همّتي بر بست
 بالجملة اسلام خان خالي از كمال نبود - و اشعار آبدار از جويبار طبع
 فكتة بارش تراوش ميكرد - اين دو بيت از مشهور است * بيت *

* بيتو شام غم بروز ما شديخون مي زند *

* مردم چشم زگويه غوطه در خون مي زند *

* وسعتي پيدا كن اي صحرَا كه امشب در غمش *

* لشكر آه من از دل خيمه بيرون مي زند *

* احتشام خان اخلاص خان شيخ فرید فتحپوري *

پسر دوم قطب الدين خان شيخ خويهن است - تا آخر عهد
 جنت مكاني بمنصب هزاراي چهار صد سوار رسیده سال اول جلوس
 فردوس آشياني باضافه پانصدي دو صد سوار چهاره عزت برافروخت
 سال چهارم بافزونى دو صد سوار و سال پنجم از اصل و اضافه بمنصب
 دوهزارى هزار و دريستم سوار سربلندگديد - و سال هشتم بمنصب
 دو هزار و پانصدي هزار و پانصد سوار فايز گشته در ركاب پادشاهزاده
 محمد ادرنگ زيب بهادر پشت گرمى افواج متعينه جهت تاديب

(۲) چهار سنگه بندیده معین شد - و سال نهم در حین (که دکن
مضرب خدام سلطانی بود) بهمراهی شایسته خان جهت تسخیر قلعہ
جنیر و سنگمبیر دستوری یافت - و بعد مسخر گردیدن سنگمبیر
بتهانداری آنجا ماند - و سال یازدهم با اصالت خان جهت مالش
فساد پیشگان مضافات برگنہ چندرا (رخصت پذیرفت - و سال پانزدهم
در تسخیر قلعہ مؤ مصدر ترددات شدہ پستہ همراه پادشاه زادہ
دارا شکوہ بکابل شدافت - و وقت رخصت بعطای علم رایت کامرانی
بر افراشت - و سال هیزدهم بنظم صوبہ مستقر الخلافہ نامزد گردیدہ
از اصل و اضافہ بمنصب سہ ہزاری ہزار و پانصد سوار لوای افتخار
بر افراشت - و سال نوزدهم بہمراهی پادشاه زادہ مراد بخش بتسخیر
بلخ و بدخشان گام جلافت پیش نهاد - و چون پادشاه زادہ از آنجا
برگشتہ آمد و بہادر خان روہلہ بعزیمت تذبیبہ الامان از بلخ روانہ
شد اورا بمحافظت حصن شہر گذاشت - و سال بیست و دوم
چون بعرض رسید (کہ او بذابر فزونئی ارتکاب مغیرات از رفتن با راجہ
بیتھل داس ^(۳) کہ بکابل تعیین شدہ بود تعال بکار بردہ) از منصب و جاگیر
برطرف گشتہ داخل لشکر دعا گردید - و سال سی و یکم مشمول
عاطفت گشتہ بمنصب سہ ہزاری دہزار سوار آب رفتہ بجو آرد
و با شاہ زادہ سلیمان شکوہ (کہ بمقابلہ پادشاه زادہ محمد شجاع

(۲) نسخہ [ب] ہوندیلہ (۳) در [بعضی نسخہ] پتھل داس و در [بعضی]

تعیین گردیده بود) کمر همت بر بستن - و بصوبه داری پناه و خطاب
 اخلاص خان سربلندی یافتند - و در عهد اول جلوس خلد مکان در
 کومکیان خاندوران (که بتسخیر آله آباد تعیین شده بود) قرار یافته
 از آنجا (که خطاب اخلاص خان باحمد خویشگی عذایت گردیده بود)
 او بخطاب احتشام خان مخاطب گشت - و بعد جنگ و فرار شجاع
 از میدان و غا همراه شاهزاده محمد سلطان بیساق بنگاله پای همت
 برداشت - و در معارک آن صوبه قدم دولت خواهی افشوده اواخر سال
 ششم بحضور آمده دولت آستان بوس دریافت و سال هفتم همراه
 میرزا راجه جیسنگه بمهم دکن معین شد - و پس از مسخر گردیدن
 پونه بتهانه داری آنجا (حل اقامت انداخت - و سال هشتم مطابق
 سنه (۱۰۷۵) هزار و هفتاد و پنج هجری (خت هستی بسرمنزل بقا
 کشید - پسرش شیخ نظام است - که پس از جنگ اول داراشکوه از
 پیشگاه خلد مکان بمنصب هزاری چهار صد سوار سرافرازی یافت *

• اصالت خان میرزا محمد •

پسر میرزا بدیع مشهدی ست - که از اعظم سادات آن بقعه
 = قدس است - و اباً عن جد بخدمت فیض موهبت تولیت روضه
 قدسیه امام ثامن ضامن علی بن موسی (رضا) علیه و علی آباء السلام
 (۲)
 و التحیه) شرف اندوز و سعادت پذیر بود - میرزای مذکور
 در سال نوزدهم وارد همدستان گشته احوال ملازمت اعلی حضرت

نمود - و بمنصب مناسب سرافرازی یافته صبیح شاهنواز خان مغوی را
بعقد ازدواج او در آوردند - و چون سال بیست و دوم شاه زاده
مراد بخش بنظم دکن رخصت یافت شاه نواز خان مغوی (که بعد
از فوت اسلام خان بصیانت آن ولایت تعیین شده بود) وکالت و اذالیقی
شاهزاده باو قرار گرفت - ازین جهت میرزای مذکور باعتبار قرابت
و خویشی با خان و مشار الیه دستوری دکن یافت - و بالتماس شاهزاده
از امل و اضافه بمنصب دو هزاره سوار سر برافراخت
شاهنواز خان او را سرفوج دکن نموده بر سر مرزبان دیوگده فرستاد
و مشارالیه در مبادی حال توره و ضابطه سلاطین ایران بکار بوده در رکوب
و نزول و قیام و تعود غایت اهتمام مرعی میداشت - منصبداران
پادشاهی (که بدعوی خواجه تاشی با عمدها سر همسری میخاریدند)
یکدفعه از وی رمیدند - پس از آنکه براه و روش همد آشنا شد در
تلافی آن ایحاش کوشید - چون عقل درست و ادراک رسا داشت
باندک تاخیر آن بومی را مغلوب رعب و هراس ساخته بر سر معامه
آورد - متعاقب شاهنواز خان رسیده بصوابدید میرزا مهم دیوگده را
فیصل داد - چون بیرهانه پور معارفت نمود در تولد فرزند مجلس
بزرگانه بر آراسته شاهزاده مراد بخش را با جمیع اعیان و ارکان
بمنزل خود آورد - و زرها صرف نمود *

و چون در سال بیست و سیوم موبه داری مالوه بشاهنواز خان
مفوض گشت او را تعیین آن موبه نموده بفوجداری و تیولداری

مندسور برنواختند - و در سال بیست و پنجم بفوجداری ماند و مامور گردید - و چون در سال سیم شاهزاده محمد اورنگ زیب بتاخت و تاراج ولایت عادل شاهیه محکوم گشت میرزا نیز برطبق امر اطاق بتعیناتی شاهزاده شتافت - هنوز آن مهم بانصرام نرسیده بود که زمانه بتمهید و توطئه دیگر پرداخت - و انقلاب و آشوب بهر ناحیه ممالک محروسه پدید آمد - مومئی الیه در دکن ماند - پس از آنکه شاهزاده محمد اورنگ زیب از بلده برهانپور لوی توجه بجانب مستقر الخلافه اکبر آباد برافراخت او را بخطاب اصالت خان بمنصب چهار هزار دو هزار سوار و عطای توغ و نقاره بلند رتبه ساخت - و پس از اولین جلوس باضافه پانصد سوار کامیاب مباحثات گشته بدکن مرخص گردید - و شاهزاده محمد اکبر را (که در سن ضاعت بود) با سایر پسران گیان حرم دولت از دولتا باد بحضور آورده شرف استلام سده خلافت دریافت - و در همین ایام بذایر جهت گوشه عزلت برگزیده

(۲)

در سال سیوم بتازگی مورد عنایت خسروانه شده بمنصب پنجهزاری سه هزار سوار بلند پایه گردیده بفوجداری مرادآباد از تغیر قاسم خان سرافرازی یافت - و در سال هفتم باضافه هزار سوار ممتاز شد - پس از آن عارضه صعب بر مزاج او طاری گشته مدتی علیل و مریض بود - در سال نهم آخر سنه (۱۰۷۶) هزار و هفتاد و شش هجری روزگار حیاتش سپری شده بعالم بقا شتافت - برادر او میر محمود

در سال چهاردهم عالم گیري تازه از ولايت رسیده بمنصب هزاري
چهار صد سوار و خطاب عقیدت خان چهره آرای عزت گردید
و کابلي بيگم صبیة (رح الله خان اول را بار پیوند بیوگاني دادند
زود در گذشت *

* اعتماد خان شیخ عبد القوی *

بخلیة فضل و کمال موصوف و بتدین و تشرع معروف بود - و از
دیرباز در خدمت شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر دوام حضور
داشت - و از راست گفتاري و درست کرداري بمنزله اعتماد و مزیت
اعتبار عام اشتهار می افراشت - هنگام بهشت اوبه عالمگیری
از دکن باگرة بقصد انتزاع سلطنت از نهصدي بمنصب هزار و
پانصدي سربلند گردیده در جمیع معارک ملتزم رکاب شاهي بود
بعد از جلوس بمنصب عمده درجه پیمای ادج امارت گردید - و در
سال چهارم بخطاب اعتماد خان ممتاز امثال و اقوان شد - چون
بقدم خدمت و محرمیت اتصاف داشت و بسمت کار آگهی
و معامله فهمي موسوم بود از سایر اعیان خلافت و نویزان والا رتبت
قرب و منزلتش افزود - گویند در خاوت بحضور پادشاه می نشست
(۳)
و اکثر در جذاب خلافت حرف از مسهوع و عرض او مقبول بود
اما برای هیچ کس کلمة الخیر نمیگفت - و باب فیاضی و فیض سانی
مسدود میداشت - بنابر تقرب سلطانی و پندار اوستادى پادشاه

(۲) نسخه [ج] چهاردهم نازة (۳) نسخه [ج] حضرت *

اعتنا بشان مردم نمی‌کرد - تعالی و تبختر زیاده می‌نمود - و از غایت
تفقه و تفسر نهایت تشدد و تعصب داشت *

سعیدای سرمد (که اصلش بقول یهود و بروایتی ارمزی ست
و بعد اسلام حکمیات را در خدمت میر ابو القاسم قندزلی ^(۳) گذرانیده
بعنوان تجارت از کاشان به تهمه وارد گشته مفتون هذدیر پسر شده
و هرچه داشت یغمائی ساخته ستر عورت هم بر بدن نداشت) چون
بدهلی آمد محبت دارا شکوه (که بمجانبین حسن اعتقاد داشت)
با وی در گرفت - پس از آنکه کار پردازان تقدیر زمام امور جهانبانی ^(۴)
بقبضه اقتدار عالمگیری سپردند از آنجا (که نیت حق طریقت پادشاه
مذکور مصروف پاس ملت غرا و حفظ ظاهر احکام شریعت بیضا
بود) بملا عبد القوی حکم شد که ادرا طلبیده تکلیف لباس نماید
چون سرمد را آوردند ملا گفت چرا برهنه و عریان می‌باشی - گفت
شیطان قوی ست - و این رباعی خواند *

* رباعی *

* خوش بالائی کرده چنین پست مرا *

* چشم بدر جام برده از دست مرا *

* ار در بغل من است و من در طلبش *

* درن عجبی برهنه کرده است مرا * ^(۵) ^(۶)

(۲) در [بعضی نسخه] تعبیر و تجریر (۳) نسخه [۱] قندرسکی - و نسخه

[ب] قندزکی (۴) نسخه [ب] زمام جهانبانی بقبضه (۵) در [بعضی

نسخه] دزه عجب (۶) نسخه [۱] گفته است *

ملا با اتفاق دیگر فقها تجویز قتلش نمود - و این رباعی ادرا که مستلزم
انکار معراج است دستاویز کرد *

* رباعی *

* آن کو سر حقیقتش یار شد *

* خود یمن تر از سپهر پهنار شد *

* ملا گوید که بر شد احمد بغلک *

* سوسد گوید فلک با احمد در شد *

۴ (۴) ملا راست آنکه عمده سبب قتل او مصاحبت دارا شکوه بود - والا
مثل او مجذوب برهنه چندین هرزه گوین در هر کوچه و برزن
می گردند *

بالجمله ملا عبد القوی در احتساب امر معروف و نهی منکر
دست قوی داشت - در سال نهم سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت
به تیغ جسارت یک از مجاهیل ترکمان قلندر منش کشته گردید
و این سانه خالی از غرابت نیست - تفصیلاًش آنکه چون تربیت
خان بالیاچی گری نزد شاه عباس ثانی فرمانروای ایران دیار رفته بود
از ناسنجیدگی و کلفت وضعی خود آداب سفارت بآئین پسنجیده
بجا نیاورده و حشمت افزای آن شاه سودائی طبع آشفته دماغ
گردیده دیرین دوستیها را غبار آمایی نقاض خاطر گردانید - و کار
از طرفین بفوج کشی انجامید - دران ایام سید امیر خان ناظم کابل
چند مغل ترکمان بی سر و پا را بمطافه جاسوسی گرفته بحضور فرستاد

اعتماد خان بتحقیق حال آنها مامور گشت - خان مذکور یکی از آن چند کس را (که ترکمان سیاه‌پوشی وضع بود) بے علائقہ بند و زنجیر بخلوت طلبیده تفتیش احوال می نمود - درین وقت (که عرق جهالت آن جسارت کیش حرکت کرده) ناگهان از جای درآمده خود را بخادمی (که در بیرون اسلحہ او داشت) رسانید - و شمشیر از دست او گرفته با تیغ آهیخته بچالاکي برگشت - و ضربتی کاری بخان مذکور رسانیده بهمان زخم قطع شدہ حیاتش نمود - نزدیکان او را نیز بتبع انتقام از هم گذرانیدند - و خافی خان این حکایت بنوع دیگر در تاریخ خود آورده - اگرچه تحقیق خان بزبور (که فیما بین محرر و آن مرحوم رابطہ نام بود) در جذب مرآة العالم و عالمگیر نامه معلوم اما چون نوشته (که از زبان رفقای آن قلندر استماع افتاد - و غرابیت بیشتر دارد) درین جا ثبت میگردن - که آن قلندر از پهلوانان عیار پیشه ایران بود - که آن گروه بشوخی و سرکله زدن از آمریکا بزور (ز بستانند - و بهوا می پرانند - ازین مرد هم مکرر در سورت و برهان پور کارها سرزده بود - چون گذر سیاحتش بساحت دهلی افتاد از امرای ایران رعایتها یافته قلندرے چند فراهم آردن - و هر روز بباغی با رود و سرود میگذرانید - این مقدمه شهرت گرفته برخه بکیمیا گری و جوق بدزدی و رهنی متهم کردند و آخر بعرض رسید که جاسوس شاه اسم - چون جرأت و دلیری او

معاون همگنان بود کوتوال حسب الامر هنگامی که در خواب بود زنده بدست آورده مساسل بحضور پادشاهی برد - اعتماد خان بهزدهش حال مامور شد - بعد از استفسار هر چند گفت که من سیاح گداپیشه ام مفید نیفتاد - تهدید زبانی فرمود - آن اجل گرفته دید که دهائی نیست - گفت اگر امان دهید بگوش خواب آنچه هست میگویم چون نزدیک رسیده خم شد که چیزی بگوید با آنکه هر دو دست او بسته بودند بسرانگشتان نیده چه شمشیری (که بر مسند اعتماد خان گذاشته بودند) چنان بچستی و چالاکي گرفته با غلاف بر سرش زد که بکدر خیاره گردید - ^(۲) بهر تقدیر پادشاه بوقع قتلش بسیار متأثر و متأسف گشته پرتو التفات به حال بازماندهای او افکند و پسران و خویشان را باضافه منصب و دیگر مواهب و مواهب کامیاب فرمود *

* آله وردی خان *

عالمگیر شاهی مهین پسر آله وردی خان مشهور است - جعفر نام داشت - اگرچه مزاج این پدر و پسر و دیگر برادران همه بمزاج و مطایبه مجبول و بشوخی و بیباکی مفسور و همه از یک کرباس بودند (چنانچه تا امروز هر که ازین سلسله است بتقاید اسلاف از سر سخریت و مضحکه فرا نمی استند - و در هزل جد دارد) میرزا جعفر را با پدر از ابتدا موافقت نبود - دامن همت بکمر تلاش برزده

(۲) نسخه [ج] یکدو چنانچه گردید *

بعداً قطره زن عرمه روزگار بود - بیداری بخت و حسن سعی مورد
الطاف اعلی حضرت گشته در سال بیست و یکم بمذنب هزار
در مد سوار سرفرازی یافت - و در سال بیست و سیوم بخدمت
قواریل بیگی که از شی اسف اعتبار اندوخت - و پستتر اضافه مذنب
یافته بفروداری جانی (۲) مامور شد - و بعد از هزیمت دارا شکوه چون
باغ نور منزل بموکب عالم گیري نصارت یافت اول حکم (که از ممکن
خاطر پادشاهی بمذنبه نفاذ رسید) تعیین مشارالیه اسم بفروداری
متهر و نظم مهمات آن چکله و تادیب مفسدان آن سرزمین که باتطاع
دارا شکوه تعلق داشت - و از تفرق مردم او (که بظلم و نسق مهام آن
قیام می نمودند) مختل و نامنظم شده تهر سرشتان واقعه طلب
آنجا سر بفساد برداشته طریق بغی و عصیان پیبوده بودند - او
بعطای ماده فیل و از اصل و اضافه بمذنب سه هزار سه هزار سوار
ازان جماعه هزار سوار دو اسبه سه اسبه مباحات اندوخته رخصت
پذیرفت - و پستتر بافرونی مذنب و خطاب آله وردی خان
عالمگیر شاهی بلخنامی یافت - و در سال سیوم از فروداری متهر
تغیر شده بفروداری گورکهور تعیین گشت - و در سال هفتم جبهه سای
آستان خلافت گشته چهارده زنجیر فیل (که از زمیذار مورنگ
گرفته بود) با نه زنجیر فیل پیشکش خود از نظر پادشاهی گذرانیده
مورد عاطفت گردید - و مدتها دران محل گذرانیده در سال نهم

بافزایش منصب و ارسال فرمان تفویض فوجداری مراد آباد کامیاب
 مراد گردید - و در سال دهم از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و
 سه هزار سوار در اسبه سه اسبه مرود عاطفت شد - و از تغیر
 بهادر خان کوکه بنظم موبه آلهاباد شتافت - و در سال دوازدهم
 سنه (۱۰۷۹) هزار و هفتاد و نه هجری همانجا بساط حیات
 در پیچید - بشجاعت و همت شهره روزگار بود - و بچود و سخاوت
 دسته باخذ داشت - و خالی از کمال نبود - شعر میگفت - صاحب
 دیوان است - از دست *

* کمتر ز ناشق نتوان بود در طلب *

* صد تیشه میخورد که رساند لب بلب *

و با این خوبیا با پدر نمی ساخت - مشهور است که چون
 آله ردی خان بنا بر جهته بغضب سلطانی در آمد و اعلی حضرت
 سر دیوان فرمودند که این را کشیده بدر آرند جعفر چست و چالاک
 از دنگل بر آمده از عقب گردبان پدر را گرفته کشید - و بدر ساخت
 پدر که همیشه شاکي بود زبان شکوه درازتر ساخت - جعفر باعتماد
 در آمد که هرگاه عدول از حکم پادشاهی ممکن نبود البته دیگر
 باین امر اقدام می نمود - دران وقت ما را جای رونمودن نمی ماند
 و شاید حمیت و غیرت آن وقت کار را بکجا می رسانید - پسرش
 امان الله است - چون در سال دوازدهم عم او حسن علی خان

(۲) نسخه [ج] کشیده بدر ساخت (۳) نسخه [ب] فراز تر *

بفوجداری مظهر دستوری یافت ادرا فوجدار نواحی اکبر آباد ساخته
 باعانت خان مزبور مامور کردند - پس ازان خطاب خانگی یافته
 بهمراهی محمد اعظم شاه در جنگ مورچال بدچاپور سال بیست
 و نهم مردانه شربت واپسین پوشید *

* اعتقاد خان میرزا بهمن یار *

بهر یمین الدوله خانخانان آصف خان است - آزاده مشرب
 ابالی منش فراغت دوست عشرت گزین بود - ایام زندگانی را^(۲)
 به بهین آئین بسر برده اسباب ثروت و مکنت آنچه باید مهیا داشته
 داد عیش میداد - با فوج و فوج کشی کاره نداشت - در کمال
 آسودگی و بیغمی شبی بروز و روزی بشب میروسانید - در مهربانگری
 هرگاه میخواست بتمارض از رکاب پادشاهی تقاعد نموده در هر جا
 بساط آرامش و تن آسانی می گسترد - و گاه بتقریب ملاقات برادر
 خود شایسته خان سره بدکن می کشید - و گاه بهمین بهانه
 بولایت بنگاله می شتافت - اوضاع مختصره و کلمات متنوعه او بسیار
 بر زبانها ست - نظر بر حقوق نیاکان عالیشان او و انتساب او بخاندان
 خلافت (چه اعلیٰ حضرت و چه خلد مکان) از برخی تکلیف نوکری
 مرفوع القام داشته در مراعات خاطرش میکوشیدند - و در سال دهم^(۳)
 جلوس فردوس آشیانی به منصب پانصدی دویمست سوار عزد
 افتخار اندوخت - و پس از فوت پدر عالیقدر باضافه مناسب

(۲) نسخه [ج] زندگی را (۳) نسخه [۱] عز افتخار اندوخت *

امتیاز یافته همواره محفوف عواطف خسروانه بود در سال نوزدهم
از اصل و اضافه بیایه در هزاره دو صد سوار برآمده در سال بیست
و دوم بمنصب سه هزاره سه صد سوار و خطاب خانه زاد خانی
چهار مباحثات افروخت - در سال بیست و پنجم از دکن (که بدیدن
برادر خود شایسته خان رفته بود) معاودت نموده سعادت اندرز
ملازمت پادشاهی گشت - از پیشگاه خلافت در آخر همین سال
بمنصب چهار هزاره پانصد سوار و خطاب موروثی اعتقاد خان (که
پدر و عم او باین نام ممتاز بودند) مطرح انظار نوازش گردیده
بتفویض میربخشی گری سرمایه اعتبار اندوخت - از آنجا (که
اکثر باظهار بیماری مراسم عهده مرجوعه را نمی توانست بتقدیم
(سائید) سال بیست و ششم هنگام معاودت الویة پادشاهی از کابل
بدار الخلافه چون ساحمت لاهور بعز نزول سعادت پذیر گردید
التماس نمود که چندی در دار السلطنت اقامت گزیده بمعالجه
پردازد - از بنده پروری بشرف دستوری بر نواخته بتقرر سالیانه
شصت هزار روپیه خورسند ساختند - و پس از حصول صحت در سال
بیست و هفتم بدرگاه خسروی ناصیه سا گشت - از خانه زاد نوازی
ببعلالی منصب و خدمت بآئین سابق سرافراز گردانیدند - و او
تا آخر سال سیم بدان خدمت والا رفت بے دوائی طمع و اغراض

(۲) در [بعضی نسخه] محفوف و مشمول عواطف خسروانه بود (۳) نسخه

[ب ج] بفر نزول سعادت پذیر .

نفسانی در کمال استغنا و بے پروائی پرداخته بخیرگی ستوده نادی
 اندرخت - و بعد از جنگ داراشکوه در مقام سموگدهه که شکارگاه سمن
 مشهور با حراز ملازمت عالمگیری کامیاب امتیاز گردیده در سال پنجم
 باضافه هزارگی بمنصب پنجهرزگی هزارسوار مطرح انظار عنایت
 خسروانه گشت - و در سال دهم بمرحمت عالم اختصاص یافته
 بدیدن برادر کلان (که دران ایام ناظم بنگاله بود) از پیشگاه سلطنت
 مجاز گردید - و مدتی دران ولایت بعیش و کامرانی اوقات گذرانیده
 در سال پانزدهم سنه (۱۰۸۲) هزار و هشتاد و درم هجری بسیر
 عالم بالا شتافت - خدایش رحمت کند - عجب مرد راست
 و درست بے ساخته و بے پروا بود - حق پرستی و فقیر دوستی
 بکمال داشت *

گویند روزی بدیدن مجذوبی کوچه گرد بے سر و پا شتافته بود
 چون این حرکات مذاقی سطوت امارت اسمت پادشاه از روی تعرض
 پرسید که کسی آنجا از بندهای پادشاهی هم بود - عرض کرد که
 یک همین سیاه روی بود - و دیگر همه بندهای خدا بودند - پسرش
 محمد یار خان نیز در خوبیا یکدای زمان بود - احوالش جدا
 به تحریر آمده - و دختر او فاطمه بیگم زوجة مقتدر خان بن
 فخرخان نجم ثانی در آخرها پیش خلد مکان اعتباری داشت
 و صدر النساء بود *

• اقصی الفضات قاضی عبد الوهاب •

نبیره شیخ محمد طاهر بوهرة است - که در یمن گجرات سکونت داشت - تحلی بفضل و کمالات بافته بحر مین شریفین شرافت (۲) و بشیخ عالی متقی (رحمه الله) پیوست - و مرید شد - و در درج و نقوی و من حدیث یگانه روزگار گردید - چون بوطن اصلی معارفت نمود بدعتهائی (که اعتقاداً و عملاً در قوم خود شایع بود) برداشت و در شکست گرده مهدویه پیروان سید محمد جونپوری میکوشید و حسب وصیت شیخ خود مداد بجهت طلبه علم راست مدرک و در وقت حل کردن آن تدریس می نمود - مبغثت که یکی از دیگره چرا مانع شود - مجمع البحار غریب المصنوع حدیث از تالیفات مشهور او است - در سنه (۹۸۶) بهصد و هشتاد و شش مدان اجمن و سازنگردور مالوه جمع در اثنای راه برو ریخته کارش نامام رساییدند گویند عهد کرده بود که تا سیاهی تشبّع و بدعتهای دیگر از دل قوم خویش شست و شو ندهد دستار بر سر نه بزدن - چون در (۹۸۰) نهصد و هشتاد عرش آشیانی داخل گجرات شده با شیخ ملاقات نمود دستار را بدست خود بر سرش پیچید - و گفت ایقای نذر شما بر ذمه من است - و مبرزاً عزیز کوکه را بحکومت آنجا نامزد ساخت شیخ بیادری میرزا اکثر رسوم آن قوم را برانداخت - پس از چند (که ایالت آنجا بیک از امرای ایوان باز گردید) آن جماعه باعامت او

(۲) نسخه [ب] و در زهد و نقوی (۳) نسخه [ج] به وطن اصلی •

بتازگی سرخلاف برداشتند - شیخ دستار از سر بکشد - و بعزم دار الخلافه آگره کمر بست - و با وصف فزع سید وجیه الدین گجراتی ممتنع نشد - و رسید آنچه رسید - نعلش او را از مالوه بنهر و اله (که عبارت از پتن اسم) آورده بخوابگاه نیاگانش سپردند *

قاضی عبدالوهاب در علم فقه و اصول مهارت تمام داشت - و در همد فردوس آشیانی مدتی بخدمت افتای پتن که مولد اوست می پرداخت - هنگامی (که شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بانظام مهمام صوبه دکن مامور گردید) قاضی بخدمت شتافته رعایت و احترام یافت - و از ابتدای جلوس آن شاه فتح نصیب بر سرور فرمان روائی همدوستان بخدمت جایل اقدر قضای عسکر در کمال استقلال و غایت نفاذ حکم و نهایت اعتبار و اقتدار اشتغال داشت و این امر چنانچه از قاضی مذکور متشی شد از پیشینیان کسی را باین استقلال نشد - چه مزاج پادشاهی آنهمه مصروف پاس امور دنییه بود که نظم و نسق مملکت بدین وسعت جز بحدود و سیاست شرعیه بکار نمی رفت - قضات بلاد و قصبات با حکام و ولایات^(۲) تار بزر می فروختند - قاضی حضور (که بزهد و تدبیر خود را و نموده در تمشیت امور جزری و کلی لوای آنرا و لا غیری می افراشت) آمرای عمده از حساب بر میداشتند و از حسد چون کباب می سوختند

(۲) نسخه [ب] نماز بزر می فروختند - و در [بعضی نسخه] ناز بزر

می فروختند - اما صحیح تار است که بمعنی قصاص و داد قتیل باشد *

و با این همه میگویند که قاضی در اخذ و جرید طولی داشت
و زرهایی خطیر انداخته بود - مه‌آبت خان لهراسپ (که به بیباکی
و شوخی شهرت داشت) هنگامی (که بیساق دکن مرخص شد - و در
حوالی دارالخلافه بدرخواست مساعدت روزی چند فرارکش نمود)
دران اثنا سراغ یافت که سه چهار لک روپیه را جنس کشمیر و آگره
خریده قاضی با مال تجار باحمدآباد میبرد - از قاضی دل‌بری داشت^(۲)
همه را کشیده طلبید - و بسپاه تذخوای نمود - پس از آنکه بعرض
بادشاه رسید جواب داد که از روی اضطرار از سوداگران بطریق قرض
گرفته‌ام - با منافع بآنها خواهم رسانید - قاضی سوای اغماص مصلحت
دید - و در سال هفدهم بسبب استیلاي مرض از حسن ابدال برفتن
دارالخلافه مجاز گردید - و سید علمی اکبر قاضی لاهور بنیابت او
مامور گشت - و در سر آغاز سال نوزدهم هیزدهم رمضان سنه (۱۰۸۶)
هزار و هشتاد و شش هجری در شاهجهانآباد داعی اجل را ابیک
اجابت گفت - چهار پسر داشت - نخستین شیخ الاسلام که بقضائی
دارالخلافه قیام داشت - بموجب طلب بحضور (سیده) از انتقال پدر
بخدمت نضای عسکر معلی معزز گردید - او بخلاف پدر دیانت
واقعی داشت - و درع و صلاح او منسوب برپا نبود - از ترک پدر
(که لک شرفی و پنچ اک روپیه نقد و جواهر و جنس بسیار بود) دایم
نگرفته بدیگر در نه تسمی نمود - بکمال نیک نفسی زیست میکرد

عطر بر فساد زمانه (که مزاجها بکذب و زور آشنا شده) انفصال قضایا
بر بینه و شواهد نمی نمود - و بیشتر ارخانی عذاب میکرد - تا مدعی
و مدعی علیه باهم بفهمند *

گویند در باب جواز مهم بیجاپور و حیدر آباد پادشاه از
(۲) استفسار مسئله فرمود - او خلاف مرضی جواب داد - و در سال
بیست و هفتم بتوفیق فطری آهی جذبه در ربود - مستعفی خدمت
گشته از تعلقات دنیوی دامن افشاند - با وجود عنایات پادشاهی
و تحریض بر عدم ترک خدمت قضا عذاب توجه از طرفی که رفته بود
نگرداند - و بتجویز او قضای اردر بسید ابو سعید خویش تاضی
عبدالوهاب که در دارالخلافه بود تفویض یافت - و در سال بیست
و هشتم بسفر حجاز مرخص گشت - و پس از معارفت بپندر سورت
خلد مکان باعزاز طلب داشت عذایت زیاده بحال او مبذول نمود
چنانچه مکرر عطر بدست مبارک بر جامه اش مالید - و تکلیف قضا
و مصادرات بمیان آمد - ابا نموده التماس کرد که چند رخصت
وطن شود - که زیارت مقابر بزرگان و ملاقات عیال و اطفال دریافته
خود را برکاب رساند - پس ازان از جذاب آهی مسئلت می نمود
که باز آلودگی عمل پادشاهی نشود - اتفاقاً در سال چهل و دوم فرمان
شوق عنوان مصحوب نورالحق برادرش صادر گردید - بارادگی آنکه بعد
آمدن بحضور اگر شغل مصادرات اختیار نماید بار مفوض گرد

مشار الیه ناچار باکراه با دل ناخواه (که همواره از جناب خداوند
حقیقی مستدعی بود که آلوده عمل پادشاهی نشود - و زود بمقصد
اعلمی پیوندد) از احمدآباد بار سفر بر بسمت - در همان ایام مرض
اشتداد گرفت - و در سنه (۱۱۰۹) یکهزار و یکصد و نهم هجری طرفه
(که جاذبه اش گریبان گیر بود) شتافت - پادشاه نیز نظر بر تقدس
ذات او افسوس فرموده کلمه حق بر زبان راندند - که خوشا حال او که
بعد از حج خود را ملوث بامور دنیا نساخت - درین سلطنت دوسه ساله
تیموریه در دیانت و خدا پرستی مثل او قاضی نگذشته - پیوسته
در حالت قضا هم مستعفی بود - پادشاه نمی گذاشت تا به تفریب
مهم بیجاور (که جنگ مسلمین است) خود را کشید *

این امر جلیل القدر را دین بدنیا فروشان سخت آسان گرفته اند
زرها برشوت خرج می کنند - تا با بطلان حقوق مردم صد چندان
ستانند - نکاحانه و مهرانه را حلال تر از شیر مادر میدانند - از قضا
ارثی قضا چه توان گفت - که من علم نصیب اعداست - و دفتر
دیسپاندریه و گفته زمینداران کتاب و شرع آنهاست - هرگاه در شان قضا
با علم و عمل حدیث وارد شده (که از سه قاضی یکی بهشتی است)
و خواجه محمد پارسا (تدس سره) در فصل الخطاب گوید آن قاضی
بهشتی هم مگر قاضی بهشت باشد اندازه گمراهی و ضلالت این قوم
که کمتر از جهال اند که تواند گرفت - آن مرحوم را هم چهار پسر بود

ازان جمله شیخ سراج الدین که دیوان برار بود - و زرهای پادشاهی
 بصرف آورده آخر کار خرقه درویشی پوشید - و در ادرنگ آباد در
 خدمت خواجه عبدالرحمن (که از مدت‌ها خیرباد منصب و روزگار
 گفته بدر توکل زده صاحب وجد و حال بود) مرید گشت - و پس از
 واقعه ناگزیر خلد مکان همراه شیخ خود بدار الخلافه شتافته بوقت
 موعود در گذشت - پسر دیگر محمد اکرم که مدت‌ها مدارت احمد آباد
 داشت - و شیخ الاسلام خان خطاب یافته آخرها نابینا گشته در بندر
 سورت منزوی بود - در عهد خسرو زمان رخت هستی ته کرد - از پسران
 قاضی عبدالوهاب نورالحق و عبدالحق - که با یکدیگر در شکل و وضع
 بسیار مشابه و مانا بودند - در زمره پادشاه هم اشتباه نمود که کدام
 یک است - اولین با احتساب لشکر مامور بود - و دومین بداروغگیهای
 حضور می پرداخت - پسر عبدالحق محمد معالی خان که خوگر
 شراب و شیفته راگ بود - و خون نیز بے حجابانه میخواست - و بشکار
 شوق کمال داشت - درین عهد مدت‌ها بفرجدارچی ملکپور برار (که
 هیزده گروهی برهانپور است) قیام داشته هیزده سال پیش ازین
 کما بیش در گذشت *

(۲)
 باید دانست که بوهرة بزبان هندی بمعنی تاجر است - چون اکثر
 این قوم بتجارت اوقات میگذرانند باین اسم موسوم شده اند - گویند
 قبل ازین بچهار صد و پنجاه سال تخمینا بارشاد یکی از صلحای فضلا

(که ملا علی نام داشت - و قبرش در قصبه کذبایت است) جمع
از اهل گجرات (که در آن وقت عموماً بت پرست بودند) بدین اسلام
در آمدند - و چون آن شخص مذهب امانیه داشت بهمان طریق
گروانیدند - و پس از آن [که سلطان احمد (که از اهرای معتبر سلطان
فیروز شاه پادشاه دهلی بود) بران دیار تصرف یافت - و اسلام شایع
گردید] بتعالیم علمای وقت (که همه اهل سنت و جماعت بودند)
برخی از آن جماعت باین آئین در آمدند - و چون بین الفریقین نزاع
و جدال از قدیم الایام معمول و مستمر است غبار مخالفت میان بکدیگر
برخاست - آنها که بر تشیع مانده اند همواره یکی از ملاحای فضلا
از قوم خود دارند - که در مسائل شرعیه بار رجوع می نمایند - و خمس
مال را بسادات مدینه مذوره می فرستند - و زکوة را بآن رئیس فاضل
میدهند - که بفقرای قوم خود قسمت می نماید *
(۲)

• اسلام خان رومی •

حسین پاشا ولد علی پاشاست - و پاشا بعرف آن ولایت عبارت
از امیر است - بحکومت بصره می پرداخت - و در ظاهر اطاعت
سلطان روم می نمود - محمد عم او بتقریبی از وی رنجیده باستنبول
رفت - بداعیه آنکه برادر زاده را معزول گردانیده خود منصوب شود
چون مطلبش در آن جا صورت پذیر نگشت پیش ابشر پاشای حلب
(که عزل و نصب حکام برخی بلاد متعلقه روم باختیار او بود) رفته

(۲) نسخه [ج] بفقرای قوم قسمت می نماید •

بدن ساوکی و ناشایستگی اطوار برادرزاده ظاهر ساخت - و استدعای
 اقطاع نمود - که محصول آن را صرف حوائج ضروری نماید - ابشر
 بحسین پاشا نوشت - که محله از اواحق بصره بوی باز گذارد
 بعد از آنکه ببصره آمد حسین پاشا بر طبق نوشته ابشر کار بند شد
 و محمد را بدلهوئی نزد خود نگاهداشت - چون محمد با اتفاق برادر
 خود پا از اندازه بیرون گذاشته بے اعتدالی آغاز نهاد حسین پاشا
 هر دو را بدست نموده در آن هندوستان نمود - ایشان با طائف الحیل برکنار
 لکسا از جهاز برآمده ببغداد پیش مرتضی پاشا رفتند - و محمد
 از روی تدبیر و قلیبیس اتفاق حسین پاشا با تزلزلش و وفور خزانه او
 را نموده ظاهر ساخت - که اگر شما با جمعیت خویش آمده او را
 برآرید و حکومت بصره بمن متعلق شود همین خزانه مزبور بشما
 عاید خواهد شد *

مرتضی پاشا این قصه بقیصر نگاشته دستوری گرفت - که
 از بغداد ببصره رفته حسین پاشا را برآورد - و بصره را بمحمد
 سپارد - و چون ابن عزیمت از قوت بفعل آورده نزدیک بصره رسید
 حسین پاشا نیز پسر خود یحیی را با قوچه به نبرد او فرستاد - یحیی
 چون دانست (که با او جمعیت بسیار است - و تاب مقاومت
 ندارد) راه مطارعت سپرده بار پدوست - و حسین پاشا از شنیدن
 این خبر آسیمه سر شده عیال و اموال خود را به بهنها که از مضافات
 (۲) نسخه [ب] مراد شده (۳) نسخه [ب] مذکور

شیراز است برده بقزلباش ملتجی گردید - مرتضی پاشا به بصره آمده هر چند تجسس و تفحص نمود خزانه که محمد نشان داده بود نیافت - ازین رهگذر او را با برادر و گروه دیگر از هم گذرانید - پس از چندے اعراب جزائر از بے هنجاری و بد سلوکی مرتضی پاشا ستوه آمده هنگامه آزادی قتال گشتند - مرتضی پاشا شکست یافته بیغداد شتافت - و جمعی کثیر را از مردم او بتیغ از هم گذراویدند و این مژده را بحسین پاشا رسانیده او را ببصره طلبیدند - او مال و عیال خود به بهیلا گذاشته به بصره آمد - و کار حکومت از سر گرفت - و ده دوازده سال دیگر بایالت و حکمرانی آن آکا پرداخت و همواره با سلاطین عظیم الشان هندوستان طریقه ارسال عرائض و هدایا مساوک میداشت - چنانچه در آخر سال سیوم عالم گبری نامه اخلاص طرار مشتمل بر تهنیت جلوس با اسپان عراقی نژاد برسم پیشکش فرستاد *

(۳) بالجمله چون مرغان درای ملک روم بذایر بواعث نزاع و خلای که از سرزد یحیی پاشا را بجایش تعیین فرمود مشارالیه نتوانست دران مرزد بوم اقامت ورزید - و روی رفتن نزد قیصر هم نداشت تا کام با اهل و عیال و معدودے ازو لازم آن جلای وطن اختیار کرده روی عزیمت بایران دبار نهاد - پس از وصول دران سرزمین بوی عزایت نشنید - و گل التفات نچید - برهنه بوی اقبال بصمیم عزه

هندوستان نموده رهگرا گشت - و این اراده دولت آماده او در پیشگاه خلافت درجه استحسن پذیرفته خلعت با پالمی و ماده فیل حواله گزیده شد . که در راه بآن غریبت گزین دیار امانی و آمل رسانیده امید وار جلائل مراحم نماید - چون دوازدهم سال پانزدهم صفر سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد هجری بحوالی دار الخلافه شاهجهان آباد رسید بخشی الماک اسد خان و صدرالصدور عابد خان قانلهوری دروازه شهر پناه پذیرا شدند - دانشمند خان میربخشی پیشوا آمد - و در بارگاه خلافت آداب موافق ضابطه بجا آورده باجازهت بوسه دادن تخت و مساس دست پادشاهی بر پشت او سرش از آسمان در گذشت - یک قطعه لعل تیمت بیست هزار روپیه و ده سر اسپ پیشکش گذرانید - و بنوازش یک لک روپیه نقد و دیگر انواع عطایا سرافرازی یافته بمنصب پنجزاری پنج هزار سوار و خطاب اسلام خان بلند نامی اندوخت - و حویلی رستم خان دکنی (که منزله ستم عالی بر لب آب جون) با فرش و دیگر لوازم و یک منزل کشتی (برای آنکه سفینه سوار از راه دریا بمنجرای پادشاه می آمده باشد) مرحمت گردید - و افراسیاب پسر کلانش بمنصب دو هزار سوار و خطاب خانی و دیگر پسر او عالی بیگ خطاب خانی و هزار و پانصدی ممتاز گشتند - و پس ازان باضافه هزار سوار و تنخواه ده ماهه نقد و معافی خوراک دراب چهار

مراد افروخت - و پستو بتفویض صوبه‌داری مالوه اختصاص یافت *

ازانجا (که شجاعت و فراست از جبین حالش پیدا و داندانی

و باست از جبهه درگارش هویدا بود) بالطف پادشاهی مرتقی

والا پابه امارت هندوستان شد - مرکوز خاطر خلد مکان آنکه اهل

و عیال خود طابیده دل نهاد توطن این مرز و بوم گردید - او بذات وجه

در طلب قبائل و پسر سیهوین خود مختار بیگ تعلیل می نمود

و بلایت و لعل میگذرانید - ازین جهت از منصب بر طرف شده

و از دولت حضور مهجور گردیده در ارجین رحل اقامت انداخت

در آخر سال یازدهم بالتماس عمده الملک خان جهان بهادر ناظم

دکن ببعالی منصب و خدمت فابز گشته بسرداری فوج هراول

همه بخش ارباب و غا گشت - و مکررا با عساکر عادلشاهی و نبیره

بهاول بیجاپوری صف آرائیها اتفاق افتاد - در نوزدهم سال یازدهم

ربیع الآخر سنه (۱۰۸۷) هزار و هشتاد و هفت هجری در عین ترازو بودن

جنگ با غنیم جائی که خان مذکور بود قضا را وقت تقسیم آتش

در باروت افتاده قبل رم خورده راست در فوج غنیم رفت - مخالفان

هجوم آورده گرد گرفتند - و ریسمان عمارت بریدند - و چون بر زمین

افتاد او را با پسرش علی بیگ خان بته تیغ در آوردند * * بیعت *

* اجل راه سر کرد و افتاد پیش *

* کشان سوی دام فدا صید خویش *

(۲) در [بعضی نسخه] گشته خان مذکور بسرداری *

ادرا زندگی مهلت نداد - و الا کارکردگی و خدمت طلبی با پردایی
و درست اندیشی جمع داشتند مصدر کارهای نمایان میشد - بزرگی
(۲)
و عمدگی بار میزدید - طبع موزنی هم داشت - از دست * رباعی *

* یکچند که سیر بینوائی کردیم *

* بر درگاه کبریا گدائی کردیم *

* بردیم درسم هدیده اختی ز جگر *

* تا با سگ درست آشنائی کردیم *

و بعد فوئش افراسیاب خان از اصل و اضافه بمنصب دو هزار
و پانصدی هزار و پانصد سوار و مختار بیگ (که با متعلقان پدر
در سال هیزدهم باوجین رسیده غایبانه بمنصب هفتصدی صد سوار
سرافراز شده بود) بمنصب هزار و چهل صد سوار سر برافراختند
و اموال خان متوفی سه لک رزیه و بیست هزار اشرفی (که در
ادجین و شولا پور ضبط شده بود) بهسرانش معاف گشته حکم شد
که مطالبه پدر را جواب کنند - و پس از آن افراسیاب خان بفوجداری
دهامونی مامور شده در سال بیست و چهارم بفوجداری مرادآباد
از انتقال فیض الله خان کامیاب مراد گشت - و در همین سال مختار
بیگ بخطاب نوازش خان مورد نوازش خسروانی گشته در سال سیم
بفوجداری و قلعه داری مهندسور رایت افتخار افراشت - و در سال
سی و هفتم بحر است چکله مرادآباد مامور شد - و پس از آن

بفوجداری ماند و ازان بعد بحکومت ایلاچپور متعین گردید - و در
سال چهل و هشتم بصوبه داری کشمیر درجه اعتبار پیمود *

• اعظم خان کوکه •^(۲)

معروف بفدائی خان کوکه مظفر حسین نام برادر کلان خانجهان
بهادر کولکدش است - در عهد اعلیٰ حضرت بدوام خدمات حضور
بمزید رشادت و اعتبار نامیده احوال افروخت - ابتدا بداروغگی
عدالت فایز شده و پستتر بمرافقت سفیر بیجاپور بایصال بره
عطایابی صاحبقران ثانی بهادل شاه والی آنجا مامور گشت - و در
سال بیست و دوم بخدمت تونک سربراخست - و در سال
بیست و سیوم بخششی گری اهدیان یافت - و در سال بیست و چهارم
از اصل و اضافه بمنصب هزاره چهار مد سوار و بخششی گری
منصبداران کابل و داروغگی توپخانه آنجا مفتخر گردید - و در سال
بیست و ششم شرف اندوز حضور گشته بتفویض میر تونکی بر خود
بالید - و پس ازان داروغگی فیول خاصه و پستتر داروغگی افیال حلقه
نیز بدر مفوض شد - و در سال بیست و نهم بیافتن داروغگی
گرو برداران تحصیل مباحات نمود - و از تغیر تربیت خان میر تونکی
باز ضمیمه کارها گردید - و از راه نوازش و خانه زاد پردی باضافه
پانصدی دو مد سوار بر نواخته در آغاز سال سیم بخطاب فدائی
خان مورد عواطف خسروانه گشت - و بعد ازان (که مهم فرمانروائی

(۲) نسخه [ب ج] اعظم خان معروف بفدائی خان کوکه ،

بقصد اقتدار عالمگیری در آمد) بوسیله نسبت کولتاشی مشمول
الطاف پادشاهانه شده هنگامی (که در تعاقب دارا شکوه باغ اعز آباد
سواد دارا خلافت دہلی از فر نزول جهانبانی نصارت تازه یافت)
اورا بعطای نقاره با نذر آذانه فرموده بهمراهی امیرالامرا شایسته خان
بکفایت مهم سلیمان شکوه (که از لکهنؤ بجناح استعجال طی منازل
نموده اراده حقوق بیدر داشت) مرخص گردید - خان مذکور پیش
از امیرالامرا بجانب بورجه^(۲) شتافته آگهی یافت - که سلیمان شکوه
میخواهد - که باعانت پرتھی سدکھ مرزبان سری نگر از گذر هردوار
گذشته سرے بلاهور کشد - مشارالیه در یک شبانه روز هشتاد کوره
ایلغار کرده بهردوار رسید - آن سرگردان تیه حیرانی از وصول خان
جلالت آئین مجال عبور نیافته ناچار بکوهستان سری نگر در آمد
فدائی خان معاودت نموده ناصیه سالی آستان خلافت گردید - و رخصت
یافت که بخلیل الله خان (که در تعاقب دارا شکوه تعیین شده)
پیوسته ضمیمه جنود اقبال باشد - و در همین ایام (که الویه عالمگیری
بعزیمت ملتان بقصد تصور پرتو نزول افکنده بود) حسب الطلب
بحضور آمده از انتقال ارادت خان موبه دارا دهه بفوجداری آنجا
و گورکھپور دستوری یافت - و بعد از جنگ شجاع و فرار او برفاقت
معظم خان میر جملہ مامور گردید - که ملتزم رکاب سلطان محمد
بوده در تعاقب آن گریز پا بردارد - پس ازان (که سلطان محمد

فرعین نکامشی و گرمی هنگام جنگ و جدال که با عم داشتند از
میر اهنامی معظم خان ستوده آمده بشجاع پیوست - و پستتر (قوم
ادبار و بیدرلتي از سیمای احوالش بر خوانده قرین ندامت و تذبده
بمعمر پادشاهی (جع القهقری نمود) معظم خان حسب الحکم فدائی
خان را با فوجی بکراسمت و خبردار می آن شاهزاده نا موافق اندیش
درانه حضور ساخت - و در سال چهارم از تغییر صف شکن خان
بخندمت میر آتشی خلعت سرافرازی پوشید *

چون آغاز سال ششم خطه دلیذیر کشمیر مهبط موکب عالمگیری
گشت قوم سنبیل (که قبيله ایست از قبائل افغان نبازی که آن طرف
در بای نیلاب ممکن دارند) در سواف ایام برخی از آنها در موضع
(۲) دهکوت موسوم بمعظم نگر (که این روی آب است) اقامت گزیده
مصدّر شر و فساد میشدند - فوجداران و حکام به موجب حکم آنها را
لزمین طرف بآن روی آب در با کوچانیده بودند - درین ولا آن طایفه
بمقتضای جهالت مسالک تمدن پدموده از آب نیلاب عبور نموده
تهانه پادشاهی را متصرف شدند - خان مذکور (که با توپخانه مضمور
در کنار دریای چناب بود) بر طبق یرایغ والا باستیصال آن گروه
پرداخته عرصه آن ناحیه را از خار وجود آنها پیرایش داد - و بذروست
آن سرزمین نموده بخنجر خان (که بفوجدار می آنجا مبعین شده بود)
سپرده معارفت نمود - و در همین سال وقت مراجعت پادشاهی

(۲) صفحه [ب] و نکوت (۳) صفحه [ب] بآن روی دریا .

از لاهور بدار الخلافه چون عرصة شکارگاه کانوادهن مضرب خيام
 پادشاهي گشت فدائي خان بهالش مفسدان توابع پتنه والندهر (که
 از راه ناماقتبک بيني سرفساد برداشته بودند) معین گردیده کاربند
 حکم گشت - سال هفتم بمنصب چهارهزاري در هزار و پانصد سوار
 مربرافراخت - و در سال دهم بفوجداري گورکهور باضافه هزار و
 پانصد سوار بمنصب چهار هزار و چهار سوار بلندرتبکي يافت
 و پستر موبه داري اودهه نیز ضميمه گردید - و در سال سیزدهم
 بهضمير رسیده بصاحب موبکي لاهور اعلام سوافرازي برافراخت
 چون در منزل غريب خانه شکست غريب باحوال محمد امين خان
 موبه دار کابل راه بافت او از لاهور بهشار شتافته بضبط آن نواحي
 پرداخت - و پستر ببساق جمو متوجه شد - و چون در همين ايام سال
 هجدهم سواد حسن ابدال معسکر پادشاهي گردید فدائي خان از
 تغير مهابت خان بنظم کابل درجه پيمای ارج بلند نامي گشته بافوج
 شايان و سامان فراوان مرخص گردید - و بهراولي آغرخان بهالش
 افغانان بدسگال کوشیده براه بازارک و سه چوبه جنگ کتان از پشاور
 بهجلال آباد رسيد - و از انجا بکابل رفت - و وقت برگشتن افغانان
 زياده از مورد ملخ فراهم آمده سد راه گردیدند - کارزار سخت
 واقع شد - فوج هراول از توزک افتاده اکثر توپخانه و بهير بتاراج
 رفت - نزديک بود که چشم زخم عظيم بار هم رسد - مردانه های

تجداد افشوده قبل را محفوظ نگاه داشت - و باز آغر خان را از تهمانگ
گندمک طلبیده هرادل ساخت - و باز دیگر بر سر کتل جلک که دره
دشوار گذار اسمت نبرده معب اتفاق افتاد - سوای تیر و تفنگ
آنقدر سنگ فیل ربا از تلهای کوه می غلطانیدند که عرصه بر لشکر
پادشاهی تنگ گردید - به محض تأیید ایزدی چندان تلاشهای دلیرانه
بکار رفت که آخر کار افغانان روگردان شده متفرق گشتند - فدائی
خان به معذانی فتح و نصرت بجلال آباد رسیده در احوادث محکما
و تعین تهنجیات پرداخت - و در دفع آن طایفه شورش انگیز از
مراقب تلخمت و تاراج و تخریب مساکن و مواطن چندانکه ممکن بود
مسمعی جمیله بفعل آورد - و در پیشگاه خلافت نیکو خدمتیهای او
مقدورن تحسین و آفرین گشته بخطاب اعظم خان کوکه فرق مباحثات
بذره اعلیٰ سود - و در سال بیستم به حضور آمده از تغیر امیرالامرا
بنظم عمده موبغ بنگاله اختصاص یافت - و در سال بیست و یکم
چون حکومت آن مملکت بپادشاهزاده محمد اعظم شاه مقوض گشت
موبغ بهار از تغیر وکلای شاهزاده مذکور نامزدش گردید - خان
مشار الیه رهگرای عزیمت تعلقه بود که نهم ربیع الآخر سنه (۱۰۸۹)
هزار و هشتاد و نهم هجری باخترت سرا شتافت - حویلی خان مذکور
واقع لاهور از مکانهای عمده آن بلده است - مدتها اقامتگاه موبه داران
آنجا بود - پسر کلانش صالح خان (که خطاب فدائی خان یافته)

احوالش بجای خود رقم پذیرفته - در ^(۲) سال سی و سیوم عالم گیری در فوجدارى
گوالیار بر گدھے ناخته به تیر بندوق در گذشت *

• افتخار خان سلطان حسین •

پسر کلان امانت خان میر بخشی سن - چون پدرش سال بیستم
شاهجهانی در بلخ جهان گذران را پدر در نمود پادشاه قدر شفاست نظر
بر نیکو خدمتیهای آن بگذر کار طلب تلاش ممد پسرانش را منظور
نظر تربیت فرموده در سال بیست و یکم سلطان حسین بداروغگی
قورخانه سرفرازی یافت - و در سال بیست و دوم بداروغگی داغ
از تغیر رحمت خان سر عزت برافراخت - و در سال بیست و چهارم
بفوجدارى میان دو آب سرمایه اعتبار اندوخت - و در سال سی
و یکم باضافه سوازان از اصل و اضافه بمنصب هزارى پانصد سوار
کامیاب درآمد گردید - و بهمراهی مهاراجه جسونت (که بصلاح اندوزى
دارا شکوه حقیقه بمقابل شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر تعیین
شده) رخصت مالوه یافت - در همان ایام آن شاهزاده نصرت نصیب
به معذانی اقبال از در بای نویده گذشته بدان صوبه در آمد - راجه
مد راه گشته مستعد کارزار گردید - پس ازان (که سوان نامی) (اجپوت
علف تیغ عالم گیری شدند - و مهاراجه هوش باخته راه فرار گرفت)
جمعی از کمکیان بموکب عالمگیری پیوسته بسیاریه جان بدر بردند
(۲) نسخه [ج] در سال سیوم (۳) در [بعضی نسخه] بر کوٹھے ناخته •

سلطان حسین (که با معتبران به پیش آهنگی هراول متعین بود) خود را بکنار کشیده راه آگره سر نمود - و چون سیر فرمان روائی هندوستان بجلوس عالم گیری تزیین پذیرفت از آنجا (که جوهر ماهیت او خالی از فروغ آگاهی نبود) باذواع التفات پادشاهی مفتخر گشته باضافه منصب و خطاب افتخار خان چهارم مباحات اوردهمت و بعد از جنگ شجاع از تغیر سیف خان بخدمت آخته بیگی و از اصل و اضافه بمنصب در هزار سوار امتیاز گرفت - و در سال ششم از تغیر فاضل خان (که بوالا پایت وزارت برآمد) بخدمت مبر سامانی خلعت افتخار پوشید - و چون خان مذکور پی بمزاج پادشاهی برده بود مدتها کار را باستقلال تمام سرانجام داد *

در سال سیزدهم پادشاه رسانیدند که شاهزاده محمد معظم ناظم دکن از بدهمنشینی و طبیعت پرستی بغریب خوشامد گویان از جا رفته اراده خود رائی و خود آرائی دارد - لهذا او را متعصب و محرم راز دانسته (خصمت دکن یافت - و اندرز تلخ و شیرین در خور وقت بزبان او حواله رفت - مومنی الیه خود را عجل و چشمان رسانیده امانت برگذاشت - چون پادشاهزاده را مشرب اخلاص صافی بود و اخبار ناراست امعان صدق نداشت جز تسلیم و رضا طایبی جوابه سرفزه - و ببرات ذمه اش بر پادشاه متحقق گشت - و غضب بملطف تبدیل یافت - اما درین ضمن بمساعمت بدگویان قابو جو بنابر خفته عتاب متوجه حال افتخار خان گردید - و بعد رسیدنش بحضور

با آن همه اعزاز و اعتباری که داشت مورد برطرفی منصب و خطاب شده گرز بردار تعیین شد - که او را از دریای اٹک در گذرانند - و در سال چهاردهم بغفور تقصیر و بحالی منصب و خطاب مجدداً مشمول التفات گشته بنظم مربی کشمیر از تغیر سیف خان مامور گردید - و پستتر از کشمیر معزول شده دران هنگام (که شورش افغانان کابل شده بود) او باقامت پشاور رخصت یافت - و در سال نوزدهم بغوجداری بنگشاه نامزد گشت - و در سال بیست و یکم بحکومت اجمیر مرخص شد و پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر دستوری یافت - و در سال بیست و سیوم بغوجداری جونپور سرافراز گردید - و در سال بیست و چهارم سنه (۱۵۹۲) هزار و نود و در هجری همان جا بساط هستی در نوردید - پسرانش عبدالله و عبدالهادی و عبدالباقي بحضور رسیده خلایع ماتمی یافتند - و در عهد خلد منزل یکی از آنها بخطاب امالت خان مخاطب گشته بنیابت مختار خان بامور خانصامانی می پرداخت - درین عهد کمال افلاس و فلاکت سرزده بدکن آمد - قدر شناسیهای نواب آصفجاء بغریادش رسیده بدیوانی دکن منصوب گردید - و آخرها بحراست حیدرآباد متعین گشت و درانجا پیمانۂ حیاتش لبریز گردید - و دیگرے بخویشی معزور خان شهرت داشت - خطاب تفاخر خان یافته در عهد محمد فرخ سیر قلعه دار و حارس بیجاپور شده همدتها دران ویرانه بمر برد

و دره از آسودگی و جمعیت بر احوال پر اختلالش نکشود - همانجا زندگی بسپرد *

* آتش خان جان بیگ *

پسر بختان بیگ (دربهانی ست - که سال اول جلوس خلد مکان در جنگ محمد شجاع جان نثار گردید - نام برده در حین حیات پدر بدر لک (روشناسی پادشاه فایز بود - سال بیست و یکم بخطاب آتش خان لوائی ناهوری افراشت - و سال بیست و پنجم از تغیر سلاح خان بخد مکت میرتوزکی چهره امتیاز بر افروخت - برادرانش یکی منصور خان - که چندی بمیر آتشی دکن مامور بود - پستتر حارس از رنگ آباد گردید - دومین یوسف خان - که در عهد خلد مکان بفوجداری قمرنگر عرف کرنول سرافرازی داشت - و در عصر خلد منزل بنظم موبه حیدر آباد نامزد شد - و پاپرا مفسد را کشت - اعقاب اینها در دکن باقی *

مجموعه از کیفیت پاپرا بزبان قلم میدهد - نام برده از اراذل اهل حرقه تلنگانه بود - در عهد خلد مکان ^(۲) که دستم دل خان بنی مختار موبه دار حیدر آباد بود (پاپرا مذکور خواهر خود را که مالدار بود کشته بدان دستمایه پیدان فراهم آورده) بر کوهی ملجای خود ساخت و دست ^(۳) هزنی و دست اندازی بر مسافری و رعایای آنطرف دراز کرد - فوجداران و زمینداران نواح در فکر گرفتن او شدند - او باستماع

(۲) نسخه [ب] خلد مکانی (۳) نسخه [ب] اطراف *

این امر نزد ونکیب رام زمیندار برگزیده بولاس سرکار ایامکندل شتافته
 نوکرا گردید - و بعد چندی دران جا شروع بقطاع الطریقی نمود
 زمیندار مزبور بعد اثبات دزدی از راه عقید ساخت - چون ^(۲) بر سر
 زمیندار مذکور کسل ماند شده بود در ضمن اسارا رهائی یافته در
 موضع شاه پور عماله برگزیده تری کنده سرکار بهونگیر که جای قلب ^(۳)
 واقع شده با سرور نامی مفسد پیشه دمساز گشت - و درانجا گنجی
 ساخته علانیه بتاخت و تاراج می برداخت - (ستم دل خان قاسم خان
 جماعه دار را فوجدار برگزیده کلپاک (که به مسافت قریب از شاه پور
 واقع گشته) مقرر نموده برای دستگیر ساختن پاپرا تاکید نمود - در
 جنگ قاسم خان کشته شد - و سرور با پر دل خان نامی جماعه دار
 پیادگان همراهی خود در فزون سپاه گری به سفاهت پیش آمده جنگ
 یانک نموده کشته گردید - پاپرا چیره شده به بنای قلعه تاریکده
 پرداخت - و تا رانکل و بهونگیر میزدید - و ابواب بلا بر روی سنگه
 آن دواج می کشود *

خادم منزل بعد فتح بر محمد کام بخش یوسف خان وزیر بهانی را
 موبده دار حیدر آباد ساخته برای گرفتن پاپرا تاکید بلیغ فرمود - خان
 مزبور دلار خان جماعه دار را با فوجی شایان تعیین نمود - نام برده
 در وقتی (که آن شقی بمحاصره کلپاک سرگرم بود) بر سرش رسیده

(۲) نسخه [ب] بولاس سرکار ایامکندل (۳) نسخه [ب] تری کنده (۴)

در [بعضی نسخه] بهونگیر *

بعد زن و خورد او را مه‌زوم ساخت - و در کلباک تهانه قایم نمود
 درین ضمن خسرو پور پاپرا [که با جمعی کثیر از مدعی در شادروز
 محبوس و در شکنجه انواع عذاب بود - و غیر از زن او (که هر روز
 جنس خوردنی برای او می برد) هیچ کس ماذون نبود که پیش از
 (۲) برود] بدست زن خود چند عدد سوهان طلب داشته زنجیر پا
 خویش و چند محبوس دیگر بریده (دز) (که آن شقارت آثار برای
 شکار ماهی بیرون شاه‌پور (فته بود) با اتفاق دیگران برآمده پیادهای
 فکه‌بان محبوس‌خانه و دروازه قلعه را کشته متسلط گردید - باسده
 این خبر پاپرا مضطرب گردیده خود را نزدیک قلعه رسانید - و صدای
 توپ از بالای قلعه بلند شد - چون برادرانش بزمینداران کلباک
 اشاره این معنی کرده بود بمجرد رسیدن صدای توپ دلاور خان
 با فوج روانه گشت - پس از رسیدن متصل شاه‌پور آریزو ستیزه‌گری
 روداد - آخر پاپرا هزیمت یافته بتاریک‌خانه شتافت - چون این خبر
 بیوسف خان رسید اول میرزا عای کار پرداز خود را تعیین نمود
 و ثانیاً خود هم با فوج شایان (سیده) تا نه ماه بمحاصره تاریک‌خانه
 پرداخت - پس ازان جهنده قول استناد نمود - هر که از قلعه
 برمی‌آمد انعام می‌یافت - پاپرا تغییر وضع نموده از قلعه مزبور
 بدر زد - و بدست همان برادر زن گرفتار گردید - چون پیش بیوسف
 خان آوردند خان مزبور بگذر او را جدا ساخته سرار بکضر

(۲) در [انظر نسخه] او بدست زن خورد

پادشاه فرستاد *

* بیت *

* دهقان سال خورده چه خوش گفت با پسر *

* کای نور چشم من بجز از کشته ندردی *

* امانت خان میرک معین الدین احمد *

خان آمرزش نشان میرک معین الدین احمد امانت خان خوافی
 راستی منش درستی آئین - دیده در حقیقت بین - فقیر مشرب
 غنی مزاج - فرشته خوی قدس امتزاج - پسندیده شیم ستوده اخلاق
 صاحب مررت بلند رفاق - سعادت سیمای عالی فطرت - صافی ضمیر
 والا فکر - موسس قواعد دیانت و امانت - مشید بغیان فتوت
 و سماحت - نیکو دای خیر اندیش - کم کینه و مهر بیش - امان
 موطن اسلاف بزرگوار آن حمیده مفات بلده هرات دارالسلطنت^(۲)
 خراسان دیار است - جد کلانش میر حسن نام از پدر گرامی پدر
 خویش میر حسین (که از اعیان آن شهر بود) کیف ما اتفاق (نجیده
 بر سبیل تهاجر بقصبة خواف (که آله ابست مختصر ازان مملکت
 و مردم آنجا از قدیم الایام بکیاست و فطانت شهره آفاق اذن) سره
 کشید - خواجه علاء الدین محمد (که از اکابر و روسای آن مکان بود)
 نظر بر قدم شناسائی نیاگان باستمال و داجرئی پرداخته در خانه
 خود نگهداشت - چون بوارق مجد و شرافت از نامیه حالش امعه
 ظهور میداد مبیة خود را بحباله عقدش در آورد - ناگزیر مشار الیه

(۲) در [بعضی نسخه] که دارالسلطنت *

همان جا (خمت افاممت انداخته صاحب اهل و عيال گردید - پس ازان
 (که خواجه شمس الدین محمد خوانی مشهور خلف رشید خواجه
 مذکور در ملازممت عرش آشنایی پایه افزای بزرگی و اعتبار گشت)
 میرک کمال ولد میر حسن مصطور مع بحر خود میرک حسین
 نزد تغائی خود بهندوستان آمده (وزگار برواه و آسودگی میگذرانید
 درین جا نیز با یک از بذات سادات همشهری خوش پیوند بیوگانی
 نمود - میرک عطاءالله ازان عقیقه متولد شد - که در عیاق بلخ بخشی
 پادشاهزاده محمد اردنگ زبب بود - و بمؤید قرب و اعتبار امتیاز
 داشت - بذایر وجه از شاهزاده جدا شده در زمره ملازمان پادشاهی
 انسلک یافته بمنصب هفت مدی سرافراز گشته اولاً ببخشی گری
 احدیان متعیند کابل و پستردیوانی صوبه پنده تعین یافت - همان
 جا در آخر عهد اعلیٰ حضرت شمع حیاتش به تذبذب اجل خاموش
 گردید - اما میرک حسین در عهد جنت مکانی بمنصب سلطانی
 و التفات خاقانی چهره عزت افروخته بکاردانی و معامله فهمی
 سمت اشتهار گرفت - در سال هشتم جهانگیری بهمراهی شاهزاده
 سلطان خرم مخاطب بشاهجهان بر مهم رانا متعین شد - چون
 ادیپور مضرب خیام شاهی گردید، و کانیهای معتبر رانا تهانه نشین
 گشت مشار الیه ببخشی گری و راقعه نویسی کوهلمیر مامور شد
 (۲)

(۲) نسخه [ب] هم-ری خویشتن (۳) نسخه [ب] کوهلمیر - و در
 [بعضی نسخه] کوهلمیر *

و پس ازان ببخشي گروي دکن سرمايه اعتبار اندوخت - و بعد
 از جاوش صاحب قراني بتقويض ديواني دکن امتياز يافت - و ازان
 هفت تا امروز (که زاده برصد سال است) اين کار از ثمن اين
 خانواده شده - در سال هشتم بانعام ده هزار روپيه و عطای خلعت
 و اسب مهابه گشته بعنوان سفارت با ارمغانی یک لک و بيست
 و پنج هزار روپيه نزد نذر محمد خان والی بلخ برفاقت پايانده ب
 نذر خان مذکور رخصت يافت - و در نامه پادشاهي القاب مومنی اليه
 و ترقی سید صبحم النسب و پسندیده حسب مصدر گرديد - و بعد
 معارفت از توران دیار بذاير جبهه معاتب گرديد - چون فوت نمود
 و پناه در مطالبه سرکار مشغول الذمه ماندند - خاندوران نصرت جنگ
 در بن آشنائي مرعي داشته باعانت خویش براءت آنها حامل کرد
 آنگاه ارشد آن مرحوم ميرک معين الدين احمد مذکور در ريعان
 مدب بود - بعد تحصيل علوم اسميه بنوکري پادشاهي فايز گشته
 در سال (۱۰۵۰) هزار و پنجاهم هجري از پيشگاه خلافت
 ببخشي گري و راتعه نویسی مریه اجمیر پهره (شد میان همسران
 در اوردخت - و پس ازان اغلب که بتقريب کاره بدکن شتافت
 در آنچه شيخ معروف بهکري در نسخه ذخیره الخوانین (که در
 سال (۱۰۶۰) هزار و شصتم بتحریر در آورده) مرقوم ساخته - ميرک
 بن الدين پسر ميرک حسين خواني (که حقيقتم پدر و پدر کلان
 ایشان در بزرگي و قبيله داري از آفتاب بزرگ تر است) در بن حوالی

بفهم و فراست و دانش و حسن خط بهره کامل دارد - و در دیار دکن بعزت بسر می برد - در سال بیست و هشتم شاهجهانی بهمراهی شاهزاده دارا شکوه بیساق قندهار رفته بعد معاودت از آن مهم در همین سال مطابق سنه (۱۰۹۴) هزار و شصت و چهار هجری از پیشگاه فردوس آشنایی بخدمت دیوانی و بخشگیری و راتعه نویسی صوبه ملتان نوازش یافت - و زمان ممتد در آن دیار گذرانید - وضع و شریف و مغیر و کبیر آنجا نظر بر راستی و درستی و صلاح و تقوی (که پیرایه حالش بود) حلقه ارادت در گوش کشیده مریدانه سلوک میکردند - تا امروز میرک جیو زبان زد اهل آن دیار است - دو کورهی شهر باغ و حویله طرح کرده - که بکوئله میرک جیو شهرت دارد و در عهد عالمگیری بدیوانی صوبه کابل اختصاص گرفته بخطاب امانت خان مخاطب گردید *

هرچند نزول اسما از مبداء فیاض بمناسبت معنی ست و معنی را در مطابقت اسم جهد بجا اما این جا نتوان گفت که اسم عین معنی ست - بلکه این را از هزاران شرف و بها ست - در عالم ایجاد و تکوین هیچ صفتی بامانیت و دیانت نمیرسد - بس عزیز و کم یاب - هر جا گل کند بهار نمو برکت است - و سرمایه علو درجات کیمیای اقبال و سعادت است - و سرچشمه افزونی و زیادت - در چار بازار روزگار سودها بدلالگی دیانت برده اند - و در حدیقه زندگانی ثمرات مقصود از شجر امانت چیده *

بالجمله در سال چهاردهم عالم گیري از اعل و اضافه بمنصب
 هزاري دود سوار و از تغیر عنایت خان بدیوانی خالصه شریفه
 و عنایت درات بلور اعزاز اندوخت - و چون سال شانزدهم اسد
 خان (که پس از فوت جعفر خان بامور وزارت بر سبیل نیابت
 می پرداخت) دست از کارها کشید حسب الحکم خان مذکور
 و دیوان تن افراد دفتر خردها بدستخط و مهر خویش می رسانیدند
 از آنجا (که هم ارباب دیانت (که بے شوب ریا و غرض باشد) مصروف
 احقاق حق و بهبود ولی نعمت است) [املا از لوهت لایم خوف^(۲)
 و ترس ندارد - در آن ایام بیگمات محل و خواجه سرایان معتبر (که
 پادشاه راه سخن داشته مغرور قرب و اعتبار بودند) بشوم طمع
 خود مجوز و مکلف کارهای بے ضابطه شده مکرر سفارش بیجا
 میکردند - چون اینجا سفارش رفع نداشت و هرچه متضمن کفایت
 سرکار و رفاه خاق الله می بود بے تحریک محرک بعمل می آمد قطعا
 تیغ شان نبرید - ناگزیر کمر بستیزه چست بسته چون ناخن کاوش
 آنها هیچ جا بند نشد بتقریر عبد الحکیم پیش دست پرداختند
 از آنجا (که بسبب سفارش پیوسته دل نگران و برای استعفا بهانه جو
 می بود بهمین تقریب در سال هیزدهم در مقامات حسن ابدال
 مستعفی گردید - هر چند پادشاه فرمود (که تقریر پیش دست موجب
 استعفا نمی گردد) قبول نذمود - چون نقش دیانت و کاردانی بر لوهت

خاطر پادشاهی مراسم بود فوراً خدمت هراست دار السلطنه لاهور
(۲)
و قلعه دارق آنجا تفویض یافت - و هنگام رخصت دیوانی موبه نیز
ضمیمه گشت - هرچند از قبول کار مالی ابا آرد پادشاه فرمود که
پسرکلانش عبدالقادر سرانجام خواهد داد - درانجا هم سوی هویلی
خوافی پوره متصل چوک کلان هویلی و حمام طرح نموده که مشهور
عالم است - در سال بیست و دهم هنگامی (که مواد اجیر مضرب
خیام پادشاهی بود) بتفویض دیوانی موبجات دکن خلعت امتیاز
یافت - ازان بعد تا امروز این دیوانی اکثر درین دردمان مانده
چون سال بیست و پنجم خجسته بنیاد اردنگ آباد بورزد موکب
پادشاهی فیض آمود گردید حویلی نظام شاه مشهور بسبز بنگله (که
بالفعل حاکم نشین آن بلده است) محل سکونتش بود - بشاهزاده
محمد اعظم شاه تعلق گرفت - خان مغفور خواست که گدھی هرسل را
که در کردهی شهر است خرید نموده بطریق ملتان ببودباش خود
بیاراید - پادشاه حویلی ملک غنبر را که متصل شاه گنج است تجویز
فرمود - آن مرحوم باستعارت راضی نشده از سرکار والا ابتیاع نموه
چنانچه آن هم بکوله اشتها گرفته *

ارائل سال بیست و هفتم چون نهضت پادشاهی بجانب احمدنگر
تصمیم یافت ازانجا (که پیش نهاد خاطر ممالک پیرای خلیفه زمان
تسخیر بیجاپور و هیدر آباد بود) آن حق آگاه از جنگ مسلمین

احترار لازم شمرده فرد استعفای نوکری (که سر دست داشت)
 گذرانید . پادشاه قدر شناس متفلس گشته همراه نگرفت - و بحر است
 خجسته بنیاد گذاشت - پس از چند ماه سال (۱۰۹۵) هزار
 و نود و پنج هجری طایر روح پر فتوحش بسیر هوای حدیقه جهان
 پرواز نمود - جنوبی شهر (که متصل آن درگاه عرفان پناه شاه نور
 حمایم واقع شده) آسود * سید بهشتی شد * تاریخ این واقعه
 یافتند - حقیقه اطلاق این حرف مرگ بر امثال این بیدار دلان (که
 بتحصیل حسنات صوری و انذار مثنویات معنوی زندگی ابد دارند)
 از مرسومات است *

* هرگز نمرده اند و نمیرند اهل دل *

* حرفه ست نام مرگ برین قوم ترجمان *

حقایق آگاه میان شاه نور حمایم (که در پیش صاحب کمال بود)
 اکثر میفرمود - که آنچه مردم از ما می طلبند این بابای پیر دارد
 و اشاره بآن شناسا دل می نمود *

خوافی خان صاحب تاریخ لب لباب (که مرد صادق القول
 انصاف پزیر است) آورده - که دیانت دار و اتعی (که ترقی خویش
 ملحوظ نداشته رفاه خلق بیش از کفایت سرکار منظورش باشد
 و در حکومت او ضرر مالی و جانی نپدید فرسیده) بجز امانت
 خان کمتر شنیده و دیده شد - مکرر اعمال مطالبه دار و زمیذاران

(۲) نسخه [۱ ب] بر هوای *

نادار در محبوس خانه تریب بهلاکت رسیده برای سرکار غیر از
مظلّم و بدنامی حاصل نبود - قلبی بقدر حال بوعده و قسط بهرکس
مقرر نموده سرداد - چنانچه در لاهور یکدفعه ازین وجوه نقصان
در لک رویه از نوشته اخبار نویسان بعرض رسید - بر خاطر پادشاهی
گران گذشت - چون بر کیفیت حال اطلاع شد استحسن فرمودند
در دکن هم ده دوازده لک رویه بابت بقایای سخوات بر ذمه
روایای سقیم الحال بود - که هر سال احدىان و منصبداران تعیین شده
دام وصول ناکرده خود مبلغ موقوفه گرفته طومار ندان می آوردند
همین قسم مبلغ خطیر از پیدشکس به بومیان نادار یک قلم معاف
نمود - اثقاتا روزه پادشاه تعریف دیانت او می کرد - عرض نمود
که مثل من خابین دیگر نخواهد بود - هر سال مال ولی نعمت را
بر باقی داران معاف می نمایم - پادشاه فرمود که میدانم شما خزانه
آخرت ما را معمور میکنید - انتهای کلامه *

فی الواقع در پیشگاه خلافت نقش نوکری آن بزرگوار با این
منصب تلّیل (که زیاده بر دو هزار نبوده) بوضع غریب نشسته
بسا امور که در دایره مردمی نمی گنجید اگرچه همه حکم پادشاهی
بوده از خدا ترسی و مهربان دلی بعمل نمی آورد - و از آن جهت
که خلاف مرضی آقا سم استعفای نوکری می نمود - پادشاه حق آگاه
نظر بر بے غرضی و راست مزاجی او بتغافل میگذرانید *

(۲) نسخه [ب] مروت .

از مخلص خان بخشي نقل کنند که میگفت امانت خان
 طرفه جا در مزاج خلد مکان داشت - در آن هنگام (که پادشاه اورنگ آباد
 بقدم پادشاهی زینت پذیرفت) شاهزاده معزالدين عرضي نمود که
 کار خانجات ما بسبب قلمت مکان بیرون شهر افتاده درین برشکال
 بوسیده می شود - حوایلای سنجریک متوفی که هم امش مشهور
 آن شهر است (که بتازگی داخل نزول شده و هنوز ورثه اش بر نیامده)
 برای نگهداشت اسباب مطلوب - پادشاه بنا بر تعلقه بآن مرحوم
 پروانگی فرمود - ناشنیده انگاشت - باز عرضی شاهزاده از نظر گذشت
 بمحمد علی خان خااسامان (که در قوب و اعتبار سهم و شریک
 فداشت) حکم شد - که بامانت خان سزاولی نموده آن مکان را بکمان
 شاهزاده حواله نماید - آن حق پرست باین هم اعتنا نمود - تا آنکه
 روزی در سواری (که هر دو در جلو بودند) محمد علی خان عرض
 کرد که برای حوایلی مرشد زاده هر چند سزاولی نموده بجائے نرسید
 پادشاه متوجه امانت خان شدند - خان مذکور بے محابا عرض کرد
 که هرگاه درین برق و باران بشاه زاده جا بهم نمی رسد مردم سنجریک
 بیگ را کجا سر و سایه پیدا می شود - من بر خود می ترسم که کل
 و کورے چند دارم - فردا این روز بر آنها ست - معا فرد استغفای
 نوکری گذرانید - که این کار بدیگری مقرر شود - پادشاه سر فرو برده
 هیچ نگفت *

در ارضاع معیشت ضوابط اغنیا بکار نمی برد - و به تکلفات
 دنیاداران اصلاً آشنا نبود - و تحلی بفضیل و کمالات (رسمیه نیز داشت
 ترجمه شریعه الاسلام (که نسخه ایست جامع در آداب شریعت)^(۲)
 از مولفات او ست - و در خط شکسته و نستعلیق صاحب تعلیم
 و تصرف است - هفت پسر و هشت دختر داشت - از همه اعیان
 کثیر مانده - الا وزارت خان متخلص بگرامی (که پسر درم اوست)
 بحضرات شگرف سرآمد اوان بود - طبع موزون داشت - صاحب
 دیوان است - این شعر از مشهور *

* بیت *

* تا قافله سالار جزون فال سفر زد *

* دیوانه ما دامن صحرا بکمر زد *

بک پسر داشت موسوم بمیرک معین خان - پیش ازین چندی
 ودیعت حیات سپرد - ازو فرزند نماند - احوال دیگر اخلاف آن
 غفران پناه مثل میر عبد القادر دیانت خان و میر حسین امانت
 خان ثانی و کاظم خان جد بیواسطه محرز این اوراق جداگانه بر
 صفحه بیان ثبت گردیده - از حسن نیت آن بزرگوار است که درین
 انقلاب آباد (دزگار) که بیک بسط و کشان مژه خاندانهای عظیم الشان
 گرفتار دلت و خواری نگشته - و تا چشم زدن آنکه سر بفاک میسود
 بخاک راه یکسان گردیده (فرزندان او بچهار واسطه تا حالت تحریر
 (که (۱۱۵۹) هزار و یک صد و پنجاه و نهم هجری ست) بعزت

و آبرو دیوانی دکن و دیگر خدمات عمده بے تفرقة حادثه روزگار (که کمتر بدیگران مشاهده میشود) دارند * .

* ایرج خان *

خلف رشید قزلباش خان افشار است . در حیات پدر برشادت و کارطلبی نامی برآورده مصدر بهادری و پدای گردید - و در خدمت داروغگی توپخانه دکن بکاردانی و بیغرضی شهرت تمام گرفت . چون پدرش در سال بیست و دوم شاهجهانی در قلعه دارمی احمدنگر در گذشت او را از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و خطاب خانی و محافظت قلعه مذکور سرافراز ساختند از همه فطری و کرم ذاتی مردم پدر را نگذاشت که متفرق شوند همه را از سپاه و شاگردیشه نگهداشت - و جویای نلم گشت - و از سعادت مژدی و نیک اندیشی قرض پدر را بر ذمه خود گرفته بهرورش خویش و تبار همه مصروف نمود - در سال بیست و چهارم باضافه پانصدی بر نواخته از انتقال قزاق خان بتهانه دارمی پانهری مضاف صوبه دکن نوازش یافت - و پستر بحضور رسیده در سال بیست و پنجم بخدمت میرنوزکی چهره افتخار برافروخت - و چون پادشاهزاده دارا شکوه با لشکرگران بیساق فندهار مامور شد بخشیکری بخان مزبور تفویض یافته بمطای عام تارک مباحات افراخت و پس از معارفت ازان مهم بفوجداری جمو و کانگوه و انعام پنجاه و هفت محل از کوهستان مزبور سربلند گردید - و در سال سیم

چون شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بمالش علی
 عادل شاه و تاخت و تاراج ملک او مامور شد خان مزبور نیز به همراهی
 میر جملة (که با لشکر جوار حضور کمکی شاهزاده قرار پذیرفته)
 رخصت یافت - و شاهزاده بعد از کشایش قلعه بیدر او را با اتفاق
 (۳) نصرت خان و کارطلب خان بسمت احمدنگر (که مردم سیوا و مذاجی
 بهونسله سر بشویش برداشته بودند) کسپیل نمود - بنابر حدوث
 عارضه بمزاج اعلیٰ حضرت دارا شکوه از کمین جوئی و قابو طلبی (که
 همیشه در شکست برادران میکوشید) مهم بانجام ناسانیده آمرای
 کمکی را بسزاولی شدید طلب حضور نمود - ایرج خان (که با داراشکوه
 ربط تمام داشت - و خود را داراشکوهی میگرفت) با اتفاق معتقد خان
 پسرکلان نجابت خان نقاره زنان راه هذدوستان گرفت - گویند شاهزاده
 بوزیر خان نایب برهان پور نوشته بود که باستمالک هر دو پرداخته
 نگاهدارد - و الا فریب و غدیر بکار برده آنها را دستگیر نماید - چون
 بظاهر بلاد مزبور پیوستند خان مذکور بتقریب ضیافت استدعای
 قدوم نمود - میخواستند که طریق اجابت پیمایند - آگهی شد که
 زیر کاسه نیم کاسه هست - همان وقت کوچ کرده برآه افتادند - و از
 دریای نریده بدست قاصدان شاهزاده ایرج خان این بیت نوشته داد
 ظاهرا بوزیر خان فرستاده باشد *

* بیت *

(۲) نسخه [ب] بمالش عادل شاه (۳) نسخه [ج] نصیر خان و در [بعضی

نسخه [نصیری خان]

* مدد شکر که از فریده پایاب گذشتیم *

* مددگوز و نود ریش که از آب گذشتیم *

و چون بحضور رسید بفوجداری یکی از محلات شرقیه دستوری یافت
و در ایام جنگ باشاره دارا شکوه جمعیت زیاده نگاه داشته (راند)
مستقر الخلافه شده بود - نتوانست خود را بر رقیب رسانید - و پس
از آن (که کوس کامیابی عالمگیری بلند آوازه شد - و داراشکوه پی سپهر
دشمن فرار گردید) خان مذکور ناصیه خجالت بر زمین ضراعت
گذاشته باستشفاع عمده الملک جعفر خان بعفو جرائم مشمول مراسم
خسروانه گشت - و در همان ایام خان مشارالیه بصوبه داری مالوه
رخصت یافت - ایرج خان نیز در سلک کهکبان آنصوبه انضام گرفت
و در آغاز سال سیوم بفوجداری بهیلسه مضاف صوبه مسطور سرمایه
عزت اندوخت - پس از آن بفوجداری ایابچپور اختصاص گرفت
و چون سال بهم دلیر خان بتحصیل پیشکش چاندا و دیوگده تعیین
یافت. خان مذکور نیز بمرافقت او مامور شد - و بتقدیم نیکوخدمتی
در آن بهم مورد عنایت پادشاهی گشته از اصل و اضافه بمنصب دوهزار
و پانصدی دوهزار سوار چهره دولت افروخت - پس از آن مدتی
بتعیذاتی دکن گذرانیده در سال نوزدهم بار دیگر بفوجداری ایابچپور
از تغیر خانزمان متعین گشت - و در سال بیست و چهارم بنظم صوبه
(۲) نسخه [۱] بهسله - و نسخه [ب] بهسله (۳) نسخه [ج] چاندا
و دیوگده .

برهان پور فرق اعتبار بلند نمود - و بعد ازان بصاحب مونیکی
 هزار سرمایه اعزاز اندوخت - بیست و سوم رمضان آغاز سال
 بیست و نهم سنه (۱۰۹۹) هزار و نود و ششم هجری بمطایعات
 در نوردید - و در باغ خودش (که پدوسته بدیوار قصبه ایلچپور است)
 مدفون گشت - متصل آن سرائی و پورده احداث نموده - و مقابل قصبه
 کذار (در خانه) (که از میان می گذرد) طرح سکونت ریخته - تا حال
 و اماندعایش همان جا اقامت دارند - مشار الیه بسیار خوش وضع
 و صاحب سلوک بود - و طعام خوب بوفور داشت - و چون اسباب
 و دستگای زیاده بر امارت او بود همواره پربشان و قرضدار می بود
 ابتدا صیبه صادق خان ممبر بخشی در خانه داشت - و بدان سبب
 گردن اعتبار بیش از دیگران بر می افراشت - ازان عقیقه اولاد نشده
 درگذشت - خان مزبور را سه پسر بود - هیچ کدام ترقی نکرد - میر مومن
 خویش او از همه رشیدتر بود - چندی بنیابت حسن علی خان بهادر
 عالم گیر شاهي بصوبه دار می ایلچپور می پرداخت - کلان تر پسران او
 میرزا عبدالرضا چون متکفل محاسبه نموده پدر شد سرا و پوره را
 بلا شرکت قابض گشت - لا ولد بود - زوجه اش مشهور به بهو بیگم
 مامای صالحه - تا وصال اوقات خون را بشایستگی بسر برده - و چه
 معاش همان محصل پوره بود - دیگر میسر میسر میسر که در جوانی
 درگذشت - از پسران ماند ادبش وضع - بهو بیگم مذکوره دختره

از برادر خویش بفرزندی گرفته باز دراج او در آرد - پیش ازین هفت سال کما بیش چون آن صالحه رخت هستی ته کرد همه چیز بطریق ارث باو باز گردید - و بعد دو سال او هم راه عدم پیمود و پسرانش متصرف اند - سیومین میرزا محمد سعید بیشتر در ملازم پیشگی گذرانیده راه و رسم داشت - بشعر و سخن آشنا و از همه جا با خبر بود - ازوست *

* بیست *

* نقشه که بر زر اسم ندانید سوسری *

* ابن گرد نامه ایست که حاضر کند پری *

خطاب پدر یافته چندی تحصیلدار چاندا بود - آخرها پریان شد و هیچ جا ناخنش بند نگردید - سرزده بسمت کرناک شتافت چندی همراه عبدالقادر خان پسر عبدالنبی خان میانه در بالاگاهت کرناک گذرانید - پستر پایان گهاگ رفته درانجا پیمانه هستیش پرشد - اولاد نداشته - درین پیرانه سالی هم خالی از حسن صورت نبود - با راقم محبت داشت - غفرالله له *

(۲)

* اشرف خان میر محمد اشرف *

پسر کلان اسلام خان مشهدی ست - بجامعیت کمالات نفسانیه موصوف - و باحتوای فضائل انسانیه معروف - هنگامی (که پدر عالی قدرش ناظم دکن بود) او از جانب والد بحراست بلده برهانپور می پرداخت - چون آن خان مغفرت نشان و دیعت حیات سپرد

مشارالیه باضافه پانصدی دود سوار بمنصب هزار و پانصدی
 پانصد سوار مورد مرحمت پادشاهی گردید - و در سال بیست
 و ششم بداد و غمی داغ سواراژی یافت - و چون سال بیست و هفتم
 شاهزاده دارا شکوه با عساکر موفوره بیساق قندهار دستوری یافت
 میر مذکور باضافه پانصدی و خدمت دیوانی آن فوج سر برافراخته
 ب خطاب اعتماد خانی چهره ناموری برافروخت - و پس ازان بداد و غمی
 کذاب خانه سرکار والا پیرایه اعزاز یافت - و در انجام سال سی و یکم
 (که زمان قریب الاختتام فرمان (دائی اعلیٰ حضرت است) بخدمت
 دیوانی و بخشی گری فوج سلیمان شکوه (که باتالیقی میرزا راجه
 هایسنگه بر سر شجاع غفلت آئین تعیین شده بود) امتیاز یافت
 و پس از جنگ سموگده و هزیمت دارا شکوه چون الویه ظفر طراز
 عالمگیری بجهان ستانی ارتفاع آسمانی گرفت خان مذکور از مرافقت
 سلیمان شکوه تخلف و زده از اسلام آباد متعرا بعز بساط بوس رسیده
 کامیاب افزایش منصب گردید - و در همین ایام چون موکب پادشاهی
 بعزم تعاقب دارا شکوه از دریای ستلج عبیره نمود خان مشارالیه
 بصوبه دارمی کشمیر از تغیر لشکر خان دستوری یافت - و در سال چهارم
 بمناسبت اسم ب خطاب اشرف خانی باذن نامی گرفت - و در سال
 دهم از تغیر رضوی خان بخاری بخدمت دیوانی سرکار بیگم صاحب
 خلعت سرفرازی پوشید - و در سال سیزدهم بمنصب سه هزار
 (۲) نسخه [ج] بفروجداری کشمیر .

و خدمت خانسامانی والا مرتبه گردید - مدتی بدان کار پرداخته
 در سال بیست و یکم بواسطه خوانی مامور شد - و چون سال بیست
 و چهارم همت خان میر بخشی در گذشت اشرف خان مسند آرای
 بخش بگری اول گردیده بدست فهمی و ملایمت کارها بتقدیم رسانید
 (۲) و نهم ذی القعدة سال سییم سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت هجری
 (که پنج روز از فتح بیجاپور گذشته بود) شمع زندگی آن شرافت نشان
 خاموش گشت - بصلاح و عبادت و پرهیزگاری و تفاوت آراستگی
 داشت - و از بسکه ذایقه اش چاشنی کبر نعمت تصوف بود
 مثنوی مولانا را انتخاب نموده بمطالعه آن التذان وافر می بود
 رتبه خطوط نسخ و شکسته و تعلیق و نستعلیق را بدرجه کمال رسانید
 اصغر و اکبر از شکسته نویسی او سر مشق درست قلمی می گرفتند
 پسرنداشت *

* آفر خان پیر محمد نام *

از امرای عهد خلد مکن است - نسب این قوم بأغریانم (که از
 اولاد یافت بن نوح علیه السلام بود) مذهبی می شود - لهذا بدین
 لفظ ملقب گشته اند - اکثر این مردم بجوهر جرأت و جلالت موصوف
 در هر جا عام جانفشانی برافراشته نامی بجمگرداری برآورده اند
 وقت سلطنت فردوس آشیانی حسین قلی نامی (که ازین فریق با تمن
 خود بنوکری پادشاهی امتیاز یافت) بمنصب هزار و پانصدی

هشتمصد سوار و خطاب خانی (سیده سال بیست و پنجم فوت نمود)
 نام برده سال اول جلوس عالمگیری بمردانی قبیله (۲) قرار گرفته همراه
 شاهزاده محمد سلطان و معظم خان بدیع‌القاب محمد شجاع جانب
 بنگاه تعیین گردید - و در معارک آنجا داد دایری و دلادری داده
 ترددات شایسته بظهور رسانید - گویند رزے لشکر پادشاهی را عبور
 از آب گنگ بایسته کرد - و آن طرف آب مذکور مردم محمد شجاع
 با سامان حرب فراهم شده مستعد ممانعت بودند - نام برده (که
 بقرارگیری لشکر پادشاهی مامور بود - و پیش پیش دلیر خان هراول
 میرفت) اسپ را بآب زده همین که بالای آن گذار برآمده چپقلش
 عظیم روداد فیل مستی (که پیش روی فوج خصم بود) آمده ادرا
 با اسپ بخراطوم برداشته دور انداخت - نام برده در همان گرمی
 بضرب شمشیر کار فیلان را ساخته بجای او نشست - درین ضمن دلیر
 خان این ماجرا بچشم خود دیده از عقب رسید - و تحسین گوید
 برگرد وی گردید - نام برده گفت فیل برای آن خداوند گرفته ام
 بمن اسپ از اسبان کوتل مرحمت شود - دلیر خان گفت فیل هم
 بشما مبارک - و در اسپ خوب جهت دی فرستاد *

بالجمله مومی‌الیه سال سیوم بخطاب خانی سربرافراخته همراه
 خانخانان بهم آشام شنافت - و کارهای دسمت بسته بتقدیم رسانید
 با آنکه خانخانان از ترددهای او راضی بود اما چون متلان او شیوه

تهدی بر اهل دیهات بکار برده خال در نسق می افکندند و ممانعت
پیش نمی رفت فی الجملة در حق او تغافل داشتند - ازین جهت
خان مزبور آزاده گشته سال پنجم خواه نخواه دستک راه از خانخانان
گرفته روانه حضور گردید - اگرچه خانخانان این ماجرا بهسر خود محمد
امین خان که میربخشی بود نوشت و او بعرض پادشاه رسانید و لهذا
آفرخان چند روز از ملازمت و مجرا معذوع و بتغیر منصب معاتب
ماند اما باز ببکالی منصب مورد نوازش گشته در کمپان صوبه کابل
انتظام پذیرفت - و دران صوبه بتذیبه افغانه خیبر (که فساد پیشگان
مقرری اند) گام سعی فراختر زده دتیقه از زد و کشم و تخریب اماکن
و مساکن آنها دور نگذاشتند - سال سیزدهم طالب حضور گردیده بیساق
دکن (که سیوا بهونسله سر تمدن برداشته بود) نامزد کشم - درانجا
نیز جوهر مردانگی بر روی روز افکنده مکرر بر سر افواج مرهغه
تاخته هزیمت داد - پستتر حسب الحکم به پیشگاه سلطنت شتافته
سال هفدهم باز بهم افغانه کابل مرخص گردید - و این مرتبه نیز
به نیروی شجاعت چنانچه باید بتادیب آنها پرداخت - سال هیزدهم
بتماننداری جگد لک قامت قابلیت آراست - سال بیست و چهارم
براه داری کابل و عطای نقاره کوس امتیاز بر نواخت - و سالها
در دارالملک بکارهای پادشاهی سرگرم ماند - سال سی و پنجم (که
پادشاه او را بدکن طلبداشته) پس از وصول بنواح اکبر آباد مردم جات
(که دران ایام شیوه سرکشی و قطاع الطریق داشتند) بر سر قافله

ریخته چند اراکه عقب مانده را تاراج نموده مردم را باسیری گرفتند - نام برده بدریافت این خبر برگذهی آنها تاخته گرفتند را از چنگل آنها رها ساخت - و متهورانه بمحاصره گذهی دیگر پرداختند درین ضمن گولی بندوق بار (سیده مطابق سنه (۱۱۰۲) یک هزار و یکصد و در هجری بدار آخرت پیوست - پسرش آغر خان ثانی ست - که رفته رفته بخطاب پدر سر بلند گشته - در عهد فردوس آرامگاه هم زنده بود - نامی به بلند رتبیکی بر آورده بوقت موعود در گذشت *

• ارسلان خان •

پسر آله زردی خان اول است - ارسلان قلی نام داشت - سال پنجم چاوس خلد مکان از تغیر خواجه صادق بدخشی بفوجداری بنارس سرفرازی یافته سال هفتم از تغیر ضیاء الدین خان بفوجداری سیوستان صوبه قندهار از اصل و اضافه بمنصب هزاری نهصد سوار ازان جمعه هشتصد سوار در اسپه سه اسپه و خطاب ارسلان خان نامور گشت و سال دهم بفوجداری سلطان پور باهری نامزد شده منصب در هزاری هشتصد سوار در اسپه سه اسپه قرار یافت - و سال چهارم باضافه پانصدی درجه تصاعد پیمود - تتمه احوال او مسموع نشد *

• امیر خان •

پسر خلیل الله خان یزدی ست - والدۀ مکومه او حمیده بانو

بیگم صبیحہ سیف خان و صبیحہ زادہ یمین الدولہ آصف خان اسماعیل
 در سال بیست و نهم شاهجهانی باضافہ پانصدی صد سوار بمذنب
 هزار و پانصدی پانصد سوار چہرہ امتیاز برافروختہ بخدمت
 میرتوزکی سرفرازی یافت - و در سال سی و یکم چون خلیل اللہ
 خان بصوبہ داری دہلی اختصاص گرفتہ اورا بخطاب میرخانی
 برنواختہ بہمراہی خان مذکور تعین نمودند - و در عہد خلد مکان
 بعد فوت پدر باضافہ مذنب فایز گشتہ بفوجداری کوهستان جمو
 پایہ اعتبار برافراخت - و در سال دہم بہمراہی محمد امین خان
 میربخشی بمالاش فیہ طاغیہ یوسف زئی مامور گشتہ سردار اورا
 با جمعہ بذواحمی شہباز گدھے (کہ نزدیک لنگر کوت است) تعین نمود
 ار مواضع حوای آن را غارت نمودہ در فضای کوه کرۂ مار درآمده^(۲)
 چند قریہ دیگر را آتش زدہ بخاک برابر ساخت - و با مواشی بسیار
 باشکر معاودت نمود - و در سال دوازدهم از تغیر حسن غلی خان
 بداروغگی مذنبداران جلو جبہ اعزاز افروخت - و در همین سال
 از انتقال آلہ وردی خان عالم گیر شاہی بصوبہ داری آلہ آباد قامت
 مہاہات برآراستہ از اصل و اضافہ بمذنب چہار ہزاری سہ ہزار سوار
 در اسبہ بلند پایہ گشت - و در سال چہاردهم از خدمت معزول شدہ
 سعادت ملازمت انداخت - و بذبر جہت روزے چند بسلب مذنب
 معاتب گردید - و در همین سال ببخالی مورد انتظار عاطفت گشت

در چون در سال هفدهم از پیشگاه خلافت و جهاننایبی فوجداری
 ایرج بار نامزد گردید بعلمت ابا و امتناع ازان کار از منصب برطرف
 شده گوشه اندوا برگزید - و در سال هیزدهم بتازگی مشمول عواطف
 خسروانه گشته بخطاب امیر خان و اضافه منصب درجه پیمای
 علو مرتبت شد - و بایالت صوبه بهار رخصت یافت - و در آنجا
 بمالاش عالم و اسمعیل و دیگر افغانان شاهجهان پور و کانت کواه
 مساعی موفور بظهور آورده آنها را (که بعد از استیلای افواج پادشاهی
 پیناه قلعه در آمده بودند) دستگیر نمود - و در سال نوزدهم بتقبیل
 آستان سلطنت افتخار اندرخته در کاب شاه عالم بهادر بیساق
 کابل مرخص شد *

(۲)

از دیر این مرزو و بوم بسکونت گزینی گروهها گروه افغان بلغاک خانۀ
 شورش و فساد گردیده - خصوص در عهد عرش آشیانی - که هر جوق
 بخود سری و فتنه گری گردن افراخته و از عصیان منشی باهم یکتائی
 گزیده غبار طغیان برانگیختند - عساکر پادشاهی بقصد استیصال
 آن مفتنان بد سرشت مدتها آن زمین را پی سپر سم ستوزان داشت
 چون بقتل و غارت از اندازه افزون خرابی تمام بآن جمع نافرمام
 راه یافت هرچند بسیاری بزرایای ناکامی و پیغولهای گمنامی
 در ساختند لیکن هنوز اطفای ناپره بغی و فساد آن اشرار بالکلیه
 واقع نشده همواره مهم کهنه لنگ درمیان بوده به نیروی شمشیر زنی

(۲) نسخه [ب] از دیر باز این مرزو و بوم *

سعید خان بهادر ظفر جنگ اکثر خار بن شورش این طایفه بد سرشت
 (۲) کنده گردید - و پس ازان بتوالی مرزد و عبور موکب فردوس آشیانی
 بدارالملک کابل و آمد و شد افواج گران پادشاهی (که بتسخیر بلخ
 و بدخشان و جهت مهم تندهار ازیں راه تعیین یافته) بیشتري ازینها
 ترک شورش انگیزی نموده پای ادب در دامن اطاعت پیچیدند
 و بسیاری از خود سران (که در مرزد بوم خود بسر برده گردن بر بقیه
 باج گذاری نمی دادند) از حد خویش قدم فراتر گذاشتند - بالجملة
 مهمات آن ولایت نظم و نسق شایسته گرفته صورت امنی بظاهر پدید
 آمد - و پس ازانکه نوبت فرمان رانی بخلد مکان رسید بذابر
 هستی و فراغت دوستی مویه داران آن جسارت اندیشان تبه رای
 هوای فساد در دماغ پندار افکنده لوای خلاف و عصیان برافراشتند
 و چون زنبور خانه دفعه بر شوریده مثل مور و مانع بر جوشیدند
 و مانند خیل زاغ و زغن فضای آن ناحیه را در گرفتند - چه فوجهای
 پادشاهی دستخوش تاراج آن نموهیده کاران گردیدند - و امرای عمده
 در مقابل آنها غیر از خود را بغارت دادن و کشته شدن طرفی
 نبستند - آخر الامر رایات پادشاهی بحسن ابدال برافراخته شد
 و تدابیر بسیار بکار رفت - قلع ریشه فساد آنها نگردید - و بعد
 معارفت بلاهور شاهزاده محمد معظم بخطاب شاه عالم بهادر
 امتیاز یافته تعیین آن مهم گشت - و پادشاه زاده بتقرس درست

و زای مائب نمود یا از غیب دانی (که اهل دول اکثر ملهم می باشند)

(۴)

بگذر بخت آن مملکت برهم خورده منحصراً بصوبه دارئی امیر خان

(۳)

دانسته تجویز آن کار بحضور بر نگاشت - خان مذکور در سال بیستم

سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری چهارم شهر محرم از تغیر

اعظم خان کوکه بنظم آن صوبه رایت ناموری برافراخت - و ابتدا

بهرارائی آخر خان بمالشی افغانان حوالی پشاور از قرار واقع پرداخته

غویج بمسکوردگی خان مذکور بر لغناناک کسید نمود - و آخر خان

دران نواحی افغانان کشی زیاده نموده با ایمل خان (که بشاه شهرت

یافته دران کوهستان سکه بنامش میزدند) کار بمشت و گریبان

رسانید - و از جسارت و پردلی درین حالت (که مردمش راه هزیمت

سپرده بودند) قدم ثبات افشرد - نزدیک بود که از پای درآید - برخی

هوا خواهان از جان نثارها نموده غذایش گرفته ازان مملکه برآوردند

و امیر خان پس از ضرب دست نمایان بتدریج چنان بتالیف

و استمالت آن بیگانگان شهرستان آدمیت پرداخت که سران آن طایفه

از وحشت و رمیدگی برآمده بے وسواس پیش او آمد و شد

میکردند - و حساب بر میداشتند - و در حکومت بیست و در ساله

هرگز چشم زخمی باو نرسید - و هیچ زبونی و بد عملی نکشید

در سال چهل و دوم بیست و هفتم شوال سنه (۱۱۰۹) یکهزار

و یکصد و نه هجری جهان گذران را وداع نمود - در مذهب امامیه

(۲) نسخه [ب] برهم زده (۳) نسخه [] هشتم *

سعید خان بهادر ظفر جنگ اکثر خار بن شورش این طایفه بد سرشت
(۲)

کنده گردید - و پس از آن بتوالی مرز و عبور موکب فردوس آشیانی
بدارالملک کابل و آمد و شد افواج گران پادشاهی (که بتسخیر بلخ
و بدخشان و جهت مهم قندهار ازین راه تعیین یافته) بیشتر ازینها
تورک شورش انگیزی نموده پای ادب در دامن اطاعت پیچیدند
و بسیاری از خود سران (که در مرز و بوم خود به سر برده گردن بر بقیه
واج گذاری نمی دادند) از حد خویش قدم فراتر گذاشتند - بالجملة
مهمات آن ولایت نظم و نسق شایسته گرفته صورت امنی بظاهر پدید
آمد - و پس از آنکه نوبت فرمان رانی بخالد مکان رسید بنابر
مسئمتی و فراغت درستی مویه داران آن جسارت اندیشان تبه رای
هوای فساد در دماغ پندار افکنده لوای خلاف و عصیان برافراشتند
و چون زنبور خانه دفعه بر شوریده مثل مور و ملخ بر جوشیدند
و مانند خیل زاغ و زغن فضای آن ناحیه را در گرفتند - چه فوجهای
پادشاهی دستخوش تاراج آن نکوهیده کاران گردیدند - و امرای عمده
در مقابل آنها غیر از خود را بغارت دادن و کشته شدن طرف
نهیستند - آخر الامر رایات پادشاهی بحسن ابدال برافراخته شد
و تدابیر بسیار بکار رفت - قلع ریشه فساد آنها نگردید - و بعد
معادرت بلاهور شاهزاده محمد معظم بخطاب شاه عالم بهادر
امتیاز یافته تعیین آن مهم گشت - و پادشاه زاده بتقریر درسمت

و برای مائب خود یا از غیب دانی (که اهل دول اکثر ملهم می باشند)
(۲)

بغدر بست آن مملکت برهم خورده منحصر بصوبه دار می امیر خان
(۳)
دانسته تجدید آن کار بحضور بر نگاشت - خان مذکور در سال بیستم

سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری چهارم شهر محرم از تغیر
اعظم خان کوکه بنظم آن صوبه ریاست ناموری بر افراخت - و ابتدا
بهراداری آغرخان بمالشی افغانان حوالی پشاور از قرا واقع پرداخته
خوچه بمسکونگی خان مذکور بر لغانات کسید نمود - و آخر خان
دران نواحی افغانان کشی زیاده نموده با ایل خان (که بشاه شهرت
یافته دران کوهستان سکه بنامش میزدند) کار بمشت و گریبان
رسانید - و از جسارت و پردلی درین حالت (که مردمش راه هزیمت
سپرده بودند) قدم ثبات افشرد - نزدیک بود که از پای درآید - برخی
هوا خواهان او جهان نثارها نموده عذافش گرفته ازان مملکه برآوردند
و امیر خان پس از ضرب دست نمایان بتدریج چنان بتالیف
و استمال آن بیگانگان شهرستان آدمیت پرداخت که سران آن طایفه
از وحشت و رمیدگی برآمده بے دسواس پیش او آمد و شد
میکردند - و حساب بر میداشتند - و در حکومت بیست و دو ساله
هرگز چشم زخمی باو نرسید - و هیچ زبونی و بد عملی نکشید
در سال چهل و دوم بیست و هفتم شوال سنه (۱۱۰۹) یک هزار
و یکصد و نه هجری جهان گذران را وداع نمود - در مذهب امامیه

(۲) نسخه [ب] برهم زده (۳) نسخه [] هشتم *

متعصب بود - و زره‌های بسیار بفضلا و صلاحی ولایت ایران میفرستاد
 بدارالخلافة در مقبره پدرش مدفون گردید - او بره بود تمام دانش
 خود آئین - مدبران روزگار و مندبران آموزگار نسخه تدبیرات کلیه
 و جزیه اگر از حاشیه ضمیرش بردارند سزااست - فکر حکمت آمیزش
 هو المزاج فساد را از طبیعت مالمی برآورد - و سبابه نبض شناس
 زمانه او رگ خواب فتنه گرفت - کارهای دست بسته اش دست
 ستمگران بر پشت عجز بر بست - و کوششهای پای بر جای او
 هزینه گردان کوی (هزی) را از پا نشانند - بنیاد جور برافکند - بال و پر
 از ستم برکند - بلند اقباله والا دولت - که هرچه ریاض اندیشد اش نهال
 تدبیر کاشت بثمرات تقدیر بارور گردید - بر لوحه ارادت او جز نقش
 مراد نداشت - و بر صفحه امیدش غیر معنی مقصود صورت نبست
 — (۴) — سرگردهای افغان را (که سر خود سری یکسر و گردن از فلک برتر
 می افراشتند) چنان بربقه استمالت کشید که بایلی آرزومند گشتند
 و آن وحشی نژادان رمیده آشنایی را چنان مید اخلاص و درستی
 نمود که خود را بفتراک اطاعت رسانند - از نبرنگ پودازیه‌ای
 درست اندیشی او سران آن قوم باهم بساط منازعت گسترده در پی
 یکدیگر افتادند - غریب تر آنکه هر یکی باصلاح کار خود بصوابدید او

توسل می جست *

(۲) در [بعضی نسخه] بال پرواز ستم (۳) نسخه [ج] بلند اقبال
 والا دولت (۴) نسخه [ا ب] سرگردهای *

گویند نوبته کم طایفه از طوائف افغانان ماند که گرد ایمل خان فراهم نیامد - هرکه دران کوهستان بود آنوقت چند روزه برداشته حاضر شد - حشره و انبوهی مجتمع گردید - که تلافی و تدارک آن بفوج مرده‌دار کابل ممکن نبود - امیر خان مضطرب گشته از عبدالله خان خوشگویی (که از مشاهیر منصبداران و اعیان کمکیان بود - و بفراسمت و کیاست معروف) مکاتیب مرزوه بسردار هر طایفه نویسانید - که ما مدتها منتظر لطافه غیبی بودیم - که سلطنت بافغانان منتقل شود احمد الله که امید دیرین برآمد - لیکن از اذماع این شخص (که پادشاهی برداشته اند) مطلع نیستم - اگر تابل سلطنت باشد بفرستند - ما هم خود را برسانیم - که اختیار نوکری مثل ناچار است آنها در جواب تعریف ایمل خان نوشته ترغیب آمدن نمودند - عبدالله خان باز نوشت که این اوصاف مسلم - اما عمده در ریاست عدالت و رعایت سویت است در جانب و اجانب - بظاہر امتحان بار تکالیف نمایند که آنچه ملک بتصرف آمده بمیان قوم تقسیم نماید اگر حیف و میل دارند ظاهر خواهد شد - سران طوائف برای او عمل نموده بار پیغام کردند - او ایستادگی کرد - که ملک قلیل بمردم کثیر چگونه بخش شود - بمجرد این حرف دو روی و اختلاف پدید آمد - بسیاری از جهله و عوام برخاسته رفتند - ناگزیر شروع بتقسیم نمود - چون البته مرءات شیعه خود و آنها (که قریب‌تر بودند) واجب دید دگر باره گرد نزاع و غبار تذازع برخاست

هر یک از سران و سرداران راه موطن خود گرفته بعد از آنکه خان مملوکیها
 نوشتند - (زوجۀ محترمه اش مشهور بصاحبجی دختر نیک اختر
 علی مردان خان امیرالاهرا عجب کد بانوی عاتله و ضابطۀ کار شناس
 بود - بیشتر در مقدمات ملکی و مالی شریک و سهیم میشد
 و به نیک اندیشی و معامله فهمی کارهای عمده متممی می نمود *
 گویند شبی از سوانح کابل فوت امیر خان گوش زد خلد مکان
 گردید - همان وقت ارشد خان را (که مدتی دیوان کابل بود - و در آن
 ایام بدیوانی خالصه اختصاص داشت) طلب داشته باضطرابه
 فرمود - که سخت امری دریداد - که امیرخان درگذشته - و ملکی (که
 صهیایی هزار شور افزائی و فتنه انگیزی است) خالی مانده - تا رسیدن
 سردار دیگر مبادا فساد می سر کشد - خان مزبور بجوأت عرض کرد
 که امیر خان زنده است - که میگوید مرده - پادشاه حواله بسوانح
 داد - گفت مسلم - لیکن ضبط و ربط و رتق و فتق آن ملک را بسته
 بصاحبجی است - تا از همت احتمال تخلل ندارد - خلد مکان
 همان وقت بآن مدبرۀ کاردان نوشت - که تا رسیدن شاهزاده شاه عالم
 بهادر بخبرداري پردازد *

(۲)

گویند چون برآمد و در آمد از آن کوهستان پر شر و شور
 ضویداران را خالی از دشواری نیست لشکر سردار مرده چگونگی
 بسلاست بر می آید - صاحبجی فوت امیر خان را چنان مخفی کرد

که اصلاً مدائمه و ندائمه باند نشد - و شخصی را مشابه بامیر خلج ساخته در پالکی آئینه دار نشاند طي منازل مي نمود - و سپاه هر روز ميديد - و مجرا ميگرفت - بعد از آنکه از کوهستان بر آمد بتعزيم پرداخت *

گويند تا رسيدن بهادر شاه (که مدعي ممتد کشيد) صاحبجي زباده بند و بست آن ولايت نمود - چون اکثر قبائل سران افافه بتعزيم امير خان آمده بودند همه را باعزاز فزد خود نگاهداشته بافغانان پيغام کرد - که آنچه مرسوم شماست بگيريد - و دست فتنه انگيزي و رهزني کوتاه ساخته يا از اندازه فراتر نزييد - و الا اين گوی و ميدان - اگر من غالب آمدم تا قيام قياصت نامه بر صفحه روزگار خواهد ماند - آنها از سر انصاف بتجديد عهد و پيمان پرداخته اصلاً سر از اطاعت او نه پيچيدند *

از برخي ثقافت شنیده شد که اين بانوی عصمت آئين در ايام جواني (دز) چودل سوار از کوچه ميگذشت - فيل خامه پادشاهي (که در تمام فيلان سر حلقه بود) در عين شورش مستمي از رو برو پيدا شد - هر چند ارباب اهتمام خواستند که آنها برگردانند فيلبان (که اين قوم خالي از شوارت نمي باشند - و غرور خاصگي پادشاهي هرياري بود) هرگز ممنوع نگرديد - و بے محابا فيل راند - هر چند از اين طرف دست به تيره اي ترکش بودند فيل خرطوم خود را بر چودل انداخته خواست که در پيچيده بمالد - چهاران چودل را

چون زمین انداخته بدر زدند - آن شیر زن بدوگان مرافه (که محاذی چو تدویش بود) بر جهنم بکج رفت آن خزیده دروازه بر بخت - امیر خان در روزه چند از غیرت هندوستان زائی بتهاجر و ناخوشی پرداخته آملی حضرت بمواجهه فرمودند - که از کار مردانه گرد - و ستر خود و ناموس تو نگهداشتم - اگر فیل بخراطم پیچیده بعالم می نمود کدام آبرو می ماند *

بالجمله امیر خان را از صاحبجی فرزندی نشد - و چون او بر خان مزبور سخت غالب بود در کمال اخفا مدخولها نگاهداشته اولاد بسیار بهم رسانید - و آخر الامر بر صاحبجی هم ظاهر گشته بنظر التفات و تربیت برنواخت - و پس از آنکه در سال بعد فوت امیر خان در بند و بخت کابل گذرانیده بپوهان پور رسید چون از پیشگاه خلافت برخصت بیت الله مجاز شده بون پسران را روانه حضور نموده خود به بندر سورت شتافت - پستر بنابر تقاضای مال امیر خان حکم رفت - که صاحبجی نیز بحضور بیاید - تا رسیدن فرمان جهاز او راهی شده بود - در آن اماکن شریفه بسبب صرف مبالغهای خطیر شریف مکه و غیره باعزاز و احترام پیش آمدند پسرکلان امیر خان بخطاب میرخان و منصب هزری شش صد سوار سرافرازی یافته با صبیغه بهره مند خان میربخشی کدخدا شد و در عهد بهادر شاه بنیابت آصف الدوله بنظم صوبه لاهور چندی مامور بود - دیگر از پسرانش میرزا جعفر عقیدت خان است

که در زمان خلد منزل بصوبه دارى پټنه شتافته پستّر به بخشىگرى
 پادشاهزاده عظیم الشان متعین گشت - و احوال میرزا ابراهیم مرحمت
 خان و میرزا اسحق امیر خان (که بیش از همه برادران علم اشتهار
 و ناموری برافراخته - و هر دو با خدیجه بیگم زوجه روح الله خان ثانی
 از یک مادر اند) جداگانه نقش پذیر خامه گشته - و دیگر پسران
 چندان اعتبار نیافتند - مثل هادی خان که بنیابت مرحمت خان
 به پټنه رفته - و سیف خان که بفوجدارى پوزنده می پرداخت
 و اسد الله خان که بتجویز نظام الملک آصف جاه به بخشىگرى
 دکن فایز گشته *

• امانت خان ثانی •

میر حسین پسر سیوم امانت خان خوافی ست - بحسن شادت
 و جوهر فراست جلیس و اندیس والد خویش بود - پس از رحلت آن
 آگاه دل پسندیده اخلاق نسبت بسائر اخوان منظور نظر خلیفه الرحمن
 حضرت خلد مکان گردیده با کم منصبیها نقش اعتبار درست نشست
 گویا (من بركة البرامكة) بقیه همه اعتبارات بود که والد مرحومش
 داشت - که همه این سلسله مشمول نوازش خانه زان پوزی بودند
 گویند (دزے پادشاه قدر شناس ببار عام بر آمد - خان مذکور
 با پسر چون بسراپرده در آمد چوبدارے (که این طایفه از عضو ست

(۲) در [بعضی نسخه] من بركة البرامكة بقیه همه اعتبارات بود - و در
 نسخه [ب] بجای بقیه القبه رفته *

و گزندگی فاطمه شایان چوب و لایق دار است) دست بسر گرفته باز داشت - خان مذکور از فرط غضب و خشم پاس ادب و حفظ حضور ننموده برگشته آن سلاطین را زیر مشت گرفت - و رفته عرض نمود - که هرگاه خانه زادهان بامثال این مردم ننگ و غیرت خود بای دهند در کار حضرت ازینها چه توقع ناموس و همیت است پادشاه بخاطر داشت او تمام چوکی آنروز ازین فرقه بر طرف فرمود *

بالجمله چون کاردانی خان مشارالیه دل نشین پادشاه شده بود در ایام قریب باختتام سال سی و یکم (که بلده بیجاپور بجزول ظفر شمول موکب سلطانی رشک امصار و اقطار گردید) در آغاز سال سی و دوم بخطاب پدر فرق اعزاز برافراخته مواد ناموری اندرخت و بدیوانی صوبه دارالظفر بیجاپور متعین گشت - چون آخر سال سی و سیوم رایات فیروزی آیات از قصبه بدری (که هفده کوهی شمالی بیجاپور است) باعزاز آمده سواد قطب آباد کلکله مضاف (۲) تورکل (که جنوبی بیجاپور بمسافت دوازده کوه بر گذار دریای کشناسمت) مضرب خیم نصرت اعتصام گردید خان موصی الیه از دیوانی بیجاپور بدفتردارمی تن از تغیر حاجی شفیع خان پایه اعتبار بلند تر افراخت - و در سال سی و ششم از تغیر معمر خان بحراست خجسته بنیاد جبهه کادوانی افراخت - و باضافه سواران و منصب از اصل و اضافه بهزار و پانصدی نهصد سوار درجه اعزاز پیمود

(۲) نسخه [ب] کلکه (۳) در [بعضی نسخه] نورکل

در همین سال طلب حضور شده خدمت بیوتانی رکاب از انتقال
خواجه عبدالرحیم خان تفویض یافت - و درین ضمن مکرر بقلعه دارای
ارک خجسته بنیاد هم مامور گشته و آخرها به متصدی گری بندر
مبارک سورت اختصاص گرفته رخصت یافت - و مهمات آنجا را
بشگرف کاری و نیک اندیشی متمشی گردانیده بکفایت سوکار والا
و امنیت رعایا در پیشگاه خلافت درجه استعسان یافته بفزونی
منصب تحصیل شادکامی نمود - نظر بر اسباب رفاه و ترقیات
سترگ دنیوی در باره از مظنون خلأقی بود - بمهم بجه مهری فلک
بهار دولتش در آغاز بخزان گرائید - که سال چهل و سیوم سنه

(۱۱۱۱) بکهار و یکصد و یازده هجری بگل چیغی باغ همیشه بهار
جنان خرامید - بیرون معمور مذکور متصل شهر پناه مدفون است
چهار پسر داشت - اولن میر حسن مرحوم - که بصیغه عقیقه محمد
مراد خان اوزبک عقد ازدواج داشت - پدر والد راقم حروف است
در مقامات کلمه در عن شباب بشروع وبای بجان ربا در گذشت
پسر ایشان کمال الدین عالی خان - که باخلاق ستوده و سلامت نفس
ممتاز همسران - در حالت تحریر بمتصدی گری محالات خجسته بنیاد
تدول آصف جاه مامور است - در همین میر سید محمد ارادت مدن
خان - که بدامادی عم خویش دیانت خان میر عبدالقادر اختصاص
داشت - در عهد خلد مکان به بیوتانی خجسته بنیاد و در عهد
خلد منزل بدیوانی برهان بود چهره امتیاز افروخت - سیومین میر

سید احمد نیازمند خان - که بکرات دیوانی برار سرانجام داده در
 اوایل عهد خسرو زمان بیدگاله شدافت - جعفر خان ناظم آنجا بمابقه
 محبت و احسان والد مرحومش قدوم او را باعزاز تلقی نموده
 بدادروغی نواره (که عمده ترین خدمات آن موبه است) نامزد
 ساخته از بارگاه خلافت بخطاب امانت خان و اضافه منصب امتیاز
 بخشید - و بعد از سپری گشتن او بفوجداری محالات آن موبه
 می پرداخت - در سال (۱۱۵۷) هزار و یکصد و پنجاه و هفت
 داعی حق را لبیک اجابت گفت - چهارمین میر محمد تقی
 فدوی خان - که عمه حقیقی این نگارنده باو منسوب است - در
 عهد خلد مزل ببخشیکری برهان پور سوافرازی یافت - در حادثه
 میر احمد خان ناظم آنجا (که در جنگ مرهه شهید شد) اکثر
 متصدیان آن بلده بگرفت و گیر آمدند - هر یک بریو و رنگ از جنگ
 آن فرقه بد آهنگ رهائی جست - او از ساده لوحی خود را به بود
 و نموده مبالغه خطیر داد - و استخفاف بر خود نپسندید - اخلاف
 همه باتی است *

* ارشد خان مهر اوالعلاء *

همشیره زاده و خویش امانت خان خوافی است - مدتها تعینات
 موبه کابل ماند - و سال چهل و دوم جلوس خلد مکان بحضور
 رسیده از انتقال کفایت خان بخدمت دیوانی خالصه سر عزت
 برافراخت - و بشیوه امانت و دیانت و حسن سائی در کارها قصه

در مزاج پادشاه جا کرد که معسود اقران گردید - (از انجا) که فلک ناتوان بین چیره دستی که را بدیده رضا نمی بیند - و همیشه سنگ تفرقه بر شیشه خانه مراد مردم میزند) (روزه چند بفراغت نفس نهشید - و باسوده دلی دمی چند بر نیاردن - که بحکم کارکنان قضا و قدر سال چهل و پنجم مطابق سنه (۱۱۱۲) هزار و یکصد و دوازده هجری بخواب واپسین رفت - پسر کلانش میر غلام حسین است که بخطاب کفایت خان مخاطب گردید - از در پسر مانده بود یک میر هیدر که آخر خطاب پدر یافته - و دومین میر سید محمد که بخطاب جد خود نامور گشته *

• اسمعیل خان مکها *

سابق نوکری سده بندی در ضلع کرناٹک حیدر آباد میگرد - سال سی و پنجم جلوس خلد مکان حسب التماس ذوالفقار خان بهادر بمنصب پنجهراری پنجهرار سوار و خطاب خانی سر برافراخته همراه بهادر مذکور بهمهم کشایش قلعه خنجی مامور گردید - سال سی و هفتم چون در ایام محاصره قلعه مزبور میان محمد کام بخش و اسد خان و ذوالفقار خان محبت به بیمزگی کشید ذوالفقار خان دسمت از محاصره برداشتن مصلحت و تمت دیده افواج و اضراب را از مورچال طلبداشت - نام برده (که آن طرف قلعه جای مورچال او بود) (زود نتوانست رسید - سفتا کهور پره و غیره مقاهیر) (که دو

انتهاز قابو بودند) در میان آمده با وی بجنگ پیوستند - از آنجا که جمعیت او قلیل بود زخمی و اسیر مرهقه گشته یک سال مقید مانده بسعی اچم نایر (که از سابق شناسائی داشت)^(۲) زر معتدبه داده از دست آنها مخلصی یافته سال سی و هشتم بعثه بوسی خلافت آئینه بخت را جلاداد - و باضافه هزاره ذات و خدمت (۱) داری از انندی تا مرتضی آباد فرق عزت برافراخت - سال چهل و یکم بتعلقه فوجدارى اسلام گذهه عرف راهبری از تغیر عبدالرزاق خان لاری مشمول عواطف شد - سال چهل و پنجم بفوجدارى بنی شاه درک رایست بلند (تنگی برافراشت - خاتمه احوالش بنظر نیامده *

* ابونصر خان پسر شاهبسته خان *

سال بیست و سیوم جلوس خادمگان از تغیر لطف الله خان بخدومت عرض مکرر امتیاز پذیرفته سال بیست و چهارم (که سلطان محمد اکبر آثار بغی بعمره ظهور آورد - و در رکاب پادشاه فوج کم بود - بخابران اسد خان بطایه جانب تالاب بهکر مامور شد) او نیز بهمراهی خان مذکور دستوری یافت - پسترقوریی شده سال بیست و پنجم معزل گردید - پس ازان بنظم موبه کشمیر شتافته سال چهل و یکم از آنجا تغیر گردیده بعزل مکرر خان بصوبه داری لاهور سرافتخار برافراخت - و بوجه از منصب افتاده سال چهل و پنجم

(۲) نسخه [ب] داشت از دست آنها (۳) نسخه [ب] از مندی

(مأثر الامراء) [۲۹۳] (باب الف)

مشمول عواطف شده از تغییر مختار خان به حکومت مالوه و از امل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار سرمایه اعزاز اندرخت - بعد ازان چندے تعینات موبه بنگاله بود - سال چهل و نهم بصوبه داری اوده و از امل و اضافه بمنصب سه هزار و دو هزار و پانصد سوار آئینه بخت را جلا داد - بعد ازان بر سرگذشت او اطلاع نشده *

* امان الله خان *

(۲) نبیره آله ردی خان عالمگیر شاهي سمت - پدرش غالباً امان الله خان اسمت پسر خان مذکور - که بعد فوت پدر بفوجداری نواحی آگره تعین گردیده خطاب خانی یافت - و در سال بیست و دوم بفوجداری گوالیار مقرر شده در جنگ مرچال بیجاپور مردانه شربت و ایمین در کشید - مشار الیه گویا خطاب پدر یافته بمنصب هزار و پانصد سوار در خانه زادان روشناس و منصبداران کار طلب امتیاز داشت - در اواخر عهد عالمگیری بجگرداری و جانبازی خویش پیش آمده بمرتبه امارت ارچ پیما گردید - چون در آغاز سال چهل و هشتم پادشاه جهاد آئین همت بتسخیر قلاع اشقیا گماشت از کشایش قلعه راجکده و پرداخته عنان عزیمت بانفتاح حصار تورنا (که چهار گروهی قلعه مذکور است) تاخت *

مشهور است که در اواخر عهد خلد مکان اکثر قلاع متعلقه سیوا

(که از دست گماشتگان او انتزاع شده) امرای تردد کار بتحصيل
 محارای خود زر به مستحفظان قلعه می رسانیدند - و آنها تسلیم
 قلعه می نمودند - و این ماجرا به کم و کاست بهادشاه میرسید
 چنانچه مکرر اتفاق افتاد که همان قدر مبلغ بعد فتح در انعام
 صاحب اهتمام می یافت شد - مگر این قلعه - که بزور مردانگی و ضرب
 شمشیر بدست ارلیای دولت قاهره آمد - تفصیل این اجمال آنکه
 تربیت خان از جانب دروازه بمورچال درالی نشسته - و محمد
 امین خان بهادر از جانب دیگر راه برآمد بر محصوران محدود
 ساخت - سلطان حسین مشهور بمیر ملنگ از طرف امان الله خان
 از سوئی کمر جانفشانی بر بست - تا آنکه پانزدهم ذی القعدة سنه
 (۱۱۱۵) یک هزار و یکصد و پانزده هجری هنگام شب امان الله خان
 از طرفی که بود چند نفر پیاده مالیه را تحریض بران کرد که اولاً بکه
 از آنها وداع جان گویان تا سنگچین قلعه رسیده مال یعنی کمند برسنگی
 محکم نمود - تا بیست و پنج نفر ازان جوق بمدد کمند بالای کوه
 الوند مانند برآمده داخل قلعه شدند - و آرازه گرفت و گیر در دادند
 خان مزبور و عطاء الله خان برادرش و چند دست از جان شستها
 پاشنه کوب در رسیدند - و حمید الدین خان (که هر جانب کمین
 فرست جوپان می گشت) بشنیدن این خبر بوضع پیش رفتها (پسمان
 در کمر بسته بعقب رسید - و دفعه کفار را که بمقارعت برخاستند

بتیغ بی دروغ آوردند - و بقیة السیف بارک خزیده امان طلبیدند
 تلعه بفتوح الغیب نامی گشت - و امان الله خان باضافه پانصدی
 در مد سوار در اسب فرقی اعتبار افراخت - و آزان بعد مورد اعطاف
 خسروانی گشته همواره بتلاشهای شایان در تقدیم امور ماموره انواع
 تحمین و آفرین می اندوخت - و باضافهای بی دریغ چهره مباحثات
 می افروخت - پس از فتح واکنیزه در جایزه نیکو خدمتی بعطای
 نقاره بلند آوازه گردید - و پس از واقعه ناگزیر خلد مکان بهمرامی
 محمد اعظم شاه از دکن بهزدوستان شتافته در جنگ بهادر شاه
 زد و خورد بهادرانه نموده زخمهای کاری برداشت - و هیات مستعار را
 پدید نمود *

* ابراهیم خان *

خلف ارشد امیر الامرا علی مردان خان است - در سال
 بیستم و ششم سده (۱۰۹۳) هزار و شصت و سه هجری از پیشگاه
 صاحب قران ثانی از راه تفضل و مهربانی بخطاب خانی چهره
 کامرانی افروخته سرمایه شادمانی اندوخت - چون سال سی و یکم
 پدرش درگذشت از امل و اضافه بمنصب چهارهزاری سه هزار سوار
 لوی بلند نامی افراخت - و در محاربه سموگده در میمنه فوج
 داراشکوه منظم بوده بعد از شکست از نا تجربگی و کوتاه اندیشی
 وفات شاهزاده مراد بخش را مومل مقصود انگاشته برگزید - چه
 آن پادشاهزاده نخوت و غرور آماده از نابخردی و بی دانشی باشتبار

عارفه اعلیٰ حضرت خطبه و سکه در مملکت گجرات بنام خود
 نموده خویشتن را مروج الدین نامیده پادشاه مستقل می اندیشید
 و چایلو سیهای مزدرانۀ عالم گیري و مواعید کاذبۀ عرفوی آن مدبر
 پخته کار (که باقتضای مصلحت وقت بآن خام خیال مساوک میشد)
 بر روان پندار او افزوده غره تر ساخت - با آنکه پس از جنگ
 داراشکوه و خلع اعلیٰ حضرت و سلب اختیار ایشان زمام (تقی و فتق
 سلطنت من حیث الاستقلال بقبضۀ اقتدار عالم گیري در آمد - لیکن
 آن سرشار نشۀ بیخردی و نادانی پی باصل کار نبرده بذههای
 پادشاهی را بتجویز خطاب و باضافۀ ده پانزده بر مذموب و مواجب
 و انواع دلجوئی و استمالت جانب خود می کشید - ازین جهت
 جمعی گول همراهی او اختیار کردند - چون خلد مکان ازان اجتماع
 نامفید و از حرکات بے اندازه آن ساده لوح بلید بحادث آشوب
 و فتن متفطن گشت در لباس دوستی کارش با تمام رسانید *

تبئین این اجمال آنکه روزی (که عالمگیر پادشاه بعزم تعاقب
 دارا شکوه از اکبرآباد برآمد - و گذر سامی معسکر اتبال گردید)
 مراد بخش از رفاقت پهلوی تهی نموده با بیست هزار سوار (که
 فراهم آورده بود) در شهر متوقف گشت - مردم بسیاری بطمع جاء
 و حشم از لشکر عالمگیري نیز جدا شده بدو پیوستند - و جمعیت او
 سمت ازدیاد پذیرفت - خلد مکان کس فرستاده مصتفر وجه
 تخالف و تقاعد از مرافقت شد - او پریشانی را عذر خواه آورد

(ماثر الامرا) [٢٩٧] (ببب الالف)

لاجرم محمد اورنگ زیب بہادر بیست لک روپیہ ارسال داشتہ پیغام کرد - کہ بر طبق قرار داد پس از انصرام این مهم ثلث غنائم با ولایت پنجاب و کابل و کشمیر بآن مسند آرای سلطنت تفویض خواهد یافت - مراد بخش کوچ کردہ ہمراہی گزید - چون ظاہر تصبہ متہرا مضرب خیام شد رای پادشاہ بآن قرار یافت کہ اورا (کہ ہر روز از اوضاعش بر تخالج خاطر می افزاید) از میان بردارد لہذا مکرر اظہار شوق ملاقات نمودہ استشارہء ملکی را بہانہ طلب ساخت - ہر چند خبر اندیشان او (کہ استشمام رایحہء غدر می نمودند) سر باز زدند آن سادہ لوح محض را ہمہ پذیرا شدہ گفت - با وصف عہد و پیمان موکد بقرآن مظنہ بخاطر راہ دادن از طریقہء مسلمانی در است * * ع * * مید را چون اجل آید سوی میاد رود *
دوم شوال سنہ (۱۰۶۸) یکہزار و شصت و ہشت بشکار سوار شدہ بود کہ خلد مکان بغتہً باظہار درد شکم قلبی و اضطراب بجائے رسانید کہ در شکارگاہ خبر بار رسیدہ آن بکید و مکر نا آشنا عطف عنان نمودہ یک سر بدولت خانہ ایشان فرود آمد - خلد مکان بتعظیم و احترام پیش آمدہ بخاوتگاہ بردہ طعام کشیدند - و پس ازان بساط استراحت مہمد گردانیدہ قرار یافت کہ بعد از قیلوالہ بکنکاش ملکی پردازند - او بکمال بے تکلفی اراق وا کردہ بخواب رفت خلد مکان خود بہجرم سرا شتافتہ پرستارے را فرستاد - کہ سایر

(۲) نمونہ [ب] مہوار شدہ بود خلد مکان •

یراق را برداشته آورد - درین وقت شیخ میر (که در کمین بود)
 با جمعی در (سید - از آواز سپرد سلاح جوانان چون بیدار شد صحبتی
 دیگر مشاهده نمود - نفس سرد برآورده گفت که با همچو من
 درست اخلاص نرد دعا باختن و حرمت قرآن نداشتن سزاوار نبود
 خلد مکان دران وقت پس پرده ایستاده بود - جواب داد که اصلا
 در بنای پیمان فتورے راه نیافته - جان آن برادر مصون و مامون است
 لیکن ارباشه چند گرد شما جمع آمده - و کج تلاشی و بدمعاشی بافراط
 کشیده - (روزه چند پا در دایره انزوا کشیدن لازم - همان زمان مقید
 ساخته با دلیر خان و شیخ میر روانه دارالخلافه گردید - شهباز خان
 خواجه سرا (که منصب پنج‌هزاری داشت - و عمده دولتش بود)
 با در سه معتبر دیگر که همراہ بودند گرفتار گشت - و لشکر او وقت
 خبردار شد که کار از دست رفته بود - ناچار هر یک بملازمت پادشاهی
 رسیده درخور مرتبه نوازش یافت - ابراهیم خان نیز بمسجده کاه خجالت
 جبهه سالی سعادت گشت - اما در همان ایام بنابر جهت از منصب
 معزول گشته در دارالخلافه بسالیانه موظف گردید - و در سال دوم
 از پیشگاه خلافت بمنصب پنج‌هزاری پنج‌هزار سوار تحصیل افتخار
 نموده بصوبه داری کشمیر مامور شد - و پس از انتقال خلیل‌الله خان
 بصوبه داری لاهور نوازش یافت - و در سال یازدهم از تغیر لشکر خان
 بصوبه داری بہار مرخص گشت - و باز سال نوزدهم ترک نوکری
 کرده منزوی گردید - و در سال بیست و یکم از تغیر قوام‌الدین خان

برای آن کشمیر نامزد شد - و پس از آن بصاحب موبیعی مملکت وسیع
 بنگاله سرور افرخت - و چون در سال چهل و یکم دارائی آن ^(۲) آنکه مسیح
 بشاهزاده محمد اعظم درمین خلف شاه عالم بهادر مغرض گشت
 او از تغیر سپه دار خان بغظم آلہ آباد شدافت - و پس از آن بحکومت
 لاهور استیلا یافته سال چهل و چهارم چون آن صوبه بشاهزاده شاه عالم
 مقرر شد خان مزبور بحفاظت کشمیر (که آب و هوای آنجا بمزاج او
 خلیه موافقت داشت) مامور گردید - و در سال چهل و ششم از تغیر
 وکلای شاهزاده محمد اعظم شاه (که بدرخواست خود حضور طالب
 گشته بود) بزد و بست صوبه احمد آباد گجرات بدر تفویض بافت
 و نابار بعد مسافت (که تا رسیدنش منتهی میکشید) شاهزاده
 بیدار بخت ناظم مالوه بحراست آنصوبه تعیین شد - و پس از رسیدن
 ابراهیم خان باحمد آباد (که هنوز جا گرم نکرده) شاهزاده که انتظار او
 داشت از بدرود شهر کوچ هم نکرده بود که خبر واقعه خلد مکان رسید *
^(۳)
 گویند ابراهیم خان (که خود را اعظم شاهی می گرفت) فوراً
 بشاهزاده مبارک باد گفته فرستاد - بیدار بخت در جواب گفت
 که قدر عالم گیر پادشاه را ما میدانیم - چه شد که یک چنده
 فلک بکام ما گردید - الحال مردم خواهند دانست که بکدام دیوانه
^(۴)
 سرکار می افتد - پس از آنکه خلد منزل تخت آرای سلطنت شد

(۲) صفحه [ب] محمد عظیم (۳) صفحه [ج] بدویده بود (۴) صفحه

[ج] سرکاره افتاد .

محمد عظیم الشان بسبب ناخوشی بنگاله اراده اخذ و جر ازو داشت - خانخانان مراعات خاندان و عمدگی او مذور داشته غایبانه واسطه کارهایش گشت - و از پیشگاه خلافت با ارسال فرمان صوبه داری کابل و غایت خطاب علی مردان خان مورد فوازش ساخت - خان مذکور بهشارر شتافته توقف گزید - اما بند و بست آن صوبه بقسمی که بایست از صورت نگرفت - لهذا صوبه داری آنجا بذامر خان قرار یافت - او بابراهم آباد سودهره (که سی گروهی لاهور است و بطریق وطن داشت) آمده چند ماهی گذشته بود که باجل طبعی درگذشت - خلف رشیدش (زبردست خان است - که در ایام صوبه داری پدر خود در بنگاله بر رحیم خان نام افغانی (که سر فساد برداشته خود را رحیم شاه نامیده بود) فوج کشیده جنگ صعب رد داد - و افغان مزبور شکست فاحش یافت - و سال چهل و دوم عالمگیری بنظم صوبه اوده و از اصل و اضافه بمذنب سه هزار دو هزار و پانصد سوار و سال چهل و نهم از گذاشت محمد اعظم شاه بنسق صوبه اجمیر و از اصل و اضافه بمذنب چهار هزار و سه هزار سوار قامت قابلیت آراست - و دیگرے یعقوب خان است که در عهد خلد منزل بنیابت آصف الدوله صوبه دار لاهور شده بود - و پس از فوت پدر بخطاب ابراهیم خانی امتیاز یافته - گویند بشاه عالم

(۲) در [بعضی نسخه] نگذشته بود (۳) نسخه [ج] زبردست خان است

که احوالی علیحدہ تحریر یافته و دیگرے یعقوب خان است که

نگینے یمنی گذرانده بود - که جرم ذاتی او نقش الله و محمد و علی
آفزاده - هر چند پژوهش رفعت که شاید عمای باشد آخر باتفاق
مبصران مشخص شد که اصای سن *

* احمدی خان سلطان حسن *

عرف میر ملنگ همشیره زاده محمد مراد خان است - از
روشناسان بارگاه عالمگیری بود - و بمنصب درخور سرفراز - سال پنجاه
و یکم چون پادشاه در خود آثار ضعف و از محمد اعظم شاه (که نام
بشجاعت بر آورده - و امرای صاحب مدار (را رام ساخته) نسبت
بکام بخشش رو به بے اعتدالی مشاهده نمود از آنجا که پاس شاهزاده
در مد نظر داشت فلم برده را ببخشی گری او بر نواخته در بار
خبرداري تاکید فرمود - لهذا او همواره کمر بسته در سواری آمد
و رفت در بار اتمام قرار واقع می کرد - محمد اعظم شاه مکرر
شکایت او با پدر ظاهر ساخت - فایده نبخشید - آخر بزرگوار
بیگم همشیره اعیانی خود شقه نوشت - و دران مذرج نمود که
تدارک شوخی آن بے ادب کار نیست - اما پاس حضرت مانع است
پادشاه بعد ملاحظه در جواب شقه دستخط فرمود که این همه
مغالوب هراس نشود - محمد کام بخش را جائے رخصت می نمایم
پس ازین شاهزاده مرقوم را اسباب سلطنت عذایت کرده بجانب
بیجاپور فرستاد - پس از وصول بقلعه پریزده چون خبر ارتحال
پادشاه رسید اکثر امرای متعینه بے اطلاع برخاسته رفتند - سلطان

حسن در جذب قلوب مابقی کوشیده بعد رسیدن بیجاپور سعی جمیاه بکار برد - که سید نیاز خان بلعه دار کلید سپرده بملازمت پیوست - شاهزاده اودا بمنصب پنج هزاره و خطاب احسن خان و خدمت میربخشی گری سر باند گردانید - و چون شاهزاده از بیجاپور کوچیده گلبرگه را بتصرف آورده بر واکندیره (که باز بتصرف پیرما نایک زمیندار رفته) آمد در تسخیر آن هم خان مذکور تردیدات بققدیم رسانید - پسر پسر شاهزاده را بطریق توره همراه گرفته بر سر کرنول رفت - و از آنجا زر گرفته بجانب ارکات (که دارد خان پتئی بفوجدارئی آنجا می پرداخت شتافت - و دقیقه از دقائق خیرخواهی شاهزاده فرونگذاشت - و با قلم زر و عصرت بر لشکر بانصرام مهمات طریق جانفشانی پیمود - و باز بشاهزاده ملحق گردید - پس از رسیدن بچهار منزلی حیدرآباد در استمالمت رستم دل خان سبزواری (که صوبه دار آنجا بود) پرداخته او را بملازمت شاهزاده آورد - چون حکیم محسن خان مخاطب بتقرب خان (که بپایه وزارت امتیاز داشت) باحسن خان شیوه حسد (که خانه برانداز دولتهای کهنه است) ورزیده همیشه شاهزاده را حرفه ای بی اصل رسانیده خاطر او را از خان مزبور متذفر می ساخت دران ایام (که مابین خان مذکور و رستم دل خان مراسم جوشش نظر بدولتخواهی شاهزاده بیش از پیش مرعی بود) تقرب خان ظاهر نمود که اینها در فکر و مشورت

(مآثر الامرا) [۳۰۳] (باب الاغف)

دستگیر ساختن حضرت اند - شاهزاده (که در اصل مزاج بهودا
مجبور و دران ایام از کثرت افکار آن نشه دو بالا گردیده بود) پس از
کشتن رستم دل خان (که در احوالش مبین شده) خان مزبور را از خانه
طابیده محبوس ساخت - و بانواع تعذیب روانه ملک عدم گردانید
گرفتند هرچند مردم پیش ازین واقعه باو خبر رسانیدند (که شاهزاده
در تدبیر حبس شماست) او (که همواره مساک دولتخواهی
می سپرد) قبول این معنی نکرد - این مقدمه در سنه (۱۱۲۰) هزار
و یکصد و بیست هجری بوقوع آمد - برادر کلانش میر سلطان حسین
سال دوم بهادرشاهی بدولت ملازمت رسیده بمنصب هزاری دو صد
سوار و خطاب طالع یار خان چهاره عزت برافروخت *

* امیر خان مندهی *

میر عبدالکریم نام داشت - پسر امیر خان بن امیر ابو القاسم
ممکن مشهور است - چون جدش را ناهیه بهکر در ایام حکومت
خوبش دلنشین افتاد دران گل زمین طرح وطن ریخته عاقبت خانه
خود را بر ساخت - پدرش نیز در ایالت تنه^(۲) بمقتضای اجل جان
سپرده در جوار والد خویش مدفون شد - ازین جهت مسقط الراس
و محل نشو و نمای اکثر ازین خاندان - آن مرز و بوم است - لهذا
بمندهی زبان زد گردیده - و الا اینها از سادات هرات اند - چنانچه
در احوال نامه نیانگانش مبرهن گشته - و نیز در ترجمه امیر خان

(۲) نسخه [ب] بمقتضای اجل *

مرحوم گذشته - که او مثل پدر خود کثیر الاولاد بود - و در سن صد سالگی هم از توالد و تفاسل باز نایستاده - میر عبد الکرم کوچک ترین برادران است - از انجا [که برای خدمت حضور ملاطین (که معبر بخوامی ست) جز امرا زادگان و خانه زادان معتبر شایستگی ندارند] مشار الیه در بدو حال بخوامی اختصاص گرفت و پس ازان بسردارچی خواصان سرافرازی یافت - و چون عروج دولت و معدود ثروت در طالع او مودع دست تقدیر بود در سال بیست و پنجم (که بلده ادرنگباد بقدم سعادت لزوم پادشاهی خجسته بنیاد گردید) موصی الیه منظور نظر تربیت خسردانی گشته بخدمت داروغگی جا نماز خانه اعتبار قرب خدمت اندوخت - و پستتر خدمت امانت هفت چوکی بانضمام جا نماز خانه یافت - و چون پیش آمد و ترقی او مرکوز خاطر پادشاهی بود داروغگی نقاش خانه نیز تفویض پذیرفت - و در آخر سال بیست و هشتم بتقصیر معاتب شده از داروغگی جانماز خانه معزول گردید - و چون در سال بیست و نهم شاهزاده شاه عالم بهادر با خانجهان بهادر افواج ابوالحسن دالی تلک را زده و برداشته بلده حیدرآباد را بتصرف در آورد مصحوب مشار الیه خلعت و جواهر پادشاهزاده و امرای عظام متعینه ارسال یافت - چند کسی دیگر هم از روشناسان (که هر کدام بکاره مامور شده بود) با هم یکتائی درزیده براه افتادند - چون بچهار کورهی حیدرآباد رسید شیخ نظام حیدرآبادی با جمعیتی ریخته همراهان را

عرضه تلف گردانید - نجابت خان و اصالت خان (که فلیج خان
 ناظم ظفرآباد برسم بدرقه داده بود) بسابقه معرفتی (که با مخالف
 داشتند) بدو پیوستند - جواهر و خلع مرسله و دیگر اسباب و متاع
 سوداگری و رهگذاری مردم (که قافله گویان همراه شده بودند) بغارت
 رفت - میر عبد الکريم را (که زخمی شده در میدان افتاده بود)
 دستگیر کرده نزد ابو الحسن بردند - پس از چهار روز او را از گلکنده
 بحوالی حیدرآباد بمعسكر شاهزاده رسانیده خود را یکسر کشیدند
 محمد مراد خان حاجب خبر یافته بخانه خود برد - و بانواع داجوتی
 پیش آمد - و بعد التیام زخمها ملازمت پادشاهزاده نمود - و احکام
 ارشاد پیام (که یگذازش زبانی حواله او بود) برگذارند - و از خدمت
 ایشان رخصت شده با خانجهان بهادر (که طلب حضور شده بود)
 بآستان سلطنت جبهه سا گردید - و در ایام محاصره گلکنده چون
 شریف خان کروره گنج اردو بتحصیل جزیه هر چهار صوبه دکن
 رخصت یافت خدمت کردوگی گنج به نیابت خان مذکور ضمیمه
 خدمتش گردید - و در همین ایام داروغگی جرمانه نیز بوی تعلق
 گرفت - و در سال سی و سیوم بجایزه نیکو خدمتی کروره گنج (که
 فرادانی و ارزانی برابر قحط و غلای حیدرآباد نمود فاحش کرد) در
 بارگاه خلافت مستلزم مجری گردیده بخطاب ملتفت خان مرور
 التفات شایان گشت - بعد ازان از انتقال خواجه حیات خان خدمت

آبدار خانه نیز بلا مغرض شد - و در سال سی و ششم بخدمت
 قرب رتبت داروغگی خواصان از انتقال انور خان پسر وزیر خان
 شاهجهانی و از اصل و اضافه بمنصب هزاری سر عزت برامراخته
 در تقرب و مزاج دانی محسود امائل شد - و در سال چهل
 و پنجم بخطاب خانه زاد خان تحصیل ناموری نمود - و پس ازان
 از کمال عذایت بافزایش لفظ میر بر خانه زاد خان چهره عزت
 افروخت - و بعد آن بخطاب میر خان مخاطب گردید - و در سال
 چهل و هشتم پس از تسخیر حصار نوربا بخطاب موروثی پدرش
 امیر خان سر بارج ناموری سون - و در آنوقت بر زبان پادشاه گذشت
 که پدر شما میر خان (که امیر خان شد) در برابر الف یک لک رپیّه
 در جذاب اعلیٰ حضرت فردوس آشفانی پیشکش کرده بود - شما
 چه می گذرانید - عرض نمود هزار هزار جان فدای ذات مقدس باد
 جان و مال همه تصدق حضرت است - روز دیگر مصحف مجید
 بخط یاقوت از نظر گذرانید - فرمودند چیزی گذرانید که دنیا
 و مافیها بهای آن نتواند شد - بعد فتح واکبیره بافرونی پانصدی
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری کامیاب دولت گردید - و در
 اواخر عهد خلد مکان مقرب آن حضرت خاقان بود - و در مصاحبت
 و محرمیت فوق نداشت - چه شب و روز بباریابی حضور تفوق
 می اندوخت - در مآثر عالم گیری آورده که در مقامات دیوایر
 سه گروهی واکبیره انحرافی بمزاج پادشاه عارض شد - و اشتداد

(مآثر الامرا) [۳۰۷] (باب الف)

و استیلاى آن بجائے رسید که گاه گاه مدهوشی درمیداد - از انجا (که
من بنود رسیده) یاهے تمام بمردم (در آرد - نزدیک بود که از هول
آن حادثه ملک بهم برآید *

امیر خان نقل کرد که روزی در بن ایام در نهایت ضعف زیر
لب میگفتند *

* بیت *

* بهشتاد و نود چون در رسیدی *

* بسا سختی که از دران کشیدی *

* در انجا چون بصد منزل رسانی *

* بود مرگے بصورت زندگانی *

مرا که گوش بران افتاد زدن بعرض رسانیدم - که حضرت سلامت
شیخ گنج (رحمه الله) برای تمهید یک بیعت این همه ایدات گفته
و آن این است *

* بیت *

* پس آن بهتر که خود را شاد داری *

* دران شادی خدا را یاد داری *

فرمودند باز بخوانید - چند مرتبه تکرار یافت - اشاره رفت نوشته
بدهید - نوشته دادم - مدتی می خواندند - توانائی بخش فرج
عطا کرد - صباح آن بدیوان مظالم برآمدند - فرمودند که بیعت شما
ما را صحت کامل داد - و طرفه طاعتی بجان ناتوان آرد - خان مذکور
حجودت فهم و هدایت ادراک و شگرفی هیئیت و بلندی استعداد (که
زان بقابلیت تعبیر رود) ممتاز بود - در محامره بیجاپور روزی

(باب الف) [۳۰۸] (مآثر الامرا)

[که پادشاه برای ملاحظه دهممه (که برابری کندگره تله برده بودند)
سوار تخت (را) تا کنار خندق تشریف آورد - و از جانب تله
گولهای توپ چرخ آشوب از بالای تخت میگذاشت] مشار الیه
(که در آن وقت داروغه جانمازخانه بود) هنوز پا بعمره اعتبار
۱۰۹۹

نگذاشته بداده مصرع تاریخ * فتح بیجاپور زودی می شود *
بر پارچه کاغذی بقلم سرب نوشته از نظر گذرانید - پادشاه بقال نیک
برگرفته فرمودند - خدا کند چنین باشد - در همان هفته افتتاح تله
مورد انصرام گرفت - و بعد تسخیر حصار گلکنده * مصرع *
۱۰۹۹

* فتح قلعه گلکنده مبارک باد * تاریخ یافته
از پیشگاه خلافت مورد تحسین گشت - و چون مواد پندار
و خود آرائی آماده داشت کله گوشه نخوت بر سر بیهیازی
کج میگذاشت - و با کم منصبی از جمیع نوئیزان بلند مقدار یکسر
و گردن برخود می بالید - امیرزادهای خاندان در جلو راه میرفتند
نگاه درست بجانب کسی نمیکرد - نقش اعتبارش در بارگاه سلطنت
آن چنان بر کرسی نشست که عمدها دست نگر و منت پذیر او
بودند - چون حکم شده بود [که سوای کسی (که پالکی بار از سوار
پادشاهی عذایم شده) دیگری از پادشاهزاده و امرا پالکی سوار
در کلال بار نیاید] پس از چند جمله الملک اسد خان و او (که
در آن وقت ملتفت خان بود) باجاست سوار آمدن فرق افتخار افرختند
بعد از آن بهره مند خان و مخلص خان و روح الله خان مجاز گشتند

(مآثر الامراء) [۳۰۹] (باب الف)

ازین جا رتبه او توان شناخت - که چه قدر در دل پادشاه جا کرده
در دیانت هم قدم میگذاشت - اهل روزگار بفرومایش از جنس
هر دیار بقیمت نصف و ثلث ارسال می کردند - دیده و دانسته
نگاه می داشت - و در پرده تدغین استیعاب حصص ارز می نمود
(۲)
و بعد ارتحال خالد مکان همراه محمد اعظم شاه رفته چون صاحب
جمعیت و فوج نبود در گوالیار همراه بنگاه ماند - و پس از آنکه
تخت خسروی بجلوس بهادر شاه زیبایش گرفت و امرای عهد سلف
از مخلص و مخالف بافرزنی مضاف کام دل اندوختند از نیز
از اصل و اضافه بمنصب سه هزار پانصد سوار مورد مرحمت شد
لیکن آن قرب و مصاحبت کو - و آن ناز و تبختر با که - ناچار
بقلمه داری اکبر آباد در ساخته گوشه گزید - و از نا دیدنیها را رسم
منعم خان خانان (که در اهلیم و مروت یکتای روزگار بود) از
دیرین بزرگداشتها موبه داری آگه نیز بوی تفویض نمود - و پستر
از موبه داری معزول شده بقلمه داری میگذرانید *

چون در اواسط عهد محمد فرخ سیر پادشاه مرحوم بظاہر استقلال
سادات باره و همنه بامور سلطنت راه یافته باقتضای مصلحت
پیش آمد امرای عالمگیری در افتاد. عثمانی الله خان و حمید الدین
خان بهادر و محمد نیاز خان همه بتازگی مورد نوازش گشتند
خان مذکور را نیز از آگه طلب حضور نموده بداروغگی خواصان

(۲) در [بعضی نسخه] حصص از سر می نمود *

ممتاز گردانیدند - و پس از خلع آن پادشاه مرحوم چون زمام سلطنت بقبضه اقتدار سادات باره در آمد. او را از تغیر افضل خان صدرالصدر خدمت مدارت کل نامزد کردند - گویند قطب الملک بمراعات پیشین رتبه تعظیم و توقیر او از دست نمیداد - و برگشته مسند خود می نشانید - در همین ایام داعی حق را لبیک اجابت گفت - پسرانش هیچ کدام رشده نکرده با اندوخته پدر بسزد نمودند مگر ابوالخیر خان - که بذابر قرابت با خاندان خواجه عاصم در عهد پادشاه مرحوم خطاب خانی یافته جمعیت و دستگاه داشت و همراه خان مزبور بسر می برد - میر ابوالوفا نبیر فیاض الدین خان برادر کلان امیر خان نعمت بهسران او نامه داشت - و در اواخر عهد خلد مکان بداد رنگی بجانماز خانه درجه اعزاز می پیمود - و قابلیت و استعداد او ذهن نشین پادشاه بود - چنانچه (روز عرصة داشت پادشاهزاده بهادر شاه بخط رمز از نظر گذشت - چون رمز معلوم نمیشد پادشاه بیاض خاص بمیر مذکور حواله نمود - که ما دوسه رمز واضح نوشته گذاشته ایم - آنرا با این سنجیده استنباط مطلب نمایند - مشار الیه بیارویی دقت نظر و سرعت فکر رموز مستوره مسطوره باستخراج آورده مضمون عرصة داشت را نوشته گذرانید - و درجه استحسان یافت *

* آصف الدوله جمله الملک اسد خان *

محمد ابراهیم نام پسر ذو الفقار خان قرامانلو ست - نواسه

مادق خان مير بخشى و خویش یمین الدوله آصف خان میشد - از
 حوادث سن و ربعان شباب بحسن صورت و تناسب ظاهری منظور
 مراحم و عواطف اعلیٰ حضرت بوده در هم سالان و اقوان امتیاز
 تمام داشت - سال بیست و هفتم بخطاب اسد خان و خدمت
 آخته بیگی نوازش یافته آخرها ببخشى گری دوم پایه اعتبار
 افراخت - چون سرور خلافت بجایوس عالم گیوی مزین شد مشمول
 عذابت گشته مدتها سرگرم بخشى گری دوم بوده سال پنجم بمنصب
 چهار هزارى در هزار سوار تحصیل افتخار نمود - سال سیزدهم بعد
 فوت رزیر معظم جعفر خان بتفویض نیابت وزارت و مرحمت
 خذیر مرصع و دو بیوة بان بدست خاص مباحات اندوخت - حکم
 شد که رساله پادشاهزاده محمد معظم نویسد - و مهر پادشاهزاده
 دیانت خان پنجم هی کرده باشد - و در همین سال از بخشى گری دوم
 معزول گشته در سال چهاردهم از انتقال لشکر خان بانصب خدمت^(۲)
 میر بخشى گری اعلام سرافرازی بر افراخت - و غره ذی الحجه سال
 شانزدهم اسد خان استعفاى نیابت نمود - حکم والا پدرايه مدور
 گرفت که امانت خان دیوان خالصه و کفایت خان دیوان تن
 پائین تر از مهر دیوان اعلیٰ مهر خود کرده مهمات دیوانی سرانجام
 دهند - دهم شعبان سال نوزدهم آن خان ستوده اطوار باز بنوازش
 درات مرصع کار و خدمت جلیل القدر وزارت اعظم بلندنامی یافت

(باب الاول) [۳۱۲] (مآثر الامراء)

و آخر سال بیستم (که خانجهان بهادر کولتاش از دکن معزول و معائب گردید - و تا تعیین صوبه دار نظم مهمات آنجا بدلیرخان نامزد گشت) جملة الماک با لشکرفراران و سامان شایان بدکن (خصص یافته بخجسته بنیاد رسیده بود که برخی اخذ و جر بعرض پادشاه رسید - شاه عالم بنظم دکن مرخص شد - و اسد خان برگشته در مبادی سال بیست و دوم در کشن گدھے مضاف صوبه اجمیر ملازمین نمود - و چون سال بیست و پنجم رایات پادشاهی بحالش سنبهای بهونسله (که پادشاهزاده محمد اکبر را در ملک خود جای داده بود) بعزیمت دکن در اهتزاز آمد جملة الماک را با شاهزاده عظیم الدین در اجمیر گذاشتند - تا راجپوتیه دران نواح غبار شورش نتوانند برانگیخت - پس ازان در سال بیست و هفتم در احمد نگر بتقبیل عقبه خلافت جبهه افروز گشته بعد فتح بیجاپور بعنائیم مسند وزارت با تکیه گاه زرفعت و سوزنی چکن درز مربع نشین چاربالش استقلال گردید * * ع * زیبا شده مسند وزارت * تاریخ اسمت و پس از کشایش قلعه گلکنده باضافه هزار سوار بعلو مرتبت هفت هزاره هفت هزار سوار مرتقی شد - و سال سی و چهارم بهتنبیه غنیم آن روی دریای کشن و انفتاح قلعه نندبال عرف غازی پور و نظم و نسق بالاگهات کرناتک حیدر آباد تعیین گشت - جملة الماک بعد تصرف نند بال درکرده (که سرحد کرناتک اسمت) چهارونی داشت پادشاهزاده محمد کام بخش از حضور بانتزاع قلعه راکنپوره

(مآثر الامراء) [۳۱۳] (باب الف)

دسنوړي يافت - چون روح الله خان بانصرام آن مهم مامور شد او
• بامثّل حکم جهان مطاع بکمک جملة الملک عذان توجه انعطاف
داد - پس از وصول موکب شاهي بکريه سال سي و هفتم حکم (سيد
(۲)
که هر دو بکمک ذوالفقار خان (که محامره خانچي دارد) متوجه شوند
بعد از رسيدن آنجا بخابر اختی دواعي ميان پادشاهزاده و جملة الملک
رنجشے واقع شد - و بسعايت بدسگالان فتنه پزيره سرگراني و آشفتگي
طرفين گرمي گرفت - جملة الملک بدست آريز مراسلات مخفيه
پادشاهزاده (که با رای قلعه نشين بوساطت بعضی ناعاقبت اندیشان
درميان داشت) بحضور نوشته مجاز گرديد - که راز دلپمت بونديله
شب و روز حلقه در خانه پادشاهزاده بوده بے رخصت اسد خان
سواري و ديوان و آمد و شد مردم بيگانه نشود - درين اثنا از جاسوسان
قلعه درو متحقق گشت - که کام بخش بذاسازي و زغم جملة الملک در
شب تار قرار رفتن قلعه داده - لهذا اسد خان بکنگاش ذوالفقار خان
و ساير سرداران لشکر فوج محامره قلعه را ببنگاه طلبیده گستاخانه
بخانه پادشاهزاده درآمده نظر بند ساخت - و از خانچي برخاسته
حسب الحکم کام بخش را روانه حضور نمود - و خود چنده در سکر
(۳)
توقف ورزید - پس ازان طلب حضور گشته از مقدمه کدورت اسر
پادشاهزاده راعمة بسيار بخاطرش جا داشت - روز ملازمت چون

(۲) در [بعضی جا] خانچي نوشته (۴) نسخه [۱] که بارامای

قلعه نشين (۴) نسخه [ج] سکر - و در [بعضی نسخه] سکر •

بسلامگاه رسید مائثمت خان داروغه خواصان قریب تخت استاده بود
آهسته خواند * * ع * * در عفو لذتست که در انتقام نیست *
پادشاه فرمودند که بجا خواندید - اجازت قدمبوس داده محفوف
عواطف ساختند *

و چون خلد مکان در سال چهل و سیوم سنه (۱۰۱۰) یک هزار و ده
هجری پس از اقامت چهارساله در اسلام پوری معروف بدرم پوری
بعزیمت حق طویمت جهان بتسخیر قلاع و تخریب آلکه سیوای بهونسله
قدم جهان کشا در زکاب یک ران گیتی نورد گذاشت نواب قدسیه
زینت النساء بیگم را با خدمه محل همانجا نگاهداشته اسد خان
بحراست و حفاظت تعیین گردید - و در سال چهل و پنجم مبادی
مهم کهیانا حسب الطلب از بنگاه باستلام آستانه اتبال آشیانه
شرف اندرخته بخطاب امیرالامرا چهره امتیاز افروخت - و فتح الله
خان و حمیدالدین خان و راجه چیسنگه بسرکردگی او تعیین تسخیر
آن قلعه فلک شکوه گشتند - بعد فتح چون کسای عارض مزاج امیرالامرا
گردید حکم غایمت شیم عز صدر یافت که از طرف اندرون دیوان
عدالت (که بموجب حکم بدیوان مظالم موسوم گشته) برآه در برآمده
در کتیره بتفاوت یکذرع زیخته حجره بنشیند - تا سه روز نشست
پس ازان حکم شد که عصا بدهند - بعد ارتحال خلد مکان پادشاهزاده
محمد اعظم شاه نیز باعزاز و احترام او کوشیده در امر وزارت
استقلالش افزود - و چون از گوالیار متوجه جنگ بهادر شاه شد

(مآثر الامرا) [۳۱۵] (باب الاف)

اسد خان را با بنگاه و همشیره ایمانی خود زینت النساء بیگم (که
خالد منزل مخاطب به بیگم صاحب نمود) درانجا گذاشت - چون
فصیم فیروزی از صهب ایزدی عنایت بهرچم بهادر شاه وزید آن شاه
مررت کیش حام آئین نظر بر دیرین بزدگی و قدم اعتبار او از راه
نوازش طالب حضور ساخت - برخه بار بایان قرب گفتند که با اعظم شاه
شریک غالب جمیع کارها او بود - فرمود که دران آشوب اگر پسران ما
در دکن می بودند بتقاضای وقت رفاقت عموی خود می نمودند
بعد ملازمت بخطاب نظام الملک آصف الدوله و خدمت وکالت (که
در سوائف ابام صاحب اختیار جمیع مهام مملکی و مالی میشد)
و نواختن نوبت در حضور سرعزاش از فلک پوین گذرانید - و چون
پادشاه رعایت خاطر منعم خان خانخانان (که حقوق بسیار ثابت کرده
وزیر اعظم بالاستقلال بود)^(۲) اهم می شمرد و وزیر باید که سر دیوان
استاده کاغذ بدستخط وکیل مطلق رساند چنانچه یگان دفعه
بعمل آمد و این معنی بر خانخانان گزائی کرد لهذا مقرر شد
که آصف الدوله که کبر سن دریافته مشغول عیش و نشاط است
بشاهجهانابان رفته بفراغت و آسودگی بگذراند - و وکالت را نیابة
ذوالفقار خان سرانجام نماید - لیکن در جنب اتددار خانخانان سوائی
مهر وکالت (که بر اسناد و احکام بعد مهر وزارت میشد) دیگر امری
در وکالت نماند - آصف الدوله در دلال الخلافه پنج وقت نوبت

(۲) نسخه [ج] با استقلال .

کامرانی نواخته زیسته گوارا و عافیت مهیا داشت - چون نوبت سلطنت
 بهماندار شاه رسید و ذوالفقار خان رائق و فاتق خلافت گردید
 مراتب نوکری از میان برخاست - دوسه باری که بدربار رفت
 هالکی سواره بدیوان عام فرود آمده متصل تخت نشست - پادشاه
 در مخاطبات عمو می گفت - پس از آنکه بهماندار شاه ار آگه
 شکست خورده گریخت و یکسر بخانه آصف الدوله رسید خواست
 تا دیگر باره ساز و سرانجام فراهم آورده بکارزار پردازد - ذوالفقار
 خان نیز رسیده درین کار مبالغه از حد برد - اسد خان (که مرد
 تجربه کار کهنه روزگار و نیک نفس عافیت طلب بود) راضی نشده
 پیسر گفت - که معزالدین بادمان خمر و انهماک لهر و لعب
 و سفله نوازی و نا قدر شناسی قابل فرمان روائی نمانده - چه لازم
 که چنین کسی را بطرف برده فساد تازه بر پا و فتنه خوابیده بیدار
 کنیم - و باعث خرابی ملک و تضییع عالم شویم - خدا عالم است
 که مآل کار بکجا منجر شود - هر که از نژاد تیموریه سر بر آرا گردد
 ما و شما را اطاعت او لازم است - همان روز اردا مقید ساخته بقلعه
 فرستاد - و ندانست که تقدیر بر تدبیرش میگذرد - و این مآل گزینی
 و عاقبت اندیشی موجب افشای جان شیوین پسر و زوال آبرو و دولت
 سرورشی او گردد - اما چون استطلاع بتقدیر و دیده دوری بسوائر آن
 مقدر بشر نیست آدم بیچاره بدان جهت ملوم و مطعون چرا باشد

بایست وقت و صلاح مآل همین بود - مگر گویند که حمیت و غیرت
یا عرف و طبیعت بل انصاف و مروت اقتضای آن نمیکرد که پادشاه
هزد با این همه حقوق و نوازش در چنین وقتی حادثه زده با اعتماد او
بخانه اش در آید - و استشاره احوال خود کند - او را گرفته بدشمن
دهد - که با سوء حال بکشد - اگر خود از پیری تاب قطره و پویه
نداشت بآنها را میگذاشت - بهر دشت و محرا که قاعد ادبارشان
میکشید میشتافتند - و خود زباده بر آنچه کشید می کشید - بهر
تقدیر محمد فرخ سیر چون دید که شاه و وزیر مدبر قباة هوش
بدار الخلافه رفته - هبادا بطرف سرکشند - و فتنه نو بر خیزد
معرفت میر جملة سمرقندی باستمال نامهای پیاپی بنام پسر
و پدر بانواع نوازش و چاپاوسی دل وسواس زده هر دو را مطمئن
ساخت - گویند سادات باره (که درین امور شریک مصلحت پادشاه
نبودند) تا اینجا نمی دانستند - بلکه یقین داشتند که اینها بعرضه
خواهند در آمد - چرا ممفون احسان خود نباید کرد - پیغام کردند
که بمعرفت ما ملازمت نمایند - تا ضررت بحال شما عاید نگردد
چون کار کزان تقدیر در فکر دیگر بودند پدر و پسر با اعتماد مواعید
عربیة پادشاهی غره گشته اعتنا بسادات باره نکرده رجوع بآنها
کسر شان خود دانستند - میر جملة چون از پیغام سادات مطلع شد
شتابان تقرب خان شیرازی را نزد آصف الدوله فرستاد که اگر استرضای
پادشاه مطلوب است زینهار بقطب الملک و امیر الامرا متوصل نشود

گویند که تسم قران هم در میان آرد - هرگاه پادشاه بباره پله دهلی رسید
 آصف الدوله با ذوالفقار خان بطمانینت تمام رفته ملازمت نمودند
 پادشاه بعنایت جواهر و خلعت و کلمات نوازش تسلی بخش
 گشته رخصت نمود - و فرمود که ذوالفقار خان بذابر مصلحت
 برخی امور حاضر باشد - آصف الدوله نکوهش مآل از سیمای حال
 در یافته با دل زار و چشم خون فشان بخانه آمد - همان روز ذوالفقار
 خان را قسمی که در احوال او تحریر یافته کشتند - فردای آن اسد
 خان را محبوس ساخته خانه اش بضبط در آرده چیرے نگذاشتند
 و صد رپیله یومیه جهت اخراجات او از سرکار پادشاهی قرار یافت - در
 جشن جلوس خواستند جواهر و خلعت برای او بفرستند - حسین علی
 خان امیر الامرا استدعا نمود که خود ببرد - گویند امیر الامرا بهمان
 دیرین روش آداب بتقدیم رسانید - او هم بدستور قدیم در محیی
 و ذهاب دست بر سینه گذاشته پان بدست خود داده رخصت کرد
 و در سال پنجم سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه بعمر
 نود و چهار سالگی ازین دار پر ملال درگذشت - چنین امیر نیک طینت
 کم آزار و متحمل با و تار بحسن صورت و نیکوئی شیم (که
 با زبردستان برفق و مدارا و با هم چشمان بشان و تمکین باشد)
 در امرای فریب العبد دیگرے نگذشته - از ابتدای نشو و نما
 بکامیابی و کامرانی بسر برده همواره بطاس مراد دوشی میزد

نراد دغاباز فلک دست آخر بار کج باخت - و قزاق انقلاب نزدیک
بمنزل بر امن آباد جمعیت او دو اسپه تاخت - از چرخ بے مرورت
صبح نشاطی ندید که شام کدورتها سر نزد - و لقمه حلوائے بکام
نریخت که صد نواله زهر نیامیخت - این وفادشمن با که پیوست
که نکسیخت - و با هرکه نشست زود برخاست * * بیت *

* پشیمان می شود زود از عطای خویشتن گردون *

* چو خور گر قرص ناله صبح بخشد شام میگیرد *

از خوابهای جمله الملک نقل کنند که چون خلد مکان در سال چهل
و هفتم بعد تسخیر قلعه^(۲) کندانه موسوم ببخشده بخش باران
ادعای برشکال در محی آباد یونا آمد کیف ما اتفاق دایره امیرالامرا
در زمین بستے واقع شد - و خیمه عنایت الله خان دیوان خالصه
و تن بر مکان مرتفع - پس از مرور چند روز (که خان مزبور جای
سراپرده محل سرا محوط هم ساخته بود) نسبت خواجه سرای
امیرالامرا (که صاحب اختیار سرکار او بود) گفته فرستاد - که ازین مکان
بر خیزید - که خیمه نواب ایستاده خواهد شد - خان گفت خوب است
اما مهلت بدهند تا جای دیگر درین مثل بهم رسد - او تاد ترک
جواب داد - عنایت الله خان ناچار بمکائی دیگر انتقال نمود
این ماجرا بهادشاه رسید - مصحوب حمیدالدین خان بجملة الماک
پیغام شد - که شما این جا را بعنایت الله خان بدهید - و خود

برخاسته بجای دیگر بروید - اسد خان اندک مکث کرد - حکم شد که بخانه عنایت الله خان رفته معذرت خواهید - اتفاقاً در آن وقت عنایت الله در حمام بود - جملة الملك آمده در دیوانخانه نشست و جلد برآمد - امیرالامرا دستش گرفته بخانه آورد - و یک تقویر پارچه اقامت گویان تواضع کرد - و تا انتهای مدت صحبت و رفاهت و پس از آن هم هیچ گاه بهیچ وجه اظهار گله و بیدماغی ننمود و در مهربانی و دلداري افزود - چنین کسان هم در زیر آسمان بوده اند گویند اخراجات محل و اهل نغمه و نشاط آنقدر داشت که مداخل بدان وفا نمی کرد - و بسبب بواسیر دایمی بے ضرورت بر زمین نمی نشست - همیشه در خانه بمهد نشینی میگذرانید - سوای ذوالفقار خان عنایت خان نام پسرش از بطن نول ^(۲) بائي مخاطب جوانی داشت - خط را خوب می نوشت - بدارنگی جواهر خانه و منصب مناسب امتیاز یافت - بحکم پادشاه دختر ابوالحسن حیدرآبادی را بعقد او درآوردند - اما باریش وضعی افتاده سودائی بهم رسانید - و رخصت دارالخلافه یافته داهنچار ^(۳) روی پیش گرفت همواره از سوانح دهایی نالش او بعرض میرسید - در همان حالت درگذشت - پسرش صالح خان در عهد جهاندار شاه خطاب اعتقاد خان و منصب عمده یافته بود - براهش میوزا کاظم از هم نشینی رقاصان و بزم سازنگیان یک قلم ننگ و ناموس را بتاراج داده باقمع اسالیب ^(۳)

(۲) نسخه [۱] نول بالی - و نسخه [ج] نول بای (۳) نسخه [۱] شایگان

درهای (سوائی) بر درگار خود می کشود *

(۲)
* امیرالامرا سید حسین علی خان *

برادر خرد قطب الماک عبدالله خان است - که بجای خود
مذکور شود - قطب الماک وزیر اعظم محمد فرخ سیر پادشاه بود
و سید حسین علی خان بمنصب امیرالامرائی تارک مباحات باسمان
می سود - اینها از اعظام سادات باره اند - و اکبر شرفای هذد - هر دو
برادر فریدین فاک سیادت و نبوتین سپهر امارت بودند - محتاجی
باکثر شغل سذیه - و خصائل رضیه - خصوص سخاوت و شجاعت
که ازین دو صفت والا آثار غرا بظهور رساندند - و نقشهائی (که طراز
صفحه درامت باشد) بر لوح (دزگار) نشانند - و از مبادی ایام عروج
نا منتهی هجرتی و نیکنامی بسر بردند - و از آبیاری عدل و احسان
عزمه هذد را رشک فردوس برین ساختند - لیکن در اواخر ایام
درامت راه غلط پیمودند - و تا روز قیامت داغ بدننامی با خود
بردند - اما نزد ارباب انصاف منشیای عزل پادشاه محض پاس آبرو
و حفظ جان عزیز بود - اینها مدد العمر جانفشانیها نمودند - و لوازم
دولتخواهیها بتقدیم رسانیدند - پادشاه چشم از حقوق پوشیده
در مدد قلع و قمع افتاد - و تا زنده بود همین خیال در سر داشت
آخر این (ای سقیم) باعث زوال سلطنت شد - و دولت پادشاه
و سادات هر دو برهم خورد *

(۲) نسخه [ب] خان بهادر *

قاضی شهاب الدین ماک العلما (قدس سره) در منافع السادات
می فرماید - که امارت محکم هیأت خلق محمدی ست^(۲)
و سخاوت هاشمی و شجاعت حیدری - باید که سید محکم النسب
ازین ملکات بهره راقی داشته باشد - و احیاناً بحکم نفس اماره اگر
و تکمیل عصیان شود آخر کار سید رو میدهد که باعث نجات اخروی
می گردد - مصداق این کلام درین هر دو برادر مشاهده افتاد - که
مظلوم ازین عالم رفتند - و غارت شهادت بر رو مالیدند - نام اصلی
قطب الملک حسن علی ست - و نام اصلی امیرالامراء حسین عی
شهادت اول بزهر واقع شد - و شهادت ثانی بخنجر - امیرالامراء
اگرچه برادر خرد قطب الملک است اما در سخاوت و شجاعت
و علو همت و تمکین و وقار از برادر کلان فایق بود - در عهد خلد مکان
به حکومت زنجهور و آخرها بفوجداری هذون بیانه می پرداخت^(۳)
چون برادرش بعد رحلت خلد مکان در لاهور مشمول عواطف شاه عالم
گردید سید حسین علی خان با فوج شایسته در حوای دهایی در امت
ملازمت پادشاه دریافت - و در جنگ محمد اعظم شاه مصدر جلائل
تورودات گشته بمنصب سه هزار و عنایت نقاره سربلند گردید
و بواسطت شاهزاده عظیم الشان بخیابت صوبه داری عظیم آباد پخته
(خصمت یافت - در اواخر عهد خلد مکان صوبه داری بنکاله بسطه دار

(۲) نسخه [ب] که آثار صحت هیأت (۳) نسخه [ج] جدول

بیانه می پرداخت .

(مآثر الامراء) [۳۲۳] (باب الالف)

خان مخاطب باعزالدوله خانجهان بهادر از تغیر شاهزاده عظیم الشان^(۲) مقرر گشت - محمد فرخ سیر خلف عظیم الشان (که بنیابت پدر در بنگاله بود) طلب حضور شده پیئنه رسید - چون مدتها بخود سری گذرانیده و نسبت ببرادران دیگر نزد جد و پدر رتبه نداشت رفتن حضور شلق و ناگوار پنداشته بعدر عسرت اخراجات اوقات پرستی میکرد - تا آنکه شاه عالم شنقار شد - محمد فرخ سیر خطبه و سکه بنام پدر نموده در فراهم آردن مردم همت گماشت - درین اثنا خبر کشته شدن عظیم الشان رسید - در ربیع الاول سنه (۱۱۲۳) ثلث و عشرين و ماهه و الف خود سریر آزادی سلطنت گشت - و سید حسین علی خان ناظم پئنه را بوعده غذایات مستمال ساخته رفیق گردانید - و ازین جهت سید حسن علی خان ناظم آله آباد نیز طریق رفاقت سپرد در کمتر زمانه افواج کثیره مجتمع گشت - اما بغابر قلت خزانه تا رسیدن اکبرآباد دوازده هزار سوار بیش نماند - حسین علی خان در روز جنگ (که در حوالی مستقر الخلافه با جهاندار شاه اتفاق افتاد) باتفاق حسن بیگ صف شکن خان (که نایب صوبه دار ری اودیسه بود) و زین الدین خان پسر بهادر خان زده یله بمقابل ذوالفقار خان (که توپ و ضربزن بسیار پیش رد پییده ایستاده بود) اسپان تاخته بزنجهیر توپخانه در آمد - چون عرصه و غا بر خون تذگ دید بآئین ناموس پرستان همد پیاده گشته بزخمهای طاقت ربا بزمین افتاد

و آن دوسردار با جماعه دادر بسیار مردانه زندگي سپردند - حسین علي خان پس ازین فتح نمایان بخطاب امیرالامرا بهادر فیروز جنگ و منصب هفت هزاره هفت هزار سوار و خدمت عمده میربخشیا کوهي کوس باخدمت رتبه گي فواخت - و در سال دوم با فوج گران سنگین به تنبیه اجیت سنگهه راقهور (که اوای سرکشی و قمر در وطن خود مي افراشت) مامور گردید - تا میرههه هرجا تعلقه ار بود لکد کوب قاراج و پی سپر غارت ساخت - (رجه از بیم ناکي به بیکانیر بدر زده باستوار جاها خزید - درین یساق آنچه از اجرای حکم امیرالامرا نقل کنند این ست که چون دیهات اجیت سنگهه و جیسنگهه باهم مخلوط اند و رعایای تعلقه ار این بهراس (و بفراز میگذاشتند بتاراجیان حکم میشد - که مواضع دیوان را یغما ساخته آتش زنند - و بآباد مزاحمت نرسانند - رعایای اجیت سنگهه این را دیده معرفت رعایای جیسنگهه قول گرفته می آمدند - همان وقت سزاولان تعیین میشدند که بتاراجیان بگویند که آتش فرو نشانند - و آنچه گرفته اند مسترد سازند اصلا درین حکم تخلف نمیشد - سزاولان آن اشیاء منسوبه را بالتمام در دیه جمع میکردند - بعضی ثقات (که از مردم دیهات بسیار استفسار کردند) باتفاق میگفتند - که غیر از سوختن دیگر هیچ نقصای بما نشده (رجه چون خرابی خود دید از مال کار اندیشیده و کلاهی معتبر فرستاده بتقبل پیشکش و فرستادن کنوز ابهی سنگهه پسر کلان خود بحضور

و دادن مبیله پادشاه (که بزبان عرف آن دیار درله نامند) مستدعی
عفو جرائم گردید - چون میر جمله در حضور صاحب دستخط پادشاهی
شده هرکه باز رجوع می آردن منصب و جاگیر دستخط کرده میداد
و هر روز مزاج پادشاه را از سادات منحرف تر می ساخت
امیرالامرا بمصالحه راضی شده کنور را همراه گرفته باستعجال
مراجعت کرد - و فوجی جهت درله گذاشت - که متعاقب بیارد
درین سفر غریب قضیه اتفاقی رو داد *

گویند چون امیرالامرا بشازده گروهی میرتهه رسید معتبران راجه
با یک هزار و پانصد سوار جهت مصالحه آمده ملازمت نمودند
و استدعای مقام کردند - چون اشتهار داشت (که اظم از اینها فردغ
از راستی ندارند - و بحیله رزی می خواهند نگاه دارند - تا راجه
باحمال و اثقال بدر رود) حسین علی خان پیغام کرد که اگر مصالحه
واقعی ست تا (سیدن کنور شما مقید و مسلسل باشید - آنها اول
از راه ننگ و عار راضی نگشته آخر قبول کردند - امیرالامرا
چار کس معتبر را زنجیر کرده حواله جماعه داران عمده نمود - چون
جماعه داران همراه گرفته از دیوانخانه برآمدند لچهای لشکر بمجرد
دیدن این حالت بر دیرگ آنها دویدند - جنگ در پیوست - هر چند
مردم بممانعت تعین شدند اما لچها همه را بچشم زدنی بتلف
جان و مال در آوردند - امیرالامرا آن چار کس را از قید برآورده
معذرت خواست - و بآنها نیز تیهن شد که این حرکت بآزاده سرزده

بر راجه نوشتند - لیکن راجه پیش از آن بشنیدن این ماجرا فرار نموده بود
 ناچار امیرالامرا بمیرته شتافته توقف نمود - تا مصالحه صورت گرفت
 و پس از رسیدن دهلی تقریب صوبه دارمی دکن در میان آمد
 حسین علی خان میخواست که خود ملتزم حضور باشد - و نیابت
 بدستور ذوالفقار خان بغام دار دُخان مقرر شود - پادشاه بگفته مشیران
 دمساز راضی نمیشد - تا آنکه گفتگوی خصوصیت آمیز در میان آمده
 بطول انجامید - و بعد اللتیا و اللتی قرار یافت که میر جمله اذل
 صوبه داری پتّه رهگرا گردد - بعد از آن امیرالامرا (که عزل و نصب
 کل خدمات دکن باختیارش مفوض گشته) رخصت شود - چنانچه
 سال چهارم سده (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت روانه دکن
 گشته وقت رخصت بالمواجهه عرض کرد که اگر در غیبت من
 مهر جمله بحضور رسید یا بقطب الملک قسم دیگر سلوک شد در عرض
 بیست روز مرا رسیده دانند - چون بمالوه رسید راجه جیسنگه سوانی
 صوبه دار آنجا از سر راه کناره گزید - تا ملاقات واقع نشود - امیرالامرا
 بحضور نوشت - که این حرکت او اگر بر طبق اشاره است حکم شود
 از همین جا برگردم - و الا فرداست که داؤد خان هم این مسلک
 پیش خواهد گرفت - چون ابتدای سلطنت واسطه جان بخشی داؤد
 خان سادات شدند و بتازگی امیرالامرا نیابت صوبه داری برهان پور
 از پادشاه بذاش مقرر کرد او از گجرات بدان معمره رسیده

(مائراامرا) [۳۲۷] (باب الف)

تمکن گزیده بود - در جواب فرمان رسید که در ازای قباحت نا فهمی
جیستگه عزل و نصب اورا با اختیار شما گذاشتیم - و از داؤد خان
و جمع چنین حرکات چه احتمال دارد - اعیانا اگر مصدر ادای نامذاسب
شود روانه حضور نمایند - اما از بددلی و سفله مزاحی که پادشاه
داشت بوساطت خاندوران مخفی بداؤد خان تحریض مخالفت
نمود - چون امیرالامرا از نبرده عبور کرد ظاهر شد که داؤد خان سر رشته
و موافقت گسسته خیال ملاقات هم در سر ندارد - حسین علی خان
در فکر اصلاح او فدا ده بتفصیل (که در ذکر احوال داؤد خان رقمزد)
کلمک احوال نویس شده (پیغامها بمیان آمد - حاصل آنکه در صورت
توافق ملاقات لازم - و در شکل تخلف روانه حضور باید شد - از ما
مزاحمت نیست - داؤد خان پای جهالت افشوده کار پیر خاش
سازید - ناچار یازدهم رمضان در فذای آن شهر عرصه مبارزت آراسته
گشت - و جنگ بشایستگی رو داد - با آنکه تفنگ کاری بداؤد خان
رسیده بود مردانه در آمده متصل امیرالامرا دیگر باره بجنگ
در پیوسته نقد جان در باخت - امیرالامرا پس ازین فتح مولت اوزا
(که رعب افزای سران و سرکشان دکن گردید) خجسته بخیان را
اقامت جا ساخته فوجی بسرکردگی ذوالفقار بیگ بخشی به تندیه
کهندو دیهاریه سیذاپتی راجه ساهو (که در صوبه خاندیس قاعها
(۳)

(۲) در [بعضی نسخه] روانه حضور شود (۴) در [بعضی نسخه] کهرو

و بهاریه و در [بعضی] کهندو و بهاریه .

اهدات کرده تهايه قايم مي نمود - و باخذ چوتهمه شورش آمای آن ضلع
 بوده قافلها را بتاراج مي برد (تعيين کرد - او در برگشت بهانير با اشقيا^(۲)
 درچار گشته بآريزش در آمد - مرهته باندک زد و خورد بآئين
 و رسم که دارند منتشر گشته فرار گزیدند - فوج جنگ دکن نادیده
 (که از خم و چم مرهته آگاه نبود) شادان و نازان دنبال آنها گرفت
 که ناگاه آن تبه کاران بهيئت مجموعي چنان گرم و گيرا هجوم آوردند
 که ذوالفقار بيک (که از فرط تهور پيش آهنگ همه بود) با جمع
 کشته گشته باقي فوج يغمائي شد - هر چند سيف الدين علي خان
 و راجه محکم سنگه بمالش آن گروه شقاوت پزده تعيين شدند و تا بذور
 سورت شافتند و پس ازان محکم سنگه تا ستاره (که مسکن و بنگاه
 ساهو ست) دقيقه از نهپ و تالان فرو نگذاشت اما جبر اين کسر
 و تلافی اين شکست موافق صولت و شکوه اميرالامرا صورت نگرفت
 نظر بر اسباب ظاهر^(۳) (که وفور خزائن و کثرت سپاه و عزم بلذ
 و شجاعت فطري حسين علي خان داشت) مي بایست شرمند
 ضالۀ مرهته بسرچنگهای رسا و مالشهای مستوفي سر حساب میشدند
 ليکن [چون پادشاه بتحريرک و اغوی دولت براندازان خود غرض
 بدستور دارد خان در باب مخالفت اميرالامرا بداران جنوبی دکن
 حتی راجه ساهوی بهونه (که بزور و تحکم راجه دکن گشته)
 بايما و مراحت کوتاهي نمیکرد - و در دهلي با قطب الملک هر روز

(مائراامرا) [۳۲۹] (باب الاول)

محبته تازه و نزاع نو برمي انگيخت - که هر ساعت صدای بگير
و بکش بگوش ميرسيد - و از تنهائي و بيخفايي ترغيب آمدن بدرادر
مي نوشت [لا علاج اميرالامرا از دشمن خانه بدشمن بيگانه ساخته
در سده (۱۱۳۰) يک هزار و يکصد و سي هجري معرفت شکرراحي مله^(۲)
و محمد انور خان برهان پوري مصالحه با راجه ساهو (بشرط عدم
قاخمت و تاراج ملک و تعرض شوارع و طرق و نگاهداشتن پانزده هزار
سوار در رکاب ناظم) قرار داده اسفاد چوتنه و دبسمکهي شش صوبه
دکن بهر خود با نذخواه کوکن و غدره ها که (راج فديمش
سي نامند) حواله نموده گماشتگان^(۳) او را همه جا شريک و دخيل
ساخت - اگرچه در بن سودا بمقتضای وقت سود و بهبود پنداشت
اما نظر بمال زيانه سترگ اددوخت - و بيل بدنامي برچهره حال خود
نا مرور دهور کشيد - هرچند که خذلان دين و خفص اسلام عداذا بالله
درين کار مذوي و مضمور او نباشد ليکن در ضمن تسلط کفر از يک بده رسيد
و هر روز سر بباليدگي کشيد - اما مذهب دور بدن در مي يابد که
درين کار شامت و وبال عايد روزگار کيسمت - و چون^(۴) مصالحه با مرهته
و ايفای عهد و پيمان برفاقت و ناخوشيهاي پادشاه با قطب الماک
همه دراعی انتهاض اميرالامرا بود بهندوستان نيز آمد آمد
بزبانها شايع گشت - پادشاه بخيال محال و سد راه شدن اميرالامرا

(۲) نسخه [۱] شکرراحي - و نسخه [ب] شکرراحي (۳) در [چند نسخه]

گماشتاران (۴) نسخه [ج] مسالنه با مرهته .

محمد امین خان چین بهادر را بیهانه بند و بسک مالوه که سر راه
 دکن است مرخص ساخت - و پس ازان (که بحرف طرازی و کاربردازی
 اعتقاد خان بتازگی شاه و وزیر نرد و لا باهم باختند) ^(۲) پادشاه اخلاص
 خان را (که با هر دو برادر اخلاص منذ گفته میشد) باصلاح مزاج حسین علی
 خان و باز داشتن از عزیمت حضور مرخص کردند - امیرالامرا (که
 تصمیم عزیمت کرده باستماع دوستی تازه شاه و وزیر متوقف بود
 و انتظار خبر ثانی می کشید) باز برهم زدگی مسموع شده غره محرم
 سنه (۱۱۳۱) هزار و صد و سی و یک با فوج دکن و مرهه بشوکت
 و صولت تمام از خجسته بنیاد رکضت نمود - و معین الدین نام
 مجهول الحال را بمسرعی شاهزاده اکبر برداشته باظهار هواخواهی
 و فدویت بهادشاه نوشت - که در تعلقه راجه ساهو سرے کشیده بود
 دستگیر گردیده - نزد خود طلبیدم - در امثال این امور احتیاط و تقید
 صلاح دولت دانسته خود بحضور می آمدم - از آخر ماه ربیع الاول در
 حوالی دار الخلافه جانب لاک فیروزشاه دایره نمود - و خلاف ضابطه
 حضور نوبت نواخته داخل خیمه شد - و مکرر بیادنگ بلند گفت که
 من از نوکرعی پادشاه برآمدم - و پس ازانکه بوساطت قطب الملک
 تکالیفی چند با شروط و عهده پذیرا یافت پنجم ربیع الآخر ملازمت
 نموده گذارش گله کرد - و مشمول نوازش و مرحمت بیکران رخصت
 یافت - و باز هشتم ماه مذکور بشهرت سپردن شاهزاده جمعی سوار

شده بحویلی شایسته خان (که از پیشگاه خلافت بار عذایت شده بود)
داخل گشت . قطب الملک با مهاراجه ببند و بست قلعه شتافته
هیچ کس را در آنجا نگذاشتند - چون فوت قابو معبر بصورت تدبیر است
و انعام چنن وقت خیر باد جان و آبروی خود گفتن مباشر امر عظیم
و مرتکب کار خطیر گشتند - چنانچه در ذکر قطب الملک مرقوم خامه
گردیده - و هنوز دو ماهی نگذشته بود که نیکو سیر پسر پادشاهزاده
محمد اکبر (که در قلعه اکبر آباد مقید بود) باتفاق احشام آنجا
علم خلاف برافراشت - امیر الامرا بر جناح استعجال رسیده در محاصره
سه ماه و چند روز بسازش هزاربهای احشام آنجا قلعه برگرفت
و اموال قلعه را متصرف گشت - و چون قطب الملک بمقابل راجه
جیسنگه سوائی (که بقصد مخالفت از آنبیر برآمده بود) بفتحپور
سیکری رسید امیر الامرا نیز ملحق شد - و بعد مصالحت راجه میان
برادران بر سر اموال آگره کدورتها بر خاست - و پیغامهای درشت
و تلخ از طرفین گذارش یافت - اما آخر کار از پخته کاری راجه و تن چند
شیوع و اعلان نیافته به بیمزگی تمام تلیم ازان بقطب الملک عاید شد
چون مشیت ایزد بیهمال (که بمصلحتهای او که تواند پی برد)
بدان تعلق گرفته بود (که هر دو برادر بباد کامیابی لب تر ساخته
شورابه بیمرادی در کشند - و گاه چند بمقصود شتافته ره سپر
ناکامی گردند) مساهله سترگ و غلط فاحش سرزد - که با تصدی
چنن امر خطیر (که در لای عظیم بچرخ آرند) بملاحظه یک دیگر

هرير آرای هندوستان نگشتند - اگر بکے بدبگري سر فررتي و انقياد
 فردمي آرد يا اميرالامرا (که بعلاوشان و جلالت قدر و عز مے بلند و همتے
 بجا و شجاعتے مغرط و دانشے درست شهرت تمام داشت - و بصولت
 و مهابت رعب افزای در) و نزدیک بود (قطب الملک را از میان
 برداشته مربع نشين چر بالاش سلطنت ميشد اغلب که پيش مبرفت
 و زمانه دراز دولت در خانواده ايشان امتداد مي گرفت - چنانچه
 باستاني نامها از احوال گذشتگان آگاهي مي بخشد - بالجملة
 بذاير هنگامه جهيله رام و گردهر بهادر اميرالامرا با محمد شاه پادشاه
 و قطب الملک از فتح پور بآگره معاودت نموده تا انفصال قضيه
 اقامت آنجا ناگزير افتاد - چون گردهر بهادر پس از فوت جهيله رام^(۲)
 سر استعمار مي خاريد حيدر قلي خان با محمد خان بنگش تعيين
 گشته بوساطت راجه رتن چند بآشتي و مصالحه خاطر ازان^(۳)
 طرف را پرداختند - درين ضمن فلک نقشے نو بر صفحه روزگار کشيد
 نظام الملک بهادر فتح جنگ (که بحسن تدبير و نيروي پردلي ممتاز
 امرای عالمگيري ست) استشمام رايحه غدر و عناد از سادات نموده
 گام سرعت بدکن برگرفت - و در کمتر زمانه دلادر خان بخشي
 اميرالامرا را (که با فوج چيده جرار بتعاقب بود) و عالم عاي خان
 برادر زاده و متبذای حسين علي خان را (که بفيابت صوبه دارى دکن
 مي پرداخت - و با فوج مرهته و متعينه آنجا بعزم قتال باستقبال (سيده)
 (۲) در [بعضی نسخه [چهيله رام (۳) نسخه [ج] مسالاه

(مأثر الامرا) [۳۳۳] (باب الإلف)

. بآریزشهای بی دری دست خوش تاراج جان و مال ساخت - غریب
حالتی بحسین علی خان (داد - نمی دانست که مال کار بجای
خواهد کشید - و هوش و حواس باخته هر روز تدبیر می اندیشید
برخی گفتند که چون قبلاً نواب در دکن است بار سال فرمان
مویه داری دکن نظام الملک را مستمال باید ساخت - و بمورد
و تدبیر بتلافی و تدارک باید پرداخت - درین اثنا خبر رسید که سید
مبارک خان بخاری قلعه دار موزوتی دولت آباد با آنکه از طرف
حسین علی خان بتغیر جاگیر آزرده خاطر بود پداس ناموس سبادت
زه و زاد امیر الامرا را با توابع و اسباب پیش از رسیدن نظام الملک
بخجسته بنیان در قلعه جا داده از دستبردهای اعدای مصون و
محفوظ نگاهداشت - پاره هوش رفته بجای آمد - بمشورت و کدش
بسیار پادشاه را همراه خون گرفته نهم ذی القعدة بعزیمت دکن
با پنجاه هزار سوار موجودی سوای آنکه نگاهداشت علی العموم شروع
کرده و باطراف و جوانب زرها برای سپاه فرستاده از اکبر آباد
کوچ نمود *

سبحان الله این دو برادر سیما امیر الامرا سخاوت و کرم و حلم
و مواسات فطری داشتند - هرگز مجوز ستم و بیداد بمتفلس نشدند
اما مقلب القلوب نوعی صرف دلها نمود که پیش آوردهای سادات
هرچند میدانستند (که زوال دولت اینها متضمن خانه براندازی ماست)
آهی ابن کشتی غرق شود باهم می گفتند - از بیگانگان چه توان گفت

(۲)

چون اعتماد الدوله محمد امين خان چين بهادر بنابر قرابت
 قريبه خون با نظام الملك متوهم گشته با وجود عهد و پيمان
 اميرالامرا جزم کرد که آخر کار دست ازو هم برنخواهند داشت
 بفکر غدر افتاد - و مير حيدر کاشغري را (که از ترکان دوغلات بود - وجد
 کلانش مير حيدر صاحب تاريخ رشيدى همواره ملتزم رکاب بابري
 و همايوني بود - و چنده فرمان رائي کشمير رسیده - و از جهمت
 ميرشمشيري اينها را ميرگويند) بران داشت که منتظر قابو گشته
 بکيد و حيله بقطع رشته حيات اميرالامرا اقدام نمايد *

گويند سواى والده پادشاه و صدر النساء محل و سعادت خان
 نيشاپوري (که از فوجدارى هندون بيانه بحضور رسیده با محمد امين
 خان همراز گشته بود) ديگرى از اين شر سر آورده آگهي نداشت
 اگرچه به ثبوت رسیده که شب (که حامل ابن سانحه بود) مير جمله
 باظهار هواخواهي با اميرالامرا از اين مقواه اطلاع داد - جواب گفت
 که من مگر خربوزه ام - که کسی بکارد زند - و اصلا التفات نکرد - بهر تقدير

ششم ذى الحجه (۱۱۳۲) هزار و صد و سي و دو سال دوم از جلوس
 که منزل توره (که از فتحپور سي پنج گروه عرفي ست) مخيم ساگر گردید
 اعتماد الدوله ببهانه تهوع و برهم زدگی دل به پيش خانه حيدرقلي
 خان مير آتش فرود آمد - و حسين عالي خان بعد از داخل شدن
 پادشاه بمحل سرا برگشته پالکي سواره راه خانه گرفت - همين که

(۲) نسخه [ج] امين خان بهادر (۳) در [بعضی نسخه] سر بهاد داده *

متصل دروازه کلال بار رسید میر حیدر که روشناس و راه حرف داشت
احوال خود نوشته بدست امیرالامرا داد - و شروع به ضعیف نالی
زبانی نمود - چون دید که او مشغول خواندن است آنچنان بچختی
و چالاکي خنجر آبدار بهایوی آن بهادر نامدار رسانید که کارش
بآخر انجامید - و نور الله خان پسر اسدالله خان مشهور بواب ارلیا
که پداده همراه میرفت بضرب شمشیر میر حیدر را از پا در آرد
مغلان از هر طرف دریده نور الله خان را از هم گذرانیدند - و سر
امیرالامرا جدا کرده نزد پادشاه بردند - چون مردم حسین علی خان
برسیدن منزل هر یک بجائے و مقامی قرار گرفته غافل از شعبده بازی
فلک دوار بودند در آن وقت نتوانستند رسید - مگر سید غیرت خان^(۲)
که بمجرد استماع بے آنکه بجمع مردم پردازد با معدودے رسیدہ
کشته گشت - و جوفی دیگر هم دست و پای بے حاصلی زدند - پس
ازین هنگامه لاش امیرالامرا (که به بیحرمتی افتاده بود) با لاش
غیرت خان و نور الله خان بحکم پادشاهی نماز جنازه خوانده
و تابوتها را بزر بخت گرفته خواستند روانه اجمیر نمایند - اما
بنا بر کوچ کهار میسر نیامد - و زربخت هم لچها کشیده بردند - بعد
ازان باجمیر نقل کرده در جوار پندرش سید عبد الله خان مرحوم
مدفون ساختند *

از بعضی ثقات مسموع شده که پیش ازین واقعه مرد صالح در رؤیا

(باب الاف) [۳۳۶] (مائراامرا)

دید که سیدالشهدا ثالث ائمه اثنا عشر کرام (علیه و علی آباءه السلام)

خطاب بامیرالامرا کردند - و فرمودند که * بلغ وعدک - و غلب عدوک *
۱۱۳۲ ۱۱۳۲

پس ازان سانکه چون حساب نمودند هر فقره تاریخ بود - با منعت

نعلیب - میر عبد الجلیل حسینی واسطی بلگرامی (رحمه الله)

قصیده غرائی در مرثیه حسین علی خان گفته - تا تاریخ درینجا

ثبت گردید * ابیات *

* آثار کربلا ست عیان از جبین هند *

* زد جوش خون آل نبی از زمین هند *

* شد ماتم حسین علی تازه در جهان *

* سادات گشته ادد مصیبت نشین هند *

* از داغ دل زدند چراغان اشک جوش *

* این است بوبهار گل آتشین هند *

* گیتی چرا سیاه نگردد ز درد غم *

* خاموش شد چراغ نشاط آفرین هند *

* نیای سم زین معالیه پیراهن عرب *

* رزخون گریه سرخ شد سم آستین هند *

* رستم نشان حسین علی خان شهید شد *

* از خنجره که بود نهان در کمین هند *

* آن مغدوره که از قلم تیغ بارها *

* تحریر کرد نسخه فتح مبین هند *

- * منقاد او شدند ازان سرکشان دهر *
- * کز داغ ضبط کرد نشان بر سرین هند *
- * تیغش بروز معرکه خصم تیره بخت *
- * چون برق می شکافت صف آهنین هند *
- * فرزند مصطفی خلف الصدق مرتضی *
- * کز روی فخر بود بدانش یمین هند ^(۲)
- * هند از شهادتش تن بے روح گشته است *
- * یعنی که بود او نفس را پسین هند *
- * عالم چو قبر در نظر خلق شد سیاه *
- * افتاد تا ز خاتم دهر آن نگین هند *
- * از دست ابن ملجم ثانی شهید شد *
- * گوئی ز کونه است گل ماتمین هند *
- * هند ای بچنین مصیبت عظمی ندیده است *
- * دیدیم داستان شهرور و سزین هند *
- * کاهیده است مبر و تجاوز شد دست غم *
- * ایذهانصیب ماست ز غم و سمین هند *
- * ای دوستان آل و مجیدان اهل بیت *
- * غمگین شوید بهر حسین حزین هند *
- * تا حق اهل بیت رسالت ادا شود *

(۲) نسخه [ب] بدانش *

* بر رزم این جماعه منصوبه بین هذ *

* سال شهادتش قلم واسطی نوشت *

۱۱۳۲

* قتل حسین کرد یزید لعین هذ *

حق این است که در قریب العهد کم امیدری باین خوبی گذشته - باکثر ستوده خواها متفرد بود - و در همت و مروت یکتا - وفور طعام و کثرت اطعام سوکار از مشهور است - اجرای بلغور خانها از غامه خام و پخته و احداث مجالس یازدهم و دوازدهم هر ماه در بلاد عظیمه دکن نموده که تا حال جاریست - درین مجالس با مشائخ و فقرا بخضوع و انکسار بنفس خود خدمت می نمود - پیش از آمدن دکن (۲) زر مهم سازی نمی گرفت - پس ازان محکم سنگه و دیگر متصدیان باظهار کمی مداخل و افزونی خرج مزاجش را برین آوردند - معهذا گویند اموال ملا عبدالغفور بهره ملک التجار بذر سورت (که زیاده بر یک کرور (دقیقه بود) حیدر قای خان متصدی بذر بارجود وارث ضبط نمود - در همان ایام انقلاب سلطنت روداد - و عبدالحی پسر متوفی باستغاثه بحضور رسید - و جهات معافی اموال پانزده لک (دقیقه نذر با میر الامرا نوشته داد - (زره پگاه تراو را طلبیده نذر را با اموال بخشید - و خلعت دانه رخصت وطن نمود - و گفت امشب مرا بر سر مال این مرد با نفس خود مجادله افتاد - آخر بر نفس طامع غالب آمدم *

• امتقاد خان فرخ شاهي •

محمد مراد نام کشميري اصل است - در عهد خلد منزل بوکالت جهاندار شاه و منصب هزاري و خطاب رکالت خاني امتياز داشت و در ايام جهاندار شاه ترقی کرده چون نوبت سلطنت محمد فرخ سير رسيد داخل کشتنیها گشت - اما ربط سابق با سادات باعث جان بخشی او شده منصب هزار و پانصدي و خطاب محمد مراد خان يامت - و داخل بساگران نزک گردید - چون محمد امين خان بخشی درم بمالوه رخصت يافت (ناسايد سد راه اميرالامرا از دکن تواند شد) در کوچ توقف میکرد - محمد مراد خان بسزاوي تعين گشت با دهن دريدگي و زبان درازي که داشت فايده نکرد - سر ديوان آمده عرض نمود - که اطاعتی در سر ندارد - که سزاوی کسی موثر شود پادشاه جواب ندادند - باز بے محابا عرض کرد - که اگر درين وقت اغماض شود هيچ نمی ماند - پادشاه گفتند چه بايد کرد - گفت ببنده حکم شود که رفته بگويد - همین وقت کوچ نمايد - والا بخشيدگري تغير فرمودند شما ابلاغ حکم کنيد - رفته آن قدر تشدد بکار برد که همان روز کوچ نمود - اين جرأت و دولتخواهی پسند پادشاه شده بارباب خلوت فرمودند - و بوسيله هم وطنی صاحبۃ نسوان والده پادشاه بيشتر مورد عنايت گشت - چون پادشاه بذات مخالفت و ملازمت با سادات باره و تسلط و اختيار آنها مکرر متالم بود هر روز فکرے قاز و مشورت نو در استیصال آنها مينمود - و از کم فطرتي و بے جرأتي

* بر رزم این جماعه منصوبه بین هذد *

* سال شهادتش قلم واسطی نوشت
۱۱۳۲

* قتل حسین کرد یزید لعین هذد *

حق این است که در قریب العهد کم امیرے باین خوبی گذشته - باکثر ستوده خواها متفرد بود - و در همت و مروت یکتا - وفور طعام و کثرت اطعام سوکار از مشهور است - اجرای بلغور خانها از غامه خام و پخته و احداث مجالس یازدهم و دوازدهم هر ماه در بلاد عظیمه دکن نموده که تا حال جاریست - درین مجالس با مشائخ و فقرا بخضوع و انکسار بنفس خود خدمت می نمود - پیش از آمدن دکن (۲) زر مهم سازی نمی گرفت - پس ازان محکم سنگه و دیگر متصدیان باظهار کمی مداخل و افزونی خرج مزاجش را برین آوردند - معهذا گویند اموال ملا عبدالغفور بهره ملک التجار بذر سورت (که زیاده بر یک کرور (دیهه بود) حیدر قای خان متصدی بذر بارجود وارث ضبط نمود - در همان ایام انقلاب سلطنت ردان - و عبدالحی پسر متوفی باستغاثه بحضور رسید - و جهات معافی اموال پانزده لک دیهه نذر بامیر الامرا نوشته داد - (زرے پگاه تراو را طلبیده نذر را با اموال بخشید - و خلعت دانه رخصت وطن نمود - و گفت امشب مرا بر سر مال این مرد با نفس خود مجادله افتاد - آخر بر نفس طامع غالب آمدم *

• امتقاد خان فرخ شاهي •

محمد مراد نام کشمیری اصل است - در عهد خلد منزل بوکالت
جهاندار شاه و منصب هزاری و خطاب رکالت خانی امتیاز داشت
و در ایام جهاندار شاه ترقی کرده چون نوبت سلطنت محمد فرخ سیر
رسید داخل کشتنیها گشت - اما ربط سابق با سادات باعث
جان بخشی او شده و منصب هزار و پانصدی و خطاب محمد مراد خان
یافت - و داخل بساطان نرگ گردید - چون محمد امین خان بخشی
دوم بمالوه رخصت یافت (ناشاید سد راه امیرالامرا از دکن تواند
شد) در کوچ توقف میکرد - محمد مراد خان بسزاولی تعیین گشت
با دهن دریدگی و زبان درازی که داشت فایده نکرد - سر دیوان
آمده عرض نمود - که اطاعتی در سر ندارند - که سزاولی کسی موثر شود
پادشاه جواب ندادند - باز بے محابا عرض کرد - که اگر درین وقت
انگامش شود هیچ نمی ماند - پادشاه گفتند چه باید کرد - گفت ببند
حکم شود که رفته بگوید - همین وقت کوچ نماید - والا بخشیکری تغییر
فرمودند شما ابلاغ حکم کنید - رفته آن قدر تشدد بکار برد که همان
روز کوچ نمود - این جرأت و دولتخواهی پسند پادشاه شده بارباب
خاوت فرمودند - و بوسیله هم وطنی صاحبۃ نسوان والدۀ پادشاه
بیشتر مورد عنایت گشت - چون پادشاه بذات مخالفت و ملازمت
با سادات باره و تسلط و اختیار آنها مکدر و متالم بود هر روز فکر
قاره و مشورتی نو در استیصال آنها مینمود - و از کم فطرتی و بے جرأتی

بجائے نمیرسید - روزے و کالمٹ خان قابو یافتہ بہادشاہ دربن مقدمہ
چندان پذیرنگی افسانہ و افسون باغ سبز جلوہ داد و گفت بے آنکہ
کار اہل خلاف بمصاف رسد در اندک فرصت شیرازہ تسلط آنها از ہم
می باشد کہ فرخ سپر (کہ لوامع دانش و تمیز فرونشاندہ بود) اصلاً بکنہ
کار پی نبرده فریقہ او گشت - و در ہمہ کارها محرم ہمزاز و یار دمساز
کردہ در ایام معدود بمنصب ہفت ہزاری دہ ہزار سوار برآورد
و بخطاب رکن الدولہ اعتقاد خان بہادر فرخ شاہی بلند مرتبہ ساخت
روزے نبود کہ جواہر ثمینہ و اجناس نفیسہ بار مرحمت نمی شد
سرکار مراد آباد را صوبہ قرار دادہ موسوم برکن آباد فرمودہ در جاگیرش
بطریق التمغا عنایت شد - و بصوابدید او جہت برانداختن دولت
سادات سربانداخان از پتہ و نظام الملک بہادر فتح جنگ از مراد آباد
و مہاراجہ اجیت سنگھ از جودہ پور وطنش طلب حضور گشتند
و با ہر یکہ ہر روز محبت مشورت منعقد میگشت - اگر کسی اظہار می نمود
(کہ اگر بیکہ خلعت وزارت عنایت شود استقلال قطب الملک میکاہد
و بمرد و ہنہ تمام بحال او (۲) (راہ خواہد یافت) میفرمودند برای
وزارت بہتر از اعتقاد خان کسی نیست - امرا [کہ از پیش آمد
چنین مرد کم اصلے (کہ بہروزہ گوئی و بد وضعی شہرہ عالم بود)
دل پری داشتند] کی ہوزارت او راضی بودہ دل نہاد کار میشدند
نچار پہلو تہی میکردند - و فی الواقع چہ طور سودائی بود - ارتکاب

(۲) نسخہ [ب] راہ یابد (۳) در [بعضی نسخہ] دل بری داشتند ہ

(مآثر الامرا) [۴۴۱] (باب الاول)

مهاک و تعب کشي و جان کني ازین کس باشد - و وزارت و دولمت

نصیب دیگره *

* من عاشق و معشوق بکام دگران است *

* چون غره شوال که عید رمضان است *

و غریب تر آنکه با این همه توقع کارهای خطیر ازین امر اکثره را

بتغیر جاگیر و خدمت آزاده خاطر فرمودند - و قطب الملک آنرا

مغتنم پنداشته باستمال و اعانت هر یک پرداخته ممنون خود

میساخت - و این فکرهای لطایل و کذکاشهای باطل که * مصرع *

* نهان کی ماند آن راز کزو سازند محفلها *

بقطب الملک می رسید او برای حفظ آبرو شروع بنگاهداشت عام

کرده بحسین علی خان امیر الامرا نوشت - که کار از دست رفته - زود

از دکن باید رسید - پادشاه از تصمیم عزیمت امیر الامرا آگاه گشته

از سر نو بفکر التیام و اصلاح افتاده اعتقاد خان و خاندوران را بخانه

قطب الملک فرستاده تجدید عهد و پیمان بایمان غلاظ و شدد در میان

آورد - از طرفین تدارک مافات قرار یافت - هنوز ماهی نگذشته بود که

بطفل مزاجی و کم حوصلگی پادشاه این همه مراتب آشتی نصیب منسیا

گردیده غبار کدورت و ناخوشی طرفین بیش از پیش تهییج گرفت

و بکرات همین محبت در داد - بعضی امرای تجریده کار کذاره گزینی را

و قایم آبرو فهمیده خود را کشیدند - و چون امیر الامرا از دکن

رسید پس از استحکام عهد و شرائط ملازمت دریافت - اما اوضاع

پادشاهی و برهم کاری مردم دیده توقع اصلاح برداشت - و بفکر دیگر افتاد - هشتم ربیع الثانی بتقریب ملازمت ثانی قطب الملک را باتفاق اجیت سنگه ببزد و بسن قلعه ارک فرستاد - غیر از اعتقاد خان کسی از مردم پادشاهی در قلعه نماند - قطب الملک با پادشاه شکوه و اعاده بے عزایتها سر کرد - محمد فرخ سیرهم بر آشفته جواب میداد - تا آنکه مذبحر بحرفهای خوش شده - اعتقاد خان خواست که بسنخان ابله قریب میانجی گری نماید - چون از طرفین سر رشته اختیار از دست رفت بود سید عبدالله خان او را مخاطب بدشنام ساخته گفت - از قلعه برآرند - پادشاه برخاسته بمحل رفتند و اعتقاد خان جان بدر بردن غنیمت دانسته راه خانه گرفت قطب الملک شب با احتیاط تمام در قلعه گذرانیده صبح نهم ربیع الآخر پادشاه را مقید نمود - و تا آنوقت بر هیچکس معلوم نبود که در قلعه چه گذشت - عوام کشته شدن عبدالله خان شهرت دادند اعتقاد خان باظهار فدویت با جمعیت خود سوار شده در بازار سعدالله خان بمقابل فوج امیر الامرا خر حمله نموده دست و پای بیحاصلی میزد - که نوبت جلوس رفیع الدرجات بلند آوازه گشت - اعتقاد خان را بخفت تمام دستگیر ساخته خانۀ او را بضبط در آوردند - و بباز یافت جواهرانغیسه (۲) که باو انعام شده بود - و اکثرے متفرق ساخته (ذات و خواری میکشید - فرخ سیر را بعد سلطنت شش سال و چهار ماه

(مآثر الامرا) [۳۴۳] (باب الف)

سواى يازده ماه فرمان درائى جهاندار شاه (كه در ايام پادشاهى خود داخل كرده بود) از سلطنت خلع نموده بالاى تروپولىه قلعه ارک كه جاى تازگ و تاريك است مكحول نموده بتعذيب تمام نگاهداشتند . گويزد نور بصرش بالكايه زایل نشده بود *

از ثقة عمده كه مقرب سادات بود مسموم شده كه چون قرار يافت (كه ميل بچشم او بايد كشيد) قطب الملک بے آنكه بكمى ظاهر نمايد سرمه دان استعمالى خود را سر ديوان به نجم الدين علي خان داد كه حكم پادشاه است - رفته ميل بچشم فرخ سير كشد - درين وقت فرخ هير جزع بهيار كرد - و بجائى رسانيد كه ناچار بزير كشيده پس ازان كه ديد در بصارت نقصان نشده در اخفاى آن ميكوشيد و هرگاه چيزى مى خواست مى گفت - برين بصير ترهم نمايند قطب الملک و امير الامرا تبسم كرده ميگفتند - كه بخيال او گويما ما مطلع نيستيم - بهر تقدير از سادى لوحى بمستحفظان بوعده مضاميب عمده مشورت برآوردن خود ميكرد - كه نزد راجه جيستنگه سوانى رساندن چون اين خبر بصاحب مداران خلافت رسيد باتقضى ملاح ماكي دربار مسموم نمودند - از سخت جانى كارگرس نيفتان - آخر بتسمه كشي كه بدعت مستحدثه او بود رهگرآي فنا ساختند - درزى كه تابوتش بمقبره همايون پادشاه مى بردند طرفه بلواى عام واقع شد - در سه هزار مرد و زن شهر خصوص آنچه و فقير بازاری جمع گشته گريه گزان همراه ميرفتند - و سنگها بمردم سادات زده نفرين ميكردند - و تا سه روز

بر قیوش مجتمع گشته مژاود خوانی نمودند *

سبحان الله مردم درین مظهره حیدری و نعمت الهی شده اند

* (بای *

یکه میگوید *

* دیدی که چه با شاه گرامی کردند *

* صد جور و جفا ز راه خامی کردند *

* تاریخ چو از خرد بچشم فرمود *

۱۱۳۱

* سادات بوی نمک حرامی کردند *

* (بای *

دیگرت گفته *

* با شاه سقیم آنچه شاید کردند *

* از دست حکیم هر چه آید کردند *

* بقراط خرد نسخه تاریخ نوشتم *

۱۱۳۱

* سادات دواش آنچه باید کردند *

اما پر ظاهر اسمت که در ازای حقوق پادشاهی قدیم و جدید (که

بر ذمه خانه زادان موروثی ثابت و متحقق است - سیما در حق این

دو برادر که در نوکری باقائی رسیدند) مدور این حرکت قبیح

ازینها (که ظلمت صریح بود با کفران نعمت که هر یک بانفراجه در

وزالت و شغامت تام تمام بود) نه حق حقیق است - هاشاکلا - بله

اینها هم طرفه خدمت بتقدیم رسانیدند - که بذل جان و ایثار مال

کوتاهی نکرده پادشاه هندوستان ساختند - لیکن بنظر انصاف نه این

حق است - بل ادای حق است - و مقتضای نمک خوارگی - اما

نفس خود کام چه میگوید - و عقل دور اندیش معاش چه میفرماید
 آیا دفع شر پیش از وقوع بقدر میسر و اجاب نیست - متفحص خویش
 جلی نفس انسانی شده - اگر سبق درین امر نمیگردند بتلاف
 جان و آبرو گرفتار میگشتند - اگرچه بعضی دیگر هم حفاظت ازین بلیه
 میسر بود - که در مبادی حال آنها از خدمات حضور دست کشیده
 بکار عمده سرحدی اکتفا می نمودند - هب جاء و ریاست که بدترین
 خدمات است نگذاشت - و در یغوت مدعیان باین هم کمی میگذاشتند
 بهر تقدیر اگر باعل کار وانگردد خود محمد فرخ سیر ماده فساد
 سلطنت خود گشته - از بے تجربگی و فاجردی غلطا از سرزد - اول
 منصب والای وزارت را [که اصلا مناسبتی بسادات باره ندارد - چه
 در عهد عرش آشیا نی تا زمان خلد مکان] (که با آغاز و انجام دستور العمل
 سلطنت هندوستان اند) سادات باره بمناصب عمده ترقی کردند - اما
 اقل مرتبه بدیوانی صوبه یا متصدی گری پادشاهزاده نامزد نگشتند [
 بایست باینها تفویض نمیکرد - و اگر نظرب حقوق آنها از راه قدر الدی
 و اقتضای مرورت زمان خلافت به بعضی اقتدار آنها داده بود بایست
 بگفته سخن سزای خود غرض که در پرد دولتخواهی کل هزاران بدخواه
 آماده می کنند] این قسم نوکران اخلاص کیش را (که جان و مال خود
 برای او دریغ نکردند - و آیدنه نیز بے موجد از آنها بداندیشی متصور
 نبود) باین مرتبه نمیرسانید - آنچه بعد از خود دید - و هر چه کشید
 از خود کشید - قلم جولانی شد - و بکجا رسید - عفا الله عنهم *

اعتقاد خان دواخت و عزت بباد داده مدت خان نشین بود - چون
 امیر الامرا به تیغ انتقام کشته گردید قطب الملک^(۲) بشاهجهان آباد
 رفته باستمالت اکثر امرای قدیم و جدید (که از عرصه روزگار بدر
 رفته در گوشه انزوا بناکامی بسر می بردند) پرداخت - از انجمله
 اعتقاد خان را ببحالی منصب خوشدل ساخته مدافع بمدد خرج
 و نگاهداشت رساله داد - اما چنانچه او میخواست نقش مرادش
 نقشست - زاده بچند کرده رفاقت ننموده بدلهی برگشت
 و تا زیست مزدوری بوده باجل طبعی درگذشت - هر چند بسخاقت
 و جلالت مشهور بود لیکن فیض عام داشت - در کم فرستی دولت خود
 عالم را کامیاب ساخت - با این همه مردم بچیزهای بد نسبت میکردند

* نکته * دولت مزیل عیب نمی باشد *

* غنی از دولت دنیا نگردن عیب کس زایل *

* که زر نتواند از روی محک بردن سیاهی را *

بلکه مظهر آنست * شعر *

* عیب ناقص در لباس زر کجا پنهان شود *

* ماه نو چون پیرهن پوشد کلف عریان شود *

(۳)

* اعتماد الدوله محمد امین خان چمن بهادر *

بصر میر بهاء الدین بن عالم شیخ است - که احوالش در ضمن

ترجمه تلخیص خان بهادر خان پیرایه ترقیم یافته - میر بهاء الدین مدتها

بجا نشینی بزرگان خود می برداخت - چون انوشه خان والی اردکنج
 با پدر خود عبدالعزیز خان حاکم بخارا بمنازعت پیش آمد میر
 باتهام اتفاق با پسر مذکور کشته گردید - خان مذکور دست از وطن
 برداشته عزیمت دیار هند نمود - و سال سی و یکم جلوس خلد مکان
 بدکن پاتابه غربت کشوده شرف اندوز ملازمت پادشاهی گردید
 و بمرحمت منصب دو هزار و سوار و خطاب خان سرمایه
 ناموری انداخت - و همراه خان فیروز جنگ (که بتسخیر قلاع و تنبیه
 غنیم مامور میشد) سرشته تعیناتی بدست آورد - و سال چهل و دوم
 چون قاضی عبدالله صدر فوت نمود او حسب الطلب از انجا بحضور
 رسیده بمذایمت خلعت مدارت کل و انعام سه عدد انگشتری
 زمرد میذاکار نقش بلند (تبگی درست کرد - و در هنگامه^(۲) [که موکب
 پادشاهی بتسخیر قلعه کهیلنا (که بعد فتح به تسخیر لئا موسوم شده)
 متوجه گردیده محاصره آن بمیان آمد] خان مذکور باضافه دو صد
 سوار امتیاز یافته تعیین گشته که از کتل انبه گهات بتل کوکن شتافته^(۳)
 ازان طرف راه آمد و شد بر محصورین قلعه مذکور مسدود سازد - خان
 مذکور کمر همت بسته بدانجانب شتافت - و تردد نمایان بظهور آورده
 یشته (که بدست مقاهر بود) بکشن و کوشش مستخاص گردانید
 و در جلدوی آن بخطاب بهادری بلند آوازه گشت - و سال چهل و هشتم
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصدی هزار و صد سوار چهره

(۲) در [بعضی نسخه] و هنگامیکه (۳) در [بعضی نسخه] بنلکون *

از نوکران پادشاهی هر که شکایت بجاگیری پیش او برد از محال
پانپانی^(۲) جاگیر او مقرر کرده چوپدار خود را محصل نموده سند جاگیر
تیار ساخته بدست خود بآن کس می سپرد - پسرش اعتماد الدوله
قمرالدین خان است - که ترجمه اش علیحده نوکریز خامه شده *

* اخلاص خان اخلاص کیش *

هندو پسرے بون از قوم کهتری بلای - نام اصلی او دیبی داس
نیاگانش قانون گوئی قصبة کلانور (که از دارالسلطنت لاهور بفاصله
چهل کوره است) داشتند - نام برده از سن صبی بکسب علوم مشغوف
بود - و در دارالسلطنت سکونت ورزیده و بصحبت علما و فقرا
رسیده صاحب استعداد گشت - و چون با ملا عبدالله سیالکوٹی
نصبت شاگردی داشت بواسطت او ملازمت خادم مکان حاصل نموده
ب اخلاص کیش موسوم گردید - و بمنصب کم سال بیست و پنجم
مشرف متاع خانه و سال بیست و ششم مشرف جانماز خانه و سال
بیست و نهم مشرف عرائض و سال سییم پیش دست روح الله خان
میربخشی از تغیر یار علمی بیگ و سال سی و سیوم از تغیر شرف الدین
واقع نویس کههری خانسامان و پستتر امین جزیه صوبه بیدر و سال^(۴)
سی و نهم امین و فوجدار برگنه اندور از تغیر محمد کاظم شد
و درین سال منصب او چهار صدی سه صد و پنجاه سوار مقرر

(۲) در [بعضی نسخه] پانپانی (۳) نسخه [۱] نای (۴) هر [اکثر
نسخه] صوبه بدره

گردیده مال چهل و یکم باز بخدومت پیش دستی (روح الله خان
 خانسامان چهره عزت برادر خست - و سال پنجاهم از راه عنایت نام او
 بافظ محمد مصدر شده بوکالت شاه عالم بهادر مقرر گشت - پس
 از ارتحال خلد مکان چون اعظم شاه بنابر وکالت مذکوره از ناخوش
 بود بوساطت بسالت خان میرزا سلطان نظر باظهار بی تقصیری
 پرداخته پروانگی گرفته در اردنکباد ماند - و بعد تسلط خلد منزل
 بحضور آمده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی یک هزار
 سوار و خطاب اخلاص خان و تفویض خدمت عرض مکرر بساط
 بلند مرتبگی گسترده - گویند چون سر دربار برای عرض تعلقه مذکور
 پیش میرفت از آنجا که پادشاه هم عالم بود بتقریب مقدمات علمی
 گفتگو بطول میکشید - تعلقه داران دیگر ساکت شده کزایه میکردند
 که الحال کشف و مشکوه در میان آمد - امور دنیوی موتوف باید
 داشت - چون همت پادشاه و وزیر آنوقت بسیار بلند افتاده بود
 درخواست هیچ یک نمیشد - خان مزبور (که در متصدی گری
 بسختی و دقت زبان زد بود) بخانخانان ظاهر نمود که نهال عالم نوازی
 پادشاه جز بیجاگیری اکثر مردم بار نخواهد آورد - خانخانان
 بد نامی تحقیق این امور قبیح نسبت بخود دانسته تکلیف آن
 باخلاص خان نمود - خان مزبور هم متحمل تشنیع مردم نشده دست
 ازان کشید - و مستعد خان محمد ساقی^(۲) برین کار مقرر گردید - و در

وقت جهاندار شاه ذوالفقار خان دیوانی تن بر تعلقه سابق افزود
 با خود رفیق ساخت - و در عهد محمد فرخ سیر (که هنگامه دار و گیر
 بلند شده بود - و بعضی امرا نظر بر او نیز داشتند) تطیب الماک
 و حسین علی خان پاس رابطه قدیم مرعی داشته ادرا بوطن خود (که
 قصبه جاسهته باشد) (۲) روانه نمودند - پستر بهادشاه عرض نموده
 اسناد بحالی منصب و جاگیر سابق فرستاده طابداشتند - اگرچه
 بخاطر راستگی مزاج بنو کوی راضی نبود اما بمبالغه هردو برادر آمده
 ملازمت نمود - و بخدمت میر منشی گری و تحریر تاریخ متضمن
 رانعات آن عهد مامور گردید - و پس از برداشتن محمد فرخ سیر
 بمنصب هفت هزارگی ترقی کرد - و در عهد فردوس آرام گاه نیز
 بخدمت مذکور می پرداخت - مرد مزاج گرفته دربار دیده بود
 غیر از لباس سفید نمی پوشید - گویند در کم منصبی نیز عدها
 عزت او می کردند - رانعات محمد فرخ سیر بقید تلم در آورده
 به پادشاه نامه موسوم کرد - بوقت موعود چهره را بزقاب عدم پوشید *

* امین خان دکنی *

پسر خان زمان شبنم نظام است - در جنگ محمد اعظم شاه با اتفاق
 (۳) فرید برادر دیگر مقدمه الجیش و هراول برادران خود خان عالم
 و منور خان بود - تلاش و تودد در خور نام و نشان خانوادگی خویش
 بسیار نمود - چون روزی چند از حیاتش باقی بود سالم ماند - گویند

(۲) یا جاسهته باشد (۳) در [انتر نسخه] فرید صاحب برادر دیگر ه

وقتی (که خان عالم و منور خان بمقابله عظیم الشان عذر سبک ساختند)
 آن هر دو برادر پیش آهنگ بجانب چپ شاهزاده ریخته مردم
 رو برادر را برداشته عقب برآمدند - آنها چون بسوی یسار خویش
 نگاه کردند بمکمل شاهزاده بنظر در آمد - برگشته با سی سوار پروانه وار^(۲)
 خود را همان طرف زدند - خالد منزل بعد فتح متوجه احوال خان
 مسطور شده با آنکه طرف مخالف بود اما ازانکه بقیه ایست از دود
 شجاعت و برداری مشمول نوازش گردانیده بصوبه داری ناندیو
 مهابی ساخت - و پس ازان بفرج داری سرا (که عبارت از کرناک
 بیجاپور است - و آن آلتائے ست وسیع زر خیز) مامور گردید - و چون^(۳)
 پیوسته بدان سرکار ولایات منصرفه زمینداران متفرق است هر کدام
 بقدر مرز و بوم خویش پیشکش پادشاهی ادا مینماید - ازانجمله
 میسوریا (که مرزبان سرنگ پتن است - و آن مملکتی ست بنجم افزون
 از چهار کردور دیده - و در دکن هیچ زمیندار به باعتبار ساز و سرانجام
 و بسطت ملک و رفور خزائن سهیم و نظیر چه که بعشر عشیر آن
 نمیرسد) پیشکش مقرری دارد - قوجدار سرا هم باندازه زر خویش
 قلیل و کثیر میستاند - و در صورت زیاده طلبی بفرج کشی می انجامد
 چنانچه با خان مذکور اتفاق افتاده فوجی گران بسرداری دلوا^(۴) (که
 عبارت از بخشی لشکر است) بمقابله تعین گردید - بعد تلافی فریقین

(۲) نسخه [ب] مردانه وار (۳) در [بعضی نسخه] نامور گردید (۴)

نسخه [ب] بسرداری دلواوی .

و کوششهای مردانه طرفین مردم خان مذکور از کثرت مخالف همصح
 باخته راه فرار گزیدند - آن بهادر با سه صد جوان دلار پای ثابت
 افتاده نزدیک بود که نقد جان در باز - ناگاه تیورے از دست او بسر داد
 رسیده بکوی عدم برد - هزیمت صورت نصرت گرفت - و شکست
 رنگ فتح پذیرفت - نقش حکومت درست نشست - و عمل
 قرار واقع نقش بسط - مردم اطراف و جوانب حساب برداشتند
 و در دستها بصری و سرداری بشناختند - مستربخان مذکور فوجداری
 کرنل مفوض گشته در عهد فرخ سیر بتجویز حیدر قلی خان
 دیوان مستقل دکن بصوبه داری برار نامزد گردید - نایب او دخل
 یافته هنوز خود در بالکنده مجال قبول قدیم خویش بود - که از
 آمد آمد امیرالامرا حسین علی خان از کوته اندیشی بخوبیشتن داری
 زده استقبال را اختم بمکن انداخت - امیرالامرا پس از فراغ
 جنگ دارد خان از همراهان خویش اسد علی خان جولاق را (که
 جد او از توکان علی مردان خانی بود) بضط برار فرستاد - و بعد ازان
 که ملازمیت دریافت صوبه مذکور بدر را گذاشت - و چون عوض خان
 بهادر از حضور بحکومت آنجا تعیین گردید خان مزبور بایالت
 ناندیور شتافت - و از آزادی و انصافی باغوازی زمینداران پرگنه
 بودن مضامین ناندیور با جاگیردار آنجا ماندها تا (که پدرش کاهوجی
 سرکیا از موهنهای پنجبزاری بود - و در عهد خلدکان مصدر کارها

(۲) یا بگو عدم باشد (۳) نسخه [ب] ماندها نام که ه

شده) برخاش بيجا سر کرده بعد و پيمان بدست آورده از پا
در آرد - و پس ازان بمابقه نزاع بفکر مالش جگمک يلمه (که نرم
بتغلب گرفته) افتاد - آن بومي در يافته بفتح سنگه متبناي راجه
ساعو (که مکاسدار آن ملع بود) استعانت جست - قضا را وجه ديگر
(که ياور اندیشه آن بدسگال گردد) پيدا شد - تفصيلش آنکه در همان
ايام ملع مرده قرار يافته نيل اين بدنامي بر ناميه احوال اميرالامرا
تا نيام قيامت کشيده شد - چنان مقرر گشت که از محال که بحسب
استحکام مکان و زور طلبي حکام و مرزيان چونه متعذر الوصول باشد
اميرالامرا اعانت نمايد - چون در تعلقه خان مزبور در هنگام
شورش افزائي اشقياء هم از برخه جاها يکدم بطريق چرته نداده بودند
با وصف مکرر نوشت و خواند اميرالامرا تن باين عار و ننگ نداد
و در ادای چرته تهارن صريح بکار برد - آن صوبه از تعير او بميرزا علي
يوسف خاني (که از اشجعان روزگار بود) نامزد گرديد - خان مذکور
(که بشهرت عزل در استقلالش اختلال واقع شده بود) بتقريب شادي
صبیه خود بدالکذبه شتافت - که يک دفعه فتح سنگه باتفاق جگمک
بر سرش رسيد - او نظر بر خاندان و عذوان خود کرده از بسياري خصم
فيدديشيده با مردم کم باستقبال رفته - از انجا (که درين انقلاب آباد
اقبال با اديار توام - و دولت و نکبت بهم است) خان مسطور
(که بهروزش سپري شده خسران و زيان دوی آورده بود) بدست
آن ناکسان اسباب و ائانه امارت را باخته و ننگ و ناصوس چندين ساله

بباد داده آخرها رهائي يافته ببالکنده نشست - پس ازان سید عالم علي خان بهادر در ايام صاحب اختیاری دکن مجدداً اورا ببکالیه موبه ناندیر مستمال ساخته در جنگ (که با نواب فتح جنگ اتفاق افتاده) بمرداری دست راست تعیین فرمود - آن نابکار تیره روزگار بخلاف سپاهي پیشگان و نام آوران دست بکار نبرده تماشاغي گردید و خط بطلان بر کارنامهای نیاگان خویش کشید - اگرچه بعد فتح فتح جنگ بمعاقه مرخص نمود اما وقارش از دلها برخاست - و اعتبار در دیدها نماند - در همان ايام (که عوض خان بهادر بقاقر شلناقش در مقدمه بازگردانید برار دل پري داشت) باعث عزل او شده متهور خان بهادر خوبشگي را بجایش نصب نمود - او بمجرد استماع این خبر نزد نواب فتح جنگ (که دران وقت متوجه ادوني بودند) شتافت اما (دی نیافت - برگشته بقصبه پرمی محال جاگیر خود (که دوازده کورهی پتھري سمت) آمده فروکش نمود - و در محلات مشروط ناندیر مزاحم عمل گردید - هرچند خان منصوب در اصلاح کوشید از جهالت و نادانی براه نیامد - و آخر کار خود را در قید او داده مدتی زندانی ماند - چون پسرش مقرب خان (که در احوالش نیز اشعاره باین سرگذشت رفته) بنوکري سرفراز گردید باستشفاع او رهائي یافته دیهات پنجاه هزار روپیه از بالکنده باخراجات او مقرر شد

(۲) نسخه [ب] دل پري داشت (۳) نسخه [ب] پرمی (۴) در

[بعضی نسخه] عامل

و مدتی دست نگر پسر پسر برده چون از دست او بجان آمده بود
 در سال ششم محمد شاهي خود را بخجسته بنیاد رسانیده دست
 التجا بدامن معاضدت و مساعدت عوض خان بهادر زده ببهالی جاگیر
 و منصب امیدوارها اندوخت - درین اثنا آصف جاه از هندوستان
 قدوم فرمود - و جنگ بمبازرخان در میان آمد - باقتضای وقت استمال
 تازه یافته کمر رفاقت بمیان عزیمت بریست - و تهیه سرانجام
 روزی چند در شهر مانده به آمد - چون از ادبار زندگی و ذلت کشی
 پی در پی عقل و هوش باخته مصغ شده بود از خام خیالی ورق
 برگردانده راه برگردانید - و بایوار و شبگیر بمبازرخان (که مخفی و پنهان
 سلسله جنابان عهد و پیمان شده بود) در پیوست - روز جنگ به آنکه
 تلاش و تیراندازی سرزند بآب تیغ مخالفان نقش هستی او از صفحه
 روزگار محو و ناپدید گشت - و کان ذلک فی سنة (۱۱۳۷) سبع و ثلثین
 و مائة و الف *

• امین الدوله امین الدین خان بهادر منجهالی *

از شیخ زادهای قصده مذکور است - که از دارالخلافه شرقی
 شمالی واقع شده - نسبش به تمیم انصاری می‌رسد - خان مذکور آغاز
 ملازم پیشگی بنوکری جهاندار شاه عفو افتخار اندوخت - و در عهد
 محمد فرخ سیر داخل یسارلان گردید - و در عهد فردوس آرامگاه
 پیش آمد نموده بپایه میرتوزکی مرتقی شد - و رفته رفته بمنصب

(۲) در [بعضی نسخه] عز و افتخار *

چهار هزاری و پستری بیایه شش هزاری شش هزار سوار و خطاب
 امین الدوله و عطای محال سنبهل بکامل سه لک روپیه در تین لوی^(۲)
 ناموری بوافراخت - مشغوف یار باشی و عیش پرستی بود - در
 همان عهد بعد رفتن نادر شاه از هندوستان روانه ملک عدم گشت
 عمارت و باغ و سرا در موطن خود بسیار بکیفیت بنا نهاده - از
 پسرانش امین الدین خان و ارشد خان نام و نشان داشتند *

* اعتماد الدوله قمرالدین خان بهادر *

میر محمد فاضل نام پسر اعتماد الدوله محمد امین خان
 بهادر است - اواخر عهد خلد مکن بمنصب در خور و خطاب قمرالدین
 خان نامور گردیده در عهد محمد فرخ سیر بمنصب عمده و بخشیدگری
 اهدیان مرتقی گشته در سال چهارم با عبدالصمد خان دلیر جنگ
 بهم کرد تعین یافت - و سال اول جلوس فردوس آرامگاه بعد
 گشته شدن حسین علی خان (که غیرت خان همشیره زاده اش باتفاق
 مردم باره بر لشکر پادشاهی هجوم آورد) نام بوده آثار دلادری
 بظهور رسانیده پستری بمنصب شش هزاری شش هزار سوار و تفویض
 تعلقه بخشیدگری درم از گذاشت پدر خود و داروغگی غصل خانه
 ضمیمه تعلق اهدیان مدارج ترقی پیمود - و چون پدرش بدار القرار
 شتافت اگرچه برای وزارت نظام الماک آصف جاه از دکن طلب
 حضور گردید او باضافه منصب و خطاب اعتماد الدوله سربلندی

اندرخت - چون اصف جاه بعد تفویض وزارت محبت خود
 کوک ندیده دل از بودن حضور برگرفت و بتقریب بدکن معارفت
 نمود تعلقه وزارت در سنه (۱۱۳۷) هزار و یکصد و سی و هفت
هجری بنام او قرار یافت - مدت‌ها بعیش و سرور گذرانید - یکبار
در سنه (۱۱۳۷) هزار و یکصد و چهل و هفت هجری (که بالاجبی راد
 مرهه در ضاع مالوه هنگامه برپا کرد) او باتفاق خاندوران هریکه با فوج
 علیحده تعیین شد - و چهار جنگ غالبانه کرد - و مقدمه بصلح
 انجامید - و بار دوم همراه پادشاه بمهم علی محمد خان (رهپناه) که
 آثار طغیان بظهور آورده بود (از شاه جهان آباد برآمد - او برغم
 عمده الملک و مفدر جنگ واسطه افغان مزبور شده بملازمت
 پادشاهی آورد - و دفعه سیوم همراه شاهزاده (که بعد سلطنت
 باحمد شاه ملقب گشته) با فوج بسیار بازاده مقابله احمد شاه
 درانی (که از لاهور اینطرف آمده بود) تا سرهزن رفت - روزیکه
 مقابله قرار داده بودند ناگاه گوله اجل از توپخانه قضا بار رسید
 و مطابق سنه (۱۱۶۱) یکهزار و یکصد و شصت و یک هجری بدار
 باقی پیوست - فراغت درست بود - و بحسن خلق و شیوه تواضع
 و فیض سانی نامی بذیکی بر آورده مقبول خاطر مغیر و کبیر گردید
 وادار ادبیت هیچ کس نشد - املاک پدرش (که بعضی بتعدی
 بتصرف آمده بود) قیمت واجبی نموده تئمه بمالکان (رسانید
 و هرکه بفروخت اضی نشده مسترد گردانید - ادب محبول

مزاجش بود - گویند در ایام (که آصف جاه بدارالخلافت میرفت) نظر بکلان سالی او با وصف وزیر بودن برای خدمت او بر می‌خواست بعد درگذشتن او پسرش میر - ذو چاهک دستی بکار برده با چند هزار سوار بر سر اعدا تاخت - و آنها را قسمی از میدان برداشت که راه وطن پیش گرفتند - بهین تقریب بخطاب معین الملک رستم هند مخاطب شده صوبه دار لاهور و ملتان گشت - و در سنه (۱۱۴۲) هزار و یکصد و شصت و در هجری (که شاه درانی از کابل متصل لاهور وارد شد) جنگ سهل بمیان آمده بصلح انجامید - شاه بدستور نادر شاه از سیالکوٹ و گجرات و ادرنگ آباد و پسرور (۳) چهار محال پیشکش خود مقرر کرده برگردید - و در سنه (۱۱۴۵) یک هزار و یکصد و شصت و پنج هجری باز بلاهور رسیده تا چهار ماه جنگ داشت - و بفقار آدینه بیگ خان و کورامل نوکران خود مغلوب گردیده بملازم پیوست - شاه از جانب خود نایب لاهور مقرر کرده مراجعت نمود معین الملک سنه (۱۱۴۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری (روزه بشکار رفت - و طعام خورده در پی احشا بهمرسید - از اسپ فرود آمده خواست قی کند - نشد - و دست هم اجابت نکردید - ناگاه جان بحق سپرد - و سزد حکوم لاهور شاه بذام پسرش (که دوساله بود) کرده فرستاد - بغابر مغر سن او مادرش مستوای بر مهمات بود - ازین جهت رفقا متذکر شدند - درین ضمن پسر مذکور باجل

(۲) نسخه [ب] از نثه و سند و سیالکوٹ (۳) نسخه [۱] بر سرور *

طبعی فوت نمود - و حکومت بخود بیگم یعنی مادر طفل مزبور عاید شد - بعد چندی خواجه عبدالله خان پسر عبدالصمد خان بیگم را قید نموده زیابختی موبه از شاه طلب داشت - و از هنگامه تنخواه سپاه پای استقامت او از جا رفت - و کار بیگم رجوع گرفت - پس از آن میرزا جان نامی جماعه دار بیگم را مقید نمود - و آخر بصلح منجر شد - پسر عماد الملک بر لاهور دویده بیگم را بقید آورد چنانچه در احوال عماد الملک مفصل پیرایه نگارش پذیرفته - و پسر دیگر اعتماد الدوله انتظام الدوله خانخانان است - که در عهد احمد شاه بتعلقه وزارت از تغیر مقدر جنگ سرفراز شد - و سنه (۱۱۹۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بدست اقارب خود کشته گردید و یکی از پسرانش فخر الدوله است - که یک سال قبل از تحریر وارد دکن گشته در رفاقت نظام الدوله آصف جاه می گذراند - بحال معذور این اوراق مهربانی دارند - دیگر اخلاف هم ازو باقی مانده *

• امیرالامرا غازی الدین خان بهادر همروز جنگ *

پسر کلان نظام الملک آصف جاه و برادر ایمانی ناصر جنگ است نام اصلی او میر محمد هناه - پیوند خویشی با قمرالدین خان وزیر داشت - پدر او را از صغر سن بحضور فردوس آرامگاه گذاشت - در آنجا نشو و نما یافته ابتدا ببخشش گری احدیان سرفرازی پذیرفت - و در سنه (۱۱۵۳) هزار و یک صد و پنجاه و سه هجری (که پدرش بانتقال خاندوران بخدمت میر بخششگری سرفراز شده بدکن آمد)

او بنیابستی تعلقه مزبور بهایه بلندرتبگی برآمد - و پس از فوت پدرش در عهد احمد شاه قریب سه سال سادات خان میربخشی بود - پستر تعلقه مرتوم و خطاب امیرالامرائی بنام او قرار یافت پس از شهادت ناصر جنگ خاطرش بحکومت ملک دکن کشید اتفاقا دران ایام (که ایلیچی شاه درانی (سیده بود) مغدر جنگ ماهار را و هولکر را حسب ایمای پادشاه بوعده مبلغ خطیر همراه گرفته بحضور آمد - و پیش از رسیدن او جاردید خان پیغامهای شاه را قبول نموده ایلیچی را رخصت نمود - مغدر جنگ حیران شد که هولکر را چه علاج نماید - امیرالامرا با هولکر اتفاق جسته او را برین راضی ساخت که موبه داری دکن بنام امیرالامرا مقرر شود - او دست از تقاضای زرموعده خواهد برداشت - لهذا از پیشگاه سلطنت بصوبه داری دکن و خطاب نظام الملک سرعزت برافراخت - پستر سند موبه خاندیس بنام مرهته بهمز خود کرده داده بامید اعانت آنها در عین برسات گل ولای موبه مالوه طی کرده وارد بلده برهمنپور گردید - پستر بارزنگ آباد آمده هفده روز توقف نمود - و بمرگ مفاجات (که طعام خورده بمستراح رفت - و برآمده فی کردن) مطابق سده (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری بمملک بقا پیوست استعداد علمی داشت - و آخرها همتی در مزاج او بهم (سیده بود پسرش غازی الدین خان ثالث است - که خطاب عمادالملک یافته و احوالش جداگانه سمک اهتمام پذیرفته *

• ابوالخیر خان بهادر امام جنگ •

(۲) از شیخ زاده‌های فاروقی سمی - نصیح شیخ فریدالدین شکرگنج
 میرسد - (۲) دطن اصلی بزرگانش (۳) میرپور سرکار خیرآباد اوده است
 از چندده بشکوه آباد سکونت گرفته بشکوه آبادی زبان زد گشت
 پدرش شیخ بهاءالدین در عهد خلدملک بمنصب و تعلقه مدارت
 و احتساب شکوه آباد سرقرار بود - نامبرده ابتدا بمنصب سه مدی
 مرسلند گردیده مدتی برفاقت مرحمت خان در شادی آباد ماند و
 صوبه مالوه بود - سال (که نظام الملک آصف جاه از مالوه عزیمت
 دکن نمود) نام برده مرافقت او گردید - چون مرد سپاهی کار دیده
 و درین مقدمات رای درست داشت منظور نظر تربیت گردیده در
 بزم مشورت دخیل گشت - و بمنصب در هزار و پانصدی و خطاب
 خانی و عطای جاگیر در خور عز امتیاز یافته بفوجدارئی ^(۵) بنی نگر
 عرف اَنُور نوال قاصت لیاقت آراست - چون در سنه (۱۱۳۶) هزار
 و یکصد و سی و شش هجری آن امیر بظنیر از دارالخلافه مراجعت
 بدکن نمود خواجه قلی خان قلعه دار دهار و فوجدار ماند و صوبه مالوه را
 همراه گرفته خان مذکور را درانجا گذاشت - بستر (که قطب الدین
 علی خان پَنُکُوری بتعلقات مزبوره از حضور منصوب گردید) نام برده
 بیش آصف جاه آمده چون نظم صوبه خاندیس بحفیظ الدین خان

(۲) در [بعضی نسخه] رحمه الله علیه میرسد (۳) نسخه [ب] نیاگانش (۴)
 در [بعضی نسخه] راهر پور بارامپور (۵) در [بعضی نسخه] بنی نگر عرف اَنُور

مقرر شد تعینات او گردید - و در تنبیه افواج مرهته تردد نمایان
 بظهور آورد - رفته رفته از اصل و اضافه بمنصب چهارهزاری دو هزار
 سوار و خطاب بهادر و عطای علم و نقاره و ایست اعتبار برافراخت
 و گاهی بفرجدارئی گلشن آباد و لخته به نیابت خاندیس و چنده
 بخدمت فوجدارئی سرکار بکلانہ نامزد گشت - و در عمل نامرجنگ
 خطاب شمشیر بهادر یافته نایب مریه خجسته بنیاد شد - و در عمل
 مظفر جنگ باز بنظامت خاندیس سر بلند پی پذیرفت - و در عمل
 ملائی جنگ از اصل و اضافه بمنصب پنجهزاری چهار هزار سوار
 و عطای بالائی چهار دار سر بلند گشته بخطاب امام جنگ مخاطب
 شده در جنگ (که وقت دیوانی راجه گهناتہ داس با مرهته رو داد)
 سرکردگی مثل هراولی داشت - گویند بآرزوی شهادت دران جنگ
 جویای مرگ بود - اما بحکم اقتضای تقدیر بعد جدک به نقره
 قلیله مطابق سنه (۱۱۶۱) هزار و یکصد و شصت و شش هجری
 با بعدم سرا گذاشت - مرد جری بود - در گفتگو بے باک - مناسبت
 بمذکورات علمی هم داشت - سالی (که بابو نایک نام سردار مرهته
 جمعیت بسیار فراهم آورده برای گرفتن چوته کرنائک حیدر آباد
 بآن سمت شتافت) او با فوج از سرکار تعین شد - که رفته باتفاق
 انور الدین خان تعلقه دار کرنائک مذکور و عبدالذبی خان فوجدار کرپه
 و بهادر خان فوجدار کرنول به تنبیه او پردازد - چنانچه تاختن او بر
 فوج مقاهیر و گرفتن اشیا و اسباب آنها قسمی (که شکست فاحش

یافته آن سردار دیگر برنخاست (زبان زد خاص و عام است - در پسر
از باتی ماند - کلانی ابوالبرکت خان بهادر امام جنگ - جوهر جرات
داشت - در جوانی در گذشت - و دومین شمس الدوله ابوالخیر
خان بهادر تیغ جنگ - که در حالت تحریر مورد عذایت نظام الدوله
آمف جاه است - و بمنصب پنج هزار و پنج سوار و علم و نقاره
و تیوار ارجی محال یلغرب صوبه بیدر سرافراز - اخلاق حمیده و توفیق
کلمة الخیر دارد *

• ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ •

میرزا مقیم نام خواهر زاده و خویش برهان الملک است - پدرش
خطاب سیادت خان داشت - نام برده پس از فوت خسر از پیشگاه
فردوس آرامگاه بنظم صوبه اوده مامور گردید - و به تنبیه مفسدان
آن جا پرداخته منقاد ساخت - و در سنه (۱۱۵۵) هزار و یکصد و
پنجاه و پنج هجری برطبق حکم پادشاه بکومک علی وردی خان ناظم
صوبه بنگاله (که افواج مرهه در انجا غدر فساد برداشته بود) بعظیم آباد
پناه شتافت - در جلدی آن قلعه رهتاس و چنانچه بار مرحمت شد - چون
ناظم مذکور متوهم شده حکم پادشاه متضمن موقوفی کومک رسانید
او بصوبه خود مراجعت کرد - و سنه (۱۱۵۶) هزار و یکصد و پنجاه
و شش هجری حسب الطلب بحضور آمده باذتمام داروغگی توپخانه
چهار شادت برافروخت - و سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه
هجری صوبه آله آباد نیز از انتقال عمده الملک امیر خان بوی قرار

گرفت - و در سال (۱۱۹۱) هزار و یکصد و شصت و یک هجری (که شاه درانی از تندهار قاصد هند گشته از لاهور این طرف آمد) از بر وفق حکم پادشاهی همراه سلطان احمد شاه تا سرهند شتافته پس از گشته شدن اعتماد الدوله قمرالدین خان پای استقامت محکم داشته تردد شایسته بظهور آورد - تا آنکه شاه درانی معارفت نمود - چون بعد یک ماه از آن بیست و هفتم ربیع الثانی سنه مذکور فردوس آرامگاه به نعیم جاردانی پیوست و احمد شاه پادشاه بر تخت سلطنت نشست و در ایام معدود خبر ارتحال آصف جاه از دکن رسید صفدر جنگ بخاطر جمع خلعت وزارت پوشید - از اینجا (که با علی محمد خان رهله خاطر پری داشت) قائم خان بنگش را بر سر سعدالله خان پسر رهله مزبور تحریک کرد - چون قائم خان با برادران بتفصیل (که در احوال پدر او محمد خان بنگش ثبت یافته) گشته شد پادشاه را برداشته بر سر احمد خان بنگش برادر قائم خان برده تقاضای اموال قائم خان نمود - پادشاه در بادیه کول توقف فرمود و صفدر جنگ بدریا گنج (که فرخ آباد از اینجا بیست کره است) شتافت - مادر احمد خان آمده بر شصت یک روپیه معامله انفصال کرد - پادشاه معارفت بداد الخلافه فرمود - و صفدر جنگ برای تحصیل زر قرار داده قدری توقف ورزیده بضبط محالات متعلقه احمد خان پرداخت - و نولرای نامی را از قوم کایته (که ابتدا در سرکارش نوکر کمزبه بود - و رفته رفته ترقی پیدا گشته نایب موبه

اورده گردید) در قنوج داشته خود بحضور آمد - نام برده در هنگامه
افغانه بکار آمد - صفدر جنگ با اجتماع فوج پرداخته با اتفاق سورجمل
جانب بر سر احمد خان بنگش شتافت - و معرکه کارزار آراسته شکست
فاهش یافته سنه (۱۱۶۳) هزار و یکصد و شصت و سه هجری
بدارالخلعه رسید - درین ضمن احمد خان بنگش در موبه آله آباد
و اوده گرد فساد برداشته از نهیب و غارت و سوختن مکانها دقیقه
فرونگذاشت - لهذا صفدر جنگ در سال دیگر با ماهار هولکر و جی ایا
سند هیبه (که هر دو سردار معتبر مرهته بودند) اتفاق جسته بعزیمت
مقابله احمد خان کمر همی چست بست - این مرتبه هزیمت
بر افغانه افتاد - آنها رفته در دامن کوه مداریه (که شعبه ایست از کوه
کمایون) پناه گرفتند - و آخر بعجز گرائیده خاطر خواه صفدر جنگ
صلح قرار یافت - درین اثنا (که آمد آمد شاه درانی از لاهور
بجانب دهلی (باز شد) او بموجب فرمان پادشاه هولکر را بوده
زر خطیر همراه گرفته سنه (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری
بدارالخلعه آمد - چون جارید خان بهادر خواجه سرا (که مدار علیه
سلطنت بود) با قلندر خان ایلچی شاه درانی دار و مدار کوه ادرا
برگردانید صفدر جنگ داخل بلده شده از انجا (که با خواجه سرای
مذکور دلجمعی نداشت) (روزیکه بخانه اش وارد گشته بود ادرا از هم
گذرانیده مهمات سلطنت بقبضه اقتدار در آورد - و پس از آن پادشاه
بتحریک انتظام الدوله خانخانان پسر قمرالدین خان بار پیغام کرد

گرفتند - و در سال (۱۱۹۱) هزار و یکصد و شصت و یک هجری (که شاه درانی از تندهار قاصد هند گشته از لاهور این طرف آمد) او بر وفق حکم پادشاهی همراه سلطان احمد شاه تا سرهند شتافته پس از گشته شدن اعتماد الدوله قمرالدین خان پای استقامت محکم داشته تردد شایسته بظهور آورد - تا آنکه شاه درانی معاودت نمود - چون بعد یک ماه ازان بیست و هفتم ربیع الثانی سنه مذکور فرودس آرامگاه به نعیم جاردانی پیوست و احمد شاه پادشاه بر تخت سلطنت نشست و در ایام معدود خبر ارتحال آصف جاء از دکن رسید مفدر جنگ بخاطر جمع خلعت وزارت پوشید - از انجا (که با علی محمد خان درهله خاطر پری داشت) قائم خان بنگش را بر سر سعدالله خان پسر درهله مزبور تحریک کرد - چون قائم خان با برادران بتفصیل (که در احوال پدر او محمد خان بنگش ثبت یافته) گشته شد پادشاه را برداشته بر سر احمد خان بنگش برادر قائم خان برده تقاضای اموال قائم خان نمود - پادشاه در باده کول توقف فرمود و مفدر جنگ بدریا گنج (که فرخ آباد از انجا بیست کرده است) شتافت - مادر احمد خان آمده بر شصت یک روپیه معامله انفصال کرد - پادشاه معاودت بدار الخلافه فرمود - و مفدر جنگ برای تحصیل زر قرار داده قدری توقف ورزیده بضبط محالات متعلقه احمد خان پرداخت - و نولرای نامی را از قوم کایتهه (که ابتدا در سرکارش نوکر کمزبه بود - و رفته رفته ترقی پیدا گشته نایب موبه

اورده گردید) در قنوج داشته خود بحضور آمد - نام برده در هنگامه
افاغانه بگار آمد - صفدر جنگ با اجتماع فوج پرداخته باتفاق سورجمل
جنگ بر سر احمد خان جنگش شتافت - و معرکه کارزار آراسته شکست
فاحش یافته سنه (۱۱۶۳ هـ) هزار و یکصد و شصت و سه هجری
بدارالخلافت رسید - درین ضمن احمد خان جنگش در موبه آله آباد
و اوده گرد فساد برداشته از نهیب و غارت و سوختن مکانها دقیقه
فرود گذاشت - لهذا صفدر جنگ در سال دیگر با ملهار هولکر و جی ابا
سند هیه (که هر دو سردار معتبر مرهته بودند) اتفاق جسته بعزیمت
مقابله احمد خان کمر همی چست بست - این مرتبه هزیمت
بر افغانه افتاد - آنها رفته در دامن کوه مداریه (که شعبه ایست از کوه
کما یون) پناه گرفتند - و آخر بعجز گرائیده خاطرخواه صفدر جنگ
صلح قرار یافت - درین اثنا (که آمد آمد شاه درانی از لاهور
بجانب دهلی زبانزد شد) او بموجب فرمان پادشاه هولکر را بوعده
زر خطیر همراه گرفته سنه (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری
بدارالخلافت آمد - چون جارید خان بهادر غولچه سرا (که مدار علیه
سلطنت بود) با تلغدر خان ایلچی شاه درانی دارو مدار کوه اودا
برگردانید صفدر جنگ داخل بلده شده از انجا (که با خوابه سرای
مذکور دلجمی نداشت) روزیکه بخانه اش وارد گشته بود اودا ازم
گذرانیده مهمات سلطنت بقبضه اقتدار در آورد - و پس از آن پادشاه
بتحریر یک انتظام الدوله خانخانان پسر قمرالدین خان بار پیغام کرد

که داروغگی غسل خانه و توبخانه را بگذارد - او بمطلب پی برده روزی چند خانه نشین شده درخواست رخصت تعلقه نمود - چون منظور نگردید بے رخصت برآمده بر در بروهی بلد مزبور توقف گزید - و هر روز فساد در قد کشیدن بود - تا آنکه مفدر جنگ شاعرزاده جمعی را بتوزکی برداشت - و احمد شاه تعلقه وزارت از تغیر او بانتظام الدوله مقرر فرمود - و عماد الماک بمحاربه مفدر جنگ برخاسته تا شش ماه جنگ در میان بود - آخر بوساطت انتظام الدوله بقرار بحالی مویء الہ آباد و اوده صلح صورت گرفت - مفدر جنگ بتعلقه خود عازم گردیده هفدهم ذی الحجه سنه (۱۱۶۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری در گذشت - پسرش شجاع الدوله است که ترجمه اش جداگانه سمع ایراد پذیرفته *

• آصف الدوله امیر الممالک •

سیومین پور نظام الماک آصف شاه است - نام اصلی او سید محمد - در حین حیات پدر بخطاب خانگی و اسم ملاکت جنگ بهادر مخاطب گردیده بصوبه داری حیدرآباد اختصاص گرفت - و پس از فوت پدر چون نامر جنگ شهید برای دفع فتنه مظفر جنگ متصل بذریعہ پوری شتافت او نیز همراه بود - پس از وقوع شهادت نامر جنگ باتفاق مظفر جنگ مراجعت نمود - چون در اثنای راه مظفر جنگ بر دست افغانه کشته شد از انجا (که او نسبت بدیگر برادران کلان سال بود) بر مہمند حکومت نشست - و از حضور

احمد شاه پادشاه باضافه منصب و خطاب آصف الدوله ظفر جنگ
 پیرایه امتیاز یافت - و ثانیاً لفظ امیر الممالک افزوده شد - (راجه
 (۲)
 رگهنازه داس (که مدار مهمات او بود) جمعی از کلاه پوشان فرانسیس را
 (که همراه مظفر جنگ کبر عزیمت بسته بودند) دلدھی نموده رفیق
 ساخت - و بآرنک آباد (رسیده سنه (۱۱۶۴) هزار و یکصد و شصت
 و چهار هجری) بملک مرهته شتافته بآنها بقتال پرداخت - آخر صلح
 بمیان آورده بهحیدر آباد رفت - و در اثنای راه رگهنازه داس بدست
 سپاه ملازم کشته گشت - و رکن الدوله سید لشکر خان وکیل مطلق
 سرکار او شد - و سال دوم (که غازی الدین خان فیروز جنگ برادر
 کلانش بصوبه داری دکن مامور شده) باتفاق مرهته بخجسته بنیاد
 (رسید) اگرچه او در چند روز گذشت (اما مرهته بدستاریز اسناد او اکثر
 ملک خاندیس و بعضی محالات صوبه خجسته بنیاد کشیده گرفته
 کارهای خانگی او مدت حکومتش منوط برای کار پردازان بود - چون
 سندن صوبه داری دکن بنام برادر او نظام الدوله آصف جاه (که از سابق
 بنام رابعهدی دخیل امور مملکت بود) از پیشگاه سلطنت مدور یافت
 ناچار او را بکنجی برنشاند - و در حبس گاه مطابق سنه (۱۱۷۷) هزار
 و یکصد و هفتاد و هفت هجری انتقال نمود - و شهرت یافت که
 نگهبانانش کشتند •

(۲) نسخه [ب] فرامیس (۳) در [بعضی نسخه] سال دوم آن که (۴)

در [بعضی نسخه] در گذشت •

* اسمعیل خان بهادر پنی *

پدرش سلطان خان بصیقه جماعه داری میگزوانید - صبیغه او
 بهر مست خان منصوب بود - و او بهر عظمت خان است - که در
 جنگ سید دلدار علی خان (و بر روی فیل عضدالدوله عوض خان^(۲)
 پیاده شده جان نثار گردید - پستر سرمست خان و سلطان خان برتبه
 جاگیر داری مرتقی گشتند - اسمعیل خان با هزار سوار بشیوه اژی
 در سرکار ملاحت جنگ و نظام الدوله آصف جاه نوکر بود - چون طالعش
 عروج داشت رفته رفته بزیابت نظامت و متصدی گری محالات
 صوبه بوار چهره عزت برافروخت - چون با جانوجی بهوسله (که در آن
 وقت تعلقه دار صوبه مذکور از جانب مرهته بود) از سابق معرفت
 داشت بکج دار و مریز نقش عمل داری را درست ساخت - و مدتها
 راتق و رفاق مهمات آنجا ماند - آخرها بظاہر اعتیاد بمکیفات دماغش^(۴)
 از کار رفته آثار خود سری بعرض ظهور در آرد - و این معنی باعث
 وحشت مزاج نظام الدوله آصف جاه گردیده تادیب او مصمم فرمود
 و سالی (که جهت تذبیه پسران رگهوجی بهوسله سمت ناکپور قهضت
 نمود) اگرچه نامبرده کشته شدن رکن الدوله کار پرداز سوار آن نوین
 باشد مکان را توطیه اصلاح شمرده خود را با جمعیت قلیل متصل
 لشکرش رسانید التفات نیافته حرفهای غضب شنید - خواست بمکان

(۲) نسخه [ب] فوٹ خان (۳) در [بعض جا] بهر-له نوشته (۴)

فحصه [ب] ازدیاد مکيفات .

(مائثرا لامرا) [۳۴۱] (باب الباء)

خود برگردد - درین ضمن فوجی (که بر سر او تعیین شده بود) نمودار گردید - ناچار با سی چهل سوار (که در آن وقت شرط رفاقت ادا نمودند) اسب بمیدان نبرد تاخته مغوف برقداران را برهم زده در میان فوج سواران درآمد - بهر که میرسید شمشیرت حواله میکرد چون بدنش جراحت بسیار داشت در وسط فوج رسیده از اسب در افتاد - و مطابق سخته (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نهم هجری جهان بجان آفرین سپرد - ^(۲) پسرانش ملاحت خان و بهاول خان مورد ترحم شده محال بالا پور و بدیندره پی پی و کرنج گانون صوبه برار بجایگزین یافتند - و با جمعیت بنوگری می پرداختند *

* حرف الباء *

* بهرام خان خافخانات *

بعده واسطه بعلي شکر بیگ بهارلو (که از اعظم طوائف ترکمان قراوئیلو ست) میسر شد - در زمان ارتقا دولت این سلسله مثل قرا یوسف و پسرانش قرا سکندر و میرزا جهان شاه (که بسلاطنت عراق عرب و آذربایجان رسیدند) علی شکر بیگ ولایت همدان و دینور و کردستان اقطاع یافت - تا حال آن ولایت بقلمرو علی شکر مشهور است پسرش ^(۳) پیر علی بیگ در زمان حسن پادشاه آقا توئیلو (که باستیصال

(۲) در [بعضی نسخه] بجهان آفرین (۳) نسخه [ب] میر علی بیگ .

قراوقیلو پرداخت) بعصار شد همان آمده نزد سلطان محمود میرزا
 (روزه چند بسر برده بفارس شناسمت - و با حاکم شیراز محاربه کرده
 منهزم گشت - و در همان ایام بر دست امرای سلطان حسین میرزا
 کشته شد - و پس ازان پسرش یار بیگ در زمان شاه اسماعیل صفوی
 از عراق بر آمده در بدخشان سکونت گرفت - و از آنجا نزد امیر خسرو
 شاه بقندز رفت - و پس از انقضای دولت او با پسر خود سیف علی
 بیگ (که پدر بیرام خان باشد) ملازم بایر پادشاه گردید - بیرام خان
 در بدخشان متولد شد - و بعد از فوت پدر بدبلاغ رفته تحصیل علم
 می نمود - در شانزده سالگی بخدمت جنم آشیانی آمده (روز بروز
 در ظل عنایت تربیت می یافت - تا بمعادت قرب و مصاحبت
 و امارت رسید - و در قضیه نامرضیه تنوچ جان سپاریها کرده سنبل رویه^(۲)
 افتاد - و براهه متر سین (که از زمینداران معتبر آن سرزمین بود)
 در قضیه لکهذور التجا بود - چون این خبر بشیر خان رسید طلب داشت
 در راه مالوه بار پیوست - شیر خان برخاسته معانقه کرد - و در جلب
 خاطرش سخنان فریبنده گفت - و بتقریب بر زبانش گذشت - هر که
 اخلاص دارد خطا نمیکند - بیرام خان در جواب گفت چنین اسمی
 هر که اخلاص دارد خطا نخواهد کرد - و از نزدیک برهان دور بهزار گونه
 ببقراوی باتفاق ابو القاسم حاکم گوالیار فرار نموده سمت گجرات
 راهی شد - در راه ایلچی شیر خان (که از گجرات می آمد) آگاه گشته

کس فرستاد - و ابوالقاسم را (که بصورت وجهه نموده داشت)^(۲) همراه گرفت - بیروم خان از نیک ذاتی و جوان مردی بمبالغه گفت - که من بیروم خانم - ابوالقاسم مرد می بجای آورده گفت - این ملازم من اسم میخواهد که فدای من شود - دست ازین باز دارند - بیروم خان بدین طریق نجات یافته بگجرات پیش سلطان محمود رفت - و ابوالقاسم را از ناشناسی از هم گذرانیدند - بارها شبر خان میگفت - که همان زمان (که بیروم خان گفت - که هر که اخلاص دارد خطا نمیکند) فهمیده بودم که با ما نمی سازد - سلطان محمود گجراتی نیز تکلیف رفاقت کرد - بیروم خان قبول نمود - و رخصت سفر حجاز گرفته بندر مبارک سورت آمد و از آنجا بولایت هر دوار شتافته بمزم ملازمت خدمت آشیانی ره گرامی ولایت سندهه گردید - تا آنکه هفتم محرم سنه (۹۵۰) نصد و پنجاه در رقتی [که پادشاه از ولایت مالدیو مراجعت کرده در قصبه جون (که بر کنار آب سندهه واقع است - و بکثرت حدائق و انهار ممتاز اکثر بلاد آنجا ست) طرح اقامت انداخته بودند] شرف قدمبوس دریافته مورد عنایت گردید - حسب اتفاق روزیکه داخل جون میشود پیش از ملازمت اول گذرش بر جنگ گاه افتاد - که قوج پادشاهی^(۳) با اغونیان محاربه داشت - بیروم خان خود را آماده جنگ ساخته مردانه کارزار کرد - چنانچه سپاه نصرت قرین متحیر ماندند - که همانا از جنود غیبی سمی - و چون ظاهر شد که بیروم خان اسمت غریو از مردم

(۲) نسخه [ج] داشت گرفت (۳) در [اکثر نسخه] گذارش *

برخاست - و در سفر عراق عمده ملازمان و فاکیش بود - شاه ایوان هم
 اورا بحسن فراسمت و تهذیب اخلاقی منظور نظر ساخته چون شاه
 عالی قدر بجهت انبساط خاطر جنت آشیانی گاه بزم جشن ترتیب
 میفرمود و گاه طرح شکار می انداخت و رز (که محبت چوگان بازی
 و تبق اندازی بود) اورا بخطاب خانی سرفراز کرد - بعد معارفت از
 عراق با منشور نصائح شاهی و فرمان موعظت بنیان همایونی نزد
 میرزا کامران رفته بفکر صحیح خود چنان بخاطر آورد که بمیرزا (که
 نشسته باشد) هر دو منشور دادن مناسب نیست - و استاده تعظیم
 بجا آوردن از میرزا مستبعد - مصحف بدست گرفته بوسم پیشکش
 آورد - میرزا بجهت تعظیم آن راست ایستاد - در آنوقت هر دو منشور
 گذرانید - و چون جنت آشیانی بعد فتح قندهار (که بموجب وعده شاه
 بقزلباشیه سپرده) از ده تسخیر کابل مصمم کردند مأمور برای اهل و عیال
 ضرور بود - لهذا قلعه را جبراً از آنها گرفته حواله بیرام خان نمودند
 و بشاه معرفت نوشتند - که بیرام خان فدوی طرفین است - بار هواله
 کردیم - و چون در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت و یک بعضی فتنه سازان از
 جانب بیرام خان سخنان غیر موقع بهادشاه رسانیدند خود بقندهار
 آمدند - ظاهر شد که آنچه گفته اند از صدق پرتو نداشت - مورد
 نوازش شد - و در یساق هذروستان عمده جمیع سرداران و پیشوایان
 معرکه او بوده به نیروی شهاب و جسارت فتحهای نمایان کرد
 خصوص در جنگ ماچهدرازه - که بسرداری خود بمردم قلیل با افغانه

بسیار جنگ کرده غالب آمد - و سره‌مد و غیره برگزات جاگیر یافته
 بخطابه‌های عالییه (یار وفادار و برادر نیکو سیر - و فرزند سعادت مند)
 اختصاص گرفت - و در سنه (۹۴۳) نهصد و شصت و سه با تالیقه
 شاهزاده محمد اکبر ممتاز گشته به تنبیه سکندر خان سور و انتظام مهم
 موبه پنجاب با شاهزاده تعیین یافت - و در همین سال دوم ربیع الآخر
 روز جمعه (که عرش آشیانی در قصبه کلانور مضاف پنجاب بر تخت
 جلوس نمودند) بیرام خان وکیل السلطنت شد - و حل و عقد امور
 خلافت و (تق و فتق جنود نصرت برای مواب نمایار تفویض یافت
 و بخطاب والای خانخاان کوس ناموزی بلند آوازه ساخته در مخاطبات
 بخان بابا مخاطب گشت - و در سنه (۹۶۵) نهصد و شصت و پنج
 با سلیمه سلطان بیگم (که جنم آشیانی در حیات خود با بیرام خان
 نامزد کرده بودند) عقد ازدواج اتفاق افتاد *

از مبدیه میرزا نورالدین محمد و خواهرزاده جنم آشیانی ست
 میرزا پسر علاءالدین محمد - و از پسر خواجه حسین - که بخواجهزاده
 چغانیان شهرت دارد - و نبیره زاده خواجه حسن عطار - و ایشان
 بیواسطه فرزند خواجه علاءالدین - که خلیفه خواجه نقشبند اند - مبدیه
 شه بیگم دختر علی شکر بیگ جد سیوم بیرام خان (که در خانه سلطان
 محمود بن سلطان ابوسعید بود) بخواجه زاده منسوب شده - بملاحظه
 این نسبت گیتی ستانی دختر خود کلبگر بیگم را بمیرزا انتساب

فرمودند - و بدین مناسبتها این نصیحت واقع شد - بیگم طبع صوزدن داشته مخفی تخلص میکرد - این شعر مشهور از دست * * شعر *
 * کاکلت را من ز مستی رشته جان گفته ام *
 * مست بودم زین سبب حرف هریشان گفته ام *
 بعد فوت بیرام خان عرش آشیانی بیگم را بناکاج خود آوردند - در سال هفتم جهانگیری فوت کرد *

سبحان الله باین قرب و منزلت و آن استقلال و اقتدار و آن همه دانایی و معامله دانی و وفور اخلاص و عقیدت اموری چند از نیرنگی تقدیر بر لوحه ظهور نقش بست - که مزاج عرش آشیانی از آن بزرگ منش منصرف گشت - و فی الحقیقه فتنه سازان حسد آکین از ناتوان بینی و خود غرضی بکمر را بصد رسانیده مزاج پادشاه نوجوان را برگردانیدند - و خوشامد سازان خانه برانداز طبع آن امیر کهن سال را از جا بردند - که آنچه بایست بمراعات آن نپرداخت - چنانچه روزی بیرام خان بکشتی سیر دریای جون میکرد - یکی از فیلان پادشاهی از جوش مستی بآب درآمده بطرف کشتی دوید - اگرچه فیلبان بزر تمام نگاهداشت اما خانخانان بتوهمی که داشت اضطراب بسیار نمود - و پادشاه بمراعات خاطر او فیلبان را نزد او فرستادند او حفظ نوره نموده فیلبان را گردن زد - ازین حرکت نهایت مزاج پادشاه بر آشفت - و هفتمت او و ترک مدارا بدر تصمیم نمودند - چنانکه در سنه (۹۹۷) نهصد و شصت و هفت عرش آشیانی از آگوه بهمانه

شکار روانه دهلي شدند - و درانجا رسیده بطالب امرا احکام فرستادند
' و شهاب الدين احمدخان باستصواب ماهم انکه بتمشيت مهمات ملکي
مامور شد - خانخانان ميخواست خود را بملازمت رساند - عرش آشياني
پيغام فرستادند که درين مرتبه ديدهنها نخواهد شد - بهتر اينکه بحضور
نيايد - برخه برانند که پادشاه بعزيمت صرف شکار برآمده چون
بسکندر آباد دهلي رسيد بترغيب ماهم انکه بشوق ملازمت مريم مکاني
ارخاي عزان بدهلي نمود - هيچ از جانب بيرام خان غبارے برحاشيۀ
خاطر نبود - اگرچه حسد و اشرار از ابتدا در فکر آن بودند (که طرح
ديگر بر روی کار خودها آورده مدعا ياب شوند) و بقابو سخن (که
موجب بے التفاتي شود) بحضور ميگفتند خصوص ادهم خان و مادرش
ماهم انکه اما چون مفای عقيدت بيرام خان در مرآت ضمير پادشاهي
منطبع بود آن حرفه اي بے فروغ پذيرائي نمي يافت - ليکن چون
گفته اند *

* شعر *

* هرچند باغيار عنايت نظري هست *

* گوئيم بدیشان که سخن را اثرے همت *

اهل عناد (که فرصت جو بودند) درين وقت کدورتها ذهن نشين
ساختند *

بالجمله او هم از راه درست اعتقادي خود ائاثۀ ساطنت را
بامرای عمده روانه حضور کرده درخواست سفر حجاز نمود - و باز
بوساوس بد نفسان چند خود را بميوات اداخت - و چون آزار فوج

پادشاهی بتعاقب از شهرت گرفت همه مردم پادشاهی از جدا شدند
 او هم تمن توغ و علم و نقاره و سایر ادوات امارت مصحوب همین تلی
 بیگی هدشیر زاده خود بحضور فرستاد - و بامرا (که نامزد تعاقب^(۲)
 شده بودند) نوشت - که من از همه دست برداشته ام - برای چه
 تصدیع میکنید - مرا از مدت‌ها زیارت عتبات عالیات نصب العین هم
 بود - الحال سر رشته روائی مقصود بدست افتاد - ناچار امرا نیز
 برگشتند - چون رای مالدیو راجه جوهر پور سر راه گجرات بود و با خان
 فرام داشت از ناگور به بیکانیر شناخت - و رای کلیان مل زمیندار آنجا
 به قدم اخلاص پیش آمده لوازم مهمانداری بتقدیم رسانید - درین اثنا
 شهرت یافت که ملا پیر محمد از گجرات رسیده بتعاقب مامور
 شد - فتنه انگیزان مزاج بیروم خان بر شور افیدند - و قوا را مخالفت
 داده به پنجاب عزان تاب ساختند - و باز بفریب کلپترة سرائین
 تیره بخت پرده از روی کار برداشته در به پنجاب گذاشت - و در
 جمع مردم کوشیده بامرای اطراف نوشت - که اراده سفر حجاز
 داشتم - لیکن چون معلوم شد (که ما هم آنکه و غیره مزاج پادشاهی را
 منحرف ساخته آراستگی مرا بخود نسبت میدهند) لهذا بخاطر
 رسید که یک دفعه سزای بدکرداران داده متوجه سفر مبارک شوم
 و ملا پیر محمد شردانی را (که درینولا علم و نقاره یافته متعهد
 اخراج من گشته) در یابم *

(۲) نسخه [ج] نامزد شده بودند *

بالجمله همین چیزها باعث برآشفتنگی او شده مغلوب غضب
 گردید - و نتوانست خود را باز داشت - مفتنان هم فرصت دیده
 زیاده تو مزاجش را بشورش آوردند - بهر تقدیر چون بغی خانخانان
 باعلان رسید عرش آشیانی انگه خان را مقلد ساخته خود هم متعاقب
 از دهلی برآمدند - در آن وقت خانخانان در گرفتن جالندهر اهتمام
 داشت - آمدن انگه خان معلوم کرده بمقابله شتافت - و بعد محاربه^(۲)
 سخت خانخانان هزیمت یافته در تلواره^(۳) که جائیست مستحکم
 در کوه سوالک^(۴) بر اجنه آنجا راجه گنیش پناه جست - چون میمنت
 وصول موکب اکبری بخواجه کوهستان رسید مردم پیش آهنگ او از قلعه
 برآمده جنگ نمودند - گویند در آن زد و خورد سلطان حسن خان
 جلایر از لشکر پادشاهی کشته شد - و سر او را بریده نزد خانخانان
 بردند - بے اختیار گریسته گفت زندگی من گرای آن نمیزند که باعث
 خون این قسم جماعه شوم - بتأسف تمام جمال خان غلام خود را بحضور
 فرستاده درخواست عفو جرائم نمود - عرش آشیانی منعم خان را با
 امرای دیگر درون کوه فرستاد - که بعد در دست طمانیت افزای خاطر
 بیرام خان شده بملازمیت بیدزد - در ماه محرم سنه ۹۹۸ نهصد و شصت
 و هشت سال پنجم خانخانان بحوالی اردو رسید - جمیع امرا پذیرا
 گشته باعزاز تمام آوردند - و چون دوباره آمد^(۵) پاک در گردن انداخته
 سرپای پادشاهی گذاشت - و به های های گریست - عرش آشیانی

(۲) نسخه [ب] بمقابل (۳) یا گیش

از کمال رأفت در آغوش گرفته رو پاک از گردن او برداشتند - و پرسش احوال فرموده بدستور معین حکم نشستن فرمودند - و خلعت فاخره (که در بر داشتند) الثقات فرموده رخصت زیارت اماکن شریفه دادند چون بشهر پتن متعلقه گجرات (که پیش ازین بنهر واله موسوم بود) رسید چند روز جهت آسایش محمل اقامت کشاد - دران ایام موسی خان فولادی حاکم آن شهر بود - و طوائف افغانان بر سر او جمع آمدند ازان جمله مبارک خان لوهانی (که پدر او در جنگ ماچهبواره بقتل رسیده بود) انتقامی بخاطر آورد - و نیز زن کشمیری سلیم شاه با دختره که از او بود همراه قافله بپیرام خان عزیمت حجاز داشت و مقرر شده بود که به پسر پیرام خان نسبت نمایند - ازین رهگذر هم افغانان شورش داشتند - (روز جمعه چهاردهم جمادی الاول سنه مذکور پیرام خان بسبر کولاب (که سرگاه آن شهر است - و سپس انگ شهرت دارد - چه هزار بتخانه در رویه آن حوض است) رفته - در وقت فرود آمدن از کشتی آن جاهل چنان وانمود که برای دیدن آمده وقت ملاقات خنجره حواله کرد - که کارش تمام شد - درین وقت کلمه (الله اکبر) بر زبان خانخانان رسیده ازین عالم در گذشت و بسعادت شهادت (که از مدتها بدعا میخواست - و از اهل الله استدعا میکرد) فایز گردید - گویند حجامت و غسل (روز چهارشنبه بغیمت شهادت از سالها ناغه نمی کرد - چنانچه در زمان استقلال یکی از سادات ساده لوح این را شنید - و در مجلس او برخاسته گفت : به نیت

شهادت نواب فاتحه خوانیم - تبسم کرده گفت - میر این چه

غم خواری ست - شهادت میخوانم - اما نه باین زودی *

القصه از وقوع این سانحه هر کدام از ملازمان بجائے شتابوت و بیدارم خان در خاک و خون افتاده - جمع از فقرا قالب خونین ادرا برداشته حوالی مقبره شیخ حسام (که از مشائخ آنجا بود) بخاک سپردند - و بعد ازان بسعی حسین قلی خان خانجهان بمشهد مقدس مدفون گشت - قاسم ارسلان مشهیدی در تاریخ ابن رافعه گوید - و گویند از پیش ازیں سانحه بمذبح در خواب درافته گفته بود *

* بیت *

* بیرم بطواف کعبه چون بست احرام *

* در راه شد از شهادتش کار تمام *

* در واقعه هائے پی تاریخش *

* گفتا که شهید شد محمد بیرام *

نعلش خان را بدهلی نقل نموده حسب وصیت در سنه (۹۸۵)

نصد و هشتاد و پنج بمشهد رضویه بردند - بیرام خان در شعر بسیار

درست سلیقه بود - تصائد غرا و در اشعار استادان دخلهای بجا دارند

و آنها را جمع نموده دخلیه نام کرده - گویند زمانے (که بیرام خان در قندهار

بود) جنت آشیانی این رباعی نوشتند *

* رباعی *

(۲) در [بعضی نسخه] حسین علی خان (۳) در [بعضی نسخه] تصائد

غرا دارد - و در اشعار استادان دخلهای بجا *

* ای آنکه انیس خاطر مکزونی *

* چون طبع لطیف خویشتن موزونی *

* بے یاد تو می نیم زمانے هرگز *

* اما تو بیاد من مکزون چونی *

* بیرام خان در جواب نوشت *

* (باعی)

* ای آنکه بذات سایه بیچونی *

* از هر چه ترا وصف کنم افزونی *

* چون میدانی که بیتو چون میگردد *

* چون می برسی که در فراقم چونی *

گویند شیء همایون پادشاه با خان مخاطبه داشت - و او را غفلت
دست داد - فرمودند بتو میگویم - خان متنبه شده گفت پادشاهم
حاضر - لیکن شنیده ام که در ملازمت سلاطین حفظ چشم و در خدمت
درویشان نگاهداشتن دل و پیش علما پاسمانی زبان باید کرد - درین
فکر بودم - که چون در حضرت هوسه چیز جمع شده - کدام یک را
توانم نگاهداشت - پادشاه را این لطیفه او بداده خوش آمد
(۲)
تجسین نمودند *

صاحب طبقات اکبری نوشته که بیست و پنج کس از ملازمان
بیرام خان بمنصب پنجزاری (سیده صاحب علم و نقاره شدند
حق این ست که بیرام خان بفضل و کمال و صلاح و تقوی و همت

و کرم آراستگی داشت - و مدبر شجاع و کاروان قوی دل بود - نظر بر اسباب ظاهر حق عظیم برین خانواده عالیله تیموریه ثابت کرد در چنین احوال ایام [که هنوز سلطنت همایون پادشاه انتظام نگرفته بود که از میان رفت - و پادشاهزاده خورده سال ناتجربه کار - سوای پنجاب تمام ملک از تصرف بدر رفته - افغانان با آن همه کثرت و هجوم بدوئی سلطنت لوای انا و لاغیری می افراشتند - و در هر گوشه و کنار واقع طلبان طبل مخالفت می زدند - امرای چغتیه (که دلدۀ اقامت هندوستان نبودند) مشورت رفتن کابل میدادند - مبرزو سایمان قابو یافته در کابل خطبه خود خواند] بعضی نیروی جگر داری و ثبات پائی و حسن تدبیر صایبه و فکر رضیه بیروم خان آب رفته بجو آمد - و سلطنت را استعراسه بهم رسید - عرش آشیانی هم با انواع دلجوئی و نوازش جمیع مهمان مغضوب بدر داشته قسمها ازو گرفت - که آنچه مناسب و ملاح کار باشد بعمل آرد - مدهذه و مراعات کسی منظور نباشد - و از لومنت لایم نترسد - و این مصرع خواند *

* دوست گو دوست شود هر دو جهان دشمن باش *

چون در روز اقتدار و تعاضد خانخانان زیاده تر شد خار خار حسد در دلها شکست - ناتوان بیژان حسد پیشه به شقیقه سازی و نهامی (۲) دروغ و راست را باهم می یافتند - و یکی را بصد رسانیده مزاج پادشاهی منحرف می ساختند - خانخانان هم در اقتدار و استقلال

خود دیگره را بچشم اعتبار نیاورده اعتنا بشان آنها نمی کرد
اما بدمطنگی و توهم بخود راه داده بود - که زود از جا در می آمد
پس از برهم زدگی هم خاندانان اصلا اراده بغی نداشت - بمجرد
ابلاغ پیغام پادشاهی (که میر عبداللطیف قزلبی آورد) ائانه و اسباب
امارت بحضور فرستاده اراده سفر حجاز نمود - فتنه اندوزان طرفین
نگذاشتند - مخالفان بزمینداران سر راه نوشتند - که نگذارند بسلامت
بدر رود - و هوالف باغرا و اغوا پرداخت - که مردمی (که در هیچ مرتبه
نبودند) برانداختن شما را بحسن تدبیر خود بسته بگمیابی نازش
نمایند - و شما را با این همه حقوق بذلت و خواری برآوردند - (۲)
بذاموس به از زیستن بعار است - و بجائی رسانیدند که موجب خسار
و نکال او گردید * فکته * آدمی را خویشتن بینی و حب جاه بروز بد
می نشانند - و در مهالک و آفات می اندازد - ازین است که هب دنیا
راس الخطایا ست *

* آفت سر و برگ هوس آرائی جاه است *

* سر باختن شمع ز سامان کلاه است *

* بهادر خان شیبانی *

محمد سعید نام - برادر خانزمان علی قلی خان - و از امرای
پنج هزاره اکبری ست - در وقت نهضت الویه همایونی بتسخیر
هندوستان زمین داور بدو تفویض یافته بود - بعد چندے از بدسرشتی

(مآثر الامراء) [۳۸۵] (باب الباء)

هوای گرفتن قندهار در سرش پیچید - و خواست که بمکر و خدیصه
کار بیش برد - میسر نشد - ناچار اربابش واقعه طلب گرد آورده آماده
جنگ و جدال گشت - شاه محمد خان قلاتی (که از طرف
بیرام خان بمحافظت قلعه می پرداخت) کومک هندوستان را
دور دیده قلعه را استحکام داده بشاه ایران ملتجی شد - و حسب
طلب او فوج از قزلباش رسیده ناگهانی بر سر بهادر خان ریخت
از جنگهای سخت کرده کاره ساخت - و برگریز آورد - چون
نتوانست دران ضلع بسر برد سال دوم جلوس وقتی (که عرش آشیانی
بمهاجره مانگوت اشتغال داشتند) شرمگین بدرگاه آمد - و بوسیله
سفارش بیرام خان عفو تقصیر او شده ملتان از تغیر محمد قلی خان
برلاس بجاگوش مقرر گشت - و در سال سیوم بهادر خان با بسیاری
از امرا بتسخیر مالوه نامزد گشته - در همان ایام برهمزدگی
در ملت بیرام خان بمیان آمد - خان مذکور ادرا باز گردانید - تا خود
آن ولایت را در حیطة تصرف آورد - و باز ازین فکر برگشت - بهادر
خان در دهلی بحضور رسیده بصوابدید ماہم انکه مذهب بزرگ
وکالت حواله او شد - چند روزی نکشید که اثاره به تیولش مقرر گشته
بخصت یافت - سال دهم (که خانزمان برادر کلانش مخالفت ورزید)
ادرا باتفاق سکندر خان اوزبک بولایت سرهار فرستاد - که ازان راه
بهند درآمده خلل انداز شود - ازین جهت عرش آشیانی فوج
بمرداری میر معز الملک مشہدی تعیین کرد - هرچند بهادر خان

در عجز و گفتم مادرم با ابراهیم خان از بیک بحضور شتافته عفو
تقصیرات من و برادرم شد میر معزالملک قبول نغموده بجنگ
درآمد - اگرچه سکندر خان (که با او همداستان بود) رو بقرار گذاشت
اما بهادر خان بر قبول میر معزالملک ریخت - شاه بداغ خان (که از
امرای سپاهی مذش بود) دستگیر گشت - و میر بهزیمت (در آردن
چون عفو جرائم خانزمان و ار شده بود تلافی این حرکت در تراخی
افتاد - و از انجا [که عفو جرائم مشروط بدان بود (که تا اویۀ پادشاهی
درین ضلع ظلال افکن است خانزمان از آب گنگ نگذرد) و همین که
عرش آشیانی بسیر قلعه چذاقه توجه فرمود علی قلی خان مساهله
نموده از آب گنگ گذشت] پادشاه بغضب در آمده بر سر او ایغار
نمود - و باشرف خان (که در جونیپور بود) حکم رفت - که مادرش را
مقید سازد - بهادر خان ازین ماجرا آگهی یافته بتعجیل تمام
بر سر جونیپور شتافته بر قلعه دست یافت - و اشرف خان را مقید
نموده مادر خود را از قید برآورد - و جونیپور و بذارس را یغمائی کرده
تا مراجعت پادشاه خود بدر زد - اما باز بسبب صفع جرائم خانزمان
و بعجز و ضعیف نالی منعم خان بتدارک بے اعتدالیهای بهادر خان
متوجه نشدند - تا آنکه سال دوازدهم سنه (۹۷۴) نهصد و هفتاد
و چهار هجری همراه برادر از کمال بے آزرهی و ناحق شناسی
با عرش آشیانی عزم مبارزت پیمود - چون باباخان قاتلش بر فوج

خانزمان حمله بود بهادر خان مقابل گشته ارزا برداشت - ناگاه اسپش
گیر خورده چراغ با شد - و بر زمین انداخت - مردمش از مشاهده
این حال متفرق گشتند - دلادران فوج فیروزی بر سرش هجوم
آوردند - وزیر جمیل بیگ (که هفتصدی منصبدار آن وقت بود)
از بد ذاتی و آزمندی چیزه گرفته رها کرد - درین اثنا دیگره بلو
رسیده اورا ردیف خود ساخت - و نزد پادشاه آورد - عرش آشنایی
فرمودند - بهادر خان ما با شما چه بد کردیم - که این همه باعث فتنه
و فساد شدید - گفت الحمدلله علی کل حال - شاید هنوز به حقیقتی
خود مجزوم بود - والا حرف ندامتی بر زبانش میگذشت - بالحاج
دولت خواهان در همان وقت بشهباز خان حکم شد - که بدم شمشیر
گردنش از باز سبک ساخت - طبع موزون داشته شعر میگفت
این مطلع ازوست *

* آن شوخ جفا پیشه دگر سنگ گرفته *

* گویا بمن خسته ره جنک گرفته *

* باز بهادر *

بایزید نام پسر شجاعت خان سور - که بزبان عوام هند بسجادر خان
مشهور است - چون شیر شاه مالوه را از ملو خان مخاطب بقادر شاه
بر گرفت مشر الیه را (که از آمو و خامه خیلان او بود) سه سالار
آن دیار ساخت - و در زمان سایم شاه بحضور شتافته بعد چنده

(۲) ناخوش شده برخاسته بمالوه آمد - سلیم شاه فوج کشی نمود - از پناه
براجه دوزنگر دور برد - آخر سلیم شاه اوزا بعهد و پیمان پیش خود
طلبیده همراه نگاهداشت - و مالوه بامرا تقسیم نمود - پس ازان
در زمان عدلی بنازگی حکومت مالوه یافته میخواست خطبه و سکه
بنام خود کند - در سنه (۹۶۲) نهصد و شصت و در باجل طبعی
درگذشت - باز بهادر بجای پدر نشست - و اکثر مخالفان را
بر انداخته در سنه (۹۶۳) نهصد و شصت و سه چتر بر سر گرفته
خطبه بنام خود خواند - و تمام مالوه را بحیطه تصرف در آورده فوجی
بر سر گدده (که ملکی سمع وسیع) کشید - و از رانی درگرتی (که ریاست
آن ولایت می نمود) شکست یافته بتلافی آن نپرداخت - و مشغول
بعیش و عشرت شد - و بنای دولت خود را بر آب و باد گذاشت
یعنی بمرتبه شیفته باده پیمائی و نغمه آرائی گردید که شب از روز
نشاخته غیر ازین در امر بهیچ کار نمی پرداخت *

باده را حکمت اساسان قدری معین و زهائی مشخص قرار داده
بملاحظه ترتیب ترکیب عنصری نسبت بمعضی طبائع و امزجه تجویز
فرموده اند - و بنغمه دانش پروران دوربین در هنگام کلاله طبع و ملالت
ضمیر (که از فرط اشتغال بمهمات دنیوی بهم رسد) بجهت کسب
انتعاش طبیعت و انبساط حال توجه نموده - نه آنکه هر دو را از
مقاصد عظمی اندیشیده همواره اوقات گرانی را که بدل ندارد

بدان گذرانند - باز بهادر (که خود در فلون سرود و نغمه استاد وقت بود) در فراهم آوردن پاتران همگی همت مصروف داشت - همه بحسن نغمه طاق - و نغمه حسن آنها مشهور آفاق - سرآمد آن طایفه (۲) روپ متی نام - گویند پدمنی بود - که قسم اول است از انسام اربعه نهمان - که دانشوران هند تقسیم کرده اند - یعنی آنچه صفات خوب زنان است از روی ترکیب عنصری درو می باشد - و باز بهادر را با او علاقه غریب بود - اشعار مژدی پیوسته در عشق او گفته - و دل خالی کرده - داستانهای حسن و عشق اینها تا حال بر زبانها شایع است *

در سال ششم اکبری سنه (۹۶۸) نهمصد و شصت و هشت هجری ادهم خان کوکه با امرای دیگر بتسخیر مالوه تعیین شد - باز بهادر در گروهی سارنگپور (که مقر او بود) قاعه کرده نشست - و جنگ می نمود - و مردمش همه (که آزاده خاطر بودند) تن ده نگشتند آخر محاربه سخت نموده هزیمت خورد - چون چند کسی اعتمادی بر سر زنان و پاتران گذاشته بود (ده اگر خبر شکست من رسد همه را ته تیغ کشد - چنانچه رسم هذدوستان است) چون صورت شکست نمودار شد نقش حیات چندی بآب شمشیر محو گشت - و جمع زخمی شده (مری از زندگی بردند - و بعضی را نوبت رسید - افواج پادشاهی بشهر درآمد - فرصت نشد که دیگر بدان امر پردازند

(۲) در [بعضی نسخه] روپ مہی - یا روپ مہی باشد *

ادهم خان همه را متصرف شده بهجست و جوی روپمتمی (که زخم کاری داشت) افتاد - چون این نغمه بگوش او رسید وفا بجوش آمد پیدائ زهر هلاهل بدوستکامی باز بهادر مردانه در کشید *

و چون از تغییر ادهم خان حکومت مالوه به پیر محمد خان شورانی تفویض یافت باز بهادر (که در جنگلهای مابین خاندیس و مالوه^(۲) آواره میگشت) فوجی فراهم آورده بآریزش درآمده بتازگی از پیر محمد خان شکست یافته بمیران مبارک شاه والی خاندیس پناه برد - او لشکر خود همراه ساخت - درین ضمن با پیر محمد خان (که بعد فتح بیجاگتیه با معدودے بغارت برهان پور شتافته با غنائم فرادان برگشته بود) مقابله واقع شد - از قضا هزیمت بر پیر محمد خان افتاد - او در فرار سراسیمه از دریای نریده می گذشت - از اسب جدا شده غریق بحر فنا گردید - امرای جاکیر دار مالوه دل از دست داده بآگوه رفتند - باز بهادر بفراغ خاطر مجدداً مالوه را متصرف گشت - بسنوح این واقعه در سال ۹۴۴م عبد الله خان اوزبک (که از امرای اکبری بود) با جمعی از عمدها بضبط و ربط آن ولایت مامور شد - باز بهادر پیش از وصول جنود پادشاهی پای ثبات بلغزش داده در بفرار آورد - و از تعب تعاقب عساکر منصوره در تنگنای کوهستان خود را انداخت - و عمره بآوارگی بسر برد - چندگاه نزد بهرجی زمیندار بکلانه رفت - و از آنجا در کجرات بچنگیز خان و شیر خان

(۲) نسخه [ب] جنگلهای خاندیس و مالوه *

گجراتي توسل جمعیت - و پس ازان بنظام الملک دکنی در آورد
و همه جا خسران زده گشته برانا اودی سنگمه پناه برد - و در سال
پانزدهم عرش آشیانی حسن خان خزانچی را فرستاد - که او را بخوید
عواطف آمید وار ساخته بملازمت آورد - ابتدا بمنصب هزاربی
سرافرازی یافت - و آخرها بمنصب در هزاربی ذات و سوار رسید
باز بهادر و درپ متی هر دو بر پشتک (که در حق وسط تالاب اجین
افتاده) آسوده اند *

● بابا خان قاقشال ●

بعد از مجنون خان سرآمد امرای قاقشالیه در عهد عرش آشیانی
او بود - در جنگ خانزوان دستبرد نمایان و سبقتی شایان بکار
برد - و در سال هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد در نخستین یورش
گجرات شهباز خان میرتوزک در ترتیب یسل اهتمام می نمود
آن ترک معامله شناس از نخوت و پندار بار در افتاده بدرشتی
پیش آمد - پادشاه بجهت تادیب او و اصلاح سایر بیراه زبان سیاست
عظیم فرمود - و در همان ایام به نیکو پرستاری مشمول نوازش پادشاهی
گردید - پس از کشایش بنگاله (که سرکار گهوراگهات در قیول قاقشالان
مقرر شد) بعد فوت مجنون خان قاقشال اگرچه سری بزم پسرش جباری
بیگ بود اما عمدگی به باباخان (که آقسقال آن طایفه بوده) بازگردید
چون در ترویج و روانی آئین داغ از پیشگاه خلافت قدغها بکار رفت
متصدیان سخت گیر دکان طمع و آز بر چیده از بی پروائی و انماض

(۲) سردار تابين باشيها را بقيمت سر مورے ميکشيدند - چنانچه بابا خان مکرر مظفر خان صاحب صوبه بنگاله گفت - که هفتاد هزار روپيه بطريق ارغمان بکار پردازان گذرانده ام - و هنوز صد سوار بداغ نرسیده املا از بتدارک نپرداخت - چون بهمين درايي در سال بيست و چهارم معصوم خان کابلي با چنده از قبولداران بهار گرد طغيان برانگيخت بابا خان (که قابو ميچست) با برخه جاگير داران بنگاله پيش آهنگ قدم فرساين طريق عصيان گرديد - و در سنه (۹۸۹) نهصد و هشتاد و نه باتفاق خالدي خان سرها تراشیده طاقيه پوشيده در شهر گور (که سابق بلکهنوتي شهرت داشت) فرود آمد - و مکرر بافواج پادشاهي زد و خورد نموده هر مرتبه بذاکامي در آمد - تا آنکه بمعجز گرائيده زينهاراي گشت - مظفر خان با آنکه شورش صوبه بهار مي شنيد باستکبار زده عذر پذير نميشد - که یک دفعه معصوم خان با مفتنان ديگر بآمد آمد فوج حضور از صوبه بهار بر آمده بفساد پيشگان بنگاله پيوسست - اين هردو فريق بهم متفق شده تباہ کار را از سر گرفتند و آخر کار در سال بيست و پنجم مظفر خان را (که در ناندۀ محصور شده بود) بدست آورده بقتل رسانيدند - و چون اختۀ زمانه بکاميابي برخاست و دوران بمران گرديد تقسيم ولايت و تجويز مناصب و خطاب بميان آمد - بابا خان بخطاب خانانان خود را

(۲) در [اکثر نسخه] تابين باشيها را قيمت سر مورے (۳) در [بعضی

نسخه] اکبر نامه [خالدين خان آورده *

ملقب ساخته ایالت بنگاله بخود نامزد نمود - و در همین سال
 در بین چیره دستی به بیماری خوره گرفتار گشت - هر روز دو سیر
 گوشت دران ریش گاه نهاده طعمه جانور ساخته - و میگفت
 که نمک حرامی مرا بدین تپاله حالی نشانده - و در همین حالت
 در گذشت *

* بهادر *

پسر سعید بدخشی ست که چندی عمل گذار سرکار تهرمت بود
 سال بیست و پنجم جلوس عرش آشنایی (که امرای بهار گرد ناسپاسی
 بلند ساختند) سعید پسر مذکور را در محالات متعلقه گذاشته
 با سرکشان پیوست - بهادر از غنوده بختی مال خالصه پادشاهی را
 صرف سپاه نموده علم بغی برافراخت - و سکه و خطبه بنام خود کرد
 گویند این بهمت در سکه قرار داده بود *

* بهادر ابن سلطان بن سعید ابن شه سلطان *

* پسر سلطان پدر سلطان زه سلطان بن سلطان *

چون سعید بگفته معصوم خان کابلی رفت (که آن شوریده مغز را باندوز
 ره گرای یک جهتی گرداند) او از بے آزر می پدر را بزندادان فرستان
 پدر باندک زمانه بسرداری او دل نهاد - چون شاهم خان جلاور
 بر بنده رفته مظفر گردید سعید مزبور دران جنگ بکو نیستی افتاد
 بهادر در ایام هنگامه پردازش اهل طغیان از حوالی تهرمت پیرآمده
 بسیاری معمره بر گرفت - و سرکار حاجی پور در تصرف او بود

هر طرف دست و پای میزد . تا آنکه صادق خان فوج را بر سر او
فرستاد - و چپقلش نمایان رو داد - و دران آشوبگاه پیمانۀ هستی از
سال بیست و پنجم اکبری مطابق سنه (۹۸۸) نهصد و هشتاد
و هشت هجری لبریز گردید *

• باقی محمد خان •

کوکۀ عرش آشیانی و برادر کلان ادهم خان است - مادرش ماهم
انگه - که نسبت خاص با پادشاه بهم رسانیده - در ایامی (که عذر
تقی و فتق مقدمات سلطنت با اختیار او بود) شادی گدخدائی
خان مذکور شروع نمود - پادشاه بنابر خاطر داشت از دران عشرتخانه
تشریف بردند - خان مزبور بدیۀ سه هزار (رسید - از نارنج شیخ
عبدالقادر بدائی معلوم میشود که در سال سیم جلوس در ولایت
گذهه کنگه (که بجاگیر خان مزبور مقرر بود) داعی حق را لیبیک
اجابت گفت *

• پاینده خان مغل •

برادر زادۀ حاجی محمد خان کوکی پسر بابا قشقه برادر
کوکی ست - که از امرای عظام فردوس مکانی بوده - حاجی محمد
در اکثر یورشها با رکاب همایونی شرف اختصاص داشت - در مهم
بنگاله بهمراهی آن پادشاه مشمول نوازش بود - پس از فتح
صوبۀ مذکور چون پادشاه در جذت آباد رحل اقامت انداخت
و شیر خان سور بنارس را بتصرف آورده قدم فتنه خیز در نواح

چونپور گذاشت خان مذکور از پیش پادشاه گریخته نزد میرزا
 قورالدین محمد (که در قنوج جا داشت) رسید - و میرزا هندال را
 برین راه آورد که خطبه بنام خود خواند - چون در جنگ شیو
 خان سور مکرر چشم زخم بفوج پادشاهی زد نمود پادشاه از نواح
 تنده و بهکر شده کاره نساخته متصل قندهار رفت - و درانجا نیز
 بذبح نفاق میرزا عسکری پا قایم نتوانست شد - لهذا عزیزم عراق
 مصمم کرده بدان صوب شتافت - پس از وصول به سیستان حاجی
 محمد از میرزا عسکری جدا شده بموکب همایونی پیوست - و در
 سفر عراق و یورش قندهار و مهم کابل در رکاب سلطانی مصدر
 ترددات بود - آخر حال چون بداندیشی او سمع ظهور یافت او را
 با برادرش شاه محمد (که در بدآوژی و پهلاندامی استاد بود) گرفته
 عالم را از لوث وجود آنها پاک گردانید - گویند حاجی محمد در
 جرأت منفرد بود - شاه مکرر میگفت که پادشاهان را این طور
 خدمتگاره می باید - روز قیق اندازی او قیق زد - و از پادشاه جلدور
 گرفت - پاینده محمد سال پنجم اکبری همراه منعم خان از کابل
 آمده شرف بساط بوس دریافت - و در آخر همین سال بهمراهی ادهم
 خان بنابر فتیحه الوه تعین گردید - و سال نوزدهم بهمراهی منعم خان
 خانخانان بتسخیر بنگاله شرف رخصت پذیرفت - و سال بیست
 و دوم بهمراهی راجه بهگونیت داس به تائبه رانا پرتاب دستوری

یاقوت - و در خفاک خانخانان عبدالرحیم (که با مظفر گجرانی
 (رداد) سردار هراول بود - سال سی و دوم اقطاع در گهوا گهاک یافته
 بدان صوب مرخص گردید *

• پیشرو خان •

مہتر سعادت نام از غلامان جنت آشیانی ست - کہ شاه ظہماسپ
 داری ایران دادہ بود - و در تبریز تربیت یافته - ہنوارہ در
 خدمت آن پادشاہ گذرانندہ - و پس از ارتحال آن مغفور در خدمت
 عرش آشیانی بکارها پرداختہ - سال نوزدہم پادشاہ او را بنابر گذارش
 بعضی مراتب بامرا بصوب بنگالہ تعین نمودند - چون عجلت لازمہ
 این کار بود او کشتی سوارہ براہ دریای گنگ روانہ گردید - و پس از
 وصول بحدود تعلقہ گچہتی^(۲) (کہ از زمینداران نامور صوبہ بہار بود)
 بدست کسان او گرفتار گشت - چون حکمدیس پور (کہ محکم ترین
 ماواہی گچہتی بود) بتاخیر درآمد و او کنج نشین زاریہ خمول
 شد ہوالعجبی تقدیر خان مذکور را ازان بلیہ رستگاری بخشید
 گویند مردم بمیارے (کہ بدست آن بغاوت سرشت گرفتار بودند)
 اکثرے را روانہ نیستی سوا گردانید - خان مذکور را نیز بہمین ارادہ
 ہوالہ کسہ نمود - دلش یاری نکرد - بدیگرے سپرد - او ہر چند
 صرف قوت نمود شمشیر از نیام ہر نیامد - ناچار باشارہ گچہتی
 (کہ دران وقت سراسیمگی داشت) بر فیل با خون نشانندہ روان شد

اتفاقا فیل انس نا گرفته و بد رفتار بود - آن مرد خود را بهایان
 انداخت - فیل اگدس بر زده آواز هولناک نموده در بگریز نهاد - و از آن
 صدای مهیب هر یکی از فیلان بناحتی شتافت - فیل سوارچی خان مذکور
 به بیابان رسید - خان مذکور خواست که هر دو دست رسن بسته خود
 در گلولی فیلان انداخته بافشد - فیلان بفرادران سعی خود را بایان
 انداخته نجات خود در گریز شمرد - قریب طالع صبح فیل آرامش
 گزید - خان مذکور خود را بزر افکند - و پس از افاته در براه آردن
 درین ضمن سوارش از منتسبانش (که بحکم و جری او می گردید)
 در چار شد - و او را بر اسب خود سوار کرده راهی گشت - سال
 بیست و یکم خان مزبور بحضور رسیده بملازم پلوس - بعد چند
 باندوز کوئی نظام الملک دکنی (که دست از آمیزش مردم کشیده
 بزاریه تنهایی بسر می برد) دستوری یافت - و سال بیست و چهارم
 آصفخان ملازم او را با تذسوات بحضور آردن - پستری بذصیحت گذارای
 بهادر خان پسر راجی علی خان هاکم آسیر رخصت پذیرفته چون
 در گرفت و پادشاه محامره قلعه مزبور فرمود روز مفتوح شدن
 مالی گداه ترون شایسته نمود - و تا سال چهارم اکبری بمنصب
 سه مد و پنجاهی رسیده - و پس از فوت آن پادشاه مورد عنایت
 جهانگیری گردیده از امل و اضافه بمنصب در وزارت سرمایه عزت
 اندرخت - و بخدمت فراشخانه مامور بود - سال سیوم مطابق
 سنه (۱۰۱۶) هزار و شازده هجری رخت سفر بمنزل عقبی برد

پادشاه نظر بحقوق او خدمت یک پیشخانه پسر او مرحمت فرمود *

• بهادر الملک •

گویند اصل وطن او پنجاب است - مدتی بنوکروی سلاطین دکن گذرانیده بنسٔر بدرگاه عرش آشیانی ملتجی گشته غاشیه بزدگی بدوش گذاشت - سال چهل و سیوم قلعه پونار مضاف صوبه برار بردست او کشایش یافت - آن قلعه ایست برقله بنا نهاده سه طرف از آب ندي است - که هرگز پایاب نمی شود - پس ازان مکرر در جنگها مصدر گوناگون تردد شده نامه برادر مردی بر آورد سال چهل و ششم (که ادرا باتفاق حمید خان بنگاهبانی ملک تلنگانه گذاشتند) ملک عذیر فوجی از ملک برید همراه گرفته شورش آغاز نهاد - اینها باکم جمعی بغرور مردانگی پای مقابله انشردند و در کنار دریای مانجرا آریزش در گرفت - و بقضای آسمانی شکست برینها افتاد - حمید خان دستگیر شد - نام برده بفراوان سعی از آب گزند برگزشته به پناه گاه در آمد - در سال هشتم جهانگیری بعطای علم کامیاب گردید - و سال نهم باضافه منصب و عذایم فیل ممتاز شد - و تمت موعود با در دامن عدم کشید - گویند سجع نکین او این مصرع بود *

* مقبول دوست هر که شود او بهادر است *

(۲) نسخه [۱] ملک نرید - اما غالباً ملک برید صحیح است (۳)

در [چند نسخه] به بنگاه *

• بیوم بیگ ترکمان •

میر بخشی ایام شاهزادگی فردوس آشیانی ست - و در آن وقت از عمده های دولت ایشان بود - بمنصب عالی و خطاب خاندورانی امتیاز داشت - چون شاهزاده بسبب کافر نعمتی رستم خان شغالی از مقابل سلطان پرویز برگشته از نبرده عبور نموده کشتیها بجانب خود کشیده گذرها را بتوپ و تفنگ استحکام داد بیوم بیگ را بسر داری جمعی در کنار آب گذاشته خود ببرهانپور شتافت - چون مهابت خان با سلطان پرویز بساحل نبرده رسید در بر روی بیوم بیگ رزم طلب گشت - پیوسته از طرفین جنگ توپ و تفنگ میشد - مهابت خان عبور متعذر دیده دست بگربزی و هیله زد - و بوساطت راورتن بخانخانان میوزا عبد الرحیم بچاؤوسی نوشت و خواند نموده سلسله جانبان آشتی گردید - خاندانان نیز بشاهزاده شاهجهان مبالغه نمود - که خدمت این صلح بعهده بنده مقرر شود - اگر خاطر خواه ملازمان ضرورت پذیر نگردد فرزندان مرا سیاست فرمایند - و بر طبق آن قسمهای غلاظ در میان آرد - چون آرازه صلح انتشار یافت در احتیاط گذرها هم تهاوتی در داد - مهابت خان پیش از رسیدن خاندانان وقت شب از آب گذشت - و خاندانان نیز آن همه عهد و پیمان را بر طاق نسیان گذاشته بمعسکر پادشاهی پیوست - ناگزیر بیوم بیگ روانه برهانپور شد - پس از آن در یورش ینگاله چون حوالی بردران مخیم شاهی گردید صلح بیگ برادرزاده آصف خان جعفر

فوجدار آنجا با رمف حصار خام متحصن گشت - عبد الله خان
 بلوازم محاصره پرداخته کار برو تذك ساخت - ناچار برآمده
 حسب الحکم شاهي محبوس زندان ادب شد . و سرکار بردوان
 بجاکير بيرم بيگ مرحوم شده بتناسيق آن الکا رخصت گرفت
 چو شاهزاده پس از ضبط ولايت بنگاله بهار شتافته آن مملکت را
 بدست آورد بيرم بيگ از بردوان رسیده بهراست موه بهار اختصاص
 گرفت - پس از آنکه شاهزاده را بحوالی بنارس تقابل و مواجهه
 با لشکر پادشاهي اتفاق افتاد و وزير خان باالت بهار تعيين گشت
 بيرم بيگ حسب الطلب بدولت حضور کاميابي اندوخت - (رزے
) که سلطان پوريز محمد زمان بخشي خود را از دريا گذرانيد)
 بيرم بيگ خاندوران مامور شد - که قابو يافته دستبرده نمايد - او
 از فرط غرور و نخوت محمد زمان را بنظر اعتبار نياورده باندک مایه
 مردم در جائی (که دریای گنگ و جون بهم پیوسته) بر سرش قاخته
 زخمها برداشت - و جان را رایگان در باخت - پسرش حسن بيگ
 از عرصة نبرد زخمی برآمده پس از چندی او نیز در گذشت *

* بهادر خان اوزبک *

ابوالنبی نام از بزرگ زادهای توران است - در عهد عبدالمومن
 خان بعمدگی رسیده حکومت مشهد مقدس داشت - پس از
 کشته شدن خان مزبور هرچند باقی خان بدلاسا پرداخت بدستاورز
 عزم زیارت کعبه نجات جسته بهندوستان آمد - و سال چهل

و هشتم ملازمت عرش آشیانی دریافت - و بمنصب در خور نوازش یافته بعنایت کمر خنجر مرصع کام دل برگرفت - و پس از جلوس جهانگیری چهل هزار روپیه در مدد خرج یافته با پنجاه و هفت منصبدار بکمک شیخ فرید مرتضی خان که بتعاقب خسرو شذافته بود تعیین گردید - و سال پنجم از تغیر تاج خان فوجداری صوبه ملتان بار مرحمت شد - و سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و سه هزار سوار و خطاب بهادر خانی امتیاز اندوخته از انتقال میرزا غازی بحکومت قندهار چهارم بلند بایگی برافروخت - و پستری باضافهای متواتره بمنصب پنجهزاری سه هزار و پانصد سوار درجه اعتلا پیمود - و سال پانزدهم عذر ضعف بامره را در پیش کرده استعفاي تعلقه داری قندهار نمود - گویند چون آمد آمد فوج دارای ایران بر زبانها افتاد نام برده از بے پروائی بودن خود قرار نداده (۲) دولک روپیه در مهم سازی متصدیان پادشاهی صرف نموده تعلقه را گذاشت - پس ازان در صوبه اکبرآباد جاگیر یافته رایت کامیابی برافراشت - هنگامی (که رایات شاهجهانی از اجمیر متوجه اکبرآباد بود) آمده بملازمت پادشاهی پیوست - تدمه احوالش بنظر نرسیده *

* بیگلر خان *

سعد الله نام خلیف سعید خان چغتائی اکبری ست - مشار الیه از امرا زادهای خوش همه چیز بود - بحسن صورت و متانت وضع

(۲) در [اکثر نسخه] بے پروگی *

(باب الباء) [۴۰۲] (مآثر الامرا)

و شیرینی گفتار شهرت داشت - و در چوگان بازی و فزون سپاه گری
گوی مسابقت از امثال و اقوان می‌ربود - در زندگی پدر برشادت
و اعتبار نامه برآرد - عرش آشیانی در سال چهل و ششم دخت
میرزا عزیز کوکه را بونی بیوگانی پیوند داده - دماغ عالی داشت
و در جلوس و نهوض و رکود و رکوب ضابطه شاه زاده بکار می‌برد
و همواره جویای نام می‌بود - چون پدرش فوت کرد با وجود کم منصبی
نوکران عمده پدر را نگاهداشت - در مبادی عهد جهانگیری بخطاب
نوازش خان سرافراز برافراخته - چون سال هشتم سنه (۱۰۲۲)
هزار و بیست و دوم هجری سوان دارالخیر اجمیر مضرب خیم
جنت مکانی گردید علاج مهم کهنه لک رانا (که از دیر باز انجام
نمی‌پذیرفت) منحصراً در تعیین شاهزاده شاهجهان دانسته آن
اقبال مند را با عساکر تاهره رخصت فرمود - مبارزایی نیز کمکی بود
چون اردیپور (که مقر رانا ست) اقامتگاه شاهی گردید نوازش خان
با برخی از امرا تعیین کوبه‌امیر (که درون کوهستان واقع شده)
گشت - و فقدان غله بجائے رسید که بیک روپیه یک آثار بهم
نمی‌رسید - عالمی از بے‌ثانی جان داد - دران وقت خان مذکور از فرط
همّت و مررت با صدکس هر روز طعام می‌خورد - با آنکه نقد نداشت

(۲) نسخه [ب ج] بیست و دو هجری (۳) نسخه [ج] کوبه‌نامه

و نسخه [ب] کوبه‌نامه میر - و در [بعضی نسخه] کوبه‌نامه آمده

والله اعلم .

ظرف طلا و نقره فروخته خرج بیوتات می نمود - چون زمانه آشوب طلب میان جنگ مکانی و شاهزاده ولی عهد غبار رنجش و ناخوشی برانگیخته محبتها را بعد از کینه بدل ساخت و مزاج طرفین بشورش گرائید موبد پادشاهی با معدرده از لاهور روانه شده تا وصول بدهای جمعیت نیک فراهم آمد - نوازش خان نیز از قبول خود (که در صوبه گجرات داشت) گرم و گیرا بحضور آمده باستلام عتبه خلافت نامیه افروز گشت - چون چنین اوقات آزمونگاه جوهر عقیدت و اخلاص است مورد هزاران آفرین شده مشمول انواع الطاف گردید - و بهمراهی عبد الله خان (که بکار فرمائی فوج هزارل مامور بود) تعیین شد - اتفاقا بمجرد تلافی فوج پادشاهی و مردم شاهي عبد الله خان بموجب قرار داد بنهانی جلو ریز بلشکر شاهزاده پیوست - نوازش خان غافل از ته کار دانست که این اسب تاختن برای جنگ است - مشارالیه با برخی از منصبدار^(۲) و تابین مردانه بزد و خورد درآمده تلاشهای شایسته و چپقلش نمایان بتقدیم رسانیده نامه بشجاعت و بهادری برآورد - و بیش از پیش مطرح عنایات خسروانی گشته بخطاب بیگلر خان و فوجداری و تیولداری سرکار سوزته و جواناگده و منصب در هزاری در هزار و پانصد سوار علم مباحثات برافراخت - و مدتها دران دیار باعتبار و اقتدار بحربرده بعد جلوس اعلی حضرت اگرچه بافروزی هزاری

(۲) در [اکثرونسخه] منصبداران *

ذات سرافرازي يافيت ليكن در همان سال تغير گشته در سال سيوم
(۲)
سنه (۱۰۳۹) هزار و سي و نهم هجري وديعت حيات سپرد - و در باغ
سرهند بجوار قبر پدرش مدفون گردید - بعد از ازین سلسله که
ترقي نکرد *

* بالجو قليج شمشير خان ^(۳) *

برادر زاده و داماد قليج خان جاني قرباني سمت - سال هشتم
جلوس جنت مكاني از اصل و اضافه بمنصب هزاري هفتصد سوار
سيده و سال نهم بپايه دو هزاري هزار و دويست سوار كامياب شده
تعيين صوبه بنگاله گردید - و پست و مدتها متعين صوبه كابل مانده در
سال اول جلوس فردوس آشياني بمنصب دو هزاري هزار و پانصد
سوار چهارم افتخار برافروخت - چون پس از فوت جنت مكاني
نذر محمد خان رالي بلخ مع فوج در نواح كابل آمده غبار فتنه بلذ
ساخته بمردم پادشاهي (كه در بلده مزبور بودند) پيغام تهديد انجام
فرستاد و اينها بمقتضای وفاداري سر باز زدند نام برده (كه درين
مردم بود) نقش رفا پوزهي او بيش از پيش خاطر نشين پادشاه
شد - سال دوم باشاره لشكر خان ناظم با جمعه بر سر ضحاک و باميان
رفت - در بكان برعب قلعه را خالي کرده رو بفرار نهادند - سال سيوم
همراه سعيد خان در مالش كمال الدين روهله پسر ركن الدين (كه

(۲) نسخه [ب] هي و نه هجري (۳) در [بعض نسخه] كبرنامه [بالجو

قليج (۴) در [بعض نسخه] ضحاک باميان *

در عهد جنت مکانی بمنصب چهار هزارى سر بلند گشته پستر از
 قنده سگالي دران نواح سر استمکدار برداشته بود (حسن مجرا بظهور
 آورده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و هشتصد
 سوار و خطاب شمشير خان بلند رتبيگي اندوخت - سال چهارم تهانة
 هردو بنگش بار مفوض گشته از اصل و اضافه بمنصب سه هزارى
 دو هزار و پانصد سوار درجه اعلا پيمود - سال پنجم مطابق سنه
 (۱۰۴۱) هزار و چهل و يك هجري پا به نيستي سرا گذاشت
 حسن خان پسرش بمنصب هشتصدي سه صد سوار سرافرازي
 داشت - و علي قلي برادر او بمنصب نهصدي چهار صد و پنجاه سوار
 ارتقا پذيرفته سال هفدهم جالوس اعلى حضرت دار فنا را گذاشت *

* بے بدل خان سعيداي کيلانى *

شعرا خوب ميگفت - در عهد جنت مکانی بهندوستان آمده
 در سلک ملازمان پادشاهي انتظام يافت - و در زمره شعرا منسلک
 گرديد - و در عهد فردوس آشياني بوسيله معامله فهمي و کارداني
 بخطاب بے بهل خان امتياز گرفته مدنھا بداروغکي زرگر خانه سرکار
 والا اختصاص داشت - و سرير مرمعه (که موسوم بتخت طارسي
 بود) باهتمام او در مدت هفت سال بمبلغ یک کرور روپيه (که
 سه صد و سي و سه هزار تومان عراق و چهار کرور خاني رايج
 ماراء الزهر است) صورت اتمام يافته - در جلدزي آن ادرا بزر
 سنجيدند - الحق تختي بدان قيمت و زيبائي در هيچ زمان و عصره

جلا افروز دیدگ تماشائی نشده - و امروز در هیچ اقلیمه نظیر و مثالش
یافته نمیشود * * بیمت *

ثانیش بچشم در نیامد * هرچند نظاره کرد احوال
چون بمردور ایام اقسام جواهر ثمینه در جواهرخانه پادشاهی فراهم آمده
در آغاز جلوس بر ضمیر اعلیٰ حضرت منطبع گردید - که از تحصیل
چنین نفائس مطمح نظر جز دولت آرائی نیست - پس در جائی
بکار باید برد که هم تماشاگران از حسن آن نتایج بحر و کان بهره برگیرند
و هم کار سلطنت را فروغی تازه پدید آید - سوای جواهر خاصه (که
اندرون محل می باشد - و دو کرد (روپیه قیمت آن ست) از جواهر
(که در کارخانه بود) قریب سه کرد (روپیه ازین جمله بدیهای مبالغ
هشتاد و شش لک (روپیه انتخاب نموده به بے بدل خان حواله فرمود
تا بیک لک توله طلای ناب (که دو صد و پنجاه هزار مثقال است
و مبلغ چهارده لک (روپیه قیمت آن) تختی بطول سه گز و ربع و عرض
(۲) دو و نیم گز و ارتفاع پنج گز بسرکاری خود مرتب نماید - سقف آن
از درون بیشتر میناکار و لختی مرصع و از بیرون بتصریع لعل و یاقوت
مغرق - و آنرا بزمردین اساطین دوازده گانه برافراشته - و بالای آن
دو پیکر طائوس مکمل بجواهر زواهر و میان هر دو طائوس درختی
مرصع بلعل و الماس و زمرد و مروارید تعبیه شده - و برای عروج
سه پایه نردبان مرصع بجواهر آیدار ترتیب یافته - و از جمله یازده

(۲) نسخه [ب ج] دو نیم گز (۳) در [بعضی نسخه] بسرکار خود *

(مآثر الامراء) [۴۵۷] (باب الباء)

تخت مرمع (که بر در آن برای تکیه نصب گشته) تخت میانگی
(که پادشاه دست گذاشته تکیه زده می نشیند) ده لک روپیه قیمت دارد
ازان میان لعای ست بازش لک روپیه - که شاه عباس صفوی برسم
ارمغان بجنمت مکانی ارسال داشته - و ایشان در جلدوی فتح دکن
باعلی حضرت فرستاده - نخست اسم امیر تیمور و میرزا شاهرخ
و میرزا آلع بیگ بران نقش بود - بعد از انقلاب ایام بدست شاه افتاده
نام خود بران مرتسم ساخت - جنت مکانی نام خود را با نام عرش آشیانی
نقش فرمود - و پس ازان اعلی حضرت نیز نام خود را بران برنگاشت
در جشن نوروز سال هشتم سیوم شوال سنه (۱۰۴۴) یک هزار و چهل
و چهار بران سریر عظیم النظیر جلوس فرمود - حاجی محمد خان^(۲)
قدسی * ادرنگ شهزاده عادل * تاریخ بافته - و مثنوی در تعریف
آن گفته - از انجا ست این بیت *

* رساند گر فلک خود را بپایش *

* دهد خورشید ر مه را در نمایش *

و بے بدل خان نیز یکصد و سی و چهار بیت گفته - که هر مصراع
دوازده بیت تاریخ ولادت پادشاه است - و از هر مصراع سی و دو
بیت ما بعد آن تاریخ جلوس برمی آید - و هر مصراع باقی نود بیت
تاریخ نهضت کشمیر از اکبر آباد (که در سنه (۱۰۴۳) یک هزار و چهل
و سه طایع شده) و عادت باگرة و جلوس بر تخت طارسی ست

(۲) نسخه [ج] محمد جان قدسی *

- و این (باعی مشهور نیز از نتایج طبع بے بدل اوست *
 * رباعی *
 * آنی که سریرت آسمان پایه بود *
 * بر ملک جهان عدل تو پیرایه بود *
 * تا همت خدا تو نیز خواهی بودن *
 * زیرا که همیشه ذات با سایه بود *

در اوایل عهد خلد مکن با اتمام امینا بموجب حکم خلیفه زمان دیگر
 بر ترمیم و ترتیب تخت طاووسی افزوده قیمت از کرور روپیه هم
 برگزیده - و در سال هزار و یکصد و پنجاه و دو (که شهنشاه والا جاه
 نادر شاه ساحت دار الخلافه شاهجهانپاد را بغرغ جبروت خود
 شکوه آمود گردانید) آنرا از پادشاه وقت برگرفته ضمیمه غنائم
 هندوستان ساخت *

* باقر خان نجم ثانی *

این سلسله بمیرزا یار احمد اصفهانی می‌رسد - او ابتدا بمصاحبت
 امیرنجم گیلانی (که وکیل السلطنه شاه اسمعیل صفوی بود) نام
 برشادت و گردانی بر آردن - و چون امیرنجم در گذشت شاه زمام
 امور و کالت بقبضه افتدار از سپرده بنجم ثانی مخاطب ساخت
 و رتبه او را از جمیع امرای عظیم الشان در گذرانید * * مصرع *
 * نجم ثانی که نباشد بدو کوش ثانی *

گویند اسباب جاه و حشمت او بجائے رسید که قریب دو صد گوسفند
 هر روز صرف شیلان او می‌شد - و هزار قاب طعام لطیف راقیه بود

و در سفرها چهل قطار شتر زیر بار (چپی خانه) او می کشیدند - در
 یساق مادره الزهر با آنکه جریده شتافته بود سیزده دیگ نقره
 در مطبخ او بار میشد - و چون شوکت و عظمت امیر نجم ثانی بدرجه
 اعلی رسید و نخوت و جبروتی بدو راه یافت متعدد فتح توران
 گشت - شاه بطریق کمک همراهِ فردوس مکانی (که از تسلط اوزبک
 دست ازان ملک باز داشته بشاه التجا برده بود) رخصت نمود
 نجم ثانی از آب آمویه گذشته از قرار واقع بقتل و نهب پرداخت
 سلاطین اوزبکیه در غجدوان کوچه بند شده لوازم کارزار بجا آوردند
 امرای قزلباش (که بار در مقام نفاق و خیانت بودند) در محاربه
 تساهل بکار بردند - ناگزیر امیر نجم پای ثابت افشوده کوشش
 فرادان بتقدیم رسانیده دستگیر گشت - و در سنه (۹۱۸) نهصد
 و هیزده عبدالله خان اوزبک بقتل رسانید - گویند پدر باقر خان
 مدتی دیوان خراسان بود - از فلک زدگی تفرقه باحوالش راه یافت
 باقر خان با کمال بے سامانی بهند آمد - چون جوان با حیثیت بود
 در ملازمان عرش آشیانی انتظام گرفته بمروزم بمصب سه مدی
 امتیاز یافت - و برخه برانکه در عهد جنت مکانی از ولایت رسیده
 در ملازمت دریمتی پنج سوار منصب تجویز شد - اتفاقا دران زمان
 خانجهان لودی تازه بعمره آمده از پادشاه پرسید که این جوان
 کیست - جنت مکانی تمام احوال نجم ثانی بیان کرد - خانجهان

(۲) در [بعضی نسخه] خباثت .

عرض کرد که حیث با این شناسائی این منصب - بظاہر بنہصدی
 ہی سوار سرفرازی یافت - از انجا (کہ در طالع مسعودش درج
 و معوضہ مودع دست تقدیر بود) دختر خدیجہ بیگم ہمشیرہ زادہ
 نور جهان بمقد ازواج او در آردند - و صفۃ ابواب دولت و رفعت
 بر روی درگاہ کشودہ گشت - و بمنصب در ہزاری و حکومت
 ملتان با فوجداری آف علم خان اختصاص یافت - و او از کاروائی
 و کار طلبی جمعیت بسیار نگاہداشتہ از بلوچان و دروائیل
 و ناہر (کہ مابین ملتان و قذہار عالمی سمت دیگر) پیشکشہا گرفتہ
 صاحب خزانہ و ساز و سرانجام سترگ گردید - و باقرآباد ملتان
 بفام او شہرت دارد - جہانگیر پادشاہ از فرط عنایت بخطاب فرزند
 مخاطب می نمود - در هنگام شہزادہ شاہجہان مورخہ دار اودہ
 بود - با فوج آراستہ خود را بحضور رسانیدہ مورخہ تعسین و آفرین
 گشت - و در آخر زمان جنت مکانی بصوبہ داری آدیسہ نامزد گردید
 و دران اُلکا کارہای نمایان بمنصہ ظہور آورد - در سال چہارم
 شاہجہانی بکھیرہ پارہ در کورہی چہتر درار (کہ تنگنائے سمت
 مابین آدیسہ و ولایت تلنگ - و تنگیش بمرتبہ ایست کہ اگر جمع
 قلیلے از تنگچھی و کماندار سوارا بگیرند طریق عبور مسدود میگردد
 و آن طرف کھیرہ پارہ بفامائے چہار کورہ منصور گذہہ تلحہ - کہ منصور

(۲) نسخہ [۱] و ناہر کہ (۳) نسخہ [ب ج] بکھیرہ پارہ (۴) نسخہ

[ج] دروار *

نامی غلام قطب الملک بنا نهاده با اسم خود موسوم گردانید (فرجه کشیده از نهب و غارت آنحدود دقیقه فرد نگذاشت - چون بحوالی قلعه رسید فبرد مردانه نموده غنیم را رهگرای هزیمت ساخت و قلعیان از مشاهده جرأت و جسارت او هراسان گشته بذیل ندامت و زهار متمسک شدند - و قلعه تسلیم کردند - مدتی در موبه داری آذیسه گذرانید - پدرش (که از کبر سن مغلوب الاحوال با پسر میسر می بود) در آنجا در گذشت - و در سال پنجم بسبب بدسلوکی و بیداد با رعایای آذیسه معزول گشته چون بحضور (سید در سال ششم بصاحب موبگی گجرات سر برافراخت - و پس ازان بنظم موبه آله آباد مامور گشت - و در آنجا سال دهم آغاز سنه (۱۰۴۷) هزار و چهل و هفت هجری باجل طبعی درگذشت *

در شجاعت و مردانگی بی همتا و در فزون سپاهگری سرآمد اهل روزگار بود - در تیر اندازی ید طولی داشت - جهانگیر پادشاه در روزنامه خود می نویسد - که شبی در حضور من باقر خان شیشه فازه سپید در درشخی مشعل نگاهداشته بقدر پر مگس از موم چتره ساخته بران شیشه چسپاند - و بالای آن برنجی و هر فانی گذاشت و از تیر اول فلفل را برداشت - و از تیر دوم برنج را - و از تیر سوم موم را از شیشه بر گرفت - که اصلاً تکانی بشیشه نرسید - گویند باقر خان بشنیدن آواز کرنا ازان جهت که رستم می شنید بسیار معظوظ بود - و نقار خانه بس باکلف آراسته داشت - درزه حکیم دکنای

کاشی بدیدنش رفت - در حضور او کرنا سر دادند - حکیم گفت نواب سلامت رستم گاه گاه کرنا می شنید - باقر خان در نظم و نثر و خط امتیاز تمام داشت - و دیوانه ترتیب داده - از ست * * شعر *

* سوی چمن خرام و بریز آبروی گل *

* تا بعد ازین نگه نکند کس بسوی گل *

* آن غنچه نیست کز حسد روی چون مهت *

* گردیده است غصه گره برگلوی گل *

* باقر اگر رود بگامستان بغیر درست *

* خارش بدیده گز نظر افتد بروی گل *

میرزا صابر پسر رشیدش در آغاز جوانی در گذشت - و احوال فاخر خان پسر دودش جداگانه تحریر یافته *

• بهرجی زمیندار بکلانہ *

از هزار و چهار صد سال مرزبانان این دیار بآبا و اجداد او تعلق داشته - اینها خود را از اولاد راجه جیچند (اٲهور) (که راجه قنوج بود) میگیرند - و هرکه حاکم این ملک بود بهرجی نامند - در سواف ایام صاحب سکه بودند - و چون میان گجرات و دکن واقع شده بهر طرف (که نیرو بیشتر می دیدند) اطاعت گونه میکردند - از مدتی پیشکشی گجرات شده والیان خاندیس بنابر قرب و جوار دستبرد می نمودند در سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد (که ملک گجرات بحوزه تصرف عرش آشیانی در آمد - و عرصه دلکشای بندر مبارک سورت مهبط

(ایات پادشاهی گشت) : بهرجی بملازمت رسیده میرزا شرف الدین حسین یزنه پادشاه را (که طغیان ورزیده بعزیمت دکن عبورش درین حدود افتاده مقید نگاهداشته بود) از نظر گذرانید - و مورد نوازش گشت - و ازان باز مرزبان این ملک همواره بادای پیشکش پادشاهی راه انقیاد پیموده وقت کار حسـ الطلب صوبه داران دکن حاضر میشد *

چون این ولایت از یک طرف خاندیس و دیگر جانب بگجرات پیوسته میانگ ملک پادشاهی سمت شاهزاده محمد اورنگ زیب در ایام صوبه داری اول محمد طاهر را (که بوزیر خان مخاطب گشته) با مالوجی دکنی و زاهد خان کوکه و سید عبد الوهاب خاند بسی بتسخیر بکلانه تعیین فرمودند - بعد محاصره بجنگاری بهادران فیروزمند بارے قلعه مولهیر (که هاکم نشین آنجا است) بتصرف درآمد

بهرجی مادر خود را بمصالحه فرستاده بعهد و پیمان در سال دوازدهم قلعه تسلیم نموده بملازمت شاهزاده (سید - اعلیٰ حضرت) اورا بمنصب سه هزار و پانصد سوار برنواخته بر طبق التماس او پرگنه سلطان پور (که از ایام قحط مشهور دکن ویران افتاده) بطریق وطن مرحمت شد - و ملک بکلانه داخل صوبه خاندیس گشت - و راهگیر (۳)

(که مضاف بکلانه است) از تصرف سوم دیو داماد بهرجی نیز مفتوح شد - چون خرج از دخل بیشتر داشت به بهرجی وا گذاشته

(۲) در [اکثر نسخه] ملهیر آورده (۳) یا رامگده باشد (۴) یا شوم دهر باشد *

ده هزار روپيه پيشکش هر ساله مقرر گردید - بعد فوت بهرهي بيروم شاه
پسرش را اعلى حضرت بشرف اسلام در آورده بخطب دولتمند
خان و منصب هزار و پانصدي سرافراز نموده عوض سلطان پور برگزیده
پونار خاندیس برسم انعام مكرمت فرمود - تا عهد خلدمكان زنده
بود - دران قصبه عمارات عالی مطبوع بتكلف ساخته - تا حال
آثار او باقی ست *

* بیت *

* از نقش و نگار در و دیوار شکسته *

* آثار بدید است منادید عجم را *

(۴)

بكلانه ملكه سمك بیشتر كوهستان - طول صد كروه - و عرض سي
شرقي كالنه و نذر بار - غربي سورت - شمالي پئلي و بندهيچل
جنوبي سنيهاچل - كه بالای او ناسك و غيره واقع است - سابق
سه هزار سوار و ده هزار پیاده می بود - و دو شهر عظیم داشت
انتاپور - و چننا پور - درینولا ده پیش نموده - هفت قلعه نامی
دارد - و همه کوهی - ازان دو بس نامور - مولهیر موسوم باوزنگ گنده
بیگ کره می قصبه دارد آباد - آب موس روان شصت كروه عرفی

(۲) نسخه [۱] بیروم شاه - و نسخه [ج] بیروم شاه (۳) در [اکر نسخه]

پورنار خاندیمی (۴) نسخه [ج] فایده • بكلانه ملكه صت (۵) در

[بعضی نسخه] نذر بار - (۶) در [بعضی نسخه] پئلي - یا تبتي باشد (۷)

نسخه [ب ج] سنيهاچل (۸) نسخه [ج] باوزنگ گنده (۹) در [بعضی

نسخه] موسوم •

(مائلا مورا) [۴۱۵] (باب الباد)

از خجسته بزیاد است - و سالهیر موسوم بساطان گدده مرتفع ترین
تلاع و قللهای آنجا سمی *

* چه سالهیر فرزند عرش مجید *

* برنعت بود از پدر هم رشید *

و دیگر هنگده و جولیهیر و بیسول و نانیه و سالوته - این مرز و بوم
بشادابی و سیوایی و افزونی اشجار منمره و نباتات متنوعه و انبه
فروادان و برونج گزیده بهترین جاهای دکن است - در زمان حکام پیشین
ده لک روپیه حاصل داشته - و شش و نیم کرور دام جمع مشخص شده
چون بقسط ویران گشت و مکرر پی سپر جنود قاهره گردید بعد
تسخیر بقرا دوازده ماهه چهار لک روپیه مقرر شد - الحال در دفاتر
ازین هم یازده هزار روپیه کم کرده تذخواه می نمایند - همگی سی
و دو پرگنه از مدیم می نویسند - و درین وقت بیست و هفت
ازان هم سه چهار محال سایر داخل است - که مقنود شد - و آنچه
دیجات این مرز و بوم در کوهستان سمت جوار وافع اسم کم حاصل
در تصرف بهیلان *

(۶)
* بهادر خان ورمه *

پسر دریا خان داود زئی ست - دژ زندگی پدر بوسیله نیکو پرستاری

(۲) نسخه [ب] جونیر - و نسخه [ج] جولیهیر (۳) نسخه [ج]
بیسول - یا پیدول باشد (۴) نسخه [ج] نانیه (۵) یا سالونه (۶) نسخه
[ج] باز بهادر ورمه *

(باب‌البناء) [۱۴ م] (مآثرالامرا)

ده هزار روپيه پيشکش هر ساله مقرر گردید - بعد فوت بهرجي بهرم ساه
پسروش را اعلى حضرت بشوف اسلام در آورده بخطب دولتمند
خان و منصب هزار و بانصدي سرافراز نموده عوض سلطان پور پورگنه
پونار خاندیس برسم انعام مكرمت فرمود - تا عهد خلد مكان زنده
بود - دران قصبه عمارات عالى مطبوع بتكلف ساخته - تا حال
آثار او باقى ست *

* بيت *

* از نقش و نگار در و ديوار شكسته *

* آثار پديد است صناديد عجم را *

بكلايه ملكه سمك بيشتر كوهستان - طول صد كروه - و عرض سي
شرقي كالنه و نذر بار - غربي سورت - شمالي تپلي و بندهياچل
جنوبي سنبهاچل - كه بالاي او ناسك و غيره واقع است - سابق
سه هزار سوار و ده هزار پياده مي بود - و دو شهر عظيم داشت
انتاپور - و چنتا پور - درينولا دهه بيش نمايده - هفت قلعه نامي
دارد - و همه كوهي - ازان دو بس نامور - مولهپور موسوم باوزبك گدهه
بيك كوهي قصبه دارد آباد - آب موس روان شصت كروه عرفي

(۲) نسخه [۱] بهرم سا - و نسخه [ج] بيوم شاه (۳) در [ا كثر نسخه]

پورفار خاندیس (۴) نسخه [ج] فايده ه بکلانه ملكه ست (۵) در

[بعضی نسخه] نذر بار - (۶) در [بعضی نسخه] پتلي - يا تبتي باشد (۷)

نسخه [ب ج] سنبهاچل (۸) نسخه [ج] باوزبك گدهه (۹) در [بعضی

نسخه] موسون ه

از خجسته بزیاد است - و سالهیر موسوم بساطان گذه مرتفع ترین
قلاع و قللای آنجا سمی *

* چه سالهیر فرزند عرش مجید *

* برفعت بود از پدر هم رشید *

و دیگر هنگامه و جولیهیر و بیسول و نانیه و سالوته - این مرز و بوم
بشادابی و سیرابی و افزونی اشجار منمره و نباتات متنوعه و انبه
فرادان و برنج گزیده بهترین جاهای دکن است - در زمان حکام پیشین
ده لک روپیه حاصل داشته - و شش و نیم کروز دام جمع مشخص شده
چون بقسط ویران گشت و مکرر پی سپر جنود قاهره گردید بعد
تسخیر بقوار دوازده ماه چهار لک روپیه مقرر شد - الحال در دفاتر
ازین هم یازده هزار روپیه کم کرده تذخواه می نمایند - همگی سی
و در پرگنه از مدیم می نویسند - در دین وقت بیست و هفت
ازان هم سه چهار محال سایر داخل است - که مفقود شد - و آنچه
دیجات این مرز و بوم در کوهستان سمت جوار رافع است کم حاصل
در تصرف بهیلان *

(۶)

* بهادر خان روهله *

پسر دریا خان داود زنی ست - در زندگی پدر بوسیله نیکو پرستاری

(۲) نسخه [ب] جونیر - و نسخه [ج] جولیهیر (۳) نسخه [ج]
بیسول - یا پیبول باشد (۴) نسخه [ج] نانیه (۵) یا سالونه (۶) نسخه
[ج] باز بهادر روهله *

بدولت (وشناسی شاهزاده شاهجهان چهره امتیاز افروخت - و چون پدرش ساحت بیوفائی پیموده از شاهزاده جدا گشت بهادر خانی دست توسل بفاراک عنایت شاهي مستحکم تر ساخته از کاب اقبال انفکاک نمود - پس از جلوس بمنصب چهار هزارى در هزار سوار سرافراز گشته به تیولدارى سرکار کالپی و مالش سرکشان آن مرز و بوم دستوری یافت - چون در نخستین سال جلوس چهار تیره روزگار بغی ورزیده باوندچهره متحصن گشت و افواج قاهره از هر جانب بمآک او در آوردند عبدالله خان فیروز جنگ باتفاق بهادر خان از جانب کالپی (که مشرق رویه آن سر زمین است) در آمده بر حصار ایرج (که هر برجش از کمال ارتفاع سر بفلک می سود) سر سوارى یورش نمود - مخالف بر بهادران هجوم تمام آورده هنگامه نبرد گرم گردانید - خان مذکور با تابینان خود پا پیاده فیله صف شکن بر ر داشته بسرعت باد بسوی دروازه دوید - و بیادری آن اهرمن نهاد در هم شکسته قطره زنان بقلعه درآمد - و همدران سیه فام را بتیغ سوسن رنگ بزرگ داغ لاله در خون نشانده گلگونه فتح بر چهره دلاری کشید - در جایزه این تروند نمایان و فتح شایان بذوازش نقاره بلند آوازه گشت - و پس ازان بهمراهی اعظم خان ناظم دکن باستیصال خانجهان لودی تعیین گردید - چون اعظم خان ابلاغ نموده در (اجوری) بر سر سر خانجهان رسید او با معدوم همگی سه صد و پنجاه سوار برآمده بمثانیت و استقلال روانه شد

هرگاه جمعی از عساکر پادشاهی بار قریب می رسیدند بر گشته
 بم تیراندازی آنها را باز میداشت . چون بکوه راجوزی برآمد
 بهادر خان بقدیم استعجال خود را رسانیده با برادرزاده او بهادر
 خان (که منصب هزاری داشت - و به پودایی و مردانگی استظهار
 دی بود) در آویخته در کشت و کوشش کارنامه دایری و دلاری
 بر دی کار آورد - که رکش داستان رستم و اسفندیار گشت - اما
 چون از قلت همراهان آخرکار کار به تنگی گرانید پیاده شده هر مرتبه
 درانه دار خود را بر شعله شمشیر آتشبار مخالف میزد *

گویند چون بدو زخم تیر (که بر ر و پهلو برداشته بود) بزمین
 افتاد مخالفان خواستند سرش ببرند - فریاد زد که من یاد و پسر
 دریا خانم - خانه زان شما - خانجهان مردم را منع کرد - پس از آنکه
 اعظم خان در سال چهارم بعد فتح قلعه قندهار بارادۀ تاخمت بهالکی
 و چنگوبه کنار آب مانجرا مخیم عساکر ساخت بر طبق قرار داد
 (که هنگام نزول تا برپا شدن خیم افواج بجای خود قیام نموده
 هر فوج با چند سردار بنوبت یک کوره دور از لشکر ایستاده خبردار
 باشند - تا مردم اردوگاه و هیمه بغراغ خاطر بیاورند) روز نوبت خان
 مزبور (چون اثری از غنیم ظاهر نبود) سر رشته احتیاط از دست
 رهاشته با قلیله از لشکرگاه پیشتر رفته نشیمن - اتفاقاً دیه دران

(۲) نسخه [ج] رسانیده برادرزاده بهادر خان (۳) در [بعضی
 نسخه] چنگوبه .

نزدیکی بود - که مردم آنجا بجهت حفظ مال و مواشی خود
از دستبرد اهل اردو مستعد جنگ شدند - بهادر خان آگهی یافته
با دیگر امرا (که زیاده بر هزار کس نبود) بکومک شتافت - زندوله
خان عادلخانی با تمام مخازیل هجوم آورد - و امرا دست جلالت
کشوده تلاشها بتقدیم رسانیدند - چون عرمه تنگ گشت از اسپان
فردود آمده دل بر جانفشانی نهادند - شهباز خان (که از امرای
سه هزاری بود) نقد جان برقشاند - و بهادر خان و یوسف محمد خان
تلاشکندی از زخمها بیخود افتادند - غنیم آنها را بوداشته در بیجاپور
مقید نگاهداشت - چون یمین الدوله در سال پنجم بتخریب مملکت
عادلشاهی مامور گشته بحوالی بیجاپور رسید عادل شاه هر در را
رها نمود - بهادر خان باستلام سده خلافت جبهه افروز گشته باضافه
منصب و افزونی اعتبار مورد عواطف شاهانه گردید - و بتازگی
بجاگیرداری کالپی و قنوج و مضافات آن محال سربلندی یافت
خان مذکور بگوشمال سرکشان ملکوسه (که در شدت و کثرت از سایر
متمردان آن دیار اشتهار دارند - و از رعیت تا سپاهی آنجا بسلح
نهی باشد - حتی کشاورز هم بهنگام شیار تغذگ پر کرده برقلبه بسته
فتیاه روشن ساخته بشغل خویش می پردازد - و ازین در بلولزم رعیتی
مطلقا نمی پردازد - و دران هنگام در مقام بیروگانون که استوار ترین
(۴)

(۲) نسخه [ب] مملوئه (۳) در [بعض نسخه] اینجا (۴) نسخه

[۱] بیروگانون - یا پیرگانو باشد

بهاها سمع فراهم آمده از نهایت زیاده سوری بشورش انگیزی در آمدند و یکبارگی از ادای مراسم رعیتی سر باز زدند (۲) بهمعنائی تأیید ایزدی همت گماشته دفعه بر سر آن بعد عاقبتان ترکناز نمود - غریب کارزاره فیما بین در پیوست - بهادر خان سپر حمایت آبی بر سر کشیده بدیوار بست رسیده - مقاهیر پای کی نیارده دست از جلالت و تهور برنداشتند - انجام کار دست و گریبان شده بهم در آریختند و جم غفیر بدستبرد پر دلان سر باخته بقیة السیف رو بفرار گذاشتند بهادر خان بتخریب آن مکان پرداخته بمقر خود باز گشت - و ازین گونه فتحی (که دران سرزمین مقصد خیز نصیب هیچ کس نشده بود) نقش خان ظفر قرین بر رفق دلخواه درست نشین گردید - و پس ازین در تعاقب راجه چهار سنگه بذریله در هرادی عبدالله خان غیروز جنگ و خاندوران بهادر مساعی جمیله بکار برد - چون آن مدبر از گدازه ر لانجی گذشته بولایت چاندا در آمد بهادر خان (که پاشنه کوب او میرفت) چون کوفته داشت نیکنام عموی خود را با معدودے پیش فرستاد - که او را بخود مشغول سازد - چهار از مشاهده جراتش برگشته او را در میان گرفت - نیکنام بزخمهای منکر با هفت کس در میان افتاد - درین اثنا بهادر خان باتفاق خاندوران از عقب رسیده بر قلب آن تیره بخت تاخت - و آن گروه بریشان درزگار را چون بنات الغش متفرق ساخت - و چون از عبدالله

(۲) در [اکثر نسخه] خان مذکور بهمعنائی تأیید ایزدی •

خان فیروز جنگ در استیصال چنیت بذیله مساهله و تهران سرزد
در سال سیزدهم بهادرخان بتیول دارعی اسلام آباد و قلع و قمع آن شقاوت گرا
رخصت یافت - اما اهل غرض نگذاشتند - و بهادرشاه خاطر نشان
کردند - که بتذیل کهند را درهیل کهند کردن ملاح ملکی نیست - زود
معزل گردید - بعد ازان در مهم جگنا^(۲) و تسخیر هؤ داد شجاعت
و جلالت داده تردد نمایان خود بر عالم ظاهر ساخت - همراهان خان
مزبور بکار فرمائی سردار از کشتها نردبان ساخته بر مورچال مقاهیر
میدویدند - دران روز هفتصد افغان از تابینان او بکار آمدند - در سال
بیست و دوم بحراسمت ملتان تعیین شد - و ازان رو (که فصل ربیع
بے جاگیر بود) بمتصدیان مهمات دیوانی حکم شد - که طلب او را در
مطالبه مجری دهند - و در یساق بلخ بهراولای شاهزاده مراد بخش
جوهر زدای آئینه همت و مردانگی گشت - چون شاهزاده بدای کتل
طول (که سرحد قلمرو پادشاهی و ملک بدخشان است) رسید اصلمت
خان با بیلداران سرکار پادشاهی و چندین هزار مزدور (که امیرالامرا
عایی مردان خان از بلوکات کابل جمع آورده بود) تعیین شد - که تا سرا بالا^(۴)
مقدار یک کروه بارتفاع دوگز پادشاهی و سرا زیر (که بدخشان رویه
است) تا نیم کروه بعضی جا دو و نیم کروه کمابیش برف از سر راه
برداشته باطراف بیندازند - و کوچة (که شتر با بار بگذرد) بسازند

(۴) یا چکنا باشد (۳) نسخه [ب] بیست و چهارم (۴) در [بعضی

نسخه] از مآوکات کابل .

و باقی را آنچهان درهم بکوبند که اسب و شتر تواند گذشت چون
 این کار از آنها متمشی نشد و بدون آن عبور متعذر بود بهادر خان
 باتفاق اصالت خان تمامی سوار و پیاده خود را ببرد داشتن برف
 و کشودن راه داداشت - لشکریان بهر دست افزاره که یافتند برف را
 کدنه بدامن و دست بر کنار از راه میریختند - بجدکاری بهادر خان
 تا یک کوه (که برف بسیار بود) بعرض دوگز راه پیدا شد - چون
 شاهزاده سایه وصول انداخت نذر محمد خان والی توزان ببهانه
 سرانجام ضیافت رفتن باغ مراد شهرت داده بشرغان شتافت - بهادر
 خان حسب اشاره شاهزاده باتفاق اصالت خان بتعاقب روانه شد
 قریب ده هزار سوار ازبک و امان (که بر سر نذر محمد خان جمع
 شده بودند) بآمد آمد فوج پادشاهی از بیم نهب و اسر با عیال و اموال
 راه اندخود گرفتند - نذر محمد خان با جوق قلیل آماده کارزار گشته
 بچار گروهی شرغان بجنگ پیوست - بمجرد سردادن بان (که گاهی
 آن مدای مهیب بگوش آنها نرسیده بود) ثبات از دست داده
 رو بفرار گذاشتند - ناچار نذر محمد خان بے آویز و ستیز جلو
 گردانیده باز خود رفت - و از انجا روانه خراسان گردید - بهادر خان
 اگرچه بافروزی منصب سرفرازی یافت اما درین حال (که وقت
 تعاقب بود - و باندک تکتک پا یقین بود - که نذر محمد خان
 گرفتار میشد) آن خان شهاست نشان خود را دزدید - یا از

مسست همتی همراهان یا بمصلحتی دیگر کار بند نگشت - ذخیره
خاطر پادشاهی گردید *

چون شاهزاده مراد بخش دامنه اقامت آن ولایت نشده بے اجازت
ماحبقران ثانی عازم کابل گردید موبه داری باج و پاسداری آن الکا
بعهد بهادر خان باتفاق اصالت خان قرار یافت - و پس از آنکه
شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ظلال افکن آن دیار گشت بهادر
خان در هرادی در جنگ اوزبکیه (که از مور و ملخ افزون بودند)
کارنامه‌های مردانگی و بهادری بر ساخت - در هنگام مراجعت از آن
مرزوم چند اوی اردو باه تمام او قرار گرفت - و در گذراندن اردو تعبیه‌های
بسیار کشید - چون بکئل تنگ شتر^(۲) که در مغزی هندو کوه است
و نشیب دشوار نورد دارد (رسید برف شروع در بارش نمود - تمام
شب تا دو پاس روز دیگر می بارید - بصد محضت بقیه اردو و لشکر
از آن گربوه گذرانید - درین هنگام از شدت بارش برف یک شبانه روز
استاده ماند - هزاره تنگ چشم فراخ آرز بآرزوی ربودن مال بیش
از بیش بر مردم اردو هجوم می نمودند - و خان مذکور بتائید اقبال
دشمن مال هر مرتبه آن گرده شوریده رزگار را مالش داده رهگرای
ناکامی میگردانید - چون مابین کئل هندو کوه رسید یک روز توقف
نموده همگی پس ماندگان را پیش راهی ساخت - و بعد از آن خود
گذشت - از دشواری راه و شوریدگی هوا و فرط برف از آغاز مرد

(۲) نسخه [ج] تنگ شتر - و در [بعضی نسخه اکبرنامه] تنگ شیرو

تا انجام ده هزار جانداد قریب نصف آدم و همه دراب هلاک گردید
اسباب بسیار زیر برف ماند - چون بهادر خان بفراز کتل برآمد
ذوالقدر خان (که حفاظت خزانه پادشاهی بعده اش بود) بنا بر
سقط شدن بار بردار برجا مانده - بهادر خان شتران خود و از هر که
باقی مانده بود اسباب آنرا بر تافته خزانه بار نمود - و تتمه بر اسپان
و اشتران سپاه قسمت کرد و با هزاره همه جا زد و خورد نموده بعد
از شاهزاده بغاصه چهارده روز داخل کابل گردید *

اگرچه از بهادر خان در یساق تردهای شایسته نمایان بتقدیم
رسید لیکن باظهار برخی خاطرنشان اعلیٰ حضرت شد که در تعاقب
نذر محمد خان و مدد سعید خان وقت غلبه اوزبک اغماض عین
نموده - لاجرم با این همه ارتکاب محن و مشاق بتغیر سرکار کالپی
و فوج از تیواش (که دوازده ماهه حاصل داشت) در عوض سیلک
روبیہ مطالبه سرکار بخالصه شریفه ضبط نموده ادرا آزرده دل ساختند
و در سال بیستم و سیوم در مهم نخستین قندهار بهمراهی شاهزاده
محمد اوزبک زیب بهادر تعیین شده در محاصره آن حصار استوار
(۲)
(زبردی دروازه مالوری مورچال قائم نموده نوزدهم رجب سنه ۱۰۵۹)

هزار و پنجاه و نه هجری بعروض ضیق النفس از شهر بند زندگی
برآمد - شاهزاده و جملة الملکی سعدالله خان از تابینان او (که در هزار
سوار بودند) هر کدام را (که شایسته بندگی درگاه داشتند) بمنصب

و علوفه در خور مقرر نموده جمعی را خودها نگاهداشتند - و باقی را دیگر امرا - اعلیٰ حضرت دلار پسر کلانش را (که پانزده ساله بود) بمنصب هزاری پانصد سوار و هر کدام از شش پسر دیگر را (که خرد سال بودند) بمنصبی سرفراز گردانید - و سوای فیلان همه اموال بهسوان مرحمت شد - گویند چندان در کار پادشاهی جانفشانیها و دولتخواهیها بتقدیم رسانید که غباری (که از کجوریهای پدر بخاطر اعلیٰ حضرت نشسته بود) بالکلیه رفع شد - گویند بهادر خان همیشه تاسف میکرد که انتقام خود از بیجاپوریها نکشیدم - و تا زیست خجالت این مقدمه گویا از چهره اش نمایان بود - بکنی از پسرانش عزیز خان بهادر است - که سال چهل و نهم عالمگیری در محاصره واکنکیره مصدر تردد شده - و بمنحمت افزایش لفظ چغتائی در خطاب سرمایه افتخار اندوخته *

* پر دل خان *

(۳)

(۲)

بیرا نام پسر دلار خان برنج است - که از قدیمان و بابریان صاحبقران ثانی سنت - در ایام گردش و اوقات مکن از اخلاص وافی و وفای صافی بدوام خدمت و نیکو پرستاری در دل شاهزاده ستوده سیر جا کرده در جرگه معدودے (که از سایر ملازمان شاهی بمنحمت قرب و اعتبار سر امتیاز می افراختند) داخل بود - در سر آغاز جلوس بمنصب چهار هزار و پانصد سوار فرق مباحثات

(۲) نسخه [ج] پیرا نام (۳) نسخه [ب] بریج و نسخه [ج] بریج *

برافراخته بغوجدارى ميوات دستوري يافت . و پستمر جونپور
در قبول او مقرر گردید . سال چهارم با پسر خود بيرا از جونپور آمده
در خطه برهان پور بتقبيل آستان خلافت چهارم تغاخر برافراخت
و چون دران هنگام عساکر فيروزي در استيصال نظام شاهيه و تسخير
آن مملکت تعين بود ضميمه آن لشکر منصور گردید . و خودش
باضافه سواران منصب بقدر ذات مورد عذابت گشته پسرش نيز
از امل و اضافه بمنصب هزاري و خطاب پردل خان سرباندي يافت
اما فلک دير مهر زرد گسل نگذاشت که چنده در فراخداي ثروت
و درست گامي گام کشاده زده گوی کامراني فرا برد . در همين سال
(۲) رخت زندگاني ته کرد *

پردل خان از عاطفیت و قدر شناسي (که سلاطين اين سلسله را
مصرف احوال خافه زادن ديرين خدمت مي باشد) باضافه اي
سويتواتر در سال دهم بمنصب دو هزاري دو هزار سوار و تمانداري
چشمکش پائين از تغير راجه جگت سنگه عز افتخار اندوخت . و در
سال هفدهم بحراسم قلعه بست از انتقال عز بزالله خان رخصت
يافت . و در سال بيستم باضافه هزار سوار بر جمعيتش افزودند
چون شاه عباس ثاني داراي ايران تسخير قندهار پيشنهاد همت
ساخته خود از فراه رو بمقصد نهاد محراب خان را (که هنگام
تفويض علي مردان خان اين ولايت را باوايبي سلطنت والا منزلت

بقلعه دارى بستم مي پرداخت - و قايم خان آن حصار را بقلعه و استيلا از گرفته امان داده بود - و (خصمت ايران نموده) بکشایش قلعه مذکور نامزد گردانید - محراب خان حصار نو را (که بحکم اعلیٰ حضرت متصل قلعه^(۲) تدیم بنا شده) از غایت استحکام کشایش پذیر نیافت - کشودن حصن کهنه آسان دیده بتقسیم مورچال پرداخت پردل خان در محاذی آن جابجا از خویشان بنگهبانی آن گذاشته خود از همه جا آگاه می بود - و بضرب توپ و تفنگ آتش در خرمن حیات مخالف می افروخت - از ابتدای محاصره پنجاه و چهار روز نیروان قتال استعمال داشت - از هر دو جانب لخته قتل و برخی مجروح میگشتند - چنانچه از تابینان خان مذکور (که همگی ششصد سوار بود) سصد کس و از قزلباش اضعاف آن رهگرایی دار فنا شدند

آخر الامر چهاردهم محرم سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه هجری پردل خان دلنهار بندگی گشته بدل بستگی زندگانی مستعار و پیمان گرفته محراب خان را دید - و آن نا انصاف وصمت نقض عهد بر خود پسندیده از جمله سصد کس (که با او مانده بودند) چنده را (که بسپردن یراق ایستادگی نموده دست بحربه کردند) بقتل رسانید - و او را با بقیه مردم و عیال مقید گردانیده نزد شاه بقندهار آورد - و شاه او را بهمرای خود بایران دیار برد - اگرچه احوال پردل خان بعد رفتن ایران و مال حالش (که بکجا انجا مید) معلوم

(۲) در [بعضی نسخه] متصل قلعه بنا شد .

نیست اما دم نقد از شرمساری و خجالت اقوان و همصران و طهر
و سوزنش آشنا و بیگانه و ارست - اگر بهزدوستان می آمد مثل
دولت خان قلعه دار قندهار و دیگر متعینۀ او هدف سهام مطاعن
گشته از درجۀ اعتبار و روزگار ساقط می گردید *

• باقی خان چيله قلماق •

از غلامان صاحب اعتماد پادشاهی بود - بیاروی طالع مسعود
نیکو پرستاری و حسن خدمتگاری او دلنشین اعلیٰ حضرت گشته
در سال ششم بمذنب هفت مدي پانصد سوار سرمایه اعتبار
اندرخت - و در سال نهم بمذنب هزاري هزار سوار فرق افتخار
برافراخت - چون پرتو التفات پادشاهی بر وجنات احوالش تافته بود
در سال دهم باضافه هزاري ذات هزار سوار بمذنب دو هزاري دوهزار
سوار و مرحمت علم و اسب و فیل اختصاص یافته بفوجداری
(۲)
چهارم (که برگزیده ایست از مضافات اندرچه در بندیل کهند)
(۳)
چهارم عزت برافروخت - چون این ممالک از دست چهار سنگه
مقتزع گشته مضرب خیام پادشاهی گردید آن برگزیده (که نهصد قریه
بحاصل هشت لک روپیه داشت - و بجزاهت فضا و فراوانی انهار
(۴)
ممتاز بود) بخالصه تعلق گرفته باسلام آبان موسوم گردید - درین ولا
باقی خان بفوجداری آنجا مامور گشت - و خان مذکور در برانداختن

(۲) نسخه [ج] جلد ۳ (۳) نسخه [ج] سرسخت برافراخت (۴)
نسخه [ج] تعیین گشته •

(باب الباء) [۴۲۸] (متأخر الامرا)

مفسدان آن دیار مصدر توددات شد - چون چنپت بزدیله نوکر راجه
چهار سنگه پس از نیست و نابود شدن از پرتیراج پسرش را
دست مایه فساد ساخته مواضع ارنکچه و جهانسی را در مغرض
تاخت و تاراج آدرده سر بشورش بوداشت عبدالله خان فیروز جنگ
بجاگیر داری اسلام آباد و استیصال آن شقارت بلیان تعیین گشت
و چون بدانجا رسید خواست باقی خان (که سابق در مالش
آن ثناء سرشت تعبها کشیده) خود بر سر مقهوران بتازد - خان مذکور
از کار طلبی متعهد شد که اگر فوج خود همراه دهند این مهم بانصرام
میرسانم - فیروز جنگ از تن آسانی خود نشناخته بوی باز گذاشت
باقی خان در سال سیزدهم برسم ایلغار غافل بر سر مخاذیل ریخته
هنگامه زد و خورد گرم ساخت - چنپت دست و پای زده جان
بسلامت بدر برد - و پرتیراج گرفتار گردید - و در سال هفدهم
بدادوگهی غسلخانه سرمایه مباحات اندوخت - و پستر بحر اسط
قاعه مستقر الخلافه اکبر آباد فرق افتخار بر افرخت - و در آخر
سال بیست و هفتم در نیول خود باری متعلق موبه اگره رخت
هستی بر بست - مخالفت جاگیر بخالصه ضبط شد - پسرانش
سردار خان و باقی خان در عهد عالمگیری از ناموران (وزکار بودند
احوال هر یک بقام آمده - گویند باقی بیگ در آغاز حال بکووالی

(۲) در [بعضی نسخه] چنپت یا چنپت باشد (۳) نسخه [ج] اوندجه

(۳) نسخه [ب] چنپت سنگه دست و پای زده .

دار السلطنه لاهور [که دران هنگام بتیول یمین الدوله آصف خان تعلق داشته - و از قبل خان مذکور بابا عنایت الله یزدی (۲) که نوکر معتبر آن نوئین عالیشان بود) بهکومت آنجا می پرداخت] مامور شد - و چون بابای مذکور بمشارایه رفته نمی نهاد و اعتباری نداشت در نگین خود کفده بود - کار بعنایت اسم و باقی بهانه *

* پرتهمراج راتهور *

از رالاشاعیان فردوس آشیانی ست - در ایام فترات بحاضر باشی پرداخته بشرف اعتماد اختصاص گرفته بود - پس از سرور آرائی آن پادشاه سال اول بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار سرمایه امتیاز اندوخت - سال دوم همراه خواجه ابوالحسن تربتی بمقیم خانجهان لودی (که از اکبر آباد فرار نموده بود) تعیین گردید - و از کار طلبی انتظار دیگران نکرده با چند سوار (که درین باب سبقه جسته بودند) در حوالی دهولپور بار رسیده وقت زد و خورد برهم راجپوتیه پیاده پا گشته با خون خانجهان (که سوار بود) چپقلشهای مردانه نمود - و او را زخم برچهره رسانیده خود هم زخمها برداشت پادشاه از راه مرحمت او را بحضور طلبداشته از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و هشتصد سوار و عطای اسب و فیل برنواخت - سال سوم باضافه دو صد سوار کامیاب شده همراه خواجه ابوالحسن بتسخیر

(۲) نسخه [ب] عنایت الله خان یزدی *

قلعه ناسک کمر همت بر بخت - و پس از تقرر صوبه داری دکن
 بنام مهابت خان او در تعیناتیان صوبه مذکور قرار یافته از اصل
 و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد سوار چهاره اعتبار برافروخت
 و در ایام محاصره قلعه دولت آباد جرأت‌های نمایان بظهور آورد
 روزی سواره از فوج اهل دکن (که کاسه سرش بمغز پندار آگنده بود)
 ادرابهارزت طلبید - او بشنیدن این حرف از فوج برآمده با او
 مقابل شد - و بضرب شمشیر کار او با تمام رسانید - سال هفتم باضافه
 یکصد سوار نامیه بخت روشن گردانید - سال نهم چون پادشاه ریاست
 دولت بصوب دکن افراشت او همراه خان زمان صوبه دار بالاگهات
 در نواحی دولت‌آباد بشریف آستانبوس مفتخر گشته همراه خان مذکور
 به تنبیه ساهو بهوساه و تخریب ملک عادل شاه نامزد شد - و درین
 مهم هم مصدر ترددات نمایان گردیده سال دهم باضافه یکصد سوار
 شاد کام گشت - سال هفدهم چون ایالت ملک دکن از تغیر وکلای
 شاهزاده محمد ادرنگ زیب بهادر بنام خاندوران تقرر یافت او
 بحراست قلعه دولت‌آباد سرمباهات برافراشت - و سال هیزدهم
 از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و دو هزار سوار درجه اعتلا میمود
 سال نوزدهم حکم شد - که باکبرآباد آمده باتفاق باقی خان بحراست
 قلعه آن بپردازد - سال بیستم در ایامی (که دارالسلطنت لاهور مضرب
 خیم خمر دانی بود) او بر طبق حکم یک کرور روپیه از خزانة اکبرآباد
 برداشته بحضور برد - و چون دران ایام شاهزاده محمد ادرنگ زیب

بهادر بصوب بلخ و بدخشان روانه شد او بعنايت خلعت و اسب با زمين نقره نوازش يافته بمحافظت مبلغ پنجاه لك (رپيه) كه همراه شاهزاده دادن آن مقرر شده بود) تعيين گردیده پيشتر راهي شد سال بيست و يكم باتفاق (اچه بيتهل داس) بكموك علي مردان خان اميرالامرا بصوب كابل رخصت پذيرفت - و سال بيست و دوم در ركاب پادشاهزاده محمد اوزنگ زيب بهادر بصوب تذههار شتافت - و ازانجا همراه رستم خان بمقابلۀ فوج قزلباش دامن همت برو كمز د - و سال بيست و پنجم نوبت دوم با پادشاهزاده مذكور بهمم مسطور راهي گشت - سال بيست و ششم همراه شاهزاده دارا شكوه بيساق مرقوم باي جلالت برداشت - و بعد وصول آنجا همراه رستم خان بتسخير قلعه بست رفت - سال سيم نزد شاهزاده محمد اوزنگ زيب بهادر بصوب دكن متعين شد - و در همان سال مطابق سنه (۱۰۹۶) هزار و شصت و شش هجري (خت هستي بنیستی سرا برد - (ام سنگه برادرش و کيسري سنگه پسرش بمنصب قليل سرفرازي داشتند *

* بهرام سلطان *

سيومين پسر نذر محمد خان دلهي بلخ است - چون نبندۀ از احوالش در ذيل خسرو سلطان و اختتام كارش در ضمن عبدالرحمن سلطان بزبان خامه رفته گذارش لخته از احوال نياكانش درينجا

ناگزیر افتاد - او و برادر کلانتر امام قلی خان پسران دین محمد خان
 مشهور به یتیم سلطان بن جانی سلطان بن یارمحمد خان اند - که
 عم زاده حاجم خان والی ادرکنج دارالملک خوارزم بود - یارمحمد
 خان پس از گرفتن طایفه اردس ولایت شیرخان را از آبایش بقلبه
 و استیلا به سامان و سرانجام برآمد - یا بسبب سلوک ناهنجار
 که از حاجم خان دید - بای التقدير چون بهادر الزهر آمد سکندر خان
 پدر عبد الله خان مشهور اورا جوان با نجابت و قابلیت دانسته
 حبیب خود را (که همشیره حقیقی عبدالله خان بود) در هباله نکاح او
 درآورد - و ثمره این پیوند زود بعالم شهود پیوسته بجانی خان موسوم
 گردید - از پنج پسر بعمره وجود آمد - دین محمد خان که از همه
 کلان بود - و باقی محمد خان - و ولی محمد خان - و پاینده محمد
 سلطان - و الیم سلطان - و این هر پنج برادر از قبل عبدالله خان در تون
 و قایق و سایر ولایت قهستان می گذرانیدند - الیم سلطان همانجا
 درگذشت - هنگامی (که میان عبدالله خان و پسرش عبدالمومن خان
 وحشت و نزاع پدید آمد) این برادران بملاحظه حقوق تربیت
 عبدالله خان اطاعت عبدالمومن خان نمی نمودند - چون نوبت ایالت
 توران بدو رسید هرکس را از خویشان و اقربا (که مظنه رشد و شایستگی
 امور دنیا داشت) از پا در آورده دود از دودمان خویش برآورد

(۲) در [بعضی نسخه] الیم سلطان (۳) نسخه [ب] خانی سلطان (۴)

نسخه [ج] اروس (۵) نسخه [ج] و ثمره این پیوند بعالم شهود •

با یار محمد خان نیز بے درشی سرکرده از بلخ اخراج نمود - و جانی
 خان را گرفته محبوس ساخت - این برادران در خراسان طبل مخالفت
 زده سر خود سری برافراختند - تضارا عبدالمومن خان در سنه (۱۰۰۶)
 هزار و شش با لشکر عظیم بازاده یورش خراسان از بخارا روانه بلخ
 گردیده شیعے بتیر بک از اوزبکیه (که از کمین تعزیت ^(۲) دل شکستگان
 کشاد یافته بود) نیستی گرا شد - دین محمد خان نقد فرصت را
 غنیمت شگرف شمرده کلاه شادمانی برتارک اتبال نهاد - و از جائے
 که بود بهرات رسیده آنرا متصرف گشت - و دلی محمد خان را
 بر ریاست مرز تعیین کرد - و چون در توران هرج و مرج عظیم در نموده
 هر سرے سردارے و هر درے در بارے گشته بود ناچار اوزبکیه
 خراسان بر ریاست او اتفاق نمودند - او در هرات طرح سلطنت
 انداخته خطبه و سکه بنام جد خود یار محمد خان کرد - که او بعد
 اخراج از بلخ بهندوستان آمد - و ملازمت عرش آشیانی در یافته مرز
 غزایات پادشاهانه گشت - و پس از چندے بزیارت حرمین شریفین
 (خصمت یافته بقدهار رسیده بود - که فلک این توطیة دولت
 بر انگیزت - و هنوز دین محمد خان گامے چند بخوایش نرفته بود که
 شاه عباس صفوی (که در کمین انتزاع ملک مرزئی خود بود) بقصد
 پیکار لشکرے ترتیب داده بهرات آمد - برخے خیراندیشان در بین
 بار گفتند - که بر سر خراسان (که الکای صد ساله قزلباش اسم

(۲) در [بعضی نسخه] فریب دل شکستگان .

و باره آن بتصرف ما در آمده) تلاش نمودن از عقل دور است - صواب
 آنکه با پادشاه قزلباش اظهار دوستی نموده مهمات ترکستان را (که
 ارث ندیم است - و از شایسته سریر آرائی خالی است) انتظام دهیم
 و بعد از ضبط آن ولایت اگر از روی اقتدار و استظهار بتسخیر خراسان
 پرداختن مضایقه ندارد - ^(۲) دین محمد خان بتحریر جوانان پرخاش جو
 (که لذت حکومت آندیار از مذاق ایشان بیرون نمیروفت) و ازین رو
 (که در ایام حیات عبدالله خان دهرج و مرج خراسان با بعضی
 از امرای قزلباش جنگ کرده غالب آمده بود) محاربه را سهل
 و آسان انگاشت - در ^(۳) رباط بریان ^(۴) حوالی بل سالار (که چهار فرسخی
 هرات است) ثلاثی فریقین دست داد - نبرد عظیم در گرفت
 شکست بر اوزبک افتاد - نزدیک پنج و شش هزار کس از بهادران
 لشکر او کشته شده رو بهزیمت گذاشت - چون بیمار و چاق رسید بسبب
 جراحت ضعف مستولی شد - رفقاییش در گوشه بجهت استراحت
 فرود آوردند - کارش درانجا سپری گشت - و بقول جمعی بیکر از احشام
 سپاه ^(۵) خیمه نشین پناه برد - آن جماعه نشناخته سلوک ناشایسته کردند
 و بعد از شناخت از بیم انتقام از هم گذرانیدند - و پاینده محمد
 سلطان بجانب قندهار افتاد - و شاه بیگ خان صوبه دار آنجا اردا
 مقید ساخته نزد عرش آشیانی فرستاد - اردا بحسن بیگ شیخ عمری

(۲) نسخه [ب] زرفت (۳) یا رباط پرنان باشد (۴) نسخه [ج]

بل سالار (۵) در [بعضی نسخه] سیاه

(که متوجه کابل بود) سپردند - او بقلیچ خان مرهه دار پنجاب رسانید و بعد از یک سال در لاهور جهان فانی را پدرود نمود - و ولی محمد خان بے آنکه از حال برادر کلان دین محمد خان آگاهی یابد از معرکه با سی چهل نفر برآمده بجانب بخارا شناخت - و با پیر محمد خان نامی [که از اقربای عبدالله خان بود - و عبدالمومن خان او را مرد کوکناری درویش (که همواره در کوکنار خانها بفقر و نامرادی بسر می برد) پنداشته بقطع شتة حیاتش نپرداخته بود - و بعد از بر مسند خانق توران متمکن گشته] پیوست - و چون دران هنگام توکل خان قزاق مادرء النهر را از پادشاه ذی شوکت خالی یافته لشکرکشی نمود و در محاربه او از بانی محمد خان آثار جلالت و پردای بسیار بظهور آمد پیر محمد خان در ازای نیکو خدمتی زمام ایالت سمرقند در قبضة اقتدارش نهاد - باقی محمد خان پس از چندی که باطاعت و انقیاد گذرانید چون خود را بحکومت شایسته تر از پیر محمد خان میدانست هوای ساطنت در سر پیدا کرده بلقب خانی خود را ملقب ساخت - و بتسخیر ولایت میانکال از سمرقند برآمد - پیر محمد خان ازین خبر موهش بے آرام گشته با چهل هزار سوار بظاهر سمرقند رسید - باقی محمد خان بلطائف الجیل در مقام فررتنی درآمده هرچند خواست دفع شر و فساد نماید مغید نه افتاد - ناچار تحصن جسته ابواب جدال و قتال مفتوح

گردانید . تا روزی باقی محمد خان خود از حصار برآمده بر قول
 پیر محمد خان حمله آورده بر شکست - و او در اثنای گیریز زخمی
 گرفتار گشته همان ساعت با امر باقی محمد خان به قتل رسید - باقی
 محمد خان همعنان فتح و ظفر ببخارا برآمده بر تخت جهانبانی
 جلوس نمود - و با حسن تدبیر و مردانگی بلخ و بدخشان را نیز
 بهکوزة تصرف در آورد - یار محمد خان جدش (که هنوز در قندهار
 بود) ازین نوید سراسر امید عزم حجاز پس سر انداخته راه توران
 پیش گرفت - باقی محمد خان مقدم او را باعزاز و اکرام تلقی نموده
 بر مسند خانی نشاند - و سکه و خطبه بعام او کرد - و چون بعد
 دو سال در یافت [که جدش بتربیت پسران خود عباس سلطان
 و ترسون سلطان و پیر محمد سلطان (که نه از مادر جانی خان اند)
 سرگرم است] دست اقتدارش از حکم رانی کوتاه ساخته پدر خود
 جانی خان را بجای او گرفت - و بعد ازان (که یار محمد خان
 و جانی خان خمت هستی ازین سپنجی سرا هر بستند) باقی محمد
 خان سکه و خطبه خود کرده پایه قدر و منزلت او بازج ثریا رسید
 و اعلام دولتش سر بقبه جوزا کشید - پس از آنکه در سنه (۱۰۱۴) هزار
 و چهارده درانه دار العقبی گردید فرمان فرمائی بولی محمد خان
 باز گشت - او ولایت بلخ و اندخود و توابع آن را (که درین طرف
 آب آمویه است - و در زمان برادرش باو تعلق داشت) ببرادر زادگان
 خود امام قلی سلطان و نذر محمد سلطان پسران دین محمد خان

تفویض نمود - و ایشان مدتها در اطاعت عم عالی قدر بصر برده
 آخر الامر بمقتضای جوانی و باغواي هم نشینان جاهل سر از انقیاد
 پچیده پا بر جاده خلاف گذاشتند - و بسبب آمد و شد ایاهی ایوان
 عم بزرگوار را برفض متهم ساخته اکثر امرای اوزبکیه را در مقام
 میدگی و تنفر در آوردند - تا آنکه خواجه ابوهاشم خواجه ده بیدی
 و محمد باقی قلماق (که از قبل ولی محمد خان حاکم سمرقند بود)
 و یلنگتوش بے اتالیق (که بکمک او در اینجا می بود - و از ارضاع
 نکوهیده ولی محمد خان آزار یافته بودند) خطبه و سکه بنام امام قلی
 خاں کرده او را از بلخ طلب نمودند - او با برادر خود نذر محمد
 خان از آب جیحون گذشته خواست که از راه کوه تن بسمرقند
 رسد - ولی محمد خان بعد از آگاهی^(۲) برون معنی از بخارا لشکر
 فراهم آورده سر راه برینان گرفت - بعد تقارب چون امام قلی خان را
 طاقت مقاومت نبود وسائل برانگیخته حکایت های شکایت آمیز
 در میان آورد - ولی محمد خان فیض خواست که کار بقتال و جدال
 نانجامد - ناگاه از قضای فلکی شب دوسه خوک از نیزار بیرون
 آمده در اردوی ولی محمد خان درآمدند - مردم فریاد زنان
 از خیمه بیرون آمده بچنگ آنها پرداختند - غلغلۀ عظیم برخاست
 که امام قلی خان شب خون آورد - مردم در سرا پرده ولی محمد
 خان جمع شدند - املا اثرے از (که دران رقیق بسبب بد مظنکی

از مردم خویش با چذدے از معتمدان احتیاط ورزیده خود را بگذار
کشیده بود) نیافتند - جوق جوق باین دو برادر پیوستند - و برخ
برانند که این اراجیف ناشی از اجلاف و اجامره نبود - بلکه ملازمان
عمده او (که از کور نمکی و زرپرستی چشم کوتاه بین از حقوق ولی نعمت
پوشیده روز ناکامی صاحب را هنگام کامیابی می پذاشتند) آواز
شب خون انداخته بے محابا روی امید بمخالف آوردند - باقی الحال
ولی محمد خان چذدے نظاره گر حوادث بوده در کمال یاس و حرمان
ببخارا رفت - در اینجا هم روی بودن در خود ندیده بذاکامی تمام
روانگی ایران گشت *

امام قلی خان بدولت بیگمان فایز گشته ببخارا شتافت
و بمسند خانی برآمد - و باغ و بدخشان را به نذر محمد خان
ارزانی داشت - و آی خانم دختر عبدالله سلطان برادر خرد عبدالله
خان را (که نخست در حبانه عبد المومن خان بود - و بعد از در
تصرف ایشم خان تراق - و پس ازان در ازدواج پیرمحمد خان - و ازان
پس در عقد نکاح باقی محمد خان - سپس منکوحه ولی محمد خان
و در اوزبکیه به نیکو روی و بیمن قدم اشتهار داشت - و ولی محمد
خان در وقت رفتن ایران از کم فرصتیها او را در قاعه چار جوکه برکنار
جیغون است گذاشته بود) طلبیده اراده هم محبتی نمود - چون
او راضی نمی شد دست بدامن قاضی و مفتی زده حيله و چاره
میجست - هیچ کس اقدام ننمود - مگر قاضیئے دنیا پرست دین بدان

(مائراامرا) [۴۹] (باب الباء)

داداۃ فتوی داد - که چون ولی محمد خان شعار رنضه اختیار نموده
از دایره مسلمانان بیزون رفت ازواج او معلق اند - آن بے باک
نا پرهیزگار زوجة غیر مطلقه عم زنده را بنگاه (که در هیچ مذهب
دست نباشد) متصرف شد *

ولی محمد خان (که باصفهان رسیده) شاه عباس ماضی استقبال
نموده با آنکه او از نادانی بر سر اسب ملاقات نمود شاه کوچک دلی
و گرم اختلاطی بسیار کرده مراسم همان نوازی از دست نداد *

۱۰۲۰

* ع * گفت آمده پادشاه توران *

تاریخ این واقعه است - و هر چند شاه بدملق و جوشش می افزود
ولی محمد خان منقبض بوده نمی کشود - پس از چند روز (که مجلس
سرود و صحبت باخر انجامید - و تدابیر جهانداري بمیان آمد) شاه
گفت که امسال زمی بر سر تبریز آمده - دنع آن لازم است - سال
آینده خود مرافقت نموده جناب خانی را بر مسند موروثی مستقل
میکنم - خان گفت - که اهما و دیر بر نمی تابد - هنوز مقدمات
امام قلی خان استحکام نگرفته - و کومک قزلباش موجب توحش
ارزنیکه خواهد شد - اتفاقا دران هنگام خطوط سران اوزبکیه (که او از
شومری نفاق آنها آواره شده بود) مشتمل بر بشیمانی از گذشته
و خدمتگاری و جانسپاری در آینده رسید - بمبالغه از شاه رخصت
هاصل نموده متوجه بخارا گشت - و بعد از شش ماه (که از رفتن
و برگشتن از عراق در گذشت) بتوران رسیده بمعانیت بعضی از امرا

(که از کردار خود ندانم کشیده در مقام تلاقی بودند) بخارا را
 بے جنگ بدستم آورد - امام قلی خان از بخارا فرار نموده بقرشی
 آمد - و آی خانم را در آنجا گذاشته بسمرقند رفت - و آی محمد خان
 از غرور کامیابی بفرمان طبع عجول در مقام کینه توزی و انتقام کشی
 در آمد - و بے آنکه تجهیزات لشکر شایسته نماید اعتماد بر گفته اهل
 خلاف و نفاق کرده رو بتعاقب برادر زاده ها آورد - بدو فرستاده سمرقند
 تلاقی فریقین دست داد - اکثر سران آن قوم عنان از مقابله پیچیده
 خود را عقب کشیدند - او درین مرتبه عار فرار بخود نتوانست
 قرار داد - با همگی در مد سه صد جوان خود را بر لشکر امام قلی
 خان زده زخمی در میدان افتاد - او را برداشته پیش امام قلی خان
 آوردند - در قتلش تعجیل نموده همان دم ازین عالم بعالم دیگر فرستاد
 و سلطنت توزان بے شریک و سهیم بر امام قلی خان قرار گرفت
 و حکومت بلخ و بدخشان بنذر محمد خان مفوض گردید - و پس
 از سی و پنج ساله سلطنت در سنه (۱۰۵۱) هزر و پنجاه و یک
 هجری نا بینا گشته مهمات آن ملک رو باختلال نهاد - نذر محمد
 خان چشم از حقوق برادر پوشیده انتزاع سمرقند و بخارا پیش نهاد
 همی ساخت - اگرچه اوزبکیه بمرتبه از حسن سلوک او راضی بودند
 که باتفاق پیچیدند (که بصارت مفقود گشته بصیرت موجود است
 باوجود نابینائی بساطت تو ضامندیم) لیکن چون امام قلی خان

(مآثر الامرا) [۴۴۱] (باب الباء)

بجانشینی نذر محمد خان از ته دل راضی بود ناچار او را بسمرتند
در آورده خطبه یدامش خواندند - نذر محمد خان او را (که میخواست
از راه هندوستان بوزارت حرمین شریفین روانه گردن) براه عراق روانه
نمود - و هیچ کدام از اهل حرم حتی آی خانم را (که محبوبه اش
بود) خصمت همراهی نداده اند و ختنه او را بالتمام بتصرف در آورد
امام قلی خان ^(۲) بآزادگی تمام با خواجه نصیب و نذر بیگ تغائی
و رحیم بیگ و خواجه میرک دیوان ^(۳) قریب بانزده کس از اوزبک
و غلام ره نوردی اختیار کرد - و بعد ملاقات شاه عباس ثانی و مشاهده
مهمان نوازی او بطواف کعبه ^(۴) معظمه مشرف گشت - و بمذیقه منوره
رفت - و در اینجا بدار بقا منزل گزید - و در بقیع مدفون گردید *

و چون استبلای نذر محمد خان و شورش اوزبکیه و رمول عساکر
هندوستان بدان ولایت در احوال خسرو سلطان پسر درویش بتفصیل
بزیان قلم داده اکنون بر سر مقصود می شتابد - که چون شاهزاده
مراد بخش در ماه جمادی الاولی سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش
بهوالی بلخ رسید بهرام سلطان و سبغان قلی سلطان با برخی از اکابر
و اعیان بلخ داخل لشکر فیروزی اثر شدند - شاهزاده امالت خان
میر بخشی را بآوردن آنها فرستاد - و امیر الامرا علی مردان
خان تا در دیوانخانه پذیرفته شده آورد - شاهزاده اعزاز و اکرام

(۲) در [اکثر نسخه] بآزادگی تمام (۳) در [بعضی نسخه] پانصد کس (۴)

نسخه [ج] مکرره .

بسیار نموده بر سوزنی دست راست مسند نشاند - و انواع مهربانی و مرحمت بکار برده مرخص ساخت - که رفته در استیعامت آن خان عالی شان کوشند - که هرگونه امداد و اعانتی (که در مالش و تنبیه ناحق ستیزان باطل کوش مطلوب باشد) از قوت بفعل می آید - و تا بندوبست آن عالی قدر مومکب ظفر طراز پای آرام در دامن استراحت نه پیچیده به نیروی کار گذاری کوتاهی نخواهد رفت *

چون در امت نذر محمد خان بسر آمده بود توهم بیجا بخود راه داده ترتیب ضیافت شاهزاده شهرت داده بدیانت شتافت و قدری جواهر و اشرفی همراه برداشته با دو پسر سبحان قای و قتای سلطان راه فرار سرکرد - و چون این خبر پیداشاهزاده رسید بهادر خان در راه و اصالت خان را بتعاقب نامزد فرموده خود به بند و بست آن مملکت و ضبط اموال آن خان گریز پا پرداخت - همگی دوازده الک در پیله از مرصع آلات و غیره و دو هزار و پانصد اسب مادیان بسرکار پادشاهی درآمد - هر چند قدر اندر خت او (که خود در صندوقها نهاده تفصیل آنرا بخط خود بر کاغذ نوشته در آنجا می گذاشت - و مقالید آنرا همه وقت با خود نگاه میداشت) از قرار واقع معلوم نشد لیکن از زبانی متصدیان مهمات او مجعلا بوضوح پیوست که فراهم آورده از نقد و جنس هفتاد و یک رزیده بود - که هیچ یک از اسلافش را میسر نگشته - در هنگامه اوزبک و المان وقت فرار و گریز قلیله

بخرج آمده بیشتر بتاراج رفت - حاصل ولایت بلخ و بدخشان و سرتاسر مادراءالنهر و ترکستان (که در تصرف این دو برادر بود) از روی نقل دفاتر ایشان بهمه جهت (خصوص مال وجوهات و سایر جهات ^(۲) و نقدي و غله و جمیع خراج ارتفاعات و زکوة) قریب بیک کرد و بیست لک خانی رایج آن ولایت است - ^(۳) که سی لک روپیه باشد ازین جمله شازده لک روپیه مداخل امام قلی خان - و چهارده لک روپیه از نذر محمد خان بود *

بالجملة در ماه جمادی الآخر آغاز سال بیستم شاهجهانی در بلده بلخ خطبه بنام صاحبقران ثانی بلند آوازه گشت - بهرام و عبدالرحمن پسران نذر محمد خان با رستم ولد خسرو سلطان (که هر سه بذابر عدم اطلاع از همراهی خان باز مانده در ارک بلخ نزد عیال او بودند) با ازواج و بذات خان مذکور نظر بند گشته روانه حضور شدند - چون بحوالی کابل رسیدند سید جلال صدرالصدور تا خیابان پذیره شده بملازمیت پادشاهی رسانید - بهرام سلطان بمنصب پنجهزاری هزار سوار و بیست و پنجهزار روپیه نقد و دیگر انواع عنایات امتیاز یافت - و همواره بدولت قدر شناسی پادشاه زمان بر فاء حال و خاطر آسوده میگذرانید - و چون نذر محمد خان بار دیگر بولایت موردئی متمکن گردید بر حسب طلب او متعلقانش در سال

(۲) در [بعضی نسخه] نقل و دفاتر ایشان (۳) فسخه [ج] آن ولایت

که سی لک روپیه (۴) نسخه [ب] خاطر آسودگی می گذرانید •

بیست و سیوم درانه بلخ شدند - بهرام سلطان دل از تنوعات
و مهملذات هندوستان بر نگرفته راضی برفتن توران دیار نشد
و تا زمان عالمگیری در خور حال بموجب نقد کامیاب بوده ایام
زندگی را باختتام رسانید *

• بهادر خان باقی بیگ •

نوکور شاهزاده دارا شکوه بود - بحسن کاردانی و نیکو خدمتی
جا در خاطر شاهزاده نمود - و باورزنی اعتماد و مزید اعتبار
سر برافراخته در قرب و منزلت از اقربان و همسران در گذرانید
بهزاري ذات و چهار صد سوار منصب داخلی سرافرازی یافته از قبل
شاهزاده بنظم موبه آله آباد مامور گشت - و چون بضبط و ربط
آن ناحیه بقرار واقع پرداخت در سال بیست و درم حسب الطلب
سعادت تقبیل آستان خلافت و جهاننداری اندرخته بحراست موبه
گجرات بعنوان نیابت شاهزاده بلند اقبال و از اصل و اضافه بمنصب
در هزاری ذات و پانصد سوار و خطاب غیرت خان^(۲) تحصیل ناموری
نموده (خصمت یافت - و در سال بیست و سیوم ادرا از داخلی
شاهزاده برآوردن در سلک بندهای پادشاهی منسلک گردانیده
بمنصب سه هزاری در هزار سوار و ارسال علم پایه اعتبار برافزودند
هنگامی (که شاهزاده مهم قندهار بعهد خود گرفت - و صاحب موبگی
دارالملك کابل بنخستین پسرش سلطان سلیمان شکوه تفویض
(۲) نسخه [ج] عرت خان •

یافت (بندوبست آن ناحیه بغیرت خان بازگردید - و در سال بیستم و هشتم باضافه‌های متواتر بمنصب چهار هزار و پانصد سوار و بخطاب بهادر خان بلند نامی یافت - و در صوبه‌داری کابل با لشکر تعیناتی صوبه بدورنیو و نغز رفته افغانه آن سرزمین را (که از روی تمدن ادای مال واجب نمی نمودند) مالش داده جمع را بسزا رسانیده یک لک رپیّه بطریق پیشکش برانها مقرر نمود - لیکن چنانچه باید نظم کابل از صورت نگرفت - و این کار بعنوان شایسته بتقدیم نرسیده در سال سیم حکومت کابل برسم امالت برستم خان فیروز جنگ اختصاص گرفت - و حفاظت دارالسلطنت لاهور (که در تیول شاهزاده بود) ببهادر خان تقرر پذیرفت - و در سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت تریب باختتام زمان سرباز آرائی فردوس آشیانی پانصد سوار بر منصب او افزوده بنیابت شاهزاده بصوبه‌داری بهار نامزد گردید و بهمراهی سلیمان شکوه (که بمقابله شجاع تعیین گشته بود) دستوری یافت - اگرچه اثنالیقی و کارگذاری بظاهر نامزد میرزا (راجه جیسنگه) بود اما دارا شکوه در حقیقت او را اثنالیق نموده صاحب اختیار لشکر ساخته و بنای تدبیر آن مهم بر رای او گذاشته بود - چون سلیمان شکوه بعد هزیمت شجاع تا پنده تعاقب امیرخان نموده باستماع فوج کشی خلد مکان بتعجیل تمام راه مراجعت سرکرد و از آلد آباد گذشته در نواحی موضع کره شکست پدر سامعه کاه

و جان خراش او گردید و سنگ تفرقه در جمعیتش انداخت میوزا
 راجه و دلیر خان از کهنه عملگی از مرافقت او پهلو تهی کردند - ناچار
 خواست که دهلی رویه رفته بهر نوع که باشد خود را به پدر رساند
 بهادر خان تجویز این اراده نکرده عنان عزیمتش بصوب معاودت
 آله آباد گرفت - و در اینجا نیز از سراسیمگی و وحشت زدگی اقامت
 ننموده زوائد کار خانجات و برخی از پردگیان خویش در قلعه آله آباد
 گذاشته از کتل عبور کرده آن طرف آب سراسیمه طی مراحل می نمود
 و گامی بناگامی میزد - و در هر منزل جمعی جدا شده می رفتند
 و هر روز سلک جمعیتش از هم می پاشید - تا آنکه از لکهنو برگزشته
 (۲) به ندینه رسید - و چون در هرگز (که قصد گذشتن از دریای گنگ
 میکرد) قبل از وصول او بدان گذر کشتیها را ازین (وی آب بآ طرف
 میبردند و هیچ جا مجال عبور نمی یافت از ندینه عازم پیش شد
 بقصد این که در برابر هر دو از باعانت زمیندار آن بوم و بر و معاونت
 مرزبان سری نگر شاید که از گنگ عبور نماید - از برابر مراد آباد
 گذشته بسرزمین چاندی (که مکانی هر دو از متصل سرحد ولایت
 سری نگر است) رسیده شخصی را باستعانت و استمداد نزد مرزبان
 مذکور فرستاد - و بانتظار وصول جواب توقف نمود - درین اثنا افواج
 عالمگیری بسر وقت او در رسید - لاجرم مغلوب جنود یاس گشته دل
 بر فرار نهاد - و کوه سری نگر را مامن و مقر خویش اندیشید - و چون

(مآثر الامرا) [۱۴۷] (باب الباء)

بدان کوهستان در شده بچهار منزلی سری نگر رسید مرزبان آنجا ملاقی شده گفت - ولایت ما جای مختصریست - گنجایش این همه مردم ندارند - و راه عبور فیل و اسب نیست - اگر میل بودن اینجا دارند سپاه را رخصت کرده با اهل و عیال و معدودے از نوکران بسری نگر در آید - درین وقت بهادر خان (که بعد برآمدن از آلہ آباد بیمار شده کوفت میاکی داشت - و یک چشمش نیز بسبب عارضه از کار رفته فی الحقیقت داخل اموات بود - لیکن از حقیقت رزئی و وفا کیشی نمی خواست و مانند) ناگزیر از سلیمان شکوه رخصت گرفته جدا شد - چون از میان کوهستان برآمد جان بقابض اراح سپرد *

* پادشاه قلی خان *

مشهور بتهور خان سپاهی نقش صاحب دایه بود (با عنایت خان خوافی دیوان خالصه نسبت دامادی داشت - و هم خوافی بود چون سال بیست و دوم جلوس خلد مکان بآهنگ ضبط ملک مهاراجه جسونت (که در همان ایام در گذشته بود) ساحت اجمیر بنزول موکب عالم گیری مشرق انوار گردید هنگام معارفت بدادالخلافت خان مذکور بخدمت فوجداری اجمیر از تغیر افتخار خان افتخار اندوخت و پس از آنکه نوکران معتمد مهاراجه از بدسگالی در رکاب پادشاهی مصدر شورش و آشوب گردیده راه فرار سپرده بچونه پور سرطغیان

(۲) در [انثر نسخه] دارد (۳) یا نفس باشد

برافراشتند راجسنگه نامی از نو جوان راجه جمعیت نامعدود فراهم
 آورده با تهور خان مقابله نمود - تا سه روز با هم جنگ وانعی در پیوست
 و کار از تیر و تفنگ گذشته بسلاح کوتاه رسید - از کشته پشته
 نمودار گشت - آخر خان مشارالیه کوس نصرت باخذ ارازه ساخته
 راجسنگه بانبوه نا محصور بکوی عدم فرود رفت - و چنان رعب او
 در دلها جا کرد که راجپوتیه دستبرد او دیده دیگر کمربستیز نبستند
 و چون در آغاز سال بیست و سیوم بار دوم آن بلده مبارک بقدم
 اشراق ازیم پادشاهی مشرق بوارق کرامت گشت ادرا بعنایت دو زنجیر
 فیل بر نواخته بضبط ماندل و غیره پر کمات تعلق رانا تعیین فرمود
 و خود نیز بعزم گوشمال آن تبه سگال ده نورد همان سمت گردید - چون
 ماندل مضرب سرادقات خسروانی شد او بخطاب پادشاه قای خان
 درجه ناموری پیمود - پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر و مالش
 راجپوتیه را تهور بجانب سوخت و جیتان تعیین گردید - چون عزمه
 زیست بر راجپوتیه شقاوت توامان تنگ گردید و سراسر ملک آنها
 آمد کوب عساکر پادشاهی گشت جزو کردند که آن پادشاه کفرگاه جز
 استیصال و سرنگونی آنها دست بآسانی بر نمیدارد - بفریب کاری
 و گریز بازی در آمدند - نخست پشاه عالم بهادر (که در همان ایام
 باقامت تالاب انا ساگر مامور شده بود) بتقریب مفتح جرائم توسل
 بسته هم تحریک بتقریب بغی نمودند - و با چهل هزار سوار متعهد
 رقابت گشتند *

گویند شاهزاده باشاره والدۀ خویش نواب بانی آن یارۀ در ایام
 کلیتره کو را نزد خود راه نداد - ناچار بشاهزاده محمد اکبر (جمع
 آورده همان سرکلافه را کردند - شاهزاده باوجود دانش و شعور از
 ناتجربگی و ولولۀ شباب و سلسلہ جنبانی احباب خانہ خراب گول خورده
 کمر عصیان و خلاف محکم بست - شاه عالم بدین راز سر بسته آگهی
 یافته پادشاه نوشت - که از کفار و اغوای شاهزاده غافل نباید بود
 خلد مکان آن را محمول بر حسد برادری و رشک همچشمی داشته
 چون شاه عالم در حسن ابدال ازین پیغمبره بدنامی وا کشیده بود و از
 جانب محمد اکبر اصلاً خلشۀ در خاطر نبود جواب رقم پذیرفت که
 هذا بہتان عظیم * شما را خدای جل شانہ ہمیشہ بر صراط مستقیم
 نگاہ دارد - (روزے چند نگذشت کہ گرد شکافندہ شد - و پیوستن
 راجپوتیہ بسرداری درگا داس و جاوس شاهزادہ بر تخت فرمانروائی
 و عطای خطاب و اضافہ منصب بموافقان خویش از نوکران پادشاهی
 [مثل پادشاه قلی خان (کہ در بیراہ زری و بدسگالی رہنما بود)
 نہمت زدہ خطاب امیرالامرائی و منصب ہفت ہزاری گشتہ برخوار
 (کہ متافق پنداشت مثل محترم خان و معمر خان) بند ہویا نہاد]
 یک دفعہ معروض بار یابان خلافت گردید - و اینکه شاهزادہ با ہفتاد
 ہزار سوار بقصد مقابلہ ہی سپہ مسافت است - (دین وقت جنود
 منصورہ بہ تنبیہ مفسدان و سرکشان متعین و منتشر بود - و در
 رکاب اگرچہ شہرت آنست) کہ از خواجہ سرایان و اہل دفتر و غیرہ

همگی به هشتصد سوار (نمیرسید) اما در مآثر عالمگیری آورده که جمعیت بندهای حضور از اهل خدمت و غیره زیاده بر ده هزار سوار نبود. ازین نازلۀ ناگهانی تشویش و تشنگی غریب بر اهل اردو در آورد همان زمان بمبر آتش جهت مورچال پیرامون لشکر حکم شد. و بشاه عالم فرمان رفت که با باغار خود را برساند. و مکرر بزبان خلافت بیان میگذاشت. بهادر وقت خوب یافته است. دیر چرا کرده. از اجمیر برآمده در موضع دیوڑای سوادق اقبال نصب گردید. و چون شاه عالم با ده هزار سوار نزدیک رسید بغایر احتیاط و تقاضای وقت روی توپ خانه بجانب او گردانده حکم شد. جریده با دو پسر خویش ملازمت نماید. چون شازده هزار سوار بمحلا رسید به ترتیب فوج مستتر شد شدند. درین وقت انثرے مثل کمال الدین خان پسر دلیر خان و مجاهد خان برادر فیروز جنگ از لشکر مخالف برخاسته (۲)

بعسکر پادشاهی پیوستند. تا آنکه پنجم محرم سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و دویم هجری زیاده بر یک پاس شب گذشته بعرض رسید پادشاه قلی خان از لشکر اکبر ابتر آمده بر در خاص و عام رسیده بلطف الله خان داروغۀ غسل خانه حکم شد که بے یراق ببارد. آن خون گرفته (که بظاهر اراده فاسدے هم مضمهر خطرش بود) بر دیوڑهی غسل خانه رسیده در کشودن یراق مبالغه بسرحد لجاج رسانید لطف الله خان رفته عرض نمود. میگوید خانه زادم. هیچ گاه بے یراق

نیامده ام - فرمودند با یراق بیاید - لطف الله خان تا برگردد هراس
 برو غالب آمد - خواست بدر زند - نمک حرامی زنجیر پای او شد
 همین که قدم از قفالتهای غسل خانه بیرون گذاشت مردم جلو
 خاص و چپاها برو ریختند - و بسکه چاق و زره زبر آن در بر داشت
 زخمها کم کارگر افتاد - بک زخمی بهلقومش رسانید - فتنه دماغش
 خاموش گردید - گویند چون او بکشود یراق ایستادگی نمود بعرض
 رسید که ظاهرا بسا از اشرار بازاده فاسد آمده - پادشاه بر آشفته
 شمشیر در دست گرفته فرمود مانع نیایند - بایراق بیاید - درین وقت
 یکی از یسارلان یا خدمه دسته بر سیفه آن اجل رسیده زده مانع شد
 او طپانچه بر رویش فرود کوفته برگشت - اتفاقا پایش به طاب بند شده
 افتاد - از هر سو صدای بزن و بکش بلند شد - مردم ریخته سرش
 بردند - گویند شاه عالم هم بکشتن او اشاره کرده - اگرچه پوشیدن
 زره یاور بدگمانی مردم است که او خیال باطل با خود مخمر کرده بود
 اما خوافی خان در تاریخ خود زبانی خواجه مکارم جان نثار خان (که
 از کهن سالان کل شذاس و دران وقت نوکر معتبر شاه عالم بود - و بر
 فوج قزاقی اکبر دستبرد نموده زخم برداشته) آورده که بنوشته
 و خواند عنایت خان پدر زنش غیر از باز گشت بر آستانه عالمگیری
 و جهه دیگر در آمدن پادشاه قلی خان نبود - و اظهار صرافیت عقیدت
 با غیرت دامن گیرش شد - که در دا کردن اسلحه پای جهالت

افشرد - در جمعیت شاهزاده اکبر (که بفامله یک و نیم کوره از دولتخانه پادشاهی رسیده بود) سنگ تفرقه افتاد - نیم شب عیال و اطفال و کارخانجات گذاشته راه قرار سرکرد - و در عوام شهرت گرفت که پادشاه تدبیر انگیخته فرمانی بمحمد اکبر نوشت - که اگرچه در رام ساختن این وحشی نژادان (اجپوتیه موافق ارشاد قرادلی بکار بردند اما بایستی آنها را هراول نمود - تا از هر دو طرف بر سر تیر می ایستادند - و چون این فرمان بدست (اجپوتان افتاد دستخوش عیب و هراس گشته بدر افتراق زدند *

بالحملة شاه عالم بتعاقب تعیین شد - و جماعتی (که باکراه و اجبار (۲) در بیراه (دی و بدسگالی هم پائی نموده بودند) هر یک در مکان معین مقرر گشت - و قاضی خوب الله و محمد عاقل و میر غلام محمد امرویه را (که بر محضر اثبات خروج بر خلیفه وقت مهر کرده بودند) بعد تخته کشیدن و شلاق مستوفی بقلعه (۳) گدازه پتهلی فرستادند و هر چند پادشاه قلی خان بباغی مخاطب گشت اما برادر و اولادش باعتبار خانه زادی برادر مورد عنایت گشتند - چنانچه فاضل بیگ برادر او در سال بیست و نهم بخطاب تهور خانی سراقازی یافته (۴) بهمراهی همت خان بهادر تعیین محامره بیجاپور گشت - و پسرش اسد الدین احمد (که در عهد خلد منزل خطاب خانی یافته) در سال

(۲) در [بعضی نسخه] ب اکراه و اجبار (۳) نسخه [ب] گدازه بیپالی

(۴) نسخه [ب] محمد خان بهادر .

سایوم فرخ سیر بقلعہ داری احمد نگر سرفراز گشته - نخوت بسیار داشت - و بطور دیگر متهم بود *

* بزرگ امید خان *

پور شایسته خان است - در اوائل عهد عالمگیری بمنصب شایسته سرفرازی یافته همراه پدر خود برای سد راه بودن بر روی سلیمان شکوه (که میخواست از دریای گنگا عبور نموده بداراشکوه ملحق گردد) تعیین گردید - و پستر خطاب خانی یافته سال اول جلوس (که مرکب سلطانی پس از هزیمت یافتن شجاع بدایهء مقابله داراشکوه عزیمت اجمیر داشت) او همراه پدر از مستقر اختلاف آمده دولت ملازمت اندوخت - و سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب هزارری چهار صد سوار سر عزت برافراخت - و سال هشتم (که بنادر چانگام بسعی او مفتوح شد) از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی نهصد سوار (درجهء ترقی پیمود - آن مکان سرحدی است از متعلقات زمیندار (خنگ که از قوم مکمه است - همواره مردم زمیندار آنجا قابو یافته بر سر تعلقات پادشاهی می آمدند - و باسر و نهی می پرداختند بعد تسخیر داخل صوبه بنگاله گردیده - سال سی و ششم از تغیر همت خان پسر خانجهان بهادر کوکلتاش بصوبه داری آله آباد لوای بلند مرتبگی برافراشت - و پستر ناظم صوبه بهار شد - و سال سی و هشتم مطابق سنه (۱۱۰۵) هزار و یکصد و پنجم هجری از متاع خانه هستی آستین برافشاند - گویند بسیار عالی دماغ بود

غالب بنده شادم مرگم بخویش آسان
در پیاره نامرادم کارم ز دوست مشکل

ردیف سیم

رفتم که کنگی ز تماشای برافکنم
در وجد ابل صومعه ذوق تظار نیست
مشوقه را ز ناله بد انسان کنم خزین
بیگانه را بحیم جنون بر جگر زخم
شنلیم که هم بجای رطب طوطی آوردم
با غازیان ز شرح غم کارزار نفس
باویریان ز شکوه بیداد ابله من
ضعفم به کعب مرتبه قرب خاص داد
تا باده تلخ تر شود و سینه ریش تر
راهی ز کنج دیر بیهوش گشوده ام
منصور فرقه علی اللبیان منم
از زندگوهی چو من اندر زمانه نیست

در بزم رنگ بوسطه دیگر من گنم
تا بید را بزمره از منتظر من گنم
کز لافری ز ساعد او زیور من گنم
اندیشه را بواسطه فزون بر من گنم
ابر که هم بروی زمین گوهر من گنم
شعله را بر عشته ز تن جوهر من گنم
مهری ز خویشتن بدل کافر من گنم
سجاده گری تو دوس بر من گنم
بگه بزم آهنگینه و در ساحل من گنم
از خم شمع پیاله و در کوثر من گنم
آوازه آنا سدا در من گنم
خود را بخاک ره گزیدر من گنم

غالب به طرح مقبت عاشقانه
رفتم که کنگی ز تماشای برافکنم

بسکه به پید بخویش باده ز گمراهیم
شمه چکه غم کراگل شگفت مزد کو
جور بتان دلکشت محو بد اندیشیم

ره بدرازی دهنده شوه کوتاهیم
شمع شبستانیم باد حشر گاهیم
پند کسان آتش است داغ تلو خوراهیم

<p>گرفته ویرانه را آفت هر روزه ام دور مقام زیار مای بی بیدارم بنده دیوانه ام غلی و ساسی خوشم آن تن چون سیم خام و آن همه انگیز تن از صفت لطافت سنگ شده بر خطی جذب تو بای قوی کان بر دباک نیست</p>	<p>منزل جانانه را فتنه نام کاظمیم نیست دلم در کنار و جلی ماسیم حکم ترا عظیم قصه ترا سامیم تا چه فراهم شدت اجرت با حکاکیم زود ز کو نگر زرد کو کب شامیم اگر نتواند رسید بخت به بهرامیم</p>
<p>عالم نام آورم نام و نشانم پیرس هم اسد اللهم و هم اسد اللیم</p>	
<p>بر لب یاعلی سرای باده روانه کرده ایم در رهت از لیکه روان پیشتریم بیکدم بو که به جوشش نوی قصه ما و مدعی زعم رقیب بخلاف کوری چشم خویشتن باده بوا ام خورده و زرقار بخت نال به لب شکسته ایم داغ بدل نرفته ایم تا بچه یایه سر کنیم ناله معذرت بیغنی خار ز جاوه باز چین سنگ بگوشه در فلک ناخن غصه تیز شد دل بسینه زو گرفت</p>	<p>مشرع حق گزیده ایم عیشش منزه کرده ایم حکم دو گانه داده ساز به گانه کرده ایم سازه زویدا دشمن طرح فسانه کرده ایم ناوک غمزه ترا دیدن پشانه کرده ایم و ده که زهر چه ناسزا است هم بسزا نه کرده ایم دو لقیان محکم ز بهر بجزا نه کرده ایم ای نفس آنچه داشتیم صرف تمانه کرده ایم در سر ره گرفتیش ترک بهانه کرده ایم تا بخود او فدا ده ایم از تو گرانه کرده ایم</p>
<p>عالم از کو خیر و شر خبر بقضا نبوده است کار جهان ز پر دلی بی خبرانه کرده ایم</p>	
<p>تو که قرار تو ویرینه از او خودم منی بیکانه خویشم تکلف بر طرف</p>	<p>و ده چه خوش بودی که بودی حق به با خودم چون نه تو صرع تاریخ ایجاد خودم</p>

بعلافه همشیره زادگی آن مرحوم نیمه آستین که در بدن بود عنایت شد
 و در سال سییم بعد فتح بیجاپور از تغیر روح الله خان (که مرتقی مرتبه
 بخشی گری اول شده) ببخشی گری دوم سرمایه افتخار اندوخت
 و چون جمله الملك اسدخان بتسخیر قلعه خنجی دستوری یافته بود
 وزارت بخان مزبور قرار یافت - و در سال سی و ششم از انتقال
 روح الله خان مرحوم بمیر بخشی گری رایت مباحات افزاخته بمذنب
 چهار هزاری در هزار سوار امتیاز یافت - و پستر بدرجه پنجم هزاری
 سه هزار سوار اعتلا گرفت - و درین مدت مرارا به تذبیه غنیم
 شتافته در سال چهل و پنجم چون مروان گدهه (که در کره هی
 کهتانون است) بحسن سمی فتح الله خان بهادر مفتوح گشت
 و ظاهر آن مقرر چهار نیمی پادشاهی گردید لشکره گران بسرکردگی خان
 بخشی الملك بتسخیر قلعه ناند گدهه (که بزام گدهه موسوم) و چندن
 و مندن (که بمفتاح و مفتوح شهر آراست) تعیین گشت
 و سردار مسطور باستصواب فتح الله خان مزبور هر سه قلعه در دروزه
 چند بدست آورده معارفت نمود - و در سال چهل و ششم بعد
 کشایش قلعه کهیافه پنجم جمادی الآخر سنه (۱۱۱۴) هزار و یکصد
 و چهاردهم هجری برحمت حق پیوست - چون دختر جمله الماک
 امیر الامرا اسد خان در خانه اش بود بموجب یرایغ پادشاهزاده

(۲) نسخه [ج] چنجی - و در [بعضی نسخه] چنجی (۳) نسخه [ج]
 اندک که بنام کر (۴) نسخه [ج] فذو ح .

محمد کام بخش او را از ماتم برداشته به حضور آورد - و بانواع نفقه دل خسته او متصلی گشت - خان متوفی پسر نداشت - یک صبیله اش بخانه محمد تقی خان ^(۲) بنی مختار بود - که پسر ارست بهره مند خان حال - که احوالش در ترجمه داراب خان مرحوم مذکور شده و دیگر بهره بخانه میر خان پسر کلان امیر خان مغفور - که بعد از فوت بهره مند خان ازدواج واقع شده - در عهد خلد مکان هزاره شش صد سوار بود - اوائل سلطنت خلد منزل بنیابت آصف الدوله چنده صوبه دار لاهور شده پس ازان بقلعه دارمی کالنجری (که از قلاع نامی صوبه آله آباد است) مامور گردید *

بالجمله بهره مند خان مرحوم امیر بود با وقار و حیا صاحب تمکین و ممانعت مبارک محض و پاک طینت مذهب الاخلاق کریم الصفات خوش ظاهر - در آخرها بسبب آزار لکنه بزبانش افتاده گویند چون در یساق دکن بمیر بخشی گری و بدولت عظیم رسید آرزو میکرد که اگر پادشاه مرا رخصت یک ساله شاهجهان آباد بدهند لک درپیه پیش کش می کنم - هم نشینان گفتند که سیر دهلی بمصاحبت پادشاه هند و رجوع خلایق نمی آرد - گفت راست که این دولت سترگ است - اما مزه این همان وقت است که بشهر خود درم و شهر بار خود باشم - بالاثرا زین نفس هوا پرست را هیچ خوشی نیست که در جائی (که بوضع سابق دیده اند) بچشم حال نگرند *

(۲) در [بعضی نسخه] نقی خان *

• باقی خان حیات بیگ •

برادر خرد سردار خان کوتوال است - در سال بیست و سیوم
 عالمگیری بخطاب حیات خانی سرفرازی یافت - و در سال بیست
 و هشتم بخدمت امانت هفت چوکی از تغیر میر عبد الکریم
 اختصاص گرفت - و پستر بداروغگی غسل خانہ شہزادہ محمد
 معظم مخاطب بشاہ عالم مامور گشت - چون در تسخیر بیجاپور مزاج
 پادشاہ از جانب شہزادہ بدگمان زاد و تلذذخواہی شدہ بر پے التفانی
 افزود و مشیران شاہی را (مثل مومن خان نجم ثانی داروغہ توپخانہ
 و ملتفت خان بخشی دوم - و بحد (ابن دیوان) اخراج فرمود با وصف
 این شہزادہ متنبہ نگشتہ در محاصرہ حیدر آباد با ابوالحسن
 (کہ از سابق مربوط بود) راہ ارسال پیغام و نامہ وا کرد - ہمگی سعیش
 آنکہ این عقدہ بدست او انحلال پذیرد - و نزد پدر والا قدر مجرای
 قلعه کشائی بنام او ثبت افتد - بدخواہان حسد پیشہ این حسن
 سعی را بر محامل نکوہیدہ فرود آردہ مزاج پادشاہ را منکر ف
 ساختند - (روزہ در خاوت از حیات خان ازین مقولہ استفسار رفت
 هر چند او بمبالغہ بے تقصیری شہزادہ را نمود موثر نہ افتاد
 فرمودند بشہزادہ ابلاغ حکم نماید کہ شیخ نظام حیدر آبادی امشب
 ارادہ شہخون بر لشکر دارد - ملازمان خود را پیش روی لشکر بفرستد
 کہ با اسداد طریق جسارت مستعد باشند - و چون این مردم بآن طرف
 خواهند رفت اہتمام خان کوتوال گرد خیمہ شما باشد - فردای آن

(که هیزدهم جمادی الآخر سال بیست و نهم جاوس بود) شاهزاده با محمد معز الدین و محمد عظیم بموجب حکم بدر بار آمد - در آن وقت پادشاه بدیوان نشسته بودند - بعد آمدن و ساعتی نشستن فرمودند که بعضی مقدمات با اسد خان و بهره مند خان گفته شد در تسبیح خانه باهم مطارحه نمایند - ناچار رفتند - اسد خان طلب سلاح کرد - و گفت که چند روزی بلا تشویش بگذرانند - و بخیمه (که متصل ایستاده شده بود) آدرند - گویند در وقت یراق گرفتن معز الدین اراده دیگر داشت - پدر زهر چشم نمود - هموار شد - ائانه و کوکبه در امت را متصدیان سرکار والا بیک چشمک زدن بحیطه ضبط در آدرند - پادشاه از دیوان برخاسته بمحل سرا در آمد - و های های گویان دست بر هر دو زانو زده میگفت - محنت چل ساله را بخاک برابر کردم - و پس ازین سانحه چون برادر کلان حیات خان سردار خان مورد نوازش پادشاهی بود خان مذکور نیز از عتاب محفوظ مانده سرگرم خدمت گردید - و پس ازان بخطاب موردئی پدر باقی خان امتیاز یافته در سال چهل و نهم باضافه پانصدی بمذنب دوهزاری فرق عزت برافراخته از تغیر کامگار خان به قلعه دارئی اکبر آباد (که برصانت و رزانت از سایر قلاع ممتاز - و بنابر آنکه از مدتها خزائن و جواهر پادشاهی در آن مصون و محفوظ است بر جمیع امته هندوستان سرفراز) بر اعتبار خود افزوده رخصت یافت - و پس از واقعه ناگزیر خلد مکان نزد خود قرار داده بود که از دارثان ملک

هر که پیشتر با کبرآباد برسد کلید قلعه و خزائن (که از اشرفی و (دیده
 و عرفی و غریب نواز سوای طلا و نقره آلات غیر مسکوک بقول نه کرد
 (دیده و برزائت سیزده موجود بود) پیشکش نماید - و هر چند متبادر
 بذهنها درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود اما چون (تم سنجان
 تقدیر نامه شاهي را بنام نامی بهادر شاه معزول ساخته بودند
 هر آئینه معذات تقدیم این و تاخیر آن ظهور گرفت - محمد عظیم
 (که از ایالت بنگاله معزول شده بعزم حضور مسافت طی میکرد)
 ازین خبر در اسبه تاخته خود را با گره (سانید - بآبی خان از تسایم
 قلعه سر باز زده باظهار قرار داد خون پرداخت - شاهزاده مورچال
 تعیین نمود - چند گولۀ توپ بمسجد بیگم هم (سید - آخر شاهزاده مفید
 ندیده دست از جنگ کشیده از در استماعت در آمده عرضداشت
 باقی خان را با همان قرار داد گرفته نزد پدر فرستاد - دران هنگام
 رایات بهادر شاهي مسافت بعید پیموده بدار الخلافه نزل نموده بود
 که ازین مژده تقویتها افزود - و بعجالت عجیل بمسئور الخلافه رسید
 باقی خان با مقالید قلعه و خزائن باستانبوس استسعا یافت آداب
 تهنیت جلوس بتقدیم (سانید - و بشمول الطاف و عذایات خسروانه
 مسرور گردید - بهادر شاه بر سبیل عجالت چهار کرد (دیده از خزانه

(۲) نسخه [ب] عرفی و غریب نواز (۳) در [بعضی نسخه] و هر چند بذهنها

درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود (۴) نسخه (۱) چند گولۀ مسجد
 بیگم هم رسید

برآورده بهر یک از شاهزادگان و نوپندان در خور حالت و رتبه انعام فرموده طلب نوکران قدیم و دو ماهه بنو ملازم و لختی بازدرود محل و برخی بدرویشان و محتاجان داده در کردار رزیه را بصرف در آورد و خان مذکور را بدستور سابق در قلعه آگره گذاشت - و در مبادی سلطنت خلد منزل و دیعت حیات سپرد - پسران و خویشانش بسیار بودند *

* بسالت خان میرزا سلطان نظر *

از قوم چغتای ارلات است - پدرش میرزا محمد یار از متوطنان بلخ بود - در عهد فردوس آشیانی وارد هندوستان گردیده در سلک منصبداران انسلاک یافت - و میرزا سلطان نظر در هندوستان متولد شده بعد سن رشد و تمیز به منصب سر برافراخته دست توسل بدامن دولت محمد اعظم شاه زد - آخرها بوکالت شاهزاده در حضور پادشاه بود - و پس از ارتحال خلد مکان محمد اعظم شاه او را بمنصب سه هزاره و خطاب صلابت خان برنواخته داروغگی دیوان خاص تفویض نمود - و در جنگ بهادر شاه مجروح گشته بمیدان افتاد - پس ازان بهلازمت خلد منزل پیوسته بخطاب بسالت خان و بخشی گری رساله (که بزام سلطان عالی تبار قرار یافته) رایت امتیاز برافراخت - و بوقت مراجعت از دکن بمشاهده دیر طلبی (که حالت مردم رساله بعسرت کشیده بود) مستعفی شد - و در عهد جهاندار شاه بسعی ذوالفقار خان بمحالی منصب و جاگیر سابق

سر باذی اندوخت - و در عصر محمد فرخ سبر حسین علی خان
 رابطه قدیم ملحوظ داشته بخشی گری فوج تعیناتی خود (که
 به تنبیه (اجپوتان نامزد شده بود) بنام او مقرر کرده همراه گرفت
 هستر در سفر دکن هم همراهی حسین علی خان گزیده مطابق سنه
 (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت هجری در جنگ (که با
 داؤد خان پتئی متصل بلده برهان پور رو داد) نقد جان در باخت
 و در مکان ملکی خود واقعه محله سنوار بلده مذکور مدفون گشت
 باشنا پرستی نام بر آورد - و توفیق کلمه الخیر بسیار داشت - پسر
 کلانش میرزا حیدر نام داشت - بدستگیری حسین علی خان بعد
 پدر بخدمت بخشی گری مذکور قرار یافت - و پس از سادات
 ترک روزگار نموده گوشه انزوا گزید - و پسر دومش (که بخطاب پدر
 مخاطب گشته همراه آصف جاه بود) محرر اوراق او را دیده - ازو
 در پسر (که باقی ماندند) بمنصب و جاگیر قلیل بسر می برند *

• بیان خان •

شیخ فاروقی سم - و چون فاروقیان خاندیس بافظ خانی زبانزد
 بمنصب دو هزار و پانصدی رسیده تیول در ملک دکن داشت
 و بنوکری می پرداخت - وضع دریشانه داشت - مریدانش قایل
 بخارق مادت وی اند - با سید عبد الله خان قطب الملک آشنائی
 (۳)
 قدیم داشت - چون در سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه هجری

(مآثر الامرا) [۴۴] (باب الباء)

امیر الامرا حمیدین عالی خان از دکن باراد^(۲) دستگیر ساختن محمد فرخ سیر عازم شاهجهان آباد شد او بیمار بود - در سنه (۱۱۳۰) هزار و یکصد و سی هجری فوت نموده در حویلی خودش واقعه محله فاضل پوره بلده اورنگاباد مدفون است - پسر کلانش بخطاب پدر مخاطب گشته اوقات بسر برده - پسر درویش محمد مرتضی خان است - که آخر بیمین الدوله بهادر سرفراز جنگ مخاطب و بمنصب عمده مرتقی گردیده بقلعه داری بیدر چهاره عزت برافروخت مرد زنده دل تانع بقسمت بود - و در یار باشی بدطولی داشت در سنه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نه هجری داعی حق را لبیک اجابت گفت - بیرون بلده حیدرآباد طرف فتح دروازه مدفون است *

• برهان الملک معادت خان •

میر محمد امین نام - از سادات موسوی نیشاپوری است ابتدا بمنصب هزاره در والا شاهیان محمد فرخ سیر منظم گشت و پس از جلوس آن پادشاه بواسطه محمد جعفر [که دران عهد خطاب تقرب خان و خدمت خانامان^(۳) داشت - و در ابتدای جاوس (که غلا رو داد) کردگر گنج نیز ضمیمه یافت] نیابت کردری گری بدو مفوض شد - پستر بفوجداره هندون بیانه مضاف موبه اکبرآباد (که مکان روز طلب است) سرفرماند گردیده بدروانداختن

(۲) نسخه [ب] برهم زهن محمد فرخ مهر (۳) در [بعضی نسخه] زور طلب •

زبردستان و گوشمال مفسدان پرداخته نام بکارطابی برآورد - و باضافه
 پانصدی مرتقی گشت - و چون نواح اکبرآباد مورد لشکر فردوس آرامگاه
 شد با جمعیت خوب آمده ملحق گردید - و با محمد امین خان
 بهادر در مشورت کشتن حسین علی خان شریک غالب بوده در شورش
 سید غیث خان بارهه و دیگر رفقای حسین علی خان حملهای
 پا به پا و کوششهای درست بکار برد - و در جلدی آن از اصل و اضافه
 بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار و خطاب بهادری و عطای علم
 و نقاره لوای برتری افراشت - پستتر در جنگ فردوس آرامگاه
 با سلطان ابراهیم پسر کلان سلطان رفیع الشان (که قطب الملک بعد
 گشته شدن حسین علی خان بجزرگی برداشته بود) بسرداری میسر
 قرار یافته و تمک زدن و خوردن نمودن نمایان بآقای رسانید - و پس از
 ظهور فتح از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار و هفت هزار سوار
 و خطاب برهان الملک بهادر بهادر جنگ سرفراز شده بصوبه داری
 مستقر الخلافه چهره عزت برافروخت - چون چوژامن جاگ (که از
 پیش آوردنهای سادات بارهه بود) درین جنگ از دست بهادران فوج
 پادشاهی مقتول گردید و پسران او گداهای موطن خود را استحکام
 داده سرخودسری برداشتند نام برده بتادیب آنها مامور شده
 هرچند در قلع و تمع آنها دقیقه فرونگذاشت اما چون آنها از تراکم
 اشجار و مکانهای مستحکم پناه درست داشتند چنانچه باید

(۲) در [بعضی نسخه] عزت خان (۳) در [اکثر نسخه] بدوزکی *

گوشمال آنها بر وقوع نیامد - پس ازان از صوبه دارى مزبور تغییر شده
 بداروغى توپخانه حضور ضمیمه آن نظم صوبه اوده (که روز طلب
 مقرری است) طبل شادکامی نواخت - و دران صوبه از داشتن فوج بسیار
 و توپخانه فراوان و کشتن و بستن مفسدان فتنه جو خوش نسقی او -
 بر ری (روز افتاد - سال بیست و یکم جلوس فردوس آرامگاه مطابق
 سنه ۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری (که نادر شاه وارد
 هندوستان گردید - و پادشاه تا کرنال بعزیمت مقابله او متوجه شد)
 او عقب مانده بود - بطی منازل طولانی خود را رسانید - چون اسباب
 او و بهیر لشکر از عقب در راه بود فوج ایران بدریافت این معنی
 دیده بر سر آنها ریختند - او بمجرد استماع این خبر باوصف ممانعت
 پادشاه و اهل کنکاش شتاب زدگی بکار برده با جمعیتی که حاضر بود
 به پیکار آنها شتافت - آنها رو گردانیدند - او بخيال تعاقب میدان
 طی کرد - پستتر آنها با اتفاق فوجهای دیگر برگشته بزد و خورد
 پرداختند - از زخمی شد - و حسب تقدیر فیل نثار محمد خان
 شیر جنگ برادرزاده برهان الملک مسست بود - بر فیل برهان الملک
 دریده پیش انداخته در لشکر فزلباش رسانید - و بازداشتن میسر نشد
 باین نهج برهان الملک دستگیر گردید - پس ازان بوسم زمانه سازی
 در آمده ضعف پادشاه خاطر نشین نادر شاه ساخت - و متعهد شد که
 مبلغ از دار الخلافه می دهانم - پس ازانکه فیما بین فردوس آرامگاه

(۲) نسخه [ب] خورش نصیبی^۱ او (۳) نسخه [ب] چون بار و بهیر لشکر

و نادرشاه مصالحه صورت گرفت شاه بهرمان الملک را فرمود - که باتفاق
 طهماسب خان جلایر بشاهجهان آباد رود - لهذا نام برده بدار الخلافه
 شتافته برای شاه جا درون قلعه پادشاهی مقرر کرد - و نهم ذی الحجه
 هر دو پادشاه ببلده رسیدند - شب دهم ذی الحجه مطابق سنه (۱۱۵۱)
 هزار و یک صد و پنجاه و یک هجری نام برده بهرمان زخمها بملک فنا
 شتافت - بالجملة امیره بود کار طلب - و جرأت با رعیت پروری
 درشادوش داشت - پسر از نماند - صبیح او با ابوالمنصور خان
 منسوب بود - احوالش جداگانه زینت ترقیم پذیرفته *

* حرف التاء *

* تردی، بیگ خان ترکستانی *

بقدم بندگی و درام خدمت جنت آشیانی اختصاص داشت
 بعد فتح گجرات بحکومت چانپانیر مامور گشته - چون میرزا عسکری
 (که بایالت گجرات نامزد بود) از سلطان بهادر شکست یافته بداعیه
 فساد راه آگه پیدش گرفت و سلطان بهادر از آب مهذری گذشته
 بر سر چانپانیر آمد او با وصف رمانت و متانت قلعه و کثرت
 و فزونی سرانجام قاعه داری همت بای داده در ماند و بجنت آشیانی
 پیوست - اما او با همه اعتبار و دیوبین مراقبت در اصل تهی مایه
 جوهر اخلاص و فقد حسن عقیدت (که در عالم لازم پیشگی بهتر
 ازین راس المال نشان نداده اند) بود - در ایام هرج و مرج آنچه

حقیقت رزان ننگ وفا شمارند بل سایر مردم در آئین نمک خوارگی
 بر خویش نه پسندند از غایت وقاحت و بے آزر می بخود گوارا
 نمود - چنانچه روزی هنگام ده پیمائی ولایت دار مالدیو اسپ
 خامه برای سوارچی پادشاه نبود - چون از خواستند مضایقه نمود
 ندیم کوکه اسپ (که مادرش سوار بود) پیش کشید - و آن ضعیفه را
 بشتر بر نشانند - و پس از وصول رایات همایونی بامرکوت چون عسرت
 و شدت بنهایت انجامید مال و اسباب را (که بدولت پادشاهی
 بهم رسانده بود) باوجود طلب دریغ داشت - پادشاه باتفاق رای
 پرشاد حاکم آنجا او را با جمعی دیگر (که تمول داشتند) گیراندند
 و مع هذا از انصاف دوستی اکثر اموال را بآنها باز داده برخی
 بمساءدت برگرفته بملازمان درخور حال تقسیم یافت - و در حین توجه
 عراق تردی بیک خان با سایر ملازمان بے حقیقت از حوالی قندهار
 جدا شده بمیرزا عسکری پیوست - میرزا هرکدام را بگمان مالداري
 بنوکران خود حواله کرده بقندهار برد - بدشتر را بشکنجه هلاک
 ساخت - و از تردی بیک خان مبالغه خطیر برگرفت *

چون جذت آشیانی از عراق معاودت نمود از بکمال ندامت
 و تشویر بآستان بوس رسیده بهمان مرتبه امارت فایز گشت - و در سنه
 (۹۵۵) نهصد و پنجاه و پنجم از انتقال میرزا الغ بیک ولد میرزا
 سلطان او را بتبدیلدارمی زمین داور بر نواخته بجهت انتظام آن حدود
 رخصت فرمود - و چون در یساق هندوستان مصدر ترددات عظیمه

گردید میوات جاگیر یافته اعتبار و اقتدارش افزود - و در سنه (۹۶۳)
 نهمصد و شصت و سه هفتم (بیع الاول) که همایون پادشاه در دارالملک
 دهلی در وقت فرود آمدن از پشت بام مسجد لغزش یافته بزمین
 آمد - و ازین عالم انتقال نمود *

۹۶۳

* همایون پادشاه از بام افتاد *

(۲)

تاریخ است) تردی بیگ خان (که نقش امیر الامرائی بر لوحه خاطر
 می نگاشت) خطبه بنام عرش آشیانی خوانده ادوات و اسباب
 سلطنت را مصحوب میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران بدرگاه اکبری
 (که انتظام بخش مملکت پنجاب بود) کسب نمود - و باین
 نیکو بندگی درجه استعسان یافته بمنصب پنججزاری ممتاز شد
 و باتفاق امرای دهلی بسرانجام آنولایت قیام نموده بآئین شایسته
 بر سر حاجی خان (که از غلامان رشید شیر شاه بود - و در نواح نارتول
 سر بشورش برداشته دست تصرف باطراف و جوانب می کشود)
 رفته آن الکا را از مستخلص ساخت - و تا میوات بتعانب او
 شتافته بسیاری از ارباب قوم را مالش بجزا داد - و مراجعت
 نموده امنیت افزای دهلی گردید *

(۳)

درین اثنا هیمو بنال (که حصب و نسب نداشت - و ابتدا در قصبه
 ریواری بصد خوار می در پس کوچها نمک می فروخت - و بحیل و در می

(۲) این تاریخ یک سال کم است (۳) نسخه [ج] هیومن (۴) در

[بعضی نسخه] ریواری *

داخل بقالان سلیم شاه شده از تقریر و بدگوئی موصوم (دشمناس گشت) چون نوبت ریاست بمبارز خان عدلی (سید وکیل و سپهسالار صاحب اختیار گشته بنیروی جرأت و زر پاشی کارهای عظیم متمشی ساخت - اول بسنت رای خود را نامیده باز براجیه بکرماجیت مخاطب نمود - چون سواری اسب نمیدانست همواره بر فیل می نشست - و فیلان بسیار جمع نموده پانصد فیل شهر مست دلبز داشت - و آنکه ناگزیر جنت آشیانی شنیده با پنجاه هزار سوار و هزار فیل و پنجاه و یک توپ و پانصد غریزن بر سر دهلی (سیده در حوالی تغلق آباد فرود آمد - مواجدید بیشتر امرا) که بنابر آشوب از اطراف و نواحی نزد تردی بیگ خان فراهم آمده بودند) آن بود که بانتظار قدوم پادشاهی باستحکام برج و باره قلعه باید پرداخت - تردی بیگ خان بدادهای و همت افزائی همرا آمده پیکار ساخته در ذی الحجه سال مذکور عرصه نبرد آراست و بکوششهای مردانه فوج مخالف را برداشت - اکثر پی گریختها شتافتند - و برخی بذهب و غارت پرداخته - تردی بیگ خان با جمعی معدود ایستاده تماشا میکرد - که ناگاه هیمو از گوشه برآمده بر سرش ریخت - افضل خان خواجه سلطان علی و اشرف خان میر منشی از به همتی و ملا پیر محمد شرانی (که بیرام خانیه بود - و شکست هنگامه سپه سالاری او میخواست) مسلک فرار پیمودند - تردی بیگ خان زبستن بهار را بر فرود شدن بذا موس گزیده راه گریز پیش

(باب انتاء) . [۴۷۰] (مأذرا لامرا)

گرفت - و کارے چاین پیش رفتہ بر عکس شد - و در قصبہ سهرند
باردوی پادشاهی (که باستیصال همور هگرا بود) ملحق گشت - و چون
بیرام خان او را همسر خود دانسته پیوسته از جانب او در اندیشه
بود و او نیز خود را سپہ آرای پادشاهی قرار داده بر انداختن
بیرام خان را همواره از مخیلات خود داشت و تعصب مذهب ضمیمه
بود درین وقت (که تردی بیگ خان از وقوع شکست خجالت زدہ
و ادبار یافته آمد) طرح دوستی انداختہ بخانہ خود طلبید - و ادرا
در خرگاہ گذاشتہ خود ببہانہ طہارت بیرون رفت - فرمانبران پس او
کارش تمام ساختند *

* کسی را کہ دیدی تو در جنگ پشت *

* بکش گر عدو در مصافش نکشت *

دران روز عرش آشیانی بصحرای سهرند بشکار باشہ مشغول بود
چون مراجعت نمود بیرام خان گفتہ فرستاد - کہ باعث این دلیری
غیر از دولت خواهی امرے دیگر نبوده - تردی بیگ خان درین
جنگ دیدہ و دانستہ گریخت - چه بے اخلاصی و نفاق او معلوم
همگان است - اگر در امثال این تقصیرات تغافل ورزیدہ شود
مهمات کلی متمشی نخواهد شد - و آنکہ رخصت نگرفتہ شرمندہ ام
میدانستم کہ حضرت از عطف و ذاتی معذور نمیشدند - عرش آشیانی
بتقاضای وقت عذر خانخانان پذیرفت - اما چون سردار عمدہ
قدیمی بود در خاطر پادشاه گران گذشت - و امرای چغذا نیز کینہ

بیرام خان در دل گرفته در بیم و هراس افتادند *

* تاتار خان خراسانی *

از امرای اکبری ست - بمنصب هزاری رسیده - نامش خواجه طاهر محمد است - مدتی در سلک وزرا انتظام داشت - سال هشتم با اتفاق شاه بداغ خان بتعاقب شاه ابوالمعالي (که از حصار فیروزه شده کابل رویه میرفت) تعیین گردید - پس ازان مدت با بهراس است دهلي مامور بود - در سنه (۹۸۶) نهمصد و هشتاد و شش هجری به نیستی سرا در شد *

* ترسون محمد خان *

خواهرزاده شاه محمد سیف الملوك است - که بولایت غرجستان مضاف خراسان استیلا یافته بود - شاه طهماسب مغوی در سنه (۹۴۰) نهمصد و چهل در بلده هرات قشلاق نموده فوج تعیین فرمود که او را مستأصل ساخته آن آکا را مجددا بتسخیر در آوردند ترسون محمد خان ابتدای حال ملازم امیر ستوده خصال محمد بیرام خان گردیده باعزاز و اعتبار از سایر همربگان و امثال سرآمد گشت - چون عرش آشیانی با بیرام خان دل دگرگون ساخت و عمان عزیمت برسم شکار بجانب دهلي تافت بیرام خان با همه دانش و فطانت غافل ازین (که قرعه اش بر عکس مراد و منصوبه روزگار بطور دیگر برآمده) با دلی فارغ کوس استقلال میزد - و اگر سخنی ازین قسم می رسید باور نمی کرد - تا آنکه مناشیر طلب با امرای مادر شد

یقین کرد که شکار این بار بطرز دیگر است - ترسون محمد خان را با معبران دیگر بحضور فرستاده مرا تهمذ فرقتی و ضعیف نالی گذارش نمود - ترسون محمد خان چون بحضور رسید در جواب سخنان دلاپذیر شنیده نطق نکشید - و بمعادرت رخصت نیافت - بیرام خان (که این راه پیش گرفته بود) مسدود یافت - خواست گریان و نالان خود را بحضور رساند - مخالفان او آگهی یافته بمرش آشیانی دلنشین گردانیدند - که آمدنش بهر وضعی که باشد فریبی و غدری دران مطوی سخن - لهذا ترسون محمد خان را با امیر حبیب الله خان درانه فرمود - که او را از آمدن ممانعت نمایند - و نگذارند که او در لباس درستی هم بحضور رسد - و پس از سرگذشت بسیار (که اختصار در احوال آن امیر سعادت تخمیر بزبان خامه گذشته) برخصمت سفر حجاز مجاز گردید - ترسون محمد خان را با حاجی محمد خان سیستانی همراه دادند - آنها برسم بدرقه تا اقصای ممالک رسانیده از حدرد ناگور برگشتند - پس ازان ترسون محمد خان بدرام خدمت حضور شرف اختصاص یافته بتدریج پایة امارت برتر افراخته بمنصب والای پنجزاری بلند نامی یافت - زمانه حکومت بهکر بنام او قرار گرفت و وقتی بایالت پشن گجرات تعیین گشت - در سال بیست و سیوم از انجا تغیر شده در سال دیگر بقوجدارئ چونپور رخصمت یافت و ملا محمد یزدی را (که از مشاهیر فضلاء آن وقت بود) بصدارت آنصوب همراه گردانیدند - چون برخه تیولداران صوبه بنگ و بهار

سرتابی نموده غبار فتنه و آشوب بلند ساختند ترسون محمد خان خود را باتفاق امرای عقیدتمند بصوبه بهار رسانیده در مالش (۲) بهادر خان بدخشی و عرب خان (که ازان گرده ضلالت پزوه بودند) کوشش فرادان بکار برد - چون معصوم خان فرنگودی از ناحق شناسی بیراه روی گزید ترسون محمد خان به همراهی شهباز خان عرمه نبرد آراست - چون سال بیست و هفتم میرزا عزیز کوکه باستخلاص بنگاله و انتزاع آن از دست امرای نمک حرام مامور گردید ترسون محمد خان نیز به همراهی نامزد شد - و در کشابش آن دیار دست و بازوی مردانگی بر کشاد *

پس ازان [که امرای قاقشال از معصوم خان کابلی (که سرگروه) (باب فساد بود) جدا گشته بعسکر پادشاهی پیوستند] کوکلتاش ترسون محمد خان را بجانب گهوزا گهاگ بنگاه قاقشالان روانه نمود تا مبادا آن نواح دست خوش تاراج مخالف شود - ترسون محمد خان ببندوبست آن ناحیه پرداخته در تاجپور رخت اقامت انداخت تا آنکه معصوم خان عامی بسیاری شورش طلبان را فراهم آورده از ولایت بهائی در رسید - و ممالک پادشاهی را تا هفت کره نانده یغمائی ساحت - و جمعه را بتاراج حوشی تاجپور برگماشت - ترسون محمد خان قلعه نشین گردید - شهباز خان کنبو برهانونی همت از پنده باهنگ سزای بدسگالان راهی گشت - امرای بنگاه و ترسون

(۲) نسخه [ج] بهادر بدخشی .

(باب الداء) [۴۷۵] (مآثر الامرا)

محمد خان بدر پیوسته هنگام کارزار با مخالف گرم ساختند - در کمتر زمانی فیروزی چهره برافروخت - معصوم عامی باز بولایت بهائی پناه برد - شهباز خان [باران] آنکه عیسی مرزبان آن سرزمین (که پیوسته بزبان حرف یک جهتی میرواند) اگر درینولا معصوم خان را بسپارد هر آینه یک رنگی او پیدائی گیرد - و گرنه پاداش نادرستی پا بکنارش گذارد [بدان مرز و بوم رو آرد - چون ساحل دریای گنگ نزد خضر پور (که این گذرگاه درآمد جای آندیار است) معسکر گردید و آدیزشها بمیان آمد سزارگان بدست افتاد - و بکتراپور (که بنگاه آن بومی سمت) بتاراج رفت - و باندک چپقلشه معصوم خان ثبات و شکیب بای داده نزد یک بون که دستگیر شود - درین هنگام عیسی مذکور (که بولایت کوچ رفته بود) با فرادان لشکر و گزین سامان در رسید - امرای پادشاهی برکنار برهم پور (که بزرگ دریائے سمت از ختا می آید) پای همت افشودند - و قلعه اساس می نهانند از هر در سو نبرد دریا و ها، بون گرمی پذیرفت - ترسون محمد خان را فرستادند - تا سامان لشکر نموده از سمتی در آید - و غنیم را دو دله گردانند - قضا را در آمدنها پی سپر راهی (که بمخالف نزدیک بود) گردید - معصوم خان ازین آگهی با جمعی اندوه تیزدستی نمود شهباز خان محب علی خان را با لخته دلارزان بکمک تعیین کرد و معرعه را دراند - که تا پیوستن آنها باستوار جا پناه برد - بارش

نیامد - و گفت فریب کاران بدین بهانه گروهی از سردار جدا ساخته اند
 آخر بفرادان کوشش همراهان (که سودمندی احتیاط و زیان زدگی
 بے پروائی گذارش نمودند) ناگزیر نخست مستحکم جائے بدست
 آورد - اما ازین رو (که آن سخن را بهیچ برنگرفته بود) در فک نکرده
 باردو شتافت - درین اثنا فوج نمودار شد - سر رشته دور بینی
 از دست داده کمک پنداشت - و در سامان مهمانی شد - قدمی چند
 رفته بود که شورش غنیم عرصه ایمنی را غبار آما گردانید - هر چند
 هوا خواهان مبالغه نمودند (که تا پیوستن مردم اردو و کمک گام سرعت
 برداشته بهمان محکمه باید رفت) راضی نشد - و با دلی همت قرین
 رو بکارزار آورد - برخه سامان فبرد گفته جدائی گردیدند - با آنکه
 بیش از پانزده کس همپائی نکردند عرصه فبرد را بشایستگی
 برآراست - و بسرنوشت آسمانی زخمی دستگیر شد - معصوم خان
 از در دوستی در آمده خواست با خود هم داستان گرداند - او از
 اخلاص سرشتی بسرزنش و نکوهش پیش آمد - و بنصائح هوشمند
 جواب برگفت - آن سبک سر بخشم رفته آن آفسقال دولت را
 از هم گذرانید - در سنه (۹۹۲) نهصد و نود و دو سال بیست و نهم
 این سانحه واقع شد *

* تولک خان قوچین *

از امرای بابری ست - پس از آن برکاب همایونی پیوسته - چون

(۲) در [اکثر نسخه] آن سخن را هیچ برنگرفته بود .

آن پادشاه از ایران مراجعت نموده کابل را بتصرف درآورد هنگامی
 (که میرزا کامران باظهار شوق ملازمت با دل پر دغا نزدیک کابل رسید
 و امرای نفاق پیشه بدر پیوستند) جنت آشیانی چار ناچار عذر
 عزیمت بجایب فحاک و بامیان (که اکثری از اخلاص سرشدان
 در انصوب بودند) منعطف ساخت - او را با چند نفر دیگر برای
 خبرگیری کابل رویه روانه فرمود - و غیر از هر هیچ یک برنگشت
 حسن خدمت او منظور نظر سلطانی گشته بمنصب تور بیگی
 سرپاندي یافت - در مهم هندوستان ملتزم رُکب خسروی و مصدر
 شایسته پرستاری بود - پس از فوت جنت آشیانی چون بیراه روی
 شاه ابوالمعالي بر روی روز افتاد هوا خواهان دولت اکبری دو نفر
 دستگیر ساختن او شده روزی بتقریب ضیافت طلبداشتند - او
 چون دست بستن دراز کرد توک خان (که بچستی موصوف
 بود) از پس در آمده هر دو دست او بر گرفت - دیگران هم امداد
 نموده این کار را پیش بردند - پس ازان مدتها بتعیناتی کابل
 بسر می برد - سال هشتم جلوس اکبری غنی خان پسر منعم بیگ
 خانخانان (که در کابل راتق و فاتق مهمات بود - و سبکسری
 و آشفتۀ رائی در اصل فطرت داشت) مستی جوانی و حکومت
 علاقه آن گردیده روزی به هیچ توک خان را با آنکه از درخشاسان
 صاحب اعتبار بود گرفته با جمعی از خویشان او در بند کرد - او
 بسعی بعضی مردم ملاح اندیش مخلصی یافت - اما پس ازین (و داد

در موضع بابا خاتون (که بجایگزیر او مقرر بود) فروکش کرده فرصت انتقام میجست - (دزد غنی خان بتقریب استیصال قافله بلخ از کابل برآمد - و در مقام خواجه سیاران (که منزله ست دل کشا) بزم باده نوشی آراست - توک خان با جمعی از خویشان و نوکران بسر وقت او رسیده در حالتی (که بے خود بود) او را با شگون پسر قراچه دستگیر ساخت - و بحرفهای درشت دل درد مند خود از غصه و پرداخت - و باراده گرفتن کابل با مردم احشام آنجا موافقت نموده در موضع خواجه او اش (که دو گروهی بلده مزبور است) فرود آمد چون فضیل بیگ برادر منعم خان و ابوالفتح پسرش بجنگ مستعد شدند بگرفتن بعضی محالات مصالحت نموده غنی خان را گذاشت او بمجرد رهائی جمعیت نموده بر سر توک خان روانه شد - توک خان توقف خود مصالحت ندیده راه هندوستان پیش گرفت - متصل آب غور بند لشکر کابل بار رسیده جنگ در پیوست - بابا فوجین و چندی دیگر از نوکران او بقتل رسیدند - و او با پسر خود اسفندیار و معدودی خویشان و ملازمان مردانه برآمده سال مذکور بملازمت عرش آشیانی پیوست - و بیافتن قبول در صوبه مالوه سرمایه آسودگی اندوخت - سال بیست و هشتم (که سپاه مالوه بکومک میرزا خان خانخانان تعیین گردید) او نیز پیوسته باشا خانخانان بر سر سید دولت (که در کهنبايت مصدر هنگامه بود) رفت - و او را سزا داده

(باب التاء) [۴۷۸] (مآثر الامرا)

فیروز مزدگودید - پس ازان بلبشکر سلطانی ملحق گشته در جنگ سلطان مظفر گجراتی تعینات مثل جرانغار و شریک ترددات مبارزان بود - پس ازان بهمراهی قلیچ خان بتسخیر بهرنج (۲) روانه گردید - سال سیم (که لشکر مالوه بکرومک خان اعظم جهت تسخیر دکن تعین شد) او نیز بدان صوب شتافت - و در رنجش خان اعظم و شهاب الدین احمد خان بحرف طرازی هرزه درایان متهم گشته زندانی گردید پس از هائی در کومکیان صوبه بنگ و بهار قرار یافته سال سی و هفتم جلوس در جنگ پسران قتلو بهمراهی راجه مانسنگه تقویت افزای فوج دست چپ بود - اوائل سال چهل و یکم مطابق سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار هجری رخت هستی بر بست *

* تردی خان *

پسر قیا خان کنگ اسمت - بعد فوت پدر منظور نظر عنایت عرش آشیانی گشته بمنصب در خور مورن تفضل گردید - پستر همراه شاهزاده سلطان دانیال بهم دکن تعین شده آثار نیکو بندگی بظهور رسانید - پس ازان بسبب بعضی بے اعتدالیاها از نظر انکذده (۳) سال چهل و نهم باز مشمول عواطف ساخته باصل و اضافه بمنصب در هزاره پانصد سوار و انعام پذیر لک دام امتیاز اندوخت *

* ترخان مولانا نورالدین *

مولد او جام - و منشای او مشهد مقدس - رضوی سم - پدرش

سلطان علمي مشهور بسلطاني در هرات بامور شرعيه قيام مي نمود
مولانا بفضل و كمال و شجاعت و سخاوت ائصاف داشت - و بهيئمت
و هندسه و اصطرباب شوق مزد بود - همراء قاضي برهان خواني
بملازمت فردوس مكاني استسعاد يافت - و صحبتش با جنت آشيائي
كوك گشته از جماعه نديمان و مجلس نشيخان بزم همايوني گرديد
و در سفر عراق ملتزم ركاب بوده بيست سال در ملازمت آن پادشاه
عالي جاه بسر برد - گاه پادشاه ازو استفادۀ علوم ميكرد - و گاه او
ار علم رياضي خصوص اصطرباب از جذاب همايوني (كه درين فن
مهارت تمام داشت) استفادۀ مي نمود - طبعش موزون بود - ديوانه
دارد - ازو ست *

* بيت *

* چون دست ما بدامن وصاحت نميرسد *

* پای طلب شكسته بدامن نشسته ايم *

بمناسبت اسم نوري تخلص ميكرد - و ادرا نوري سفيدوني ميگفتند
سفيدون قصبه ايست از نوابع دهلي - چون مدتي در جاگيرش بود
بدان شهرت گرفته *

عرش آشيائي در ايام فرمان روائي خود بذابر خدمات سابقه
واحقه مورد نوازش فرموده بخطاب خاني و پس ازان بترخاني
برنواخته صاحب طبل و علم گردانيد - و پرگنه سامانه (كه در تيولش
بود) از جانب او مير سيد محمد نامي بمهمات آنجا مي پرداخت
در سال دهم شير محمد ديوانه (كه در اصل از خدمتگاران خواجه معظم

بود - و بعد ازان به بیدرام خان پیوسته بواسطه حسن صورت بقرب او امتیاز یافته اعتباری بهم رسانید - و چون در ایام حوادث او سالک مسالک بیهقیقتی شده در درگاه پادشاهی منظور نگشته از چنده دران تصبه بسر می برد (روزی نایب مولانا را بخانه خود مهمان ساخت - در ائذای صحبت پیکان را سوهان میکرد - ناگهانی تیر را در کمان نهاده بر سینه آن بیگناه زد - که کارش تمام شد - آنچه اموال و اسباب او بود متصرف گشته ارباشه چند فراهم آورد - و در حوالی آن ولایت دست نهب و غارت دراز ساخت - مولانا همت بدفع او گماشت - همین (که مقابله اتفاق افتاد) آن مغرور بر فوج مولانا تاخت - دران تاختن اسپش بتنه درختی رسیده افتاد - جمعی پیادهای دستگیرش ساختند - مولانا فوراً بقتل رسانید - چون مولانا نورالدین محمد خان خطاب ترخانی یافته بود و معنی ترخانی نداشت این طعه گفته *

* نظم *

* ز روی مکرمت وز راه احسان *

* بترخان داد خانی شاه عادل *

* ازین مخصب سرفراز جهان شد *

* میان خلق و در ملک و امثال *

* ازین خانی همین نامه ست بروی *

* ازین نام کلان او را چه حاصل *

* ز ترخانی هم او را شکوه هست *

* بنزد خمر و دانی کامل *

* که غیر از خان خشکی می نماید *

* ز توخانی تری گردد چو زایل *

آخر عمر خدمت تولیت مقبره جنت آشیانی بدر مفوض گشته
همانجا ردیعت حیات سپرد *

(۲)

* نخته بیگ سودار خان *

از یکهای میرزا حکیم بود - در جنگی (که میرزا را با فوج
عرش آشیانی رو داد) بمصدر دلیری گشته نامی برادر مردی برآورد
پس از فوت میرزا همراه پسرانش در سال سیّم جلوس آن پادشاه بعتبه
سلطنت رسیده دولت بار یافته بگوناگون اعمامت مشمول عاطفت
گردید - پس ازان بتعیذاتی صوبه کابل آرد یافته همراه کنور مانسنگه
و زمین خان کوکه در تنبیه گره یوسف زئی و تاریکیان بکرات مصدر
تعدادات شایان گشت - سال سی و نهم بهمراهی شاهزاده سلطان سلیم
مقرر شده در نواح لاهور جاگیر یافت - پستور بتهانه داری پشاور
سرافرازی اندوخته بارها گره تاریکی را گوشمال بسزا داد - چون
خدمات پسندیده از بظهور آمد در سال چهل و نهم بخطاب
خانی رایست ناموری افراشت - و پس از جلوس جنت مکانی چون
ماجرای آمدن حسین شاملو حاکم هرات با فوج گران و محاصره
نمودن قلعه قندهار بعرض خسروانی رسید او را بمنصب در وزارت

(۲) در [بعضی نسخه] نخته بیگ - یا نخته یا باشد .

و خطاب سردار خان برنواخته همراه میرزا غازي بیگ بکومک شاه بیگ خان حاکم قندهار دستوری شد . تا رسیدن اینها چون فوج قزلباش از گرد قلعه برخاسته مراجعت بوطن خود نموده بود از تغییر شاه بیگ خان بحکومت قندهار سر بلند گردید . و در اندک مدت سال سیوم مطابق سنه (۱۰۱۶) هزار و شانزده هجری در انجا ودیعت حیات سپرد . پسرانش حیات خان و هدایت خان بمنصب تللی سرافراز بودند *

* تاج بیگ تاج خان *

از یکهای میرزا محمد حکیم است . پس از فوت میرزا در سال سیم جلوس بملازمت عرش آشیانی کام دل اندوخته منظور نظر عاطفت گشت . و بتنخواه جاگیر از صوبه پنجاب سرفرازی یافت سال سی و یکم بهمراهی راجه بیربر بکومک زین خان کوه و سال سی و دوم باتفاق عبدالمطلب خان بمهم تاریکیان رخصت پذیرفت سال چهارم خود او را بمالش عیسی خیل دستوری دادند . اگرچه دست و پای جذبناید اما چون زنجوری داشت چنانچه باید کار صورت نبست . سال چهارم و دوم در کشایش قلعه مؤ (که یکم از حصون معظمه زمینداران کوهسار شمالی صوبه پنجاب است) باتفاق آصف خان تعیین شده مصدر تردد گردید . و از راه مکرمت بخطاب تاج خان مخاطب شد . سال چهارم و هفتم (که باز شورش باسو زمیندار کوه مذکور در صوبه پنجاب برخاست

و خواجه سلیمان نامی بخدمت بخشی گری آن صوبه مامور گشته
مرخص شد - که فوجی از تلیخ خان صوبه دار و دیگر جاگیر داران
آن نواحی را مثل حسن بیگ شیخ عمری و تاج خان و احمد بیگ
خان کابلی یک جا ساخته بتنبیه آن مقهور سزایی نماید) او انتظار
دیگران ننموده بکوچه های متواتر بدرگنه پنهان^(۲) (سیده) پنهانگاه آنها
رفت - قضا را رفته (که مردم او در صدد خیمه زدن بودند) فوجهای
آن شقی نمایان شد - جمیل بیگ پسر او بے تابانه برانها تاخت
جنگ سخت در پیوسته جمیل بیگ با پنجاه کس از ملازمان پدر
بقتل درآمد - پس از جلوس جهانگیری از اصل و اضافه بمنصب
سه هزاره سربلندی یافت - و در سال دوم چون پادشاه از کابل
به هندوستان مراجعت فرمود و حکومت آن صوبه بنام شاه بیگ خان
خاندوران (که از قذدهار معزول شده در راه بود) تقرر یافت
نام برده را حکم شد - که تا آمدن خان مذکور از کابل خبردار باشد
بستر باضافه منصب کامیاب شده بصوبه داری^{نهم} چهاره عزت
برافروخت - سال نهم مطابق سنه (۱۰۲۳) هزار و بیستم و سه هجری
همانجا بخلوت کده بقا خرامید *

* تربیت خان عبد الرحیم *

پور قایم خان پسر مقیم خان بن شجاعت خان اکبری ست
مقیم خان بعد فوت پدر بمنصب مناسب سرافرازی یافته اواخر

عهد عرش آشیانی بهایه هفتصدی رسید - پس از آنکه جنت مکانی در سال سیوم جلوس مالک به بانو صبیغه قایم خان را بعقد ازدواج آورده بهادشاه محل مخاطب ساخت کار اینها بهلذدی گرانید - عبدالرحیم سال مزبور بمنصب شایسته و خطاب تربیت خان سر بلند گردید پستر بهایه هفتصدی چهار صد سوار فایز گشت - سال پنجم بفوجدارخی برگذله الور لوی امتیاز برافراشت - سال نهم باضافه پانصدی پانصد سوار رتبه اش برافزود - پسرش میان جوه نام (که پادشاه محل بهفرزندی برگرفته بود) ساله (که مهابت خان برکنار دریای بهت نسبت بهادشاه مصدر گستاخی شده) او را بعدم سرافرستاد *

* تهور خان میرزا محمود *

از اعیان سادات مشهد مقدس است - در زمان عرش آشیانی وارد هند گشته بمدد بخت سعید بدولت روشناسی آن شاه والا دستگاه و منصب پانصدی فایز گردید - و پس از آنکه نوبت فرمانروایی بجنت مکانی رسید اتفاقا روزی شیر به بتلگ زده بحضور والا آوردند - بتقریب در مجلس اشرف ذکر رفت - که موی پس سر شیر بسیار گنده میباشند - بیگ ضرب بریده نمیشود - جوانان قوی دازی بر لیو باشاره پادشاهی بزور تمام شمشیرها زدند - غیر از خطی ظاهر نمیشد - میرزا ایستاده بود - از باریابان خسروانی درخواست - که اگر حکم فرمایند من هم شمشیر خود بامتحان آرم - چون حقیر جئه

بود پادشاه فرمود - بسم الله ببینم - میرزا چنان بسبکدستی سر شهر را جدا ساخت - که از هر طرف آفرین و تحسین برخاست - میرزا محمود شهر بدو نیم زان خاس و عام گشت - در سخت کمائی یگانه و مشهور آفاق - و در زور بازو بے همتا بود - هیچکس را درین امر با وی سر همسری و دعوی برابری نبود - زور آردان زمانه بسوی بچگی او زیر دست - و بالا داستان سبب قوت بتلاش او پست *

گویند میرزا شمسی جهانگیر قلی خان پسر میرزا عزیز کوکه از گجرات کمال آورده بود - که مردم پر زور هر چند میخواستند بکشش درآزند چاه از روی سرش برداشته نمیشد - میرزا همین که دست بچاه گذاشت تا بگوش آنچنان کشید که نزدیک بود پشت کمان خورد شود - ازان روز پادشاه او را بشیخ کمان مخاطب فرمود - از تیراندازی او حکایات غریب نقل کنند - جزئی مکانی در جهانگیر نامه (که خود انشا نموده) درج فرمود - در حالت تحریر آن حکایات بخاطر نبود - چون بشمول (وقت روز افزون خسروانی پایۀ عزتش اوج گرا گشت از پیشگاه خلافت بیک از فوجداریهامی سرحد پنجاب مامور گشته در آنجا جنگ مردانه رستمانه نموده بچیره دستی لرای استیلا بر افراشت - و در جایزه آن بخطاب تهور خانی سرافرازی یافت - و در عهد اعلی حضرت خلل دماغ بهم رسانیده (۳) بدیوانگی کشید - پسرانش بقید نگاه میداشتند - بهمان حال در راه درگذشت

(۲) در [بعضی نسخه] نیز قوت (۳) در [بعضی نسخه] بهم رسانیده بدیوانگی

(باب الغاء) [۴۸۶] (مآثر الامرا)

نستعلیق جلی را بغایت خوب می نوشت - و در قطعه نویسی بد
 بیضا می نمود - و لطائف نکات از سر میزد - و نقلهای رنگین و حکایات
 شیرین از وی می آرد - گویند روزی مجلس آراست - و مردم را
 بضیافت طلب داشت - آقا رشید (که همشیره زاده میرعماد مشهور است)
 و در خط نستعلیق استاد (در آن انجمن حاضر بود - و با یکدیگر
 گرم حرف - خان بدکبارگی به حیره در رفته بعد از ساعتی شمشیر
 علم کرده بر سر آقا رسید - و گفت شنیده ام که تو از شاگردی من انکار
 میکنی - (عجب تمام بر آقا مستولی شد - بالکاح گفت - خام آخر چه
 میفرمائی - گفت بحضور اعزه بخواهی اینها خط باعتراف شاگردی
 بنویس - آقا بگفته اش کام و ناکام خط اعتراف بر نگاشت - و از ستم
 ظریفش امان یافت * (۲)

• تربیت خان فخرالدین احمد بخشی •

در عهد جهانگیری از ولایت توران وارد هندوستان گشته بمنصب
 پادشاهی امتیاز یافت - و در کم منصبی بدولت روشناسی فایز شده
 از امثال و اقربان پایه اشتها برتر افراخت - و در هدگامه شهریار
 بهمراهی آصف خان یمین الدوله نیکو پرستاری بتقدیم رسانیده
 شایسته عنایت پادشاهی گردید - پس از سریر آرائی اعلی حضرت
 بخطاب تربیت خان سر عزت بر افراخت - و در سال ششم ادرا بسفارت
 توران برگزیده با وقاص حاجی ایچی نذر محمد خان والی آن ولایت

رخصت نمودند - و جواب نامه خاني با تفسوقات هندوستان بقیمت
 یک لک روپيه مصعوب خان مذکور سمت ارسال یافت - و سال
 هشتم مراسم پیغام گذاری به بهین آئین بجا آورده بتلئیم عتبه خلافت
 چهاره بر افروخت - و چهل و پنج اسپ و همین قدر شترنر و ماده
 با دیگر اشیا بوسیله پیشکش گذرانید - ازان میان مصحفی بود بخط
 شاد ملک خانم بنت سلطان محمد میرزا ابن جهانگیر میرزا پسر
 امیر صاحب قران - که بخط زیحان در کمال حسن و لطافت نوشته
 و در خاتمه اسم و نسب خود بخط رقاع رقم نموده - خان مشارالیه
 آن را در بلخ بدست آورد - اعلی حضرت بنابر یادگار بزرگان
 انبساط تمام فرمود *

گویند تربیت خان چون بدان دیار شتافت ترک لباس هندوستان
 نموده تا معادرت بهندوستان لباس متعارف آنجا اختیار کرد - چنانچه
 بهمان دستار اوزبکی ملازمت نمود - اعلی حضرت را بسیار خوش
 آمد - در همین ایام از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار
 سوار و خدمت آخته بیکی سرفرازی یافت - و چون سال نهم هین
 مراجعت از دکن ماند و مخیم سرادقات پادشاهی گشت تربیت خان
 با جمعی بر سر زمیندار جیم پور (که بتنورد و سرکشی میکند)
 مامور گردید - خان مزبور او را مستمال ساخته همراه خود بآستانبوس
 خلافت آورد - و در سال دهم باضافه پانصدی ذات و بخشی گری درم
 از تغیر معتمد خان مفتخر گشت - و در سال چهاردهم از انتقال

شاه قلی خان بصوبه دارى کشمیر اختصاص گرفت - و چون در سال
 ۱۰۲۰ هجری دران دیار بسبب باران بے هنگام دریای بہت طغیان نمود
 و سیلاب غلات فصل خریف را زده مواضع بسیار را خراب ساخت
 و پراگندگی و بے نوائی باحوال قطان و سکان آن ولایت راہ یافت
 خان مذکور بہتیار دارى عجز و مساکین (کہ لازمہ چنین اوقات است)
 چنانچہ باید نتوانست پرداخت - آفت زدگان آن مملکت از سلوک او
 چنین شکایت بر جبین و اظهار نارضا مندی بر زبان داشتند - بنابراین
 معزول شدہ بحضور رسید *

صاحب ذخیرۃ الخوانین آورده کہ چون اعلیٰ حضرت را داعیہ
 استغیر بلخ و بدخشان بخاطر گذشت از تربیت خان استفسار نمود
 آن مرد راست درسمت (کہ بتازگی از کیفیت آندیار آگہی یافته بود)
 بے محابا عرض کرد - کہ زنہار عزیمت آن مملکت نفرمایند - کہ
 آنجا اسپ و آدم از مور و ملخ افزون است - و مردم ہند تاب
 برف و سرمای آنجا نمی توانند آرد - مہم سر نخواہد شد - اتفاقاً
 روزی از ملا فاضل کابلہ ہم (کہ از فحول فضلاء وقت بود) از روی
 مسئلہ در انتزاع ملک موروثی از دست سلاطین چنگیزیہ (کہ بتغلب
 متصرف اند) پرسش بمیان آمد - گفت کہ جدگ با مردم آنجا
 (کہ ہمہ مسلمانان دین دار اند) بے ہجت شرعی مورث و مال
 و نکال است - پادشاہ از جا درآمده فرمود کہ ہر گاہ مفتدی زمانہ

چنین فتوی دهد و بخشی سرکار سپاه را از برف و سرما ترساند چگونه مهم متمشی شود - ملا را رخصت کعبه کرد - و تربیت خان را از بخشی گری تغیر فرمود - خان مزبور در همان ایام غصه مرگ گشته در گذشت - اگرچه این نقل باحوال او تطابق ندارد - بعد از بخشی گری صوبه دار کشمیر شد - و مهم بلخ سال نوزدهم در میان آمد در آن وقت شاید او بقید حیات هم بوده - هرچند تعیین تاریخ فوتش بظنر نرسیده مگر میتوان گفت که او بار دیگر هم بخشی شده باشد یا پیشتر هم داعیه تصحیر بلخ بیادشاه بهم رسیده باشد - و بعمل نیامد - بهر تقدیر چنانچه تربیت خان اندیشیده بود فردغ ظهور بخشید - که فوج هذدوستان اصلا در آن سرد سیر دل نهاد اقامت نگردیده ملک بدست آورده را از ناچاری واگذاشتند - اعلی حضرت بعد از مشاهده این حال تحسین رای تربیت خان فرموده پسرانش را برنواخت - و از جانب آن مرحوم ذخیره خاطره که داشت رفع نموده پسر کلانش میرزا محمد افضل (که در سوارکاری و تیراندازی یکتا بود) ملتفت گردید - گویند بر اسپه که حردن چمنده می بود پدر او را سوار میکرد - مردم گفتند که امروز و فردا دست و پای این پسر می شکند گفت بمیرد یا شاه سوار شود - مشارالیه از انشا و علم مجالس هم بهره داشت - و بمیرزائی و پاکیزه وضعی میگذرائید - خاندوران ناظم دکن بنابر آشنائی پدرش همراه خود گرفته - و پس از فوتش اسلام خان لیز او را قابل رفاعت دانسته بدکن برد - و بفوجداری پتھری تعیین

(باب الثاني) [۴۹۰] (مآثر الامراء)

نمود - پس ازان (که شاه نواز خان بدکن آمد) ادرا قوجدار نواهی
دهوندا پور ساخت - پانصدی پانصد سوار مخصب داشت - و در سال
بیست و پنجم در گذشت - پسر دوم فقیر الله سیف خان است - که
براسه مذكور میشود *

* تقرب خان *

حکیم داؤد - پسر حکیم عنایت الله است - که شاگرد رشید میرزا
محمد پدر حکیم مسیح الزمان بوده - پس از فوت پدر از کمال
حذاقت و تجربه کاری در فن طبابت در خدمت شاه عباس ماضی
بمعرومیت و مصاحبت امتیاز یافته سرآمد اطباء شاهی گردید
و بعد از انتقال آن جم جاه بسعایت جمعی (که ازو ذخیره خاطر
داشتند) از شاه صفی^(۲) ساوک ناهموار دیده پس از چلوس شاه عباس
ثانی (که در سن صبا بود) هم رعایت نیافته از بودن ایران دلگرا
مبزیست - ظاهرا اراده هم را نموده و ضمنا احرام دریافت زمین بوس
آستان صاحبقران ثانی بر میان چان بسته از عراق براه بصره عازم گردید
و به بذر لاهری فرود آمده سال هفدهم سنه (۱۰۵۳) هزار و پنجاه
و سه بادرک ملازمت پادشاهی شرف افزای روزگار خود شده بمنصب
هزاری و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گردید *

(۳)
از حسن اتفاق پیش ازین به بیست و دو بیگم صاحب (که الف
حضرت اعلی بآن قدسی نقاب نسبت جمیع فرزندان زیاده بود)

از خدمت پادشاهی بخوابگاه خود میروفت - ناگاه گوشه دامن وشمع
 (۲) (که در ایوان سر راه افروخته بودند) رسید - و چون لباس پودگیان
 حویم عزت در کمال نفاکت می یافت و دروغهای معطر بران مالیده
 میشود آتش زبانه کشید - و در تمام ملبوس در گرفت - اگرچه چهار
 خدمتگار (که حاضر بودند) در اطفای این نایره چستی تمام بکار بردند
 اما چون برشتهای آنها نیز سرائت کرد بخود در ماندند - تا واقف
 شدن دیگران و رسانیدن آب پشت آن عقیقه با اضلاع هر دو طرف
 و هر دو دست محرق شده بود - از کمال دل یمنگی خود متکفل
 امور بیمار داری گشته اول بمعالجه روحانی پرداخته از روز اول
 تا روز سیوم هر روز پنج هزار مهر و پنج هزار روپیه باهل احتیاج
 تصدق نمودند - و تا حصول صحت مبالغه خطیر از زر نقد در وجوه
 خیرات صرف شد - و هفت لک روپیه از عین المال (که بر ذمه محبوسان
 طلب بود) بخشیدند - و مقرر شد که بعد ازین همیشه هر روز یک هزار
 روپیه (که ساله سه لک و شصت هزار روپیه میشود) تصدق آن ملکه^(۳)
 زمان باریاب استحقاق می رسیده باشد - پستار بعلاج جسمانی توجه
 گذاشته هرجا (که طبیب و جراح بود) حاضر آمده بمعالجه و مدادا
 سعادت اندوختند*

حکیم داؤد (که آمدنش در چنین اوقات از مغتنمات بود) در
 ازاله بعضی امراض (مثل لزوم تب و لیانت طبع و تهیج اطراف چشم

(۲) نسخه [ج] در دیوان سر راه (۳) در [اکثر نسخه] ملکه الزمان *

که در اثنای الم جراحت (رو نموده) معالجات مایب بتقدیم
 رسانیده مورد تحسین و آفرین گشت - و در جشن محبت باضافه
 هزاری دهمد سوار فرق عزت برافراخت - و بانواع عطایای خسروانی
 پیرایه اعتبار یافت - و تا یک سال پیشکش روز جمعه بمشارالیه مفوض
 گردید - و در سال بیستم بخطاب تقرب خان بلند نامی اندرخت
 و در سال بیست و سیوم بمنصب سه هزاری هشتصد سوار اختصاص
 یافت - و در سال بیست و ششم در معالجه اکبرآبادی محل کمال
 قدرت طبیی او پرتو ظهور افکند - و باضافه پانصدی دیگر باانعام
 سی هزار روپیه فایز گشت - و در سال بیست و هفتم بمنصب
 معتبر چهار هزاری سه هزار سوار اوج پیمای اعتبار گردید - و چون
 در سال سی و یکم بعارضه ناملایم حبس بول مزاج اعلیٰ حضرت
 از مرکز اعتدال منصرف گردید و باستعمال ادویه بارده مدره
 بسلس البول و قبض طبیعت انجامید تجویز هیچ حکیمی از حکمای
 مسیحی دم سودمند نه افتاد - مگر برای دفع اعتقال بکار شناسی تقرب
 خان شہر خشت نفع عظیم بخشید - و بشگون تغیر مکان در محرم
 سنه (۱۰۶۸) یک هزار و شصت و هشت از دارالخلافه متوجه اکبرآباد
 شده بخوردن ماء اللحم و اشربه مقویه طبیعت بصحت گرائید - تقرب
 خان بمنصب دای پلج هزاری کوس بلند رتبی نواخت - و پس
 از آنکه سریر فرمانروائی هندوستان بجلوس عالمگیری زیب و زینت یافته

اعلیٰ حضرت را در قلعه آگره بگوشه انزوا برنشانند ازان رو (که
تقرب خان در معالجهٔ اعلیٰ حضرت مساعی جمیله و تدابیر لایقه
بکار برده بمزاج آشنا شده بود) بانعام سی هزار اشرفی بتازگی کامیاب
مراحم پادشاهانه گردید - و برای علاج بقیهٔ کوفت و تدبیر اعادهٔ^(۲)
محبت قام تعیین خدمت اعلیٰ حضرت گشت - و پس ازان بذاتر جهت
مورد عتاب عالمگیری گردیده از نظر التفات شهنشاه والا اقبال افتاد
و چندے در گوشه نشینی بسر برد - و در آغاز سال پنجم تیمی باشدنداد
بر مزاج خلد مکان طاری گشته بذاتوانی عظیم کشید - بدین تقریب
تقرب خان مجددا مشمول فضل و بخشایش گشته با آنکه استعلاج
از وی نمودند رخصت کورنش یافت - و در همین سال سنه (۱۰۷۳)
هزار و هفتاد و سیوم هجری پیمانهٔ عمرش لبریز گشت - عواطف
پادشاهانه محمدعلی خان پسرش را بعطای خلعت از لباس کدورت
برآرد - و چون بسبب تقصیرات پدرش او نیز از منصب معزول
گشته بود درین وقت بمصب هزار و پانصدی در صد سوار نوازش
یافت - چون او بقرب و منزلت پادشاهی محسوس عمدها بود و نامی
بزرگی برآرد احوالش جداگانه ثبت گشته *

* تربیت خان بولاس *

شفیع الله نام ولایت زا بود - در عهد فردوس آشیانی در سلک
ملازمان پادشاهی انسلک یافت - و بدولت روشناسی فایز گشته بتفویض

خدمت میرتوزکی سر برافراخت - و در سال نوزدهم بحفاظت قلعه دارالسلطنه لاهور و منصب هزاره سرفرازی یافت - و در سال بیستم مجددا میرتوزکی یافته ماموز گردید - که قاغور بند رفته هرکدام از تعیناتیان بلغ را [که بشاهزاده محمد اورنگزیب (که بنظم آن مملکت انتهای فرموده) فرسیده باشد] سزاولی نموده برساند و در سال بیست و دوم بکابل آمده شرف استلام سده خلافت دریافت - و باضافه پانصد سوار مباحات اندوخته بدستور سابق سرگرم عهد خود گردید - و در سال بیست و سوم بهمرأهی سعدالله خان از مهم قندهار معادرت نموده بشرف حضور فایز گشت - و بخطاب تربیت خان چهره ناموری افروخت - و در سال بیست و چهارم از تغیر مرشد قلی خان آخته بیگی شد - و در سال بیست و ششم بداروغگی توپخانه ضمیمه میرتوزکی سرمایه افتخار اندوخت - و در سال بیست و نهم بهرحمت علم و منصب دو هزاره پانصد سوار بر نواخته بجراست صوبه اودیسه بنیابت شاهزاده محمد شجاع دستوری یافت - و در سال سی و یکم بافزایش سواران منصب و عطای نقاره و تفویض صوبه داروغی او نه اختصاص گرفت - و در ایام تخیل سلطنت باریاب حضور بوده بعد هزیمت دارا شکوه در باغ نور منزل بملازمت عالم گیر پذیرای سعادت گردید - و پیش از برافراختن رایات عالم گیری از مستقر الخلافه بتعاقب دارا شکوه خان مذکور باضافه هزار و پانصدی دو هزار سوار بمنصب چهار هزاره سه هزار سوار

سر بلند گشته بنظم مهمام بلدة طيبة اجمير معين شد - و پس ازانکه
دارا شکوه در آدرگي سرے بگجرات کشیده پرو بال رفتۀ خود درست
ساخت و با فوج تازه فراهم آورده متوجه اجمير گشت تربيت خان
قبل از وصول او بدان ناحیه از قلعه برآمده در منزل توره بموکب
عالم گيري (که بعزم زم هگرای اجمير بود) پيوست - و پس از
چهره نمائی شاهد فتح و ظفر خلد مکان دارا بدستور سابق بحکومت
اجمير منصوب ساخت - و در سال سيوم بصاحب موبگي دارالامان
از تغير لشکر خان دستوري يافت *

(۲)
و چون شاه عباس ثاني فرمان دای ايران آقا بيگ پسر
قلندر سلطان چوله تغنگچي آقاسي را (که از عمدهای آن دولت
بود) برسم ايلچي گري با نامه تهنيت سرير آرائي بدرگاه پادشاهي
فرستاد و مشار اليه بآستان بوس خلافت فايذ گشته در همان سال
رخصت انصواف يافت ازانجا (که جواب نامه رسمے سمت مستمر
و معهود - خصوصاً ميان سلاطين ذري الاقتدار - و ارسال رسل و رسائل
مثمر فوائد نبيله است) تربيت خان را (که از امرای عمده
صاحب ثروت و سامان بود) باضافۀ يک هزار سوار برنواخته با ارمغانی
شايسته بهای زياده از هفت لک روپيه از نوادر و رغائب مملکت
هندوستان در سال ششم بسفارت ايران زمين مرخص فرمودند - خان
مذکور در صفاهان (که دارالسلطنت ايران بود) ادراک محبت

پادشاهی نمود - از ناهنجاری نقش محبت درست نشمن
 تربیت خان (که از ساجده وضعی و معامله فهمی بهره نداشت)
 سبک سربها بکار برد - شاه هم [که درام شرب مدام ضمیمه هستی
 جوانی و غرر حکم رانی داشت - و سامان قوای دماغش (که چراغ
 کاشانه خرد است) دستخوش آشفتنگی گشته خالی از جزون و خبط
 نبود] خود نمائیه و بلند پروازیها (که زبند و بزرگان و بزرگ منشان
 نیست) ظاهر ساخت - آنچه محبتها گذشت و زبانزد مردم است
 قابل تحریر نیست .

بالجمله تربیت خان بعد از کشیدن خفت و ذلت پس از یکسال
 از فرخ آباد اجازت معارفت یافته روانه هندوستان گردید - و بر خلاف
 ایلچیان زمان جنم مکانی و فردرس آشیانی مثل خان عالم دولدی
 و صفدر خان آقاسی (که بعنوان پسندیده بتقدیم این امر عظیم القدر
 پرداختند) مبطل فوائد و خسوری (که تاسیس مبنای مصادقت
 و تشدید ارکان موافقت میان خواقین رفیع المکان است - و آن مستلزم
 آسایش جهان و جهانیان بود) گردید - بل نتیجه بر عکس داد - که
 الفت اسلاف را بکلفت اخلاف بدل ساخت - و کار بسپه کشی جاذبین
 انجامید - شاه بعد از (وادشیدن تربیت خان سپاه گران بخراسان تعیین
 نمود - و خون نیز در تهیه اسباب رزم شد - و چون این احوال از نوشته
 خان مذکور (که داخل حدود ممالک پادشاهی شده بود) بخداد مکان
 رسید شاهزاده محمد معظم در سال نهم با بیست هزار سوار رخصت

کابل یافت. اتفاقاً شاه غره ربیع الاول این سال سنه (۱۰۷۷) هزار و هشتاد و هفت هجری بمعارضه خاق در گذشت. و این آشوب بلند ساختن تربیت خان فرزندش. خان مذکور از ایران بحوالی مستقر الخلافه رسید. و مورد عتاب پادشاهی گشته از درامی ملازمت ممدوح شد و در سال دهم بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار مورد نوازش شده از انتقال خاندوران بصوبه داری اردبیل مامور گشت. و در سال سیزدهم بحکومت او ده از تغیر فدائی خان مقرر شد. و بعد ازان بحضور رسیده داروغگی منصبداران جلو یافت. و در سال نوزدهم از تغیر امیر خان بنظم عربیه بهار سر مباحات برافراخت. و چون آن صوبه در سال بیستم در قبول شاهزاده محمد اعظم قرار گرفت خان مذکور بفروداری ترمش و دربندکه منصوب گردید. و در سال بیست و چهارم بفروداری جونپور افتاخر گشت. و آخر در سال بیست و هشتم سنه (۱۰۹۹) هزار و نود و شش هجری همانجا بمطاعتی در پیچید. هدایم الله پسرش بحضور رسیده خلعت ماتمی یافت حکایتی (که بتربیت خان نسبت دهند) ظاهراً همین تربیت خان باشد گویند (دری اعلی حضرت دم صبح بگذار دریای جون شکار مرغابی می نمود. بخار تر دود آسا (که از دود خانها و آبگیرها برمی آید و بهندی کهر نامند) دری هوا فرو گرفته بود. پادشاه از دری نشاط فرمود. که شعره مناسب حال که بخواند. تربیت خان عرض کرد *

* بیت *

* قدم نا مبارک و مسعود * گردید و بر آورد دود *

* تربیت خان میر آتش *

میر محمد خلیل مہین خلف داراب خان بنی مختار است
 به پردی و جان بازی در اواخر عهد خلد مکان جبہ پیش آمد
 بر افرختہ در عرصہ ناموری گوی مسابقت از اقران بود - در سال
 چہام بمنصب دہزاری ہزار و دریست سوار سرفرازی یافتہ
 از برہم پوری (کہ دران وقت مضرب خیام پادشاہی بود) بہ تذبہ
 مقامہر کوہ مہادیو مامور گردید - و بتجویز خان مسطور درندی راد
 (کہ آردہ خان مزبور بود) منصب ہزار و پانصدی یافتہ ہتھانداری
 آن کوہ تعین گشت - و بعد ازان بمیر آتشی علم اقتدار افراشتہ در سال
 چہل و دوم بہت برداشتن چہارنوع غنیم مرخص گردیدہ بافروزی
 پانصدی ہزت اندوخت - و ازان بعد ہموارہ بتعریک و گوشمال
 اشقیای دکن پرداختہ سالم و غانم برمی گشت - و در تسخیر قلاع
 مرہتہ بمورچال پردازی و دمدمہ سازی کارنامہا بر میساخت - چون
 در سال چہل و سیم پنجم جمادی الاولی سنہ (۱۱۱۱) ہزار و یکصد
 و یازدہ ہجری پادشاہ کشور کشا پس از اقامت چہار سالہ در اسلام پوری
 بآہنگ کشایش حصون سیوای بہونسلہ بہ نیت غزا و جہاد یکران
 عزیمت را بجولان در آورد و از مرتضی آباد مرچ گذشتہ تہانہ میسوزی
 معسکر والا گشت خان میر آتش بموجب حکم کار بند مورچال

(۲) نسخہ [ب] جان بناری (۳) نسخہ [ج] مسوری *

بسنّت گذشته (که قلعه ایست بمسافت سه کوره از میسوری در خلال
 جبال) گردید - و از کار طلبی در در (وز کار دو ساله پیش برده مردم
 توپخانه را از زیر دیوار قلعه رسانید - و چون قلعگیان از توپ اندازی
 باز نمی ایستادند پیش خانۀ پادشاهی سر دریای کشدا (که پای
 قلعه بتفاوت کروه میروند) برپا شد - همان (وز محصوران جان
 بدر بردن غنیمت انگاشته بیرون رفتند - و قلعه بکاید فتح موسوم
 گشت - ^{۱۱۱۱} میر عبد الجلیل بلگرامی * کوه کفر شکست * تاریخ یافت
 و از انجا موکب پادشاهی باندزاج قلعه ستاده (که بر کوه سمت
 آسمان رفعت - و برصانت و عظمت سرآمد حصون سیواست - چنانچه
 امروز مکان راج و هاکم نشین نبیره اش (اجه ساهو ست) متوجه شد
 بیست و پنجم جمادی الاخری نیم کروهی پای قلعه دایره خسروی
 گشت - خان میر آتش باستعداد قلعه گیری و عدو سوزی مورچال
 دران ساخت - و غریب دانه رو داد - خان مزبور بفاصله سیزده
 ذراع از دیوار حصار دهمده بارتفاع بیست و چهار گز مقابل برج
 بر ساخت - چه زهای گران که خرج آن نشد - و چون دید که آن مفید
 قلعه گیری نیست از پای همان زینه دران کرد - و عجب مصالح بصرف
 آن رفت - تا آنکه نقب در زیر قلعه رسید - و بر بالای آن زینه های
 چوبین گذاشت - و چون آن دیوار همه کوهی ست بارتفاع سی گز
 (که بالای آن شش گز دور و سنگچین نموده اند) درین صورت هم
 یورش صورت نیست - لهذا از جناب خلافت فتح الله خان بپاشایقنی

روح الله خان مامور شد - که مورچال دیگر دران کند - تربیت خان
 نمی خواست که دیگرے در مقابل او مصدر تردد شود - بتدارک
 سیستم فکریهای خویش (که در کار زینہ بردن نموده بود) تدبیرے
 درست اندیشیده طاقے در سنگچین قلعه حفر نموده از طرفے چهارده گز
 و از طرفے ده گز بدرازی دیوار خالی ساخت - درمیان محصوران و بهادران
 (که دران طاق چوکی میدادند) پردہ بیش نبود - لیکن از طرفین
 هیچکس آن یک ذراع زمین را نمی توانست پهای جرأت پیمود - قرار
 بدین داد که اینهمه جوف پر از باروت نموده دیوار را براندازد - تا راه
 یورش را شود - چنانچه پنجم ذی القعدة (که چهار ماه و چند روز از
 محاصره گذشته بود) یک فتیله را که آتش دادند دیوار درون قلعه
 افتاد - و جمعی کثیر از دژ نشینان سوختند - چون فتیله دیگر را آتش
 زدند بگمان اینکه این دیوار هم از طرف درون خواهد ریخت مردم
 منتظر یورش - سوای عماد و فعائے مورچال مخلص خان و حمیدالدین
 خان با چند هزار سوار مستعد ایستاده بودند - ناگاه دیوار همین
 طرف افتاد - سوای احشام بگسویه و کرنائکی و مارلیه دو هزار
 بهادر کار آمدنی پیکار گزین بکار آمدند - و طرفه تر اینکه درین هشر^(۲)
 و نشر پیاده چند بالای دیوار برآمدند - و فریاد میزدند که بیائید
 این جا کسی نیست - بر لشکریان بمرتبه ترس استیلا نیافته که کسی
 پای تهور و جگر داری درین راه ندارد - تا آنکه ازان فریاد قلعگیان

آگاه شده بمرور مت آنها رسیدند - و نقش زندگی آن بیچاره را
بآب تیغ شستند *

و غریب تر آنکه چون دهمه از هم ریخته بود و مرحله‌ها افتاده
و کار پردازان دست از کار برداشته پیاده‌های بهلیه (که از فرد رفتن
برادران و فرزندان و یاران خویش بیدل شده بودند - و از میرآتش
دا سوختگی داشتند) چون دیدند (که برآوردن مردها از زیر سنگ
و خاک متعذر است - و سوختن در دین بدآئین آنها واجب) مرحله را
(که سراسر از چوب مرتب بود) همان شب آتش زدند - و این آتش
هفت شبانه روز مشعل بود - الغرض میرآتش در افتتاح قلعه
سعی چند بکار برد که دهم تصور نکند - العبد یدبر و الله یقدر
بشکوف کاری اقبال پادشاهی بعد نه روز ازین راتعه سیزدهم ذی القعدة
سال چهل و چهار سنه مذکور (که همگی چهار ماه و هیزده روز کشید)
قلعه مسخر گردید - چنانچه تفصیل آن در جای دیگر بقلم آمده - و در
مورچال پرناله و یون گدهه (که متصل هم اند) کار نامه بر روی کار آوردن
که موجب حیرت نظارگیان گردید - قریب چند جریب زمین را
معروف کرده راه برآوردن - که سه جوان متصل هم توانند رفت
و بمفاعله چند کام نشین (که بیست نفر کاری دران توانند نشست)
طرح انداخت - و هر طرف غرفها (که مهیب نسیم باشد - و روشنی
آفتاب بتابد) مرتب ساخت - و درین اماکن مردم توپخانه را نشاند
که بضرب بندوق محصورانرا نگذارند سر از دیوار برآرند - و این کوچه را

زیر برجی (که مضرب توپ بود) رسانیده بپیداش آنقدر خالی کرد که جمعی از بهادران دران چوکی میدادند - و آسیبی از حقه و متواله غنیم بآنها نمبرسید - و آخر کار این کوچه را زیر دیوار فصیلش برده درون قلعه رساند - اگرچه محمد مراد خان روزی کیف ما اتفاق قلعه بدست آورده بود دیگر سران بهاس خاطر میر آتش (که درین امر عام انا ولا غیری می افراشت) تن ده نگشتند - چنانچه در احوال محمد مراد خان (تم پذیرفته - اما هنوز تدبیرات میر آتش انجام نگرفته بود که محصوران بعجز گرائیده قلعه سپردند - و در سال چهل و ششم بعد کشایش قلعه کهیلده باضافه پانصدی امتیاز یافت و در سال چهل و هفتم بشاهت و بهادری او قلعه کدانه موسوم ببخشنده بخش مفتوح گشت - و در سال چهل و هشتم در جایزه گرفتن قلعه راجکده باضافه پانصدی دوصد سوار بمنصب سه هزار و پانصدی هزار و هشتصد سوار اختصاص گرفت - و در سال چهل و نهم داروغی توپخانه دکن از تغیر منصور خان نیز ضمیمه میر آتشی حضور گردید و چون خان مزبور بضلع داری بذی شاه گدعه و محیی آباد تا دریای بهیمرا مامور بود نیابت توپخانه بمحمد اسحق پسرش مقرر گشت و پس ازان بخطاب بهادری امتیاز یافته بعد فتح واکبده باضافه دوصد سوار عطای نقاره بلند آوازه گردید - و در سال پنجاهم بمالش سرتابان ششم رحمان بخش مرخص گشت - و پس از رافعه ناگزیر خلد مکان محمد اعظم شاه نیز اهتمام توپخانه بعدد او را گذاشت

گویند روز جنگ چون غلبه جانب بهادر شاه مشاهده نمود از آنجا
 (که در تفنگ اندازی بے نظیر بود) فیل را پیش رانده در تیربار
 بندوق بسوی محمد عظیم الشان خالی نمود. هر دو خطا شد - بندوق را
 از دست انداخت - در همان حال تفنگ بسیخه اش خورد - و جان
 در باخت - پسرش محمد اسحق در حیات پدر رشادتی داشت - پس
 از آن خطاب تربیت خانی یافته در عهد خسرو زمان میر توزک ارل بود
 در هنگام نادر شاه عرض و مال او بوقت دستخوش تاراج نسقچیان
 شاهشاهی گشت - در حالت تحریر بقید حیات است *

* تورکنار خان *

نیایانش از مردم توران دیار اند - پدرش در عهد خلد مکان
 وارد هندوستان شده بملازمین پادشاهی بدوست - و بمذنب در خود
 و خطاب یکبار خان معزز شده به تذبیه مرهته مامور گردید
 و عمش خواجه خان (که نسبت دامادی با سیادت خان سید اوغلان
 داشت) سال پنجاه و یکم جلوس از اصل و اضافه بمذنب هزار
 و پانصدی سرامتیار برافراشته - نامبرده در دکن متولد گشته خود را
 بوضع مرهته ساخت - که در لباس و خوراک هم مخالفت بآنها نمیکرد
 و در جنگ هم مثل آنها شیوه قزاقی (که باصطلاح اهل دکن
 ترکی گویند) اختیار نموده بود - در منصبداران تعیناتی دکن
 انسلاک داشت - در جنگ عالم علی خان اگرچه همراه او بود اما بنابر
 رعایت هم وطنی با آصفجاء ساخته املا مرتکب حرکتی نشد - آصفجاء

پس از وقوع فتح تلقی با احترام نموده رابطه قدیم را بیکرنگی تازه در بالا گردانید. تازنده بود بعزت و آبرو بسر برد - سال (۱۱۴۹) هزار و یکصد

و چهل و نه هجری دیدگاه تماشا بین را بر بخت - سه پسر داشت کلانی خواجه محمد - که در عمل آصفجاه بخطاب خانگی نامور شد و در وقت نامر جنگ بخطاب پدر و در عصر ملابت جنگ بخطاب قوی جنگ بلند آوازه گشت - و بمنصب پنجهزاری رسید - مدتها بقلعه دارعی احمد نگر می پرداخت - بوجهی قلعه مذکور را بمرهقه سپرد

بعرض مرض سنه (۱۱۸۷) هزار و یکصد و هشتاد و هفت هجری بعالم بقا شتافت - مرد یار باش و خوش خلق و کمال دوست بود و باخط خوب میل خاطر بسیار داشت - با محرز ادراک هیچ گاه سر رشته دوستی از دست نداد - در پسر دیگرش یکم خواجه حمید خان دوم خواجه شریف خان (که هر دو بمنصب و جاگیر میگردانیدند) پیش از برادر کلان درگذشتند *

* تیغ بیگ خان میرزا کل *

او در برادر کلانش میرزا فقیر الله و میرزا گدا هر سه همشیره زادهای بیگلر خان میرزا احمد اند - که دیوان سلطان بیدار بخت بوده - و در عهد فردوس آرامگاه بقعه دارعی بذور سورت سر برافراخته - پدر اینها از منصبداران کم پایه بود - بعد فوتش میر نعمان خان پسر دوم خواجه عبدالرحیم خان بیوتات پرورش اینها کرد

(۲) در [بعضی نسخه] یکسوئی تازه (۳) در [اکثر نسخه] قوت جنگ *

چون خان مزبور در گذشت اینها در رفاقت لغائی خود میگذرانیدند
 میرزا فقیر الله جوان فوت نمود - و میرزا گدا ابتدا بخطاب گدا بیگ
 خان و چون بیگلر خان مذکور درگذشت (از آنجا که نسبت دامادی
 هم با وی داشت) بخطاب بیگلر خان و تقویض قلعه داری بندر
 مذکور سرشته اعتبار بدست آورد - پستتر میرزا گل از بختوری
 و طالع یاری در عصر فردوس آرامگاه بخطاب تیغ بیگ خان معزز
 گردیده بتقرر متصدی گری بندر مزبور جبین بخت را روشن ساخت
 و مدت مدید رائق و فاتق مهمات آن جا بود - خان مزبور بنان دهی
 و بلند همی نامی بر آورد - چون سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه
 هجری جهان را پذیرد نمود تعلقه متصدی گری آنجا بمعین الدین
 خان بهادر عرف میان اچهن پور شاه مکهن خویش خواجه عبدالرحیم
 خان مذکور بعلت دلسادگی بیگلر خان کلان مقرر شد - در حالت
 تحریر اگرچه بذور مذکور بتصرف کلاه پوشان انگریز در آمده اما پسر
 معین الدین خان (که بخطاب قایم الدوله سر بلندی دارن) بغام
 ۱۱۵۹
 دخیل است * گل بخاک افتاد * تاریخ فوت تیغ بیگ خان است *

* حرف الثاء *

* نانی خان هروی *

از امرای پانصدی اکبری است - موطنش هرات - و نسبش بطایفه

ازلات میرسد - قدم خدمت درین دودمان داشت - و بحسن کفایت و درایت و لطافت طبع مشهور بود - اگر کسی را پیش او تعریف میکردند اول حال میگفت که آشنایی و محبت ما مشروط است باینکه سخنان او باش در حق ما نشنوی - مانع اخلاص و باعث نفاق مردم آدمی ایشانند - و پس از آنکه همراه افواج پادشاهی جهت استیصال علی تلی خان زمان دستوری یافته در عرضداشت خود این بیت پادشاه نوشته *

* بیت *

* ای شهسوار معرکه آرای (رز رزم) *

* از دست رفت معرکه پا در رکاب کن *

در علم صرف رساله منظوم ساخته - و این رباعی (که در هر مصراع شش کلمه فراهم کرده - که هر دو کلمه باهم تضاد دارد) از رسم *

* رباعی *

* شب توبه نمود و (رز پیمان بشکست) *

* هشیار درون رفت و برون آمد مست *

* ز آمد شد سعد و نحس پیدا و نهان *

* برخاست ملال من و شوق تو نشست *

* ثناء الله خان - و امان الله خان *

پسران ضیاء الله خان بن عزیمت الله خان عالم گیري - ضیاء الله

خان در عهد خلد مکان از (رشناسان پادشاهی بود - سال چهل و هفتم

بدیوانی اکبر آباد ممتاز گردیده - از نام بردها اولین بمصاهرت

عمادالملک مبارز خان اختصاص داشت - چون صوبه داری حیدرآباد
بعمدالملک مقرر گردید هر دو همراه او وارد بلده مریور شده
ایشان مهیا و روزگاری بر حسب متمنا داشتند - اولین بفوج داری
سیکاکول مامور گردیده پس ازان (که عمادالملک در سال ششم جلوس
فردوس آرامگاه کشته شد) دست (جوع بخدمت نظام الملک
آصفچاه داده ابتدا بصوبه داری بیجاپور چهره عزت برافروخته
درانجا از دست اودا چوهان شکست فاحش یافته پستر قلعه داری
پریزده داشت - بسیار شوخ طبع و زنده مشرب بود - بوقت موعود
جهان گذران را رداغ نمود - و درمیان مدت مدید در قید حیات
بعیدرآباد نشسته اوقات بسر می برد - آخر او هم در گذشت - بسیار
میرزا منش بود *

* حرف الحجیم *

* جعفر خان تکلو *

پسر قزاق خان اسم - پدرش محمد خان شرف الدین اُغلی تکلو
در هنگام نهضت جنت آشیانی بایران دیار حاکم هرات و لکه سلطان
محمد میرزا پسر کلان شاه طهماسب مغوی بود - شاه فرمانی (که
دستور العمل ارباب مروت و فتوت تواند بود) در آداب ضیافت
و مهمانداری جنت آشیانی بار نوشته اند - و مشار الیه نیز کماینبی

بمراعات اوزم خدمت (که در خور قدوم چنین مهمان عزیز باشد)
 پرداخته خود را مورد تحسین ساخت - پس از فوتش قزاق خان
 بدستور پدر لله میرزا و حاکم خراسان گردیده کله گوشه نخوت
 و استکبار کم نهاده با شاه چنانچه باید اطاعت فرود گذاشت - شاه
 در سنه (۹۷۲) نهصد و هفتاد و دو فوج بسرکردگی معصوم بیگ
 صفوی (که وکیل السلطنت بود) تعیین فرمود - اتفاقاً دران ایام قزاق خان
 استسقا بهم رسانیده جمعیت او بتفرقه انجامید - ناگزیر با سلطان
 محمد در قلعه اختیارالدین حصاری گردید - عساکر شاهي بهرات
 درآمده بعهده و پیمان قزاق خان را پائین آوردند - و دران حالت
 در گذشت - اسباب و اموالش بتصرف معصوم بیگ در آمد
 پس ازین ساعده جعفر بیگ (که برشادت و شجاعت نزد پدر هم
 اعتبار داشت) از خراسان پناه بدرگاه عرش آشیانی آورد - و مورد
 عنایت و رعایت گشت - و در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه
 در تعاقب خانزومان شیبانی همراه رکاب پادشاهی بود - پس ازان
 [که صفح جرائم علی قلی خان (بشرط آنکه تا الویة ظفر طراز اکبری
 درین حدود است) از آب گدگ عبور ننماید) بمیان آمد - و پادشاه
 بسیر قلعه چناده انتهای فرمود] خان زمان از عجلت زدگی
 و تنگ ظرفی از آب عبور نمود - عرش آشیانی باصفای این خبر
 خود بر سر او ایلغار فرمود - جعفر بیگ بتعجیل خود را بغاز پیور

رسانیده بعضی کشتیهای اورا (که از اموال مالا مال بود) بدست آورده درجه استعسان یافت - و بمنصب هزاری و خطاب خانی اختصاص گرفت *

* جلال خان قورچی *

ندیم بے بدل و مقرب بارگاه عرش آشیانی بود - بانصدی منصب داشت - سال پنجم اورا برای آردن تان سین کلانوت (که در (۲) خوانندگی کبت و دهرید سرآمد دانایان فن موسیقی بود - و پیش (۳) راجه بکھیل راجه بهته بسر می برد) با نامه استمالت نزد راجه مزبور فرستادند - نام برده او را با پیشکشهای راجه بحضور پادشاه آردن - سال یازدهم چون بعرض رسید (که او بجوانی صاحب حسن مبتلا گردیده) این معنی در مزاج پادشاه گران آمد - آن جوان را از جدا ساختن - نامبرده لبریز سبک سری شده شبی آن جوان را همراه گرفته فرار گزید - چون این حقیقت بعرض رسید میرزا یوسف خان رضوی با جمعی بتعاقب او مامور گردیده گرفته آردن - مدتی در جلوخانه افتاده لکدکوب خرد و بزرگ بود - و پس ازان مورد عاطفت شده آب رفته بجو آردن - همیشه در یوزشها ملتزم رکاب پادشاهی بود پستری بکمک لشکر (که بتاسخیر قلعه سوانه از مضافات صوبه اجمیر مامور بود) دستوری یافت - سال بیستم جلوس بآن حدود رسیده تردد نمایان بظهور رسانید - و چند سین راجه ماردار از دست مردم

(۲) دهرید بدون واو نیز گوید (۳) در [اکثر نسخهای اکبر نامه] پده *

پادشاهی کنج خمول گزید . درین ضمن شخصی خود را دیوبداس (که در جنگ میرزا شرف الدین حسین در حدود میرنمه مضاف موبه اجمیر مقتول گردید) ظاهر ساخته بخان مذکور پیوست . که بتوسل او راه بدارگاه سلطانی یابد . چون دران ایام جست و جوی چندر سین همه را مطمع نظر بود (دزے آن تزییر پیشه ظاهر ساخت که نام برده در جایگیر کلا پسر رام ای برادر زاده خود مختفی گردیده . بنابراین فوج پادشاهی بر سر منازل کلا رفت . او بدرانکار زده شمال خان قورچی را بخود یکم ساخته در استیصال آن تزییر پیشه اهتمام نمود شمال خان او را (دزے بخانه خود آورده در تدبیر گرفتن شد . او بدزدی مردانگی ازان مضیق رهائی جست . و پس ازان کینه در دل گرفته (دزے خانه جلال خان را منزل شمال خان انگاشته با چندکس به پیکار درآمد . او بے ساز جنگ بآریزشهای مردانه مطابق سنه ۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری نقد زندگی سپرد *

* جگمال *

(۲)

برادر خرد راجه بهارامل اسم - چون راجه را بمساعدت طالع زمانه بکام شد هر یک از خویشان او بمدارج دولت مرتقی گشتند مشاورالیه نیز بعواطف سلطانی اختصاص پذیرفته سال هشتم بحفاظت قلعه میرنمه سر بانندی یافت . و سال هیزدهم (که عرش آشیانی بصوب گجرات ایغار فرمود) او بحفاظت (دوی کلان نامزد شد

(۲) در [بعضی نسخه اکبر نامه] بهارامل .

(مائرا مورا) [۵۱۱] (باب الحیم)

(۲)
بمنصب هزاره (سید - پسرش کهنکار) که باءم خود راجه بهارامل
در اکبرآباد بسر می برد) در هنگامه ابراهیم حسین میرزا راجه
او را با جمع بدهلی فرستاد - سال هیزدهم پیش از نهضت موکب
پادشاهی بکجرات رخصت یافته در حوالی پٹن باردوی سلطانی
پیوسته سال بیست و یکم همراه کنور مان سنگمه بمالش رانا پرتاب
دستوری پذیرفته بستر تعینات موبه بنگاله گردیده باشهباز خان
سرگرم کارهای پادشاهی بود - در هنگامه (که خان مذکور ناکام از ملک
بهائی برگشت - و راه دارالملک ثانده گرفت) در اثناى طریق نام برده
باتفاق چندى دیگر با جمع ناسپاسان (که از غارت گری بازگشته
می آمدند) دو چار شده باهم آتش پیکار افروختند - دران میان
نوروز بیگ قانشال ازان مردم راه عدم پیمود - و دیگران مملک فرار
در پیش گرفتند *

* چانش بهادر *

از یکهای میرزا محمد حکیم بود - بعد از فوت میرزا همراه
پسرانش سال سیم بدرگاه عرش آشیانی رسیده دوامت آستانبوس
دریافت - و در خور مرتبیت بانعام خلعت و اسب و نقد سرمایه
شاد کامی اندوخت - و در همان ایام همراه زین خان کوکلتاش بهم
الوس یوسف زئی دستوری پذیرفت - در جنگ افغانان چون شکست
بفوج پادشاهی افتاد و کوکلتاش خواست که خود را بکشتن دهد

(۲) نسخه [۱] کنگره

نام بوده جلو گرفته کام و ناکام برگردانید - پس ازان بهم قاریکیان اول
 با کنور مانسنگه و ثانیاً با صادق خان و ثالثاً بکومک زین خان نامزد
 گردیده مصدر گوناگون خدمات گشت - سال سی و پنجم (که
 خانخانان بتسخیر قلعه تندهار قرار یافت) ادرا در همراهیانش
 بر نوشتند - ازانجا (که مهم مذکور در توقف افتاد و خانخانان بکشایش
 تفهه مامور شد) او درانجا رفته کار بند نیکو بندگی گشت - سال سی
و هشتم همراه خانخانان بدارگاه سلطانی آمده بعقبه بوسی چهار
 امتیاز فروخت - و پستر بهم دکن تعیین شده آخرها در راه پوری
 می بود - سال چهل و ششم مطابق سنه (۱۰۰۹) هزار و نه هجری
 بدرد شکم وداع زندگی کرد - از گزین سپاهیان بود - و منصب
 پانصدی داشت - پس از برادرانش جاگیر یافته دران صوبه کارگذار
 بودند - پسرش شجاع خان شادی بیگ است - که احوالش
 جداگانه بر صفحه بیان ثبت گردیده *

* جهانگیر قلی خان *

لاله بیگ کابل - از غلام زادهای میرزا حکیم است - پدرش
 نظام قلماق چراغچی بزم میرزا بود - لاله بیگ از کار طلبیها مورد
 الطاف میرزا گشته مصدر خدمات عمده گردید - و پس از فوت میرزا
 بخدمت عرش آشیانی رسید - عرش آشیانی ازرا بشاهزاده کلان
 سلطان سلیم مرحمت فرمود - چون مشارالیه نفس قوی داشت و کارهای
 نمایان ازو تمشی یافت شاهزاده مشمول گوناگون نوازش فرموده

(مائرا لامرا) [۵۱۳] (باب الحیم)

بخطاب باز بهادر برنواخت - و در (دز) چند صاحب طبل و حشم گردانید - و چون شاهزاده بسیر فرمان (رانی هندوستان برآمد) در احوال پایة منصب پنج هزاری برآورد؛ خطاب جهانگیر قلی خان و تقویض ایالت موبه پتنه و بهار نامور ساخت - و چون حکم پادشاهی سمت نغان یافته بود (که از آیلداران آن موبه هرکه از موایدین خان مذکور سر پیچد قتلش در دسمت او سمک) طرفه رعیت و موالت جهانگیر قلی خان در دلها جا کرد - و راجه سنگرام مرزبان کهرکپور^(۲) (که از عمده زمینداران آنولایک اسمت - و همواره از زمان عرش آشیانی با حکام موبه بهار مطیع و مقاد بوده دسمت از خدمتگریهای پادشاهی باز نمیکشید - چنانچه راجه تودرمل او را بسر خوانده بود) درینولا قلاب تحکم جهانگیر قلی خان نیارده آماده پیکار گردید - خان مذکور با جمعیت شایان بر سرش شافتند آریزش نمایان نمود - و پس از گریو و دار معب سنگرام بزخم قتلک آزاره دشمن عدم گشته خان مذکور اعلام نصرت و فیروزی برافراشت - و در سال دوم سنه (۱۰۱۶) هزار و شازده هجری از انتقال قطب الدین خان کوکه (که بدسمت شیر افکن خان استجلو گشته شد) بصاحب موبگی بنگاله بلند پایگی یافت - و پس از وصول بدان دیار بضبط و ربط آنجا پرداخته از قرار واقع بمهمات آنصوبه را نرسیده بود که سپاه اجل^(۳) بر جمعیت آباد حیالتش تاخت - و در سال هیوم سنه (۱۰۱۷) هزار

(۲) نسخه [ج] کهرکپور یا گورکپور باشد (۳) در [انتر نسخه] نهردخانه

و هفده هجري درگذشت - بدیذداری و حق پرستی شهر تمام داشت
و در احراز منوبات بسیار میکوشید - و یکصد حافظ نوکر داشت
که در سفر و حضر چند قرآن شریف ختم نموده ثواب آن را باو
می بخشیدند - و خود هم نماز بسیار با رطائف و اذعان میخواند
و با این همه صلاح و تقوی قسی القلب بود - اصلاً نرم دلی و ترحم
نداشت - در عین نماز و تسبیح از اشاره تازیانه زدن و حلق کشیدن
و کشتن گنهاران که معتادش بود خود را باز نداشته - و یکصد کونائی
ملازمش بود - که هرگاه جنگ ترازو میشد یکدفعه همه را میکشیدند
که زهره گواران و (رستائیه) می ترقید - و یکصد غلوه انداز کشمیری
نوکر بود - که هیچ پرنده بر سرش نمی توانست پرواز کند - همه را
بغلوه میزدند *

* چگناته *

پسر راجه بهارامل است - که احوال او جداگانه پیرایه از تمام
پذیرفته - راجه او را با دو برادر زاده خود بطریق یرغمال نزد میرزا
شرف الدین حسین (که هنگام تعلقه داری اجمیر رزے بر سر راجه
مقرر کرده بود) نگاهداشت - پس ازان (که راجه ادراک ملازمت
عرش آشیانی نموده بجلال عاطفت اختصاص گرفت) بقدغناهی
مترانه پادشاهی چگناته از دست میرزا رهائی یافت - پس ازان
مورد الطاف بیکران گردیده هم در رکاب خسروانی و گاه در تعیناتی

(مآثر الامرا) [۵۱۵] (باب الحجیم)

کنور مانسنگه برادر زاده خون بتقدیم خدمات می برداخت - سال
بیست و یکم (که رانا پرتاب زمیندار میوار با لشکر پادشاهی مقابله
نموده بعضی سرداران را پای از جا رفت) مشارالیه قدم همت استوار
کرده داد مردانگی داد - رامداس پسر جیمل (که از ناموران مخالف
بود) ضرب دست او (همرای دادی نیکویی گردید - مال بیست
و سیوم قبول در صوبه پنجاب یافته بدانصوب دستوری پذیرفت - سال
بیست و پنجم چون آثار آمدن میرزا حکیم از کابل بصوب پنجاب
ویدائی گرفت و نهضت سلطانی بدانصوب تصمیم یافت و جمعی
برطبق حکم پیشتر روانه آن سمت شدند مشارالیه نیز بدین خدمت
مامور گردید - سال بیست و نهم بمالش رانا (که کلاه نخوت کج
نهاده بود) با جمعی کثیر تعیین گردیده بنگاه او را یغمائی ساخت
پس ازان همراه میرزا یوسف خان بکشیر شرف رخصت حاصل
کرد - چون کارهای آنجا صورت انجام گرفت مشارالیه عزیمت حضور
نموده بدواحت آستاندوس پیوست - پس ازان سال سی و چهارم
تعیینات شاهزاده سلطان مراد گردیده بصوب کابل شتافته سال سی
و ششم (که شاهزاده سلطان مراد بایات مالوه تعیین گردید) او
بهمراهی شاهزاده اختصاص یافته سرمایه عزت اندوخت - پس ازان
برکاب شاهزاده مزبور بهمیم دکن نامزد شد - سال چهل و سیوم از
شاهزاده رخصت گرفته بیورت خود آمد - و ازان جا بعقب خلافت
رسید - چون بے حکم آمده بود چندی باز نیافت - و رفته (که پادشاه

از دکن معارفت فرمود - و نواحی قلعه رنتپور مضرب خیام گردید
 از پیشتر حسب الطلپ از برهانپور رسیده بود - چون قلعه مذکور
 بدر تعلق داشت روزی (که پادشاه متوجه سیر شد) از بآئین فدویان
 تقدیم مرهم نیاز و نثار را باعث افزایش افتخار خود ساخت - پستور
 باز بدکن دستوری یافت - و در سال اول جلوس جنت مکانی همراه
 شاهزاده سلطان پوریز بهم رانا تعیین گردید - چون شاهزاده بذا
 هنگام بغی خسرو باگه بسر رانا را همراه گرفته روانه آگره شد
 ناخبرده را با تمامی لشکر در آنجا گذاشت - و در همین سال بدفع دلمت
 بیگانگی (که در ضلع ناگور هنگامه پرداز بود) مامور گشت - سال چهارم
 جلوس بمنصب بنجزاری سه هزار سوار سربلندی یافت - و پسرش
 را چند بمنصب دو هزاری هزار و بانصد سوار سربلند گردیده
 بصوب دکن (خصم پذیرفت - از اولادش یکی راجه منروپ اسم
 که در ایام فترت ملتزم رکاب فردوس آشیانی بود - پس از جلوس
 بمنصب سه هزاری دو هزار سوار و عطای علم و اسب با زین نقره
 و فیل و انعام بیست و پنج هزار ردیه نقد مباحی گردید - سال سیوم
 بهمراهی راجه گجسنگه بتخریب تعلقه نظام الملک دکنی تعیین
 شده همان سال راه عدم خانه پیش گرفت - پسرش گوپال سنگه
 بمنصب در خور سربلندی یافت *

• جان سهار خان ترکمان •

جهانگیر بیگ نام - از امرای جنت مکانی است - مدتهای ممتد

(مائثرا الامرا) [۵۱۷] (باب الحجیم)

در تعیین موبه دکن گذرانید - و از کار طلبی و مردانگی در تقدیم خدمات پادشاهی بذل مجهود نمود - چون مهمات دکن از شاهزاده پوریز با وصف طول مکث در برهانپور و تعیین امرای عمده با افواج گران و صرف خزائن موفور اصلا در برهه نگرفت بلکه دنیا داران دکن خلع ربه اطاعت نموده سیما ملک عنبر که محاللات بالاکهاک را قاطبه متصرف گردید ناگزیر در سال یازدهم بتمشیت مهم آن مملکت شاهزاده سلطان خرم (که بعد ازین فتح بخطاب شاهجهانی ممتاز گشته) رخصت یافت - و به نیروی انبال آرازا مولت شاهی هوش ربای دکنیان شده آنها دوش فروتنی و سرافکنندگی بزیر بار بندگی در آوردند - و دست تصرف عمال متعلقه پادشاهی کوتاه داشته عهد خراج سپاری و مال گذاری در ذمه انقیاد و فرمان برداری گرفتند - و در سال دوازدهم شاهزاده هرکرا از همراهان و متعینه دکن بهر مکان و ناحیه که مناسب دانست بتهانه داری و فوجداری نامزد فرمود - جهانگیر بیگ را مشمول الطاف گردانیده بضبط تهرانه جالانپور و مضافات آن (که بیست و پنج کوهی دولت آباد است - و در آن وقت عمده تهاهای بالاکهاک بود - و بهیاره از منصب داران پادشاهی با تابین و جمعیت خود تعیین آن مکان می شدند) روانه ساخس و پس از آن چنده از بد عهدان دکن بر سر نقض پیمان شتافته دست تصرف بمحالات پادشاهی دراز کردند - و ببالاکهاک اکتفا ناکرده تا برهانپور رایت استیلا برافراشتند - ناچار شاهزاده مرتبه ثانی یساق

دکن را وجهه همت گردانید . و در آغاز شانزدهم سال جهانگیری خطه
 برهانپور را ببردن موکب خویش برآراست . و افواج قاهره بسرزنش
 و مالش نظام شاه و ملک عنبر معین گشت . و پس از زد و خورد نمایان
 و آویزشهای ستارگ (که هر مرتبه نصرت و فیروزی نصیب بندهای
 شاهي میشد) ملک عنبر بتازگی تماشاگر چهره نمایی شاهد اتبال
 شاهزاده گشته از کجروی (د برتافت - و از درندامت در آمده
 دست عجز بدامن استیمن در آویخت . هر یک از سران و سرداران
 نا انقضای موسم برشکال در محال از محالات بالاگهات گذرانید
 جان سپار خان با سه هزار سوار در بیرو اقامت جا بر ساخت . و چون
 از سر نو تقسیم تهنجات سر بر زد مشارالیه را باضافه منصب برنواخته
 بهانه داری بیرنگه داشتند و چون در سال نوزدهم در حوالی موضع
 بهاتوری مضاف لحمدنگر میان ملک عنبر و ملا محمدلاری سپه سالار
 و وکیل اسطاعت بیجاپور (که عادل شاه والی آنجا اورا در معارفات
 و مخاطبات ملا بابا میگفت) کارزار اتفاق افتاد و باقتضای سرنوشت
 تقدیر ملا کشته شد و سر رشته انتظام فوج گسیخته گشت امرای
 پادشاهی (که بکمک ملا مامور بودند) گرفتار گشتند . مگر خنجر
 خان که باحمدنگر در شد . و جانسپار خان گرم و گیرا خود را به تیول
 خویش رسانیده حصار بیر را مضبوط ساخت . و در ایام قرب
 ارتحال جنت مکانی خانجهان لودی ولایت بالاگهات را بنظام شاه
 وا گذاشت . و نوشتها بظام امرای پادشاهی (که در تهنجات بودند)

فرستاد - که آن محال را حواله و کلامی نظام شاه نموده به برهان پور آیند - خان مذکور نیز کاربند نگاشته خانجهان گردیده نزد او شتافت روزی چند نگذشته بود که صییت جلوس صاحبقران ثانی به چهار دانگ هندوستان نشاط دیگر آورد - خان مذکور بر جناح استعجال احرام حضور بسته در سر آغاز جلوس دولت کورنش دریافته باضافه هزار و پانصدی ذات هزار سوار بمنصب چهار هزاری ذات سه هزار سوار و عطای علم و نقاره سر افتخار با آسمان رسانید - و از تغیر چهارمگیر قایم خان بصاحب موبگی آله آباد مرخص گردید - اما بمقتضیات سپهر دوار (که هر کوفه بفساد پیوسته است - و هر عشره بحسرت آغشته - باد کامبایی این جا خمار ناکامی در پی دارد - و زلال صافی عیش مدورت در ته - قدح پر نشد که تهی نگردند - و صفحه تمام نشد که ورق برونگردید) در همین سال پیمانۀ عمرش لبریز گشت امام قلی پسرش هزاری چهار صد سوار منصب داشت - در سال سیوم شاهجهانی بهمرامی اعظم خان ناظم دکن (روزه) که بر بالاگهات در چنداول عادلشاهی و نظام شاهیه یک دفعه ریختند - و ملتفت خان سردار فوج بهلو تهی کرد) او با چندی از ناموران روشناس عمده دل بجانشانی نهاده مردانه در آریخت - و نیکنامی چارید اندرخته جان در باخت - جانشینار خان برادر هم داشت - مرتضی قلی نام - هزاری شش صد سوار منصب - سال دهم در دکن بکنج نیستی خزید *

* جادوراو کانتیه (۲) *

(۳)
خود را از قوم جادوان میگزفت - که کشن مشهور ازان قوم اسمت
از اعیان و ارکان سلطنت نظام شاهیه بود - چون مرتبه ثانی سال
شازدهم جهانگیری پادشاهزاده ولیعهد شاهجهان صاحبقران ثانی
سرزنش و مالش دنیا داران دکن را (که سر از اطاعت و انقیاد
پیشیده دست تالان و تصرف بمملکت پادشاهی دراز کرده بودند)
وجه همی عالی نهمت ساخته بعون ای صایب و نیردی شمشیر آبدار
آن مهم را نسق شایسته داد جادو راو (که مقدمه الجیش عساکر
دکن بود) برهنمونی اقبال بزمین بوس شاهزاده فتح نصیب تارک
افتخار برافراخته بمنصب پنجهزاری ذات و سوار تحصیل بلندپایگی
نمود - و با پسران و نبائر و دیگر منتصبان به بیست و چهار هزار
پانزده هزار سوار منصب رسید - و جاگیرهای جید دکن تنخواه
یافته در نهایت رفاهیم و جمعیت کمک صوبه داران آن ولایت بود
و همواره بتقدیم خدمات پادشاهی می پرداخت *

و چون سال سیوم جلوس شاهجهانی ساحت برهانپور بسایه اعلام
جهانکشای پادشاهی مورد امن و امان گردید جادو رای نکبت گرای
از ناهماسی و حق ناشناسی رو از بندگی آستان خلافت نشان برتافته
با فرزندان و خویشان بنظام شاه پیوست - چون او میدانست (که
بیوفائی لازم ذات آن بد ذات اسمت - و کافر ماجرائی ملازم جوهر

آن بدجوهر) در مدد آن شد که او را بدست آورده چندی در زندان مجازات نگاه دارد - و باین انداز او را نزد خود طلبید - چون هنگام پادشاه کفران نعمت رسیده بود آن بے خبر با تمام قبيله شتافت ناکه جوفی از کمینگاه برآمده دست بستن برکشاند - آنها تن به بند و اسیری نداده تیغها از نیام کشیدند - و هر دو طایفه با یکدیگر در آریختند - جادو راز با دو پسر اچلا و راگهو و ایسونت رای بپیروز جانشینش بقتل رسید - و بقیة السیف با کرجائی زنش (که مدار کارهای آن خسران زده بر بود) از دولتآباد گریخته بوطن خود سندکھیر (که پرگنه ایست مضاف مہمکر برار) نزدیک بجائانه پور که جادو راز درانجا قلعه ساخته) رفته تحصن جستند - هرچند نظام شاه در دلجوئی و استمالات آنها سعی نمود دلنہان نگشته بہزاران ندامت و خجالت بدرگاه پادشاهی ملتجی گشتند - ازانجا (که جرم پوشی و عذر نیوشی شیوہ رضیة سلاطین عالیجاه است) جرائم عظیمہ آن گروہ عفو پزیرہ بذیل اغماض پوشیده ہمراہم ملکانہ مطمئن و مستمال ساخته در سالک بندها منسلک گردانیدند - و فرمان عطوفت نشان باعظم خان ناظم دکن (که بر بالاگھاٹ سرگرم استیصال خارجیان لودی بود) سمت ارسال یافت - خان مذکور ہمیانجی گری دنت جی نام (کہ سرانجام معاملات جادو راز بار مقوض بود) آنها را باعزاز و احترام

(۲) نسخہ [۱] دست بستن (۳) در [بعضی نسخہ] اچلا (۴) در [اکثر نسخہ] کرجای زنش .

پیش خود طلب داشته برای هر یک منصب عمده تجویز نمود
و از پیشگاه فرمان روایی بهذیرائی مناصب و عطای یک لک و سی
هزار روپیه برسم مدد خرج و تذخواه تیول نیک در ولایت دکن و برار
و خاندیس و بحالی محال جادو راو بدستور سابق مشمول عواطف
خسروانه گشتند - و چون سال چهارم شرف استلام سده سلطنت
در یافتند بهادر پسر جادو راو بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار
و عنایت علم و نقاره مباحی گردید - و جگدیو راو برادر جادو راو
بمنصب چهار هزار و ذات و سوار و مرحمت علم و نقاره و برافراخت
و پتنگ راو بمنصب سه هزار و ذات هزار و پانصد سوار (که سابق
برادرش ایسونت راو مقتول داشته) سرفرازی یافته بخطاب جادو
راو (که نام جدش بود) موسوم گشت - و بیئوجی بمنصب ده هزار و
ذات و هزار سوار (که منصب پدرش اچلای قتیل بود) سربلند
گردید - و در سال پنجم جگدیو راو مذکور از هم گسیخت - و چون
بهادر جی در سال هشتم رخت هستی بر بست دتاجی پسرش
بمنصب سه هزار و سوار شان کامی اندرخت - و چون او در عهد
عالمگیری بهمراهی دایر خان در جنگ مرهت بکار آمد پسرش
بخطاب جگدیو راو و منصب عمده سرفرازی یافت - و پستر
از پسران او مان سنگه در رخت موبه داری منصور خان روز بهانی
با فرج قلیل بمحافظت و حراست اوزنگاباد می پرداخت - منزله

بر سر تالاب احداث نمود - برادر دیگرش راگهو بجگدیو رای رسیده چون ساهوجی بهونسله پدر سیوای مشهور بدامادی جادو رای در نظام شاهیه نام برآورد ازان وقت این سلطه را پا در میان - خواهر^(۲) راجه ساهوی حال بجگدیو راز مسطور منسوب است - او سال ششم محمد شاهی سنه (۱۱۳۹) هزار و یکصد و سی و شش در جنگی (که میان نظام الملک آصف جاه و مبارز خان ناظم حیدر آباد بحوالی شکرکپوره محال تیولش اتفاق افتاد) ازیں طرف جدا شده بمبارز خان پیوست - و دران زد و خورد بقتل رسید - ازان روز درین سلسله دیگره منصب و اطاع نیافته - پسرش مانسنگه نامی (که همشیره زاده راجه ساهو است)^(۳) با عم زادهای خود در سند کهیر بوسوم زمین داری سرکار دولت آباد (که از قدیم به نیلگانش متعلق است) میگذرانید و بملاحظه وطن داری نمیرفت - درین ولا از تنگی معیشت ناچار شده شتافت - این سند کهیر پرگنه ایست سی کردهی از اورنگاباد - ضاف سرکار مهکر صوبه برار - وطن اصلی و معین قدیم جادو راز مقبول است - و شش هفت کردهی قصبه موضع سمت ازان پرگنه مشهور بدیول گانون راجه - که جادو راز باحداث قلعه مستحکم و آبادی آن مکان همت گماشته - درین وقت هم آبادی معتبر دارن که قصبه در جذب آن ویران است *

(۲) نسخه [ب] خواهرزاده ساهوی حال (۳) نسخه [ج] در سند کهیره

برصوم زمینداری *

* جهانگیر قللی خان *

شمس الدین مشهور بمیرزا شمسی مهین خلف خان اعظم میرزا
 عزیز کولکناش است - چون میرزا کوکه در ایالت گجرات از چیرگی
 و امانه از بندر بلال (که نزدیک سومنات است) بهجهاز آهی درآمده
 بهجهاز شتافت بهجز شمسی و شادمان دیگر پسران و اهل و عیالش
 همهمی برگزیدند - عرش آشیانی از کمال نوازش شمس الدین را
 بهزاري منصب سرفراز گردانید - و چون از سایر برادران بدانشن
 والا و خرد متین امتیاز داشت و به نیکو منشی و پسندیده وضعی
 متصف از عهد عرش آشیانی تا عهد اعلی حضرت همواره مورد نوازش
 خسروانی بوده بذیکی و نیک نامی ایام حیات بانصرام رسانید
 و در زمان اکبری بپایه در هزاري برآمد - چون سال سیوم جهانگیری
 موبه گجرات از تغیر مرتضی خان بخاری به تیول خان اعظم مقرر
 گشت از انجا (که مزاج پادشاهی از خان مذکور اندک کبیدگی داشت
 و بنابر جانب داری خسرو از طرف او مامون نبود) قرار یافت که
 خود در حضور باشد - و جهانگیر قللی خان (که خانه زاد رشید و فهمیده
 و بهمه جهت خاطر از مطمئن) بطریق نیابت پدر بهراسمت
 آن مملکت پردازد *

مشهور است که میرزا کوکه زبان باختیار نداشت - حرفهای
 بیصرفه گفتی - خصوص در وقت استیلاى غضب خود را نتوانست
 نگهداشت - حتی پاس حضور پادشاهی ننموده - (در روزه واقعه

رد داد - کہ جنت مکانی بجہانگیر قلی خان فرمود - کہ تو ضامن پدر
 میشوی - عرض کرد کہ ضامن مال و جان او هستم - اما ضامن زبان او
 نمی توانم شد - و پس ازان بمنصب سه هزار و سوار فرق
 عزت برافراختہ بحکومت جونپور اختصاص یافت - در همان امام
 شہزادہ شاہجہان بنگالہ را متصرف شدہ رایت توجہ بجانب پٹنہ
 برافراشت - و عبداللہ خان فیروز جنگ با راجہ بہیم بطریق منقلہ روانہ
 آلہ آباد شد - چون بگذر نچوسا رسید جہانگیر قلی خان مقامہ مت را
 از حیز قدرت خود بیرون دیدہ بر سبیل استعجال از جونپور برآمدہ
 در آلہ آباد بمیرزا رستم مغوی صاحب صوبہ آنجا پیوست
 و بعد ازان بتفویض ایالت آلہ آباد معین گشتہ پس از سرپر آرائی
 فردوس آشیانی اگرچہ از صوبہ داری آلہ آباد معزل گردید اما ببکالی
 منصب سابق کام دل اندوختہ از تغیر بیگلر خان و لد سعید خان بنظم
 سورتہ و جوانا گلہ مرخص شد - در سال پنجم سنہ (۱۰۴۱) ہزار
 و چہل و یکم ہجری همانجا روزگارش سپری گشت - اعلیٰ حضرت
 بمقتضای خانہ زاد نوازی پسر رشیدش بہرام را بمنصب در ہزاری
 در ہزار سوار سرفرازی بخشیدہ بجای پدر منصوب فرمود - او
 جوان قابل و شجاع بود - در حکومت گجرات بہرام پورہ بنام خود
 آباد کردہ *

(۲) نسخہ [ب] مال و جان اویم (۳) در [بعضی نسخہ] برافراخت (۴)

نسخہ [ب] تعین گشتہ .

* جگراج عرف بکرماجیت *

پور راجه ججهار سنگه بندیلہ اسمی - سال اول جلوس شاهجهانی
 بمنصب هزار سوار تارک افتخار برافراخت - چون سالے پس
 ازین خانجهان لودی از اکبر آباد فرار نموده از راه غیر متعارف بملک
 بندیلہ رسیدہ بتعلق دیوگدہ در آمدہ داخل سرحد نظام الملک
 گردید و افواج پادشاهی (که بتعاقب او نامزد شدہ بود) نتوانست
 رسید پادشاه را مظنہ کلی شد - کہ بے تعب گذشتن او و نرسیدن
 افواج سرکار از راهبری و غلط نمائی نام بردہ اسمی - سال چهارم (کہ
 خانجهان لودی باتفاق دریا خان درہلہ از دکن بصوبہ مالوہ شتافتہ
 با کمال سراسیمگی بعزیمت کالپی در ملک بندیلہ در آمد) مشارالیه
 بجہمت رفع بدنامی و دفع شرمزدگی پدر خود کمر ہمیت چسبید
 بسته دوید - و بچنداول (کہ سرگردہ آن دریا خان بود) رسیدہ هنگامہ
 زد و خورد گرم ساخت - درین ضمن تفنگی بدریا خان (سیدہ کارش
 تمام ساخت - مردم بندیلہ خانجهان تهور کردہ برو هجوم کردند
 بکرماجیت سردریا خان را بریدہ روانہ حضور نمود - و تدارک
 مافات بآئین شایستہ بعزمہ ظهور رسانید - پاداش آن از اصل و اضافہ
 بمنصب دو هزاری دو هزار سوار و خطاب جگراج و عطای خلعت
 و شمشیر مرصع و علم و نقارہ سربلندی اندوخت - پستری عوض پدر
 بدکن (سیدہ همراہ خانخانان و خانزمان سرگرم ترددات بودہ در جنگها

گاه بمیمنه و گاه بهچنداول مامور گردید . و در محاصره قلعه دولتابان و قلعه پرینده از محافظت مورچال و چپقلش با گروه مخالف لوازم جانشپاری بظهور آورد - و سال هشتم بنوشته پدر خود (که بنابر کشتن بهیم نراین زمیندار چورا گته ۵۵ از حضور متوهم شده بود) راه وطن پیش گرفت - خاندوزان موبه دار برهان پور باستماع خبر فرار او با جمعی بتعاقب او شتافت - و چند کس را بخاک هلاک انداخت - او زخمی شده براه غیر متعارف طی مسافت نهوده بپدر ملحق شد - و پس از وصول افواج پادشاهی همراہ پدر عرمه پیمای دادی فرار گردیده بتفصیل (که در احوال چهار سنگه مرقوم شده) مطابق سنه (۱۰۴۴) هزار و چهل و چهار هجری بقتل رسید در جن سال پسر او هنگام تعاقب اسیر افواج پادشاهی گشته *

• جان نثار خان •

جنیری قدیمی کمال الدین حسین نام - از نیکو خدمتگذاران ایام پادشاهزادگی شاهزاده شاعرجهان است - و سرآمد بندگان مزاجدان و فدویان جانفشان بود - چون بنارسی مشرف فیلخانه جهانگیری (که در سرعت سیر از مسیر فلک هم گوی سبقت می برد) بشازۀ یمین الدوله بمجرد فوت جهانگیر پادشاه ببال استعجال پرواز نمود و از کوهستان کشمیر در عرض بیست و رز نوزدهم (بیع الاول^(۲)) سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت هجری بهجنیر دکن رسید و خبر

(باب الجیم) [۵۲۸] (مائرا الامرا)

(۲) ارتکال جنم مکانی ازین دار فانی بعالم جاودانی رسانید از آنجا
(که عزم صاحبقران ثانی در مهمات سلطنت و جهانبانی درنگ
و اهمال بر نمی تافت) سه روز بمراسم عزا پرداخته بیست و سیوم
منازه مذکور براه گجرات متوجه دارالخلافه آگره گردید - و جان نثار
نخان را با فرمان محتوی بر انواع لطف و عنایم و بحال داشتن
منصب و جایگزین و صوبه داری دکن بدستور سابق نزد خانجهان
لودی روانه براهان پور فرمود - تا او را بمواطف شاهانه مستمال
ساخته بر سرانتر ضمیرش (که نامافی و بی اخلاصی او مظنون بل
مجزوم بود) آگهی یابد - چون بخت و دولت از او (میده بود پس
از وصول فرمان جواب داد که سرش بباد داد - و خان مذکور را
بی عوفداشت (خصمت کرد - مشار الیه در احمد آباد بسعادت
ملازمت رسیده در روز جلوس بمنصب دوهزاری ذات هزار سوار
(۳) و مرحمت علم و نقاره و انعام فیل و پانزده هزار (درپیه نقد کام دل
افزودخت - و در سال سیوم از انتقال دیانم خان دست بیاضی
(۴) بقلعه داری احمد نگر اختصاص گرفت - و بعطای چهل هزار درپیه
برسم مدد خرج مورد مرحمت گشت - و در سال چهارم بحضور
رسیده باضافه پانصدی پانصد سوار فرق افتخار برافراخته بفوجداری
لکهی جنگل مامور گشت - و پس از آن یفوجداری سیوستان مرخص

(۲) نسخه [ج] دار فدا (۳) نسخه [ج] علم و انعام فیل (۴) در
بعضی نسخه [دشت بیاضی (۵) نسخه [ج] اختصاص یافته بمطای .

گردید - و چون سال یازدهم قلعه قندهار مسخر ادلیای ساطنم
 شد و صوبه داران و فوجداران قرب جوار بعنوان کمک خود را بدانجا
 رسانیدند خان مذکور نیز از قلعه خود شتافته سرگرم تقدیم کارها
 شد - و بهمهراهی قالیچ خان صوبه دار قندهار در کشایش قلعه بمس
 شریک تردد گردید - و در سال دوازدهم پانصد سوار دیگر بر
 منصبش افزوده از سیوستان بهمکر رفته از تغیر یوسف محمد خان
 ببند بست آنجا پرداخت - و در همین سال رخت هستی بر بست *
 صاحب ذخیره الخوانین آردده در حکومت سیوستان بسیار
 از دختران زمینداران آنجا از قوم سیمجه و سوده خواستگاری نمود
 (۲)
 و بدان جهت نقش عمل او درست نشست - آثار تمرد و مفسده
 نماند - پس ازان (که حیات مستعار را بدرد نمود) هر یک از
 زمینداران دختر خود را از خانه او بزر و اشتلم کشیده برد - شاید
 این واقعه در بهمکر رو داده باشد - که سرحدش بسرحد سیوستان
 پیوسته - والا فوئش در حکومت سیوستان نشده - کمالایخفی - پسرش
 میرزا حفیظ الله (که بذابر قدم خانزادی مکرر در طفلی مورد عطایای
 اعلیٰ حضرت گردیده) در عهد خادمکمان بخطاب بسالمن خان چهار
 عزت افروخت - و در ایام محامره بیجاپور بخشی فوج پادشاهزاده
 محمد اعظم شاه بود - چندی بدان امر پرداخته - گویند بتجرع
 ادمان داشت - اسیر پنجه اجل گشت *

(۲) نسخه [ب] صفحه (۳) در [بعض نسخه] اسیر سر پنجه اجل *

• جان سپار خان خواجه بابا •

برادر زاده نقیب خان قزوینی سمک - در عهد جنّت مکانی خطاب جانباز خان یافته بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جالوس فردوس آشیانی بملازمت پیوسته بدعالتی منصب سابق کامیاب گردیده سال سیوم از اصل و اضافه بهایه هزار و پانصدی ششصد سوار مرتقی گشت - مدتی بفوجداری مندرسور مامور بود سال هیزدهم مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری ^(۲) پنهانخانه عدم شتافت - از فهرس ده ساله دوم شاهجهان نامه دریافت میشود - که مومنی الیه بخطاب جانسپار خان و بمنصب دو هزاری هزار سوار سر بلند گردیده - اگرچه سال این واقعه بنظر نیامده *

• جلال کاکر •

پسر دوم دلاور خان اسمت - از تعیناتیان صوبه کابل بود - تا آخر عهد جنّت مکانی بهایه هزاری ششصد سوار رسیده پس ازان (که بسپک و کشاد امور خسروی بکف قدرت فردوس آشیانی در آمد) سال اول باضافه پانصدی صد سوار خرسند گردید - و سال سیوم در هنگامه کمال الدین بن رکن الدین (رهله با سعید خان مصدر کارها شد - سال دوازدهم (که دارالسلطنت مقرر اعلام ظفر اقسام گردید) از بهر همی خلعت و خدمت فوجداری جمو از تغیر شاه قلی خان مریمهاکات برافراخت - سال سیزدهم (که سلطان مراد بخش با جمع

(۲) بتوقف در بهیره مامور گشت) او را نیز در تعیناتیان شاهزاده
برنوشتهند . سال چهاردهم بافرزنی سه صد سوار و عذایت اسب
فوازش یافته داخل کومکیان دکن شد . سال هیزدهم از اصل و اضافه
بمخصب دوهزاری هزار و پانصد سوار لوای اعتبار برافراشت . مدتها
در دکن گذرانیده سال سیم با میرزا خان منوچهر برای وصال تتمه
پیشکش ذمه کوکذا زمیندار دیوگدهه بدان موب شدافت . و پستر
حسب التماس سلطان اورنگ زیب بهادر بفوجداری و تیولداری
فصیر آباد و غبره توابع صوبه خاندیس سربلندگردید . و پس از آنکه
سکه سلطنت بنام خادمگان رونق پذیرفت سال چهارم او از اصل
و اضافه بمخصب سه هزار و دو هزار سوار و تقرر خدمت فوجداری
هوشنگ آباد مضاف صوبه مالوه جبین بخت را نورآگین ساخت *

• جمفر خان عمده الملک •

خلف الصدق صادق خان میربخشی و همشیره زاده و خویش
یمین الدوله آصف خان است . فرزانه بیگم مشهور به بی بی جیو
زوجه محترمه اوست . از مبادی نشوونما هدیه احوالش بآبیاری
مرحمت پادشاهی نصارت و طرارت بے اندازه داشت . و همواره
بحسن عقیدت و لطف خدمت منظور انظار خسروانی بود . چون
پدرش درگذشت از فرط رافت محمد اورنگ زیب بهادر را بتعزیه
فرستاد . که او را بفروزی الطاف خاقانی تسلیه بخشیده . با برادران

بشرف بساط بوس مشرف گردانند - چون بسعادت حضور فایز گردید
 بلافاصله هزاری ذات پانصد سوار بمنصب چهار هزاره دو هزار سوار
 سر برافراخت - از اینجا (که عاطفت اصلی تقریب و سبب نمیخواهد
 و عنایت دلی بهانه جو می باشد) در سال هفتم منزلش بفیض قدوم
 پادشاهانه فروغ نمود گردیده ممتاز اقران و امثال گشت - و در سال
 دهم خان مذکور جواهر و اتمشۀ نفیسه پیشکش کرد - از بنده نوازی
 متاع یک لک روپیه پذیرائی در آمده او را بمنصب پنج هزاره
 ذات و سه هزار سوار بلند آوازه کردند - و پس از آنکه روزی چند
 بذایر جهته معاتب گشته مجدداً مشمول عواطف پیکران گردید - و در
 سال نوزدهم بصوبه داری پنجاب سر برافراخت - و در آخر سال
 بیستم بخدمت جلیل القدر میر بخشی گری از تغیر خلیل الله
 خان چهاره کامیابی برافراخت - و در سال بیست و سیوم از انتقال
 مکرمت خان بصاحب صوبگی دارالخلافه شاهجهاناباد رخصت یافت
 و در سال بیست و چهارم بنظم صوبه تنهه از تغیر سعید خان مهابی
 گردید - و در سال سییم بحضور رسید - و چون خدمت والامرتبت
 وزارت از معظم خان بذایر وجهی عزل گردید در سال سی و یکم
 خان مذکور بتفویض وزارت کل و عنایت قلمدان مروضه چهاره مزید^(۲)
 اعتبار برافراخت - و پس از جنگ داراشکوه چون باغ نور منزل
 منضرب خیام عالمگیری گشت جعفر خان (که در خدمت اعلیٰ حضرت

مانده بود) با سایر بندهای پادشاهی بسعادت زمین بوس فایز شد و پس از جلوس اول (که در باغ اعز آباد واقع سواد شاهجهان آباد شد)^(۲) با مقتضای حال عزیمت پنجاب بتعاقب دارا شکوه (که تاخیر دران منافی قانون تدبیر بود) پیش نهاد همت پادشاهانه گشت - و مراتب و مراسم (که لازمه سرور آرائی سمک) بجلوس بیانی حواله شد - بعمدة السلطنة جعفر خان صوبه دار (یعنی مالوه تفویض یافت - و باضافه یک هزار سوار دو اسپه سه اسپه منصبش از اصل و اضافه شش هزار شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه قرار گرفت - و چون فاضل خان دیوان اعلی در سال ششم در کشمیر داعی حق را لبیک اجابت گفت فرمان بطلب جعفر خان ارسال یافت - او هنگام برافراختن رایات ازان گل زمین بدار الخلافه در منزل دانی پت سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری جبهه سای عتبه خلافت گشت - از کمال قدر شناسی بخدمت والای وزارت اعظم (که آن نوین اخلاص آئین را لیاقت و شایستگی آن بر وجه اوفی بود) برنواختند - چون آن زبده امرای مذبح الشان برکنار دریای جون منزل عالی دل نشین اساس گذاشته حسن انجام یافته بود - برای امتیاز و سرفرازی آن عمدة الملک خورشید اوج خلافت پرتو عاطفت عکس در سال هشتم و نهم بسر منزل او افکند - آن خان رفیع مقدار مراسم پا انداز و نیاز بجا آورده پیشکش گوان از غرائب و نوادر

بمظفر انور در آرد - و در سال سیزدهم سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد و یک در شاهجهانآباد بیماری خان مذکور داشتند و امتداد کشیده جهان گذران را بدرد نمود - خانه مکان در مرتبه درین ایام ادلا بهجت عبادت و ثابا جهت تعزیت بخانه آن عمده مخلصان تشریف فرمود - و شاهزاده محمد اعظم و محمد اکبر مامور شدند - که بخانه نامدار خان و کامگار خان پسرانش مراسم پرسیه بجا آرند - و بتسلیم و دلداری عفت مرتبت فرزانه بیگم والدۀ مومی الیها پردازند و برای هر دو کس خلعت خاصه و بوالدۀ اینها توره در خور حالتش فرستاد - پستتر شاهزاده محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحضور عاطفت ظهور آرد - هر کدام بعطای خنجر مرصع بعلاقۀ مرادید و انواع نوازش و خاطر داری و بر آردن از سوگواری بر اقران امتیاز یافتند - و باقربا و خویشان نیز خلعت ماتمی مرحمت شد *

جعفر خان در امرای متاخرین به نیک نفسی و خیر اندیشی شهره آفاق بود - و بکرائم شمائل و شرائف خصائل اتصاف داشت خوش وضعی و عالی دماغی او زبان زد خاص و عام است - گویند بهارچه سفید بیش قیمت بسیار رغبت داشت - قاضی دهار صوبۀ مالوه آنرا شنیده در ایام حکومتش نه بسیار باریک فرمایشی از سوت بسعی تمام بهم رسانیده جامه دارے چند مرتب ساخت که تهنای پنجاه روپیۀ بقماش او نمیرسید - و از راه تحفگی بعنوان نذر گذرانید - پیش طلبیده دید - چنین بچین شده گفت که

(مآثر الامراء) [۵۳۵] (باب الجیم)

بسیار گنده است - صرف توان کرد - قاضی از راه ادب عرض کرد
 که باب فرش چاندنی دانسته جرأت نموده ام - بسیار خوش شده
 حکم قطع چاندنیها نمود - و از حدت شامه و ذایقه او نیز حکایتها
 میکنند - گویند دوزی هذوانه نزد او آدرند - که در کمال شیرینی
 و شکنندگی بود - محظوظ شده گفت - به ازین خورده نشد - اما
 بوی ماهی دارد - بعد تفحص ظاهر شد که هذوانه کوکن بود - که
 دران ولایت ریزه ماهی در خاک آغشته بپالیزها میدهند *

* جان سپار خان *

پسر سیوم مختار خان سبزواری سم - میر بهادر دل نام داشت
 هنگامی (که شاهزاده محمد اردنگ زیب بهادر بعزم سلطنت قرین فتح
 و اقبال از دکن رکضت فرموده لواء عزیمت بجانب مستقر اختلافه
 افراشت) مشارالیه با برادر کلان خود میر شمس الدین مختار خان
 ملتزم کلب ظفر انتساب شاهي بود - در معارک هیجا (که آن شاه
 نصرت نصیب را با دشمنان مغرور گران سپاه اتفاق افتاد) مراسم
 جان سپاری و فدویت بتقدیم رسانید - بعد از جنگ دارا شکوه
 از اصل و اضافه بمنصب وزاری پانصد سوار مباهی گشته بخطاب
 جانشینان خانی نامور گردید - و ازان بعد بکارهای بیرونجات مامور
 شده ساحت نیکو خدمتی را باقدام همواری و حسن سلوک پیموده
 نقش دوز بهی خود را برنشاند - در سال بیست و چهارم بقلعه دارق

بنظر انور در آورد - و در سال سیزدهم سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد و یک در شاهجهانآباد بیماری خان مذکور باشنداد و امتداد کشیده جهان گذران را بدرد نمود - خانه مکان در مرتبه درین ایام ادلا بجهت عیادت و ثابا جهت تعزیت بخانه آن عمده مخلصان تشریف فرمود - و شاهزاده محمد اعظم و محمد اکبر مامور شدند - که بخانه نامدار خان و کامگار خان پسرانش مراسم پرسیه بجا آرند - و بتسلی و دلداری عفت مرتبت فرزانه بیگم والدۀ مومی الیها پردازند و برای هر دو کس خلعت خاصه و بوالدۀ اینها توره در خور حالتش فرستاد - پسر شاهزاده محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحضور عاطفت ظهور آورد - هر کدام بعطای خنجر مرصع بعلاقۀ مردارید و انواع نوازش و خاطر داری و برآوردن از سوگواری بر اقران امتیاز یافتند - و باقربا و خویشانانش نیز خلعت ماتمی مرحمت شد *

جعفر خان در امرای متأخرین به نیک نفسی و خیر اندیشی شهره آفاق بود - و بکرامت شمائل و شرائف خصائل اتصاف داشت خوش وضعی و عالی دماغی او زبان زد خاص و عام است - گویند بهارچه سفید بیش قیمت بسیار رغبت داشت - قاضی دهار موبه مالوه آنرا شنیده در ایام حکومتش نخ بسیار باریک فرمایشی از سوت بسعی تمام بهم رسانیده جامه دارے چند مرتب ساخت که تهنای پنجاه روبه بقماش او نمیرسید - و از راه تحفگی بعنوان نذر گذرانید - پیش طلبیده دید - چین بجین شده گفت که

(مائراضرا) [۵۳۵] (باب الجیم)

بسیار گنده است - ^(۲) صرف توان کرد - قاضی از راه ادب عرض کرد
که باب فرش چاندنی دانسته جرأت نموده ام - بسیار خوش شده
حکم قطع چاندنیها نمود - و از حدت شامه و ذایقه او نیز حکایتها
میکنند - گویند روزی هذرانه نزد او آوردند - که در کمال شیرینی
و شکنجگی بود - محظوظ شده گفت - به ازین خورده نشد - اما
بوی ماهی دارد - بعد تفحص ظاهر شد که هذرانه کوکن بود - که
دران ولایت ریژه ماهی در خاک آغشته پیاپیها میدهد *

• جان سپار خان •

پسر سیوم مختار خان سبزواری است - میر بهادر دل نام داشت
هنگامی (که شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر بعزم سلطنت قرین فتح
و اقبال از دکن رکضت فرموده لواء عزیمت بجانب مستقر الخلافه
افراشت) مشارالیه با برادر کلان خود میر شمس الدین مختار خان
ملتنرم رکاب ظفر انتساب شاهي بود - در معارک هیجا (که آن شاه
نصرت نصیب را با دشمنان مغرور گران سپاه اتفاق افتاد) مراسم
جان سپاری و فدویت بتقدیم رسانید - بعد از جنگ دارا شکوه
از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار مهابی گشته بخطاب
جانسپار خانی نامور گردید - و ازان بعد بکارهای بیرونجات مامور
شده ساحمت نیکو خدمتی را باقدام همواری و حسن سلوک پیموده
نقش روز بهی خود را برنشاند - در سال بیستم و چهارم بقلعه دارمی

بیدر اختصاص یافت - و بعد فتح حیدرآباد خان مذکور بفوجدار می
ظفرآباد می پرداخت - و چون موکب عالمگیری بعد بند و بخت
آن الکای نو تسخیر بمراجعت عطف عنان نموده سواد ظفرآباد
بیدر را مضرب خیام گردانید ابوالحسن والی تلنگ (که از غایت
انهماک در عیش و عشرت گاه در پانزده ساله حکومت خویش از
شهر حیدرآباد غیر از مسافت یک کروزه بمحمدنگر گامکنده سفرگزین
فشده بود - و سوار می هر روزه بر دشتوار بود) التماس گوشه نشینی نمود
و در حقیقت خلد مکان هم از اوضاع او (که منافعی مزاجش بود) ذخیره
خاطر داشت - چنانچه سالک (که بعد تسخیر بیجاپور با سکنذر
والی آنجا بمیان آمد) با ابوالحسن مرعی نشد - حتی بمواجهه هم
نطلبید - از اول روز نظر بند نگاهداشتند - لهذا خان مزبور (که
بفوجدار می بیدر میپرداخت) مامور شد - که او را بدولتآباد رساند
که تا بقیه عمر با تبعه خود بفراغت بگذراند - و پس از آن
بصاحب موپگی حیدرآباد (که مملکتی ست زر خیز و آباد خصوص
(۲)
در آن وقت که سلسله قطب شاهیه مساعی جمیله در معموری آن بکار
برده بودند) ایست بلند پایگی بر افراخت - و او بحسن عمل
و نیکو معاملگی مدتهای مدید در آن ولایت گذرانید - بعد از شایسته
خان امیرالامرا و عاقل خان خوانی کمتر صوبه دار یکدفعه این مرتبه
حکم رانی کرده باشد - در سال چهل و پنجم سنه (۱۱۱۳) یکمزار

و یکصد و سیزده هجری منزل بودی خاموشان گزید - خلف رشیدش
رستم دل خان است - که احوالش بجای خود رقم زده خامه گردید *

* جان نثار خان *

خواجه ابوالمکارم - ابتدا از ملازمان معتبر شاهزاده سلطان
محمد معظم بود - در آیامی (که سلطان محمد اکبر اسباب بغی و مواد
طغیان آماده ساخته باتفاق راجپوتان جهالت منش با فوج بسیار
عزیمت خلاف با پدر والا قدر پیش گرفت) چون دران وقت خبر
فوج سلطان کمتر بعرض پادشاه میرسید خواجه ابوالمکارم از جانب
شاهزاده بقراولی رفته با قراولان سلطان درچار شد - و بعد زد و خورد
زخم برداشته آمد - و بدین تقریب با پادشاه درشناسی حاصل نمود
و پستر بمنصب نهصدی و خطاب جان نثار خانی عز امتیاز اندوخته
در یساق رامدره همراه شاهزاده مسطور تعیین گشت - و در محاصره
ساتگانو ترددات نمایان بظهور آورده سذن بهادری را بسکته زخم اعتبار
داد - چون شاهزاده مذکور بموجب حکم ازانجا معادرت نموده برسر
ابوالحسن قطب شاه تعیین گردید از نیز بهمراهی شاهزاده نامزد
گشت - و برطبق ایامی پادشاهزاده بتسخیر گدھی سرم پرداخته
تهانه نشین ساخت - و برآمده افواج ابوالحسن را منهرم گردانید
و در محاصره دیورش گلکنده چهره رادمردی بگلگونه زخم بیاراست

(۲) در [بعضی نسخه] با قراولان رفته (۳) در [چند نسخه] ساپگانو (۴)

یا گدھی و بیرم باشد *

و سال سي و سبوم عالمگیری بعطای خنجر با دسته و ساز يشم
برنواخته به آلبیه غنیم لثیم دستوري یافت - و در سال دیگر بعنایت
خلعت و فیل از اقران تفوق جست - چون مکرر مصدر آردنات نمایان
گردیده بود پادشاه بدو نازش میفرمود - پستتر (که با سنتا کهوز پوره
در موضع کرناتک مقابله صورت بست) از بدمدنی تقدیر شکست بر
فوج پادشاهی افتاد - خان مزبور زخمی شده جان بدر برد - پس ازان
بفوجداری و قلعه داری گوالیار سر برافراخته گوشه مذاعت گزید *

چون خلد مکان بکنش خرامش نمود هرچند که او از قدیمان
بهادر شاه و امیدوار ترقی بود اما اعظم شاه را قریب المسافت دیده
(۲) از بے پردگی باعظم شاه و سلطان محمد عظیم عرفداشتها نوشت
که من بارادۀ قدریت عزیمت (سیدن) بجناب دارم - اما طرف مقابل
برای بردن من فوجی تعیین نموده - هر قدر زود جمعیت و بار بردار رسد
خود را برسانم - درین ضمن (سیدن) بهادر شاه باکبر آباد معام نموده
جریده خود را نزد بهادر شاه رسانید - ازانجا (که پادشاه را پیشتر
مظنون آن بود که جان نثار خان با چهار پنچ هزار سوار پیش محمد
(۳) عظیم (سیده باشد) این معنی خلاف مرضی شد - و بعد مقتول گردیدن
محمد اعظم شاه چون آثار ندامت از لوحه جبین او لایح گردید
پس از توقف بملازمت پیوست - و از اصل و اضافه بمنصب چهار
هزاری دو هزار سوار و عطای نقاره کوس ترقی بلند آرازه ساخت

پس از آنکه خلد منزل بسیرگاه جنت شذافات خان مزبور (رز جنگ
 بنا فرخ سیر پادشاه در میمنه جهاندار شاه بود . پستور ملازمک فرخ سیر
 دریافت . چون حسین علی خان ناظم دکن بتعلقه رسیده با غنیم
 بقرار چهارم حصه مال و ده رویه سو صد دینسمه‌گی طرح صلح افکند
 و این معنی موافق مزاج سلطانی نیامد جان‌نثار خان (که مزاج گرفته
 و صحبت دیده و با عبدالله خان سید میان برادر خوانده بود) در
 سال ششم جاوس بصوبه داروغ برهان‌پور رخصت پذیرفت . که
 حسین علی خان را حرف معقول فهمانیده برای راست خواهد آورد
 پس از وصول بگذر اکبرپور حسین علی خان بعد دریافت احوال او
 (که جمعیتی با خود ندارند) فوج فرستاده پیش خود بنخجسته بنیان
 طلبداشت . هرچند بظاهر جوشش بسیار از فرستادن طعام هرروزه
 و تعظیم و احترام نمود و در مختصات عمو صاحب میگفت اما در
 دخیل ساختن در برهان‌پور توقف بعمل آورد . و پس از انقضای
 فصل ربیع بدین شرط دخیل ساخت که داراب خان پسر کلان خود را
 ببرهان‌پور فرستد . و خود همراه وی باشد . چون حسین علی
 خان عزیمت دارالخلافه نمود از آنجا (که از خان مزبور خاطر جمعی
 نداشت . و مردم برهان‌پور از داراب خان استغاثه هم نمودند)
 بجای او سیف الدین علی خان را مأمور ساخته خان مزبور را همراه
 گرفت . بعد از آن مآل کلرش معلوم نشد . دو پسر داشت . یکی داراب
 خان . و دومین کامیاب خان . هر دو در جنگ عالم علی خان همراه

(باب الحجیم) [۴۰] (متأثر الامرا)

نظام للملك آصف جاه بودند - دومین در زد و خورد زخمی گردید
و اولین (که داماد خانجهان بهادر کولکاش عالمگیری بود ^(۲)) و صبیح
چاننثار خان که خواهرری باشد در عقد اعتماد الدوله قمرالدین
خان) بخطاب پدر مخاطب شده در عهد فردرس آرامگاه بفوجداری
سرکار کره جهان آباد مضاف آله آباد مامور گردید - و هفت سال
درانجا مانده در سال چهاردهم جلوس بر دست بهگونت سنگه
زمیندار آنجا مقتول گردید *

* چورامن جات *

جات قوم سحت فتنه سرشت گران جان و فساد پیشه سنگین دل
اگرچه بعنوان کشاورزی در سوزمین پنه تیام دارند و باحداث مواطن ^(۳)
معموره و گذهیهایی رضیه پرداخته اند اما همواره از حوالی اکبرآباد
تا حدود صوبه دهلی بقطاع الطریق و هزنی گذرانند - مکرر
فوجداران پادشاهی دست خوش استیلای آن سرتابان گشته نقد جان
برافشاندند - چنانچه در عهد اعلی حضرت مرشد قلی خان ترکمان
فوجدار متهم و مهابن و کامان بهازی ^(۴) در اثنای تاخت بر یک از
مواضع مستحکم آن مرزو بوم برسیدن تفنگ جهان را پدرد نمود
بارها آن اشقیا نیز بدستبرد فوج پادشاهی مالشے بسزا یافته جان
و ناموس خود را بباد فنا داده اند - و باز بعد چنده یک ازان قوم

(۲) نسخه [ب] عالمگیری ص ۳) نسخه [ب] پنه (۴) در [بعضی

نسخه [کامان بهاری] *

دستم تمدد از آستین فساد بر آورده بتاخت و تاراج شوارع علم
 بیباکی برافراشته بریاست و سرخی آن فرقه ضاله نامیده شهرت برافروزد
 در زمان عالمگیری کوکلا جات نامی بخیره سوری و شورش انگیزی
 رعب افزای اطراف و جوانب گردید . و قصبه سعید آباد را (۲) که
 نزدیک متهرا ست) بآتش نهب و غارت سوخت . عبدالنبي خان
 فوجدار مشهور آنجا در سال دوازدهم بر موضع سوره (که مسکن
 آن بیدادگران بود) تاخته بسیاری را به نیستی سرا فرستاد . در انانی
 جنگ تیر بندرق بمقتلش رسیده درجه پیمای شهادت گردید
 خلد مکان از جانب مستقر الخلافه اعلام فیروزی افراخته حسن علی خان
 بهادر را بفوجداری متهرا سرافراز ساخته با فوج جرار و توپخانه
 آتشبار کسپیل فرمود . آن خان کار طلب بحسن سعی و دلادری آن
 مطرود را با سنجی مفسد بهمراهی از اسیر نموده بحضور فرستاد
 بهرمان جلال پادشاهی بندبند آن در واجب القتل جدا جدا گردید
 پسر و دختران بد اختر جهمت تربیت حواله جواهرخان ناظر شد
 دختر در حباله نکاح شاه قلی چيله بیش منصب روشناس درآمد
 و پسرش فاضل نام حافظ شد . که نزد خلد مکان حفظ دیگره
 آنچنان قابل اعتماد نبود *

چون (ایات پادشاهی بتسخیر قلاع دکن ظلال افکن آندیار گردید
 این طایفه مفتن قابو طلب از سستیهای عمل حکام (که قدره

(باب الجیم) [۵۴۲] (مآثر الامرا)

سر بگربان آرامش فرو برده پا بدامن کم آزاری پیچیده بودند (۲)
 یکسر سلسله انقیان گسیخته . بهوای تسلط طوفان بلا انگیزند
 و بسرکردگی (اچه) نامی مطرود بسیاری از پرگانات را بضبط تعدی
 در آورده در از دمار قوافل و متروکین بر آوردند - ناموس عمدها
 رسوائی اسبیری و بے حرمتی کشید - و آبروی بهادران بخاک مذلت
 و خواری چکید - صوبه دازان از دست آن شوخ چشم خط به بینی
 کشیدند - ناچار شاهزاده بیدار بخت و خانجهان بهادر ظفرچنگ
 از دکن تعیین یافته کوشش و کشش فراوان بکار رفت - و مبالغ خطیر
 بخرج آمد - پانزدهم رمضان سال سی و دوم آن شقی حربی بزخم
 بندوق جهنم مقر گردید - و آن نواحی از فساد شقاوت نهاد او پاک
 شد - سرش بحضور رسید - و پس ازان در سال سی و سه شازدهم
 جمادی الاول سنه (۱۱۵۰) یک هزار و یکصد هجری باهتمام شاهزاده
 جوان بخت گذهی سن سنخی (که مسکن آن پیغوله گزین ادبار بود)
 از دست کفار نکبت آثار (که پیروان آن دلالت شعار بودند) مذبذب
 گشت - مع هذا قاع و جمع این گروه صورت نبست - و استیصال واقعی
 بر روی کار نیامد - مدام دان و بیداد این گروه بد فرجام پادشاه
 اسلام می رسید - در سال سی و نهم مهین دور خلافت بهادر شاه بمالش
 و تعریک آنها مامور شد - و پس ازان چو رامن بغبار انگیزی هنگامه
 مستخیز علم کشیده طالع حرام نوشگی طرفه امدادش نمود - چون

(۲) در [اکثر نسخه] بدعوی تسلط (۳) در [بعض نسخه] سن سنخی *

شاه عالم و محمد اعظم شاه بجنگ و بیکار بهم پیوستند آن بدسگال
حشری از حرامی و دزد فراهم آورده هوالی فئدین بامیدن غارت
جانب مغلوبه منتشر و قطره زن بود - همین (که صورت شکست
احد الفریقین در آئینه شهودش منطبع گشت) دست و بازوی تالان
برکشاده مال صامت و ناطق لشکریان در (بود - و بر خزانه و جواهر
نیز دستبرد ها نموده آنچه پیشینیان او بعمری نیندخته بودند در
طرفه العین بدست آورد - در آن هنگام (که خلد منزل بعد از معارفت دکن
باجمیر به تنبیه کروی نکوهیده خو نهضت پیمائی فرمود) چون مرور
موکب پادشاهی از نزدیکی مساکن آنها اتفاق افتاد آن مآل اندیش
از تقبیل پایه سریر خلافت مصیر ابواب حفاظت بر روی حال و مآل
خود کشود - و داغ تمرن را از چهره احوال خویش زدود - و بهمراهی
محمد امین خان چین بهادر (که بطریق منقلا بر سر سگهان تعیین
یافته بود) مامور گشت - پس ازان با عمدة الماک خاخانان (که کزو را
در لوهگده متصل کوه برقی میان جبال دشوار گذار محاصره نمود)
دامن جهد بکمر پرستاری بسته لوازم تردد بظهور آورد - پستر بوقوع
انقلاب سلطنت و طریان وهن بحال فرمان رانی در زاد بوم خویش
بشیوه مالفه پرداخته بیش از پیش بر تمرن و سرکشی افزود - بتاخت
و تاراج رنگ نایمزی تا فنانی دار الخلافه ریخت - بعهد فرخ سیر

(۲) در [بعضی نسخه] بر خزانه جواهر نیز (۳) نسخه [ب] سگهان

(۴) نسخه [ب] کوه برقی میان *

(باب الحیم) [۴۴] (مآثر الامرا)

راجه دهیراج جیسنگه سوانی برسرش لشکر کشید - و سید خانجهان
 خالوی قطب الملک با فوج شایسته از حضور بکودک شتافت - آن
 مطرود در قلعهٔ تھون^(۲) متحصن گردید - چون بعد محاصرهٔ یک ساله
 و آذینشهای ستروک عرصهٔ تردد بران حیلہ گر تڭگ گشت دست
 انابت بدامن توسل قطب الملک کرده استدعای عفو جرائم و التماس
 سرفرازی از منصب به تقبل و تعهد پیشکش نمود - و با آنکه^(۳)
 خلافت مرتبت راضی بدان نبود برغم آن راجه اصوار ورزیده ادرا
 طلب داشت - و نزد خود جا داد - ناچار پادشاه یکبار باکراه حکم
 ملازمتش فرمود - و دیگر ببار یابی مجاز نگشت - اما بمیدامن
 التفات سید عبدالله خان بمنصب عمده سرفرازی یافته از حضیض
 دھرنی باوج امارت برآمد - او هم سلسلۂ اتحاد و یک جہتی سادات
 بارہ بخود استحکام داده خویش را از عقیدت کیشان جانفشان
 وامی نمود - و دران وقت (که امیر الامرا خاقان زمان را برداشته
 بعزم دکن روانه گشت - و قطب الملک بدار الخلافه شتافت) او در
 سلک همراهان امیر الامرا انتظام یافت - و پس از کشته شدن آن
 سردار شہامت آثار مذاقانه در لشکر پادشاهی روزی چند گذرانید
 میخواست که بباروت خانۂ پادشاهی آتش درزند - یا گوان توپخانه را^(۴)
 پیش انداخته ببرد - از هوشیاری عملہ و بندوبست میر آتش میسر

(۲) در [بعضی نسخه] تھون (۳) در [بعضی نسخه] سرفرازی منصب (۴)

لیامند . چون قطب الملک بازاده رزم فریفت رشید آن تبه کار چنگه
 قطار شتر و سه زنجیر فیل از اردوی پادشاهی قزاقی کرده باز
 دیوشخت - و در جنگ دستبرد عظیم به بهیر و بنگاه پادشاهی نموده
 و چون کنار آب را مردم او هر تصرف داشتند آشفته و بیگانه را
 نمیگذاشتند که حلق تشنه خود را بدم آله رسانند - و هر که پی آب
 میفرست خانه اش بآب میفرستید - و مردم (که کنار آب جمنا بر تل
 ریگه جمع شده بودند) یک قام دشت خوش تاراج او گشتند - حتی
 که دفتر مدارت هم بفارقت رفت - و از زیاده سویی جنگ کنان بچانه
 رسید که خسرو آفاق خود کمان بدست گرفته دو سه تیر بچانه پاد
 انداخت - تنگچیان خامه بردار بتوالی شلک برگردانیدند - و چون
 آثار شکست معاینه نمود در حوالی اودو براه دهلی سایر و دایو
 گردیده بر هریمت یافتگان راه گریز بست - و بهر که دستش رسیده
 آنچه باقی مانده بود را کشید - و پس از آنکه رسن زندگیش بکشاکش
 اجل گسسته گشت متحکم سنگه و غیره پسرانش بقلعهای مستحکم
 هنگامه آرا شدند - و بآتش بیداد و ستم تر و خشک سوختند - سفادت
 خان برهان الملک ناظم اکبر آباد با آن همه جلالت و جسامت و قوت
 کار طلبی مالش آنها نصب العین همت نموده معامی جمیله بکار
 برد - لیکن تیغ او نبرید - و برزور بازویش خار بن فسان بزرگنده نشد
 خاقان زمان راجه دهیراج را با امرای حضور و کوپخانه پز شز و شور^(۲)

وخصمت فرمود - راجه نخستین بجنکلی بری پرداخته باتفاق مبارزان مغولیه و افغان در سه قلعه را گرد گرفت - و در فرمتی کمتر از دو ماه که بآریزهی و شبخون بسیار از طرفین پچانستانی و جانفشانی نیک نامی (دوختند) کار بر محصوران تنگتر ساختی - درین اثنا بدن سنگه نامی یکی از بدلی اعمام آنها بمغازمت و مخلصیت وطن جدا شده بواجه پیوسته - و در کشایش گدھی رهنمائیها کرد و آنها یکباره ازین بیم و ترس استقلال باختمند - و بداروت خانه خود آتش داده بدر زدند - گدھی هم بتصرف در آمد - اما از خزائن (که شهره آفاق بود) نشانی نیافتند - چون زمیندارانی آنجا بصوابدید راجه بدین سنگه مقرر شد محکم سنگه هم ایلی برگزیده بوسیله مظفرخان برادر خاندوران بحضور آمده تک و دو بسیار نمود - بجائی نرسید از آن وقت بدنا و مکانش دیک اشتها یافتی - تا الان پا از دایره اطاعت و انقیاد بیرون نگذاشته - و اظهار نوکری می نماید - چنانچه در سنه (۱۱۵۰) یک هزار و یکصد و پنجاهم (که آصف جاه بهادر از پیشگاه سلطنت و جهانمائی بگوشمال حاجی زاد (خصمت یافت) یکی از خویشان خود با فوجی شایسته همراهِ کون - از مردم ار در جنگ بهوپال مالوه تردد دلیرانه بر روی کار آمد - اگرچه پیاسداری منصب و نام نوکری پادشاهی رویه قدیم خود دزدی و دهنی گذاشتند اما تسلط بجائی رسانیده اند که از پنج گروهی دارالخلافه تا چهارم بخش موبه آگره هم برسم زمینداري و هم بعنوان جاگیرداري و هم بطریق

(مائوالعمر) [۵۴۶] (باب الحیم)

(۲)
اجاره متصرف اند - دست بچداشته به قیود ازان میدهند - و چه محابا
از مترودین راه داری خاطر خواه میگیرند - هیچکس بفریاد نمیرسد
سبحان الله موبدان ازان همه ننگ بد عملی بر خود نمی پسندیدند
کار سلطنت هندوستان بکجا انجامید *

چون بدن سنگه (اواخر عهد فردوس آرامگاه بمقر اصلی شتافت
بسرش سورجمل قدم بر رساده نیاگان گذاشته استقلال کلی بهم رسانید
و مترودانه بضبط محالات نواحی همت گماشته محالات خالصه
و جاگیر مردم همه متصرف شد - از بلد شاهجهان آباد تا بهدار (۳)
و از محالات متعلقه کچهواها تا گذار گنگ (که آن طرف متعلق
بروهمها بود) هیچکس را نگذاشته اکثر برگذات میان در آب و در
سده (۱۱۷۴) هزار و یکصد و هفتاد و چهار هجری قلعه اکبرآباد هم
بقبضه اقتدار در آرد - و در ایامی (که خسرو زمان شاه عالم بانتضای
وقت در نواح موبه بهار و آله آباد تشریف داشت) بدست آرد
مخالفت بر محالات سرحد کینه نجیب خان بدل گرفته فوج
برو کشید - و متصل شاهجهان آباد تلافی فریقین دست داد - هر چند
با خان مزبور جمعیت کم بود اما نخوت و خرد یبندی از کار خود
کرده ناگاه از راه خاک هلاک انداخت - تفصیل این اجمال آنکه
نام برده با معدود برای ملاحظه مردم خود (که بگرد گرفتن
نجیب خان تعیین بودند) برآمده مثل بمثل میگردید - (درین ضمن

(۲) در [بعضی نسخه] و همانا (۳) نسخه [ب] بهدور *

(باب الحاء) [۵۴۸] (مؤثر الامرا)

جماعه دايه از همراهيان جان مزبور (که او را هيشناخت) با مد جران
برادرش خود قابخته کارش تمام گردانيد - پس از جواهر سنگيه پسرش
بجای پدر متمکن شده پاداده تدارک فوجی بر شاه جهان آباد برد
و چندی هنگامه داشت - آخر بواسطه ملهار راد مرسته پای صلح
میان آميد - و در سنه (۳) پاداده آنیر بدسلوکی آغاز نموده جنگ
مقابله پرداخت - و شکست یافت - پس از برادرانش بجای اسلاف
بودند - ميرزا نجف خان بهادر چيره دستي نموده اينها را از بين
و بيخ برکنيد - يك از اولاد اينها برقليله متصرف است *

* حرف الحاء *

* حاجي محمد خان مسقاني *

نوکر عمده بيرام خان بود - و خان با وی همواره طريقه مصاحبت
و مشورت مصروف ميداشت - چنانچه در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت
و يك جمع از مفتنان از جانب بيرام خان (که بحکومت فندهار
مي پرداخت) سخنان غير واقع بجهت آشياني رسانيدند - پادشاه
از کابل متوجه آن حدود شد - و پس از وصول بدان ديار يقين کرد که
آنچه گفته اند در حق او از مدق پرگو ندارد - بعد انقضای زمستان

(۲) در [بعضی نسخه] نانوام رسانيد (۳) نسخه [ب] و چند روز هنگامه

داشت (۴) در [جميع نسخها] بيانی است *

قندهار را بدو مستقیم و مسام داشته نوای معارفت برافراخت - اما
 بنابر احتیاط حاجی محمد را (که همواره مردم ازو گمان فتنه اندرزی
 داشتند) همراه گرفت - و پس از فتح هندوستان بوسیله پیرام خان
 بخطاب خانی و مراتب علیه ترقی و تصاعد نمود - و در سال اول
 اکبری (که پادشاه از عرصه جالندهر بحسب استیصال هیمو دهلوی رویه
 نهضت فرمود) خضر خواجه خان را با حاجی محمد خان سیستانی
 و دیگر امرا به مدافعه سیکندر شاه سور و انتظام موبه پندجاب رخصت
 لاهور نمود - چون شکست تردی بیگ خان در حوالی دهلوی سرمایه
 آشوب روزگار گردید ملا عبدالله مخدوم الملک (که گریزد بظاهر خود را
 از نصیریان پادشاهی را نموده در باطن با افغانان سره داشت)
 بسکندر سور مقدمات نوشته انجوائی برآمدن از کوه سوالک نمود - خواجه
 خضر خان حراست شهر بحاجی محمد خان سیستانی گذاشته خود
 بدفع او برآمد - چون بحاجی بد اخلاصی ملا یقین شد او را بقین
 و شکنجه پاداش نموده نیمه تن او را در زمین کرده بعضی از زوهای او
 (که گور کرده دست بخل بود) از زمین برآورد - و در سال سیوم سنه
 (۹۶۶) نهضت و شش هجری مزاج خانخانان از ملا
 پیر محمد شورانی (که به نیابت او وکیل السلطنت بود) منحرف شد
 اسباب امارت ازو گرفته بقلعه بیانه فرستاد - و منصب وکالت بحاجی
 محمد خان تفویض نمود - در هنگامی (که مزاج عرش آشیانی از پیرام
 خان انحراف پذیرفته بتقویب شکار از آگره برآمده بداد الملک

دهلي سايه گستر گزيده) اول بيرام خان (كه تخير مزاج پادشاهي نسبت بخود ميشديد) وقع نمي نهاد - و چون آخر يقين او شد (كه واقعي عرش آشياني اودا از نظر انداخته) دست بدامن تدبير زده حاجي محمد خان را با ديگر امرا بحضور فرستاد - و لوازم فروتني و نياز مندي بانواع تقصير و معذرت پيغام داد - چون حاجي بدرگاه رسيد طبع پادشاهي بر آشفته ديده مصلحت خود را از جواب بيرون دانست - و رخصت نيز نيافت - پس ازان (كه بيرام خان دست بدامن استيمان زده از كوه سواك برآمد و شرف ملازمت دريافته بسفر حجاز مرخص گرديد) عرش آشياني حاجي محمد خان سيستاني را با ترسون محمد خان همراه داد - كه بدرقه شده تا اقصای ممالك محروسه از مسالك مخوفه بسلامت گذرانند *

گويند روزی در اثنای راه بيرام خان بحاجي گفت - كه مرا مخالفت هيچكس آنقدر كوفت نكرد كه بيوفائی تو - اين همه حقوق قدیم را فراموش كردي - حاجي محمد خان در جواب گفت - شما با رصف آن دعوی اخلاص و افزونی تربيت جنت آشياني و آن همه مراحم و اشتقاق عرش آشياني بخي نموده شمشير كشيديد - و رو داد آنچه رو داد - من اگر ترك محبت شما كرده باشم چه دور باشد بيرام خان خجالت كشيده هيچ نگفت - حاجي محمد خان تا حدون ناگور رسانيده بحضور مراجعت نمود - و ازان باز هميشه در ركاب پادشاهي بوده در معارك همچا كارهای مرد آزما بتقديم رسانيده

(مافراامرا) [۵۵۱] (باب الحا)

بمنصب سه هزارى اختصاص يافت - و در سال دوازدهم هنگام نهضت
 الموبه پادشاهى بتسخير چيتور^(۲) از قلعه گاکرون (که سرحد ولايت
 مالوه اسمع) بدفع پسران سلطان محمد مرزا (که از سرکار سنبهل گريخته
 دران موبه گرد فتنه برانگيخته بودند) بهمراهى شهاب الدين احمد
 خان تعين گشته در سرکار ماند و جاگير يافت - و در سال بيستم كمى
 بنگاله گشته در جنگ داود خان كرزاني (که تذبذب بمبانى همت
 اكثرى راه يافته بود) بخانخانان منعم خان همپائى و زبده زخمها
 برداشت - و چون خانخانان در شهر گور (که در سواف ايام دارالملک
 بنگاله بود) طرح آبادي نموده رنگ سکونت رخصت عاليه از رضيع^(۳)
 و شريف بعلى سميت هواى آنجا گام سپر و مر عدم گرديد - حاجي
 محمد خان نيز دران جوشش فنا در سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد
 و سيوم رخت زندگي بر بست *

• حسين خان تگويه •

خواهر زاده و داماد مهدي قاسم خان است - در عنفوان حال
 عنوان نامه احوالش بطغراى رفاقت و نوكرى محمد بيرام خان
 خانخانان پيرايش داشت - چون سال دوم عرش آشياني پس از فتح
 قلعه مانگوت در دارالسلطنه لهور بتوقف چهار ماه و چهارده روز^(۴)
 نسق مهمات آن موبه فرموده در ماه صفر سنه (۹۶۵) نهصد و شصت

(۲) نسخه [ج] بيت پور (۴) در [اكثر نسخه] آباهاي طرح نموده (۳)
 نسخه [ج] بتوقف چهارده روز •

و پنج اقامتگاه بنحائب دهلې برافراشتند حسين خان بهراسى
و حکومت لاهور چهره امتياز برافروختند - (۱) در ايام حکم رانې
خود هلدزى طويل اللعيه را مهلمان پنهان شده تعظيم نمود - پس ازان
دفعه ساخت - که هلدزى بجامه خون نردنگ بدوش عيارى بدوزده
و آن بکسر اول پارچه باشد زن - که چهره آن بجهت امتياز بر دوش
خود دوزند - و آنرا بهلدی تکوي ميگفتند - لهذا بتکويه شهرت يافت
در هلاکامه (که مزاج پادشاهي از پيرام خان متعظرت شد - و هلدزى فوج
از جدا شده در قصبه چاهچاه ^(۳) برکات خلعت انتساب پيوستدند) غير از
حسين خان تکويه و شاه تلي خان متعظرت از معتبران رفاقت کيش ديگرى
با وى نماده - و پس از بوهم زدگى دولت آن امير پستانديده شدم
در سلطنت ملتزمان شده سلطنت دوامد - و در سال يازدهم (که
مهدى قاسم خان از حکومت گداه دل برداشته از راه دکن بهحجاز
ميشتافت) حسين خان بنشايست قدرى راه پيموده برگشته چون
بقصبه سچواسى مالوه رسيد غوغاى ميرزاىان باغيه برخاست - ناچار
بقصبه مذکور باتفاق مقرب خان (که تبولدار آنجا بود) تخصصه جست
بعد ازان (که مقرب خان همت باي داده دست باجه گرديد) حسين
خان بدر آمده ابراهيم حسين ميرزا را ديد - هرچند او تکليف رفاقت
کرد قبول ننمود - سال دوازدهم هلاکامه (که غرض آشياني بقصد

(۲) نسخه [ج] عبارتي (۳) نسخه [ب] چهره (۴) در [بعضى نسخه]

سواس (۵) نسخه [ب] دست پاچه .

استیصال خانزمان شیببانی متوجه بود (شرف ملازمت دریافت
 چون بازار قدردانی گرمی داشت و قهور و جلالت و خدمت گزینی
 و کار طلبی او دل نشین پادشاه گشته محفوف انواع عنایات گردید
 با آنکه سرانجام انتظام کثرت نیک نمیدانست بامید شناسائی
 پایه والای امارت بخشیده بمنصب سه هزاره برآوردند - از آنجا
 (که باد دنیا مردافکن است - و هر تنگ حوصله آنرا بر نتابد) خود را
 نتوانست نگاهداشت - در محال قبول خود دست تعدی و ستم
 برکشاد - و پا از اندازه فراتر گذاشت - چون سال نوزدهم الوبه سلطانی
 بعزیمت شرقی دیار بآهتزاز آمد او را روز ادبار ازان خدمت متقاعد
 ساخت - روز عوش آشیانی مستفسر احوال او گردید - که درین پورش
 چرا حاضر نگشت - بعرض رسید که سودائے بر مزاج یابس او استیلا
 یافته بتاخت زیرستان و تاراج رعایا روزگار میگذراند - چون مهمه
 در میان بود کسی به تنبیه او تعیین نشد - بضبط جاگیر متذبه ساختند
 پس از فتح پتنه و حاجی پور هنگام معادرت رایات پادشاهی بآگره
 آن درمانده طبیعت سودائی خویش در عرض راه بارو رسیده بار
 مجرا نیافت - از دیوانگیها خیر باد اسباب دنیا گفته قلندری برگزید
 عاطفت پادشاهی بتازگی او را برنواخته تیره از ترکش خاصه
 بدو عنایت شد - که باعثضاد آن جاگیر خود را (که بخالصه شریفه
 اختصاص یافته) در تصرف آرد - و بسرانجام سپاه هم ت گمارد - چون
 بدین تقریب از حضور خصم یافت از تیرگی و آشفتگی مزاج همان

شیدو ناستوده را برگرفته در غارت و تاراج آن نواحی دست جرأت دراز
 ساخت - تا روزی غارت کندان بصوب بسنت پور (که از سرکار کمایون ^(۲))
 است - و صیت معدن و معموری آن ملک در جوهر هوشمندگی او اختلال
 انداخته بود) شتافت - از اینجا (که جبین مآل بدکاران بقشقه نکال
 نقش پذیر است) آن رشته گسل تدبیر در آن سرزمین جنگ بے نزک
 کرده شکست یافت - و زخمی تیر بندوق برگشت ^(۳) - پیش ازین مکافات
 بدفع شورش او صادق خان از حضور نامزد شده بود - اگرچه بواسطه
 زخم کاری از بدمستی قدری بهوش آمده لیکن از آرازی سطوت این
 فوج هشیار تر گشت - و ادبش بد گوهر از گرد او پراگنده شدند
 بمعی هوا خواهان مصلحت چنان دید که از حدود گدازه مکتیسر ^(۴)
 بکشتی درآمده خود را پیش منعم خان خانخانان رساند - شاید
 که بوسیله آن سپه سالار جرأت او بطیلسان مسامحت پوشیده آید
 نیز دستان عرصه آگاهی در حوالی قصبه بارهه رسیده بدست آوردند
 و حسب الحکم باگرا در منزل او نگاهداشتند - همین سال سنه (۹۸۳)
 نهمصد و هشتاد و سه بهمان زخم جانکاه درگذشت - پسرش یوسف
 خان در عهد جنگ مکانی در جرگه امرا انتظام داشت *

* حیدر محمد خان آخمة بیگی *

از قدیمان همایون پادشاه است - در سفر عراق (که باقتضای

(۲) نسخه [ج] کمایون - و در [بعضی جا] کمایون آمده (۳) نسخه [ج]

تیر و بندوق برگشت (۴) نسخه [۱] مکتیسر *

(مآثر الامراء) [۵۵۵] (باب الحاء)

تقدیر آن پادشاه والا تندر را ناگزیر پیش آمد) بالتزام رکاب سلطانی
مشمول عاطفت والا بود - در شکست جنگ بلغ (که اسپ سواری
همایون پادشاه بزخم تیر افتاد) او اسپ خود را پیشکش نموده سرمایه
مفاخرت اندوخت - و هنگامی [که موکب همایونی برای اطفای فتله
میرزا کامران ^(۱) از کابل راه هزیمت سپرده بامید موهوم در افغانستان
بذاکامی بسر میبرد] نهضت فرموده بسرخ آب رسید] او با اکثری از
یکهائی عقیدت مناش بخدمت هراوی معزز گردیده پیشتر از لشکر
فبروزی بر لب سیاه آب ^(۲) (که مابین سرخ آب و گندمک واقع است)
منزل گزیده بود - میرزا کامران طاقت جنگ صف در خون ندیده بود
شبخون آورد - او پای ثبات افشوده مردانه کارزار نمود - و زخمهای
نمایان برداشته جای خود را نگذاشت - و در سفر قندهار و یورش
هندوستان فتراک دولت سلطانی را از دست نداد - پس از آنکه
شاهد مقصود جلوه گر شد خان مذکور بحکومت بیانه سرفرازی یافته
چهارم کامیابی افروخت - و پس از وصول بدان حدود چون غازی خان
سور پدر ابراهیم خان دران حصار متحصن گردیده خیالات موهوم
در سر داشت حیدر محمد خان عهد و موثیق در میان آورد - و چون
غازی خان از قلعه برآمد بطمع اموال شکست عهد نموده بتیغ
بے انصافی او را از هم گذرانید - وقوع این قعم بدعهدی خلاف مزاج
معدلت سرشت جانت آشیانی گردید - بر زبان حق ترجمان گذشت

که او دیگر کمر نخواهد بست - گویند تا فوت او همان قسم که پادشاه فرموده بود بسر برد - پس از جاوس اکبری در هنگامهٔ هیمو بقال بتردی بیگ خان پیوسته سرداری دست چپ بدو تعلق گرفت و پس از شکست او بموکب عرش آشیانی خود را رسانیده بهمراهی علی قلی خان شیبانی جهت سزا دادن هیمو دستوری یافت - بعد ازان (که فتح نصیب اولیای دولت گردید) بتقریب بکابل رفت و چون پس از بدخل شدن بیرام خان منعم خان حسب الطلب احرام عتبهٔ خلافت بست او را برای اعانت پسر خود غنی خان (که جهت تمشیت مهمات کابل بجای خود نصب کرده بود) در انجا گذاشت - و پس از آنکه از کوتاهٔ حوصلگیها صحبت فیما بین هر دو کوک نشد بر طبق عرض منعم خان فرمان طلب بنام خان مذکور صدور یافت - و سال هشتم (که منعم خان خانخانان به بندوبست کابل مرخص گردید) هیدر محمد خان نیز بهمراهی او تعیین شد و پس از آنکه منعم خان شکست یافته بعتبهٔ خلافت پیوسته او نیز رسیده بتعمیقاتی منعم خان میگذرانید - در سال هفدهم بهمراهی خان کلان عرف میر محمد خان (که برسم منقلا بجانب گجرات نامزد شده بود) شرف ازخاص پذیرفت - پیاپی در هزار و پانصدی رسیده بود - میرزا قلی برادر او در رقتی (که همایون پادشاه متوجه تسخیر بدخشان شد - و میرزا سلیمان بجنگ پیش آمد) تردد نمایان بتقدیم رسانید - و در جنگی (که میرزا کامران عزیمت ملاقات ظاهر

ساخته دغا نمود) زخمی شده از اسب جدا گردید - و پسرش دوسم محمد مردانه چپقلش نموده بکار آمد - و در عهد اکبري سال نوزدهم جلوس هر دو بهمراهی منعم خان خانانان جهمت تسخیر بنگاله تعیین گردیده در چهارنهی جغت آباد عرف گور (که در سوابق ایام دارالملک بود - و پستری ویران شده آب و هوای آنجا سمیت حاصل نموده عالمی غرم هستی را بباد فذا داد) این دربار نیز مطابق سده (۹۸۳) نهمد و هشتاد و سه هجری سفرگزین ملک نیستی شدند *

• حاجی یوسف خان •

ابتدا در رفاعت میرزا کامران بوده در عهد عرش آشیدانی سال درازدهم جلوس همراه قبا خان جهمت معاونت میرزا یوسف خان (که در قنوج متحصن بود - و علی قای خان دران نواحی غبار فتنه برداشته) تعیین گردید - و سال هفدهم بعد تسخیر گجرات با اتفاق خانعالم جهمت گوشمال ابراهیم حسین میرزا دستوری یافت و چون حکم پادشاه برای برگردانیدن افواج صادر شد مشارالیه نیز (۲) در جنگ سرمال خود را برکاب ظفر نصاب ملحق ساخته در سال نوزدهم بمک خانانان منعم خان رخصت بنگاله یافت - و در جنگ گوخار مصدر ترددات پسندیده گشت - سال بیستم در شهر گور بنگاله (که به بدھوایی معروف است) در ایامی (که خانانان منعم خان چهارنی در آنجا نمود - و صورت ربائی بهم رسید - و اکثر امرا

بعدم خانه شتافت) او نیز مطابق سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه
هجری داعی حق را لبیک گفت - از امرای پانصدی ست *

* حکیم مسیح الدین ابوالفتح *

پسر مولانا عبدالرزاق گیلانی ست - که در حکمت نظر و تاله
بینش فراوان داشت - و سالها مدارت آوایم بدو مفوض بود - چون
گیلان در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و چهار بدست فرمانروای ایران
شاه طهماسب صفوی درآمد و خان احمد والی آنجا از معامله نشناسی
بزدان افتاد مولانا از حقیقت اندوژی و راست کیشی در شکنجه
و بند قالب تهی ساخت - حکیم با دو برادر خود حکیم همام و حکیم
فور الدین (که هر یک بحدوث طبع و حدت فهم در علوم رسمی و کمالات
عربی ممتاز زمان بودند) از وطن دوری گزیده بار غربت بدیار
هند کشود - و سال بیستم بملازمت عرش آشیانی سعادت اندوخته
هر سه برادر بمنصب درخور سرفرازی یافتند *

چون حکیم ابوالفتح شایستگی دیگر داشت و بهزاج روزگار آشنا
و بانقض زمانه شناسا بود در پیشگاه خلافت ترقی نموده سال بیست
و چهارم بصدارت و امینۃ منوبه بنگاه تعیین گردید - پس ازان (که امرای
فتنه سرشت بنگ و بهار اتفاق نموده مظفر خان ناظم آنجا را از میان
برداشتند) حکیم و بسیاری از دولت خواهان پادشاهی بقید افتادند
او (زری قابو دیده خود را از فراز قلعه انداخت - و بدشوار روی
و آبله پائی بمانه رسیده اجرام حضور بست - چون باستان بوس

فایز شد بر قرب و اعتدالش افزوده بر اقربان و امتثال خود رجحان گرفت
 اگرچه در منصب از هزاری فراتر نرفت اما در رتبه از پایه وزارت
 و وکالت درگذشت - چون سال سیم راجه بیربر بکمک زمین خان کوکه
 (که بمالش الوس یوسف زئی مامور بود) دستوری یافت حکیم را
 نیز بسرداری فوج جداگانه کمکی ساختند - لیکن اینها حساب
 یکدیگر برنداشته اتفاق فرو هشتند - و از دو دومی و خود را فی کار
 بجای رسید که راجه دران شورش گاه فروشد - حکیم دکوکتاش بغوادان
 خستگی ازان آشوب برآمده بحضور رسیدند - چندی معاذب ماند
 در سال سی و چهارم سنه (۹۹۷) نهصد و نود و هفت هنگامی (که
 انتهای اولیه پادشاهی از کشمیر بکابل اتفاق افتاد) در مضافات
 دمتور باجل طبعی در گذشت - حسب الحکم خواجه شمس الدین
 خوانی بحسن ابدال برده درگنبدی (که خواجه بنا کرده بود) بخاک
 سپرد - چون پیش ازین سانحه روزی چند علامه امیر عضد الدوله
 شیرازی هم فوت کرده بود حرفی سارچی این تاریخ یافته * * بیت *

* امسال دو علامه ز عالم رفتند *

* رفتند موخر و مقدم رفتند *

* تا هر دو موافقت نکردند بهم *

۹۹۷

* تاریخ نشد که هر دو باهم رفتند *

عرش آشیانی (که عزایت مغرط بحال او داشت) هم بعیادت سایه
 عاطفت انداخته پرسش نمود - و هم پس از فوتش قرین تأسف

و اندوه گشته و تمت نزول بحسن ابدال بفاتحه تدریج (رج از فرمود
حکیم دتیقه شناس هوشیار مغز بیدار دل عالی فطرت بود - فیضی
در مریئه او گوید *

* بیعت *

* تقریرش از حقائق تقدیر ترجمه *

* تدبیرش از مآثر^(۲) اقبال ترجمان *

در مهم سازی خلایق خود را معاف نداشتی - و هرچه ازو ظهور یافت
به میزان خرد سنجیده نمودی - کریم الصفات و محسن زمان و کمالات
یگانه روزگار بود - و ممدوح شعرای وقت است - خصوص ملا عرفی
شیرازی - که اکثر قصائد غرا در مدح او گفته - این قطعه یکی از
قصیده او است *

* قطعه *

* آسمان گفت ندانم که حلول از چه نکرد *

* صورتش پیشتر از صورت عالم بمحل *

* زانکه چون روز ارادت ز افق سر برزد *

* مبدوم دولت او زاد و شبانگاه ازل *

* زمین سخن جوهر فعال برآشفقت و بگفت *

* کای تنگ بهر^(۳) ز فهم (صد) عام و عمل *

* بیم آن بود ز خاصیت یکذائی او *

* که هیولا نه پذیرد صور مستقبل *

و برادرش حکیم نورالدین قرایی تخلص که فاضل سخن طراز بود

(۲) در [ابرنامه] دفاتر اقبال (۳) نسخه [ب] رصد و علم و عمل •

(مائراامرا) [۵۹۱] (باب الهاء)

و شعر را خوب میگفت - ازوست *

* چه تهمت بر اجل بندم ز چشمت خورده ام تیره *

* که آنم می کشد گر بعد صد سال دگر میروم *

شگرف شورش فر گرفت - حسب الحکم اکبری به بنگاله رفته بود
تربی ناکرده درگذشت - مقوله اوست - که اظهار همت نزد دیگر
اظهار طمع است - ملازم بازاری نگاهداشتن خود را بدخو کردن است
بر هر که اعتمادی کنی معتمد است - او حکیم ابوالفتح را همه دنیا
گفته - و حکیم همام را مرد آخرت شمرده - و خود را از هر دو
بر کفاره داشته - احوال حکیم همام جدا تحریر پذیرفته - و برادر دیگر
نیز حکیم لطف الله نام ^(۲) (که از ایران رسیده بود) بوساطت حکیم
ابوالفتح در سلک ملازمان پادشاهی انتظام یافته بمنصب در صدد
سرفراز گردید - و زود رخت هستی برپاست - و پسرش حکیم فتح الله
صاحب حیثیت و قابلیت بود - چون جنم مکانی بدو بے التفات بود
روزه دیانت خان لنگ اورا بذاتخواهی مذسوب ساخته عرض
نمود - که در ائذای بغی سلطان خسرو بمن میگفت - که صلاح وقت
آنست که ولایت پنجاب را باز داده این مبحث را کوتاه سازند
فتح الله منکر شد - طرفین رجوع بمباهله کردند - هنوز پانزده روز
نگذشته بود - که سوگند دروغ کار خود کرد - چه با نور الدین پسر عم
آصف خان جعفر (که با سلطان خسرو قرار داده بود که بوقت قابو

(۲) نسخه [ج] نام از ایران رسیده بوساطت *

از قید برآوردده بسلطنت بردارد) متفق و همدستان گشت - اتفاقا
در سال دوم هنگام مراجعت از کابل بلاهور این راز سرپخته پادشاه
رسید - و پس از پژوهش نورالدین با دیگر رفقا بیاسا رسید - و حکیم
فتح الله را تشهیر کرده و از دانه خرسوار منزل بمنزل می آوردند
بعد ازان مکمل گردید *

* حکیم عین الملک شیرازی *

در علم رتبه عالی داشت - و صاحب اخلاق حمیده بود - نسپش
از جانب مادر بمحقق درانی منتهی میشود - از ابتدا ساز صحبت او
با عرش آشیانی کوک گردیده در بزم و رزم شریک صحبت بود
در سال نهم جلوس اردا با منشور لازم الاتباع پیش چنگیز خان (که
در احمد آباد سر بزرگی برداشته بود) فرستادند - او با پیشکش
خان مزبور برگردیده در آگره دولت یار یافت - و سال هفدهم (که
دلاسا نامه بنام اعتماد خان گجراتی برد) اردا با اتفاق میو ابو تراب
بملازمیت آورد - و سال نوزدهم (که پادشاه متوجه دیار شرقی شده) او
از ملتزمان رکاب بود - بستر جهنم رهنمایی عادل خان بیجاپوری
بدکن تعیین گردیده سال بیست و دوم بحضرت آمده شرف بار انداخت
پس ازان بفوجداری حدرد سنبل مامور شده سال بیست و ششم
(که عرب بهادر و نیابت خان و شاهد افه با جمع از ناسپاسان غبار
(۴))

(۲) نسخه [ب] سر خود سری (۳) نسخه [ب] نسلی نامه (۴) در
[ب] نسخه [دیانت خان]

شورش در حدود مذکور برانگیختند) نامبرده قاعهٔ بریلی را مستحکم ساخته بجمع جاگیر داران آن طرف کوشید - هرچند آنها به بیم و امید خواستند که حکیم را همدستان سازند نه پذیرفت - و بحسن تدبیر در مجمع آنها خلل انداخت - تا آنکه نیابت خان بفوج پادشاهی بدوست - حکیم باتفاق دیگر جاگیرداران گرد و پیش جویای پیکار شده غنیم را غبار آلود داشت هزیمت ساخت - و در همین سال بصدارت صوبهٔ بنگاله ممتاز گردید - سال سی و یکم بدخشیکری صوبهٔ آگرهٔ چهارهٔ اعتبار برافروخت - پستمر همراه خان اعظم بهم دکن رفت - چون خان مذکور برگشته هندیه جاگیر او را تغیر داده بود بے طلب سال سی و پنجم بحضور آمد - لهذا بار نیابت - و بعد دریافت کیفیت پرورانی کورنش دادند - و ببحال پرگنهٔ مذکور نوازش پذیرفته بعد چندهٔ مرخص گردید - و سال چهارم مطابق سنه (۱۰۰۳) یکهزار و سه هجری بعدم آبان شتافت - شعر میگفت

و درائی تخلص میکرد - این بیت ازوست *

* بیت *

* در شب زلف سیاهش خواب مرگم در زبون *

* بوالعجب خواب پریشانی که تعبیرش نداشت *

بمنصب پانهدی رسیده *

* حکیم همام *

برادر حکیم ابوالفتح گیلانی سن - همایون نام داشته - چون عیلازمت عمرش آشیانی استمعاد یافت بنابر پاس ادب دل بهمایون تلی

مخاطب گردیده پس ازان بحکیم همام ناموري اندوخت - در
خط هناسي و شعر فهمي يگانه روزگار بود - و بدانش طبعي و پزشکی
لخته آشنا - پارسا گوهر شگفته پيشاني شيوا زبان ندیم مذش - اگرچه
بمنصب ششصدی و خدمت بکاول بيگي اختصاص داشت اما در
مصاحبت و قرب پادشاهي پايه بلندتر مي افراخت - در سال سي
و یکم چون کار آگاهي و اخلاص مندی او ذهن نشين عرش آشياني
شده بود به پيغام گذاري و خوشوري نزد عبدالله خان والي توران
رخصت يافت - و ميران صدر جهان مفتي را برای پرسش سانکه
ناگزير پدرش سکندر خان (که سه سال شده بود رخت هستي بسته)
همراهش دادند - و از فرط عنايت در حق حکيم اين فقره در نامه
مقوم گردید - که افادت و حکمت پناه زبده مقربان هوا خواه عمد
محرمان کار آگاه حکيم همام را (که مخلص راست گفتار و مرد
درست کردار است) و از ابتدای ملازمت ملازم بساط قرب بوده دري
اورا بهايچ وجه تجويز نکرده بوديم (برسم رسالت فرستاديم - چون
در ملازمت ما اورا آن نسبت متحقق است که مدعیات را بيواسطه
بموتف عرض ميوسانند اگر در مجلس شريف ايشان همين اسلوب
مرعي باشد گویا فيما بين مکالمه بيواسطه خواهد بود - و در غيبت او
عرش آشياني مکرر فرمود - که تا حکيم همام رفته خوردني لذت ندارد
و بحکيم ابوالفتح گفت - که بخاطر نرسد که در عالم برادري شما از
جدائي او بيشتر از ما دل نگراني داشته باشيد - مثل حکيم همام کجا

پیدا میشود - در سال سی و چهارم هنگام معارفت از کابل در منزل باریک آب حکیم همام از توران دیار رسید - یکماه از فوت حکیم ابوالفتح گذشته بود - بعد از ملازمت عرش آشیانی در غمگساری او بدین کلام دلنواز تسلی بخش گردید - که ترا یک برادر بود - از عالم رفت و مارا ده *

* بیعت *

* از حساب دو چشم یک تن کم *

* و ز شمار خرد هزاران بیش *

در سال چهارم سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار هجری بتب دق در دو ماه پیمانه زندگی حکیم همام ابریز گشت - دو پسر داشته - اول حکیم حاذق احوالش بزیان قلم ادا خواهد شد - دوم حکیم خوشحال - در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزاری امتیاز یافته بخشعی دکن گردید - مهابت خان در صوبه داری خود بسیار تفقد احوالش میکرد *

(۲)

* حسن بیگ خان بدخشی شیخ همزی *

از بابریان این سلطنت بوده سپاهی نقش و کار طلبیها داشت چون در سال سی و چهارم عرش آشیانی پس از فراغ سیر کشمیر بعزیمت زابلستان از ولایت پکلی (که ولایت سمت سی و پنج کرده طول و بیست و پنج عرض پیوسته بغربی کشمیر) میگذشت سلطان حسین خان پکلی وال از نواد قارلوق (که صاحبقران وقت مراجعت بتوران چنده ازان قوم را بداسبانی این ملک گذاشته بود) ادراک

شرف ملات نموده بعد چند روز فرار گزید - پادشاه آن ولایت را باقطاع حسن بیگ داده او را بمالش آن بومی رخصت فرمود - حسن بیگ بشاهمت و پردای چیره دستیها نموده آن الکا را بدست آورد و چون در سال سی و پنجم بحضور (سید پکهلی وال باز سراز گریبان شورش و فساد برآورد - و از خام کاری خود را سلطان نصیرالدین نام نهاده پکهلی را از مردم حسن بیگ برگرفت - حسن بیگ مجددا با فوج حضور تعیین گشته سزای شایسته در گذارش گذاشت - و در سال چهل و ششم در ولایت بنگش نیکو پوستاریها بتقدیم رسانیده بمنصب دوهزار و پانصدی سر برافراخت - و در اواخر عهد اکبری دهتاس در جاگیر یافته بحفاظت کابل مامور شد - و در سال اول جهانگیری طلب حضور گشته چون بمتهرا (سید سلطان خسرو (که شب یکشنبه بیستم دی الحجه سنه ۱۰۱۴ هـ) و چهارده هجری از ارک آگوه فرار نموده) دوچار او شد - حسن بیگ (که از جانب جنت مکانی مطمئن نبود و ازین طلب استشمام رایحه بے عنایتی می نمود - و در اصل هم سرشت بدخشیان بشورش و فتنه مجبول است) بغصون و تملق سلطان خسرو از راه رفته قرار بهمراهی داد - و با سه صد جوان بدخشی رفیق طریق ضلالت او گردید - خسرو در مخاطبات خان بابا گفته مدار و اختیار خود را بتهضه اقتدار او سپرد *

و چون در کنار آب بیاه خسرو با جمعی (که فراهم آورده بود)

در مقابل فوج پادشاهی پای ادبار افشوده بافدک زد و خورده
 شکست یافت و بحال تباہ با حسن بیگ و عبدالرحیم دیوان لاهور
 (که بدر پیوسته و خطاب ملک انور یافته بود) اراده دشت ناکامی
 گشت اکثر افغانان (که رفاعت از اختیار کرده بودند) برفتن دیار شرقیه
 ترغیب نمودند - حسن بیگ گفت - این کنکاش غلط است - شما را
 بجانب کابل باید شتافت - چه از اسپ و آدم دران ولایت کمی
 نیست - هرکرا کابل باشد هر قدر نوکر خواهد سامان می تواند شد
 فردوس مکانی و جنت آشیانی بیادری کابل فتح هندوستان کرده اند
 معینا ایشان خزانه نداشته اند - من چهار لک درپیه در دهکاس دارم
 پیشکش میکنم - و بمجرد رسیدن آن حدود درازده هزار سوار کار آمدنی
 فراهم می آرم - اگر پادشاه از پی شتابزد جنگ را آماده ایم - و اگر
 آن ملک را از زانی دارند چندان روزگار در ساخته منتظر فرصت
 خواهیم بود - چون سلطان ناما قیامت اندیش ادبار مزد عیان کارها
 بدست او داده بود بصوابدید او راهی شد - از قضا بر ساحل دریای
 چناب اسیر سرینجه مکافات گردید - در انوقت موکب جنت مکانی
 در باغ میرزا کامران واقع سواد لاهور نزل داشت - سیوم صفر سنه (۱۰۱۵)
 هزار و پانزده هجری خسرو را دست بسته و زنجیر بپا بتورج چنگیزی
 بحضور آوردند - حسن بیگ و عبدالرحیم را بر جانب راست
 و چپ ایستاده کرده خسرو در میان می لرزید - و میگریست - حسن
 بیگ بگمان نفع موهم بر رزه گوئی و ژانخائی در آمد - چون غرض او

ظاهر گشت بحرف زدن نگذاشته حکم شد . که خسرو را مسلسل و محبوس نگاهدارند - و حسن بیگ را در پوست گاو و عبدالرحیم را در پوست خر کشیده و ازونه بر دراز گوش نشانده تشهیر نمایند چون پوست گاو زود تر از پوست خر خشک شد او بیش از چهار پاس زنده نماند - و دومین بعد یک شبانه روز چون زندگی داشت بشفا عبت باریابان از غضب سلطانی (که نمونه قهر الهی سم) رهائی یافت - و بجهت عبرت و سیاست از در باغ کامران تا در قلعه ارک دو ربه دارها نصب گشته جمعی را (که با خسرو طریق مرافقت پیموده بودند) مصلوب ساختند - و روز دیگر (که پادشاه داخل لاهور میشد) فرمود - خسرو را بر فیل نشانده از میان دارها گذرانند . و از دو طرف آواز نمایند - که مقربان شما و اهل خدمات شما مجبور میکنند * نعوذ بالله من سوء الخاتمة والعاقبة * پسر حسن بیگ اسفندیار خان در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزار و پانصدی (رسیده) (۲) سال شانزدهم در گذشت *

* حکیم علی کیلانی *

در فزون و علوم خصوص در طب و ریاضی مهارت تام داشت - و از حذاق اطباءی وقت بود - گویند در کمال پریشانی و افلاس روز ولایت بهند وارد گردید - و بدستپاری بخت مسعود در سلک ملازمان عرش آشیانی منظم گشت - (روزی بحکم آن پادشاه عالی جاه بنابر

امتحان چند تارودک بول مریض و صمیم و گاو و گور یکدفعه آورده بحکیم نمودند - او همه را از روی قیاس مطابق واقع بیان کرد - از انوقت برتبه و اعتبارش افزوده بدولت قرب و مصاحبت پادشاهی اختصاص گرفت - و صاحب ثروت و مکنز گشته سر همسری و مسارات با عمدها می افراشت - پس ازان از پیشگاه خلافت بوخشوری بیجاپور مامور شد - علی عادل شاه والی آنجا استقبال نموده باعزاز فرادان بشهر در آورده سامان نفائس آندیار نموده میخواست حکیم را درانه سازد - که ناگهان در سنه (۹۸۸) نهصد و هشتاد و هشت ساغر زندگیش لبریز آمد - اگرچه صاحب فروخته آورده (که حکیم عالی کیلانی با پیشکشهای شایسته پیشترها روانه شده - درینوقت حکم عین الملک شیرازی بسفارت آمده بود - که بسبب راجعه ناگزیر بدرون تحف و هدایا برگشته رفت) اما نزد مولف این اوراق تحریر علامی شیخ ابوالفضل در امثال این قضایا مطابق تر بواقع می نماید *

چون ساذحه تزل علی عادل شاه خانی از غرابت نیسم بر لوده^(۲) بیان مرتسم میگردد - که او رشید تر و باذل ترین آن طبقه اسمت با وصف عدل و احسان همواره دامن عفت آلوده داشته - و آخرها بمیلان ماده دربان افراط نموده بکوشش فرادان دو خواجه سرای را (که کمال صفائی داشتند) از ملک برید مرزبان بیدر طلب داشت چون مطلوب نزدیک رسید از بے آزر می و فرومایگی پذیرفته شده

(۲) در [اکثر نسخه] از غرائب نیست *

فرخواستگده ظلمت آمدن با یک که کلان تر بود دست ناسزاخواهش
 دراز نمود - آن پارساگوهر از پاک دامنی و ناموس دوستی تن در داده
 بدشنه (که از در بیزی با خویش نهان داشته بود) کار او بانجام
 رسانید - عجیب تر آنکه مولانا محمد رضای مشهیدی رضائی تخلص
 تاریخ این واقعه * * شاه جهان شد شهید * * یافته *

القصة حکیم علی در سال سی و نهم شکر ف حوضه بر ساخته که
 راه از درون آن بکاشانه میرفت - و شکفت آنکه آب ازین برکه
 بدانجا در نمیشد - مردم فرورنده براه پژوهی فراوان رنج برده
 و بسیاری آزار یافته از نیمه راه برگردیده - عرش آشیانی بتماشای آن
 خرامش فرموده خود آهنگ درآمد فرا پیش گرفت - در کنج حوض
 سرے بآب فرو برده در سه زینہ پایان رفته بدان خانه درآمد
 بسیار بتکلف آراسته - در غایت روشنی جای ده درازده کس است
 فرش خواب درخت پوشش مهیا - و حاضرئ طعام موجود - چند جلد
 کتاب در طائها گذاشته - هوا نمی گذاشت که یک قطره آب اندردن
 در آید - و چون پادشاه لختی درنگ فرمود غریب حالتی بر مردم بیرون
 رو آورد - تا سال چهارم حکیم بمنصب هفتصدی رسیده بود - و لاجهای
 دست بسته او موجب حیرت عالمیان میشد - آخرها (که بعرض آشیانی
 اسباب عارض شد) هر چند تدابیر بکار برد مفید نیفتاد - پادشاه
 غضب آورد باو گفت که تو پساری ولایت پیش نبود - پائاب غریب را
 این جا را کردی - ما ترا باین مرتبه رسانیدم - تا روزی بکار آئی - و از

تأیید خشم ورتکه بجانب او برتافتند - حکیم چیزے از کیسه برآوردہ
 در کوزه آب انداخت - فوراً بسته شد - و عرض کرد این قسم دراهما
 موجود است - اما چه فایده که این جا اثر نمیدهد - پادشاه بمقتضای
 اضطراب و اضطراب بیماری مبالغه فرمود - که هرچه شدنی است
 خواهد شد - همین را بمن بده - چنانچه ازان در قبض و اعتقال
 در طبیعت بهم رسید - اما وجع در شکم پیچید که بقلق آورد - ناچار
 اندیزه مسهلہ بکار رفت - اطلاق زیادتی کرد - تا در گذشت *

از غرائب سوانح است تقدم سبب بیماری عرش آشیانی
 گویند گرانبار نام فیله در سرکار جنت مکانی بود - که دیگر فیله (که
 مقاومت مدمات او تواند نمود) در فیلهخانه پادشاهی نشان
 نمیدادند - مگر آبروپ نام فیل سلطان خسرو - که نیز در جنگ سرآمده
 بود - لهذا عرش آشیانی فرمود - که این هر دو کوه گران سنگ را
 با هم بجنگ اندازند *

* شعر *

* دو کوه آهنین از جای جنبید *

* زمین گفתי ز سر تا پای جنبید *

(۲)
 و زن هتن فیله از حلقه خاصه بکمک مقرر شد - یعنی هرگاه یکی از آنها
 چیرگی نماید و فیلبان نتواند نگاهداشت فیل مذکور از کمین برآمده
 کمک مغلوب کند - و آنرا طپانچه نامند - از اختراعات آن پادشاه
 است - عرش آشیانی در جهرده نشسته تماشا میکرد - و شاهزاده سلیم

و سلطان خسرو بر اسپهان سوار شده استاده بودند - که اتفاقاً فیل
گرانبار بعد زد و خورد بسیار حریف خود را زبون ساخت - خواستند
طپانچه را بکمک آرند - جمعی از مردم شاهزاده مانع آمده سنگی چند
بعجانب او انداختند - فیلبان که بحسارت پیش راند سنگی بر شقیقه اش
خورده چند قطره خون بر سینه اش چکید - باریابان حضور بآب و تاب
وا نموده مزاج پادشاهی را بشورش آوردند - عرش آشیانی به سلطان
خرم (که نزد جد بزرگوار حاضر بود) فرمود - که نزد شاه بهائی خود
رفته بگوئید - که شاه بابا میفرماید - که در حقیقت همه فیلبا
از شما ست - این بے اعتدالی چرا - شاهزاده در جواب گفت - که مرا
اصلاً آگاهی نیست - و بزود فیلبان را راضی نبوده ام - سلطان خرم گفت
اگر چنین است من رفته فیلبان را با تشبازی از هم جدا میسازم
چنانچه هر چند تدابیر بکار بود مفید نشد - تا آنکه در هفتن نیز
عاجز شده با آبروپ خود را بدریای جون انداخت - سلطان خرم
برگشته کیفیت را بعنوان ملائم بعرض رسانیده فی الجمله وحشت مزاج
فرو نشانید - درین اثنا سلطان خسرو رسیده بهروزه درائی و ژاژخانی
در آمد - و نسبت به پدر حرفهای ناشایسته معروض داشت - که نایب
غضب عرش آشیانی با شتعال آمد - و همه شب از تب بے تاب
گشته طبیعت از مرکز اعتدال انحراف تام نمود - طرف صبح
جالینوس الزمانی حکیم علی را طلبیده فرمود - که هرزه گوئی خسرو

مزاج ما را برشورانیده باین حالت انداخت - و آخر همین تب باصهال کشید - و موجب ارتحال گردید *

گویند چون در آخر بیماری حکیم علی تجوید قریز کرده بود جنت مکانی پس از جلوس معائب فرمود - که بهمین تجویدها پدرم را کشتی - و در سال سیوم سنه (۱۰۸۱) هزار و هیزده جنت مکانی هم بسیر حوض مذکور بخانه حکیم رفته بآب درآمد - و بعد از آفرج بیرون آمده حکیم را مورد عذایمت ساخت - و بمنصب دو هزاره سرفراز فرمود - حکیم بعد از چند بساط هستی در نور دید - گویند قریب شش هزار رویه هر سائله بصرف ادویه و اشربه اهل استحقاق مقرر ساخته بود - حکیم عبدالوهاب پسرش در سال پانزدهم جهانگیری بر جمعی از سادات لاهور دعوی هشتاد هزار رویه کرد - که پدر من بآنها سپرده - و خط بمهر قاضی ظاهر ساخته دو گواه در دارالعدالت گذرانده بثبوت شرعی رسانید - سادات انکار داشتند - و ممکن نبود که از عهد آن مبلغ برآیند - آصف خان بتحقیق این قضیه مامور شد - چون خاین خایف می باشد حرف آشتی با سادات در میان آورد - آصف خان بگوناگون پرسش در آمد - ناگزیر اعتراف باطل دعوی خود نمود - و بعزل منصب و جاگیر از مرتبه افتاد *

• حاکم بیگ •

داماد اعتماد الدوله جهانگیری سن - در عهد جنت مکانی

چون عشائر و ائارب اعتماد الدوله هر يكه بخاني و ترخاني (سید
 مشار اليه نیز صاحب هشتم^(۲) و طبل گشته بيلند پایۀ امارت برآمد
 زنش خدیجه بیگم بهمشیگرگی نور جهان بیگم در غایت اعزاز
 و احترام میگذرانید - تا اواخر زمان اعلیٰ حضرت در قید حیات بود
 و باعتبار یمین الدوله (که برادر کلانش بود) در توتیر و تبجیل او فوت
 و فروگذاشت واقع نشد - همواره با نعمات پادشاهی کام دل می اندوخت
 فردوس آشیانی در سال بیست و چهارم یکدفعه عطای سی هزار روپیه
 او را مورد نوازش فرمود - چون حاکم بیگم مرد مغلی خالی از فضل
 و کمال نبود بفراغت درستی و تن آسانی میخواست بخود سری
 بگذراند - جنت مکانی بیاس آن نسبت تکلیف خدمت حضور
 بار معاف فرموده بیشتر بکارهای بیرون مامور میفرمود - چندی
 حکومت متهر با مشار اليه تفویض یافت - آخر معزول شد - سببش
 این که اچهد روپ اسرم سناسیئے بود مرتاض موحد - نزدیک معموره^(۳)
 اوجین در گوشۀ صحرائی از آبادی دور پشته واقع شده - دران سوراخ
 کنده مسکن و مامن داشت - دهن سوراخ (که راه درآمد و برآمد است)
 پنج و نیم گره دراز - و سه و نیم گره پهنا پیموده شده - او دو دسمت
 خود را دراز ساخته بدرون در می آورد - آنگاه سر - بعد از آن مذل
 ماری خود را بدرون می انداخت - و وقت برآمدن نیز بهمین دستور
 حیرت افزای نظارگیان بود - نه بوریا و نه کاه - که در هوای سرد بریز

(۲) نسخه [ج] طبل و هشتم (۳) نسخه [ب] اچهد - و نسخه [ج] اچده

اندازد - و نه در زمستان آتش - و نه در تابستان باد - نیم ذراع
 پارچه کرباسی داشت - که پیش و پس خود بدان پوشیده - هر روز
 در مرتبه بدربار درآمده غسل کرده - و ظرفی از مس بجهت آب خوردن
 در دستش بوده - در تمام شهر اوجین هفت خانه برهنه (که
 صاحب زن و فرزند اند - و اعتقاد دریشی و ذاعت بآنها دارند)
 اختیار کرده - روزی یکبار بیخبر بخانه سه نفر از آن هفت نفر درآمده
 بروش گدایان می ایستاد - و آنها پنج لقمه خوردنی از آنچه برای خود
 مهیا میکردند برکف دستش می نهادند - و او بآنها ادراک لذت
 کند فرو می برد - بشرطیکه در آن خانه زن حائض نباشد - و طوطی
 و مصیبتی و ولادت واقع نشده باشد - اهل هند صاحب این مقام را
 سرب ناسی خوانند - سرتارک همه *

چون در سال یازدهم بلده ارجین مطرح رایات جهانگیری گردید
 جنت مکانی دیدنش رفته - با آنکه بمجالست مردم چندان رغب
 نبود محبت مستوفی نگاهداشت - علم بیدانت را (که مراد از علم
 تصوف باشد) خوب ورزیده - از فهم تیز و مدرکه عالی مصطلحات
 تصوف اهل اسلام را با طریق تصوف خود تطبیق داده بیان نمود
 جنت مکانی را کمال حسن اعتقاد بار بهم رسید - و او بعد چنده
 از ارجین بمتها (که از اعظم معابد هفود است) نقل نموده برکنار
 دریای جمنا بآئین خویش یزدان پرستی می نمود - جنت مکانی
 چون در سال چهاردهم نخستین بار نهضت کشمیر فرمود در آن مکن

مکرر پیش او رفته در خلوت زمان ممتد صحبت میداشت - سخن او در باطن پادشاهی اثر می نمود - تمام می بخشید - برای هر که میگفت کامیاب میگشت - چنانچه خان اعظم کوکه از امتداد حبس سلطان خسرو نگرانی بسیار داشت - ببلوجود تعصب دینداری تنها پیش او رفته در باب خلاصی خسرو بعجز التماس نمود - او حرفهای محققانه پادشاه گفته بر سر مهربانی آورد - و جرائم آن شاهزاده بعفو مقرون گشته حکم شد - که بکودنش می آمده باشد - و چنین امر دشوار بعرض آن بیغرض صورت آسانی گرفت - ازین که پادشاه وقت بار معتقدانه در خوردی (جوع خلأق بسیار شد *

با آنکه او با هیچکس کار نداشت و از شادی و غم آسوده میزیست ناگاه حاکم را یا رگ حمیت اسلام بحرکت آمد - یا هجوم مردم را محل حکومت میداشت - (دز آن بیچاره را تازیانهای بسیار زد - پادشاه ازین خبر بسیار برآشفست - هر چند بخاطر داشت بیگم تلافی بعنوان دیگر نقش نبست اما از نظر افکنده بعزل خدمت و سلب منصب و جاگیر معائب فرمود - مشارالیه در اکبرآباد منزوی گشته نزدیک نخاس آنجا بانگی بطراوت و نصارت (که رشک گلشن کشمیر بود) طرح افکنده در آنجا بمشغله علم می پرداخت - تا آنکه باجل موعود درگذشت - ^{پادشاه} میرزا نورالدهر نیز اعتنا بمنصب پادشاهی ننموده از دولت مادر و خالهای خویش (دزگاری مهیا داشت - و اوقات عمر را بکمال خوبی گذرانید *

* حکیم صدرا *

ملقب بمعین الزمان خلف حکیم فخرالدین شیرازی سنه
 که در عهد شاه طهماسب فرمان فرمای ایران بمیرزا محمد نامی
 گشته - اکثر خویش و قومش طبیب پیشه بوده اند - نسبش بکارت
 ابن کلاذه (که شرف ملازمت جناب ختمی مآب صلی الله علیه و سلم
 دریافته - و بدعای فیض انتمای آنحضرت فن طبابت و پزشکی
 در دودمان او تا روز جزا خواهد بود) میرسد - حکیم فاضل دانشمند
 نیکو اخلاق بود - در معالجهٔ مرضی^(۲) ید بیضا می نمود - علمای عصر
 قولش را معتبر و تصرفات او را در معالجات معتمد علیه و موثق به
 میدانستند - اطبای وقت بشاگردی او افتخار کرده مباحثه کتب طب
 در خدمتش می نمودند - اما چون بتوسعۀ مشرب مشهور بود شاه
 توجه کمتر بحالش میفرمود - حکیم صدرا نیز پس از تحصیل سائر
 علوم و فنون در طب مثل پدر بدانشوری و مذاق علم اشتیاق برافراخته
 در ریعان شباب سال چهل و ششم اکبری وارد هندوستان گشت
 و در عهد جهانگیر پادشاه سرآمد حکما گردیده بخطاب مسیح الزمان
 و منصب سه هزاری بانصد سوار سرفرازی یافت - بعد از جلوس
 اعلیٰ حضرت بیش از پیش مورد نوازش خسروانه شده بخدمت
 عرض مکرر (که جز بمعتمد مزاج دان نسزد) اختصاص گرفت - و در سال
 چهارم برخصت حجاز مجاز گردیده برهنمونیه هدایت و بدرقه

(۲) نسخه [ج] مرضی

تولیع ہزبارت حرمین مکرمین چہرہ سعادت نور آگین ساخت
و ہراہ بصرہ مراجعت نمودہ بہ بندر لاهری رسید - و در سال
ہشتم باستلام پیشگاہ خلافت و جہانبانی نامیہ بخت ہرافرخت
و چہل اسپ عربی (کہ در بصرہ و نواحی آن برای پیشکش خریدہ بود)
بنظر درآوردن - و بدرجہ قبول رسید - ازان جملہ در اسپ یکہ بوز
و دیگرے طرف (کہ حصن منظر و نیکوئی لون و تناسب اعضا با تیزگامی
و باد خرامی فراہم داشتند) سرآمد طوائل پادشاہی گشتہ نخستین
بپادشاہ پسند و دومین بتمام عیار موسوم گردید - و حکیم بتفویض
منصب پیشین و عطای فیل و بیست ہزار روپیہ نقد سر ہرافرختہ
بحکومت بندر مبارک سورت و ہرگانات آن دستوری یافت *

و چون حکیم در مذہب امامیہ مقتدا بود و کمال تقاروت و طہارت
داشت انجام کار از ملازم پیشگی استعفا جستہ در دارالسلطنۃ لاهور
با دل آسودہ و خاطرے شاد گوشہ انزوا برگزیدہ داد عیش میداد
اکثرے در لاهور و تابستان در خطہ کشمیر بسر میدہد - و گاہ
حسب الطلب بحضور نیز میرسید - چون در ازالۃ امراض بیگم صاحب
(کہ بجهت آتش زدگی بہم رسیدہ بود) کوشیدہ در سال ہیزدہم
باضافہ ۵۰ ہزار روپیہ بسالیانہ پنجاہ ہزار روپیہ کامیابی اندوختہ
رخصت انصراف یافت - و در سال بیست و چہارم سنہ (۱۰۶۱)
ہزار و شصت و یک در کشمیر رخت ہستی ازین جہان برہست

طبع موزون داشت - مسیح اللّٰهی تخلص می نمود - این شعر
از سن * * بیت *

* کم لذتم و قیمتم افزون ز شمار است *

* گوئی زمر پیشتر از باغ وجودم *
(۲)

گویند حکیم سه صد کنیز داشت - و هر یکی را بخدمت مقرر نموده
از صبح تا شام و از شام تا در پاس شب مستغرق کار بود - و لحظه
فرصت نمیداد - چون وجه این همه تقید و تعذیب پرسیدند گفت
زنان را تا شغل پیش نباشد خیال باطل در سر میرسانند - گویند
در وجه معیشت هم تنگ گرفته بود *

* حبش خان *

سیدی مفتاح حبشی از دیرین بندها و قدیم پرستاران نظام شاهیه
است - و دران خانواده صاحب عزت و اعتبار بود - و از دیر باز
بقلعه دارج قلعه اردگیر (که حصاره سن در کمال متانت و استواری
از سنگ و صا درج اساس یافته) می پرداخت - چون از آغاز سلطنت
صاحب قران ثانی ولایات نظام شاه پی سپر افواج پادشاهی گشته
رفته رفته همگی حصون و محالات مستخر اولیای دولت اعلی حضرت
گردید و آن سلسله یکباره انقطاع پذیرفت محمد عادل شاه بیجا پوری
برای گرفتن اسمعیل برادر زاده خود (که دران قلعه محبوس بود)
هرچند تدابیر بکار برد و سیدی مفتاح را باطائف الحیل مستمال

میگردانید سودمند نیفتاد *

این اسمعیل پسر درویش محمد است نخستین پسر ابراهیم عادل شاه و همشیره زاده محمد قلی قطب الملک - چون ابراهیم عادل شاه بدولت نام غلام کلانوتی (که در نوکری او اعتبار تمام یافته قلعه دار بیجاپور شده بود) در مرض موت وصیت نمود (که بعد از پسر دوم محمد را بسری بردارند) محمد پس از مسند نشینی درویش محمد را نابینا گردانید - زنانش اسمعیل را (که دران ایام شش هاله بود) پنهان نزد نظام شاه فرستادند - باشد که از جنگ دشمنان رهائی یابد - او از بیم آنکه (سیدن اسمعیل شهرت یابد و خاطر عادل شاه ازان انحراف گیرد نادیده پیش سیدی مفتاح فرستاد - او ده سال در زندان نگهداشت - و مشار الیه بے آنکه اظهار ایلی بعادل شاه نماید بے سر و سودار بدشتگرمی قلعه استوار سر نخوت و بزرگی می افراشت *

سال نهم در ماه محرم سنه (۱۰۴۶) هزار و چهل و ششم هجری خاندوران بهادر بمحاصره آن قلعه پرداخت - و از طرفین دست و بازوی جلالت و حماسه برکشادند - و چون نقبها بقلعه نزدیک رسید حصار نشینان را پای ثبات از دست رفت - سیدی مفتاح مضطرب گشته بخاندوران پیغام داد - که اگر مرا در سالک بندهای درگاه منخرط سازند من قلعه را می سپارم - خان مذکور چون ملتزمات ادرا قبول نمود از آرزوهای دیگر (که شایستگی

پذیرایی نداشت) در میان آوردن - و زد و خورد آغاز کرد *

گویند در ایام محاصره اکثر ما محتاج قلعگیان بصرف آمده بود
 لهذا سیدی مفتاح تدبیرے انگيخته بخاندوران اظهار اطاعت
 و نوکری نمود - و برای ملازمت روزے معین ساخت - و در اثنای
 آن دروازه های قلعه را برکشاد - تا مردم بلشکر پادشاهی آمد و شد
 نموده آنچه می بایست گرفته بقلعه آوردند - روز موعود ملاقات باز
 دروازه بسته بر سر جنگ و جدال شتافت - بهر تقدیر خاندوران
 نقیہ را (که سر پدای برج شیر حاجی کشیده بود) آتش زد - اگرچه
 چندان خلل بقواعد حصن ارک راه نیافت اما سیدی مفتاح
 از عاقبت بینی جز اطاعت چاره ندیده نزد سردار آمد - و بعد
 محاصره سه ماه و کمرے قلعه تسلیم نمود - و اسمعیل نبیره ابراهیم
 عادل شاه را که زندانی بود حواله کرد *

سیدی مفتاح از پیشگاه خلافت و جهان بینی بمنصب سه هزار
 هزار و پانصد سوار دوا سپه و اسپه و خطاب حبش خان مورد التفات
 خسروانی گشت - و به تذخوایه تیول جید سرمایہ دولت اندوخته
 همواره در کمپیان دکن انتظام داشت - و هیچگاه صوبه داران دکن
 پاس عزت و احترام ادرا فرو نگذاشتند - و او هم اگرچه بشکل و شمائل
 عجیب و غریب بود و بسیار مرطوبی داشت اما خالی از اہلیت نبود
 علما و صلحا را بسیار دوست داشتے - و خدمت کردے - و بایصال
 زر بار باب کمال و اہل استحقاق کوشیدے - و در نوکری پادشاهی

بسیار چست و چالاک بود - در سال بیست و نهم شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن او را با جمیع امرای دکنی به همراهی میرزا خان حاکم برار بر سر زمیندار دیوگده تعیین نمود - و چون شاهزاده در سال سیّم متوجه گلکنده گردید دران مهم فیض خود را رسانیده مصدر خدمات گشت - مشار الیه به بابا فیروز (که در پیشه بود در تصبّه پتھری) اعتقاد و اخلاص بسیار داشت - و اخراجات خانقاه شیخ هر سال و هر ماه سر براه می نمود - و چون بابای مذکور ازین جهان گذران بدار الجنان نقل نمود خان مذکور مقبره او دران قصبه بنا نهاده - که امروز زیارتگاه مردم است - پرگنه و کاور سرکار ناندیر دکن در جاگیر داشت - وطن قرار داده اکثر سادات عربستان را درانجا ساکن گردانیده بانواع خدمتگاری پیش می آمد و کتب بسیار قیمتی از دیار عرب طلبید - و دست بذل و کرم دراز داشت - پسرش احمد خان هم منصب عمده یافته - جوان وجیه نمایان بود - شاه عالم بهادر در هنگام صوبه داری دکن التقات بسیار بحالش میکرد - او زمینداری پرگنه مذکور خریده با جاگیر داری جمع ساخت - در عهد عالمگیری در گذشت - پسرانش منصب قلیل یافتند - دیهات پرگنه بمردم دیگر تنخواه شد - مدتی بدر تمد زده بخود سری بسر بردند - در عهد خسرو زمان عوض خان بهادر قسوره جنگ بمحاصره مسکن آنها پرداخته سیدی حسین را (که کلان تر آنها بود) گرفته مقید نمود - پسرش بحکم نظام الملک آصفچاه

(مائراامرا) [۵۸۳] (باب الحاء)

مخلصي يافته بر سر کار خود شتافت - و پس از زمينداري مذکور
تعلق باولادش دارد *

• حيات خان •

داروغه آبدار خانه و سرکرده خدمتگاران اعلى حضرت بود
بفروزي اعتمان و وفور محرميت و دوام حضور اختصاص داشت
مدتها بداروغگي دولتخانه (که جز بمعتمدان نسيانند) و داروغگي
چيلها و داروغگي خواصان مي پرداخت - غالبا اين همان حيات
خان است که در عهد جنت مکاني نيز بداروغگي آبدار خانه مامور
بود - و روز شکار شير (که از انيراي سنگدلن ترين بسيار بظهور رسيد
(۳) و پادشاهزاده شاهجهان بکومک او متوجه شده شمشير به شير
حواله نمود) او نيز بهموکابي پادشاه اختصاص داشت - سال ششم
جلوس فردوس آشياني بمنصب هشتصدي دو صد سوار رسیده
و سال پانزدهم هزاري دو صد سوار گرديده سال هيژدهم باضافه
پانصدي دو صد سوار و سال نوزدهم بافروزي پانصدي دو صد سوار
بمنصب دو هزاري شش صد سوار چهره کامراني افروخت - پستر
بداروغگي گرز برداران و منصب داران احمدي مامور شده سال بيستم
باضافه دو صد سوار و پستر بداروغگي مردم جلو و افزوني دو صد سوار
بمنصب دو هزاري هزار سوار فائز گشت - پس ازان باضافه پانصدي
ذات و سال بيست و يکم بافروزي پانصدي ديگر بمنصب سه هزاري

(۲) يا سرگروه باشد (۳) در [بعضى نسخه] آهنراي *

هزار سوار هرفوازي يافت - سال بيست و سيوم بافزايش در صد سوار
 و سال بيست و چهارم بعطای علم و پستّر باضافه سه صد سوار
 بمنصب سه هزاري هزار و پانصد سوار سربلندي اندوخت - و سال
 (۲) بيست و نهم بعنايت نقاره طبل شادمانی برنواخت - و سال سيم
 (که سنين عمرش بهفتاد (سيده بود) بنابر عروض مرض فالج
 از دولت باريابي محروم گرديد - پادشاه بآئين بنده پرزي ديهايت
 بيست لک دام از حويلی مستقر الخلافه بطريق سيورغال باو عطا
 فرموده بر منصب پسر و نبیره اش افزود - و خدمات حضور (که
 باو متعلق بود) بديگران تفويض پذيرفت - سال سي و يکم بيست
 و هفتم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و شصت و هفت هجري در باد
 مذکور بديار خاموشان منزل گزيد *

* حسام الدين خان *

ميرزا حسام الدين حسن نبیره ميرزا غياث الدين علي آصف
 خان است - پدرش نظام الدين علي نام داشته - موسى اليه مرد
 عياش بے پروا بود - و در عقوان جواني بکمال استغنا ميگذرانيد
 بنابر قرايتي (که اين سلسله را با يمين الدوله آصفجاهي ست)
 بعد جلوس اعلى حضرت سرگرم تقديم خدمات پادشاهي گشته مدتي
 در دکن بکارهای متفرق بسر برده در سال پانزدهم بمنصب هزاري

(۲) نسخه [۱] سه هزار و پانصدي هزار سوار (۳) در [بعضی نسخه]

پانصد سوار سرفروزي يافته بيشه‌يکري دکن قامت اعتبار خویش
 بر آراسم - با آنکه از ديانت و بيغرضي از آميزش مردم آزادانه
 مي‌زيست اما بر روی دانش و فهميدگي نوع حسن سلوک سرکرد که
 زبانها بتحسين گویا گشت - صوبه‌داران دکن باعزاز و احترام با او
 پيش آمدند - خاندوران نصرت جنگ واسطه ترقی او شده کارداري
 و ديانت مشار اليه را با خدمت طلبيه دل‌نشين اعلى حضرت
 ساخت - در سال هيزدهم از امل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي
 ششصد سوار و خطاب خاني سرمايه اندوز عزت و افتخار گرديد
 و در سال بيست و یکم بمنصب دو هزاري ذات هزار سوار سرفروزي
 يافته بعزل بيشه‌يکري دکن و تفويض حراست قلعه اردگير محکوم
 و مامور گشت - چون ميخواست (چنانکه در دانش و کارشناسي
 شهرت گرفته بشجاعت و مردانگي هم نام بر آرد) دران ناحيه دست
 جرأت و جسارت از آستين همت بر آورده تا سرحد گلکنده^(۲)
 بهرکش افکني و متماد گدازي قيام ورزید - و در پيشگاه سلطنت از
 متصدیکري برآمده نقش سري و سرداري نشان - و باضافه پانصدي
 پانصد سوار سربرافراخت - و در سال سيم از قلعه‌داري اردگير
 تغير شده بفوجداري تلنگانه از انتقال هادي داد خان انصاري^(۳)
 سوعزت بر افراخت *

(۲) نسخه [ج] بر کشاده (۳) در [بعضه نسخه] ديدار خان - و در

[بعضه] ديدار خان - با ديدار خان باشد *

معلوم نیست که صوبه داری برار چه وقت بخان مزبور قرار یافته
 چنانچه که در مرآت العالم نوشته که بعد نخستین جلوس خلد مکن
 چون آن شاه اقبالمند در تعاقب داراشکوه از آب بیاه گذشت
 صوبه داری برار از تغیر حسام الدین خان بصید صلاحی خان
 مخاطب باختصاصی خان مقرر گشته فوجداری سرکار بیجاگنده
 بخان مذکور مفوض گردید - سال فوتش بنظر نیامده *

مشارالیه با اشتغال دنیوی همواره اوقات را بعیش و طرب
 میگذرانید - و اصلاً بکوچه فکر و اندوه گذر نداشت ^(۲) - در فن موسیقی
 بسیار ماهر خوش معارفه بدیهه گوی سخندان بود - اگرچه بتحصیل
 علوم نپرداخته اما از کثرت مصاحبت با علما آشنائی بهر علم داشته
 که بوقت تقریر عاری نبود - حسن خط را بخط استاد رسانیده
 قطعه نویس به نظیر بود - و نهایت شیفته صید و شکار - و کثیرالاراد
 بود - پسران رشید داشت - نخستین پورش میرزا نعمت الله - که
 از سائر برادران بیشتر صاحب نام و نشان گردید - هنگام عزیمت
 مالگیری بقصد انتزاع سلطنت رفاقت گزیده - بعد نخستین جلوس
 بخطاب سهرابخانی و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 چهارصد سوار و فوجداری بالاپور برار کامیاب عزت گشته رخصت
 دکن یافت - و پیوسته بتقدیم خدمات حضور و بیرون مورد نوازش
 خمردانی بود - پسرش میرزا عاقبتی محمود سزادار خان است

(مآثر الامراء) [۵۸۶] (۲) (۳) (باب العداء)

که از فوجدارى الهند و نانکه بهراست قلعه بيدر امتياز يافته در عهد
خداد منزل ضعف بصر طاري گشته تغير شد - و در برهانپور درگذشت
مير نظام الدين علي حسام الله خان مدتها در قلعه دارى اودگير
گذرانیده در ايام بے ضبطيهاى صوبه داران با سرکشان آن ناهيه
که قوم اند موسوم به بيدر يدال هذبي (زد و خورد داشته پسران
جوان او دران آريزشها فرور شدند - پس ازو پسر خردش خطاب
يدر يافته تا حالت تحرير بقلعه دارى آنجا مي پردازد - و چون
شجاعيت و جرأت ارثي دارد با آنکه غرقه خاله مرهته بهرجانب
و هر طرف تسلط افزاست اما متمردان آن ناهيه ازو سر حساب اند
و في الجملة درين زمانه احيای نام نياگان خود ميگذارند - اين هم
از حسن نيت حسام الدين خان مرحوم است - که از مد سال افزوده
و هنوز سلسله او يا برجا است *

• حکيم حافق •

پسر حکيم همام گيلاني است - ولادت او در فتهپور سيکري بعد
عرش اشيايي واقع شده - و هنوز حديث السن بود - که پدر درگذشت
چون نياگانش همه صاحب فضل و دانش بودند او نيز اوقات خود را
بتحصيل لغت کمال متعارف صرف نموده بشعر و انشا شهرت گرفت
و با آنکه در طب آنقدر ماهر نبود بحد اقت نام برآورد - و در زمان
جهانگيري برشادت و اعتبار چهره پختوري برافروخت *

(۲) نسخه [ج] للند و نانکه (۳) نسخه [ب] مليکه •

چون سریر سلطنت بجلوس فردوس آشیانی زبیر دیگر یافت
 بمنصف هزار و پانصدی ششصد ضواری سر برافراشت - و هرحمین سال
 برسم سفارت توران رخصت یافت - که امام قلی خان والی انجا
 سلسله جذبان هدایت و وداد شده عبدالرحیم خواجه جویداری را
 بعنوان هجابت نزد جنت مکانی فرستاده بتحریر آورده بود - که شاه
 عباس صفوی زابط قدیم را مظهر نداشته قندهار را از تصرف
 اولیای دولت برآرد - لافق آنکه شاهزاده ولیعهد با لشکر گران
 و سامان در حوز بتسخیر آن معین گردد - مانیز با لشکر مارواذالزهر
 و بلخ و بدخشان بدان سمت شتافته آنچه درالتخواهی ست بتقدیم
 میورسانیم - و بعد از فتح بتسخیر خراسان پرداخته هرچه خواهند
 ازان ولایت ضمیمه ممالک متحرکه گردانیده تتمه را بما مرحمت
 فرمایند - ناگاه در اثنای این گفت و شنود قضیه ناگزیر جنت مکانی
 در نمود - خواجه در مبادعی بخاوش شاهجهانی از دارالسلطنه لاهور
 بدارالخلافه اکبرآباد آمده سعادت باز اندرخت - و در همان نزدیکی
 بدیرین مرتبه که تاشمت درگذشت - ارسال نامه دوستی و تعیین رخصت
 ازینطرف هم لازم آمد - حکیم را (که پدرش در فرمانفرمایی عرش آشیانی
 برسم سالت نزد عبداللہ خان اوزبک رفته بود) با ازبکان یک لک
 و پنجاه هزار روبیہ و نقائش هندوستان رخصت فرمودند - و پس
 از معادنت در سال چهارم خدمت عوض مکرر (که بحسن تقریر

و هزاجداني محتاج است) از تغير حکيم صديق الزمان بدو تفويض
يافتند . و پستتر بتوالي لهاها بمنصب سه هزاره پايه برتري برافراشت
و بعد ازان بفاور وجهه از منصب افتاده در اکبرآباد گوشه انزوا
برگزیده بساليانۀ بيست هزار رويه موظف گرديد . و در سال هيزدهم
بافزايش ساليانۀ از اصل و اضافه چهل هزار رويه آسودگي اندر خدمت
و سال سي و يکم سنۀ (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت بساط هستي
در پيچيد . صاحب مرآت العالم فوتش را در سنۀ (۱۰۸۰) هزار
و هشتاد نوشته *

حکيم بسيار تند مزاج با دعونمت و تبختر بود . از خويشتن بيبي
و بر خود غلطي طرفه پندار داشت . (رباعي مير اللهی همداني) که
از سخن سنجان خوش فکر است . و هنگام مراجعت حکيم از سفارت
توران در کابل بديدنش رفته نقش محبت (۲)
(سنک ندمت)
مشهور است *

* رباعي *

* دایم ز ادب سنگ و سبوتوان شد *

* در دیده اختلاط مونتوان شد *

* محبت بحکیم هانق از حکمت نیست *

* با لشکر خبط در بر نتوان شد *

هرچند طبابت را درست نوزیده بود اما نظر بر اعتبار و نامش
امرا استعلاج مینمودند . چندی در نگارش مآثر صاحبقران ثاني

قلم معاني رقم را جواني نموده - چون ديگر منشيان سخندل
 بدان کار پرداختند از دست کشيد - شعورش به مناف و درست است
 سخن سازي پيشين را طرز تازه گويان آميخته - خالي از جلالت
 نيست - ليکن از خود را به از انوري ميدانست - ديوانه در کمال
 ترين مرتب ساخته در قاب مرصع گذاشته هرگاه بمحاس مي آرد
 هرکه بتعظيم آن بر نمي خواست اگر عمده هم مي بود ناخوشي
 ميکرد - و آنرا بر رحل طلا گذاشته ميخواندند - اين بيت از
 مشهور است *

* دلم بهيچ تسلي نميشود حاذق *

* بهار ديدم و گل ديدم و خزان ديدم *

* حقيقت خان *

اسحق بيگ يزدي - ابتدا خانساماني سرکار ممتاز الزماني
 داشت - سال چهارم جلاوس فردوس آشياني چون آن عفيفه از دار
 فاني بدار باقي نقل نمود پادشاه او را (که مرد کتخدا منش
 بود) بخدمت ديواني بيگم صاحب بر نواخت - سال نهم جهمت
 تفتيش دفائن چهار سنگه باغي (که بقتل درآمده بود) با مکره مت
 خان و باقي خان چيله جانب ديذا تعين يافت - و بحسن تفحص
 اينها بيست و هشت اک رويده از چاههاي آن نواحي برآمده
 داخل سرکار پادشاهي گشت - سال دهم بمنصب هزاري مد سوار

(ماکرالامرا) [۵۹۱] (باب العشاء)

چهارم اعتبار برافروخت . و سال دوازدهم بخطاب حقیقت خان مخاطب گردیده بخصمت عرض مکرر از تغیر عاقل خان عنایم الله نامزد شد . سال سیزدهم باضافه صد و پنجاه سوار و سال شانزدهم بافزونی پانصدی و سال هیزدهم بافزایش پنجاه سوار از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی سه صد سوار ترقی پذیرفت . پس از آن پانصدی اضافه یافته از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سه صد سوار امتیاز اندوخت . که از فهرس آخر پادشاه نامه بمنصب او بشرح مرقوم مستفاد میشود . سال بیست و هشتم چون بکبر سن رسیده بود پادشاه او را از کارها بازداشته بگوشه گزینی آرامش بخشید . و سال هفتم جلوس خلد مکان مطابق سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری در حالت انزوا کذب نیستی گزید *

● حسین بیگ خان زیگ *

خواهرزاده و خویش علی مردان خان مشهور است . چون سعید خان ناظم کابل حسب اشاره علی مردان خان بقندهار پیوست رعایا و سکنه آنجا را در موافقت متروک یافت . دافعت که با افواج قزلباش در حوالی بستم بند و بستم واقعی صورت نخواهد گرفت علی مردان خان را با جمعی در ارک قندهار گذاشته سه هزار سوار او را بسرداری مشارالیه همراه گرفته با قزلباشیه عرصه نبرد آراست فوج ایران بر مردم علی مردان خان غالب آمده در مردم او تزلزل راه یافت . اما سعیدخان بر رومت خود را رسانیده مخالفان را آواره

بادیه مزیمت ساخت - موصی الیه بهمراهی علی مردان خان سعادت
 ملازمین صاحبقران ثانی دریافته باوازش خصوصانی اختصاص گرفت
 چون آثار کاردانی از وجنات احوالش ظاهر بود او را از همراهی
 خان مذکور برآورده شرف اندوز حضور ساخته بخدمت آخته بیگی
 (که جز بمخصوصان معتمد تقویض نیابد) بر نواختند - و در سال
 هیزدهم بانضمام آن خدمت توزک مقرر گشته بعنایت عصای مرمر
 و اضافه منصب تارک عزت برافراخت - و در سال بیستم و یکم
 از کلاه های حضور باز داشته بعنایت موبه داری کشمیر و خطاب
 خانی و باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و عطای علم و قیل مبلای فرموده بدانصوب دستوری
 دادند - و در سال بیستم و هشتم بخدمت فوجداری میان دیوآب
 از تغیر غضنفر خان و اهتمام عمارت مخلص یور (که ساعت تاسیس
 آن هفدهم محرم سال مذکور سنه (۱۰۹۵) هزار و شصت و پنجم
 هجری مقرر شده بود) (خدمت یافت - و در سال سی و یکم بار دیگر
 بمرحمت خدمت میرتوزکی کامیاب گردید - و در جنگ سموگده
 خان مذکور میر اهتمام توپخانه پادشاهی بود - داراشکوه توپخانه
 خود را بسرداری برقداز خان میرآتش خویش از دست راست
 و توپخانه پادشاهی را از طرف چپ در پیش صف لشکر جا داده
 هر دو در افروختن نیران جنگ و گرم ساختن هنگامه نبود پایه کمی
 از یکدیگر نپاریدند - ادبار سردار را چه علاج - پس از فرار دارا شکوه

(مائت الامرا) [۵۹۳] (باب العاء)

چون مهمات سلطنت بخدام عالمگیری باز گردید مشار الیه نیز بتقییل عتبه خلافت سربلندی یافت - در سال جلوس بفوجداری بهنگش مرخص گردیده در آخر سال دوم معزول گشت - و در سال هیزدهم بفوجداری جونپور سرفرازی یافت - و در سال نوزدهم آخر سنه (۱۰۸۶) هزار و هشتاد و ششم هجری ودیعت حیات سپرد پسرانش میرزا عطاءالله و میرزا امان مدتها در رکاب پادشاهی بوده فخرستین هفتصدی شده در گذشت - و درمین بتعیفاتی کابل تعین شده درانجا ترقی نموده بخطاب ناصر خان ناهوری اندوخت چنانچه احوالش جدا برشته تهریر درآمده *

* حسن علی خان بهادر *

عالمگیر شاهي دومین خلف آله وردی خان مشهور است - چون چهره اش در مهابت و صلابت مانا بشیر ببر بود در طفلی اردا میرزا باگه میگفتند - بقوت دست و زور بازو و در قد و قامت جوان نمایان - و از سائر برادران بامتیاز شایان بود - و همواره برضامندی و همراهی پدر گذرانیده در اواخر زمان اعلی حضرت (که شاهزاده شجاع پای بے اعتدالی پیشتر گذاشت - و آله وردی خان با پسران طوعا و کرها رفاقتش اختیار نمود) در جنگ بهادرپور بنارس [که فیما بین شجاع و سلیمان شکوه پسر کلان دارا شکوه (که از پیشگاه خلافت با بسیاری از بندهای پادشاهی بمغایله او رفته بود) اتفاق

(۲) در [بعضی نسخه] بشیر و ببر بود (۳) نسخه [ب] باعتبار *

افتاد - و شجاع شکست یافته راه بنگاله گرفت [حسن علي از پدر
 جدا شده بلشکر پادشاهي ملحق گشت - و پس از هزیمت داراشکوه
 (که طوفان تفرقه بر جمعیت سلیمان شکوه ریختند - و هر یک از
 منصبداران پادشاهي و نوکرانش ترک همراهي گزیده راه مقصود
 سرکردند) مشارالیه بواسطه راجه جیسنکه احراز سعادت آستان
 عالمگیری نموده باضافه پانصدي و افزایش سواران بمنصب هزار
 و پانصدي هزار سوار و خطاب خاني مورد انظار عاطفت شد - و در
 همین سال هنگام توجه عالمگیری بجنگ کهچوه بافزونیه پانصدي^(۲)
 و خدمت قوش بیگی عزت اندوخت - و بعد از جنگ دوم داراشکوه چون
 دارالخلافه بنزول موکب پادشاهي رونق یافت ضمیمه قوش بیگی گري
 فوجداری نواحی شاهجهان آباد از تغیر کیوتسنکه باو ناسزد گشت^(۳)
 و چون دوام التزام رکاب پادشاهي ناگزیر عهده قوش بیگی گري سم
 خان مذکور پیوسته در سفر و حضر بحسن خدمت مطرح انظار
 اعطاف خسرواني مي بود - و در سال نهم بدادوگی ملازمان جلو نیل
 اختصاص گرفت - چون آخر سال دوازدهم انتهای الویه از مستقر الخلافه^(۴)
 اتفاق افتاد خان مشارالیه از تغیر صف شکن خان بفوجداری متعرا
 و از اصل و اضافه سه هزار و پانصدي در هزار و پانصد سوار سر بلند
 گشته با فوج حضور بمایش سرتابان آن ناحیه رخصت یافت

(۲) نسخه [ب] کهچوه (۳) نسخه [ب] کبرتسنگ - و نسخه [ج]

کبرتسنگ - یا گوری سنگه باشد (۴) نسخه [۱] بمستقر الخلافه

خان مزبور در قتل و اسیر آن شور انگیزان و تاخت و تاراج موطن آنها غایت جهد و دلاوری بکار برده در انقطاع نسل و تبار و انهدام قاعهای استوار دبیقه از دقائق فرو نگذاشته دیگران را از همراهان خود و غیره بر محال زمینداری مستقل گردانید - و کوکلا جات شقی را (که علت کشته شدن عبدالنبی خان فوجدار و سبب نهب و غارت پرگنه شان آباد او شده بود) با سنگی مفسد همراهی او گرفتار ساخته بحضور فرستاد - و بقره مان پادشاهی در بادافره اعمال زشت بندد آن دو واجب القتل جدا کردند - پسر و دختر کوکلا جهت تربیت حواله جواهر خان ناظر شد - و آخر دختر در حباله نکاح شاه تلی چبله بیش منصب روشناس درآمد - و پسرش فاضل نام حافظه شد که نزد خاند مکان حفظ دیگرے آن چنان قابل اعتماد نبود و باستماع قرائت آن پادشاه (که بعد جلوس بحفظ قرآن مرفق شده) سعادت اندوز بود - خان مذکور در جایزه این حسن تودد بعطای نقاره کوس شادمانی نواخت - و پس ازان بنظم صوبه آله آباد تعیین گشته در سال بیستم بصوبه ارجی اکبر آباد امتیاز یافت - و در سال بیست و یکم ازان جا معزل شده بحضور رسید - و در سال بیست و دوم (که مرتبه اول ایات پادشاهی بجانب اجبیر افرشته شد) خان مذکور به همراهی خانجهان بهادر جهت ضبط جودهور و غیره مالک راجه جسونت متوفی معین شد - و چون سال بیست و هیوم

هوکب پادشاهی بعزم گوشمال از اجمیر باردیپور توجه نمود نوچه
گران بسرکردگی حسن علی خان به تنبیه و تعاقب رانا با سامان
شاهان و مصالح فرادران تعیین یافت - درین مهم از مشارالیه کارهای
عمده دست بسته شده - مصدر خدمات شایسته گردید - تا آنکه روز
از دره گذشته بوسه رانا تاخت آورد - و از فتوانست خود را جمع کرد
خیمه و اسباب گذاشته بدرزد - خان شهابت نشان بتخانه پیش
هویلی رانا را با یکصد و هفتاد و دو بتخانه دیگر رافع نواحی اردیپور
مسمار ساخته بحضور رسید - و بخطاب بهادر عالمگیر شاهی نامردی
اندرخت - و پس از آنکه رایات پادشاهی غلال افکن ساخت دکن گشت
حسن علی خان بهمواهی شاهزاده محمد اعظم بمحاصره ^(۲) بیدجاپور
مامور گشت - با آنکه هر روز در مورچال هنگامه دار و گیر و معرکه
زد و خورده گرم و آریزشها بافواج نواحی بی دریی بود قحط و غلای
عظیم بر لشکر رو آورد - ازین جهت در سال بیست و نهم حکم بزام
پادشاهزاده رفت - که هرگاه حال بدین منوال است دست از محاصره
باز کشند - و با افواج بحضور (که در آنوقت سواد شولاپور مضرب خیام
پادشاهی بود) بیایند - پادشاهزاده مجلس کنگاش با عدههای
آزمون کار (است) - اول حسن علی خان بهادر عالمگیر شاهی مورد
التفات گردید - که سرانجام مهم یساق موقوف بر اتفاق بندهای
پادشاهی ست - بدین مضمون حکم محکم از جناب خلافت صادر

شده - رای شما در مقدمات صلح و جنگ و شتاب و درنگ زمین
و متین است - که بدین گونه متاعب و مصائب بسیار دیده و شنیده
و کشیده اند - درین مقدمه چه اندیشیدند - خان مومنی الیه
پاسخ گذار شد - که نظر بر صلاح لشکر و رفاه عموم خلق مصاحبت
در بر خاستن است - هرگاه در مهم بلخ پادشاهزاده مراد بخش را
بنابر بواعث شتی تاب و توان استقامت نماید کام و ناکام بے حکم
اعلی حضرت دست از مبارزه برداشته راهگرای حضور شده بود
آنچه برخلق میگذرد ظاهر است - و بحضرت خود حکم رسیده - بعد
از آن دیگر عمدها مخاطب شده همگنان موافق رای خان مشار الیه
تأذیه جواب نمودند - پادشاهزاده فرمود از خود گفتید - از من
بشنوید - محمد اعظم با دو پسر و بیگم تا جان دارد ازین مهلکه نخواهد
برخاست - بعد ازین پادشاه تشریف آرند - و تجهیزات لاش فرمایند
وفقا را در بودن و رفتن اختیار است - عزم خداوندان ناموس ملک
و ملت قضای آسمان است - دیگرگون نمیگردند - و بمیان استقامت
پادشاهزاده خان فیروز جنگ با لشکرگران و رسد غله از شمار فراوان
رسیده عمر بیسر تبدیل یافت - و در همین سال صوبه دارم برار
از انتقال ایرج خان نامزد حسن عالی خان بهادر شد - چون او گرم
محاصره بیجاپور بود و تردهای پسندیده می نمود رضی الدین خان
شیخ (رضی الدین) که از اشراف بهاگاپور بهار است - و مهمات خانه

خان مذکور و افواج پادشاهی متعلقه او سرانجام میداد) به نیابت
متعین گردید *

شیخ فاضل متبکر و در مولفین فتاوی عالمگیری منخرط بود
سه رویه یومیه می یافت - چون در اکثر فزون هم دست داشت
سپاهگری و عملداری و ندیمی و از هرجا خبرداری علاوه آن بواسطه
قاضی محمد حسین جونپوری محتسب حضور کمالاتش بعرض
خلد مکان رسیده یکصدی منصب یافت - و رفته رفته بیاری طالع
و حسن سابقه باعانت و امداد حسن علی خان برتبه امارت و خانی
فائز گردید - و پیشکار همه کار سرکار خان مذکور گشته در استیصال
چانت منتهرا و مهم رانا کارهای نمایان بتقدیم رسانید - و در آغاز سال
سیم در اثنای گفتگو با سپاه کشته گردید - نظم صوبه مسطور بذیابت
خان مذکور بمحمد مومن خویش ابرج خان قرار گرفت *

و چون محامره بیجاپور بامتداد کشید همه پادشاهانه برجوشیده
هر زبان گذشت - که ما زمره سلاطین از مراتب دنیوی فائده که داریم
تحصیل نام است - خواستیم از فرزندان یکی حاصل کند - میسر نیامد
به بینم این دیوار چه طور از پیش بر نمی خیزد - از شولاپور رایات
عزیمت بدان طرف درجه پیمای تسخیر گشت - چون کارها در گرو
اقبال است بیست و یکم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت
هجری رسولپور سه کرههی بیجاپور مطرح خیام ظفر ارتسام گردید

(مآثر الامراء) [۵۹۹] (باب الحار)

و چهارم ذی القعدة سنه مزدور بیجاپور کشایش یافت - حسن عای
خان بهادر (که بیماری شدید داشت) بعد یگروز بعالم بقا شتافت
گوی شجاعت و سپه داری از اقزان می بود - در خیر خواهی خلایق
و گفتار و کردار درست ضرب المثل بود - پسرانش محمد مقیم
و خیر الله ترقی نکردند *

* حکیم الملک *

نامش میر محمد مهدی - وطنش اردستان است - سالی (که
محمد ارنک زیب بهادر از دکن عزیزم مستقر الخلافه فرمود)
او همراهی گزیده بمنصب هزاری سربلند گردید - و رفته رفته بخطاب
حکیم الملک مخاطب گشته سال یازدهم از اصل و اضافه بمنصب
دو هزاری پانصد سوار چهارم بختوری افروخت - و سال سی و هفتم
(که محمد اعظم شاه را بنابر عروض بیماری استسقا نوبت بآن رسید
که در دره آستین نزدیک بچهارده گره تنگی میکرد - و دره پایچه
پایامه یک گز و شش گره رسیده بود) حکیم الملک برای معالجه
شاهزاده مذکور دستوری یافت - بعد رسیدن پادشاهزاده بحضور
پادشاه از بس محبت پدری خیمه برای شاهزاده در کلال بار نصب
ساخته هر روز یک مرتبه دیدن پسر میرفت - و خون زیب النساء
بیگم همشیره حقیقی شاهزاده مذکور همراه شاهزاده طعام پرهیزانه
میکشوردند - و اکتفا بران داشتند - حکیم الملک که برای معالجه شاهزاده
تعیین شده بود چه در راه و چه بعد رسیدن بحضور در علاج ید بیضا

نمود - پس از آنکه شاهزاده را شفا داد باضافه هزارى ذات بپايه
چهار هزارى تصاعد پذيرفت *

صاحب مآثر عالمگيري زبانى پادشاهزاده (که پيش پدر گفت)
مى نويسد - (روزى) که شدت مرض بنهايت رسيد - و مردم مايوس
گرديده و اهمه ترکيدن بدن داشتند (ناگاه بين النوم واليقظه شخصى
نوراني نمودار شده گفت - توبه نصوح بکن - شفا خواهد شد - چنانچه
توبه بعمل آمد - و بعد رفع غفلت احتياج بول شد - و در طشت کلان
دفع گرديد - و هفت حصه از وزم بر طرف گشت - روز دوم آزاد ولي
شيخ عبدالرحمن درویش نوشتم - که جذاب مرتضوي فرموده اند
امشب توبه دادم - شفاى عاجل روزي ميشود *

* حسين خان خويشگي *

پسرکلان سلطان احمد اعظم شاهي ست - چون پدرش حسب الطلب
عالمگير پادشاه از قصبه قصور (که موطن خويشگيان است) اعازم
حضور گرديده زخم هستي بر بست - دو برادرش بايزيد خان
و پيرخان خود را بموکب پادشاهي رسانيده بمنصب سرفرازي يافتند
و او با برادر چارمين بمسکن مالوف معاودت نموده اصلا بفکر نوکوي
نيفتاد - اگرچه منصبه بنام يافته بود اما هيچگاه از وطن برنيامد - آنچه
ديگران را بعرق ريزى سعي و تلاش بدست آمده او را باضعاف
مضاعف آن در خانه نشيني ميسر بود - پيوسته بر رساده رياست
آن ناحيه اتکا داشت - و بوفور سپاه و جمعيت علم انا و لا غيري

می افراشت - بصونه داران لاهور سر حساب فرود نیارزده چیزه
 دست برداشته از تیول آنها (که داران هوالی بود) میداد - و هر چند
 خود را دیوانه وضع و سودائی مزاج را می نمود اما بکارها هشیار بود
 ادب خاندان قدسیه سیادت را کما یفغی بجا می آورد - و از احترام
 و اکرام سادات دتیقه فرو گذاشت نمیکرد - بمجنوبه مشهور بتنگ
 گرویده بود - هر چه میگفت میکرد - ابا نمی آورد - و تا نشسته
 می بود ساعت بساعت خبر میدادند - که میان صاحب بخیریت
 اند - او الحمد لله میگفت - و آن مجذوب محمد خان نام داشت
 از بتک زئی ست - ناکاه جنونه بر دماغش ریخت - و طبعش را
 بشورش آورد - مدتی زنجیر بها داشتند - آخرها محبت حسین
 خان با وی که *

* دیوانه چو دیوانه به بیزد خوشش آید *

در گرفت - و دران (بودگی و سلب احوال لخته گفتهای او پرتو
 صدق برداد - و بر اعتقاد همین خان افزون *

بتک زئی از اولاد شیخ بتک اند - که بقول جمهور پسر
 خویشگی ست - و برخه نبیره شیخ الاسلام شیخ مورد چشتی دانند
 اما باتفاق مرید و توشوریانی بتک و توشوری ست - و به پیر کمار
 زبانزد قوم است - و شوریان نام پدر او ست - که پسر خویشگی ست
 ادرا سه پسر بود - و تو و حسین و خلف - نخستین را جاذبه شوق

(۲) در [بعضی نسخه] بتک - و در [بعضی] تنک .

آلہی دامگیر رفت گردید - بطلب مرشد برآمد - و چون بہای
 صعی نشیب و فراز بسیار نورددہ بقصبہ چشت رسید بخدمت
 خواجہ مودود چشتی [کہ خواجہ معین الدین سنجری (قدس سرہ)
 بدو واسطہ بار میبرد] پیوست - چہرہ مقصود نقاب برکشود
 مدتہا بہرستاری آن بزرگوار سعادت اندرخت - و پس از تکمیل
 بمعادرت وطن مالوف مجاز گردید - اما از بعد رحلت شیخ بمواد
 خویش زر آورد - و بسیاری از مردم کوہ و جملہ خویشگیان و جمعد
 حلقہ مریدی از بگوش کشیدند - از کمال مریدانش شیخ بتک
 است - کہ عم ارست - و از ابدالان رفت بود - در حقش دعا کردہ
 کہ تا قیام قیامت از ارباب معرفت و ولایت ارلا تو خالی نباشد
 لہذا اکثرے درین قوم صاحب کمال بودند - و این شعبہ ہم
 بہ پیرزادگی مشہور *

نقل کنند کہ لباس پیر و تو سیاہ بود - چون شیخ بتک بدرجہ
 کمال مرتقی گردید آنرا بدو بخشیدہ خود بلباس سفید متلبس
 گشت - ازین است کہ بتک زبان ہر چہ سیاہ را بر خود مبارک
 دارند - بخلاف و تو زبان کہ آنها مشوم انگارند - و لوائ خویشگیہا
 کہ سیاہ و سفید می باشد اشعارے دارند بتبرک ہر دو بزرگوار *

بالجملہ حسین خان در قصبہ قصور و اطراف و جوانب آن
 کوس خود سری و خود رائی می نواخت - و بجاگیر داران عمدہ

(مآثر الامراء) [۶۰۳] (باب الحاد)

و غیر عمد آن ناحیه جز بسرتابی و گردن کشی جواب نمیگفت
قاآنکه بهادر شاه بلاهور آمده طرح اقامت افکند - و پستو پرخاش
و مغازعت شاهزادهای بمیان آمد - اصلاً بتلاش و آورد (که ناگزیر چنین
اوقات است) پا بپرون نگذاشت - و بهمان شیوه نگویند خوش
سرگرمی داشت - چون اوائل عهد فرخ سیر نظم موبه پنجاب
بعبدالصمد خان دلیر جنگ تفویض یافت او با خان مذکور وسائل
اخلاص و یکجہتی برانگیخته برای ملاقاتش بلاهور آمد - خان ناظم
فوجداری لکھی جنگل را نیز بدو مفوض فرمود - آن نا انصاف
زیاده بر خود تغذیه مواد تمرد و فساد را بیش از پیش آماده
گردانید - و چون ناظم دید (که زر لکھی جنگل را هم مثل زر تصور
بنمید - تن بحرف حسابی در نمیدهد - و حاصل غیر از ندامت
و پشیمانی نیست) قطب الدین (ره) را بر تعلقه اش تعیین نمود
با او نیز کجگرائی پیش گرفته کار شکنیها میکرد - و بدان بسند نموده
آخرها بر سرش فوج کشید و جان و مالش را دست خوش غارت
ساخت - مع هذا عبدالصمد خان چذدے بتغافل گذرانید *

چون بے اعتدالیهای او از حد در گذشت بند و بسمت آن ضلع را
نصب العین همت نمود - و با هفت هزار سوار از لاهور برآمد
و بحسین خان نوشت - که تصور و حوالی آن بتو ارزانیست - دست
تصرف از دیگر محالات کوتاه کن - منبوع نگشته با سه هزار سوار

استقبال نمود . برخه برانند که سادات صاحب مدار سلطنت او را
 بتطميع موبه دارمی لاهور تحريض بر نبرد دلیر جنگ نمودند . و جوتی
 گریزد که قطب الملک بنوشته سید حسن خان بارهه موبه دار لاهور
 (که از راه قصور رفته بر سر شیخی و خیره سری او آگهی یافته)
 بعدالحمد خان نوشک - که دسمت ازو بر ندارد - و زره هم برای
 نگه داشت سپاه بر خزانه لاهور تذخواه کرد - بهر صورت نزدیک
 قصبه جوهنی (که سی کردهی لاهور و هیزده کردهی قصور اسم)
 ششم جمادی الاخری سال دوم محمد شاهي ثلاثی فریقین (ردان
 جنگی معب و زده و خوردی سخت واقع شد - افانده مستانه خود را
 بر توپخانه زده ازان آتش شرر بار در گذشتند - پس از چپقلش
 نمایان هراول طرفین (که ازین طرف برادر زاده اش مصطفی خان
 پسر علی خان خویش بایزید خان بود - و ازان طرف کریم قلی خان
 بخشی فوج دلیر جنگ) مردانه جان برافشاندند - آغرخان دیده مغول
 (که باتفاق عارف خان چیله در میسره بود) دو چار حسین خان
 گشت - و با شصت و پنجاه سوار تیر انداز قدر انداز پای ثابت
 افشوده بخانه کمان در آمده دسمت و بازو بتیر دوزی برکشاد - حسین
 خان ازو دسمت برداشته بر دلیر جنگ حمله برد - آریزشت قیامت را
 بدید آمد - آخر مردم ناظم تاب مقاومت نیارده بر مانیدند
 نزدیک بود که چشم زخمی بدلیر جنگ رسد - عمدها مثل جانی
 هان و حفظ الله خان مصدر تود شدند - و آغرخان بار دیگر

خود را رسانیده مدای دارگیر بلند ساخت - در همان اثنا فیلبان حسین خان کشته گردید - و درویش مزبور (که با او در سواری فیل شریک بود) بزخم تیر مقابل دامن از گرد هستی بر افشانده جهان را در چشم حسین خان تیره ساخت - چون حسین خان زخمی بود مغلا فیل او را نشانه تیر و گلوله نموده از پا در افکندند *

و كان ذلك في سنة الف ومائة و ثلثين من الهجرة النبوية *

* حمیدالدین خان بهادر *

عالمگیر شاهی پسر سردار خان کوتوال است - و نبیره باقی خان چیلہ قالمق شاجہانی سمت - از امداد روزگار و یاروی طالع در آخر عهد خلد مکان مدار سلطنت هندوستان گردیده رتی و فتق دولتخانه پادشاهی و ضبط و ربط کارخانجات عمده بدر مفوض بود با این همه تیر روی ترکش خلیفه زمان بوده چه در مورچال قلاع و چه در حوالی اردو و دور دستها بمالش و تازیہ اشقیاء تعین میگشت و ہرجا میرفت بہ تکتک پا و ضرب دست مخالف را زده و برداشته سالم و غانم مراجعت می نمود - و بانواع تحسین اعزاز می اندوخت ازین بود کہ بہ نیمچہ عالمگیری زبان زد عوام شدہ - در بدر حال چون پدرش مورد غایت خسروانی بود او نیز بدوام روشناسی و دوام خدمت و حاضر باشی اکتساب سعادت می نمود - و باقتضای خانہ زاد نوازی در سال بیست و ہشتم از تغیر پدر بخدمت داروغگی خاتم بندخانہ سرفراز شد - و در انوقت (کہ پدرش از اہتمام خانی

بمردار خانى ناموري يافت) او باضافهٔ دومدي بمنصب چهار مدي
 پنجاه سوار ممتاز گرديد - و در سال سي و دوم از تغيّر پدر بخدمت
 داروغگى فيلخانه بر خود باليد - و چون در پيشگاه خلافت منظور
 نظر پيش آمد او شده بود متواتر اضاغهٔ منصب مي يافت - چون
 در مقامات ايلوچ او با آوردن سنبه‌هاى تبه‌كار (كه بحسن سعي خانزمان
 حيدر آبادي با زن و فرزند اسير شده بود) مامور گرديد مشاااليه
 آن محبوس زندان ناكامي را حسب يرايغ پادشاهي از در كرهى
 بهادر گدّه (كه لشكرگاه بود) تخته كلاه نموده و رفقاي او را لباس
 مضحكه پوشانيده شتر سوار دهل كوبان و نغير زنان در تمام اردو تشهير
 نموده بحضور پادشاهي آورد - و در سال سي و سيوم بخطاب خانى
 كراتاني اندوخت - چون پدرش در گذشت از انتقال او بخدمت
 كوتوالى و ديگر خدمات كمر فرمانبري بربست - و درين ضمن بعتاى
 جينهٔ مرمع و انعام فيل سر برافراخت - و مكرر به تنبيه غنيم مرخص
 گشت - و در سال سي و هفتم اتفاقا چند كمي از ملازمان معزالدين
 با فضل علي خان ديوان سركار ايشان ناملاّم پيش آمدند - و از
 ارباش وضعي كار بپرخاش (سانيدند - حكم شد كه هميدالدين خان رفته
 آن جماعت را پاداش اعمال در كنار نهد - چون خان مذكور بر سر آنها
 رفت از هجوم و غوغا فيل سوارى خان مومى اليه رم خورده از معركه
 بدر آمد - و تا يك گروه طرف گنج پادشاهي برد - اتفاقا جواله‌هاى كلان
 (كه در گنج انبار مي كنند) بنظرش آمد - همين كه فيل از برابر آن

گذشت خود را جمع نموده از حوضه برآمد - و بران نشست - و در
 سوارچی دیگر خود را بمعمرکه حاضر کرد - و آنها را بسزا رسانید - و در
 سال سی و نهم در اسلام پوری از امل و اضافه بمذلت دو هزار
 ارتقا گرفت - و در همین سال سنتای تبه کار قاسم خان و خاوه زاد خان
 و دیگر امرای حضور را غارت نموده در گدھے دهند پوری محصور نمود
 خان مسطور با فوج گران برسم کمک دستوری یافت - متصل ادنی
 بامرای تاراج زده و خورده بلوازم ضروری امداد نمود - درین ضمن
 آن شقی همت خان بهادر را بر شکسته راه خرابه خود گرفته بود - خان^(۲)
 مذکور تعاتب نموده او را از ملک پادشاهی برآورد - چون بحضور
 رسید مورد تحسین و آفرین گشته ب خطاب بهادر فرق بلند نامی
 برافراخت - و در سال چهل و دوم بخدمت تقرب مرتبت داروغگی
 غسالخانه اختصاص گرفت - و پستر بداروغگی جواهرخانه نیز اعتبار
 یافت - و در سال چهل و سیوم از انتقال اخلاص خان (که در آریز غنیم
 درجه شهادت یافت) بخدمت آخته بیگی و عطای کمروستکای مرصع
 مطرح الطاف خسروانی گشت - و درین میان مرارا بآوردن سد و تعریک
 مفسدان رخصت یافته خاطرخواه پادشاهی بامر ماموره پرداخته
 درجه استحسان یافت - اگرچه او در جمیع قلعه گیرها نیکو خدمتی
 و جانفشانی بتقدیم رسانیده نقش بهادری و پردلی خود کرسی نشین
 ساخت اما در تسخیر اچگده (که سیوا بعد انتزاع از تصرف

عادل شاهیه در ایام استیلای خویش سه طرفش سه قلعه حصار ساخته
 آورد نمایان و کار دست بسته بجا آورد - و باتفاق تربیت خان میرانش
 بر پشت پشته مکانی زاویه مثلث آن قلعه (که زبان دانان این کار
 آنرا سونده نامند) برآمده اسباب جنگ آوری مهیا کردند - و مدمه
 بر کوه فراز بر بسته بسنگ چین رسانیدند - و با آنکه محصوران
 در انداختن تفنگ و بان و سنگ کوتاهی نمیکردند بهادران بر فراز
 برجه (که بر نوک سونده مذکور بسته بودند) برآمده درون دیوار
 آمدند - آنها از مشاهده این جرأت و جسارت همت باخته امان طلب
 گشتند - بیست و یکم شوال آغاز چهل و هشتم سال جلوس سنه (۱۱۱۵)
 هزار و یک صد و پانزده هجری چهلین چهار قلعه سر بفلک کشایش
 یافته به بنی شاه گذهه موسوم گردید - و خان بهادر (که بمنصب
 سه هزار و پانصدی دو هزار سوار رسیده بود) در جلدوی این
 حسن تردد بعطای نقاره کوس شادمانی نواخت - و در تسخیر پورنا
 هم بقدم سعی و تلاش منهج جانفشانی پیهوده خود ریسمان در کمر
 بسته داخل قلعه گردید - و بنوازش غیر مترقب پادشاهانه سر افتخار
 بفلک سود *

بالجمله اواخر زمان عالمگیری در عرصه دربار رایج اناولا غیری
 می افراشت - و در جنب قرب و اعتبار خود دیگرے را وقعه
 نمی گذاشت - اگرچه امیر خان هم در قرب و منزلت پای کیه

(مآثر الامراء) [۶۰۹] (باب الحاد)

نداشت اما بعد از بود - و غایت الله خان هر چند در دوام حضور
باینها نمیرسید اما باعتبار تصدی امور ملکی و مالی در اعتبار
درشادوش بود - و چون خلافت مرتبت حضرت عالمگیر در فضای
احمدنگر اول پارس از روز جمعه بیست و هشتم ذی القعدة سنه
(۱۱۱۸) هزار و یکصد و هیجده هجری (که پنجاه سال و دو ماه
و بیست و هشت یوم از فرمان روائی و نود و یک سال و سیزده روز
از زندگانی سپری شده بود) بعالم بقا شتافت بعد تجهیز و نماز
نعش را در خوابگاه نگاهداشتند - (روز درم محمد اعظم شاه (که
بجانب مالوه رخصت یافته) از اصغای این سانحه از بیست و پنج
کروهی اردو برگشته مراسم عزای بجا آورده (روز دیگر نعش را بردوش
گرفته تا بیرون دیوان عدالت مشایعت کرده بمزارات متبرکه معروف^(۲)
بروزه (که معموره ایست به مسافت هشت کروه از خجسته بنیاد
و سه کروه از دولتآباد) روانه نمود - خان مذکور (که دقیقه از جزع
و فزع فرونگذاشته بود) موید کذان پا پیاده با نعش راهی گشت
و بر طبق وصیت آن مسافر ملک بقا در صحن مقبره اُسوف ارباب
یقین شبخ (زین الدین) (رحمه الله) مدفون گشت - از آیه کریمه *

۱۱۱۸
* (روح و ریحان و جذه نعیم) *

تاریخ ارتحال مستفاد میشوند - و خلد مکان لقب یافته آن موضع
بخلد آباد موسوم گردید - خان مذکور لباس درویشی در بر کرده

(۲) در [اکثر نسخه] مذکرات .

چهاروب کشی مرقد ولی نعمت و پیر و مرشد خود اختیار نمود
و دران مکان برای سکونت خود طرح حویلی انداخت - که هنوز
بقام او زبان زد است *

(۴)

و چون محمد اعظم شاه از احمدنکر بارونگ آباد رسید بر قبر
پدر گرامی قدر رفته بادای مراتب فاتحه پرداخت - و دست
حمید الدین خان گرفته همراه آوردن - و دلجوئیها بکار برده برآینه
صابق اختصاص بخشید - و در سفر هندوستان (که باراد جاک
بهادر شاه ناگزیر وقت افتاده بود) همراه گرفت - گویند چون در عرض
راه خبر رسید (که محمد عظیم از جانب شرقی باکیر آباد آمد)
بر زبان محمد اعظم شاه گذشت - که بلای عظیم باکیر نازل شد
خان بهادر عرض کرد - که ببرکت اسم اعظم دفع خواهد شد - روز
جنگ پس از دار و گیر بسیار آثار هزیمت معاینه نمود - بعد از آنکه
ذوالفقار خان از معرکه بدر زد او هم خود را بکنار کشید - و زخم
تیرے هم دران وقت رسید - پستر از گوالیار آمده بآبادی مرحمت
ببهادر شاه رنگ رفته بر آوردن - و بعطای عصای مرمع و خدمت
ویر توزکی اول و داروغگی گرز برداران بانضمام آن چهاره مباحات
برافروخت - و بخطاب بهادر عالمگیری ممتاز گشت - و تا انجام
عهد خلد منزل باعزاز و اکرام گذرانید *

چون فلک نیونگ ساز لوحه روزگار را برنگ آمیزی حکمرانی

جهاندار شاه بیاراست و کعبتین مراد ذوالفقار خان نیز بر تخت وزارت و افتدادر درشش آردن بکین توزیع دیویش (که بظاهر نبود) بر نشسته او را بشکندجه انواع خفت و ذلت کشیده مقید و مسلسل ساخت - تا آنکه عنقریب ذوالفقار خان بماداش عمل رسید - اگرچه بفر رفتن آن جفا کیش از عقوبات قید و حبس را رست اما در دربار فرخ سیر در نیافت - و بدراعت پیشین اعتبار یا بواس ربطهای قدیم سیف الدرکه عبدالصمد خان (که بنظم صوبه پنجاب اختصاص یافت) همراه خود گرفته - هنگامی (که بعد استیصال کروی مشهور ناظم مذکور با شوکت و عظمت مافوق داخل لاهور میشد) راقم این سطور تماشاچی بود - منتهای سواری خان مذکور با یک پالکی و چندکس معدود راه می‌ییمود - و پرمردگی و فلک زدگی از هالش پیدا بود - پس ازان بحضور (سیده بخسروانی نوازش پر و بال تازگی برکشود - و در عهد خسرو زمان بوسیلۀ همان قرب عالمگیری بعرضه پیش آمد خواهیده بمنصب عمده و داروغگی گرز برداران آب رفته بجوی آرزو آردن - و مدتی بود - تا بوقت موعود در گذشت - پسر هم داشت که صاحب منصب و دستگاه بود - احوالش معلوم نیست *

* حیدر علی خان بهادر *

گویند نیاگانش بعبد الله صاحب مدنی رحمة الله علیه (که یکی از بزرگان قریشی نسب مشیخت حسب بودند) می‌رمد - در آغاز

سنه (۱۱۹۵) يك هزار و يكصد و شصت و پنجم هجري استقلال
 تمام بهم رسانیده متصدی امور ریاست ملک میسوریه گشت
 و بعده اکثر بلاد و قلاع اطراف مسخر فرموده لواءى دولت و حکومت
 برافراخت - قلمرو که حاصلش شش کور در پیه بود از کره تا کوریا^(۲)
 و از کلیکوت تا دهاروار که فاصله بعيد دارد بزر بازوی خود متصرف
 شده بزرنگین تحکیم داشت - چون کلاه پوشان انگریز بملک او
 درآمدند سواران را از پایان گهاٹ کرنائک فرستاده لکدکوب تالان
 گردانید - و بصلح خاطر خواه رفع نزاع نمود - پستر (که در خانه
 مرهته صورت نفاق پیدائی گزشت) او ابتدا باسترداد تهاجمات خود
 پرداخته رفته رفته تمام اماکن متعلقه آنها تا کنار دریای کشنا برگرفت
 پستر بمحاصره چیتل درک (که مکان زمیندارست) پا افشوده
 بدست آورد - و در حال تحریر (که سنه ۱۱۹۳) هزار و یک صد
 و نود و سه هجري ست) بر سر کره ایلغار نموده قلعہ سدهوت
 و کنجی کوت و غیره محالات را متصرف گشته عبدالحکیم خان میانه
 حاکم آنجا را تید نموده همراه خود بسری رنگ پتن برد - خزانه
 بسیار و آمدنی فراوان دارد - جواهر وافر فراهم آورده - و جمع کثیر نوکر
 بهم رسانیده - هنوز هم بمردم زرها فرستاده میطلبند - توپخانه زودزد
 مهیا کرده ضابطه دارد - که بعد فرد آمدن لشکر بگرداگرد پهرهای

(۲) در [بعضی نسخه] کوپربال - و نسخه [ب] کوریا (۳) در [اکثر

نسخه] کلاه پوشان بدون هام •

بند و تپیان می نشانند - که اجنبی بی پروا نگي نتواند در شد *

* حرف الخاء *

* خضر خواجه خان *

از نسل فرمانروایان مغلستان است - صاحب طبقات اکبري گوید که از سلاطین کاشغر بوده - چون بخد مت جنت آشیانی پیوست بتلقی اکرام معزز گردید - و هنگامی (که از بی مهری سپهر روز ناکامي پیش آمد) بهلوی همت از مرافقت تهي ساخت - و در وقت مراجعت آن پادشاه از عراق برفاقت میرزا عسکري در قلعه قندهار معصورو متحصن شد - چون کار بامتداد کشید خضر خواجه خان نزدیک بمورچال (که مخیم پادشاهی بود) خود را از قلعه انداخته و گریبان عجز بدست انکسار گرفته در پای جنت آشیانی افتاد و مجددا مشمول الطاف پادشاهی گشت - چون بملو نسب و شرف صاحب متحلي بود بمعادت مصاهرت این دودمان عالی نیز اختصاص یافته گلبدن بیگم همشیره آن پادشاه عالیجاه را باز دواج او در آوردند بمیامن این نسبت منیف بمدارج امیرالامرائي متصاعد گردید *

چون سر آغاز جلوس اکبري باطفاي نائره استیلاي هیمو
(۲)
عرش آشیانی از پنجاب رایت عزیمت دهلي برافراشت خضر خواجه

خان را با فوج شایسته بظلم اشتات موبه پنجاب گذاشته مدافعه سلطان سکندر سور (که مدعی سلطنت هندوستان بود - و در جنگ سرهذه از چنگ بهادران همایونی بدر بسته بکوهستان سواک پناه برده بود) بشهامت و شجاعت آن خان بزرگ نژاد مفوض فرمود - سلطان سکندر که جویای فرصت بود هنگامه هیمورا غنیمت پنداشته جمعی با خود فراهم آورده از کوهستان برآمد - و در مملکت پنجاب رو آورده بتحصیل پرداخت - خضر خواجه خان حاجی محمد خان سیستانی را بحراست بلده لاهور گذاشته خود بدفع او برآمد - چون نزدیک بقصبه چمپاری رسید و فاصله بین الفریقین ده کوه ماند خان مشارایه دو هزار کس گزیده خود را از لشکر جدا ساخته بطریق منقلا پیش فرستاد - سلطان سکندر فرصت از دست نداده رو برو شد - و جنگی عظیم درگرفت - و آن مردم را از پیش برداشت - خضر خواجه خان ایستادن را صلاح وقت ندیده بے ستیز و آریز بلاهور معارفت نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت سکندر اندک تعاقب کرده زمانه را بکام خود دید - و بے منازعت غیور زرها و مول نموده بجمع افواج همت گماشت - عرش آشیانی پس از استیصال هیمو قلع و قمع فساد سکندر را اهم مهمات دانسته لوی معارفت به پنجاب برافراخت - گویند چون این عرش تصمیم یافت عرش آشیانی از دیوان لسان الغیب تفارل نمودند این بیت برآمد *

* سکندر را نمی بخشند آجے *

* دوز و زر میسر نیست این کار *

باستماع نهضت الویة پادشاهی سکندر را طاقت مقاومت طاق گشته خود را بطرف کوهستان سواک (که مقرر معهودش بود) کشیده در قلعه مانکوت متحصن گردید - چون مدت محاصره قریب بششماه انجامید و مورچالها بقلعه نزدیک شده سرکوبها ترتیب یافت سکندر مضطر گشته استدعای قدوم یکی از عمدها نمود - که بتسلی خاطر او پردازد - بوسیله شمس الدین خان^(۲) انگه و پیر محمد خان شرورانی (که آنها را بمبالغه گرانمند راضی ساخته بود) ملتمس او بدرجه قبول رسید - و انگه خان باستقامت او مامور شد - سکندر کثرت جرائم را عذر خواه ملازمت ساخته عبدالرحمن پسر خود را با غازی خان و چند زنجیر فیل برسم پیشکش بخدومت فرستاد - و برطبق خواهش او بهار و آن حدود به تیولش مقرر گشته بیست و هفتم رمضان سنه (۹۱۴) نهصد و شصت و چهار سال دوم جلوس قلعه تسلیم نموده

بسمت بهار شتافت - و بعد دو سال درانجا بعدم خانه فرود شد *

(۳)

• خواجه جلال الدین محمود خراسانی بجوق *

ابتدا نوکر میرزا عسکری بود - از قندهار حسب الامر میرزا بتحصیل اموال ولایت گرم سیر شتافته - در همان ایام همایون پادشاه بعزیمت عراق ازان راه میگذشت - از آمدن خواجه آگهی یافته بابا دوست

(۲) نسخه [ب] شمس الدین محمد خان (۳) در نسخه [ب] این لفظ نیست *

بخشي را نزد او فرستاد - تا رهنمای سعادت گشته بملازمت آورد
 خواجه اين درامت را مغتنم دانسته بملازمت افتخار اندوخت - و هرچه
 از نقد و جنس در بساط خود داشت پيشکش نمود - جنت آشياني
 مير ساماني سرکار خود بار مقوض فرمود - چون بعد معارفت عراق
 و فتح تذهار خواجه از مردم ميرزا عسکري طمع کرده بود بمير
 محمد علي گيراندند - در سنه (۹۵۹) نه صد و پنجاه و نه [که
 جنت آشياني شاهزاده محمد اکبر را بجانب غزنین (که در تيول
 شاهزاده قرار يافته بود) رخصت کرد - تا در آداب رياست و حکمراني
 در زشته بهمرساند] خواجه را همراه داده جميع مهمات را برای (زين او
 حواله کرد - و ازان باز پيوسته مورد عذايت و نوازش بوده مصدر
 امور شايسته مي گردید - چون خواجه پادشاه قلي بود و تواضع
 بے تقريب بمردم نمیکرد و بزرگان دنيا نظر بر رواج کار خود داشته
 همه را چاپلوس درگاه خود ميخواهند بنابران اکثر برکشيدهای دولت
 همایوني او را دوست نمیداشتند - و با اين حالت عيب هزل و مزاح
 (که بد قرين عيب بزرگان تواند بود) داشت - و بامردان زمانه
 مطايبه ميکرد - و بحرفهای دور از کار در لباس طرفگي و ظرافت
 (که نادانان آنرا خوش طبعي نام نهند) بسر مي برد - و هيچ کس
 نبود که خلش از خارستان ظرافت او در پهاو نداشت *

در مبادی سرير آرائی عرش آشياني خواجه بمنصب در هزار
 و پانصدي امتياز يافته بحکومت غزنین رخصت گرفت - (باب غرض

(مآثر الامراء) [۹۱۷] (باب الخوار)

فرست دانسته هم خاطر منعم خان خانخاان را (که راتق و راتاق دارالملک کابل بود) شوراندند - و اندیشه انتقام دیرینه او را تازه ساختند و هم در هندوستان باعث مزید برهمزدگی خاطر بیرام خان شده او را در کشتن خواجه بجد گردانیدند - خواجه در شدن منعم خان بمقام کینه کشی شغوده باندیشه دراز فرورفت - نه روی آمدن هندوستان که پادشاه بظاہر حدائق سن اختیار نداد - و بیرام خان در نهایت استیلا - چه هرگاه در زمان جنت آشیانی بجهت حرفه نا ملایم (که از رسانده بودند) فرصت یافته در حمام تنها بدست آورده انواع اهانمت رسانید الحال معلوم است که چگونه پیش آید - و همچو شمان ستم پیشه چه شماتتها که نمایند - و نه مجال اقامت غزنین - که شدت منعم خان برای العین ملاحظه میکرد - و بیوفائی پیش او نکوهیده ترین عارها بود - لهذا بخاطرش راه نیافت که از بندگی این سلطنت رو تافته بجای دیگر شتابد - تا آنکه منعم خان جمعی را پیش او فرستاد - و بعهد و پیمان نزد خود طاییده مقید ساخت و بعد ازان که نشتره چند بچشم او زد چون تقدیر نرفته بود روشنائی چشمش تباہ نشد - پس از چندگاه او را کور دانسته دست از باز داشت - خواجه هرچه بادا باد گویان باران هندوستان بنگش رویه درانه شد - منعم خان آگهی یافته چندے از تیز روان عرصه تفحص را فرستاد - و خواجه را با برادر خرد او جلال الدین مسعود بدست آورده

(۲) نسخه [ج] منعم خان را (۳) در [بعضی نسخه] راه نیافته

گرفتار بند و زندان ساخت - و در سال سیوم شیخ جمع را تعین کرد - تا خون آن هر دو بیگناه را ریختند - بیرام خان نیز فرمانی در دست گرفته بکشتن او فرستاده بود - عرش آشیانی از استماع این قضیه خروش باطنی نمود - چون هنوز پرده بختیاری بر نداشته بود مکافات آنرا بمقتضی حقیقی جواله فرمود *

• خواجه معظم •

برادر اعیانی مریم مکانی ست - از عنفوان حال خالی از شورش دماغ و گرمی مزاج نبود - اکثر مصدور حرکات ناملاطم میشد جنم آشیانی بهاس خاطر مریم مکانی بمدارا می گذرانید - چون در سفر عراق ملتزم رکاب بوده بقرب و اعتبار اختصاص یافت و بعد فتح کابل از نابخودی میخواست بمیرزا کامران پیوندد پادشاه آگهی یافته از نظر انداخت - و در یورش بدخشان با خواجه سلطان محمد (شیدی) (که منصب وزارت داشت) سخنان تعصب نشان در میان آورده وقت افطار (روزه رمضان با جمع بیداک بخانه اش (۲) درآمده آن بیچاره را بآب شمشیر ستم بشربت واپسین افطار داد و از قهرمان پادشاهی اندیشیده راه کابل گرفت - و حسب الحکم درانجا مقید گردید - باز بشفاعت مقربان باز یافته به تیولداری زمین دارد امتیاز گرفت - و چون از نسبت معنوی رایحه نداشت این نسبت صوری داری بیهوشی آن بدمست بے اعتدال شده بارها

خود را مصدر امور ناشایسته می ساخت - تا آنکه در سده (۹۶۲)
 نهصد و شصت و دو در جنگ سکندر شاه سور کارنامها پرداخت - اما
 بعد فتح بسکندر سخنان نالائق نوشته اظهار دولتخواهی او کرد - و چون
 از خواجه استکشاف رفت گفت من هواخواهی پادشاه اندیشیده بودم
 و چنان کردم که این نوشتها بنظر حضرت درآید - تا بیشتر بمن ملتفت
 شده سر براه خدمت عمده گردانند - جنت آشیانی مقید نموده پس
 ازان اخراج کردند - بسفر حجاز شتافته شرارت بر شرارت افزوده باز
 بهندوستان آمد - و همان ذمائم اخلاق بر روی کار آورد - (در دوره
 در دربار عرش آشیانی (که اعیان مملکت جمع بودند) با میرزا
 عبدالله مغل (که در سلک امرای عظام انتظام داشت) بجهت
 جنگ کرد - و بقریب حکایت بر سر او دویده ادرا زیر مشیت و آمد
 گرفت - و مرتبه دیگر به بیرام خان بدرشتی پیش آمده دست
 بکار برد - باز ادرا اخراج کردند - بکجرات رفته چندی به نباه حالی
 بسر برد - و بکمال پریشانی بدولت ملازمین پادشاهی سر بلندی
 یافته بنمایم و رعایت ممتاز گشت *

از اینجا (که نهاد او بعهده الدلی سرشته بودند) بتازگی آئینه دار
 زشتی اعمال گردید - بیرام خان در فکر اخراجش بود - که دران اثنا
 تفرقه بدو در نمود - و پس از برهمزدگی دولت او خواجه بوسیله آن
 انصاف شگرف رعایت های عظیم یافت - اما بدست خوی خود گرفتار
 بوده بصد بے اعتدالی بیش زیست میکرد - تا آنکه در سال نهم

سنه (۹۷۱) نه مد و هفتاد و یک (دو) بی بی فاطمه (که اردو بیگمی جذت آشیانی بود - و در محل عرش آشیانی نیز پایت اعتبار داشت) چون زهره آقا دخترش در خانه خواجه بود و پیوسته از نا جنسی و بد خوئی او در زندان بلا بوده آزار میکشید هزاران اضطراب آمده استغاثه نمود - که خواجه میخواهد پیرگنه تیول خود ببرد - و زوجه را نیز همراه میبرد - از بد خوئی و بد گمانی که در طینت او ست یقینی ست که قصد آن عقیقه بیگناه کند - و مکرر این حرف بر زبان آورد - و در اینجا از ترس پادشاهی مرتکب این امر نمیشود - اکنون که او را بجاگیر بردن حال چه خواهد بود - عرش آشیانی برضعیف نالی آن قدیم الخدمت ترحم نموده فرمود - که ما بعزم شکار سوار میشویم - بخاطر تو از راه خانه خواجه خواهیم گذشت و چون او بر سر راه ملازمین کذب نصیحت کرده عاجز تو از بردن مانع خواهیم آمد *

چون عرش آشیانی کشتی سواره از جون عبور فرمود بجانب خانه خواجه معظم با مخصوصه چند (که از بیست کس زیاده نبود) روان شد - و چون ناهمواری خواجه معلوم بود میر فراغت و پیشرو خان را پیشتر فرستاد - که خواجه را از مقدم پادشاهی آگاه سازند چون او معلوم کرد (که پادشاه باین روی آب گذشته اینها را فرستاده) بشورش درآمد - و گفت من پیش حضرت نمی آیم - خشم آلود خنجر در دست متوجه حرم سرای خود شد - و کار زهره آقا (که

از حمام برآمده درجامه‌خانه لباس تازه می‌پوشید) بدان خنجر تمام کرد
و سر از رزنه‌خانه برآورده خنجر خون آلوده انداخت - و بیانگ
بلند گفت - که من خون او ریختم - رفته بگوئید - چون برین ستیزه
پادشاه آگاه شد بصولت غضب جوشیده بخانه او درآمد - آن دیوانه
شمشیر حمل شده و دست بقبضه شمشیر زده در بر پیداشد
عرش آشیانی بعتاب فرمود که این چه روش است - دست برقبضه
شمشیر داری - اگر حرکت دهی دانسته باش که چنان بر سر تو
خواهیم زد که رحمت پیراز آید - آن دیوانه دست و پا کم کرد - حضار
بگرفتند او پرداختند - و چون از پرسیدند (که خون آن بیچاره را
بچه گناه ریختی) آن سفاک زبان بسفاهت و هذیان برکشاد - تا آنکه
بلکد و مشتیه چند او را خاموش گردانیدند - و موکشان و لکدزان
دریا رویه روان کردند - و هرچند بآب غوطه میدادند سخت جانی
نموده از هرزه گوئی باز نمی‌آمد - اگرچه یقین بود (که درین
درطات قهر بلطامات موج فنا هلاک خواهد شد) اما از سنگدلی
و سخت جانی زنده ماند - پادشاه او را بقلعه گوالیار فرستاده
محبوس ساخت - و بمریم مکانی ظاهر نمود که در قصاص خون زن
بیگناه خود بقتل رسید - آن عفت سرشت نیز تحسین فرمود - پس
ازان دران مجلس مالیخولیا برو زور آوردن - و بفساد دماغ از عالم
رفت - و در ظاهر قلعه بر پشتی که واقع شده مدفون گردید - بعد ازان
بدهای آوردند *

انتضای منصب والی سلطنت در باز پرس معاملات همین است
که دزمت و دشمن و خویش و بیگانه را منظور نداشته داد مظلوم
دهند - و پاداش مظلوم در گریبان ظالم نهند - تا مخصوصان در لطف
عظمی و منسوبان بازگاه عظمی خصوصیت نسبت خود را سرمایه
ستم و ستیزه نگردانند - و مشهور آنست که عرش آشیانی نسبت
تختول منظور نداشته همان روز بقصاص رسانید - چنانچه یکی در
قاریخ او گوید *

* خواجه اعظم معظم نام *

* که ازو بود دهر را زیور *

* زن خود را بکشت و کشت ادا *

* از غضب شه جلال دین اکبر *

* سال فوتش ازو چو پرسیدم *

* در زمان گفت آن خجسته سیر *

* بے رخ آن بخت جهان افروز *

۹۷۱

* گشت آخر شهادتم اکبر *

* خان زمان ملیقلی *

پدرش حیدر سلطان اوزبک شییبانی ست - در جنگ جام
به قزلباش پیوسته رتبه امارت یافت - در حین معارفت جنم آشیانی
از عراق با در پسر خود علیقلی و بهادر بملازم رسیده در تسخیر
قندهار مصدر ترددات گردید - و چون پادشاه بعزم کابل متوجه شد

(مآثر الامراء) [۹۲۳] (باب الخاء)

در عرض راه بنابر مخالفت هوا و بانی در اردو طاری گشته بسیاری
مسافر شهرستان عدم شدند - ویدر سلطان از انجمله بود - علیقلی
همواره در معارک تردهای شایسته می نمود - خصوص در فتح
هندوستان معاصر جمیله بتقدیم رسانیده بپایه امارت برآمده رایت
بلند نامی برافراخت - چون قنبر نام دیوانه در میان دو آب و سنهیل^(۲)
جمع را با خود متفق ساخته دست بتاراج و غارت کشوده بود علیقلی
خان حکومت آنجا یافته بدفعش نامزد شد - و بکمتر فرصتی
بدست آورده سرش بحضور فرستاد - و هنگامی (که سریر سلطنت
بجلوس اکبری زینت تازه گرفت) علیقلی خان با شاهي خان (که
یکی از سرداران عمده افغانان بود) منازعت داشته - چون از توجه
هیمو بجانب دهایی آگهی یافت آنرا اهم دانسته روانه دهلی گشت
هنوز نرسیده بود که تدری بیگ خان شکست خورد - در میرگه شنیده
بطرف پادشاه راهی شد - عرش آشیانی هم بخبر اخوت آرائی هیمو^(۳)
از پنجاب مراجعت نموده بود - علیقلی خان ملازمت دریافت
و از سر هندی با ده هزار سوار بطریق منقلا روانه گشت - اتفاقاً
در پانی پت جائی (که محاربه گیتی ستانی با سلطان ابراهیم لودی
شده بود) تلاقی فریقین (و داد - محاربه عظیم بمیان آمد - نگاه
تیر به چشم هیمو رسید - فوجش دل برای داده و بهزیمت گذاشت

(۲) نسخه [ج] سنهیل و دو آب (۳) در [اکثو نسخه] هم که بچهر
نصرت آرائی میزد.

وصول موكب اكبري با بگرام خان قریب بناوردگاه شده بود كه
 مرده فتح رسید - امرای پیش آهنگ بخطابه‌های مناسب سرفرازی
 یافتند - علیقلی خان بخطاب خانزمانی و اضافه منصب و جاگیر
 بلند مرتبه گردید - پس ازان در حدود سبیل اورا فتوحات عظیمه
 زد داد - و اکثر متمردان آن نواحی را تا لکه‌نوایل گردانید - و صاحب
 ثروت و مال و اسباب و اعیان ^(۲) گشت - و سال سیوم شاهم بیگ
 ساربان پسر (كه حسن صورت و تذابيع اعضا داشت - و بهمین
 جهت در قورچیان جنت‌آشيانی منسلک بود - و از مدتها خان‌زمان
 عشقه كه از طغیان طبیعت بود با وی می‌درزید) از حضور گریخته
 نزد مشارالیه رفت - و او شكوه دولت را منظور نداشته بطور خبیثه
 ماوراءالنهر پادشاهم گفته كورنش و تسلیم بجا می‌آورد - و امثال
 این حرکات شهرت یافته موجب آن شد كه حكم طلب او صادر گردید
 و هرچند از حضور بمواعظ و نصائح در باب انفكاك آن ساربان پسر
 مناشیر صدر یافت اصلاً اعتنا نکرد - و این ابتدا سم كه بر حاشیه
 خاطر پادشاهی از جانب علی‌قلی خان غبار نشسته - برخه
 تیول اورا بمردم تذخواه كردند - او از خود سري و بے آزر می‌برسر
 استبداد آمد ^(۳) - بگرام خان از بزرگ منشی اغماض کرده بفكرش نیفتاد
 اما ملا پیر محمد خان شردانی (كه وكيل خانخانان و صاحب اختیار
 سلطنت بود) با خان‌زمان ناخوشي داشت - سال چهارم تتمه

(مآثر الامراء) - [۶۲۵] (باب الخاء)

معاللات او نیز گرفته بامرای جلایر تن نمود - و او را بجنونپور
(که دران حدود افغانه باد مخالفت در دماغ فاسد داشتند)
نامزد ساخت *

خان زمان برج علی نام نوکر معتبر خود را بعد از خواهی و املاح
دربار فرستاد - روز اول پیر محمد خان (که در قلعه فیروز آباد
میی بود) با برج علی خوشنیت سر کرده آخر گفت که از برج قلعه بزیور
اندازند - تا سرش خورد شکست - خانزمان دانست که بداندیشان
ببهانه شام بیگ میخواهند او را مستأصل سازند - لاجرم او را
از خود جدا کرده بجنونپور شتافت - و آن ملک وسیع را بمکاربات
عظیمه نظم شایسته داد - چون بیرام خان از میان رفت افغانان
آنکدود فرصتی خیال کرده پسر عدلی را بشیر شاه مخاطب ساخته
بمیری برداشتند - و با لشکر گران و پانصد فیل بر جونپور هجوم
آوردند - خانزمان امرای اطراف ۱۰ جمع کرده عرصه مبارزت آراست
غذیم چیره گشته تا کوچه ای شهر درآمد - خانزمان از عقب در آمده
کار از دست رفته را پیش برد - و هنگام آنها را پراکنده ساخته غذایم
فرادان و فیلان نامی بدست آورد - لیکن ازین فتوح آسمانی (که هدیه
غیبی بود) بهضور نفرستاده بدر ترفع و استکبار زن - عرش آشیانی
در ذی القعدة سال ششم انتهای سمت شرقی فرمود - خانزمان
در قصبه کره (که برکنار گنگ است) با برادر خود بهادر خان باستلام

(۲) نسخه [۱ ج] خورد و شکست *

عقبه سلطانی رسیده نفائس آن حدود با فیلان نامی پیشکش
گذرائید . و رخصت یافت *

(۲)
و درین سال فتح خان پتئی و غیره یسر سلیم شاه را دستمایه
فساد گردانیده در ولایت بهار لشکر عظیم فراهم کرده محلات
خانزمان را بتصرف در آوردند - خانزمان با سائر امرا رفته چرن
چنگ صف صلاح وقت ندید کنار دریای سون قلعه اساس نهاد
و استحکام داده نشست - افغانان بر سرش رسیده در آویختند
ناچار قوچها ترتیب داده برآمد - بمجرد تقابل آنها فوج پادشاهی را
برداشتند درهم نوردیدند - خان زمان (که در پناه دیوار تابو داشت)
دل بمرگ نهاده بیک از بروج قلعه رفته توپ هرداد - بمروفت
آسمانی بغیل حسن خان پتئی رسید - و شورش عظیم در لشکرافتاده
مردم (در بهروز نهادند - و فتحی (که در خیال نمی گذشت) نصیب
خانزمان گردید - چون دنیا حکم داده دارد *

* مصرع *

* آنچنان را آنچنان تر میکند *

خان زمان از نخوت جاه و دولت تدر نعمت و حق دلی نعمت
فشناخته سال دهم باتفاق امرای اوزبک عالم طغیان بر افراشته
با تیولداران آندبار در آویخت - چون صیحت وصول موکب پادشاهی
قریب شنید از دریای گنگ گذشته نزدیک غازی پور بر نشست
عرش آشیانی بجونپور رسیده منعم خان خانخانان را بر سر او تعیین

فرمود - آن ترک صاف دل از ساده لوحی ضعیف نالی مزدرانۀ او پذیرفته استدعای صفح جرائمش نمود - و با اتفاق خواجه جهان (که حسب التماس وی از حضور بطمانینت و استمالیت شتافته بود) - کشتی سواره باهم دریافتند - خان زمان از حیلۀ و قلبیس ملازمت بخود قرار نداده ابراهیم خان را (که آتسقال اوزبکیه بود) با مادر خود و فیلان ناهی روانه ساخت - و مقرر شد که تا معارفت پادشاهی ازین دیار او از آب گنگ نگذرد - اما آن خود رای خیره روی انتظار مراجعت نکشیده از گنگ گذشت - و شروع بتصرف محالات خود نمود - عرش آشیانی بمنعم خان عتاب کرده خود ایلغار فرمود خان زمان ازین آگهی خیمه و اسباب گذاشته بدررفت - و پس ازان از سرنو بخمانخانان توسل جمعه باستشفاع او مجدداً تقصیراتش بخشش یافت - و میر مرتضی شریفی و مولانا عبدالله مخدوم الملک نزد خان زمان رفته ندامت او را بتوبه استحکام دادند *

و پس ازان (که عرش آشیانی بغابر دفع شورش میرزا محمد حکیم متوجه لاهور شدند) خان زمان (که نافش بقتله بریده بودند) باز هر بفساد برداشته خطبه بغام میرزا محمد حکیم خواند - و سرکار اوده بسکندر خان و ابراهیم خان داده بهادر خان برادر خود را در کمره مانکپور در مقابل آصف خان و مجنون خان نگاهداشت - و خود تا ساحل گنگ متصرف شده بقنوج آمد - و میرزا یوسف خان را (که جایگزین آنجا بود) در قلعه شیرگنده چهار گروهی قنوج محاصره

(باب الحام) [۶۲۸] (مائرا لامرا)

نمود - ازین اخبار و هشتم افزا عرش آشیانی از پنجاب باستعجال
بآگره رسیده شرق رویه روان شد - خان زمان آگهی یافته چون گمان
مراجعت پادشاهی بدین صورت نداشت این بیت خواند * بیت *
* همد تند زری نعل از خورشید را ماند *
* که از مشرق بمغرب رفت و یک شب در میان آمد *

و ناچار از پای قلعه برخاست - و نزد بهادر خان بمانکپور رفته
ازانجا در حدود پرگنه سنکرو بدریای گنگ پل بسته عبور نمود
پادشاه از قصبه بریای ایلغار فرموده از گذر مانکپور از آب گنگ
خیل سواره با ده یازده کس گذشت - و با معدودے (که همگی
مد سوار بود) نیم گروهی دایره مخالفان رسیده شب توقف نمود
مجنون خان و آصف خان با جمعیت خود (که متعلا بودند) متواتر
خبر می فرستادند - اتفاقا دران شب خان زمان و بهادر خان در کمال
فطانت بپاده پیمائی اشتغال داشتند - هرکه ایلغار پادشاهی و قرب
وصول را میگفت واهی می انگاشتند - صبح در شنبه غره ذی الحجه
سال (۹۷۴) نهمصد و هفتاد و چهار مجنون خان بر میمنه و آصف
خان بر میصره جای یافته در عرصه قریه سکرادل از مضافات آله آباد (که
بفتح پور موسوم شده) بخان زمان رسیدند - پادشاه بر فلول بال سندر
میرزا کوکه را در عملی نشانده خود بجای فیلبان سوار بود - بابا
خان قاقشال در حمله ادل مخالف را از جا برداشته تا صف خان زمان
برد - یکی از گریختگان با سیمه سری بر خان زمان خورد - و دستار از

سرش افتاد - بهادر خان بر بابا خان ناخفته بهریمت آورد - پادشاه
 درین وقت بر اصیب هوار شدند - چون کار نالحق شناسان بنا کامی ست
 بهادر خان دستگیر گشته فوجش زر بگیریز آورد - خان زمان در جای
 خود ایستاده استفسار احوال برادر می کرد - که ناگاه تیرے بار
 رسید - و تیر دیگر باسپش رسیده بزمین آمد - در پیادگی تیر
 بز بدن خود میکشید - که فیلاں قول پادشاهی در رسید - سومنازه
 فیلبان فیل نرسنگه را بقصد او راند - خان زمان گفت من از اعیان^(۳)
 سپاهم - مرا زنده پیش پادشاه ببر - که ترا رعایت خواهند کرد - او
 گفت مثل تو هزار کس بے نام و نشان میگردند - بدخواه پادشاه
 کشته بهتر - پامال فیل ساخت - چون خان زمان را کس ندانست
 که چه شد پادشاه در معرکه ایستاده گفت - که هرکه سر مغله از
 مخالف بیارد یک اشرفی بگیرد - و هرکه سر هندوستانی بیارد
 یکروپیة - یکم از تاراجیان سرش جدا کرده بود - دیگرے در راه بامید
 اشرفی از گرفته آورد - گویند ارزانی نام هندوئی (که صاحب اختیار
 خان زمان بود - و در خیل اسیران ایستاده ملاحظه سرها میکرد) چون
 چشمش بر سر خان زمان افتاد آن سر را برداشته بر سر خود زد
 و در پای سمند دولت پادشاهی انداخت - که سر علی تلی
 همین است - سرش آشیانی از اسپ فردن آمده سجده شکر کردند

(۲) نسخه [ب] بهادر خان درین وقت دستگیر گشته (۳) نسخه [ب]

(باب الخفاء) [۹۳۰] (مآثر الامراء)

و سر هر دو برادر با گره و دیگر ممالک فرستادند * * قطعه *

* سر دشمنان تو استغفر الله *

* که خود دشمنان ترا سر نباشد *

* سخن بر سر دشمنیت قطع کردم *

* که مقطع ازین جای بهتر نباشد *

فقد اکبر مبارک * تاریخ یافته اند - و دیگر گفته * * قطعه *

* قتل علی ثلثی و بهادر ز جور چرخ *

* جانان میپرس از من بیدل که چون شده *

* جستم ز پیر عقل چو سال وفات شان *

(۲)
۹۷۵ * آه ز دل کشید و بگفتا در خون شده *

خان زمان از امرای پنج هزاری و صاحب نام رشکوه بود - در همت

و جود و سپاهگری و سرداری یکتائی داشت - با آنکه اوزبک بود

اما چون در ایران نشو و نما یافته و مادرش نیز از آن جا بوده

مذهب امامیه داشت - اصلاً تقیه نمیکرد - و موزن طبع بود - سلطان

تخلص می نمود *

* خواجه جهان هروی *

خواجه امین الدین محمود مشهور بامینا - در فن سیاق

(۲) این تاریخ یک سال زیاده است اما چون حادثه قتل ایشان در ماه

فی الحجه که آخر سنه ۹۷۴ است بوقوع آمده این قدر تفرقه رواست

و ممکن که آه کشیدن کنایه باشد از اخراج یک بطریق تعبیه *

(ملوک الامرا) [۶۴۱] (باب الخاء)

از شباق فرسان تلمرو حساب بود - خط شکسته را بغایت درست
می نوشت - و در کفایت اموال و دیانت محاسبات مو شگافی میکرد
در سفر عراق ملتزم رکاب همایونی بود - پس ازان همواره مشمول
عواطف پادشاهی گشته چندگاه ببخشیکری شاهزاده محمد اکبر
اختصاص یافت - چون سرپر فرزندانی بجلوس اکبری فرو بها گرفت
بمنصب هزاری و خطاب خان جهان سرفراز گردید - و مدتها مدار
مهمات سلطنت برای (زین او بوده علم استقلال در میدان وزارت
هندوستان می افراشت *

چون عرش آشیانی بجهت اصلاح مقدمات خان زمان شیدانی
ادرا بهمراهی معتم خان و مظفر خان در کره مانده پور گذاشته
بدار الخلافه اگر مراجعت فرمود پس ازان (که امرا از مهمات
آنکدود را پرداخته در آغاز سال یازدهم متوجه حضور گشتند)
مظفر خان از تصبئه اداره ایلغار نموده پیشتر بزمین بوس استسعاد
یافت - و شرح دو رئی امرا ببیان واضح خاطر نشان نمود
خواجه جهان معاتب شده مهرکلان پادشاهی (که پیرایه حال و افتخار
روزگارش بود) از گرفته (خصمت سفر حجاز کردند - و باز بوسیله
مقربان درگاه گذاشته خواجه بخشیده آمد - و در سال نوزدهم سنه
۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک (که رایات پادشاهی بکشایش حاجی پور
و پتینه باهتزاز آمد) خواجه بواسطه انحراف مزاج عنصری در جونپور
توقف گزید - چون عرش آشیانی بهمعذانی فتم و نصرت مراجعت

بعون پور نموده متوجه آگره شد روزى درين منازل فيل مسست

بجانب خواجه دويد . پايش بطناپ بند شده افتاد . و حال او بيكبارگي

تباه گشت . - اوائل شعبان سال مذکور سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد

و در در حوالى اكنون بساط زندگي در پيچيد . - ميرزا بيگ سهرى

تخلص (كه شاعره خوش طبع بود) برادر زاده خواجه است . - چون

سرمایه توكل بهمرسانيده بود (و از ملازمت تافته منزوي گشت

در سنه (۹۸۹) نهصد و هشتاد و نه درگذشت . - گویند سهرى بازباب

استحقاق پنهاني چيزى ميداد . - شعر اوست * بيت *

* از تبسم دفع زهر چشم خشم آلود كن *

* كز نمك سازند شيرين چون بود بادام تلخ *

* خان عالم چامه بيگ *

پسر همدم كوكه است . كه كوكلتاش ميرزا كامران بود . از يادريج

طالع و مساعدت بخمت منظور عواطف جنت آشياني گشته

خدمت سفرچي گري داشت . - چون در سنه (۹۶۰) نهصد و شصت

ميرزا كامران را ميل كشيده هر دو چشم او را از بينش معزول ساختند

ميرزا از گذار درياى سنده التماس سفر حجاز نمود . - جنت آشياني

بودام ميرزا با جمعي از مخصوصان بمنزل او تشریف ارزاني داشت

ميرزا بعد لوازم احترام اين بيگ خواند * بيت *

* كلاه گوشه درويش بر فلک سايد *

* كه سايه همچو نوشاهى فكند بر سراو *

(ماکر الامرا) [۶۳۳] (باب الخاء)

و بعد ازان این بیعت بر زبان راند *

* بیعت *

* بر جانم از تو هر چه رسد جای منت است *

* گر نازک جفا ست و گر خنجر ستم *

پادشاه (که جهان مردمی و مهربانی بود) رقتها فرموده بتودیع پرداخت - و رز دیگر حکم کرد که هر که از ملازمان میرزا همراهی گزیند منع نیست - هیچکس اقدام نذمود - آنانکه لاف دوستی میزدند ترک آشنائی کردند - بچشمه بیگ کوکه (که باریاب حضور بود) فرمود - که تو همراه میروی - یا پیش ما می باشی - از باوجود سبق خدمت درگاه و فوط عنایت پادشاه طریق وفا داری را بر لذات موری مقدم شداخته بعرض رسانید - که لایق بحال خود چنان می بینم که در بن ناریک روزهای بینوایی و تیره شبهای تنهایی در خدمت میرزا باشم - جنت آشیانی حرف وفاداری او را بغایت پسندیده با وجود آنکه خدمت حضور او پسندیده تر بود رخصت داد و آنچه نقد و جنس برای اخراجات میرزا قرار یافته بود حواله او کرده پیش میرزا فرستاد - و پس از واقعه ناگزیر میرزا بهلازم عرش آشیانی استسعاد یافته در کمتر زمانه بمنصب سه هزاری و خطاب خانعالم سرمایه افتخار اندوخت *

چون در سال نوزدهم عرش آشیانی باستدعای خانخانان [که

دادند کورانی را (که بدعوی دیار بنگ و بهار عام اشتها می افراشت)

(۲) نسخه [ب] لایق خود *

در حصار پتینه محاصره نموده بود [بحوالی آن در رد فرمود و پس از ملاحظه اطراف قلعه بنظر امعان تسخیر حاجی پور را (که آن قلعه ایست محاذی پتینه - و دریای گدگ بعرض در کرده تخمینا بهزاران جوش و خروش در میان این دو شهر میگردد) از اسباب کشایش آن حصار دانسته فوج بسرکردگی خانعالم تعیین نمود او کشتی سواره بالا رویه بجانب دریای گدگ رفته با آنکه از فراز قلعه بارش توپ و تفنگ بود از کشتیها برآمده برخش جولانی در آمد - بسیاری از مخالفان در آن هنگامه مرد آزما فرود شده قلعه مفتوح گشت - خانعالم مورد هزاران تحسین و آفرین گردید - و چون در همین سال بنگاه هم (که در تصرف دارد بود) بے جنگ کشایش یافت و او باردیسه رفته دم نخوت میزد خانخانان سپه سالار بهر ادبی خانعالم باستیصال آن بدخصال بداندحدرد (در آردن - بیستم ذی القعدة سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد و دو در مقام نکر وئی مضاف اودیسه تقابل فتتین دوداد - خانعالم از ریعان شباب و افزونی شهامت سر رشته تدبیر گسیخت - و تیز جلوبی کرده دور تر شتافت - و کرده او قهی دست بکار برده معرکه زد و خورد شرار افزا شد - خانخانان ازین براه روی بر آشفته در شمت گویان بعنف برگردانید - و هذوز آن فوج انتظام شایسته نگرفته بود که گوجرخان مقدمه الجیش مخالف (که فیلان تیز در مردانه را بقطاسهای سیاه و پوست جانوران سباع دندان

و سر و گردن آنها بسته طرفه رعب و مهابت افزوده بود) رسید
اسپان فوج هرا را از دید این اشکال بوالعجب روی همت برگشت
و هیچ کوشش سوده ند نشده زیاده تر سر رشته جمعیت گسیخت
خانه الم (که بر اسپ آزموده بهراس سوار بود) پای ثبات اوشرد
و داد مردانگی داده بسیاری را علف تیغ بهادری ساخت - ناکاه
اسپ او از زخم شمشیر چراغ پا شد - از سر زین بر زمین آمد - و باز
بچستی خود را بر اسپ رسانید - درین اثنا قیل و مهت مرده ناک
رسیده بر زمین انداخت - افغانان هجوم کرده کارش تمام ساختند
گویند پیش از جنگ میگفت - چنان بخاطر بر تو می اندازد که
درین ناردگاه جان بسپارم - توقع آنکه شرح جانفشانی مرا پیداشاه
عوضه دهند - طبع موزون داشت - شعر میگفت - همد می تخلص
میکرد - این قطعه مشهور اوست *

* قطعه *

* ای که کردی بهرزه ریش سفید *

* یک بیک میمانی ز بهر نمود *

* بزبان داد جوانی را *

* ریش کندن کنون ندارد سود *

* خالخانان منعم بیک *

(۲)
از عمدهای دولت جنت آشیانی ست - پدرش بیوم بیگ نام
داشت - هنگامیکه زمانه طرح ناکامی ریخت جوانگای جز ولایت

سند بنظر همایونی نیامد - روزی چند سایهٔ وصول بحوالی بهکر
 انداخت - و از آنجا برخاسته قاعهٔ سیهوان را محاصره نمود - مبرز شاه
 حسین حاکم نتهه پیش آمده بانسداد طرق و بازداشت رسد غله
 پرداخت - اکثر عمدها بے رخصت بدر زدند - مانع خان (که سرگرد)
 همه بود (نیز خواست خود را با فضیل بیگ برادرش بکناره کشد
 پادشاه از روی احتیاط او را مقید فرمود - و هر چند در سفر عراق
 ملتزم رکاب همایونی نبود اما بعد معاودت از ایران دیار همواره
 در قرب و منازات می افزود - او هم مراتب دولتیخواهی پاس
 میداشت - زمانه [که جنّت آشیانی باستطلاع و استشراف احوال
 بیروم خان (که سخن چینان حسد کیش از خود غرضی خلاف واقع
 و نموده بودند) متوجه فندهار شده در هین مراجعت خواستند
 ایالت آنجا بمنعم خان نامزد نمایند] او عرض نمود که چون یورش
 هندوستان پیش نهاد خاطر است تغیر و تبدیل این هنگام باعث انفرقه
 لشکراست - بعد از فتح مقتضای وقت بعمل خواهد آمد - لهذا
 فندهار بر بیروم خان بحال ماند - در همان ایام سال (۹۶۱) نهصد
 و شصت و یک در کابل باتاایقی شاهزاده محمد اکبر امتیاز اندوخته
 در ازای این عطیه جشنه آراست - و پیشکشهای لایق گذرانید - چون
 در آخر همین سال بتسخیر هندوستان انتهای الویه همایونی
 واقع شده شاهزاده محمد حکیم را (که یک ساله بود) در کابل گذاشته

جميع مهمات آن ولايت برای (زین خان مذکور مفوض گردید - او مدتها فراهم آورد پراگندگیهای آن ولايت بود - در هنگامی که خاطر عرش آشیانی از بیروم خان منعرف شد) حسب الطلب در ذی الحجه سنه (۹۹۷) نهصد و شصت و هفت هجری سال پنجم جلوس در منزل لودھیانه (۲) (که پادشاه در تعاقب بیروم خان بودند) شرف ملازمت دریافته بمنصب وکالت و خطاب خانخانانی سر افتخار برافراخت و در سال هفتم (که آنکه خان بتیغ بی اعتدالی ادهم خان شهادت یابست) ملعم خان (که در خفیه مغوی بود) مغلوب و اهما شده فرار نمود - عرش آشیانی اشرف خان مبر منشی را فرستاد - که باستمالت و طمانینت کوشیده برگردانید - روزی چند نگذشته که باز بهمان توهم بعزیمت کابل از آگره بدر زده راه دامن کوه گرفت - و بعد تکاپوی شش (روزه در پرگنه سرور (که بجایگیر میر محمود منشی بود) اتفاق عبور افتاد - عامل آنجا آثار خوف از ناصیه احوالش دریافته خواهی نخواهی مقید ساخت - چون دران نواهی سید محمود خان باره (که از امرای عظام بود) نیز جایگیر داشت ازین قضیه مطلع شده معلوم کرد که خانخانان است - وقت را مغتنم دانسته آداب مردمی بتقدیم رسانید - و بآزاز تمام بملازمت پادشاهی آرد عرش آشیانی بدستور سابق بمنصب وکالت اختصاص بخشید - چون بهمرش غنی خان (که از جانب پدر بنظم و نسق کابل می پرداخت)

از مستی جوانی و ریاست و بد مصاحبی سود خود بزیان دیگران اندیشیده به ستیزه کاری نشست و باحوال میرزا محمد حکیم هم تفقده نمیگرد ^(۲) ناچار ماه جوگج بیگم والدۀ میرزا و هواخواهانش با اتفاق فضیل بیگ کور و ابوالفتح پسرش (که از حکومت برادرزاده پیوسته پیچ و تاپه داشت) کمر همت بسته در وقتیکه غنی خان از سیر فالیز برگشته می آمد دروازه شهر بر رویش بستند - او چون دید (که سعی پیشرفت نیست - و احتمال دستگیر شدن است) دل از کابل برداشته راه هندوستان گرفت - بیگم رکامت میرزا نامزد فضیل بیگ ساخته پسرش را نایب قرار داد - و تقسیم جاگیر و تجویز خطابه های عمده به میان آورد - و پس از چندی بستم نیرنگهای ابوالفتح از جا رفته با اتفاق شاه ولی و غیره کارش در مستی بانجام رسانیده فضیل بیگ را نیز گرفته کشت *

چون برهم زدگی کابل بعرض آشیانی رسید منعم خان را (که مشتاق آندیار بود) انالیق میرزا محمد حکیم نموده در سال هشتم با فوج شایسته بطریق کمک رخصت فرمود - که هم انتقام پسر کشد و هم تدارک خرابیها نماید - منعم خان حساچه از کابلیان بر نداشته به آنکه کمک ملحق شود باستعجال روانه شد - بیگم (که ولی اتکه را باستشمام غدری بعدم آباد فرستاده هیدر قاسم کوه بر را وکیل قرار داده خود بتمشیت امور می پرداخت) باستماع این خبر

مردم از اطراف جمع کرده با میرزا بعزم رز برآمد - و متصل جلال آباد
تلافی فریقین شد - شکست بر منعم خان افتاده اسباب و اثاثه امارت
بغارت داده از اندبشذاک غنیمت هیچ جا توقف مناسب ندیده
بملک گهران درآمد - و عرض داشت نمود - که روی آمدن حضور
ندارم - یا رخصت مکه شود - یا درین ضلع جاگیر مرحمت گردد
که سامان خود درست کرده بملازمت رسم - عرش آشیانی از
کمال قدردانی جاگیرهای هند بحال داشته بحضور طابید - او
مجددا بعوطف بیکران پادشاهی اختصاص یافته مدتها بحراست
دارالخلافه آگره می پرداخت - چون در سال دوازدهم خانزمان
و بهادر خان بجزای کردار رسیدند تعلقه هر دو برادر از جوناپور
تا کنار آب چوسا بدو تفویض یافت *

خاندان در همین سال بحسن تدبیر و کاردانی با سلیمان کرزانی
حاکم بنگاله و بهار طرح آشتی انداخته سکه و خطبه پادشاهی
در ولایت بنگاله نیز مقرر نمود - او از امرای سلیم شاهی بود
هنگامیکه بنگاله بدست شیر شاه افتاد حکومت آنجا بمحمد خان
نامی (که قرابت قریبه داشت) سپرد - پس از ارتحال سلیم شاه
او بریاست عامه سر برآورد در گذشت - پسرش بهادر خان خطبه
و سکه آنجا بنام خود کرد - و عدلی مشهور را (که دعوی سلطنت
هندوستان میکرد) بجنگ کشت - و پس از مدتی بمرگ طبیعی (۲)

درگذشت . برادر خردش جلال الدین قائم مقام او گردید . تاج خان کرزانی (که با برادران از لودی گریخته به بنگاله اقامت نموده بود) گاهی با او مخالفت و گاهی موافقت میکرد . چون او نیز بعدم فرشتد ریاست بنگاله و بهار بتاج خان قرار گرفت . و بعد از برادرش سایمان خان منتقل گشت *

پس از صلح خانخانان اردیبه نیز برگرفته راجه آنجا را بغدر گشت . و در سنه (۹۷۹) نهصد و هفتاد و نه رخت هستی برپست پسرکلانش بایزید جانشین شده از زیاده سری خطبه اندیاز بزام خود ساخت . خانخانان را با او بر سر بهار پرخاشها زداده . چون از نخوت و استکبار با اعیان آن مملکت در مقام سخت گیری آمد هانسو پسر عماد (که عمزاده و دامادش میشد) از رنجیده برخه را بران داشت که او را از هم گذرانیدند . لودی خان (که نفس ناطقه آن ولایت بود) پسر خرد سلیمان داؤد نام را بعری برداشت و هانسوی مذکور را بقتل رسانید . گوچر خان کرزانی (که میروشمشیر خود را میگرفت) در صوبه بهار پسر بایزید را بکلانی برآورده باهم مخالفت کردند . لودی با لشکرفرزان از بنگاله بقصد بهار روانه گشته بمکر و تزییر گوچر را ایل خود ساخت *

و چون خانخانان بر طبق حکم والا بتسخیر ولایت بهار کمر بسته از دریای سون گذشت داؤد بظاہرتوهم که از لودی بهم رسانیده بود او را از میان برداشته در قلعه پنهان متحصن گردید . پس از امداد

(مآثر الامراء) [۶۴۱] (باب الخاء)

معاصره عرش آشياني حسب التماس خانخانان در سال نوزدهم
سنه (۱۸۱۲) نهصد و هشتاد و دو از آگره بر کشتیهای کلا (که بتازگی
ترتیب یافته بود) شرق رویه بدريا نوردی در آمدند - با آنکه در راه
لخته کشتیها طوفانی شده فرو رفت در در ماه و هشتم روز دروه
رایات پادشاهی بمواد پتله گردید - گویند چون پادشاه بتعمیل
متوجه پتله گردید در گنگداس پور بهید میرک اصفهانی جفری^(۲)
باستکشاف مستقبل احوال امر نمود - او کتاب جفر طلبیده این بیت
استخراج کرد *

* بیت *

* بزودی اکبر از بخت همایون *

* برد ملک از کف داؤد بیرون *

عرش آشياني گرفتن حاجي پور را (که آن روی آب گنگ مقابل
پتله واقع شده) موقوف علیه فتح پتله دانسته اهتمام بتسخیر آن نمود
پس از کشایش آن داؤد سراسیمه شده براه دریا بنگاله رویه فرار
گزید - اکثر سپاهش در گریختن بقتل رسیده پتله با غنائم موفوره
بتصرف در آمد * فتح بلاد پتله * تاریخ اسم *

خانخانان پس ازین فتح به تیولداري بهار کامیاب گشته
با بیست هزار سوار بکشایش بنگاله و مالش داؤد دستوری یافت
افغانان از رعب و تسلط عساکر منصوره همت بای داده بے جنگ
و جدل مکانهای مستحکم گذاشته بدر میزدند - خانخانان هر جا را

(۲) نسخه [ج] کنک راس پور *

استحکام داده پیش روانه میشد - تا آنکه دارُود بجانب اردبسه
 گریخت - آن خان ^(۲) سه ساله فوجی بسرکردگی محمد قلی خان
 برلاس بدنبال او کسبیل نموده خود بنانده (که مرکز بنگاله است)
 درآمده بانتظام ملک پرداخت - کار پردازان حضور عوض جاگیر
 بهار در بنگاله تذخراه نمودند - و چون دارُود مابین بنگاله و اردبسه
 در استحکام مداخل اهتمام نموده اقامت گزید و محمد قلی
 خان برلاس (که در تعاقب بود) رخت هستی بر بخت خانخانان
 بصوابدید راجه تودرمل خود از نانده متوجه شد - در همین سال
 بین الفریقین محاربه عظیم پیوست - گوجر ^(۳) (که مقدمه مخالف بود)
 هراول و قول را برداشته متفرق ساخت - که از ملازمان خانخانان
 توفیق نیکو خدمتی و ثبات پائی نیافت - مگر خود با معدودی
 بناموس دوستی زخمهای مردانه خورد - چنانچه پیوسته میگفت
 که اگرچه زخم سر به شد اما به بینائی نقصان رسید - و جراحت کردن
 اندمال یافت - اما آنقدر توانائی نیست که عقب توانم دید
 و از زخم درش دسمت چنانچه باید بسر نمی رسد - و با چنین
 زخمهای عذیف نمیتوانست بر گردد - هوا خواهان عذاب گرفته
 برآوردند - گوجر در معرکه قرار فتح بخود داده بلند میگفت
 که کار خانخانان باتمام رسید - دیگر امتداد در جنگ چیست ^(۴)

(۲) نسخه [ب] آنجا سه ساله (۳) در [بعضی نسخه] که در مقدمه

(۴) نسخه [ج] امتداد جنگ ه

و آهسته میگفت با وصف فیروززی خاطر نهیشگفتد - که ناله تیریه
 بار رسیده در گذشت - داود (که در مقابلۀ راجه تودرمل بود)
 هراس بخود راه داده آواره دشت ادبار شد - خانخانان پس از
 چنان ناامیدی بچنین فتح شگرف ارجمندی یافته راجه را با شاهم
 خان جلایر بتکامشی تعیین کرده خود هم با آنکه زخمها اندمال
 نیافته بود روان شد - داود در قلعه کنگ اودیسه رفته مدححصن گردید
 و آخر الامر بدر لایه و چاه اوسیه زده عهد و پیمان درمیان آورد - و بشرط
 قبول نوکری پادشاهی ملاقات قرار یافت - خانخانان غرق محرم
 سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه بزم مصالحت ترتیب داده بانواع
 آرایش (که حیرت افزای نگارگیان بود) جشن آرا گردید - اعیان دولتی
 باستقبال شتافته داود را آوردند - خانخانان تا سر گلیم پذیره
 گشته گرمجوشها نمود - او شمشیر خود کشوده گذاشت - یعنی
 از سر سپاهگری برآمدم - و خود را بخدمت درگاه پادشاهی سپردم
 تا بدانچه مصلحت دید ارکان خلافت باشد بجا آرند - و صاحب
 طبقات اکبری گوید که داود شمشیر را گذاشته بخانخانان گفت که
 هرگاه بمثل شما عزیزان زخم رسد از سپاهگری من بیزارم *

بالجمله خانخانان شمشیرش را بملازمان خود سپرده پس از
 زمانه از جانب عتبه سلطنت خلعتی والا داده کمر شمشیر مومع
 حمائل ساخت - و گفت که ما کمر شما را بذوگری پادشاه می بندیم
 برخه محال اودیسه بتیول او مقرر داشته شیخ محمد برادر زاده اش را

(باب الخاء) [۶۴۴] (مائوالامرا)

همراه گرفته معارفت نمود - و درین وقت خانخانان شهرگور را
(که در زمان پیش دارالملک بنگاله بود) مستقر گردانید - بجهت
آنکه گهوارهگاهت (که چشمه زای فتنه اندوزان است) نزدیک است
غبارشورش آن حدود یکبارگی فرو نشیند - و نیز این جای دلکشا
(که قلعه شگرف و عمارات سترگ دارد) تعمیر پذیرد - غافل ازین که
بتداول رزگار و خرابی عمارات هوای آنجا خواص سمیت اکتساب
نموده - خاصه در زمان سپری شدن موسم باران - که در اکثر بلاد بنگاله
آب گردش شود - هرچند شناسندگان آن مرز گفتند مفید نیفتاد
با آنکه سیزده امیر نامی عمده (مثل اشرف خان و حاجی مصد
خان سیستانی) و بسیاری از اوساط و عوام بر بستر نیستی غنوند
چون برخلاف رای مردم اندیشیده بود عبرت نمیگرفت - پس
ازآنکه این بلیه از اندازه در گذشت در چاره گری شده شورش
جنید کرانی را (که در صوبه بهار برخاسته بود) دست آویز ساخته
برآمد - چون بنانده رسید باندک بیماری سال بیستم سنه مذکور که
(۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری بود پیمانته هیانش لبریز گشت *

عجب از سخن نشووی این کهنه مدبر رزگار - با همه تجربه
و پاس مراتب جهالت ترکانه بکار برده دستم بتوکل عام پسند زد
و جهان را در گرداب فنا انداخت - توکل خامان بارگاه تحقیق
آنست که حفظ مراسم تدبیر بر فروغ خرد (که کارساز عالم اسباب
است) داشته کارساز آنرا بایزد بیچون حواله کند - نه بآن عقل

مواب اندیش و اسباب ظاهر - اگر خرج از وبا مکروه داشته اند
ولج هم بداد ممنوع است *

خانخانان از اعظم امرای پنجهزاری و سپه سالار اکبری سمت
بمراتب سرداری و سپه کشی شناسا و بمراسم بزم و رزم دانا بود
مدت چهارده سال در امیرالامرائی و سپه سالاری گذرانید - چون
اولاد نداشت اموال ناطق و صامت او در سرکار والا ضبط گردید
سابق گذشت که غنی خان پسرش با هزاران یاس و همروت از کابل
برگشته بهندوستان می آمد - چون در راه بهدر ملحق گردید
خانخانان باخوشتی که از او داشت باخراجش پرداخت - او برهبری
تسمت نزد عادل شاه بیجاپوری رفته (دو سه چدن بهر برده مسافر
ملک فدا گردید - از ابْنِیَّة خانخانان (که بمزور دهور و مضی ایام
یادگار خواهد ماند) پل جو پور است - که ^{۹۸۱} صراط المستقیم *

تاریخ آنست - و از اعظم جسور ممالک محروسه است *

* خان جهان حسین قلی بیگ *

خواهرزاده بیروم خان خانخانان است - پدرش ولی بیگ ذوالقدر
در زمان دولت خان مزبور بجاگیر عمده و اعتبار بلند بر جمیع
امرا تفوق و برتری می نمود - در جنگ قصبه دکن دار جالندهر (که
ما بین بیروم خان و شمس الدین خان اتکه واقع شد) زخمها برداشته
دستگیر گردید - و بهمان جروح مولم در گذشت - عرش آشیانی
(که همه شورش و آشوب مزاج بیروم خان از اغوای او میدانستند)

سروش را بریده بمملکت شرقیه فرستادند - حسین قلی بیگ (که باصابت رای و متانت خرد اوصاف داشت) خانخانان در ایام انحراف مزاج پادشاهی مصحوب از اسباب و ادوات امارت خود را از میوات بحضور فرستاد - که شاید در لباس نیازمندی وضعیف نالی کاره تواند ساخت - در همان اثنا رکضت خانخانان به پنجاب (که مصرّح بغی و فساد بود) پیدائی گرفت - او را بذابر مصلحت حواله آصف خان عبدالمجید (که بحکومت دهلی امتیاز یافته بود) کردند - که آدمیانه نگاهدارد - و گزندی نرساند - پس از انقضای قضیه بگرام خان مشارالیه رهائی یافته همواره باندازه خدمت و اخلاص مشمول عواطف میبود - در سال هشتم سنه (۹۷۱) نهصد و هفتاد و یک (که میرزا شرف الدین حسین احراری بے جهت از حضور فرار نمود) عرش آشیانی حسین قلی بیگ را بخطاب خانی و تیولدارئی اجمیر و ناگور از تغیر میرزا اعتبار افزوده بتعائب نامزد کردند - و چون میرزا جنک نا کرده از ممالک محروسه بدر رفت حسین قلی خان بے تعب و مشقت آن مملکت را متصرف گشته از قرار واقع به بندوبست پرداخت - و قلعه جودهپور را (که مسکن و مقر رای مالدیو است - و از بمزیت جاه و افزونی نوکر از سایر راهبای هند امتیاز داشته - و بعد از انتقال او پسر خردش چندر سین جانشین بود) در اندک زمانه مفتوح ساخت و در ایام محاصره چیتور در تعائب رانا اردی سنگه مسماعی فراروان

بظهور آورد - و مورد آفرین و تحسین گردید *

چون سال سیزدهم امرای اتکه خیل از پنجاب حضور طلب شدند حکومت آندیار (که از اعظم ممالک پادشاهی ست) بهسین قلی خان تفویض یافت - اما بنابر پیش آمد مهم رنتپور جدائی نگزیده بلزوم رکاب فتح انتساب مباحات می اندرخت - پس از کشایش آن قلعه متین چون دارالخلافت آگره مهبط الوبه ظفر طراز گردید بمحال متعلقه رخصت یافت - و در سال هفدهم بهزیمن تسخیر قلعه نگرکوٹ (که در تصرف راجه جیچند بود - و بعد حبس او بهرش بدیچند خود را در مقام پدر دانسته و ادرا مرده انگاشته بسرکشی در آمد) حسب الحکم انتهاض نمود - چون قریب بدهمتهری رسید جنو نام ضابط آنجا بقرابت جیچند متوهم گشته خود را بگذار کشید - لیکن وکلا فرستاده متعهد راهداری شد خان جمعی از ملازمان خود را برسم تهاونداری در موضعیکه بر سر راه واقع بود گذاشته پیشتر متوجه گردید - چون بقلعه کوئله رسید (که در ارتفاع بفلک دعوئی همسری می نمود) توپ چند از بالای کوه (که محاذی قلعه بود) سر داده هوش از محصوران ربود - آنها وقت شب راه گریز پیش گرفتند - از آنجا (که این قلعه سابقا بر راجه انمچند (۳) راجه گوالیار تعاق داشت - و راجه رامچند جد جیچند آنرا بزبردستی گرفته بود) بر راجه گوالیاری (که از اولاد انمچند بود) سپرده تهاوند خود

(۲) نسخه [ب] خبر نام (۳) نسخه [ب] انمچند و نسخه [ج] اتم چند *

برنشانند - و چون پیشتر تشابک اشجار بمرتبه بود (که عبور موکب
 بدشوار می شد) هشره را بچنگل بری برگماشته هر روز بقدر
 میصور راه می پیمود - اوائل رجب سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد
 حوالی نگرکوت مخیم فوج منصوره گردید - و در صدمه اولی
 حصار بهون (که بتخانه مهمانی آنجاست) بتصرف درآمد - و جمه
 غفیر از راجپوتیه و براهمه (که بقصد ثواب قدم ثبات افشوده بودند)
 بدارالبوار شتافتند - و پس ازان شهر بند بیرون نگرکوت نیز بدست
 آمده سابط و سرکوب طرح انداختند - و هر روز بتوپ اندازی در انهدام
 عمارات و اعدام جانداران میکوشیدند - چنانچه در وقت طعام خوردن^(۲)
 راجه بدیچند توپ کلان هردادند - که قریب هشتاد کس در زیر
 دیوار بگو هلاک فرو رفتند *

(۳)

بالجمله کار قلعه نزدیک بانجام رسیده بود که ناگاه آشوب آمد آمد
 میرزایان باغیه ابراهیم حسین میرزا و مسعود میرزا ولایت پنجاب را
 بر شورانید - و غلای تمام نیز در لشکر پیدا شد - ناچار حسین قلی
 خان به پیشکش پنجمن طلا و اقمشه بسیار بصلح گرائیده در پیش خانه
 راجه چیچند مسجد طرح انداخته در در روز پیشطاق بر آوردند
 در جمعه اواسط شوال سنه مذکور خطبه پادشاهی خوانده حسین
 قلی خان ازانجا برخاست - و باتفاق اسمعیل قلی خان و میرزا
 یوسف خان رضوی بدنبال فیه باغیه شتاب آورد - و در قصبه

(مائراامرا) [۴۹۹] (بلع البخار)

(۲) قلنبه چهل گروهی هلتان بیخبر بر سر آنها رسیده بین الفریقین جنگ پیوست . ابراهیم حسین شکست خورده بملتان فرار نمود و مسعود حسین با چنده همراهان گرفتار گشت . حسین قلی خان در سال هیزدهم سنه (۹۸۱) نهد و هشتاد و یک (که عرش اشانی از فتح گجرات معارفت باکره نمود - و امرا از اطراف و جوانب بهنیت فراهم آمدند) بحضور رسیده مسعود حسین را چشم دوخته و دیگر اساری را در پوستهای گاو (که شاخها ازان جدا ساخته بودند) در آرد . و بهیئت غریب از نظر گذرانید . پادشاه از فرط کرم و مروت چشم میرزا کشوده اکثره را جان بخشی فرمودند . و حسین قلی خان بمنصب عمده و خطاب خانجانی (که دوین ساطنت بعد از خانخانانی زیاده برین خطاب نیست) لوای بلندنامی برافراخت . و چون میرزا سلیمان والی بدخشان از تسلط میرزا شاهرخ پسرزاده خود پناه بدرگاه اکبری آرد بخانجهان حکم والا شرف نعان گرفت . که با فوج جرار موبه پنجاب بهمراهی میرزا بدخشان شتافته آن دیرین حکومت را بر مسند ایالت آن دیار متمکن سازد . دوین اثنا سال بیستم سنه (۹۸۳) نهد و هشتاد و سه منعم خان خانانان موبه دار بنگاله و دیعت حیات سپرد . و اختلال عظیم دران ملک پدید آمد . امرای کمکی از سمیت هوا (که دران ولایت بهم رسیده) بیمناک گشته و استیلانی داور افغان (۳)

(۲) نسخه [ب] قلنبه (۳) در [اکثر نسخه] و بسبب استیلانی و

(که دعوی ریاست آن مرز و بوم میکرد - و درینولا نقض عهد نموده بتازگی سر بشورش برداشت) سرداری شده یک دفعه مکانها گذاشته ازان مملکت برآمدند - ازانجا (که اهم را بر مهم گردیدن عمده قانون جهانداری سم) پادشاه خانجهان را بسرعت از پنجاب طلب حضور نموده بصوبه داری بنگاله نامزد فرمودند - و راجه تودرمل را (که بشجاعت و کاردانی اتصاف داشت - و دران صوبه کارهای نمایان کرده بود) همراه ساختند - امرای بنگاله در حوالی بهاکلپور بهار بخانجهان در خورده بعضی بهذر بد هوایی از معارفت تقاعد نمودند و برخی اختلاف مذهب را تقریب کرده بهرزه گوئی درآمدند خان جهان (که کهنه سردار مزار گرفته پی بر کرده بود) از جا نرفت - و بدلاسا و دلدهی پرداخته بهیئت مجموعی راهی گشت و با آنکه اکثر الوس چغتایی بودند و بسرداری قزلباش توده نمیکشند گدھی را (که دروازه بنگاله است) باز دک سعی مستخلص ساخته تا نایده ملک از دست رفته را بتصرف آردن - و بحسن تدبیر در گرد آردی پراکندگیها کوشید - داور خان کرزانی آک محل را مستحکم ساخته در مقابل عساکر پادشاهی نشست - هر روز جنگ میشد - و آریزشه رو میداد - هر چند خانجهان و راجه تودرمل کوشش فرادان بجای آوردند از کم همتیهای مردم کار پیش نمیرفت در راجه حواجه عبدالله نقشبندی با برخی از ملازمان از مورچال خود بهیترک رفته طلبکار نبرد شد - جمعی انبوه از مخالف در عرصه پیکار

پیشدستی نمودند - همراهان زنانت نگزیده - حواجه از نجابت ذاتی
 های جلالت افشرد - و نقد جان در باخت - چون این خبر بعرض آشیانی
 رسید متأسف گشته بمظفر خان صوبه دار بهار فرمان واجب الاذعان
 ترقیم یافت - که زود با جاگیرداران آن حدود بفوج بنگاله پیوند
 همین که در سال (۹۸۴) نصد و هشتاد و چهار مظفر خان با سپاه
 صوبه بهار ضمیمه گردید خان جهان بتسویف موقوف پرداخته معرکه آرا
 گشت - اتفاقاً شبیکه [بستن صبح فیروزی بود توپ از لشکر پادشاهی
 بر چهار پائین (که چند کرانی عم داد غنوده بود) رسید - و از
 مصادمه پایه ^(۲) ران او خورد گشت - بعد ازان (که آریزشهای سخت
 زنگ زدای جوهر مردانگی گردید) کلا بهار سردار میمنه مخالف
 زخمی در بفرار آرد - و هنوز جنگ بقول نرسیده که سنگ تفرقه در
 جمعیت غنیم افتاد - افغانان دل بای داده سراسیمه دشت هزیمه
 گشتند - و بسیاری بتعاقب بهادران علف تیغ بیدریغ شدند - داود
 میخواست بطرف بدر زند - در خلاصه اسپش پای بند شده دستگیر
 گردید - چون پیش خان جهان آردند از پرسید که پیمان بستن
 و سوگند خوردن با خانخانان چه شد - از به آزر می جواب داد - که
 آن پیونده بود زبانی - تا داستان دوستی سوانیده عهد تازه اساس
 یابد - خان جهان فرمود تا او را از گرانباری سرشوریده مغز سبکسار
 گردانند - و همان زمان سرش بسید عبدالله خان داده روانه حضور

ساخت - ادرا پادشاه بر اسب بام نزد خانجهان فرستاده بود - که هم
 مرده فتح راجه مانسنگه کچهواه (که با رانا نزد کوکنده نبرد آرا
 گشته لوی چیره دستی افراسخت) و هم نوید نصرت موکب پادشاهی
 بامرای دیار شرقی رساند - اتفاقاً وقت رخصتی فرموده بودند
 چنانچه این مرده یبیری ازان طرف نیز بشارت کشایش بنگاله
 خواهی آرد - سید عبد الله خان در یازده روز هنگامی (که پادشاه
 از فتح پور بعزمی بدوش آن مملکت برآمده بود) (سیده سر آن
 فتنه سگال را در جلو خانه انداخت - غریب از عالمیان برخاست
 و فتح نامه باطراف قلمی شد - خانجهان پس ازین فتح نمایان راجه
 تودرمل را روانه حضور نموده خود بصوب ساتگانون (که زه و زاد
 داؤد دران حدرد بود) لشکر کشید - جمشید خامه خیل او بآویزش
 درآمده سترگ هزیمت یافت - و مادر داؤد با مقتسبان خود روی
 نیاز آرد - و آن ملک (که از قدیم آفراتگاک خانه نامند - یعنی
 از شورش بدگوهراں آن سرزمین هیچ گاه خالی نباشد) بنیروی همت
 و مردانگی خانجهان از سرنو بحیطه ضبط درآمده مورد امن
 و عافیت گردید - راجه مالکوسائین زمیندار ولایت کوچ نیز فرمان بپذیر
 گشت - خانجهان پیشکش از نفائس آنجا با پنجاه و چهار فیل نادر
 ارسال حضور داشت - چون بعضی افغانان بولایت بهائی شورش افزا
 بودند و عیسی زمیندار آنجا مرتابی می درزید در سال بیست
 و سیوم روی بدان صوب آورده لشکر پیش فرستاد - پس از آویزش

سخت عیسی شکست بخورد (۱) گریز سپرد - و افغانان زینهار می گشتند - یگان جهان مقضی المرام معاودت نموده بصحبت پور (که در حوالی نانده شهره اساس نهاده بود) پیوسته علم عشق و کامرانی بر افراشت - چون انجام هر نشاط داندهره سرشته اند و آخر هر کمالی بزوال پیوسته *

* نیکو نبود هیچ مراد به کمال *

* چون مفعله تمام شد رنق برگردد *

خان جهان در کمتر زمان بر بستر زنجوری افتاده یک و نیم ماه کشید - هندی پزشکان نافهمیده دواها بکار بردند - در همین سال سنه (۹۸۶) نصد و هشتاد و شش رخت هستی بر بزمی - از امرای پنج هزاره ای اکبری سمی - بهارش رضا قلی سال چهل و هفتم اکبری بمنصب پانصدی سه صد سوار سرفراز گردید *

* خواجه شاه منصور شیرازی *

ابتدا در ملازمان اکبری اختصاص داشته به مشرفی خوشبوی خانه مامور بود - مظفر خان دیوان در مقام بی التفاتی شده بمهمات او بیچید - در زسه با مظفر خان آویزش زبانی کرده بودن خود متعذر داده حرمان گرا شد - پس از ناکامی بچونپور رفته از رشادتی که داشت دیوان خان زمان گردید - و بعد از بمنعم خان خانانان پیوسته و رنق و رنق مهمات او پیش گرفت - چون روزگار سپه سالار سپری شد راجه تودرمل بجهت محاسبات سرکار مقید و مسلسل ساختم

از اینجا (که در ایام دیوانی خانانان بجهت مهم سازی او بدربار آمده
از ادای سخن نویساندگی و سنجیدگی او با کار دانی و معامله فهمی
معلوم عرش آشنایی شده بود) ^(۶) به وسیله غیره در سال بیست و یکم
سنه (۹۸۳) نهمصد و هشتاد و سه خواجه را مشمول عذایب ساخته
بخدمت وزارت سر بلند فرمود - خواجه بفراسمت درستی و دانش
و سادگی را بهین (دین) داده کهنه معاملات را مذقم ساخت - و چون
ضابطه آن بود (که هر سال برخی کار دانان راستی منش بآوردن تفصیل
هر ناحیه و برگنه تعیین گشته سال بسال دستور العملی در ادای
حقوق دیوانی از روی آن قرار گرفته) پس از آنکه ممالک محروسه
و سمعی پذیرفت بدین نمط کار بدشواری کشید - چه آن نگاشتها
بتفاوت رسیده - و سپاه و رعیت گزند یافته خواهش بانی و فاضل
شورش افزود - و هم نرخ واقعی گذارش نمی یافت - لهذا خواجه
در سال بیست و چهارم حال ده ساله هر برگنه از مراتب کشت و کار
و ارزش و نرخ شناخته دهم بخش را مال هوسال قرارداده گزین نسخه
انتظام داد - و در همین سال باستصواب خواجه فسحت آباد
هندوستان (که هنوز اردیسه و کشمیر و تهم و دکن مفتوح نگشته بود)
بدرازده بخش شایسته قسمت پذیرفت - و هر بخش را صوبه
فامیده سپه سالار و دیوان و بخشی و میر عدل و صدر و کوتوال
و میر بحر و واقعه نویس نامزد شدند *

(۲) نسخه [ج] هشتاد خواجه را *

و چون خواجه در دتمت و جزرسي و کفایت اندوزي و سخت گیری
 بد طولی داشت در سال بیست و پنجم در صدد باز یافتن مطالبهای
 پیشین شده - بنابر آنکه هوای ولایت بنگاله با سپ ناساز بود
 سپاه آنجا را علوفه ده بیست و سپاه بهار را ده پانزده افزوده بودند
 خواجه با آنهمه سخن سانجی و دقیقه یابی از هنگام نشناسی
 و قیامت نا فهمی و قوی مدارا را از ادا گرفتن و گیر فرق نکرد
 و ندانست که درین وقت (که سپاه در یساق در دست گرم
 جانفشانی ست) سزادر رعایت و افزونی ست - نه کاهش و کمی
 بنگاله را ده پانزده و بهار را ده دوازده قرار داده جهت باز خواست
 بمظفرخان احکام برنوشته - او (که از دیوانی بسپه سالاری رسیده بود)
 حساب را از سر سال برگرفته طلبکار فراوان زرش - امرای بهار و بنگاله
 ازین کفایت بی مهمل و باز خواستهای بیجا یکدفعه راه بیوفائی
 گزیده سر بشورش برداشتند - چه فسادها که برنخیزاست - و چه خونها
 که ریخته نشد - راجه تودرمل (که بمعناد همچشمی و هم پیشگی
 منتظر قابو بود) دریاوقت بعرض رسانید - که وزیر باید براستی
 گرد آوری مال نموده در نگاهداشت ملازمان دیده درمی بکار برد
 و از بایست وقت در نگذشته در داد و ستد در درشتی و نرمی
 میانه درمی گیرند - نه که مستوفی بود - که بدقت مزاجی جز
 باقی کشیدن و مال افزودن کار نداشته باشد *

از طبقات ظاهر میگردد - که راجه تودرمل از ولایت شرقیه
 عرضی نموده بود - که معصوم خان فرنگودی را با انواع تدبیر و مدارا
 همراه دارد - خواجه شاه منصور بوی خطوط درشمن نوشته - و زر
 بسیار بر ذمه اش بر آورده - و همچنین بترسون محمد خان که از امرای
 کبار و سرداری لشکر بنام او بود - درین وقت (که صد امیدداری
 باید داد) تهدید چه لازم بود - لهذا پادشاه خواجه را عزل نموده
 بشاه قلی خان محرم چند روز حواله کردند - اما چون خیرخواهی
 و دماغ سوزی او ذهن نشین شده بود مجدداً بعنایت خلعت وزارت
 قامت قابلیت او را بر آراستند *

(۲)
 اتفاقاً در همین سال میرزا محمد حکیم بتغییب معصوم عامی
 (که سر حلقه باغیان بهار و بنگاله بود) از کابل آمده در پنجاب
 خلل انداز گردید - و عرش آشیانی عازم آن سمع شدند - اهل عناد
 پورانچه چند بخط منشی میرزا بنام خواجه از نظر گذرانیده او را
 با اتفاق و جانب داری مخالف متهم کردند - قضا را ملک ثانی (که
 از بدیمان میرزا و دیوان او بود - و خطاب رزیرخان داشت) درین وقت
 جدائی گزیده در منزل سونیمت ملازمت دریافت - و بغایر ربط سابق
 بنزد خواجه فرود آمد - چون شهرت گرفته بود [که او بجاسوسی
 آمده - چه درین وقت (که میرزا بوسر تسخیر هندوستان است) جدا
 ساخته فرستادن او خالی از تدبیر نخواهد بود] . اتهام سابق را

(۲) نسخه [ب] معصوم خان عامی (۳) نسخه [ج] تعلیمات

یادر افتاد - و بعد استفسار بعضی سخنان خواجه نیز مقوی
 ظن شد - درین اثنا خطوط جعلی خواجه را (که بمیرزا حکیم
 نوشته بود) بذطر پادشاه در آوردند - و خط شرف بیگ عامل او نیز
 رسید - چون وا کردند مرقوم بود که فریدون خان خال میرزا را ملازمت
 کردم - او مرا بخدمت میرزا بود - با آنکه بجمیع پرگانات اعمال تعیین
 شده پورگنه ما را معاف داشتند - گویند هنوز پادشاه در احوال او
 متردد بود امرا و اعیان سعیها بکار بردند - که حکم شد مقید نگاهدارند
 تا ضامن بدهد - چون کسی بضامنی او جرأت نکرد نزدیک سرای
 کونت که جوی بدرخته از حلق آویختند * * ^{۹۸۹} ثانی منصور حلاج *

تاریخ است - عالی از ترک و تاجیک از سخت گیریهای حسابی او
 دهائی یافته شادیها اندرخت - گویند پس از آوارگی میرزا محمد
 حکیم چون دارالملک کابل مهبط الویة پادشاهی گردید هرچند از
 کیفیت شاه منصور استفسارها رفت استشمام رائحه ازان نشد - گویند
 کرم الله برادر شهبازخان کفبو باشا؟ بعضی امرا خصوص راجه تودر مل
 خطوط ساخته بود - فرش آشیانی از خون ناحق و رفتن چنین کاردان
 تاسف بسیار میکرد - و میفرمود که ازان روز (که خواجه درگذشت)
 حسابها فرومرد - و سر رشته محاسبه از دست رفت - چنین اماره نویس
 خرده گیر نکته سنج مشخص گو کمتر یافته میشود - بهزاری منصب
 سیده بود - چهار سال از روی استقلال و استحقاق بمنصب وزارت

(۲) در [بعضی نسخه] فرو برد *

اشتغال داشت *

* انتباه *

دیرین رسمه سم - که هرگاه کارکیا بسیار مشغله بود تمیز
 و شناسائی کمتر فرادست دهد - ^(۲) قریب پرستاران هر چند نیکو بندگی
 کنند از خود غرضی و خویش کامی خالی نباشند - بسا درست اخلاص
 راست منش را از حسد کالیوگی قسم دیگر را نموده بکمین جان گزائی
 برنشینند - شگفت تر آنکه آن راستی مغرور ازین و آن حساب
 برنگرفته بشان خوانی و بے پردائی زود - زود تر آن بیند که کس
 میدان - کارهای فراخنای دنیا بے مسامحه و مساهله تمشیت
 نپذیرد - بل بترک مدارا و مواسا بسیار بود که کارهای نبیله جلیله
 مختل شود *

* مصرع *

* سخت بگیرد جهان بر مردمان سخت کوش *

ازینجا گفته اند که دنیا بدو پای قائم است - حق و باطل - بیک پا
 نتواند ایستاد - و این در خورده گیریهای حسابی و دقتهای نفس الامری
 رد - و الا آن خود آرای فسون ساز [که بجای طلبی و ترفع جوئی
 درزی کفایت و دیانت در آمده بسخت پژوهی و تنگ گیری
 اصناف خلایق (که بدائع و دائع الهی اند) خوشنودمی یکنه خداوند
 اندیشد] هر آئینه چیره دستان تقدیر در کمتر زمانه با افرا
 بد سگالی او آماده ساخته دست فرسود خشم و پی سپر غضب
 همان بزرگ گردانند *

* قطعه *

* نباشي بكار جهان سخت گیر *

(۲)
* که هر سخت گیر بود سخت میزد *

* غم زیر دستان بخور زینهار *

* بتدرس از زبردستی روزگار *

* خداوند خان دکنی *

از امرای نظام شاهیه احمد نگر است - پدرش مشهدی - و مادرش حبشیه بود - جوانی قوی هیکل با صلابت - پسر زوری و مردانگی اشتهار داشت - چون خواجه میرک افغانی مخاطب بچنگیز خان بمنصب وکالت و پیشوائی مرتضی نظام شاه اختصاص گرفت در صدد تربیت او شده بمرتبه امارت و تیولدار می محاللات جیده از ولایت برار فایز گردانید - او در کمتر زمان دولت و مکنات عظیم بهم رسانیده صاحب جمعیت و دستگاه گردید - مسجد قصبه روهنکیره (که بمورد دهور شکست و بخت بدان راه ندارد) بنا نهاد دست همت اوست - در سنه (۹۹۳) نهصد و نود و سه همراه میر مرتضی سبزواری (که سر لشکر برار بود - و از استیلاي صلابت خان چرخس تاب توقف دکن نیارود) در فتح پور بملازمت عرش آشنایی رسید - خان مزبور بمنصب هزاری امتیاز یافته در بارگاه اکبری خیل ترقی نمود - اما سال سی و دوم سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج در مجلس پادشاهی در حرف و حکایات راه و رسم (که

از روی ناقدردانی و مرتبه نشناسی میان او و نوکرانش واقع شد (از ان
فی الجماله در نظرها سبک گردید - چون بتمن گجرات در تیواش مقرر
شده بود بضبط و ربط آن رخصت گرفته سال سی و چهارم سنه ۹۹۷)

نهد و نود و هفت در تصبه مذکور رخت هستی بر بست *

گویند روزه شیخ ابو الفضل اورا بضیانت طلبید - اکثر امرا
حاضر بودند - چون وفور طعام و تکلف و تنوع دران شیمه کریمه
شیخ بود پیش هر نوکر از نه قاب طعام و یک انگری گوسپند بریان
و مد تا نان نگاهداشتند - و پیش خدادند خان رکابیهای بسیار
از مرغ و دراج و اقمام ساگ و سالن چیدند - ناخوش شده برخاست
که پیش ما که کباب مرغ آوردند از روی استهزا و سخربیت بوده
چون بعرض عرش آشیانی این حرف رسید بخداوند خان فرمود - که
این چیزها از تکلفات معموله هندوستان است - و الا اگر مقصود طعام
باشد پیش هر نوکر شما نه انگری گذاشته بودند - معذرا خداوند
خان از شیخ صاف نشده باز بخانه اش فروفت - ازین است که در
هندوستان اهل دکن بحماقت و سخافت عقل شهرت دارند *

* خواجه نظام الدین احمد *

پسر خواجه مقیم هروی است - که در زمره ملازمان فردوس مکانی
انتظام داشته در آخر عهد آن پادشاه بخدمت دیوانی بیوات
اختصاص یافت - پس از ارتحال فردوس مکانی بمیرزا عسکری
پیوسته هنگام (که جغت آشیانی فتح گجرات نموده احمدآباد بمیرزا

(۲)
 ارزاني داشت) خواجه وزير ميرزا بود - در هنگامه چوسا (که شیر
 خان سور غالب آمد - و جنت آشياني با چند سوار با گره ايلغار
 فرمود) خواجه يک ازان سواران بود - پس ازان در ۴۶۰ عرش آشياني
 بخدمات پادشاهي مفتخر و مبايعي بود - خواجه نظام الدين احمد
 در راستي و درستي يگانه وقت و در کارداني و معامله فهمي سرآمد
 اقران بوده - آنچه در ذخيره الخوانين نوشته (که خواجه نظام الدين
 در بدايت حال ديوان حضور عرش آشياني بود) جاي ديگر
 بنظر نيامده - اما در سال بيست و نهم (که ايامت گجرات با اعتماد
 خان گجراتي نامزد گرديد) خواجه بخدمت بخشي گروي آن صوبه
 تعيين گشت - در شورش سلطان مظفر گجراتي اعتماد خان پسرش را
 بهمراهي پسر خود بمحافظت شهر گذاشته خود باتفاق خواجه
 بآردن شهب الدين احمد خان بقصبه گدهي (که بيست کرهه
 احمد آباد است) شتافت - دران غيبت (که شهر بتصرف آشوب طلبان
 فتنه گرا در آمد) خانه خواجه نيز بتاراج رفت - پس ازان برفاقت
 شهاب الدين احمد خان و اعتمادخان در جنگم (که با آن فيء فتنه پزوه
 واقع شد) خواجه با مردم تلليل هرچند دست و پاي زد بجائے نرسيد
 ناچار همراهي رفقا از دست نداده باتفاق بهئن در آمد - چون
 خانخانان باستيصال سلطان مظفر گجراتي از حضور تعيين شده
 در سرکيچ سه کرهه احمدآباد با مخالف عرصه نبرد آراست

خواجه را با جمع از او را تعیین کرد - که از عقب غنیم درآمده بعزیمت جان فشانی همت بجان ستانی بندد - دران روز مصدر تردد گردیده در تعاتب مظفر از قطره و پویه خود را معاف نداشت و مکرر دستبردها نمود - و مدتی ببخشگیری آنصوبه می برداخت *

چون در سنه (۹۹۸) نهصد و نود و هشت سال سی و چهارم حکومت گجرات بخان اعظم (که صوبه دار مالوه بود) قرار یافت و خانخانان را عوض جاگیر گجرات جوناپور مرحمت شد نظام الدین احمد نیز طلب حضور گردید - او با جمع شتر سوار ششصد کروه راه بطریق ایلغار در دوازده روز نورزیده در لاهور مبادی جشن سال سی و پنجم دولت آستان بوس ادراک نمود - چون تماشای غریب داشت حکم شد که همه جمازه سوار (دورو بیدایند - و بعد از آن خواجه بمعواطف بیکران پادشاهی اختصاص گرفته در منزلت و اعتدال افزایش یافت - و در سال سی و هفتم (که آصف خان میرزا جعفر بخشی بیگی بجهت استیصال جلاله (رشانی تعیین گشت) خواجه بتقرر خدمت والای بخشی گری کله گوشه افتخار بر اوج اعزاز رسانید و در سال سی و نهم مبادی سنه (۱۰۰۳) هزار و سه (که عرش آشیانی باهنگ شکار برآمد) نزدیک شاهم علی خواجه را از تب افزونی حال دگرگون گشت - پسرانش دستوری گرفته بلاهور بردند - بر ساحل دریای راوی رسیده بود که نهنگ اجل ببهر فنا فرو کشید طبقات اکبری تألیف اوسم - تا آخر سال سی و هشتم اکبری مطابق

سنه (۱۰۰۲) هزار و در هجری وقائع و احوال هندوستان را بتحریر آورده - و گفته که اگر عمر مساعدت نماید (ردان استقبال نیز ترتیب نموده ضمیمه کتاب خواهم ساخت - و الا هر که توفیق یابد بتسوید آن پردازد - و چون جز (سی و دقت در تفتیح اخبار و سعی تمام بفراهم آوردن مواد بکار برده و مثل میر معصوم بهکری و غیره اهل کمال و مساز تالیف آن بوده اند اعتبار تمام دارد و آن اول تاریخ ست - که احوال جمیع سلاطین اسلام سوان اعظم هندوستان را (که مساحان بمیط غبرا چار دانگ روی زمین گفته اند) جامع است - و ماخذ صاحب تاریخ فرشته و متتبعان او (که معشی زائد نگاشته اند) همین نسخه مرغوبه است - اما آنچه بر مسود این سطور ظاهر شد در جاها مخالف است با تحقیق علامی فهمی - و رتبه هر کدام بر ایب واقف اخبار ظاهر و باهر است - فذکر *

از پسرانش میرزا عابد خان است - که در عهد جنت مکانی بنوازش خسروانه امتیاز یافته بخدمات پادشاهی مامور میشد در بخشی گوی صوبه گجرات (که از روی ارث و استحقاق یافته بود) بعبدالله خان فیروز جنگ ناظم آنجا برهم زد - خان مذکور (که مرد بے محابا و خیره بود) در اخفاف و اهانت او کوشیده بے عزت ساخت او ترک (وزگار گفته با جمع از مغلها طانیه و کفنی پوشیده بدرگاه جهانگیری حاضر شد - و این انداز موجب عفو تقصیرش گردید اما بعد ازین بشاهزاده ولیعهد شاهجهان توسل چسته ملتزم رکاب

(باب الخاء) [۶۶۴] (مآثر الامرا)

شاهي گشت - و پس ازان بدیوانی شاهراده اختصاص یافته
در اکبرنگر بنگاله (وزیر) که شاهراده بر مقبره پسر ابراهیم خان
فتح جنگ یورش فرمود (عابد خان دیوان و شریف خان بخشی
با چند دیکر جان نثار گشته حیات جاوید یافتند - عابد خان پسر
نداشت - دامادش محمد شریف چندگاه در عهد اعلیٰ حضرت
قلعه دار انکی تنکی دکن بود - پس ازان حاجب حیدرآباد شده
باجل طبعی در گذشت *

(۲) * خواجه شمس الدین خوانی *

پدرش خواجه علاءالدین از اعیان و اکابر آندیار بود - در خدمت
عروش آشیانی بحسن دیانت و کاردانی فرادان قرب و منزلت بهم
رسانیده - سخنش اعتبار تمام داشت - با عنوان متصدی گری
از کارنامه های شجاعت و جلالت خواجه بهمراهی مظفر خان در صوبه
بهار و بنگاله تاریخ اکبری شیوا زبانی میکند - علامی شیخ ابو الفضل
در احوال خواجه نوشته - که در کارهای معب (که ترکان را مذبذب
می یافت - و سر کرده را سراسیمه میدید) از وی پر دلی و شکفتگی
انجام آن کار بر ذمه خود میگرفت - و بآئین شگرف پایان
میرسانید - چون امرای شورش گر بهار با فتنه انگیزان بنگاله پیوستند
مظفر خان را دل از جای رفت - هر چند ترغیب مبارزت می نمودند
سودمند نمی افتاد - بهزار گفتگو برخی سپاه سرداری خواجه

(۲) نسخه [ج] خانی (۳) در [بعضی نسخه] مرگوده را *

شمس الدین کهیل نمود - هرگاه کار فرما را دل از جای رود
فرمان پذیران را چه حال - خواجه قدری راه طی کرده بود - که
گردها گوده مردم بغنیم پیوستند - خواجه رو بکارزار آورده دستگیر
گردید - چون مظفر خان صاحب موبه بنگاله را در هنگامه ناسپاسان
آن دیار پیمانۀ زندگی پر شد خواجه را معصوم خان کابلی بکمان
زدناری بکهایت خود گرفت - و چون بملاء مع کاره ساخت
بدرشتی پیش آمد - نزدیک بود که در شکنجه قالب تهی نماید
عرب بهادر بپاداش پیشین درستی و آنکه شاید بنصیحت اندوخته
اورا فرا گیرد پیش خود آورد - و بند از پا برگرفت - خواجه روزی
قابو دیده با چندی کناره گرفت - و در تصبۀ کهرک پور بواجه
سنگرام پیوست - از راه بستگی نتوانست بغیروزی سپاه رسید - جمع را
با خود همدستان ساخته اطراف لشکر مخالف را می تاخت
و مواشی آن کرده را (که بچرا بر آمده) دستبرد می نمود - پس
ازان (که در جمعیت مخالفان تفرقه افتاد) خواجه عازم حضور گشته
بنوازش پادشاهی پایه اعتبار برتر افراخت - در همان ایام مطابق
حال بیست و ششم الهی بتادیب میرزا محمد حکیم حوالی دریای
سندھه مضروب خیام سلطانی بود - اساس قلعه بر ساحل آن از ناگزیر
مصالح ملکی افتاد - باهتمام خواجه در اندک فرمتی بانجام رسید
چون در اقصای ممالک شرقی قلعه کذک بنارس بود بانگ بنارس
موسوم گشت - و گویا درین تسمیه اشعار است بدانکه بمذهب

جلود گذشتن ازین جایز نیست - چه بسا قواعد و رسوم دینی آنها
مختل میگردد *

بالجمله خواجه چندی بدیوانی کابل ناهزد شده در سال سی
و نهم چون تلیح خان از انتقال قاسم خان بنظم صوبه کابل تعیین گردیده
خواجه بجای او دیوان کل گشت - و در سال چهارم سده (۱۰۰۳) هزار
و سیوم هجری درازده دیوان قرار یافت - برای هر صوبه دیوانچه - که
هر یک کار خود را بصوابدید خواجه (که وزیر کل بود) تعرض رساند
چون در سال چهل و سیوم الوبه پادشاهی بعد اقامت چهارده سال
در پنجاب بعزیمت یورش دکن سمت آگره باهتزاز آمد و بیگمات را
با سلطان خرم در لاهور گذاشتند - حراست و حفاظت آنها و سرانجام
خالصه آنصوبه و حکومت و سربراهی آن دیار بخواجه مفوض گردید
چون سال چهل و چهارم مردم مکانی با مردم محل باگره طلب شدند
امور جزئی و کلی پنجاب برای زرین او اختصاص گرفتند - و سال
چهل و پنجم سده (۱۰۰۸) یکهزار و هشت هجری در بلده لاهور
دزرگارش بهسر آمد *

خواجه در راست کاری و راستی و مردانگی یگانه دزرگار بود
کار شناسی او فردغ کردار داشت - ناملازم او را بر نشوونده - دلیرانه
بکارها همب بسته - و در نویسندگی یکتائی داشت - و دیانت را
هیچ گاه از دست نمی داد - غریب تر آنکه با وصف دیانت مفرط
املا نه پیچیده - و دقت ننموده - بسیار سلیم النفس بود - لهذا

از ابتدا تا انجام باعزاز و احترام گذراندن - پس از فوت او سرانجام خالصة پنجاب بکین برادرش خواجه مومن (که بشایسته تکیه‌ها و شناس بود) باز گردید - اگرچه خودش و انارب بسیار داشتند لیکن لاولد بود برادر زاده اش خواجه عبدالخالق در عهد جامع مکانی با آصفجاهی مصاحبی و خصوصیت تمام داشتند - روزه (که مهابت خان آصف خان را از قلعه اُنک برآورده معید ساخت) بهمان نسبت آن بیچاره را به تیغ بزدایی روانه صحرای عدم نمود - خوانی پور و لاهور آباد کرده خواجه است - همانجا مدفون است - بوسیله کاروانی و دیانت و نیک نامی او اهل خوان را درین دودمان قیموریه رشد و اعتبار بهم رسید - و الحق بیشتر این قوم در اصل سرشت براستی و درستی مفعول اند - و دیانت و حق شناسی درینها و دیانت نهاد دست قدرت است - در عهد عالم گیري (که زمان قدردانی و روز بازار دیانت بود) بسیاری ازین فرقه بقریب و اعتبار و امارت و اعتماد امتیاز یافته اند *

فلکای خوان از توابع خراسان است - امین رازی در هفت اتلیم گفته - خوان همیشه منشای سلاطین داد و دین و فحول مشائخ و علما و وزرای کفایت آئین بوده - ساکنان آن زمین در هر جا که رفته اند بعلو همت و سمو مرتبت بغفان امر و ارتقای قدر محتاز بوده اند - از انجمله سلاطین آل مظفر - که هفت تن ازین طبقه

پنجاه و نه سال در فارس و شیراز فرمانروایی نموده‌اند - و از مشائخ
 شاه سبحان است - که از خواجه مودود چشتی تربیت یافته - اشعارش
 در نسخ تصوف مذکور است - و دیگر شیخ زین العلة والدین خوانی
 مشهور - که نپه‌ر از شیخ زین صدر است - که از افاضل گرامی قدر
 زمان خود بود - و بدوام محبت فردوس مکانی امتیاز داشت - و در
 عهد جنم آشیانی بیایه امارت برآمده - و از درزا خواجه غیاث الدین
 که چهل سال وزارت با استقلال شاهرخ میرزا داشت - و پسرش خواجه
 محمدالدین در عهد سلطان حسین میرزا بوزارت رسیده رتبه‌اش بجائ
 رسید که پیش تخت نشسته بکارها می‌پرداخت * * بیت *

* از ره و رسمش یکی این بود کاندل پیش شاه *

* هر کیس بر پای می‌استاد و او بذشته بود *

(۲)

و مردم خواب همواره بکیاسمت و فراست شهرت تمام دارند - در
 تاریخ هرات آورده - که چون حسن مبالغ بحوالی خواب رسید
 در موضعی درختها کم دیده از کنیزکی بر سبیل امتحان پرسید - که
 این زمین اشجار کم دارد - او در جواب گفت - (جالنا اشجارنا
 در ذخیره الخوانین نوشته - که مردم خواب سابق در مذهب سنت
 و جماعت شدید التعصب بوده‌اند - گویند چون شاه عباس صفوی
 در آغاز جلوس بخواب آمد بمردم آنجا تکلیف سمّ مکابنه نمود
 آنها ابا کردند - هفتاد کس را از اشراف و اعیان از بالای مسجد

(۲) در [بعضی نسخه] خوانی (۳) در [بعضی نسخه] مباح - یا صالح باشد

بزمین انداخت - که گردن هر یک خورد شکست - هیچ کس عبرت نگرفته اقدام ننمود - و اکنون همانقدر در مذهب تشیع غلو دارند *

• خواجگي فتح الله •

بمهر حاجي حبيب الله کاشي سمت - که نظر بر کار شناسي و فهم درست سال بيستم جاوس اکبر پادشاه او را بکوه بندر جهت آوردن ^(۲) تعاضف آنجا روانه ساخته - و سال بيستم و دوم با نوادر آنجا ببارگاه سلطنت رسیده دولت ملازمت اندوخت - شيخ ابو الفضل در اکبرنامه مي نويسد که از جمله سازهای آن ملک ارغنون بود (که بدان بمحفل سلطاني افسون آگهي ميد ميدند - حاجي مذکور سال سي و نهم بديار خاموشان شتافت - نام برده از پرستاران حضور عرش آشياني بود - و رتبة تعرب داشت - در سال (که پادشاه ابانگار فرموده بزيارت اجمير توجه نمود) او را جهت آوردن تطلب الدين خان اتکه دستوري داد - و حکم شد که از راه مالوه آورد - تا گردانان فرستاده مرزبان خاندیس را در باب فرستادن مظفر حسين ميرزا مقدمات اميد و بیم برخواند - او در آنجا رسیده موافق فرموده کار بند شده بدستان سراني خود هم همراه فرستاده ها به برهانپور رفت - و پس ازان ب حکم پادشاه روانه حجاز گردید - پسترازين حرکت پشيمان شده همراه بيگمات (که بحج رفته معارفت نمودند)

آمده سال بیستم و هفتم بسفارش آنها بخشایش یافته شرف
 ملازمت اندوخت - و سال بیست و نهم بمحصلی ^(۲) بر امرای بنگاله
 (که بنابر ناسازگاری محنت در کارهای پادشاهی تغافل می‌ورزیدند)
 تعیین گشته سال سیم (که خان اعظم کوکه بهمهم جنوبی دیار مقرر گردید)
 بخشیکری فوج همراهی او بنامبرده تفویض یافت - سال می و هفتم
 به همراهی شیخ فرید بخشی بدفع یادگار عمزاده میرزا یوسف خان
 رضوی (که در کشمیر سازفتنه را کوک کرده بود) دستوری پذیرفت
 سال چهل و پنجم در ایام (که رایات پادشاهی ببهراپور رنق افزا
 بود) او را به همراهی مظفر حسین میرزا بتسخیر قلعه للنگ فرستادند
 چون میرزای مذکور بنابر سودا مزاجی قسمی (که در احوال او
 نگاشته شد) طریق فرار پیمود مشارالیه با فوج همراهی بقلعه مذکور
 رسید - در نشینان بنابر کمی آذوق کلید قلعه سپردند - او برحی سهوا
 خاندیس را (که جویای دست آویز فرمان پذیری بودند) پیمان
 داده همراه ببارگاه خلافت آورد - و آخر همین سال بجانب ناسک
 رخصت یافت - چون بقلعه کالنه نزدیک شد سعادت خان تملقه دار
 آنجا (که از مدتی تمنای بزدگی در سر داشت) آمده او را دید
 و قلعه بسپرد - سال چهل و هشتم حسب درخواست شاهزاده سلطان
 سلیم (که در آبداب رنق افزا بود) او را بمنصب هزاری برنواخته

(۲) نسخه [ب] بمحصلی امرای بنگاله (۳) در [اکثر نسخه] بنابر

تعیینات شاهزاده کردند - پس از جاوس جهانگیری خدمت بخشگیری بار معلوم ماند *

* خواجگی محمد حمید *

حمید برادر قاسم خان میر بحر اسمع - که احوالش سمت ارتسام پذیرفته - سال پنجم جاوس عرش آشیانی همراه منعم بیگ خانخانان از کابل آمده شرف ملازمت دریافت - و بعواطف حمیدرانی سر عزت بفراست سود - چون میان غنی خان پسر خانخانان و حمیدر محمد خان آخته بیگی (که خانخانان هر دو را بکابل گذاشته بود) ناسازگاری بهم رسید پادشاه فرمان طلب به حمیدر محمد خان آخته بیگی فرستاده ابو الفتح برادرزاده خانخانان را بکابل برای کمک غنی خان روانه فرمود - نام بوده باتفاق موسی الیه تعیین کابل گشت - و چندی در آنجا گذرانیده باز بحضور رسید - و در سفر کشمیر در رکاب پادشاهی بود - چون در راستی و درستی کم همتا بود ساز موافقت او با مزاج عرش آشیانی کوک شد - آخرها به خدمت بکابل بیگی سرافراز و بمنصب هزارگی ممتاز گردید - سال پنجم جهانگیری چون حکومت صوبه کشمیر بهاشم خان برادرزاده او (که مرزبان اوقیس داشت) مقرر شد پادشاه او را تا رسیدن هاشم خان به بندوبست صوبه مزبور روانه فرمود - سال ششم بحضور رسیده دولت پابوس یافت - و اواخر همین سال مطابق سنه (۱۰۴۰) هزار و بیست و هجری (ختم زندگانی بر زمین - فرزندی از

نماید . پادشاه در جهانگیرنامه می نویسد که کوسه بود - و در محاسن
و بدوت املا مو نداشت - وقت حرف زدن آواز او چون خواجه سرایان
بگوش میرسید *

* خواجه جهان کابلی *

خواجه دوست محمد نام - از توطن گزینان کابل بوده - در ایام
شاه زادگی جنت مکانی بدیوانی سرکار ایشان سرفرازی داشت
چون صبیح او بشرف ازدواج شاهی در آمد در اقزان و امثال سرعزت
برافراشته گلگونه افتخار بر چهره روزگار خود کشید - و پس از جلوس
بمنصب عمده و خطاب خواجه جهان پایه اعتبار برتر افرامت
و در سال سوم جهانگیری ببخشیدگی کل امتیاز گرفت - و آن
خدمت عمده را از روی دیانت و دیده وری نوعی حسن سرانجام
بخشید که مورد تفضلات پادشاهی گردید - و لیکو کارهای او در
پیشگاه خلافت اوامع ظهور داد - هرگاه جنت مکانی بشکار اطراف
و حوالی آگره نهضت میفرمود خواجه بفراسمت نلعه و حکومت شهر
مامور میشد - گویند بعد نماز صبح مثنوی معنوی مولانای (رم تا چهار
گهزی در مجلس او میخواندند - پس از آن بکارها می پرداخت
و بفراسمت و کار آگهی فصل قضایا و قطع خصومات می نمود - لخت
از آن شگفتی دارد - گویند شخصی دعوی کرد که زن برادرم (که
عزیز بود) طفلی را ملبی او قرار داده مالش متصرف شده - چون

(مآثر الامرا) [٦٧٣] (باب الغاه)

ازان استفسار رفت گفت واتعی سمت - که او مملوب الباه بود - اما من
 بگفته حکیمه چهل روز سر ماهی رهو بخوردش دادم - رجولیت
 پیدا کرد - خواجه گفت آن طفل را در جلو دار با خود بداند
 و عرقی (که بر رو و بدنش آید) بر دپاک بگیرند - پس از آنکه دپاک
 تر شد گرفته بو کرد - فی الواقع بوی ماهی بود - حضار همه استشمام
 کرده تصدیق نمودند - دیگر گویند شخص همیان از راه برداشته
 بے تصرف بمالک سپرد - آن خام طمع آزمند بمنازعت برخاست
 که نصف زر من گرفته است - چون این مراعه بخواجه بردند خواجه
 همیان بیابنده حواله نمود - که فتوح غیبی سمت ببر - و بمالک
 گفت از تو دیگر خواهد بود - فوراً او بعجز گرانیده اقرار کرد که
 زر من اینقدر است - چون شمردند درست برآمد - خواجه باجل
 طبعی در گذشت - در آگره عمارت رفیع الشان طرح انداخته - از
 پسرانش جلال الدین محمود تا آخر عهد اعلیٰ حضرت منصب
 و جاگیر داشت - رشده نکرد - و میرزا عارف خوشرو و خوش وضع
 بود - و در چوگان بازی نظیر نداشت - در خدمت جنت مکانی قرب
 و منزلت بهمرسانیده - در بهار جوانی گل هیاتش پز مرد *

* خمر و قه *

از بیک قرقچی - نیاگانش در تودان دیار ابا من جد صاحب
 ثروت و دولت بودند - و همه بامارت و حشمت صرمی افراشتند

(۲) نسخه [ب] جاگیر نداشت (۳) نسخه [ب] منزلت *

و نامی بشجاعت و مردانگی داشتند - مشارالیه نیز باین صفات
متصف بود - چون دارد هند گردید - جنت مکانی بتلقی اکرام معزز
گردانیده بمنصب عالی برنواخت - و چون آثار رشادت و کاردانی
از وجنات احوالش ظاهر و لایح بود از پیشگاه خلافت و جهانبنایی
بتقاضی فوجداری نواحی دهلی و اراول (که دیولخه فتنه زا
و ممکن و ماری فساد پیشگان تبه رای اسم) دستوری یافت - گویند
مشارالیه چهار صد سوار ازبک قرقه دار ترکی سوار نوکر داشت
و همه مردانه و با نردن - درین فوجداری در قلع و قمع آن گروه
لازم الاستیصال بقیه نامرعی نگذاشت - و آن سرزمین را از خار
و لیس وجود مفسدان پیرایش داد - و در بارگاه خلافت مورد
تجسین و آفرین گشت - چون سال هشتم جهانگیری بلاد اجمیر
معسکر پادشاهی گردید شاهزاده ولی عهد (که با لشکر آراسته بر سر
رانا نعین گشت) خسرو بی نیز در کمکیان انتظام داشت - مشارالیه
دران مهم کارهای دست بسته و تلاشهای بجا نمود - شاهزاده بذل
التفات بحال او فرموده بر منصب و اعتبارش افزود - و سفارش او
بدرگاه والا بر نوشت - و چون به نیروی اتبال شاهی در کوهستان
رانا تهانه بذوی پادشاهی قرار یافت او هم بتهانه داری مکنه مامور
گشت - و درانجا باجل طبعی در گذشت - همت عالی داشت
هر روز طعام بسپاه میخورانید - و هر کس که بر سفره حاضر نمیشد
غیر حاضری از وضع میکرد - در بخشش و انعام افراط میکرد - اسب

پیش او حکم بزداشت - راه و دوشه را (که در توران داشته) املا تبدیل ننمود *

• خان اعظم میرزا عزیز گوگه •

پسر خرد شمس الدین محمد خان آنکه است - با عرش اشیبانی هم سن و همبازی بود - و همواره بقرب و منزلات و فرط مراحم و اشفاق اختصاص داشت - مادرش جیحی آنکه نیر نسبت قوی بهادشاه داشم - مراعات خاطر او از والدۀ حقیقی بیشتر میفرمود - ازین جهت بود که پیوسته پادشاه گستاخیهای خان اعظم را در میگذرانید و میگفت که میان من و عزیز جوی شیر واسطه اسمی - ازان نمی توان گذشت - و چون پنجاب از آنکه خیل بذابر آنکه از مدتها تمین گرفته بودند تغیر شد دیپالپور و غیره محال تیول میرزا (که بدوام حضور تحصیل سعادت می نمود) بکال داشتند - چون در سال شانزدهم آخر سنه (۹۷۸) نهمصد و هفتاد و هشت پس از زیارت مزار شیخ فرید شکر گنج قدس الله سره (۲) (که در پتن پنجاب مشهور با جودهن آسوده اند) قصه دیپالپور معسکر والا گردید عرش اشیبانی بالتماس میرزا کوگه منزل او را بقدم زیمنت افزود - میرزا جشنی بزرگ ترتیب داده پیشکش فراران از اسهان عربی و عراقی با زینهای طلا و نقره و فیلان تنومند با ساز و زنجیر و دیگر طلا آلات از ارانی و ظروف و تخت و کرسی و جواهر نمین و اقمشۀ نفیسه هر چهار از نظر

گذرانیده مورد الطاف بی پایان گشت . و بشاهزاده ها و مخدّرات تنق
 و همّت تحفهای گرانمایه تکالیف نمود . و سایر ارکان دولّت و اعیان
 سلطنت را از ارباب مناصب و اهل فضل و کمال بلکه مجموع عساکر
 منصوصه را از مایده مرورت و انسانیت خود بهره‌ور گردانید . - شیخ
 محمد غزنوی تاریخ این بزم یافته *
 * مصرع *

۹۷۸

* میهمانان عزیزند شه و شهرزاده *

مأحب طبقات گفته چنین ضیافتی بتکلف کمتر شده باشد . و در
 سال هفدهم چون احمدآباد گجرات بحوزّه تصرف اکبری درآمد
 ایالت آن ولایت تا کنار مهندری بمیرزا مکرّم فرموده خود
 بتسخیر قلعه سورت متوجه شد . فیه باغیبه یعنی محمد حسین میرزا
 و شاه میرزا باتفاق شیر خان فولادی میدان خالی یافته پتن را
 گرد گرفتند . میرزا کوکه با قطب الدین خان و غیره امرا (که بتازگی
 از مالوه رسیده بودند) بدان سمت شتافته عرصه نبرد آراست
 اگرچه اول مرورت شکست نمودار گشت اما آخر نسیم فتح از مهبط
 ایزدی عنایت وزید . گویند چون فوج برانگار و هراول و التمش
 قاب نیارده بی همّتی نمودند میرزا با فوج قول رسیده خواست
 خود حمله نماید . برخه کهنه عمائد سپاهگری عثمان گیر شده
 نگاهداشتند . که حمله بردن سردار باعث تفرقه فوج است . خصوص
 در چنین هنگام . میرزا ثبات ورزید . تا سلک جمعیت اعادی (که
 اکثری بتعاقب و تاراج گریخته ها پراکنده شده بودند) از هم گسیخت

و میرزا بغیر زمندی باحمد آباد مراجعت نمود *

و چون پادشاه از یوزش گجرات معارفت نموده دوم سفر سده

(۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک داخل فتح پور شد اختیار الملک (که

پناه باید برده بود) بنواح احمد آباد آمده شورش افزود - و محمد

حصین میرزا از دکن برگشته بطرف کهنابیت گرد غارت و تالان

برانگیخت - و پس ازان باهم اتفاق کرده خواستند پادشاه احمد آباد را

متصرف شوند - خان اعظم اگرچه مردم بکمیتی بیشتر داشت اما

کفایت اخلاص و یکرهائی در آنها نمیدید - مبادرت بمبارزت نکرد

شبگیر بشهر نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت - مخالفان

بهیئت مجموعی آمده گرد گرفتند - و جنگ مورچال آغاز کردند

میرزا کوکه بتواتر و توالی پادشاه نوشت *

* ع *

* سر فتنه دارد دگر روزگار *

و التماس قدم گرامی نمود *

* بیت *

* بجز مصر بادایان شاه *

* کس این گرد را بر ندارد ز راه *

عمرش آشنایی بعضی امرا را پیش روانه کرده خود چهارم ربیع الاول

سده مذکور با برخی از ملتزمان قرب خاص جمازه سوار بوسم ایلغار

راهی شد *

* بیت *

* یلان بر شتر ترکش اندر کمر *

* شتر چون شتر مرغ در زیر پر *

در جالور امرای پیش و در قصبه^(۲) بالمانه پنج کردهی پتن میر محمد خان با لشکر آنجا ملحق گردید - عرش آشیانی تقسیم فوج (که همگی سه هزار سوار بود) نموده خود با مد سوار در کمینگاه قرار یافت - و به تهاشا بتعجیل رانده بسه کردهی احمد آباد رسیده نقره و کرنا بنوازش در آورد - محمد حسین میرزا بتحقیق خبر خود بکنار آب آمده بسبکخان قلی ترک (که پیش آهنگ بود) پرسید که چه لشکر است - گفت کوکبه دولت پادشاهی ست - میرزا گفت امروز چه روزه است - که جاسوسان معتبد در دارالخلافه گذاشته اند و اگر خود می بودند فیلان جنگی کو - سبکخان قلی گفت آنها راست گفته اند - نه روز است که پادشاه برآمده - پیدا سمی که فیلان باین سرعت می توانند رسید *

محمد حسین میرزا اندیشناک گشته اختیار الملک را با پنج هزار سوار بحفاظت دروازه گذاشت - که تا مانع خروج محصوران باشد و خود با پانزده هزار سوار بتسویه صفوف پرداخت - درین اثنا فوج پادشاهی از دریا گذشته باهم درآریختند - نزدیک بود که بنابر کثرت غنیم چشم زخم بهراول پادشاهی رسد که خود عرش آشیانی با مد سوار حمله آور گشته شکست بر مخالفان افتاد - محمد حسین میرزا و پس از اختیار الملک علف تیغ گشتند - چنانچه در احوال میرزایان بقلم آمده *

از سلاطین سابق هم مثل این ایاماره در کتب نوشته اند
 چنانچه ایاماره سلطان جلال الدین منکیرنی^(۲) از هندوستان بکرمات
 و از آنجا بگرجهستان - و فتح قرشی امیر تیمور کورگان - و تسخیر هرات
 سلطان حسین میرزا - و کشایش سمرقند بابر پادشاه - لیکن بر اهل
 تتبع مخفی نیست - که مجموع از روی اضطرار بوده - و غفلت
 یا کمی مخالف دیده تاخته اند - نه اینکه پادشاه (که بر جمع
 دو لک سوار قادر باشد) از روی اختیار با وصف عام کثرت دشمن
 و سردارهای شجاع بهادر مثل محمد حسین میرزا (که بیشتر در
 معارک بر امور خارج از قدرت ابتدای زمان اقدام می نمود) و بعد
 مسافت از آگره تا گجرات (که زیاده بر چهار صد کروزه رسمی ست)
 از ابتدای آفرینش مروری نگشته *

بالجمله پس ازین فتح میرزا جان تازه یافته از شهر برآمد - و گرد
 موکب پادشاهی را در دیده انتظار دیده بجای سرمه کشید
 و سال دیگر (که نهضت پادشاهی باجمیر واقع شد) میرزا بقاید
 شوق ملازمت بحضور رسید - عرش آشنایی قدمی چند استقبال کرده
 در بغل گرفتند - و چون پسران اختیار الماک گجراتی سرس بهشورش
 برداشته بودند از آگره دستوری یافت - سال بیستم (که رواج داغ
 اسب سپاه تصمیم خاطر پادشاهی شد) اکثر امرا ابا نمودند - میرزا

(۲) در [بعضی نسخه] منکیرنی - یا منکیری باشد (۳) نسخه [ج] قراشی
 امیر تیمور کورگان *

حضور طلب گشت - تا رونق افزای معامه داغ گردد - او زباده بر همه
 سر باز زد - پادشاه (که پیش از فرزندان میرزا را میخواست) ازین
 حرکت ناخوش شد - چندی از امارت فرود آمد - و در باغ خودش
 (که موسوم بجهان آرا در آگره ترتیب داده بود) پند پذیر ساخت
 و در سال بیست و سیوم میرزا مجدداً مشمول عواطف پادشاهی
 گشته برتبه سابق امتیاز گرفت - اما در همان ایام بذایر جهتمی از افزونی
 واهمه گمان بے التفاتی پادشاه نموده منزوی گشت - چون سال
 بیست و پنجم سنه (۹۸۸) نهمصد و هشتاد و هشت شورش ناسپاسان
 شرقی دیار و کشته شدن مظفر خان صوبه دار بنگاله بمیان آمد میرزا را
 (که پایه اعتبار افزوده بمنصب پنجهزاری اختصاص بخشیده بودند)
 بخطاب خان اعظم بر نواخته با فوجی گران کسپیل نمود - اگرچه میرزا
 بذایر شورش صوبه بهار رو به بنگاله نیارود اما در انتظام این دیار
 و استیصال آن گروه شقاوت آثار تکابوی شایسته بکار برده در حاجی پور
 رحل اقامت افکند - و چون آخر سال بیست و ششم عرش آشیانی
 از یورش کابل معارفت بفتح پور نمود میرزا کوکه بملازمت رسیده
 بگونگون نوازش سرافرازی یافت - و چون در سال بیست و هفتم
 جباری و خبیطه و توخان دیوانه از بنگاله بهار آمده حاجی پور را
 از مردم میرزا گرفته برعیت آزاری شورش بر انگیزختند میرزا در سال
 بیست و هفتم رخصت یافت - که فتنه اندوزان بهار را سزای شایسته
 داده همه بتسخیر بنگاله گمارد - اگرچه پیش از رسیدن میرزا

این ناسپاسان از جنود فیروزی بادافراه یافته بودند اما موسم بارش
 سر راه گرفت - میرزا عزیمت پیش نمود - چون برشکال منقضی
 گشت در آغاز سال بیست و هشتم با قیولداران آله آباد و اوده
 و بهار عازم بنگاله گردیده گدھی (که دروازه آن ملک است) باسانی
 برگرفت - معصوم کاهلی (که به سومی کافر نعمتان علم می افراخت)
 بر ساحل کھانی گنگ مقابل آمده نشست - اگرچه هر روز آویزشها
 بظهور آمده لیکن غنیم را رزنی گران نهاده دلها بصف جنگ
 قرار نگرفته - درین اثنا میان معصوم و قاشالان در ^(۲) دژی تیرگی افزود
 خان اعظم باستقامت قاشالان پرداخته پیمان نیکو بندگی برگرفت
 و قرار یافت که دسک از کارزار برداشته رو به بنگاله خویش آرند
 و از اینجا بمعسکر فیروزی پیوندند - معصوم خان بسراسیمگی افتاده
 راه گریز سپرد - خان اعظم فوج نصرت یافت را بدفع قتلوی لوهانی
 (که درین هرج و مرج بر ولایت اودیسه و برخ از بنگاله چیره دستی
 یافته بود) تعیین نمود - و خود ناسازی هوای آندیار بحضور نوشت
 حکم شد که آنولایت را بشهباز خان کذبو (که عذریب می رسد)
 باز گذاشته باقطاع خود بهار برگردد - در همین سال (که ترش آشیانی
 باله آباد نهضت نمود) میرزا از حاجی پور بملازمت رسیده بجای گیری
 گدھے و رایسین کامیاب گشت - و در سال سی و یکم سنه (۹۹۴)
 نهصد و نود و چهار بتسخیر دکن مامور گردید - چون فوجها جمع

(۲) در [بعضی نسخه] دژی

شد (و براه آورد) - اما ددروئی و ده زبانی رفقا شورش افروزد
 شهاب‌الدین احمد خان (که کم‌ی بود) بکینه دیرینه نفاق بر روی (وز
 آورد - میرزا بیدگمانی اقتاد - و از توتفهای بیجا و غرضهای پراگنده
 سپاه کمی پذیرفت - و غنیم که برخود میلرزید چاره گشته باهنگ
 کارزار (دانه شد - میرزا نیروی آویزش ندیده یکسوشده بصوب هزار
 گام فراخ برزد - (وز نوروز ایلچهور را خالی یافته یغمائی ساخت
 و با فرزان غنیمت گجرات رویه روان شد - مخالف از برگردیدن
 بعیرت در شده جریده تعاقب نمود - میرزا از وهم ناکی گرم رفتار
 گشته تا نذر بار عخان باز نکشید - اگرچه غنیم دست نیافت اما
 ملک برگرفته از دست داد - و از نذر بار جریده بگجرات شتافت
 تا سپاه آنجا فراهم آورد - خانخانان حاکم آنجا گرم جوئیها نموده^(۲)
 در کمتر زمانه گزین لشکر سرانجام داد - اما از هرزه سگالی مردم
 عزیمت دگرگونی گرفت - و در سال سی و دوم دختر میرزا کوکه را
 با شاهزاده سلطان مراد عقد ازدواج بستمه جشن عالی ترتیب یافت
 و در آخر سال سی و چهارم ایالت گجرات از تغییر خانخانان بدو
 نامزد شد - میرزا مالوه را بهتر دانسته در رفتنها درنگ نمود
 آخر در سال سی و پنجم با احمد آباد شتافت - چون سلطان مظفر
 باعانت جام و زمیندار کچه و حاکم جوناگده شورش می‌افروزد
 میرزا در سال سی و ششم بدان ملک در آمده بجنگ معب

(۲) یا گرم خوئیها باشد *

هزیمت افکن مخالفان گشت - و سال می و هفتم جام و دیگر
زمینداران ایل گشته سومنات و غبره شازده بذر بتصرف در آورده
بمقامره چونانگده (که حاکم نشین ولایت سوزمه است) پرداخت
میان خان و تاج خان پسران درلیم خان خلف امین خان غوری
بزیفهار در آمده قاعه حواله نمودند - میرزا بهریکه جاگیر آباد
اتخاذ کرده همگی همست بگرفتاری سلطان مظفر (که خابرس فتنه
بود) گماشت - و فوج بدرارکا (که به پناه بومی آنجا خزیده بود)
تعیین کرد - آن زمیندار بآریزش برخاسته فروشد - و آن تیره بضمی
بکچهه گریخت - میرزا خود بدان مملکت رفته خواست که بنگاه ادرا
بجام دهد - بایلی گرائیده مظفر را حواله کرد - نزد میرزا می آوردند
ببانه خلا جا بگوشه در شده استر (که با خود داشت) برگاوراند
و جان بسپرد *

و چون عرش آشیانی سال می و نهم سنه (۱۰۰۱) هزار و یک
میرزا را طلب حضور کردند از سوء المزاجی استشمام کرده عزیمت
حجاز نمود - گویند چون سجده بپادشاه و حلق لویه و دیگر مراتب
مستعداه (که معمول پیشگاه خلافت شده بود) املا بجا نمی آورد
و بخلاف آن ریش دراز می گذاشت لهذا رفتن حضور ناگوار دانسته
عذرهای نوشت - آخر پادشاه در جواب نوشتند - این همه تهلل
در آمدن دارید - ظاهرا پشم ریش شما سنگینی میکند - گویند میرزا
هم در مقدمه مذهب حرفهای پوسیده و تند نوشتن - تا اینجا

که بجای عثمان و علي فيضي و ابوالفضل را قرار داده باشند - آيا
بجای شيخين کرا مقرر کرده اند *

و بالجمله ميرزا کشايش بندر دیو را آرازه انداخته راهي گشت
و با فرنگي آشتي نموده در بندر دلاول (که نزديک سومنات است)
بجهاز الهي خود با شش بسر خرم و انور و عبدالله و عبداللطيف
و مرتضى و عبدالغفور و شش دختر و مامکان ايجان و صدکس
از ملازمان نشسته لنگر برداشت - عرش آشياني افسوس بسيار کرده
شمسي و شادمان پسران کلان ادرا بمقصب و جاگير آباد نوازش فرمود
شيخ عبدالقادر بداوني تاريخ يافته *

* بيت *

* بجای راستان شد خان اعظم *

* و له در زعم شاهنشاه کج رفت *

* چو پرسيدم بدل تاريخ اين سال *

* بگفتا ميرزا کوکه بجه رفت *

گوبند در حرمين ز زهای بسيار صرف کرد - و پداس آبرو بشرفا
و اعيان تواضعها نمود - و خرج رضة مبارک جناب رسالت (صلی الله
عليه و آله) برآورد پنجاه ساله کرده حواله شريف نمود - و حجرها
خریده وقف آن مکان مقدس ساخت *

و چون بر مهربانيهای عرش آشياني بتازگي آگهي يافت
بدريا نوردي در آمده در همان بندر فرود آمده در آغاز سده
(۱۰۰۳) هزار و سيوم ملازمت دريافت - و ببحالي منصب و قبول

(مآثر الامراء) [۶۸۵] (بعب الخاء)
 (۲)
 صوبه بهار مورد نوازش شده سال چهارم بخدمت والای وکالت
 و تفویض مهر پادشاهی (که مولانا علی احمد قاسم بقروان نام آباء
 قدسیه کذده کارنامه ساخته بود) سر بر آسمان سود - و در سال چهل
 و یکم صوبه ملتان بجاگیر میرزا مقرر گشت - و سال چهل و پنجم
 سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت (که در رکاب پادشاهی بمحاصر قلعہ
 اسیر اقدام داشت) والدہ اش بیچہ جیو و دیعت حیات سپرد
 عرش آشیانی تابوتش بدوش گرفته در سوگوارای موی سر و برود
 ستودند - هر چند کوشش رفت که جز فرزندان او دیگرے نتراشد
 ممنوع نگشتند - عالمی این رسم بجا آورد - و آخر همین سال بهادر
 خان مرزبان خاندان بوساطت میرزا ملازمت نموده قلعہ بسپرد
 و چون با سلطان خسرو پسر کلان شاهزاده سلیم (که همشیره زادۀ راجہ
 مانسنگه میشد) نیز صبیۀ میرزا منسوب شده این مردو (کن) رکن
 سلطنت در ارتفاع دولت خسروی کوشش فراوان داشتند - خصوص
 میرزا (که طرفه محبت بدو داشت) میگفت راضیم که در گوش راست
 من مؤدۀ سلطنت او رسانند - و از راه گوش چپ روح مراقبض کنند
 در بیماری ارتحال عرش آشیانی برای ولایت عهد سلسله جنبان
 شدند - پذیرائی نیافت - و هنوز رمقی از عرش آشیانی باقی بود که
 شیخ فرید بخشی و دیگران بشاهزاده سلیم (که باشا پادشاه و از
 اندیشه غدر این دولت ناخواهان بیرون قلعہ خانه نشین بود)
 (۳)

(۲) در [اکثر نسخه] سنه چهارم (۳) در [بعضی نسخه] این نا دولخواهان *

پیوستند - و راجه مانسنگه نیز بقرار آنکه خسرو را همراه گرفت
 بصوبه دارق بنگاله شتابد از قلعه با خسرو برآمد - خان اعظم
 مضطرب شده قبائل خود بخانه راجه فرستاد - که من هم همراه
 اما تکمیل خزانه ناگزیر - و باز بردار موجود نیمت - راجه نیز
 همین عذر را پیش آورد - ناچار میرزا تنها در قلعه مانده بتکفین
 و تجهیز پرداخت - و پس از آنکه در سال اول جهانگیری خسرو گریخته
 با پدر عالی قدر بغی درزید باغوا و رهنمونی او محمول داشته
 در معرض عتاب و خطاب آمد *

گوبند خان اعظم کفن پوشیده بدربار میرفت - و میدانست که
 او را خواهند کشم - اما زبانش باختیار نبود - بیصرفه حرف میزد
 شب با امیرالامرا گفتگوی تند کرد - پادشاه برخاسته در خاوت استشاره
 کردند - امیرالامرا گفت - کشتن او توقف نمیخواهد - مهابت خان
 عرض کرد - که مرا در کنگاش دخیل نیست - سپاهیم - شمشیر نیروئی
 دارم - بکمر او میزنم - اگر دو حصه نکند دست مرا ببرند - چون نوبت
 بخانجهان لودی رسید گفت - من حیران طالع اریم - که هر جا نام
 حضرت رفته نام او هم شهرت دارد - بظاهر از حرکت سر نزده
 که واجب القتل شده باشد - اگر بکشند مظلوم زبان زد عالمیان
 خواهد شد - ازین حرف اندک سوزت غضب پادشاهی اظفا یافته
 که درین اثنا سلیمه بیگم والدۀ سببی پادشاه از پس پرده فریاد کرد

که حضرت همه بیگمان بجهت شفاعت میرزا کوکه در محل جمع شده‌اند - اگر تشریف آرند بهتر - والا بر می‌آیند - ناچار بمحل رفته بمبالغه آنها عفو تقصیرش فرموده افیون معتاد (که نخورده بود) از هبای خامه عنایت کرده رخصت خانه نمودند - اما (روزه در همان ایام خواجه ابوالحسن تربتی خط میرزا کوکه را) که در وقتی براه عالی خان مرزبان خاندیس باافایک بهیچ احدی سزادار نیست در حق عرش آشیانی نوشته - و بعد فتح آسیر از اموالش بدست خواجه افتاده سالها با خود داشت - آخر ضبط نتواند کرد) از نظر گذرانید - جلمت مکانی بدست خان اعظم دادند او بے محابا شروع بخواندن کرد - باریابان حضور از هر جانب بلعن و طعن زبان کشودند - پادشاه فرمودند - که تا حال همان نسبت محبتی (که عوش آشیانی با تو داشتند) مانع است - والا دوش ترا از بار سر سبک میکردم - و از منصب و جاگیر معزول شده نظر بند گردید - در سال سیوم صوبه‌داری گجرات بنام او قرار یافته پسر کلاش جهانگیر قلی خان نیابت بحر است آن ملک تعیین گشت *

(۲) و چون مهم دکن از بے التفاتی امرا متمشی نگردید سال پنجم خان اعظم با ده هزار سوار بکمک رخصت یافت - و پس ازان او از برهان پور مهم رانا بنام خود درخواست کرد - میگفت اگر درین جنگ کشته شوم شهید میشوم - حسب خواهش او آنچه ساهان

(باب الخاء) [٦٨٨] (مآثر الامراء)

و سرانجام آن مهم بود تمشیت یافت . و چون بر سر کار آمد
عرض داشت - که بدون توجه رایات پادشاهی افتداج این عقده
دشوار مینماید - لهذا در سال هشتم سنه (١٠٢٢) هزار و بیست و دو
هجری الیه جهانگیری بدارالخبر اجمیر نزل نمود - و بالتماس از
شاهزاده شاهجهان تعیین گشته مدار کارها بعده و موافق دید از ماند
لیکن پادشاهزاده بنابر طرف داری خسرو سلوکهای ناپسند پیش گرفت
لهذا مهابت خان دستوری یافت - که او را از اردبیلور بدرگاه آرد
و در سال نهم حواله آصف خان شد - که در قاعه گوالیار محبوس
دارند - زبانی میرزا نقل کرده اند - که اصلا مرا از دعوت خبری نبود
آصف خان بعرض رسانید - که فلانی بافنا و اعدام من دعوت
می خواند - و چون خلوت و ترک حیوانات و جماع شرط آنست
و آن همه در حبس موجود حکم شد - که در وقت اطعمه لذیذه
از گوشت مرغ و دراج از بهر میرزا بپزند * ع *

* عدو شود سبب خیر چون خدا خواهد *

و بعد از ساله (که از زندان بر آوردند) اول نوشته گرفتند - که در حضور
ناپرسیده حرف نزنند - چه زبان باختیار نداشت - شبی چاک مکانی
بجهانگیر قلابی خان گفتند - فامان پدر میشوی - عرض کرد که کفیل
همه چیز او هستم - اما فامان زبان او نمی توانم شد - و چون
خواستند منصب پنجزاری بحال نمایند جهانگیر پادشاه بشاهجهان
نقل کردند - که چون عرش آشیانی خواستند (که خان اعظم را

اضافه در هزارى بدهند) شيخ فرید بخشي و راجه رام داس را
 بخانه اش فرستادند - که مبارکباد بگویند - او در حمام بود - تا یک
 پاس سر دروازه نشستند - پس ازان (که در دیوان خانه بر آمد)
 آنها را طلبیده مبارکباد شنید - نشسته دست بر سر گذاشت - و گفت
 که ضرور شد برای کار ایشان جمعیت دیگر نگه داشت - و بآنها
 هیچ مدارائی نکرده رخصت نمود - این حرف مرا یاد است - شوم
 می آید که برای بحالی منصب میرزا کوکه ایستاده تسلیم نماید
 بابا شما بنیابت او آداب بجا آرید - و در سال هیزدهم میرزا کوکه
 باذالیقی و همراهی سلطان داور بخش پسر خسرو (که بصوبه دارى
 گجرات نامزد شده بود) رخصت یافت - و در احمدآباد سال
 نوزدهم سنه (۱۰۳۳) هزار و سی و سه هجری باجل طبعی
 در گذشت - بحدت ذهن و سلاست بیان یکتا بود - و در تاریخ دانی
 مستثنی - گاه شعر هم میگفت - ازوست *
 * بیت *

* چون نشد حاصل مرا کام دل از ناموس رنگ *

* بعد ازین خواهم زدن بر شیشه ناموس سنگ *

و خط نستعلیق بسیار خوش مینوشت - شاگرد میرزا باقر پسر
 ملا میرعلی ست - که باتفاق ارباب استعداد نمک قلم او از خط
 استادان مشهور هیچ کم نیست - در مدعا نویسی ید طولی داشت
 هرچند عربیت نوزیده میگفت که من در عربی داه عربم - گویند
 (۳)

(۲) نسخه [ب] شانزدهم (۳) نسخه [ب ج] عربیم *

در مصاحبت بے نظیر بود - سخنیهای رنگین داشت - از همت *
 شخصه حرفه گفتی - راسم انگاشتم - چون مبالغه کرد بشبه افتادم
 همین که سرگند خورد دانستم دروغ است - و از مطایبهای او که
 مردم دولتمند را چهار زن لازم است - یکی عراقی بجهت مصاحبت
 و همزبانی - دوم خراسانی برای سامان خانه - سیوم هندی بواسطه
 زناشوئی - چهارم مادر الزهیری بجهت شلاق - تا دیگران عبرت گیرند
 اما در خبث و نفاق و درشت گوئی هم سرآمد ابنای زمان بود
 و بصیار مغلوب غضب میشد - هرگاه عامل معزول بحضورش میآمد
 مستوفی زرے (که بر ذمه اش برآورد) اگر فوراً ادا کرده (رهنده
 و الا چندان میزد که تار و پود زندگی میگیسیخت - و اگر بعد ازین
 زنده ماندی دیگر مزاحمت نبود - گو همگی لک رویه بر ذمه اش
 میشد - و ساله نبود که یک در مرتبه هزود اهل قلم را سر نمی تراشید
 گویند هنگام اکثر اینها رخصت غسل گنگ گرفتند - بدیوان خود
 رای درک داس گفت - چرا تو نمیروی - عرض کرد که غسل گنگ
 بنده زیر قدم نواب است - فهمیده آن طریقه را بر طرف کرد - اگرچه
 بنماز مقید نبود اما در مذهب تعصب تمام داشت - ازین جهت
 در مراسم ارتداد و زندقه (که پادشاه وقت اختیار کرده بود) اصلاً
 تبعیت ننمود - بے محابا بزشتی و شذاعت منسوب ساخت - اصلاً
 زمانه ساز نبود - در عهد جنت مکانی با آنهمه پیش آمد سلسله
 اعتماد الدوله بخانه هیچکس نرفت - حتی بر دروازه نور جهان

بیگم هم - بخلاف خانخانان میرزا عبدالرحیم - که بخانه رومی
گوردهن دیوان اعتماد الدوله شتافت *

چون ذکر ارتداد اکبر پادشاه تقریبا بزبان قلم گذشت محله
شرح آن ناگزیر سیاق کلام افتاد - اگرچه این مقدمه از کفر ابلیس
مشهورتر است - و هرچند (که مورخین و اخبار نویسان عهد بقرس
ضرر و توهم اذیت زبان خامه بدان آشنا نکرده اند) مگر برخه بکنایه
و شیخ عبدالقادر بدارنی و امثال او بصراحت هم نوشته اند - لهذا
جهانگیر پادشاه قدغن نمود که تاریخ شیخ صحافان ممالک محروسه
بیع و شرای آن ننمایند - ازین جهت آن نسخه کمیاب اسمی
و اخراج علما و احداث سجده و ترویج دیگر (سوم) خلاف اسلام
همه از اوضح ^(۲) براهین این مطلوب است - و زیاده برین چه میباشد
که عبدالله خان اوزبک والی توران درین باب (که بیکم از آحاد الناس
نمیتوان گفت - تا پادشاه عظیم الشان چه رسد) بعرض آشنائی
نوشت - در جواب تبری ^(۳)ه و تزکیه بسیار بتحریر آورده باین قطعه
معذرت خواست *

* تطاعه *

* قیل ان الاله ذو ولد *

* قیل ان الرسول قد کهن *

* ما نجا الله و الرسول معا *

* من لسان الوری فکیف انا *

(۲) در [بعضی نسخه] مطلب (۳) نسخه [ب] تنزیه *

چنانچه در اکبرنامه و منشآت شیخ ابو الفضل مندرج است - اما
 آنچه از تتبع آثار و اخبار مکرر اوراق متفرس شده و بذهن متبادر
 میگردند حاشا که دعوی الوهیت و نبوت باشد - پادشاه زمان
 املا مقدمات علمی نورزیده - و مساس کتاب مطلقا نداشتن - اما
 فطانت رسا و شعور تند بدرجه اعلی بود - هرچه بعقل پسندیده
 می نمود میخواست (رائی یابد - اکثر علما مراتب دنیوی مطمح
 نظر داشته مزاج گوئی و خداوند ستائی اختیار کردند - پیش آمد
 فیضی و ابو الفضل هم ازین جهت بود - که آنها برگزیده و مختار
 خاطر پادشاهی را بدلیل عقلی سفسطی مدلل می نمودند - و خلع
 ربه تقلید سلف را تحقیق نامیده پادشاه را محقق زمانه و مجتهد
 وقت قرار دادند - و چون فضل و کمال این دو برادر دران مرتبه
 بود (که هیچ کس از همعصران قوت سرپنجگی آنها نداشتند)
 و در اصل درویش زاده و مفلوک پیش نپردند و یک دفعه
 بقرب و اعتبار سلطانی اختصاص یافتند حسد پیشها (که همیشه
 عالم ازین قسم مردم پر است) خصوص همچشمان از ملاحی سقیفه بزد
 (که شک اندوزی و ناتوان بینی را حمیت دین نام نهذند) چه
 اراجیف و اکاذیب که شهرت ندادند - و چه هنگامها که برپا نکردند
 و از عصبیت و نفسانیت جان و مال خود درین کار باختند
 عفا الله عنهم •

خان اعظم اولاد بسیار داشت - ارشد آنها جهانگیرتلی خان است که احوال او بقید قلم در آمده - دیگر میرزا شادمان - که در عهد جهانگیری به شاد خان مخاطب گردیده - دیگر میرزا خرم است - که وقت عرش آشیانی حکومت چونه گنده مضاف صوبه گجرات (که در جاگیر پدرش مقرر بود) داشت - و در عصر جنم مکانی به کامل خان نامور شده در مهم رانا همراه پادشاهزاده سلطان خرم تعیین یافته دیگر میرزا عبدالله است - که در زمان سلطنت جهانگیری سردار خان خطاب یافته - و پادشاه او را همراه خان اعظم بقلعه گوالیار محبوس نموده بود - پس از رهائی پدر او هم مورد ترحم گشته دیگر میرزا انور است - که صبیغه زن خان کوکه را بقید ازدواج آورده هر یک ازینها بمنصب سه هزار و دو هزار و سید *

• خانخانان میرزا عبدالرحیم •

خلف الصدق بیرام خان است - والده اش از نواد خانان میوات بود - چون جنم آشیانی در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت و یک به دارالملک دهلی نزول اقبال نموده مرتبه ثانی سریر آرای هندوستان شد برای استعانت و تالیف زمینداران اطراف و جوانب اولیای دولت را با فرزندان آن طبقه نسبت میکرد - جمال خان عم زاده حسین خان میواتی (که از زمینداران معتبر هندوستان بود) چون بملازمت رسید در صبیغه داشت - کلان را پادشاه در حباله عقد خود آورده درم او به بیرام خان تزویج فرمود - چهاردهم مفر سنه

(۹۹۴) نهصد و شصت و چهار هجری آخر سال جلوس اکبری در بلده لاهور میرزا عبدالرحیم متولد شد - وقتئذ (که پدرش در بطن گجرات بردست افغانی شهادت یافت) چهار ساله بود بے اعتدالان دست تاراج باردوی خان دراز کردند - محمد امین دیوانه و بابا زنبور میرزا را با والد او ازان آشوبگاه بر آورده احمد آباد رویه روانه شدند - و با افغانان دنبال گرفته جنگ کنان بشهر رسیدند - پس از چهار ماه محمد امین دیوانه و برخی پرستاران میرزا را برداشته عازم حضور گشتند - در جالور فرمان طلب از پیشگاه خلافت نیز رسید - سر آغاز سال ششم سنه (۹۹۹) نهصد و شصت و نه هجری در آگره بزمین بوس عرش آشیانی استسعاد یافت پادشاه با هجوم بدگویان و بد اندیشان آثار نجابت و حقیقت از ناصیه او دریافته مشمول تربیت و پرورش خاص گردانید *

و چون بسن رشد و تمیز رسید بخطاب میرزا خانجی سرفرازی یافته ماه بانو همشیره خان اعظم کوکه را باز دواج در آورند - سال بیست و یکم سرداری گجرات بنام میرزا نامزد گشته حل و عقد مهمات بوزیر خان قرار گرفت - در سال بیست و پنجم بمیر عرضی حضور افتخار اندوخت - و سال بیست و هشتم با تالیقی شاهزاده سلطان سلیم بلند مرتبه گردید - و در همین سال بر سلطان مظفر گجراتی ظفر یافت *

تفصیلش اینکه سلطان مظفر در نخستین یورش گجرات بدست

ملازمان پادشاهی افتاده زندانی گشت - او را نزد منعم خان
 خانخانان فرستادند - چون روزگارش بسر آمد بحضور باز گردید
 و بخواجه شاه منصور دیوان حواله شد - سال بیست و سیوم از حبس
 گریخته بکجرات شتافت - و در حواشی ^(۲) چونه گده در حمایت
 کاهی ^(۳) آرامش گرفت - امرا سهل انگاری نموده بدر نپرداختند
 دین هنگام (که اعتماد خان از تغیر شهاب الدین احمد خان
 ایالت کجرات یافت) بعضی نوکران حاکم معزول در بے حقیقتی زده
 سرشورش برداشتند - مظفر نیز بآنها پیوسته بمری هنگامه آرا گشته
 احمد آباد را متصرف شد - عرش آشیانی میرزا خان را با فوج
 شایسته تعیین نمود - چون با مظفر چهل هزار سوار فراهم آمده
 و همگی مردم پادشاهی ده هزار بودند امرا مصلحت جنگ نمیدادند
 و پادشاه نیز نوشت - که تا قلیچ خان و غیره امرای کمک از مالوه
 نرسند جنگ را آماده نکرده - دولت خان لودی (که صاحب
 و میرشمشیر میرزا بود) گفت - درانوقت فتح بشرکت است - اگر
 میخواهی خانخانان شوی تنها فتح باید کرد - والا کشته شدن به از
 بکمنامی زیستن است - میرزا خان بهمت افزائی همراهان درآمده
 همه را دل نهاد محاربه ساخت - و بسرکیچ سه کوهی احمد آباد
 سخت چپقلش در داد - هر طرف بهادران با یکدیگر آویخته

(۲) در [بعضی نسخه] چونا گده - و در [بعضی] چونه گده (۳) نسخه

[ب] کاهی .

داد مردی میدادند - میرزا خان با سه صد جوان و صد فیل مست
ایستاده بود که مظفر با شش هفت هزار سوار در برابر آمد - بعضی
هوا خواهان جلو گرفته آهنگ برگردانیدن نمودند - میرزا خان
پای جلالت افشوده برخیزد را خون بخاک آمیخت - و بسیاری راه
گریز سپردند - مظفر (که ایستاده نخوت میفروخت) سراسیمه
گشته (و بهزیمت نهاد - و بکهنایمت رفته مال از تجاران برگرفت
و باز سرشورش برداشت - میرزا خان امرای مالو را (که بتازگی
پیوسته بودند) همراه گرفته روانه شد - و مکرر مالشے بسزا داد
او سر بطرف نادوت برآورد - و دران ناحیه از سرنو هنگامه پیکار
گرمی گرفت - تهور منشان هر دوسو پیاده شده کارنامها ظاهر کردند
آخر مظفر (۲) از جنگ گاه برتافته سمت راج پیلله ره سپر ناکامی
گشت - میرزا خان از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب عمده
پنجهزاری و خطاب والای خانخانانی مباحی گشته سر افتخار
بآسمان برین رسانید *

گویند روز فتح گجرات آنچه با او بود همه را بمردم بخشید
آخر وقت شخصی آمده گفت که بمن چیزی نرسیده - یک قلمدان
باقی مانده بود - بار داد - و پس از نظم و نسق ملک برهم خورد
گجرات قلیچ خان را درانجا گذاشته خود شرف حضور دریافت
(۳)
در سال سی و چهارم وقائع بابری را (که از زبان ترکی بفارسی

(۲) نسخه [ب] راج پله (۳) نسخه [ب] فارسی کرده بود *

(مآثر الامراء) [۹۹۷] (باب الخاء)

برده بود) بنظر پادشاه در آورده فراوان آفرین اندوخت - و در همین سال (که سنه (۹۹۸) نهصد و نود و هشت هجری بود) بولا پایه و کالت بلند مرتبه شده چونپور باقطاع او مقرر گردید - و در سال سی و ششم سنه (۹۹۹) نهصد و نود و نه ملتان در تیولش قرار یافته تسخیر تتهه و ولایت سندهه پیش نهاد همت ساخته عازم گشت - شیخ فیضی تاریخ این عزیمت * تصدّ ثنه * یافته *

و چون خانخانان بچالاکپی و تیزدستی از پایان قاعه سیهوان که سیوسقان گویند گذشته لکپی را (که دروازه آن ملک است - مثل (۲) (۳) گدهی بنگاله و بارهموله کشمیر) بدست آوردن میرزا جانی حاکم تتهه (که بیارش ستیز آمده بود) پس از جنگهای سخت هزیمت یافته در سال سی و هفتم باشتی گرائید - بشرط آنکه قلعه سیهوان را (که بر ساحل دریای سندهه است) بسپارد - و میرزا ایرج پسر خانخانان را بدامادی برگیرد - و بعد از برشکال بملازمت شتابد چون از کم آذوقی بسپاه پادشاهی هم خستگی راه یافته بود خانخانان پذیرش نموده قلعه بحسن علی عرب سپرده بیست کردهی سیهوان متوقف شد - چون هنگام بارش بسرا آمد میرزا جانی عذرها در نیامدن پیش آوردن - ناچار خانخانان روانه تتهه شد - میرزا سه کردهی شهر برآمده فکرها داشت که یکدفعه فوج پادشاهی چیره دست گردید - ناگزیر ببلایه گری در آمده تمام مملکت بمردم

(۲) نسخه [۱ ب] سیوسقان (۳) در [بعضی نسخه] لکپی را *

پادشاهی باز گذاشته بازه و زاد همراه خانخانان بملازمین رسید
 کامیاب عاقبت گردید - ملا شکیبی (که نوکر خانخانان بود) مژدوی
 درین فتح گفته - این بیم از انجا سم * * بیم *

* هائی که هر چرخ کرده خرام *

* گرفتگی و آزاد کردی ز دام *

خانخانان هزار اشرفی مله داد - میوزا جانی نیز هزار اشرفی بملا
 داده گفت - رحممت خدا مرا هما گفتی - اگر شغال میگفتی زبانمت
 که میگرفت *

چون شاهزاده سلطان مراد حسب الامر پادشاهی بتسخیر دکن
 از احمدآباد گجرات برآمده بانتظار لشکر کمکی در بهرنج
 نشست خانخانان (که بهمراهی شاهزاده از حضور تعیین شده بود)
 در بهیله محال جاگیر خود لخته بسر برده باوچین (و آردن
 شاهزاده ازین آگهی برآشفته خشم آلود پیغامی بر گذارد - او نوشمت
 که راجه علی خان مرزبان خاندیس یگانگی داستان بر میسرآید - او را
 همراه گرفته میرسد - شاهزاده بغضب در شده بهمان سپاه گجرات
 روانه دکن شد - خانخانان لشکر و توپخانه را بمیرزا شاهرخ سپرده
 خود با راجه علی خان تیزردي فرا پیش گرفت - و در قلعه چاندور
 سی کردهی احمدنکر بشاهزاده پیوست - بعد چندی بار دادند
 اما هیچ التفاتی بحالش نرفت - خانخانان باززدگی در شده دست

از کار باز کشید . اگرچه آخر ربیع الآخر سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار
هجری احمد نگر را گرد گرفتند و بمورچال دوانی و نقب زنی
پرداختند لیکن بهوشیاری و دلادری چاند بی بی سلطان همشیره
برهان نظام شاه زوجه علی عادل شاه بیجاپوری (که باتفاق ادبند
خان حبشی تحصن گرفته بود) و هم بعلت نفایز امرا و کار شکنی
بمدیگر فتح قلعہ بآسانی صورت نگرفت *

چون در دنیان از درونی سران لشکر آگهی یافتند آشتی داستان
پیر سرانیدند - که بهادر پور زاده برهان نظام شاه را از زندان برآورد
آن خرد سال را خطاب نظام الملک داده فوکر والا درگاه بوسازند
و آباد ملک احمد نگر باتطاع او قرار گیرد - و ولایت برار بتصرف
پادشاهی باز گردد - هرچند کار آگاهان کم آذوقی و سراسیمگی
و داستان سرانی دژ نشینان برگذارند از بے اتفاقی کسے گوش نکرد
و درین ضمن آمد آمد سهیل خان خواجه سرا معتمد الدوله بیجاپوری
بکمک نظام شاهیه یار پیشین عزم گشته بوساطت میرو مرتضی صلح
نموده ببالا پور برار برگشتند - و چون سهیل خان با فوج بیجاپور
در میمنه و تطب الملکیه دست چپ و نظام الملکیه در تول نخوت
افزوده عرصه مبارزت آراسم شاهزاده را بسیج آویزش در سر گرفت
امرا از پایه نشناسی^(۲) بدان نگرائیدند - خانخانان با میرزا شاهرخ
و راجه علی خان از شاه پور بسوی غنیم چالش نمود - آخر

جمادی الاخری سنه (۱۰۰۵) هزار و پنچ هجری نزد قصبه اشقی
 دوازده کردهی پتهری نبرد پیرا گردید - آریزش سخت رداد
 مرزبان خاندیس با پنج سردار و پانصد کس (که در مقابله عادلخانیه
 بود) مردانه فرود شد - آنها ادرا قول فهمیده بسر آمدن حیات میرزا
 شاهرخ یا خانخانان دانسته دست بتاراج کشادند - خانخانان نیز
 فوج (بروی خود را برداشته دران تیره شب از یکدیگر جدا شده
 ایستادند - و هر دو گرده گمان فیروزی بخود برده شب بر پشت
 اسب گذرانیدند - بامدادان فوج پادشاهی (که هفت هزار کس بود)
 چون همه شب بتشنگی گذشت دریا سو گام برداشت - مخالف
 با بیست و پنج هزار سوار آهنگ پیکار در سر گرفته (و آویزش نهاد
 سرداران بسیار از هر سه فوج غنیم دست فرسود نیستی گشتند *
 گویند درامت خان لودی (که هراول خانخانان بود) هنگامی
 (که سهیل خان توپخانه و فیلان بر رو داده قدم فرائر گذاشت)
 با خانخانان گفت - که همگی ششصد سواریم - پیش رو رفتن
 خود را بای دادن است - در کمر غنیم در می آیم - خانخانان گفت
 که نام دهلی بباد میدهی - جواب داد که حریف را اگر برداشتیم
 صد دهلی ایجاد کرده باشیم - و اگر مردیم کار با خداست - و چون
 هواشت (که اسپان بردارد) قاسم بارهه با سادات همراه بود - گفت
 که ما و شما هندوستانی ایم - غیر از کشته شدن چاره نیست - اراده

خان باید دریافت که چیست - دولت خان برگشته بخانخانان گفت که چنین انبوهی در پیش است - و فتح آسمانی - اگر شکست رو دهد جای نشان دهید - که ما شما را دریابیم - گفت زیر لاشها - دولت خان با سادات بارهه از کمرگاه در آمده غنیم را برشورانید - و در کمتر زمانی سهیل راه فرار سپرد - گویند خانخانان درین روز از نقد و جنس هفتاد و پنج لک رویه با خود داشت - همه را یغمانی ساخت - زیاده بردو شتر بار همراه نماند - و با وصف چنین فتح سترگ مهمات انجام شایسته نگرفت - خانخانان حضور طلب گردید - سال چهل و سیوم بملازمت سربلندی یافت - کوچ او ماه باذو هم درین سال در گذشت *

چون عرش آشیانی کدکاش مهم دکن از استفسار کردند طلب شاهزاده بحضور و تفویض رتی و فتح دکن بنام خود عرض نمود پادشاه را بد آمد - از نظر انداختند - و چون شاهزاده مراد فوت کرد و سال چهل و چهارم سلطان دانیال بکشایش دکن مامور شد و عرش آشیانی خود نیز عزیمت آندیار فرمود خانخانان را مجددا برنواخته نزد شاهزاده فرستادند - آخر شوال سال چهل و پنجم سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری شاهزاده باتفاق خانخانان قلعه احمدنگر را گرد گرفت - از هر جانب فرادان کوشش بکار رفت چاند بی بی عهد و پیمان در میان آورد - چیته خان خواجه سرا ازین معنی سر باز زده باتفاق برخی بدگوهراں آن گزین بانورا

جان بشکود - و توپ اندازی فرا بیش گرفته مکرر از قلعه بیرون شده
 در آویختند - پس از آنکه بنقب سی‌گز دیوار بر هوا شد از برج
 بلبل^(۲) گنداوران درون شده بدم تیغ بسیاری را گذرانیدند - و بهادر
 پور ابراهیم را (که بنظام شاهی برگرفته بودند) بدست آوردند - و پس
 از محاصره چهار ماه و چهار روز قلعه کشایش یافت - خانخانان
 نظام شاه را گرفته در برهانپور بملازم عرش آشیانی شرف اندوز
 گشت - و بهنگام معارفت پادشاهی بدارالخلافه خاندیس را
 بدان دیس موسوم ساخته بشاهزاده دانیال مرحمت فرمودند
 و جانا بیگم دختر خانخانان را بشاهزاده پیوند بیوگانی دادند
 و آن سده سالار را بمالش راجو منا (که پور شاه علی عم مرتضی
 نظام شاه را بسری برداشته گرد فتنه برانگیخته بود) بسهم
 احمدنکر دستوری دادند - و پس از فوت عرش آشیانی فتور
 عظیم بولایت دکن راه یافت - خانخانان سال سیوم جهانگیری سنه
 (۱۰۱۷) هزار و هفده بحضور رسیده متعهد گردید - که سوای
 متعینه سابق اگر دوازده هزار سوار تازه کمکی شود در مدت دو سال
 مهم دکن بانصرام میرسد - لهذا فوراً رخصت دکن یافته شاهزاده
 پرویز باثالیقی آصف خان جعفر و امیرالامرا شریف خان و راجه
 مانسنگه کچهوا و خانجهان لودی مرة بعد اولی بکمک تعیین
 گشتند - و چون ظاهر شد [که خانخانان از برهانپور در عین برشکال

(۲) در [بعضی نسخه] بلبل *

(مآثر الامراء) [۷۰۳] (بامیه الخلاء)

(که موسم سکون و قرار است) شاهزاده را ببالاگهات برآوردند
 و از به اتفاق سران سپاه سرزشته تدبیر از دست داده بغلای فله
 و سقطی دواب خصمگی تمام بجنود پادشاهی راه یافت - و ناچار
 آشتی نازیبا (که شایان این دولت نبود) بامخالفان کرده مراجعت
 نمود [مهمات دکن بخانجهان مفوض گشته مهابت خان بآوردن
 آن کهنه عمل روزگار تعیین شد •

چون بحضور رسید در سال پنجم بتیولدارئی کالپی و تئوچ
 دستوری یافت - که سایر مأموران آن نواح را از بیخ و ریشه براندازند
 و در سال هفتم چون در دکن بعبدالله خان چشم زخم عظیم رسید
 و از خانجهان کارے متمشی نشد انتظام آن مهم منحصر در فرستادن
 خانخانان دانسته با خواجه ابو الحسن رخصت یافت - و چون درین
 مرتبه نیز باوصف بودن شاهزاده یوریز و امرای عمده کارے صورت
 گرفت جنم مکانی سال یازدهم سنه (۱۰۲۵) هزار و بیست
 و پنج هجری سلطان خرم را بخطاب شاهی (که از زمان صاحبقران
 تا آنوقت بهیچ شاهزاده تجویز نشده) رخصت دکن فرموده خود
 هم در محرم سنه (۱۰۲۶) هزار و بیست و شش بمالوه رسیده
 طرح اتامت بماندو انداختند - و شاهزاده در برهانپور رنگ توقف
 ریخته مردم سخندان نزد دنیا داران دکن روانه ساخت - و در
 همین ایام دختر شاه نواز خان پسر خانخانان را حسب الحکم بعقد
 ازدواج خویش درآورد - بعد وصول مردم شاهی عادل شاه پنجاه زنجیر

فیل و نقد و جواهر (که مجموع پانزده لک روبیه قیمت می شد)
 پیشکش فرستاده بعدوان شایسته اظهار بندگی و فرمان پذیری نمود
 چنانچه بالتماس شاهزاده بخطاب فرزندی امتیاز یافته در عنوان
 فرمان بقلم خاص بدیهه این بیت مرقوم گشت * * فرد *
 * شدي از التماس شاه خرم *
 * بفرزندی ما مشهور عالم *

و قطاب الملک هم بار سال همین قدر پیشکش محفوف عنایت گردید
 ملک عنبر نیز سر خدمت بریقه اطاعت در آورده کلید قلعه احمدنکر
 و دیگر قلاع با سایر پرگانات بالاگها (که متصرف شده بود)
 تسلیم نمود *

شاهزاده چون از نسق دکن خاطر جمع کرد صاحب موبگی
 خاندیس و برار و احمدنکر بسپه سالار تفویض فرموده شاهنواز
 خان پسر کلانش را بضبط ولایت مفتوحه بالاگها مقرر ساخت
 و هر محاله را بجاگیر یکی از امرای صاحب جمعیت کمکی
 تذخواه کرده سی هزار سوار موجود و هفت هزار توپچی گذاشته
 سال درازدهم در ماندو بملازمت پدر والا قدر پیوست - جنت مکانی
 وقت ملاقات بے اختیار برخاسته در سه قدم باستقبال شتافت
 و منصب سی هزار بیست هزار سوار از اصل و اضافه و خطاب
 شاهجهانی و بجهت نشستن منداپی متصل تخت (که عنایتی است
 مخصوص و از زمان امیر تیمور درین سلسله رسم نبود) عنایت فرموده

(مائترالامرا) [۷۰۵] (باب الخاء)

(۲)
خود از جهردکه پایان آمده خوانچه از جواهر و خوان از زر بر سر
فرزند اتبال پیونده نثار فرمود - و چون در سال پانزدهم از عهد شکنی
ملک عذبر و تسلط و استیلا بر گیان او تهانه داران پادشاهی عزان
تماسک از دسمی داد (حتی داراب خان از بالا گهاک برگشته
ببالاپور آمد و درانجا نیز پای استقامتی نتوانست افشرد و بدرهانهپور
آمده باتفاق پدر نامور شهر بند گردید) شاهزاده شاهجهان با یک کرور
دریبه جهت اخراجات یساق و انعام ده کرور دام از ولایت مفتوحه
دکن مرتبه ثانی بطریق استعمال دستوری یافت *

گویند چون پیهم عرائض او از نظر پادشاهی گذشت [که کار
برسن تنگ شده - و قوار جوهر (که رسمه سمی مقرر) بخود داده ام]
جنت مکانی بشاهزاده ولیعهد فرمود - که چنانچه مرش آشیانی
خان اعظم را بایلغار خاص از محاصره گجراتیان رهائی بخشید شما
خانخانان را ازین مهلکه نجات دهید - دکنیان بصیت آمد آمد
شاهی از هم پاشیدند - شاهزاده ببرهانهپور رسیده از سرنو
به بندر بسمی دکن پرداخت - و چون سال هفدهم شاه عباس صفوی
بمحاصره قلعه تندهار انتهای نمود و شاهزاده بعجله هرچه تمام تر
طلب حضور گشت خانخانان را نیز همراه گرفت - درین میان
زمانه طرح دیگر انداخت - و باغوا کوته خردان فساد خانه بجائی
رسید که بفتنه بیگانه نپرداختند - ناچار شاهزاده با خانخانان

(۲) نسخه [ب] خوانچه جواهر *

عود نموده بماند و اقامت ورزید - چنک مکانی بتحریر نور جهان
 بیگم سلطان پرریز را بسپه سالاری مهابت خان تعین فرمود - شاهزاده
 بعد نمک هرامی رستم خان (که پیش روی عساکر پادشاهی
 فرستاده بود) با خانخانان از نبرده گذشته بیرم بیگ بخشی را بکنار
 آب نگاهداشته (رانده برهانپور گردید - درین وقت خط خانخانان (۲)
 بذهان بمهابت خان نوشته بود - و این بیعت عنوان ساخته) * بیعت *
 (۳)
 * صد کسی بنظر نگاه میدادندم *

* درنه پیرید ز بے آرامی *

بنظر شاهزاده درآمد - خانخانان را طلبیده اظهار کردند - عذر
 مسموع نداشت - لهذا با داراب خان پسرش نظر بند گشت - چون
 بحوالی قلعه آسیر گذر افتاد پدر و پسر را حواله سید مظفر خان
 باره نموده بقلعه فرستادند - از اینجا (که حبس داراب خان بسبب
 بے تقصیری بعید از انصاف بود - و گذاشتن او و نگاهداشتن پدر
 پسندیده نهمود) هر دو را طلبیده بقول و عهد را گذاشتند - و چون
 مهابت خان با سلطان پرریز بکنار نبرده (سیده دید (که کشتیا را
 بیرم بیگ آن طرف آب برده گذرها را بتفنگ و توپ استحکام
 داده است) بفریب کاری درآمد - و مخفی بخانخانان نوشتها
 فرستاده آن دیرین سال تجربه کار را از راه برد - خانخانان بشاهزاده

(۲) نسخه [ب] فرد خانخانان (۳) نسخه [ج] صد کسی بنگاه قید
 میدادندم *

عرضي نمود که فلک بر سر ناسازي است - اگر روزه چند طرح آشتي
 اندازند هرائينه سبب امنيت بدهد خواهد بود - شاهزاده (که
 همواره همت برفع فساد مصروف داشت) سزج اين سانحه قوز عظيم
 دانسته خانخانان را بخلوت سرا برد - و مجدداً بسوگند مصحف
 شريف خاطر از مطمئن ساخته روانه نمود - که اين طرف آب بوده
 در آنچه ملاح طرفين باشد صلح قرار دهد - چون از رسيدن خانخانان
 و آرايه آشتي در پاسباني گذرها رهنه راه يافت مهابت خان
 (که منتظر غرمت بود) هنگام شب جمع از جوانان کار طلب را
 از آب در گذرانيد - و خانخانان بمراسلات و زورانه سلطان پوزير
 و مهابت خان فريفته گشته از دنيا درستي حق ناشناسي بکار برد
 و عهد و سوگند تازه نسبا و نسبا نموده بمهابت خان پيوست - ناچار
 شاهزاده شاهجهان توقف در برهانپور مناسب ندیده از راه تلنگانه
 عازم بنگاله گرديد - مهابت خان ببرهانپور آمده باثفاق خانخانان
 از آب تبتي گذشته بتعقيب قدره راه نورديد - خانخانان براه
 بهيم (که از ارکان دولت شاهي بود) بر نوشت - که اگر شاهزاده
 فرزندان مرا را گذارند لشکر پادشاهي را بطلائف الحيل بر ميگردانم
 و الا کار بدشوازي خواهد انجاميد - راجه بهيم جواب فرستاد - که
 هنوز پنج شش هزار جانفشان در رکاب - هرگاه نزديک (سيد اولاد را
 بقتل آورده بر تو خواهيم تاخت *

شاهزاده پس از ضبط ولایت بنگالہ چون عزیمت بہار نمود
 داراب خان را از قید برآوردہ حاکم آنجا ساخت - مہابت خان
 درین هنگام (کہ بمقابلہ شاهزادہ (ہکرای آلہ آباد بود) خانخانان را
 (کہ از نیرنگ سازی و افسوس طرازی او نگرانی داشت) نظر بند
 ساخت - در سال بیستم جنم مکانی او را از پیش مہابت خان
 بحضور طلب داشتہ صفحہ جرائم فرمودہ معذرت خواستند - کہ
 این ہمہ از قضا و قدر سر زدہ - باختیار ما و شما نبود - من خود را
 شرمندہ تر از تو می بینم - و بانعام یک لک روپیہ و بحالی منصب
 و خطاب و جاگیر ملکوسہ سرفرازی یافت - آن پیر ننگ و ناموس
 بباد دادہ دنیا پرست این بیت در نگین نقش کرد * * بیت *
 * مرا لطف جهانگیری ز تائیدات ربانی *
 * دوبارہ زندگی دادہ دوبارہ خانخانانی *

مہابت خان در حین طلب حضور او معذرتها خواست - و در سامان
 و سرانجام کوتاہی ننمودہ بزعم خود در رفع غبار خاطرش کوشید
 بحسب اتفاق خانخانان رخصت جاگیر گرفتہ در لاهور متوقف بود
 کہ مہابت خان معائب گشتہ بعزم حضور بلاہور رسید - خانخانان اصلاً
 احوال پرہی ہم نکرد - مہابت خان سوختہ بیمار دینی او شد - چون
 بکنار آب بہت استیلا یافت مردم تعین کرد - کہ او را از راہ برگردانند
 خانخانان در دہلی لنگر اتاعت انداخت - در همان ایام شعبدہ باز
 فلک لعبتہ دیگر برانگیخت - وقت مراجعت رایت پادشاہی

از کابل مهابی خان آواره ادبار گشمت - نور جهان بیگم خاننجان (۲)
 طلب داشته با فوجی بتمایب او تعیین کرد - و دوازده اک روپیة
 با فیل و اسب و شتر از طرف خود رعایت نمود - و فیل مهابی
 خان نیز بدو تنخواه کرد - اما زندگی فرست نداد - در لاهور
 بیمار شد - و بدلهی (رسیده در سن هفتاد و دو سالگی سنه ۱۰۳۹)
 هزار و سی و شش هجری آخر سال بیست و یکم جهانگیری
 و دیعی حیات سپرد * خان سپه سالار کو * تاریخ اسمت
 و متصل مقبره همایون پادشاه مدفون گردید *

خاننجان در قابلیت و استعداد یکنای روزگار بود - و او عربی
 و فارسی و ترکی و هندی روان داشت - شعر خوب می فهمید
 و میگفت - رحیم تخلص میکرد - گویند که باکثر زبانها (که در عالم
 رایج است) حرف میزد - و سخا و همت او ضرب المثل هذ است
 بلکه برخی حکایات مستبعد شمارند - گویند روزی بر براتها دستخط
 میکرد - هر برات پیاپی بجای هزار تنگه هزار روپیة دستخط کرد
 و همان بحال داشت - مکرر شعرا را در مله بزر سرخ سنجید - (روزی
 ملا نظیری گفت - که لک روپیة چه قدر توده میشود - ندیده ام
 فرمود از خزانه بیارند - و چون جمع کردند ملا گفت - شکر الله که
 بصیبت نواب من اینقدر زر دیدم - فرمود همه بملا دهند - که حالا
 شکر الهی کند - همواره مبلغهای خطیر بدرویشان و علما بآلان و اخفا

(باب الحاء) [۷۱۰] (مآثر الامراء)

میداد - و بدور دستها سالیانه میفرستاد - اجتماع اهل کمال از هر فن

در وقت ار مثل عهد سلطان حسین میرزا و میر علی شیر بود *

بالجمله در شجاعت و سخاوت و دانش و تدبیر ملکی سرآمد

درازگار بود - اما کینه درمی و دنیا دوستی و زمانه سازی بیشتر داشت

بارگیر کلامش بود - که با دشمن در لباس دوستی دشمنی نموده آید

از برای ار گفته اند *

* یک وجب قد و صد گره در دل *

* مشککی استخوان و صد شکل *

تقریباً سی سال بدفعات در دکن مانده - هرکه از شاهزادها و امرا

بکمک آمد اخلاص و اطاعت سلاطین دکن بار دیده نفاق و غدیر

نسبت بار میکردند - حتی شیخ ابو الفضل فتوی بغی در حق او

میداد - در عهد جهانگیری بدوستی ملک عنبر متهم شده تغیر

گشت - محمد معصوم نوکر معتبرش کور نمکی کرده بعرض پادشاه

رسانید - که مکاتیب ملک عنبر نزد شیخ عبدالسلام لکهنوی سم

که ملازم خانخانان بود - مهابت خان بهزورش آن مامور شد

چندانکه بتعذیب آن بیچاره پرداخت - جان در باخته بافشا

لب نکشود *

خانخانان از اعظم امرای این سلطنت بود - نام نامی ار بر مفتح

ایام نقش درام گرفته - در عهد عرش آشیانی مصدر خدمات

شایسته گردید - از انجمله سه کار نمایان کرد - فتح گجرات - و تسخیر

سندهه - و شکست هیل خان بیجاپوری - چنانچه بتفصیل بجای خود ثبت افتاد - اما در زمان جهانبانی جنت مکانی کارے از درائی نگرفت - با همه دانائی درست و فهمید پسنیدیده ذلتها کشید - و از حب جاه دست باز نداشت - گویند سخت ولعی باخبار دربار داشت - با آنکه دو سه کس در زمانچه را هر روز بدآک چوکی میفرستادند جوایس بر عدالت خانه و کچه‌ها و چبوتره حتی در چوک و کوچه و بازارها تعیین بود - که هرچه بافواه عوام می شنیدند بتحریر در می آوردند - شام همه را خوانده در آتش میسخت گویند اکثر چیزها در آن وقت مخصوص خاندان اینها بود - چنانچه برهما که بر سر کس نمیزد - مگر شاهزاده‌ها - با آنکه پدرش امامیه مذهب بود خانخانان اظهار تسنن میکرد - مردم معمول بر تقیه میکردند - لیکن پسرانش سنی متعصب بودند - سوای شاهنواز خان و داراب خان پسران دیگر هم داشت - یکی میرزا رحمن داد - که والدش از قوم سوده امرکوت بوده - در جوانی بعیثیات شگرف آراسته - پدر بسیار دوست داشت - در مهر قریب العهد بغوث شاهنواز خان درگذشت - که را یارا نبود که باظهار آن پردازد بدرخواست مردم محل حضرت شاه عیسی سندهی (قدس سره) بخانه خانخانان آمده تعزیه و تسلیه فرمود - در میرزا امرالله از بطن جاریه بود - ب تربیت مانده در جوانی زندگی سپرد

و عمده درآمدی خانخانانی میان فهمیم بود - اگرچه شهرت بفقه می
 دارد اما در اصل راجعهوت پسرے سمی مثل فرزندان پرورش یافته
 کمال ملاح و تقوی داشتی - تا دم واپسین نماز تهجد و چاشم
 و اشراق ازو قضا نشد - در دیش دوست بود - با سپاه برادرانه
 بر خورد - لیکن تغذ مزاج - صدای تازه‌انه همیشه بلند بود *

گویند در زمره دید که راجه بکر صاحبیت شاهجهانی با داراب خان
 تکیه زده بر یک مسند نهشته - زبان بفحش کشوده گفتم - مثل تو
 برهنه با نبیره بگرام خان برابر نشیند - ای کاش عوض میرزا ایرج
 این می‌مرد - هر دو بهذر خواهی درآمدند - چون آخر طبیعت
 خانخانان انحراف یافته بود ادرا بر فوجداری سرکار بیجاگنده پای
 حساب آورد - از درشتی بسیار بنواب کرده طپانچه بر روی حافظ
 نصر الله (که دیوان صاحب اختیار بود) زده از شهر برآمد - گویند
 خانخانان نیم شب خود رفته برگردانید - و در شجاعت و تهور
 آیت بود - چون مه‌ابن خان بفکر قید خانخانان شد اول فهمیم را
 خواست که بتطبیع منصب عمده پادشاهی و انواع مواعید بفریبد
 راضی نشد - مه‌ابن خان گفت - تا چند بر هم‌اگر می‌خود می‌نازی
 فهمیم هر چند بخانخانان گفت (که اینجا غدر و مکر معلوم میشود
 مبدا بذلت و خواری کشد - مسلم و مستعد گشته عزم حضور
 بلید نمود) قبول نکرد - چون نظر بندش نمودند بیشتر مردم
 پادشاهی را مه‌ابن خان بر سر فهمیم فرستاد - از پسر خود فیروز

(مآثر الامرا) [۷۱۳] (باب الخاء)

خان گفیت - چندی مردم را نگهدار - که تجدید وضو کرده درگاه
بسلامت ایمان ادا نمایند - پس از فراغ با پسر و چهل کس از ملازمان
خود جان را فدای آبرو ساخت *

* خدمت پرست خان *

رضا بهادر نام - از اداان صبی بغلامی و پسر تازی شاهزاده
شاهجهان افتخار داشته بدوام خدمت و سعادت محرمیت
و مزاج دانی ممتاز گردید - گویند هنگامی (که شاهزاده بهم رانا تعیین
شده بود) در آردیپور بتقریب پانصد کره خورد - و بر زمین
نه افتاد - و آه نکشید - این سخت جانی وسیله اعتبارش گشت
بر منصب و عزتش افزودند - بتدریج بهایه امارت تصاعد نموده
بخطاب خدمت پرست خان سر برافراخت - در وقت مراجعت
از صوبه بهار در خدمت سلطان مراد بخش ادرا از افزونی اعتمادش
باتفاق سید مظفر خان باره در قلعه روهتاس گذاشتند - چون بعد
واتعه ناگزیر جنت مکانی اعلی حضرت از جنیر دکن بگجرات رسیده
از کنار تالاب کانگریه ظاهر شهر احمدآباد (که هفت روز مخیم
سراوقات اقبال بود) بجانب مستقر الخلافه آگره کوچ فرمود
از ائذای راه ادرا با فرمان از خط خاص نزد یمین الدوله بلاهور روانه
نمود - مشتمل بر آنکه زمانه آشوب طلب است - و زمین فتنه خیز
جهان را از لوٹ وجود شاهزاده چند (که ماده فساد اند) پاک سازد
خدمت پرست خان در عرض نه روز بذاک چوکی بلاهور پیوست

گویند سلطان دارد بخش مشهور بسلطان بلاتی (که آصف خان بانتضای مصلحت چند روز از او بر تخت نشانده بود) با برادر خود سلطان گرشاسب شطرنج می باخت - غلغلۀ رضا بهادر شنید بتفرس دریافته با برادر گفت - رضا نیامد - قضای ما و شما آمد یمین الدوله حسب فرمان سلطان شهریار مکهول را با سلطان بلاتی و برادرش پسران سلطان خسرو و طهمورس و هوشنگ پسران سلطان دانیال حوالۀ خدمت پرست خان نمود - و از بیعت و پنجم جمادی الاولی سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت همه را در یک روز بعدم آباد فرستاد *

در سرآغاز جلوس باضافۀ منصب و خدمت میرنوزکی و عنایت اعضای مروج تحصیل مباحثات نمود - و پس ازان بتفویض میرآتش بلند مرتبه گردید - در سال دوم چون خانجهان لودی از آگره فرار نمود از پیش از امرای متعین (که بسردارچی خواجه ابوالحسن بتعاقب مامور شده بودند) باتفاق سید مظفر خان بارهه و راجه بیتهل داس کور در حوالی دهولپور بمخالف پیوسته دستبرد مردانه نمود و بارها یکبار خود را برصف غنیم زده دران دار و گیر زخم تیر (که بر شقیقه اش رسید) از پا درآمد *

گویند چون خدمت پرست خان در تعاقب مصارعت بکار برده شبگیر نمود راه را غلط کرده بر قبیلۀ خانجهان (که همراه محمد شه لودی دامادش پیشتر بطرف آب چیتل روانه بود)

رسیده جنگ عظیم در پیوسته - و از طرفین بهادری و مردانگی بتقدیم
رسید - که نامخ کارنامه رستم و اسفندیار گشمت - محمد شه لودی
با در برادر خود و درازده نفر از خویشان و نوکران معتبر خانجهان
نقد جان در باخت - و رضا بهادر با شخص نوکر عمده خود بکار
دادگاهی آمد - نعلش ادرا متصل نخاس آگره نقل نموده گنبدت
بنا یافت - دختر کوتوال خان غلام گرجی دولت خان (که خانخانان
بار بخشیده بود) در حباله نکاح داشت - و با هم محبت مفرط بود
چنانچه حرف عاشقی اینها درانوقت بر زبانها افتاده - هرگاه
خدمت پرست خان بار میگفت (که من فدای جان نثار درگاهم
امروز فردا بکار ولی نعمت می آیم - حال تو چیست) از افیون و زهر
که در کنار پارچه خود بسته داشت مینمود - پس از فوتش اگرچه توفیق
مردن نیافت اما بید حالتی بر سر قبر او نشست - اعلیٰ حضرت
ازین جهت اموال خدمت پرست خان را بدو بخشیده یومیه نیز
مقرر فرمود - سائ نگشت که بزر محبتی و ساسله جنبانی بدهم نشینان
شیفته سرود و رقص گشته بمی گساری افتاد - چون پیدادشاه خبر رسید
ادرا در عقد ازدواج قلعهدار خان چیله در آوردند - و پس از فوتش
سر محارق ساخته باز بر هر قبر رضا بهادر نشست - اعلیٰ حضرت
باز آن یومیه بعال فرمود *

گویند رضا بهادر در بسمت کس بیش قرار نوکر داشت - که
هر روز با پنجاه کس طعام میخورد - و چوکی و سواری بآنها

معاف بود - پس از جلوس اعلیٰ حضرت با فوج سنگین به تنبیه
میوان میوات تعین گشت - درانجا خون بسیار ریخت - و همه را
نه تیغ کشید - و بقیة السیف از پیر و جوان همه را مجبوب ساخت
تا قطع نذاصل شود - و جم غفیر را از نسا و اطفال باسر باکرة آورد
هر روز جوقه ازان از مجامعت و گرسنگی راه فنا می پیمودند *

گویند جوهرینے بود - دران وقت بزر داری مشهور - بحضور افضل
خان دیوان اعلیٰ آمده بتحصیل ثواب در لک روپیه بالمقطع
بچهار قسط بجهت استخلاص آنها ذمہ خود قبول کرده اسارا را
سرداد - و قسط اول را بخزانہ عاید ساخت - و در قسط دوم طومار
سی هزار روپیه بابت حویلی و اسباب خانہ - و عوض تئمہ با پسران
و دختران خود آمده در کچہری نشست - چون این کیفیت بعرض
پادشاهی رسید و استفسار از رفعت ظاهر کرد کہ زنان و اطفال
بیگناہ هر روز از گرسنگی تلف میشدند - عوض خون بهای آنها
جان خود را با زن و اولاد خود باختم - اعلیٰ حضرت ازین حسن ادا
طومار را واپس داده باقی را هم بخشیدند - لیکن تنقید شد کہ
متصدیان دیوانی بے تحقیق احوال کس را ضمان نگیرند *

* خانجہان لودی *

پسر دولت خان لودی شاہوخیل است - پیر خان نام داشتہ
در ربیعان شباب با برادر کلان خود محمد خان از پدر رنجیدہ
بہ بنگالہ پیش راجہ مانسنکھہ رفتند - (درزے) کہ میخواستند از دریا

گذشته داخل شهر شوند) بر سر کشتیها گفتگو واقع شد - و بزد و خوردن
انجامید - اتفاقا در برادرزاده راجه کشته شدند - پس از آنکه راجه
از احوال آنها مطلع شد بذابو سابقه معرفت سی هزار روپیه تواضع کرده
و خصص نمود - که مبادا از راجپوتیه اذیت کشند - محمد خان
در عین جوانی در گذشت - و پیرا بیداری اقبال نزد شاهزاده سلطان^(۲)
دانیال منظور نظر گردید - گویند^(۳) بمصاحبت و قرب بجائے رسید که
دوئی نماند - در مخاطبات بهر زندی مخاطب میگشت - پس
از فوت شاهزاده در بیست سالگی در خدمت جنت مکانی پیوسته
بقرب و منزلت خاص اختصاص گرفت - اولا بمنصب سه هزار ری
و خطاب ملاکت خانی سرفرازی یافته در ایامی معدود بخطاب
والای خانجهانی و از اصل و اضافه بمنصب پنجهازری بلند نامی
اندوخت - و در مکرر میت و اعتبار سخن شریک و سهمی نگذاشت
همگام نشستن غسل خانه فرمودند - و مکرر اندرون محل بردند
و خواستند بیک از خویشان پادشاه محل نسبت کرده مخاطب
بسلطان جهان فرمایند - او عرض کرد که سلطانی مخصوص
بشاهزاده است - و نشستن حضور و رفتن محل هم مختص بایشان
امیدوارم که این تکالیف معاف شود - و نسبت محل بمیان نیاید
گویند جهانگیر پادشاه آقائی و نوکری با او منظور نداشته یارانه
سلوک میکرد - اما او دست از نوکری برنداشته با از حد خود

(۲) نسخه [ج] شاهزاده دانیال (۳) در [بعضی نسخه] مصاحبت و قرب

فراتر نمیکداشت - چون شاهزاده پرویز با راجه مانسنگه و شریف
 خان امیر الامرا بکمک خانخانان تعیین دکن شده کارے متمشقی
 نگشت در سده (۱۰۱۸) هزار و هیزده هجری خانجهان را با درازده
 هزار سوار جرار ضمیمه عساکر منصوره ساختند - و وقت رخصت
 پادشاه خود از جهرکه خاص و عام فرود آمده دستار خرد را
 بر سرش گذاشته دست او گرفته بر اسب سوار کردند - و حکم شد
 که از حضور نقاره نواخته روان شود - ازین طرف پادشاه و ازان سو
 خانجهان بے اختیار گریه مفارقت میکردند - و بهر منزل سوغات
 و ارمغانی از حضور میرسید - خانجهان در بهرانپور توقف نکرده
 عزیمت بالاکهات (که معسکر فوج پادشاهی بود) نمود - در ملاپور
 جنگ عظیم با ملک عنبر واقع شد - سپاه هندوستان (که از برگری گری
 دکن واقف نبودند) تیز جاپی کرده بمبارے ضایع شدند - پس ازان
 خانخانان آمده بتواضع تمام در خورد - و ببالاکهات برد - چون
 از حضور قرار یافته بود (که از طرف خانجهان با لشکر دکن و از
 جانب دیگر عبدالله خان زخمی با فوج گجرات بدولتآباد رفته عنبر را
 در میان گیرند - و مائش بسزا دهند) گویند ملک عنبر ازان خبر
 مضطرب شده با خانخانان ساخت - و او خانجهان را بلطائف الحیل
 چندان در ظفر نگر نگاه داشت که عبد الله خان بدولتآباد رسید
 و عزیمت یافته رجع القهری نمود - و ملک عنبر از او پرداخته
 بقزاقی کبی و رسد اردری خانجهان همی گماشت - گرانی غله

بجائے رسید کہ سیرے بیک رویہ میسر نمیشد - و سقطی دراپ
 علاء گردید - بکمال آسیمہ سری صلح گونہ کردہ بیرہانپور پر گشت
 و این بدنفسی بنام خانخانان نشست - ^(۲) خانجہان بحضور نوشت
 کہ این همه از نفاق این کهنہ عملہ بوتوع آمد - بعدہ از را باید
 گذاشت - و الا طلب حضور شود - کہ من با سی ہزار سوار در عرض
 در سال باقبال پادشاہی از استخلاص قلاع این ملک را پرداختہ
 بیجاپور را ضمیمہ ممالک مکرر سہ میکنم - و الا روی خود بہ بندہای
 درگاہ ننمایم - بذابترین مهمات دکن بخانجہان من حیث الاستقلال مفوض
 گشتہ خان اعظم کوکہ و خانعالم با امرای دیگر بر کمک سابق افزودہ
 خانخانان بحضور شتافت - اما نفاق امرا از میان نرفت - و هیچ
 بذدربستی صورت نگرفت - خانجہان را بہ تیولدارانی تہانیسر و اتامست
 ایجاپور معاتب نمودہ سرداری بخان اعظم قرار یافت - و بعد
 سالے (کہ خانجہان بحضور رسید) همان قرب و منزلت داشت
 سرموئے تفاوت راہ نیافت - تا در سال پانزدہم جلوس (کہ داعیہ
 قزلباش بتسخیر قندھار ظاهر شد) خانجہان را بصاحب موہکی
 ملتان رخصت نمودند - در مہادی سال ہفدہم (کہ شاہ عباس مغوی
 در محاصرہ چہل روز قلعہ قندھار بتصرف در آرد) خانجہان
 حسب الحکم جہت مشورت این کار بصرمست تمام درانہ حضور شد
 اما مراجعت این وقت در مردم (کہ از حکم پادشاہی خبر نداشتند)

محمول بر خفت و نا سرداری خانجهان گردید - و یقین مردم شد که درین مرتبه از پایه می افتد - بلکه جانبیری نیست - حال آنکه (۲) مکرر فرامین بار رسید - که زنهار اراده قلعه نغمائی - که مقابله با سلاطین غیر سلاطین را تجویز نکرده اند - و پس از رسیدن حضور قرار بران یافت که تا رسیدن شاهزاده خود را بملتان رسانیده در سرانجام آن یساق کوشد *

گویند اکثر طوائف افغان حوالی قندهار بملتان آمده بخانجهان گفتند - که بنابر حمیت همقومی اگر از سرکار پنج تنگه یومیه بسوار و درتنگه به پیاده مقرر شود (که از قوت ناگزیر است) با انبوهی تمام در هر ادوی شما تا صفاهان ملک گرفته میدهیم - و تعهد میکنیم که بیک رویه پنج آثار غاه بلشکر شما تا آنوقت رسانیم خانجهان گفت که هرگاه این قسم اتفاق پادشاه معاینه کند مرا زنده چرا خواهد گذاشت - درین ضمن فلک انقلابی دیگر زد - که میان پادشاه و شاهزاده و لیعهد شاهجهان برهمزدگی واقع گشته بقتال و جدال منجر گردید - تعیین افواج بر سر قندهار موقوف شده متواتر بطلب خانجهان احکام صادر شد - و آخر پادشاه نوشتند - که درین وقت شیرخان سور با آن همه عداوت اگر میبود خود را می رسانید شما هنوز نیامدید - اتفاقا بخانجهان عارضه رو داد - که سیزده شبانه روز هوش نداشته - و بعد از آنکه بحضور رسید جهت حفاظت

(۲) در [بعضی نسخه] جانبیری نیست *

تلع آگره و خزائن آنجا باقامت فتحپور سیکری مامور شد
 و در سال نوزدهم از انتقال خان اعظم کوکه بصره داری گجرات
 تعین یافت - و چون مهابت خان را بتقریب صوبه داری بنگاله
 از اتالیقی سلطان پرریز جدا کردند خانجهان بجای او مقرر شد
 و در برهانپور بسطان پیوست - و در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵)
 هزار و سی و پنج (که سلطان پرریز و دیعمت حیات سپرد) تمام کارهای
 دکن بعهده خانجهان تفویض یافت - او به تذبیه فتح خان پسر
 ملک عنبر (که بملک پادشاهی گرد شورش می انگیزخت) متوجه
 بالاگهات گشته تا کهوکی عذان باز نکشید - در آنوقت حمید خان
 حبشی (که زنیش فوج کشی میکرد) مدارالمهام نظام شاه بود - لابه گری^(۲)
 و چاپلوسی بدش گرفته خانجهان را فریفت - که به پیشکش سه لک
 هون مالک شاهی بعهده او وا گذاشت - چنانچه فوجداران و تهاانداران
 بالاگهات بموجب نوشته خانجهان مکانهای خود را بوکلای نظام شاه
 سپرده ببرهانپور فراهم آمدند - مگر سپه دار خان که بعد از حکم حضور
 قلعه احمدنگر نداد - گویند خانجهان بانقضای عقل در اندیش
 باین احسان نظام شاه را از خود ساخته پناه روز ناکامی اندیشید
 بالجماعه داغ این بدنامی بر چهره حال او ماند - و در همین ایام
 (که مهابت خان باندریشه کردار ناهنجار خود از دربار بدر زده
 بشاهجهان در جنیر پیوست) جنم مکانی خطاب سپه سالاری او را

بخانجهان عنایت فرمودند. و چند روزی نگذشته بود که جنیت مکانی بملک بقا شناخت. شاهجهان جان نثار خان را (که از معتمدان مزاج دان بود) با فرمان عنایت و بحالی مرده داری دکن نزد خانجهان فرستاده پدریانت مافی الضمیر او را استمزاج آمدن خود از راه برهانپور نیز مامور ساختند. خانجهان با وصف اینکه در مراسم خدمتگاری شاهزاده در حین اقامت جذیر کوتاهی نمیکرد در بذوق باغوازی دریا خان روهله و مشورت فاضل خان دیوان دکن [که گفت سلطان دارد بخش در اردو بر تخت نشسته و شهریار در لاهور دعوی سلطنت میکند. با ایشان (که شما این همه خدمتگاری کردید) پروردز مهابت خان ماحق شد. و خطاب سپه سالاری (که از حضور بشما عنایت شده) بار دادند. نواب بفضل الهی صاحب جمعیت و الوس اند. هرکه پادشاه شود نوکر او هستند] چون زمان نکبت و زوال دولتش قریب رسیده بود با آنهمه دانش و فراست (که یگانه وقت بود) غلط کرده جان نثار خان را بے آگاه عرضه داشت هم در جواب فرمان کند برگردانید *

و چون شهرت یافت [که شاهجهان از گجرات مهابت خان را بر سر ماند] (که قبائل خانجهان در آنجا اقامت داشت) تعیین کرده اند [او با نظام شاه بتازگی عهد و موثیق بر وفق مطلب خود (۲) مودت نموده سکندر دوتانی را بحراسمت برهانپور گذاشت. و خود (۳)

(۲) در [بعضی نسخه] مطالب (۳) در [بعضی نسخه] دوتانی *

(مآثر الامرا) [۷۲۳] (باب الخاء)

با اموی کمکی بماندو آمده صوبه مالوه را از مظفر خان معموری
صوبه دار آنجا برگرفت - مردم پادشاهی همه گرویدگی داشتند
اکثره گفتند اگر اراده جنگ باشد ما همه رفیقیم - چون دیدند
(که خانجهان یگرونی نمیکند و بدنامی مفت عاید حال ما ست)
برخاسته راه حضور گرفتند - و خانجهان را خبردار شود (که شاهجهان
از راه گجرات گذشت) امرا و راجها از اطراف و جوانب پیش
ایشان فراهم آمدند - و ظاهر شد که جلوس دار بخش هم توطیه
و تمهید سلطنت ایشان است - که آصف خان کرده - دانست
که آنچه کردند موافق بود - اما رفتن گذشت - ندانست چه سود
و کیلے بحضور فرستاد - و بعد سربر آرائی پیشکش با سهو مرادین ارسال
داشت - (اعلیٰ حضرت) که جهان کرم و مرآت بودند (از بد سلوکی او
اعراض کرده صوبه دار مالوه بار مسلم داشتند - و در سال دوم (که
از تنبیه جبهار بندیده را پرداخته بحضور رسید) اگرچه بدستور
عهد جنم مکانی جمیع امرا پذیره نشدند اما پادشاه بر رعایت
خاطر او (که همیشه بالا دست همه استاده میشد) مهابت خان را
(که خانخانان شده سر بکسے فرود نمی آورد) (خصمت دهایی فرمودند
لیکن * مصرع * * آن قدح بشکست و آن ساتی نماند *
آن اعزاز و سلوک آقا کجا - و آن رجوع خاص و عام کو - و مع هذا
از طرفین صفای خاطر هم نبود - حکم شد که این همه فوج در حضور
با خود داشتن چرا - بر طرف باید کرد - و بعضی محاللات سپر حامل

بتقریب از تغییر کردند - و همیشه تا هشت ماه (که در حضور بود)
 بتوهم کردار خود بناخوشی و تذبذب گذرانید - شب در دربار
 میرزا لشکری پسر بهخلص خان از شوریده سری پسران خانجهان
 گفت - که امروز فردا پدر شما را مقید خواهند کرد - چون این
 حرف داهی (که فروغی از راستی نداشت) بخانجهان رسید بسکه
 به غایتیها میدید بهراس و دسواس افتاده خانه نشین گشت
 اعلیٰ حضرت اسلام خان را نزد او فرستاده استفسار و استکشاف
 فرمودند - او استیلائی توهم انحراف مزاج پادشاهی ظاهر کرده
 مسلمت نمود - که امان نامه بخط مقدس مرحمت شود - چنانچه
 بر وفق مدعای او نوشته فرستادند - و یمن الدوله آصف خان نیز
 بظاهر رتبه کرده گفت - اگر شما منزوی میشوید انصاف این اسم
 که امروز ما همه رفیق شویم - چون مواد نکال و خسران آماده
 گشته بود املا تشغی و طمانینت نشد - و بحکم الخاین خایف
 توهم بر توهم می افزود *

گویند شب (که میخواهد از آگره راه آوارگی پیش گیرد) آصف
 خان مطلع شده باعلیٰ حضرت رسانید - فرمودند چون عهدنامه
 موقوم شده و پاداش پیش از صدور جریمه عقلا و شرعا جایز نه
 تعرض مناسب نیست - و هنوز حرف در میان بود که آوارگی او
 بعرض رسید - همان وقت خواجه ابوالحسن تربتی با امرای
 دیگر بتماقبا تعیین شدند *

گویند نصف شب دیوایی بیست و هفتم صفر سنه (۱۰۳۹)
 هزار و سی و نه بود - که از حویلی آگه برآمد - چون بدرواز
 هتیا بول رسید جلو در گردن انداخته سر تواضع بر قاش زمین انداخت
 و گفت - خدایا تو میدانی که برای حفظ آبروی خود میروم - بغی
 در خاطر نیست - و چون بدو هلاچور رسید پیش از همه سید مظفر
 خان باره و راجه بیتاهل داس و خدمت پرست خان از فوج
 پادشاهی بمهر رقتش رسیدند - و جنگی عظیم در پیوست - و آویزش
 سخت رودان - حسین و عظیم در پسر رشید و شمس داماد او
 با دو برادر خود محمد و محمود از نبائر عالم خان لودی (که
 از کهنه سپاهیان افغانه بود) و شصت کس از نوکران عمده مثل
 بهیکن خان قویشی و غیره بقتل رسیدند - خاستجهان بذات خود
 چپقلشهای مردانه کرده زخمی عزان عزیمت بدریای چنیل گردانید
 و بنابر طغیان آب نتوانست مردم محل گذرانید - زوجه و دختران
 خود را با بعضی اسامی معتبر در حوضه فیلان نشانده با سیمه سری
 و اضطراب تمام گذشت *

* بیعت *

* نیم جانے بدر آورده ام از دادی مرگ *

* این قدر زین سفر دور ره آورد بس اسم *

(۲) در [بعضی نسخه] هزار و چهل و نه (۳) در [بعضی نسخه] هتیا بول
 و در [بعضی] هتیا بول (۴) نسخه [ب] بهنگی خان - و در [بعضی نسخه]
 بهنگن خان (۵) در [بعضی جا] چنیل آمده *

و بذا بر توفیق فوج پادشاهی یک شبانه روز بعبور دریا خانجهان خود را
 بچنگلهای ملک ججهار بندیده انداخت . و راههای نامسلوک
 پیش گرفته سرے بگوندزانه برآوردن - بکرماجیت پسر ججهار
 عمدا اغماض کرد - و الا میتوانست دستگیر ساخت - خانجهان
 چنده در لانجی دم آسایش گرفته از راه برار بولایت نظام شاهیه
 در آمد - بهاول خان میانه جاگیردار بالاپور و سکندر دوتانی نیز
 ملحق گشتند - نظام شاه آمدنش فوز عظیم دانسته گرمجوشیا کرده
 از دلتاباد بیرون خیمه زد *

چون خانجهان متصل سراپرده او رسید هذوز از اسپ فرود
 نیامده بود که نظام الملک باستقبال بیرون برآمد - و برده بالای
 مسند نشاند - و خود بگوشه آن جا گرفت - و زرے برای اخراجات
 داده برگشته بیر با آنکه تھانه پادشاهی بود تنخواه کرد - و برفقا
 نیز جاگیر داده رخصت نمود - و خود بجمع فوج پرداخت - و در
 سر آغاز سال سیوم اعلی حضرت باراده استیصال او بلاد برهانپور را
 بوررد مسعود دارالسرور ساختند - و سه فوج پنججاه هزار سوار
 بسرکردگی اعظم خان سارچی صوبه دار دکن کمیل کردند - و خانجهان
 با چهل هزار سوار نظام شاهیه و غیره مقابله نمود *

گویند ررز جنگ در پالکی نشسته تذبکو میکشید - عزیز خان
 پسرش گفت - اگر اراده جنگ است سوار شده باید تاخمت

والا چرا عالمی را بخوابی میدهید - گفت اعتقاد شما این است
 که بر لشکر پادشاهی غالب شویم - حاشا و کلا - اقبال خداداد است
 میخواهم باین حرکت مذبح اصلاحی واقع شود - و برای شما روزگار
 بهم رسد - و من در آن مکه شوم - و ازین تبدیل حرفهای خانجهان
 باعث تفرقه افغانان شد - که از هندوستان بکمال دعوی سلطنت
 هجوم آورده بودند - چون برشکال در رسید خانجهان در موضع
 راجوری چهار گروهی قصبه بزر (که در دامن کوه واقع شده)
 اقامت گزید - و بعد انقضای برسات مقرب خان سرفوج نظام شاهي
 باتفاق بهلول خان بآمد آمد فوج اعظم خان از جالندور خود را
 بدهاردر کشید - و هنوز دریا خان روهله در نه پیوسته بود که اعظم
 خان قابو دیده از دیول گانون روانه شده از گنگ گذشت - و از
 منجهای گانون بر خانجهان (که زاده بر چهار صد سوار نداشت)
 تاخت - خانجهان آماده پیکار گشته تبادل را بکوهستان روانه کرد
 و خود جنگ کنان برآمد - و چون بالای گهات^(۲) راجوری رسید
 با بهادر خان لودی برادر زاده خانجهان و بهادر خان روهله
 مقابله شد - از طرفین دین مردانگی داده هرچند بهادر خان روهله
 در میدان افتاد اما فوج پادشاهی متواتر بکمک رسید - بهادر خان
 لودی دل بای داده میخواست بدر رود - زاحه بهار سنگه بزدیله
 بآن خون گرفته رسیده از هم گذرانید - خانجهان با زنان اسپ سوار

(۲) در [بعضی نسخه] بر بالای گهات .

از سیوگانون گذشته به بیضا پور رسید - و دریا خان نیز در راه
 ملحق گردید - و از آنجا بدولتآباد شتافته چندی طرح اقامت
 انداخت - هرچند مبالغه میکردند که بر تخت نشیند در جواب
 میگفت - پنجاه سال از عمر گذشته - معلوم نیست که بعد از من
 پسران من قابل سلطنت باشند ، هر مغلی یک یک افغان را از بلاد
 و دیهات بخفت اخراج کند - آنوقت داه و کنیز افغانان نام مرا
 گرفته کفش بر زمین میزنند - که بشوئید از باین حال رسیدیم -
 مرا تاب این همه پاپوش خوردن نیست - بهلول و سکندر ناخوش
 شده جدا گشتند - و از نظام شاه هم چندان التفات معاینه نکرد
 بلکه منتظر غدر دید - از دوستی غرض آلود او دل بر گرفت
 و بمشورت دریا خان درهله و ایمل خان ترین و صدر خان عزیزمت
 پنجاب نمود - که باعانت افغانان آنجا شورش برانگیزد - از
 دولتآباد بانطور آمد^(۲) - و از راه دهرنگان و انبه پاتر گذشته روی
 عزیزمت بمالوه گذاشت - عبدالله خان فیروز جنگ و سپید مظفر خان
 بارهه بتعاقب فعین شدند - جائی نتوانست توقف نمود - تاراج کذا
 میرفت - از نواح سررنج پنجاب فیل پادشاهی گرفته بملک بندیه
 در آمد - تا بکالپی سر بر آرد - بکرماجیت پسر چهار بندیه
 بتدارک تقصیر سابق خود را رسانیده بدریا خان (که چنداول او
 بود) در آریخت - و دران زن و خورد دریا خان راه فنا پیمود

خانجهان از کشته شدن چنين رفيق قرين اندوه و تاسف گشته
 روانه پيش شد - چون بولایت بهاندير رسيد سيد مظفر خان بارهه
 هراول فوج پادشاهي قريب گرديد - خانجهان بنه و بار را روانه
 کرده با هزار سوار گرم پیکار گشت - محمود خان پسرش با جمعه
 کشته شد - خانجهان ناچار جاو گردانیده براه افتاد - و چون در حواله
 کالنجر رسيد سيد احمد قلعه دار آنجا سر راه گرفت - و دران آريزش
 حسن خان پسر او دستگير گرديد - خانجهان بقائد اجل بيست کرده
 ديگر رفته کنار تالاب سپهنده فرود آمد - و بمردم گفت که فوج
 پادشاهي دست از تعاقب بر نمیدارد - پاشه کوب رسيد - تا کی
 بگریزم - اين همه خويش و قوم کشته شدند - من هم از زندگي
 سير آمده ام - غير از کشته شدن علاجی نيست - هرکه خواسته باشد
 بدرود - و آنچه مانده بون بهمه قسمت کرد - بسيار جدا شده
 رفتند - غره رجب با جمعه پای ثبات افشوده با سيد مظفر خان
 بارهه در آريخت - و آخر پايه گشته با عزيز خان پسر خون و ايمل
 خان تامين و صدر خان تا جان در بدن بون آريزشهای نمايان نموده
 مشقت بشمشير و پهلو بذك خانجر ميآين - بزخم تار مدهو ساگهه
 بر زمين افتاد - و عبدالله خان زخمي سر او را بحضور ارسال داشت
 رفته (که اعلیٰ حضرت در برهانپور بکشتي سير دريای تبتي
 ميگردند) از نظر گذشت - بموجب حکم در مقبره پدرش مدفون

(۲) در [بعضی نسخه] سپهنده - و در [بعضی] سپهنده ه

(باب الخاء) [۷۳۰] (مؤنث الامر)

گودید - طالب کلیم این رباعی گفته گذرانید * رباعی *

* این مژده لطف از پی هم زیبا بود *

* این کیف در بالا چه نشاط افزا بود *

* از رفتن دریا سر پیرا هم رفت *

* گویا سر این حباب آن دریا بود *

و بطریق تعمیم تاریخ این واقعه یافته اند * مصرع *

* که آه و ناله از افغان بر آمد *

مردم آن وقت در احوال خانجهان افراط و تفریط کرده اند - بعضی برانند که اصلاً بغی و خروج در سرش نبود - آنچه بوقوع آمد محض برای خود داری بود - و برخی گویند همیشه مزاجش مجبول خودسری و طغیان بود - و بے تکاشا زبان طعن و سرزنش بر دراز کفند - قطع نظر از اقوال مخالف و موافق از احوال او که بتقریب میرسد این است - که مرد راست و درست بود - زمانه سازی و در رویی نداشت - سیلی روزگار نخورده بود - حرف کاهش بگوش نرسیده محسود همه بود - و همه دست نگرش - پادشاه همدستان با آن همه عظمت و شان شیفته و فریفته او - از نخوت د بے نیازی سر بفاک و ملک فرو نمی آورد *

درزه شاهجهان تقریباً بسید خانجهان باره گفتند - که این

خطاب شخصه است که ما و جمیع شاهزادها آرزومند نگاه او بودیم

(۲) نسخه [ب] راست بود *

و او باستقامت با کسی حرف نمیزند - یکباره نیرنگی چرخ بوقلمون عالمی
 تازه بروی کار آورد - و صفی دیگر بر بساط روزگار چید - آن خصوصیت
 و محرمیت نماند - مردمی (که بار مجرای او نمی یافتند) سر
 همسری برداشتند - بل یکسر و گردن بلند تر افراشتند - و صدر
 بعضی حرکات بی اخلاصی (که در پیشگاه خلافت محمول بر بغی و فساد
 شد) باعث آن گردید که هر بیکدری به چشم حقارت می نگریست
 و هر هرزه گوئی صدای خارج آهنگی بگوش می کشید - بسکه غیور
 بود و شریف النفس متحمل نشد - طبع کبیذ - و دل پر کند
 آوارگی و بیابان مرگی مرجع پنداشت - و اذا ابتلیت ببایتین
 فاختار ایسرهما - بمزاج ننگ پرستان غیرت آئین هیچ تعب و جان کنیز
 ناگوار تر از ذلت بعد از عزت نیست - لهذا خود را رسانید
 بجائی که رسانید - پس در بدو حال عالمی اینهمه ارتکاب متاعب
 و مهالک غیر از پاس آورد و حفظ مراتبه نبود - بعد ازان اغراض
 دیگر هم ضم شد - بلکه ضرورت لازم وقت افتاد - مثل جمع فوج
 و اتفاق با نظام الماکیه - اگر نقشش درست می نشست و زمانه
 بر سریاری می بود حب جاه دنیا کی میگذاشت که بذوکری
 سر فرود آرد *

بالجمله خانجهان بوفار و حلم متصف بود - و مجوز ضرر اهدای
 نمیشد - بیشتر رغبت بصحبت اهل ایران داشت - با آنکه
 سنی مذهب بود - اگرچه پدرش بتشیع شهرت دارد - و مقوله ارسنی

که شجاعت بی غلامی مرتضی علی نمی باشد - آخر^(۱) از محبت
 شیخ فضل الله برهانپوری شوق بتصوف بهم رسانید - شبها
 با دریشان و علما بسر میبرد - و اظهار تضرع از دنیا میکرد - در
 سرکارش فروغ بدعت نبود - اخراجات او گاه سه لک روپیه در ماه
 و گاه کمتر - و قلیله پس انداز هم میشد - خود بکارها نمی رسید
 و با هژود التفات نمیکرد - محاسبه اعمال و دیگر اکثر امور ملتوی
 بود - پسرانش بسیار بودند - چندی در معارک جان سپردند
 و اصالت خان (که سه هزاری منصب داشت) در ایام آوارگی
 در دولتآباد در گذشت - و مظفر از پدر جدا شده بحضور رفت
 و فرید و جهان دستگیر گشتند - و عالم و احمد گریخته بعد مدتی
 بحضور آمدند - کسی تا حال از اولاد او ترقی نکرد *

• خان عالم میرزا بر خوردار •

پسر میرزا عبدالرحمن دولتی ست - که ابا عن جد درین دودمان
 تیموریه دیرین خدمت و ثابت حقوق است - و از زمان صاحبقران
 نیاکان او پشت پشت او را شده اند - جد کلانش میر شاه ملک
 از اعظم امرای صاحبقران بود - و بخیر اندیشی و دولتخواهی همواره
 در شناس - میرزا بر خوردار تا سال چهارم اکبری دو صد و پنجاهی
 منصب داشت - در سال چهل و چهارم [که دایمت اجینیه (که

(۲) نسخه [ب] فضل برهانپوری (۳) نسخه [ج] که احوالش جداگانه

بتکریر آمده ابا عن جد •

از سرتابان صوبه بهار بود) از زندان رهائی یافته دستوری بنگاه گرفت [میرزا بکین آنکه پدرش عبدالرحمن آریزو آن بومی زندگانی سپرده بود با برخی در محرا پرو ریخت - دلپت بدر رفت عرش آشیانی فرمودند که میرزا را بر بسته نزد آن زمیندار برند باستشفاع بعضی باریابان حضور متوف شده زندانی گردید اتفاقات در خدمت شاهزاده سلطان سلیم بسیار مربوط بود - پس از جلوس چون در فن میرشکاری کمال مهارت داشت بخدومت قوش بیگی امتیاز یافت - و در سال چهارم جهانگیری بخطاب خان عالم لوی ناموزی بر فراخت - و چون در سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار (۲) و بیست هجری شاه عباس صفوی پادشاه ایران یادگار عای سلطان طالش را بتعزیت عرش آشیانی و تهنیت جلوس فرستاد در سال هشتم بهمراهی او خان عالم بسفارت دستوری یافت - چون شاه بدفع رومیه در سمت آذربایجان متوجه بود حسب المرضی چندگاه در هرات و قم متوقف گشت - گویند مردم بسیاری همراه داشت - دویست نفر توشچی و میرشکار بودند - و هزار کس از ملازمان معتبر پادشاهی بود - بذابر امتداد وقفه بیشتره را از هرات برگردانید - در سال (۱۰۲۷) هزار و بیست و هفتم (که شاه بدارالسلطنت قزوین معاودت نمود) خان عالم (که همگی قریب (۴)

(۲) نسخه [ب] هشت هجری (۳) در [بعضی نسخه] طالش (۴) نسخه

[ج] قریب هشتصد نفر

سلطنت همدوستان بجلوس صاحبقران ثانی شاهجهان مزین گشت
 خانعالم بمنصب شش هزار و پنجاه هزار سوار و علم و نقاره سرافرازی
 یافته بصوبه دارئی بهار از تغیر میرزا رستم مغوی رخصت یافت
 و بذایر آنکه از افزونی کوکنار بمهمات ملکی نمی توانست پرداخت
 در همین سال معزول گردید . و در سال پنجم آخر سنه (۱۰۴۱)
 هزار و چهل و یک (که اعلی حضرت از برهانپور بکبر آباد علم
 معاودت افراخت) خانعالم بتقدیل سده سیزده میاهی گشت
 پادشاه بسبب کبر سن و التزام کوکنار او را از خدمت معاف
 داشته مبلغ یک لک روپیه برسم سالیانه مقرر شد . در دارالخلافت
 آگره رحل اقامت افکنده بجمعیت خاطر روزگار بسر برد . باجل
 طبعی در گذشت . لا ولد بود . برادرش میرزا عبدالسبحان فوجدار
 آله آباد بوده ضبط درست داشت . تغیر شده تعیین کابل گشت
 و در هنگام افروبی کشته گردید . پسرش شیر زاد خان بهادر
 بر دل بود . در جنگ سپینده با خانجهان لودی بکار پادشاهی آمد
 صاحب عالم آرا نوشته . که خان عالم از جانب جهانگیر پادشاه
 بخطاب بهائی یعنی برادر سرافرازی داشت . اما در احوال نامهای
 همدوستان هیچ جا مذکور نیست . و بر زبانها سایر و دایره
 و چون شاه هم در وقت ملاقات اظهار باین معنی فرمود چنانچه
 در صدر گذشت دلیله واضح بر صدق مدعاست . چه بدون تحقیق
 شاه بر زبان نمی آورد . والله اعلم *

• **خواجه ابوالحسن قربنې ملقب بركون الملقنه** •

قربت آلکائے ست از خراسان - قطب الدین حیدر (که مظهر آثار
غریبه و امور عجیبه بود . و حیدریان بوی منسوب اند) از انجا ست
خواجه در عهد عرش آشیانی بخدمت وزارت شاهزاده دانیال
و دیوانی دکن اختصاص داشت - چون جنت مکانی سریر آرای
سلطنت شد خواجه از دکن حضور طلب گردید - سال دوم (که
آصف خان میرزا جعفر بمنصب وکالت بلند رتبی یافت) اورا
بهمراهی خود جهت سر رشته داری در خواست - پس ازان (که
آصف خان بهم دکن شتافت - و دیوانی باعتماد الدوله باز گردید)
خواجه در رکاب پادشاهی بقرب و اعتبار امتیاز یافته در سال هشتم

- سنه (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری بمنصب والای
میر بخشیکری افتخار اندوخت - و چون اعتماد الدوله سفر گرین
ملک بقا گشت خواجه را بتفویض دیوانی کل و منصب پنجهزاری
پنج هزار سوار امتیاز و اعتبار افزودند - در هنگامه مهابت خان
در آب بهمت پیش روی عمارتی نور جهان بیگم خواجه باتفاق
آصف جاهی و ارادت خان با جمعی قلیل اسبان شنا کرده و براتها
تر گشته در بروی فوج مهابت خان آمد - ناگاه بباد شپه تیر مخالف^(۲)
جلو مردم بیگم بے اختیار برگشت - و هر یک از امرا بطرف افتاد
خواجه دران آشوب گاه و رواروی ناهنجار از اسب جدا گشته

(۲) نسخه [۱] بباز شپه تیر *

بمدد ملاح کشمیری جان بسلامت برد - و چون دکالت بآصف چاهی
 قرار یافت در سال نوزدهم صاحب صوبگی دارالملک کابل بعد از
 خواجه مقرر گردید - و بنیابت او پسرش ظفر خان از حضور
 دستوری یافت - و در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب شش هزار
 شش هزار سوار پایه افزای دولت خود گشت - چون شب یکشنبه
 بیستم و ششم صفر سنه (۱۰۳۹) هزار و سی و نهم خان جهان
 لودی از آگره فرار نمود همان شب اعلیٰ حضرت خواجه را با امرای
 نامدار بتعاقب تعیین فرمود - اگر چه بعضی امرای جلالت کیش
 سبقت آهنگ پیش شنافته بجنگ پرداختند و خانجهان فرار
 گزیده خود را بدریای چنبل زده درگذشت اما خواجه آخر روز
 بکزار آب رسید - و چون بدون کشتی نتوانست عبور نمود تا دو
 یاس روز دیگر متوقف گشت - خانجهان بعلمت این فاصله هفت
 یاس فرصت یافته خود را بملک بذرینه انداخت - جکراج پسر
 جنجهار سنگه پناه داده او را از ملک خود گذرانید - و براهبران
 لشکر پادشاهی مواضع نمود - که پی غلط کرده براه دیگر دلالت
 نمایند - بذابریں خواجه با سرداران دیگر در جنگلهای انبوه
 بهر سمت تردد نا مفید داشته غیر از سرگردانی طرفه نیست - چون
 اعلیٰ حضرت بعزم استیصال خانجهان بخطه برهانپور وارد فرمود
 خواجه با سایر کمکیان آمده ملازمت کرد - و باستخلاص ولایت
 ناسک و ترمک رخصت یافت - و پس از ضبط آن الکا و تذخواه

بجاگیر ساهو بهونسله حسب الحکم پادشاهی بمک نصیری خان
 (که محاصره قلعه تدهار داشت) رو آورد - و از میانه راه خبر فتح
 شنیده برگشت - و بقصبة پاتور شیخ بابو (که پرگنه ایست از
 پایان گهات برار) بگذار رو آبه تنک آب فرون آمد - میخواست
 ایام برشکال را درانجا گذراند - که ناگاه سیلابی عظیم از سر کوه
 رو بلشکر نهاد - مردم از تاریکی شب و شدت آب سراسیمه
 گشته از بیم جان بهر سو گریزان گشتند - خواجه با امرای دیگر
 بر اسپان بے زمین سوار شده خود را ازان مهلکه بر آورد - و قریب
 دو هزار کس و مجموع اسباب خواجه را با لک روپیه نقد آب برد
 در سال پنجم بصوبه داری کشمیر سرفراز گشته ازانجا (که انسفال
 دولت بود) اعلیٰ حضرت بے ضرورت دوری او را (را نداشته
 ظفر خان پسرش را بظلم مهم آن ملک بخیانت رخصت فرمود .
 خواجه سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار و چهل و دو هجری
 در سن هفتاد سالگی مرحله پیمای عقبی گردید - طالب کلیم تاریخ
 فوئش یافته *

۱۰۴۲

* با امیر المومنین محشور باد *

خواجه مرد راست درست کارگذار بود - لیکن بتشرؤئی
 و درشتخوئی اتضاف داشت - خلف رشیدش ظفر خان است
 که ذکر او نقش پذیر خامه رقاع طراز میگردد - و پسر دیگر میرزا
 خورشید نظر است *

• خان زمان بهادر موزا امان الله •

خلف رشید مهابت خان زمانه بیگ است - و والده اش از خاندانهای میوات بود - بخلاف پدر بماتکات رضیه متحلی و بخوبیها در امثال و اقوان سر برتری می افراخت - از چنان پدری چنین پسر میسر مردم را بشکفت می انداخت - چون در سال هفدهم جهانگیری قریه برهمزنی دولت شاهزاده شاهجهان بنام مهابت خان افتاد جنم مکانی ادرا از موته داری کابل حضور طلب فرموده نظم آن مملکت بمیرزا امان الله بنیابت پدر تفویض یافت و بمنصب سه هزاره و خطاب خاندان خانی سرافراز گردید - چون جتئی نام اوزبک از الوس المان نوکر نذر محمد خان والی بلخ (۳) (که او در السنه عوام بیلنگتوش اشتهار داشته - بجهت آنکه در جنگی سینه را تاخته بود - چه ترکان یلنک برهنه و توش سینه را گزیدند) پیوسته در سرحد خراسان و مابین قندهار و غزنین می گذرانیده - بقزاقی نام برآورد و مکرر بر خراسان تاخته شاه ایوان ازو حساب بر می داشت و قلعه بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدود غزنین واقع است) و از قدیم بحاکم آنجا مالگذاری می نمودند) در آن نواحی اهداث کرده همشیره زاده خود را با فوج باز داشت سران الوس هزاره بخاندان خان استغاثه نمودند - او با فوج آراسته بر هر آنها شتافت - سردار با جمعی از اوزبکان در جنگ بقتل رسید

(۲) در [بعضی نسخه] خانه زاد خانی (۳) نسخه [ج] جهتی •

و آن حصار را منهدم ساخت . یانگتوش از نذر محمدخان (که تجویز
 فوج کشی بمروحد پادشاهی نمیکرد) بمبالغه (خصمت) گونه حامل
 کرده در سال نوزدهم با حشری از اوزبک و ایمانچی^(۲) بدو کوهی
 غزنین رسیده آماده پیکار گردید . خانزاد خان با کمکیان آنصوبه
 دران عرصه شهادت در کشتن و بستن و تاختن کارنامه جلالت
 و جانشیناری بتقدیم رسانید . گویند درین جنگ از فیلان کارے غریب
 شد . هرگاه اوزبکان حمله می آوردند فیلان را بر سر آنها میدوانیدند
 بے اختیار اسبان رم میکردند . اصلا سعی اوزبکان پیشرفت نمیشد
 ناچار یانگتوش رو بفرار آورد . گویند درین جنگ سوارت مسلح
 اسیر شد . خواستند بکشند . فریاد کرد که من عورتم . چون بپهنه
 کردند زن بود . از او معلوم شد که قریب هزار زن اینچنین درین
 لشکر است . که مردانه شمشیرها میزنند . خانزاد خان تابش کرده
 دنبال کرده . بهمعنائی فتح و نصرت معارفت نمود *

چون صاحب صوبگی بنگاله بمهابت خان اختصاص گرفتند
 بالتماس او از کابل طلب شده نزد پدر (خصمت) یافتند . و در سال
 بیستم (که مهابت خان بعقاب حضور طلب گردید) صوبه دارگی بنگاله
 بخانزاد خان نامزد شد . پس ازان (که مهابت خان ببادافراة گرداو
 ناپسندیده خود از کذار دریای بهمک راه آوارگی سپرد) او از حکومت
 بنگاله معزول گشته بحضور رسید . و بحسن ساوکی و تدبیر و رسمیت

(۲) نغۃ [ب] المانچی - و نغۃ [ج] ایمانچی .

پس عزت خود داشته در رضا طلبی آصف خان سر موئے تجارز نموده
 پس از واقعهٔ ناگزیر جنیت مکانی در معاملات که (رداد شریک
 آصف خان بود - در آغاز جلوس فردوس آشیانی از لاهور بملازمت
 رسیده بمذنب پنجهزاری پنجهزار سوار و خطاب خانزمان
 و موبه داری مالوه از تغیر مظفر خان معموری سر بر افرخت
 و در همان سال ^(۲) چون موبه داری دکن بزام پدرش مقرر شد بنیابت
 پدر از مالوه بدکن (و آورد - و پس ازان در سال دوم) که نظم
 دکن بارادت خان مخاطب باعظم خان تفویض یافت (خان زمان
 بتقبیل سدهٔ خلافت کامیاب گردیده بجاکیر خود سنبهل شدانت
 و چون اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی متوجه دکن شد
 خانزمان متعاقب رسیده بهمراهی آصف خان یمین الدوله (که
 بمالش محمد عادل شاه والی بیجاپور تعیین شده بود) نامزد گشت
 و سال پنجم هنگام مراجعت پادشاهی از برهانپور بهندوستان
 موبه داری دکن و خاندیس از تغیر اعظم خان بمهابت خان (که بنظم
 دهلی می پرداخت) مقرر گردید - و یمین الدوله فرمان صادر شد
 که خانزمان را با تعینانیان آنصوبه در برهانپور گذاشته با اعظم خان
 و دیگر امرا احراز شرف ملازمت نماید - خانزمان در همان ایام
 محمود خان حارس قلعهٔ کالنه را (که سر از اطاعت فتح خان ولد
 ملک عنبر پیچیده بود) بنابر آنکه نظام شاه را (هنگامی عدم ساخت

و میخواست قلعہ را بساھو بہونسلہ بچپارد مستمال نمودہ آن
 حصن حصین را بدست آورد - چون پدرش در سال ششم بکشایش
 قلعہ فاک شکوہ در لتاباد ہمت گماشت خانزمان با پنج ہزار سواد
 آمادہ کارزار گشتہ بہر مورچال (کہ احتیاج کمک میشد) بے توقف
 خود را می رسانید - دران ایام بیست ہزار گاو و غلہ و جمعہ از قابین
 امرای کہمی در ظفر نگر جمع شدہ بسبب انتشار اشقیاء نتوانستند
 ملحق شد - خانزمان بدان طرف رد آورد - ساھوچی بہونسلہ
 و بہاول خان در چکلتھانہ سہ کروہی کھری از را دایرہ وار احاطہ
 نمودند - خانزمان در جای خود ثبات ورزیدہ ببا اندازی و سردادن
 گجنال و تفنگ پرداخت - ہر طرف (کہ مقاہیر قدم جسارت پیش
 میگذاشتند) سرچنگ آسا می یافتند - چون شب اتمان طرفین دست
 از جنگ باز داشتند - خانزمان در ناردگاہ فرود آمدہ بہوشیاری
 صبح نمود - غنیم سعی پیشرفت ندیدہ مایوس برگشت - و او
 رسد را گرفته بہدر پیوست - و ہموارہ در مورچال و بر کہی نبردہای
 مردانہ نمودہ لوائی چیرگی می افراشت - دفعہ دیگر برای آوردن
 رسد غلہ و خزانہ و باروت پادشاھی (کہ برہنکھیرہ رسیدہ پیش
 نمی توانست آمد) (اھی گشت - زندرلہ خان و ساھو و یاقوت حبشی
 دنبال گرفتند - کہ قابو یافتہ دست بخزانہ و رسد توانند رسانید
 خانکھانان ازین خبر نصیری خان را بکمک تعیین کرد - خان زمان

بنیروی همی و پردای همه را همراه گرفته هر گشت - چون هنگام رهگرایی فوج هرادل و چندادل یکت کرده از قول دوزتر می بود درزیکه داخل کهرکی میشد فاکه آنها ریختند - از طریق آویز شے سترگ رد داد - اکثرے مالش بسرا یافته راه فرار پیمونده و پس از فتح آن قلعه متین بدرخواست سپه سالار شاهزاده محبت شجاع بتسخیر دژ دشوار کشای پریزده تعیین شد - خانزمان برسم منفلا روانه گشته در مراتب محاصره از دراندن نقب و نشانیدن مورچال دقیقه فرور نکذاشت - اما بنابر در (رئی امرا و بر سر رسیدن برشکال انفتاح آن حصن در عقد تعویق افتاد - شاهزاده با مهابت خلن و دیگر نوئیذان عظام بی نیل مقصود مراجعت نمود *

با آنکه مهابت خان از همه پسران ادرا دوست تر میداشت و هرگاه سر امان الله میگفت اگر معامله کنی بودے از سر آن در گذشته لیکن از سبعیت و بد مزاجی سر دیوان دشنامهای فحش بار میداد - هر چند او کذایه و تصریحا پیغام کرد (که شرم از سن و سال کرده پاس مرتبه مرا نگاهدارند - و خفت ندهند) وی بیشترے بمذلت پسر میکوشید - مکرر خانزمان میگفت که مرگ باختیار من نیست - و کشتن چه قدر کاراست - اما زبان زده دین و دنیا میشوم - چون بسیار بجان آمد از گهات درهنگامیره بی رخصت بعزم حضور روانه شد - روز اول ببرهانپور رسید - و شب درمیان از گذر هاندیه درگذشت - مهابت خان

بنده و اشتیاقی در شده میگفتی - اعیان حضور (که همه با من
مدعی اند) اگر حرفه نکرده از من بهادشاه میروسانیدند محمول
بر عداوت و حسد میشد - الحال [که چنین پسرے (که
بهمین اخلاق و نیکوئی شیم مشهور آفاق اسمی) این قسم بودند]
بد نقشی من یقین خواهد شد - درین پیرانه سالی مرا رسوا کرد
آه سرد میکشید - و دسم بر زانو میداد - و میگفت آه
ایمان الله جوان مرگ شوی گویند چون آمدنش بعرض رسید
اطل حضرت خواندند *

* آشنا را حال این اسمی دای بر بیگانه *

انفاقا درزم (که ساعی ملازمی خانزمان بود) خبر فوت مهابت
خان رسید - اعلیٰ حضرت یمین الدوله را با دیگر امرا بتعزیم
فرستاده باعزاز طلب داشت - و بانواع عواطف نواخت - چون
تا آن زمان یک صوبه دار بنظم خاندیس و برار^(۳) می پرداخت
درینولا در حصه ساخته بالاگهات را (که عبارت از دولتآباد و احمدنکر
و سنگمیر و جنیر و پتن و جالناپور و بیر و دهارور و لخته محال
برار و تمامی تلنگانه که جمع آن یک ارب و بیست کرد دام بود)
بدو تفویض نموده مرخص ساخت - و چون بنابر مالش چهار سنگه
بغذیل صوبه داری مالوه بخاندوران بازگردید خاندیس باله دردی

(۲) یا بدنفسی باشد (۳) نسخه [ب] برار دکن - و نسخه [ج] برار و
دکن می پرداخت *

خان مقرر شده برار نیز ضمیمه بلاکهای بخانزمان متعلق گشت *

و در سال نهم (که اعلیٰ حضرت بسیر تاعه دولتآباد نهضت
 دکن فرمود) خانزمان را بهادرلی (از ستر سال و سایر واجبهوت
 و چندارلی بهادرخان روهله و طایفه افغانان جهت تسخیر مهال
 چمارکونده (۲) و ولایت کوکن (که در تصرف او بود) و نهپ
 و غارت مملکت بیجاپوریه (که درین سمت واقع است) کسپیل نمود
 (۳) او مکرر بساھوی ادبار پورہ مالشہای مستوفی دادہ چمارکونده
 و غیرہ مکالات احمدنگر را تہانہ نشین پادشاھی ساختہ - و تا کولار
 و ازانجا بمرج و ایباف بتاخست و تاراج پرداختہ - چون عادل شاہ
 سر برہقہ اطاعت گذاشت عطف عذر نمودہ بخطاب بہادرلی
 سر برافراختہ - و پس ازان بکشایش قلعه جنیر (کہ از اعظم قلاع
 نظام شاہیہ است) دستوری یافتہ - خانزمان تذبہ ساھو و تعائب آن
 بدخو مقدم و اہم داشتہ بہنبالش بکوکن شتافتہ - و ہرجا
 میرفتی دست از ہر نمیداشتہ - ساھو بنہ و بار بغارت دادہ بقلعه
 ماھولی متحصن گشتہ - چون رندولہ خان از جانب عادل شاہ
 مامور شد (کہ باتفاق خانزمان بہادر قلاع متصرفہ ساھورا مستخلص
 ساختہ ضمیمہ ملک پادشاھی سازد) از یک طرف خانزمان و از
 جانب دیگر رندولہ خان ماھولی را گرد گرفتند - ساھو ترسان

(۲) نسخہ [ب] چمارکونده (۳) نسخہ [ج] بساھو مالشہای (۴) نسخہ

[ج] ساھو مقدم و اہم *

(مآثر الامراء) [۷۴۷] (باب الحياء)

(۲)
و هراسان گشته قلعه جفیر و ترنگلواری و تربنگ و هریس و جودهن
و هراسم را با خویش نظام شاه (که پیش او بود) سال دهم سنه
(۱۰۴۶) یکهزار و چهل و شش بخانزمان سپرد - و چون موبه داری
هر چهار موبه دکن پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر قرار
یافته بود خانزمان بدولتداد معارفت نموده بخدمت آن پادشاهزاده
اقبال مند قیام داشت - بصحبت امراض متباینه (که از دور باز
طاری شده بود) گاه ازان بهی می یافت - و باز نکس میکرد
تا در آخر سنه مذکور رخت حیات بر بست * ^{۱۰۴۷} رستم زمانه مرد *
تاریخ یافته اند - گویند دم دایمین بافانه آمده این بیم
مشهور بر سخت *
* بیم *

* جان بلمپ دارد امانی چون چراغ مبدوم *
* جنبشی زان آستین خواهم که کار آخر شود *
در شجاعت و سپاهگری یگانه وقت و بسیار غضوب و غیور بود
و با وصف آن حلم و تواضع را به مرتبه در زیده که آنها (که
با پدرش مدعی جان بودند) برای او بساط محبت و یکدایی
می گسترند - اگر چه مهابت خان میگفت - که دوستی اینها برغم
من است - بعد از من اگر این اتفاق و رفاق بماند نفرین هر من
خواهی کرد - در فهم و دانش هم بے نظیر وقت بود - تاریخ
متضمن حالات جمیع سلاطین (دی زمین برشته تالیف کشیده

(۲) در [بعضی نسخه] جودهن و چوند و هراسم *

مجموعه گنج باد آردن نیز جمع او سمیت - امانی تخاص میگرد

مادحی دیوان است - از دست *

* تطفه *

* برادر جام ما بنویسید نام ما *

* تا نام ما بدر برماند ز جام ما *

* درزان اگر بگام نگرید گو مگرد *

* این بس که در جام بگردن بگام ما *

یک پسر داشتم - میرزا شکر الله نام - قابل و روشناس پادشاهی بود

در هنگامی (که خانزمان با استخلاص جنیر مامور شد) او بنیابت پدر

بهر است برهانپر رخصت یافت *

* خواجه جهان خوانی *

خواجه جان نام - از قدیمان فردوس آشیانی است - پس از رسول

خبر فوت جنت مکانی چون پادشاه از جنیر مضاف دکن نهضت

نموده متصل احمدآباد رسید ادرا (که بمنصب در هزاره ششصد

هزار سرفراز بود) بدیوانی گجرات سر بلند نمود - اواخر سال چهارم

(۲) رخصت هرمین شریفین نموده بدین امنیت کامیاب

گشت - چون پادشاه پنج لک روپیه نذر کرده بود (که باهل استحقاق

آن دو بقعه مبارکه ارسال نماید) بکار پردازان صوبه گجرات فرمود

که دو لک و چهل هزار روپیه را متاعی (که باب خرید و فروخت

آن در مکان باشد) بگام برده (که بدیانت و امانت موصوف بود)

بکهنند . که بعد فروخت امل و سود آنرا بمحتاجان آن در یقه
پرساند . و سال نهم ازانجا برگردیده بحصول ملازمت و گذرانیدن
نه اسب عربی بطریق پیشکش سر عزت بآسمان رسانید . سال
دوازدهم از دیوانی گجرات معزول گردیده سال هفدهم مطابق سنه
(۱۰۵۳) هزار و پنجاه و سه هجری بدار بقا خرامید *

* خان دوران نصرت جنگ *

خواجه مابر نام پسر خواجه حصاری نقشبندی ست . در زمان
جنت مکانی منصبه یافته تعین دکن گشت . خانخانان آثار بردلی
و کاردانی از ناصیه حالش دریافته در مقام تربیت شد . او بذابر
جهت دست از نوکری برداشته بنظام شاه پیوست . چون درانجا
دراج خرد سالان بیشتر دید خود را داخل آن گروه کرده چندان
سعی نمود که بقرب مصاحبت امتیاز یافت . و بخطاب شاه نواز
خان مخاطب گشت . باز ازانجا دل برگرفته در ملازمان شاهزاده
شاهجهان منتظم شد . و بخطاب نصیری خان اعتبار اندوخت
و در گردش فلکی همه جا ملتزم رکاب بود . از نیکو پرستاری دقیقه
فرود گذاشت نمی نمود . حتی بمقتضای وقت گاه بترتیب زین
و لحام اسب خامه قیام می:رزید . در جنگ تونس^(۲) سردار فوج
شاهی بود . چون دران روز عالمه خاک بے حقیقتی برفرق رزگار
خود بیخست او نیز نتوانست پا افشرد . پس ازان (که عبدالله خان

بهوفانی گزیده از شاهزاده جدا شد) و نیز منصب داماد خان مذکور منظور داشته حرمان گرا گشت - و بملک عنبر پیوسته و پس از فوتش با نظام الملک (که استقلال بهم رسانیده بود) می گذرانید - در سال دوم فردوس آشیانی روی نیاز باستان خلافت آورده بمنصب سه هزار پی در هزار سوار و خطاب قدیم نصیری خان هر برافراخت - چون در سال سیوم اعلی حضرت از خطه برهانپور افواج متعدده به تنبیه خانچهان و تسخیر ماک نظام شاهیه و حدود و اطراف آن تعیین فرمود و بهمراهی راجه گجسنگه نامزد شد از کارطلبی عرضه داشت که اگر خدمت تسخیر ماک تلنگانه و قندهار (که از تن بدان سمت دستوری یافته) بمن باز گردد در کمتر مدتی بانجام میروانم - از پیشگاه سلطنت بمنصب چهار هزار پی در هزار سوار تحصیل ناموری نموده بدان مهم دستوری یافت و کشایش قلعه قندهار را (که بمتانت و دشوارکشائی اشتها دارد) پیش نهاد همیت ساخته اول سرافراز خان سر لشکر آن ملک را (که در میان قصبه و قلعه آماده پیکار بود) مالشی بهزا داده اداره نمود پس از آن تقسیم مورچالها نموده گرد گرفت - مقرب خان و بهاول خان و نندوله خان عادلشاهی (که بکمک قلعیان رسیده هجوم آوردند) بتلاشهای مردانه از عذاب تاب گشتند - درین اثنا اعظم خان صوبه دار نکن بیادری در رسید - متحصنان گرفتاری خود تربیب دیده زینهار پی شدند - و بعد چهار ماه و نوزده روز سال چهارم سنه (۱۰۴۰)

هزار و چهل هجری صادق داماد یاقوت خداوند خان گلبدن قلعه
حواله نمود - توپ ملک ضبط و بجای و عنبري مشهور از خرد و گلان
یک صد و شانزده (که هریک برای برهم زدن لشکر و شهره
کفایت کند) با سایر اسباب قلعه داری ضبط درآمد - نصیری خان
باضافه هزار دینار سوار بلند پایه گردید - و در همین سال هنگام
خصت بالاگهان دکن بالتماس او ماهی و مراتب [که به پیشین ایام
در سلاطین دهایی شیوع داشت - و ایشان بحکم دکن داده بودند
و ازان باز درین ملک اعتبار تمام گرفته سلاطین آنجا بکسی (که
شایان عنایات عظیمه باشد) میدهند] مرحمت شد - و در سال
پنجم از تغیر معتقد خان بصوبه داری مالوه اختصاص یافت *

گوبند که چون آجین و سارنگپور از انتقال خواجه ابوالحسن
(که از مدت ممتد آنرا آباد ساخته بود) بجاگیر او تن شد دران ایام
در خاندیس و دکن تخط و غلا بمرتبه بهم رسید که نان^(۲) بجان
می ارزید - مدار قوت سکنة آنجا بر غله مالوه شد - نصیری خان
خرمنهای غله را بزر در ساخت - در هیچ وقت اینقدر زر از محلات
مالوه وصول نشده *

چون در سال ششم مهابت خان قلعه دولتاباد را محاصره نمود
نصیری خان بکمک تعیین گشته مصدر کارهای نمایان گردید - و روز
(که در مورچال خانزومان نقیرا بهفتاد من باروت انباشته آتش زدند)

و بیست و هشت گز از دیوار عنبرکوت و دوازده گز از برج آن پریده
 راه وسیع پیدا شد - اما از ریزش تفنگ و بان قلعگیان هیچکس
 اقدام بیورش نمیکرد (مهابت خان خواست که خود پیاده شده
 در آید - نصیری خان گفت - از سران و سرداران چنین سگالش
 خلاف قانون کردانی ست - من در می آیم - سپر حفظ ایزدی
 بر روی کشیده بقلعه دوید - و از تیر و تفنگ گذشته بجنگ شمشیر
 و خنجر رسید - متحصنان از مشاهده چنین جانسپاری و سرافشانی
 لخته آریزش نموده بمهاکوت در آمدند - و چون آنرا نیز نقب زده
 برکشوند در نشینان بزینهار گرانیده کلید قلعه سپردند - مهابت
 خان هرگز با کراسم قلعه تعیین میکرد بنابر آنکه آذوقه در قلعه
 نموده بود و درین چهار ماه محاصره انواع تعجب گذشت از تکفل
 سر باز میزد - نصیری خان (که دو هزار سوار نوکر داشت) از غایب
 کار طلبی پذیرای خدمت شده باتفاق سیدمرتضی خان بحفاظت قلعه
 پرداخت - بیجاپوریه چند منزل بدنبال سپه سالار رفته بدولت آباد
 برگشتند - و بمورچالها (که هنوز بر جا بود) در آمده قلعه را گرد گرفتند
 چون نصیری خان آریز و ستیز بکرات نمود ناچار خائپ و خاسر
 برخاسته اداره گشتند - خان مذکور بخطاب خاندوران و منصب
 پنج هزاره پنج هزار سوار سرافرازی یافته قلعه را بموجب حکم
 بمرتضی خان حواله نموده بمالوه معادرت نمود *

و چون شاهزاده محمد شجاع در سال هفتم بتسخیر پرورنده

(مآثر الامرا) [۷۵۳] (باب الغار)

نامزد شد او نیز بهمراهی مامور گردید - (رزے) که در نوبت گه (۲)
مقایر عرصه برخانخانان تنگ ساخته نزدیک بود که چشم زخم (۳)
عظیم برسد) خاندوران آگهی یافته بصرعت خود را رسانیده فوج
عقب خانخانان را بر فوج (که دست راست او حلقه داشت)
زده هردو قشون را بجوق مقابل رسانید - و زخمیان را برداشته
بخانخانان پیوست - غنیمت ازین دستبرد رو بفرار آورد - و این کار
دست بسته در پیشگاه خلافت باعث مجرای سترگ گردید - چون
مهابت خان ازین سپنجی سرا در گذشت بالاگهات بخانزمان
تغویض یافت - و پایان گهات (که تمام خاندیس و اکثر ولایت برار
باشد) بجمع نمود و در کردر دام بعهده او قرار گرفت - و حکم شد .
که سرکار بیجاگده و سرکار نذر بار و لخته محال سرکار هاندیه (که
آنروی آب نریده است) از توابع خاندیس اعتبار نمایند - و چون
بکرماجیمت پسر ججهار سنگه بندیه (که با جمعیت پدر بهمراهی
خانزمان در بالاگهات میبود) باشاره پدر (که در خراب آباد موطن
خود اراده سرتابی نمود) فرار اختیار کرده راه ممکن گرفت خاندوران
ازان آگهی یافته از برهانپور بتکامشی در آمد - و در مقام اشته
مضاف صوبه مالوه باور رسید - نزدیک بود که گرفتار شود - زخمی
بجنگلهای دشوار گذار زده در دهامونی پدر ملحق شد - خاندوران

(۲) نسخه [ج] که نوبت - یا نوبت که باشد (۳) نسخه [ب] مرصه
خانخانان تنگ ساخته .

بانتظار حکم در مالوه توقف نمود - لهذا از حضور صوبه داری مالوه بار
متعلق گشته ببرکنندن بیخ فساد آن متمدن کوتاه اندیش تعیین گردید
و باتفاق عبد الله خان در تعاقب مصاعی شگوف بر روی کار آرد
و در سال نهم سر چهار و پسرش بریده بحضور فرستاد - و در
جلدوی این حسن تردد بخطاب بهادری ناموری اندوخت
و در همین سال (که اعلیٰ حضرت بهیر قلعه دولتآباد ظلال افکن
مرز و بوم دکن گردید) خاندوران را بهراولی راجه جیسنگه و سایر
راجپوتیه و چنداولی مبارزخان نیازی با دیگر فراغده بکشایش قلعه
اوردگیر و اوسه و تلخت و تاراج سرحد بیجاپور و گلکنده تعیین
فرمود - و تا دوازده گروهی بیجاپور هرجا معموری و آبادی یافت
بخاک سیاه بربر کرد - و مکرر بهاول خان^(۲) میانه و خیریت خان
حبشی را مالش بجز داد - چون عادل شاه بقدیم عجز و انکسار
راه اطاعت و انقیاد پیمود خاندوران دست از خرابی ملک او کشیده
بسمت اوردگیر عدان عزیمت انعطاف داد - و بمحاصره سه ماه
و کسری آن حصن استوار را هشتم جمادی الاولی سنه (۱۰۴۶)
یکهزار و چهل و شش از سیدی مفتاح برگرفته بتسخیر اوسه همت
گماشت - بهوجراج حارس آنجا دست و پای زده قلعه سپرد - و پس
ازان فرمان شد که فیل گجموتی نام (که سرآمد افیال قطب الملک
است) بدست آرد - او بکوت گیر (که سرحد ماک اوست) رفته

بتورغیمپ و تورهیمپ آن فیل را با یک لک روپیہ نعلبندی گرفته
 بٹغور دیوگڈه در آمد - و کیلاچور و اشته را (۲) که از توابع کرماندگان
 برار است) از تصرف گوندان متغاب بر آردن - و ناکیور را بمکامره
 چند روز برکشود - کوکیا راجه دیوگڈه یک لک و پنجاه هزار روپیہ
 نقد و یکصد و هفتاد فیل پیشکش نموده ناکیور را بازبس گرفت *

خاندوران بهادر در سال دهم بحضور رسیده دوبست فیل بقیمت
 ده لک روپیہ با هشت لک روپیہ نقد (که مرزبانان گوندوانه و دیگر
 زمینداران لخته برسم پیشکش پادشاهی و برخی باو داده بودند)
 با فیل گچموتی (که یک لک روپیہ قیامت شده پادشاه پسند
 موسوم گردید) با یراق طلا (که از جانب خود بیک لک روپیہ ترتیب
 داده بود) بنظر اعلیٰ حضرت در آردن - چون جوهر اخلاص و مردانگی او
 درین تودلات مرد آزما فروغ دیگر داد و پیشکش (که بدین کیفیت
 و کمیت در اندک رفتی هیچ یکی از نوئینان والا مکان یک مرتبه
 از گردن کشان گاهے نگرفته بود) او بر گرفت بانواع عواطف
 و تحسین نواخته بخطاب نصرت جتگ و منصب شش هزار
 شش هزار سوار دو اسب سه اسب (که تنخواه آن ده کرد و هشتاد
 لک دام که بقرار درازده ماهه بیست و هفت لک روپیہ باشد)
 و تنخواه برگڈه شجاعت پور از خالصه در طامب اضافه بلند مرتبه
 گردید - و چون در سال هفدهم شاهزاده محمد ادرنگ زیب بتقریب

عیادت بیگم صاحب از دکن (سیده) نظر ببعضی حرکات خود (که در آن دیار منافعی مزاج اعلیٰ حضرت سرزده بود) پیش ازان (که آثار بملطفی از طرف پدر والا گوهر ظاهر شود) دست از امور دنیوی کشیده انزرا گردید اعلیٰ حضرت را ازین داعیه بی سبب ملالت افزوده نظم دکن را بنصرت جنگ (که بابالت مالوه می پرداخت) تفویض فرمود . و بمنصب هفت هزار و هفت هزار سوار و انعام یک کرد دامن (که منتهای مدارج نوکری هندوستان است) اختصاص گرفت *

گویند خاندوران در صوبه داری دکن بضوابط مختصره خود عالم کهنه را دیگر ساخت . بسیاری دیهیم و دیهیمانده را بمیخ کرب زده رهگرای بادیه فنا ساخت . و از سرنوشت بآبادی ماک گماشته منصب داران را (که متفرق جاگیر داشتند) یکجا تنخواه نمود و تمام قلاع را دیده تجویز احشام و سرانجام آذوقه بوجه اتم کرد و آنچه خزانه پادشاهی در قلاع و پرگنات خالصه بود قریب کرد و روپیه بحضور ارسال داشت . تا بعالمیان ظاهر شود که همیشه از حضور زر میرسد . من در صوبه داری خود از دکن زر فرستادم . چون از بندوبست آن مملکت خاطر او طمانینت پذیرفت تسخیر بیجاپور پیش نهاد همین ساخت . سال هیزدهم جهمت برخه مصالح ملکی از دکن طلب حضور گشت . تا کشمیر ملتزم رکاب پادشاهی بود . از انجا دستور می

(۲) فسخه [ج] بمیخ چوب زده (۳) در [بعضی نسخه] میرسد .

تعلقه یافته بلاهور رسید - و دو گروهی شهر فرود آمد - آخر شب در جامه خواب بود - از نیرنگی تقدیر برهنه پهره کشمیری (که او را باسلام آورده در سلک خدمتگاران خود منتظم ساخته بود) جمدهر کاری در شکم او زد - گویند هفده تانکه درخته بودند - ابرو خم نکرد - با قلیچ خان حرف میزد - یک روز بهوشیاری گذرانیده از نقد و جنس بهر یک از فرزندان حصه متعین ساخته تنه جهت خالصه قرار داد - و موافق آن بخط خود عرضی نوشته روانه حضور

کرد - شب هفتم جمادی الاولی سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج بساط حیات در نوردید - اعلیٰ حضرت بهر کدام از فرزندان زیاد از وصیت او عنایت فرموده شصت لک ریه بهر کار والا باز گردید چون مدفن آباء او گواپور است آنجا برده مدفون ساختند *

خان دوزان در کار پادشاهی اصلاً مداهنه و مهمله نمیکرد و آزمندی و طمع درین کار نداشت - سه پاس روز و یک پاس شب در معاملات سرکار والا میگذرانید - و بدیگری نگذاشته بجز و کل مهمات خود میرسید - اما با رعایا سخت گیر بود - و با خلق خدا بدشتمی و تعدی زندگی میکرد - تیر آه مظلومان بود که کارگر افتاد - (روزه) که خبر فوتش ببهراپور رسید (شیرینی و قند و شکر در درگاهها نماد که مردم بشکرانه بخش نکردند - بیشتر عمارات عمده بهراپور در وقت او شده - مندوی زین آباد کنار تبتی

(باب الحاء) [۷۵۸] (مآثر الامراء)

(۲)
ازو ست - و از سرونج تا برهانپور بده کروهی سراها ساخته
او ست - پسرانش سید محمد و سید محمود بعد فوت پدر هر دو
منصب هزاری هزار سوار و عبدالذبی (که خرد سال بود) پانصدی
منصب یافتند *

* خان جهان باره *

(۳)
سید مظفر خان از سادات تهنپوری ست - ابوالمظفر نام داشت
سال چهاردهم جهانگیری (که شاهزاده سلطان خرم بهم دکن رخصت
یافت) او در جنگ با دکنیان پای همت قائم کرده زخمی برداشته
در میدان افتاد - و نقش سپاهگری او دلنشین شاهزاده شد - در حین
(که شاهزاده مزبور از پدر والا قدر خود جدائی گزیده بدکن پرتو
ورد افتاد - و پس از عبور نمودن مهابت خان با شاهزاده سلطان
پرویز از دریای فربه مجال توقف در بلده برهانپور متعسر دیده
از راه سیکاکول تعلقه قطب الملک متوجه صوبه بنگاله گردید
و در آنجا با ابراهیم خان فتح جنگ محاربه دست داد) مومی الیه
در جنگ مذکور مصدر ترددات نمایان شد - و در تمام مدت فترات
ماتزم رکاب شاهزاده بود - مراسم خدمت گذاری و جانشیناری بظهور
آورده در خاطر شاهزاده جا بهم رسانید - و پس ازان (که شاهزاده
بتخت سلطنت بر نشست) در سال اول جلوس ادرا بعیای منصب
چهار هزاری ذات و سه هزار سوار و علم و نقاره و اسب از طویل

(۲) نسخه [ب] بهرنچه (۳) یا رنه پوری ست *

خامه با زین مطلا و انعام یک یک رویه بین الاقران ممتاز ساخت
و بحر است قلعه گوالیار مامور گردانیده توابع آن در قبول او
مقرر شد - و در همین سال باتفاق مهابت خان جهمت تنبیه چهار
سنگه بندیده (که هنگام بغی و فساد برپا کرده بود) دستوری یافت
و چون باستشفاع مهابت خان خانخانان صفع جرائم او شد دیوانیان
پادشاهی منجمله ملک (که در تصرف او بود) بقدر طامع
منصبش بار گذاشته تنه بجاگیر خان مذکور و غیره امر تنخواه
نمودند - و در سال دوم چون خانچیان اودی بنابر توهمه (که در خاطر او
جا کرده بود) از مستقر الخلافه راه فرار اختیار نمود خان مزبور
بهمراهی خواجه ابوالحسن تربتی بتعاقب او مامور گشت - و بچستی
و چالاکی همان شب بے انتظار سر کرده روانه شد - شش گهزی
روز بر آمده بر کنار دریای چنبل متصل دهواپور بدو رسیده
چپقاش مردانه نمود - و محمد شفیع نبیر او با نوزده تن از
سادات بدرجه شهادت پیوست - و پنجاه کس از رفقای او زخمی
گردید - چون ابن معنی بعرض پادشاه رسید خان مذکور را از انجا
طلب داشته باضافه یک هزار سوار و اسب از طویله خامه با زین
مطلا و فیل از حلقه خامه سرفراز فرمود - و در سال سیوم بعد از
خلعت و جمدهر مرصع و اسب از طویله خامه با زین مطلا و فیل
از حلقه خامه کم اندوز گردیده بهراچی لشکر پادشاهی (که همراه
اعظم خان بنابر تنبیه خانچیان اودی مقرر شده بود) شرف

خصمت اندرخت - و پس ازان چون مسموع شد (که خان مزبور را بهسبب درم بالای ناف طاقت مراري نیست) جگجیون جراح را بهجهت علاج از درانه نموده حکم شد - که بعد تخفیف بحضور بیاید - ازانجا (که جراح بنابر قوت ماده موضع درم را شگانتة خلط بسیار دفع شده بود) خان مزبور چندے بنابر التیام جراحات توقف نموده خود را بحضور رسانید - پادشاه از وفور قدردانی بعنايت خلعت و جمدھر مرمع با پھول کتّارة و اضافہ هزاري ذات بمنصب پنجھزاري چہار ہزار ہوار و مرخمت اسب از طویلۃ خامہ با زین مطلا بلند مرتبہ گردانید *

و چون ملک نظام شاہ پی سپر افواج پادشاہي گردیدہ خانجہان لودي مجال اقامت تنگ دیدہ دل از بودن آنجا برگرفته راہ مالوہ پیش گرفت خان مذکور (کہ بقدم خدمت و شیوہ شجاعت و قبیلہ داري موصوف بود) بعنايت خلعت خامہ و شمشیر خامہ و اسب قہچاق^(۲) از طویلۃ خامہ نوازش یافتہ بتعانتی او نامزد گردید - و ازانجا (کہ عبد اللہ خان بہادر نیز با فوج عاہدہ بتعانتی او تعیین شدہ بود) حکم شد - کہ اگر بہادر مزبور بآن حدود رسیدہ باشد ہر دو فوج فراہم شدہ خار بن فسان بر کنند - سید مظفر خان بپای استعجال از گذر اکبر پور عبور آب نربدہ نمودہ خبر گیران عرصہ مسافت می پیمود - تا آنکہ در منزل موضع ٹال گانون

تعلقه مالوه عبد الله خان بهادر نیز ملحق بوی گردید - پس
از وصول مرکب مظفر کوکب بموضع نیمی از ولایت ^(۲) ب'ندهو (که
پانزده کردهی سپینده و سی کردهی آله آباد است) بدریافت خبر
قرب از عازم آن سمت گردید - نخست سید مظفر خان (که
هراول فوج بادشاهی بود) باز رسیده تلاشهای مردانه نمود - خانجهان
بعد بکار آمدن جمعی از برادران گریز نهاد - بهادران لشکر دست
از تعاتب برداشته بعد در روز باز بوی رسیده هنگامه زد و خورد
برپا ساختند - او بهراول سید مظفر خان مقابل شده کشته گردید
و سید ماکهن پسر سید عبدالله و نبهه سید مظفر خان با بیست
و هفت کس بدرجه شهادت فایز گردید - و پس از آنکه خان مذکور
بمحضور (رسیده شرف ملازمت دریافت باضافه هزار سوار بمنصب
پنجهزاری ذات و سوار و عنایت خطاب خانجهان چهره ناموری
برافروخت - و در سال چهارم جلوس یک هزار سوار تابین او دو اسپه
سه اسپه قرار یافته با بهمن الدواه بتذبیه عادل شاه بیجاپوری
تعین شد - و در سال پنجم کامیاب ملازمت پادشاهی شده یک هزار
سوار دیگر تابین او دو اسپه سه اسپه مقرر گردید - و سال ششم نیز
بهمن عزیمت سر بلندی اندوخت - پستور بهمراهی شاهزاده محمد
شجاع بهم پریزده (خصمت پذیرفت - درین مهم مصدر تردنات
شایان و دلیریهای نمایان گردید - و چون تسخیر پریزده ماتوی مانده

شاهزاده حسام الحکم فردوس آشنایی عازم عقبه خلافت گشت سید
خانجهان بسرعت سربعه خود را رسانیده متصل اکبرآباد جبهه سالی
آستان خلافت گردید - و در سال هشتم ^{تتمه} سواران تابین او دو اسبه
سه اسبه تقرر پذیرفت - و در همین سال به تذبذب چهار سنگه بدیله
(که شیوه یغی ورزیده بود) با جمعی از دیگر امور تعیین شده نطق
عزیمت بر کمر همت بست - و پس ازان [که چهار سنگه دست
و پای زده راه دیوگده (که متصل موه برار واقع است) پیش
گرفت - و عبدالله خان بهادر فیروز جنگ و خاندوران بتماثپ او
مامور گردیدند] سید خانجهان بر طبق حکم محکم جهت تنسیق
ولایت مفتوحه و تفتیش دفائن آنجا متصل چورا گده توقف
گزید - و پس ازان بحضور رسیده در ایامی (که فردوس آشنایی
عزیمت سیر دولتآباد پیش نهاد خاطر ساخته از دریای نریده
گذشته کنار آن مخیم سوادق اقبال بود) سعادت ملازمت دریافت
و بعنایت خلعت خاصه با چارقمپ طلا دوز و جمدهر مرمع با یرول
کتاره و شمشیر مرمع و یک لک (رپبه نقد) بیت ناموری بر افراشت
در سال نهم ^{تتمه} بعطای خلعت خاصه و شمشیر خاصه و اسپ از طویله
خاصه فرق مباحات برافراخته با جوته از امور بتادیب عادل شاه
بیجاپوری دستوری یافت - و از سمت بیر بدهارور رسیده هذ و بار
درانجا گذاشته راه طرف شولاپور گرفت - و در ائذای قطع مصافحت

مردم تعیین نموده سرادھوں را مصخر ساختند . و بر مکاتبات جاگیر
ریحان شولاپوری تاخته قصبة دھاراسین را . تھانہ نشین گردانید
و بکرات با بیجاپوریان زن و خوردن بمیان آمد . خان مزبور خود مصدر
مراسم شجاعت گردیده مخالفان را ہر بار شکست فاحش داد *

گوبند روزے زندولہ بیجاپوری زخمی شدہ از اسب ہر افتاد
یکے از رفقا اسب ہار رسانیدہ از میدان ہر آورد . پس ازان (کہ بعضی
از ولایت بیجاپور ویران گردید . و موسم ہر سات ہر سر رسید) خان
مزبور بارادہ چھارانی برگشتہ بدھارور آمد . ہستہ چون عادل خان
زینہاری شدہ اطاعت فردرس آشیانی اختیار نمود خان مزبور
حسب الطلب بزمین ہوس عتبہ سلطنت فایز گشت . و چون
اواخر ہمین سال پادشاہ عزیمت مستقر الخلافہ نمودہ ایالم
ہر چھار صوبہ دکن (کہ عبارت از خاندیس و ہرار و بارہ از ملک
تلنگانہ و قلیلے از ملک نظام الملیکہ باشد) بعدد شاہزادہ محمد
اورنگ زیب بہادر مفوض فرمود سید خانچہان بغذایت خلعت
خامہ مطرح التفات گردیدہ مقرر شد . کہ تا فراغ خانزمان بہادر
از تسخیر حصار جغیر و غیرہ بخدمت پادشاہزادہ قیام نماید
در سال دہم بحضور شتافہ دستوری گوالیار (کہ متعلق بوی بود)
یافت . و در سال یازدہم باز بہتبہ خسروانی رسیدہ چون عزیمت
دارالملطنی لاہور پیش نہاد خاطر پادشاہی شد مشار الیہ
باجازت قبول کام دل اندرخت . و سال چھارہم در دارالملطنی

(باب الخار) [۷۹۴] (مآثر الامراء)

لاهور شرف • لازمست دریافت نموده بهطای اضافه هزاري ذات
هزار سوار بمنصب شش هزاري شش هزار سوار پنجهزار سوار
دو اسپه سه اسپه سررشته اعتبار بدست آردن •

درین ایام (که راجه جگت سنگه ولد راجه باسو سر طغیان
برداشتند) مشار الیه به تذبیه او و تسخیر قلاع • تصرفه اش
با فوج نامزد گردید • وقت رخصت بهذایم خلعت خاصه و در
اسب از طویله خاصه با زین طلا و مطلا و نیل از حلقه خاصه ~~ساده~~ ساده
فیل و یک لک روپیه بطریق مساعدۀ سر بلندی یافت • مشار الیه
بموجب حکم پادشاهی موسم بارش را در لاهور گذرانیده پس ازان (که
از کتل بهاوان و مچھی بهون گذشته نیم کردهی قاعۀ نور پور • معسکر
ساخت) • ساعی جمیل از تعین مرچالها و کندن نقب بتقدیم رسانید
اگرچه برچه از قلعه پرید اما چون محصوران پس هر برچه دیوارے
کشیده بودند راه درآمد پیدا نشد • پستتر بر طبق فرمان پادشاهی
تسخیر قلعه مؤ وجهت همت ساخته جوهر شجاعت را بروی کار آردن
و به نبردهای متواتره کار بر محصوران چنان تنگ ساخت که افواج
پادشاهی از جوانب دیگر بقاعه درآمدند • و جگت سنگه راه فرار
پیمود • در جلدوی آن یک هزار سوار دیگر از تابین او دو اسپه سه اسپه
قرار یافت • پستتر (که راجه جگت سنگه باظهار ندامت پرداخته
صفح جرائم او از پیشگاه عنایت منظور شد) خان مشار الیه همراہ

(۲) نسخه [ب] پهلوان *

شاهزاده مراد بخش بحضور آمد - چون درین سال خبر آمدن شاه
 مفی (۲) داری ایران جهت تسخیر قلعه فزندهار بر زبانها افتاده بود
 شاهزاده دارا شکوه برای دفعه او دستوری یافت - خان مزبور
 هم بعطای خلعت خامه و شمشیر مرصع و دو اسب از طوایف خامه
 با زن طلا و طلا و فیل از حلقه خامه مورد عذایات گردیده در همراهیان
 شاهزاده مزبور تعیین گشت *

درین اثنا خبر فوت شاه مفی شیوع گرفت - در سال شانزدهم
 خان مزبور برخصمت گوالیار محال جاگیر خود مورد التفات شد - و در
 سال هفدهم باز بعلازمت بدوستانه در ابامه (که فردوس آشیانی سمت
 اجمیر متوجه گردید) او را بحراست اکبر آباد گذاشت - پس از معاودت
 موکب خسروانی چند روز حضور بوده در سال هیزدهم (خصمت
 محال جاگیر یافت - و در سال نوزدهم جلوس حسب فرمان طلب
 عازم گشته در دارالسلطنت لاهور دامت آستانبوس حامل نمود
 در اواسط همین سال مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج
 هجری مفلوج گشته در ماه ماحب فراش بوده سفر آخرت گزین
 پادشاه قدر شناس تاسف نموده در باره پسرانش سید منصور
 خان و سید شیر زمان و سید منور (که آخرها بخطاب سید مظفر
 خان و سید لشکر خان مخاطب شدند - و احوال هر یک درین صحیفه
 تمزید کک وقائع نگار گردیده) توجه مرعی داشت *

خان مزبور نامه ببرزگي و کثرت جمعيت و سخاوت برآورد
تا زیست بآبرو برسد - نوکران بیش قرار داشت - و هر که از
• لازم آن پادشاهی بوی متوسل میشد سلوک خوب نموده دیات
در جاگیر او میداد - هابیم و متوابع بسیار بود - گویند روزی
فردوس آشیانی بر دستار خوان نشانیده شریک طعام ساخت
پس از آنکه پادشاه برخاست سید خانجهان دریده جفت پاپوش را
زیر پا گذاشت - پادشاه بر آشفته فرمود - که شما را شرم این خطاب
عالی باید کرد - شخصی (که بدین خطاب مخاطب بود) امرآچه
که ما و جمیع شاهزادگان محتاج نگاه او بوده اند - و باستغنا با کسی
حرف نمیزد - او عرض کرد که بنده فدوی درگاه است - پادشاه
فرمود - که من بعد در جمیع امور رعایت توره و ضابطه باید کرد
اما گویند که بمعاملت دنیوی نمی رسید - و بر کاربردان خود
اعتماد نمی کرد - خدمت کاران هموطنی خود را بسیار دوست
میداشت - گفته آنها پیش او معتبر بود - روزی عاملی (که پنجهزار
دریبه عین المال جاگیرش بتصرف خود آورده بود) معرفت
خدمتگاری سه هزار دریبه را اشرافی پیش خان مزبور آورد - که این
حق دیوان و مستوفی است - اما میترسم که فردا فتوی قتل من
خواهند داد - خان مزبور خوش شده اشرافها برگرفت - بعد ازین
هر چند متصدیان ظاهر نمودند (که پنجهزار دریبه عین المال فمه او
باقی است) قبول نکرد *

• خسروسلطان •

دومي پسر نذر محمد خان والی بلخ و بدخشان است - چون
 در سنه (۱۰۵۱) یکهزار و پنجاه و یک خطبه مادرء الزهر بغام
 نذر محمد خان خواندند خان مزبور باتفاق پسر کلان خود عبدالعزیز
 خان در بخارا بکمال استقلال مسند نشین خانی گشته مهمات
 فرمانروائی را بذهج استقامت جاری گردانید - و در سنه (۱۰۵۵)
 هزار و پنجاه و پنج بقروشی رفته ارکنج را (که حاکم ش اسفندیار
 خان در گذشته بود) بتصرف در آورد - و با اوزبکيه (که برادر کلانش
 امام قاي خان ساوک تمام مرعي داشته و ضبط محصول و بندوبست
 مادرء الزهر بران قوم را گذاشته خود محض باسم خاني خرسند
 بوده) باز خواست آن ایام در میان آورد - آن قوم خایع العذار
 مطلق العنان رنجیده خاطر و رمیده دل گشته بران شدند که او را
 با پسرش از میان بردارند - خان مذکور استشمام رایحه یکتائی آن
 بداندیشان نموده باقتضای مصلحت سنگ تفرقه در جمعیت آنها
 انداخت - هر یک را بجائے تعیین کرد - سمرقند را با توابع بعبدالعزیز
 خان داده بیگ ارغلی را اتالیق و خسرو بیگ را دیوان بیگی او
 ساخت - و تا شکند را با مضافات بهرام پسر سیوم خود داد
 و باقی یوز را اتالیق او نمود - و نذر بی اتالیق امام قلی خان را (که در
 اوزبکيه اعتبار تمام داشت - و او را سرخیل فتنه انگیزان میدانست)
 بحکومت باغ نامزد گردانید - و قذدوز را (که حاکم نشین بدخشان

است) بخسرو سلطان مذکور داد - و کهورد را با لواحق و توابع و هزارجات (که از دیر باز تعلق به یلذکتوش داشت) بے سابقه تقصیر تغیر نموده بسببان قلی پسر چهارم سپرده تردی علی قطان را اتالیق او نمود - و تیول اکثرے در خالصه ضبط نموده آنها را نقدی ساخت - و اثر ممد معاش و سیورغال قدیمه را بلباس اسناد ماتم ساخته خود متصرف شد *

ازانجا (که ایام دولتش بسر آمده بود - و اقبال او در باد بذر گذاشته) همگی خواجگان توران را (که رضیع و شریف آنجا حلقه ارادت شان در گوش دارند) بسبب وقوع برخی امور آزاده ساختمنی و ازین رو (که هر جا چراگاه بود برای دواب خود قرق نموده دیگرے را خصم نمیداد) تمام احشام بهم برآمده دل دگرگون کردند عبد العزیز خان (که خلف ارشد و وای عهدش بود) هر چند وسائل انگیخت (که خود بدستور امام قلی خان بخارا را ، دارالخلافه ساخته بلخ را بمن عطا کزد) او چون چهل سال در بلخ گذرانیده آب و هوای آنجا با طبعش سازگار بود و دل کندن ازان مکان دشوار می نمود و نقل و تحویل اندوخته چندین ساله دشوار تر پسر را نیز بعدم انجام مرام رنجانید - و با سران و سرداران بلخ (که مدتی همد در تقدیم مراتب عبودیت سر موئے فرو گذاشتن نموده توقع احسان و چشم نوازش داشتند) از حقیقت نشناسی

چشم پوشی بکار برد - و یکدست مراسم حزم و کار آگهی از دست
 راهشته هرکه از روی هواخواهی حرفه از بد اندیشان مخفی بار
 میگفت از تذگه ظرفی بافشای آن او را شرمسار و بی اعتبار
 میگردانید - تا آنکه دفعه تمام توران و همه تورانیان بر شوریدند
 و یکبارگی طبل مخالفت فرودگرفته خطبه مادرء النهر بنام عبدالعزیز
 خان خواندند - و المانان فرصت جو دست بذهب و تاج بر آورده
 اکثر کارخانجات را یغمائی ساختند - آخر الامر نذر محمد خان با پسر
 بمصالحه پرداخت - که فرمان ردائی مادرء النهر بخود متعلق ساخته
 بلغ و بدخشان بار بگذارند - و خود بعد آشتی از بیکار و تردن
 بر آسود - اما از درونگی اوزبک و خود سرئی المانان بیم جان و مال
 هر روز می افزود - ترک مید و شکار نموده چند دزدان هصار
 بلغ خانه نشین گشت - و چون بعد وقوع حادثه ناگزیر جنم مکانی
 و بودن وارث تخت و تاج یعنی صاحبقران ثانی بر بعد مسافت
 در جنیر (که اتصای دکن است) عرصه خالی پنداشت از شورش طلبی
 و غرور جوانی لشکر گران بتسخیر کابل کشید - هر چند کار
 پیش نبرده از صولت لشکر فیروزی رجعت قهری نمود اما دست
 تعدی و تطاول دراز ساخته از سکنه شهر و رعایای نواهی و اطراف
 هرچه اوزبکان تهی دست یافتند بذهبت و غارت بردند - و ابواب
 بیاداد و ستم بر روی اهل آندبار فراز نمود - ازان وقت مرکوز

(۲) در [اکثر نسخه] اکثر کارها را (۳) در [بعض نسخه] شناخته *

خاطر اعلیٰ حضرت بود - که بمقتضای *

* مصرع *

* کلوخ انداز را پاداش سنگ است *

(۲)

فوج جرار بر سر بلخ و بدخشان فرستاده آن ملک موردنی را
انتزاع نمایند - بهسبب اشتغال مهمات مایهی اراده مذکور از ممکن
بطور بر منصف ظهور نرسید - درین وقت (که خود بخود دران
ولایت هرج و مرج افتاد - و امانان بے دین آتش ظلم افروخته
در قتل و اسر اهل اسلام و هتک استار ناموس اشراف و اخبار خود را
مستحق انواع سیاست ساختند) شاهزاده مراد بخش را با پنجاه
هزار سوار بتمسخر آندیار و مالش آن گروه نا هنجار در نوزدهم سال
باستعجال رخصت فرمود - و چون شاهزاده از کتل طول گذشته
بمیدان سرا منزل نمود اوزبک و المان (که قری و مواضع بدخشانان را
بجاردوب غارت پاک رفته کار بر خسرو سلطان تنگ ساخته بودند)
از آوازه موکب منصور بیای سرعت راه فرار پیمودند - خسرو
سلطان بر وفق مصلحت دید خرد با پسر خود بدیع سلطان
و دو هزار خانه دار از احشام و اهل قندوز (که بیشتر رعایای
چور کشیده نالان دیده بودند) احرام ملازمت شاهزاده بهمت
و چون نزدیک باندراپ رسید امیرالامرا علی مردان خان پذیره شده
بر پشت اسب دریافت - و پس از آنکه داخل خیمه شاهزاده شد
آن قاعده دان بر طبق حکم پادشاهی تا منتهای بساط رفته معانقه

نموده همراه آورد - و نزدیک بمسند نشانده گوناگون عاطفت
 و دلجوئی بکار برد - و انواع عطایا و پنجاه هزار روپیه نقد توافع
 نموده روانه حضور ساخت - از پیشگاه خلافت مرحمت خان ولد صادق
 خان مرحوم با چهار اسب عربی و عراقی با زین طلا و بیش قیمت پارچه
 از نوادر اتمش هذدوستان و یک پالکی و چهار توبی با چوبهای
 نقره و غلافهای مخملی برای سواران عورات و دو دست پیش خانه
 مکمل تعبیه گردید - که اشیای مذکور را بسلطان مرزبور رسانیده
 همه جا بمرافعت او بوده بدرگاه رساند - بیست و پنجم ربیع الآخر
 سنه (۱۰۵۶) یکمزار و پنجاه و شش هنگامیکه بظاهر کابل رسید
 مدار المهم سعد الله خان و میر جلال صدر الصدور استقبال نموده
 بملازمت رسانیدند - او التماس تدمبوس نمود - باجاست آن امتیاز
 بخشیدند - پس ازان سرش را اعلیٰ حضرت از راه قدر شناسی
 بدو دست برداشته باغوش عاطفت در آوردند - و بحکم نشستن
 مباحات اندوخت - و باقسام عنایات و نوازش و انعام پنجاه هزار
 روپیه نقد کامیاب گشته بمنصب شش هزار و دو هزار سوار اختصاص
 یافت - و منزل خاندوران بهادر را با فروش و اسباب تجمل
 برای او آراسته قرار یافت - و بدیع سلطان پهرش (که همراه
 پدر بود) بمالیانه دوازده هزار روپیه نوازش یافت - و چون خسرو
 سلطان مرد ضعیف بنیه افیونی (که مدتها بتعدی و اشتهام
 اوزبکجه روی بهبود ندیده بود - و از بیم و هراس دست انداز المانان

دوم نه آسوده) یک دفعه بی راج و تمب بدولت خدا داد رسید
بفرغانه و ترفه حال بهره یاب لذت زندگانی گشت - تکاپوی نوکری
در میان نبود - گاهی در دارالسلطنه لاهور و گاهی در شاهجهان آباد
و اچیانان در کاب بهر میبهره - و در سال بیست و ششم او را از منصب
باز داشته ملک رویه مشاهره موظف گردید - و درین سال پسرش
بدیع سلطان بمنصب هزاری دو صد سوار سرافرازی یافت - و تا آخر
سلطنت اعلیٰ حضرت بمنصب دو هزار و پانصدی رسیده بود *

* خواجه عبدالهادی *

بهر کلان مغدور خان خواجه قاسم است - ارادل سلطنت
فردوس آشیانی در قصبه سورنج ^(۲) قبول پدر خود می بود - سال
چهارم (که خانجهان لودی باتفاق دریا خان دهله از دکن بمالوه
شتافته بقصبه مذکور (سید) از بحر است آنجا از قرار واقع پرداخت
تا سال بیستم بمنصب نهصدی شش صد سوار فایز شده سال
بیست و یکم از اصل و اضافه پیاپی هزار و پانصدی هشت صد سوار
مرتقی گشته سال بیست و سیوم باضافه دریست سوار چهره عزت
برافروخته سال بیست و ششم همراه پادشاهزاده دارا شکوه (که بتمخیر
قلعه قندهار نامزد شده) دستوری پذیرفته وقت رخصت از اصل
و اضافه بمنصب دو هزار سوار و عطای خلعت و اسب با زین
نقره و سال بیست و هفتم بعنایت علم لوی بلند رتبی برافراخت

(۲) در [بعضی نسخه] پورنج *

(مائرا مرا) [۷۷۳] (باب الخاء)

(۲)

سال سیم مطابق سنه (۱۰۶۶) یک هزار و شصت و شش هجری
با در عدم خانه گذاشت . بهرش خواجه جان تا سال سیم هزار
چهار صد سوار منصب داشت *

* خوشحال بیگ کاشغری *

سال نوزدهم جلاوس فردوس آشیانی بمنصب هزار و چهار صد
سوار چهارم عزت در افرودخته با سلطان مراد بخش بتهخیر بلغ
و بدخشان رخصت پذیرفت . و پس از فتح بلغ و مراجعت شاهزاده
مذکور بهندوستان چون جملة الملک سعد الله خان به بدو بسمت
آنجا تعیین شد او را با دیگر کاشغریان بتهانه داری شیرپور و سام چاریک
مقرر نمود . سال بیستم حسب تجویز جملة المالکی از امل و اضافه
بمنصب هزار و پانصد و پانصد سوار عز امتیاز اندوخت . و سال
بیست و دوم همراه سلطان محمد اورنگ زیب بهادر بصوب
قندهار مرخص گشته از آنجا همراه رستم خان و قلیچ خان در محاربه
قرلباشان پای قیام مستحکم داشته مصدر تروند گردیده سال بیست
و سیوم از امل و اضافه بمنصب دو هزار و در بیست سوار
سرشته اعتبار بدست آورده سال بیست و پنجم باز همراه شاهزاده
مذکور بهمهم مطور شتافت . و سال بیست و هشتم همراه جملة الملک
بر سر چیتور کسپیل شده گام جلالت برداشت . بستر همراه خلیل خان
بتادیب زمیندار سوری نگر شتافته اواخر سال سی و یکم با مهراجه
(۲) نسخه [ب] هزار و شصت هجری (۳) نسخه [ب] خلیل الله خان *

جسونت سنگه جهمت سد راه بودن بر فوج دکن (که عزیمت سلطان محمد ادرنگ زیب بهادر بحضور بتقریب عیادت پدر والا قدر زبان زد شده بود) بصوبه مالوه دستوري یافته دامن هممت بر کمر عقیدت زد - پس ازان در جنگ سموگدهه برکاب سلطان داراشکوه بود باتي احوالش بظفر نرسید •

✽ خواص خان بختيار خان دگهني ✽

در ۴۴۰ جنم مکاني در سالک ملازمان انتظام یافته سال هشتم جلوس فردوس آشياني بخدمت فوجداری لکهي جنگل و نهارة^(۲) از تغیر سردار خان چهره اعتبار برافروخته سال دوازدهم (که پادشاه بصرحد پنجاب ورون فرمود) او احرار سعادت ملازمت نمود و سال چهاردهم از انجا معزول شده در کومکيان صوبه بهار قرار یافته سال شانزدهم بفوجداری ترهت مضاف صوبه بهار عزامتياز افروخته سال بیستم بعزایت خلعت و اسب سرفراز گشته ببیدخشان دستوري پذیرفته سال بیست و یکم بحضور رسیده دولت بار یافت و بفوجداری و قبولداری مهندسور مضاف مالوه لواي کمراني برافراشت سال بیست و سیوم چون صوبه داری مالوه بشاهنواز خان و مهندسور بمیرزا محمد پسر میر بدیع مشهدي (که خویش خان مزبور میشد) قرار گرفته از انجا تغیر شده بهتر داخل کومکيان دکن گردیده در محامره گلکنده همراه سلطان محمد ادرنگ زیب بهادر

(۲) در [بعضی نسخه] نهاده - یا نهارة باشد •

مصدر ترددات بود - و پس ازان (که تمام سلطنت باختيار شاهزاده مزبور در آمد) از اصل و اضافه بمنصب درهزاري هزار و پانصد سوار و خطاب خواص خان بر نواخته شد - و در حروب متواتر (که خلد مکان را با مهاراجه جسونت سنگه و شرکای سلطنت رو داد) در کلب پادشاهي بوده بتعييناتى صوبه بهار بدان حدود شتافت و چون قبل از جاوس ثاني قاعه چنار از دست سيد ابو محمد نام نوکر سلطان شجاع مستخلص گرديد او بعراست آنجا اعتبار اندرخت - و سال دوم از آنجا عزل پذيرفت - بر مال حالش اطلاع نيبست *

* خليل الله خان *

برادر خرد اصالت خان مير بخشي سم - حميده بانو بيگم صبيه سيف خان و صبيه زاده آصف خان يمين الدوله در عقد ازدواج داشت - در عهد جانت مکاني هنگام استيلاى مهابت خان همراه آن آصف مرتبتم در قيد مهابت خان افتاد - و در سال سيوم جاوس اعلى حضرت ب خطاب خاني سر برافراخت - پستتر بخدمت مير تزکي اختصاص گرفت - و در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار و چهل و دو هجري بخدمت مير آتشي مباحات اندوخت - و در سال نهم بمنصب دو هزارى سيد مراد بدام آردن - و قرارل بيگي گرديد - و در سال هيژدهم بمنصب سه هزارى سرفرازي يافت - و بخدمت قوربيگي که بخدمت بر بهست - و در سال نوزدهم

بهمراهی شاهزاده مراد بخش بتسخیر بلغ و بدخشان رخصت یافته بسرداری فوج طرح دسمن چپ متعین گردید . شاهزاده خلیل الله خان (۱) باتفاق چین قلیج خان و میرزا نودر^(۲) مغوی از چاریکاران براه آبدرة بانتزاع قلعه کهمرد و غوری روانه نمود خان مزبور از چستنی و کارطایی با میرزا نودر یک منزل پیش افتاده چون از کتل گندک (که سرحد صوبه کابل و ولایت کهمرد است) گذشت جمع را بصرمه هرچه تمامتر بر سر کهمرد تعین کرد . اوزبکان بمجرد وصول بهادران منصور مضطر گشته از حصار برآمده هریک بطرف بدرزد - بعضی از آنها ادلا ثبات قدم درزیده آخر کار زینهار پزوه شده قلعه را سپردند *

خلیل الله خان خاطر از استحکام آن را پرداخته باز باتفاق میرزا نودر یک منزل از قلیج خان پیش راهی گشته بدستور کهمرد جوق را بهسوی غوری کسبل نمود - آنها با قباد میر اخور محافظ غوری (که فوج منصوره را مردم هزارجات پنداشته از قلعه برآمده بود) در آویختند - او بکمتر آویزه (۳) سپر فرار گردید - دلیران چالاک پاشنه کوب با او جنگ کتان بحصار درآمدند - قباد بارک پناه جسته بعهد و پیمان خلیل الله خان را دید - خان مسطور قلعه را باعتمام خان سپرده خود با قباد بشاهزاده پیوست - و پس از درآمدن آن مملکت بتصرف اولیای دولت قاهره و رسول علامی سعد الله خان

بلند باغ جهت بزد و بیست آندیار خلیل الله خان متعلقان
نظر محمد خان را همراه گرفته بحضور پادشاهی آورد - و در سال
بیستم در کاب شاهزاده فتح نصاب ظفر نصب محمد اوزنگ زیم
باز رخصت بمقام باغ یافت - بمنزل ضحاک رسیده بود که از واقعه
بلخ در گذشتن اصالت خان موضح پیوست - او از فرط محبت
و افزونی وداد دل از اسباب تعاقب برگرفته زاریه گزینی اختیار نمود
با آنکه پادشاهزاده بتعزیت شتافته مواء شکیمب افزا فرموده گفت
۱ که در چنین مهمی خود را از کارهای پادشاهی باز داشتن منافعی
طریقه عقیدت و ارادت است (بخان مذکور در نگرفت - لهذا از پیشگاه
فرمانروایی بعزل منصب و جایگزین معاتب گشت - و در سال بیستم
و یکم نقوش ندامت و پشیمانی از سیمای حالش بر خوانده بدستور
سابق بمنصب چهار هزار ذات سه هزار سوار و تیول میوات
و فوجداری آن از تغیر شاه بیگ خان سر باند گردانیده امر شد - که
دولت ملازمت نا یافته از لاهور روانه تعلقه گردن - و در سال بیست
و دوم پدایه بخشیکری دوم مرتقی گردید - و در سال بیست و سوم
از تغیر جعفر خان بتفویض خدمت والای میر بخشیکری پایه
دولت برتر افراخت - و در سال بیست و چهارم باضافه هزار سوار
کامیاب گشته از انتقال مکرمات خان بصوبه دارمی شاهجهان آباد
مرخص شد - و در سال بیست و ششم بمنصب عمده پنجهزاری
چهار هزار سوار تحصیل بلند نامی نمود - و بهمراهی علی وردان

خان ادبیر الامرا بکراست کابل (که نظم آن بشاهزاده دارا شکوه و پسرش متعلق بود - و شاهزاده درین سال بمقامره قندهار اعزام شد)
 با فوج بسیار تعیین گشت - و پس ازان [که مرزبان سري نگر (که در کوهستان شمالی دارالخلافه است) باستظهار مصاعب مکان و مضائق کوهستان از زمان سربر آرائی اعلیٰ حضرت دولت تقبیل عتبه خلافت در نیافته سر نخوت می افراشت] خلیل الله خان بهالش آن خود سر مقرر گشته حکم شد - که به تیول خود رفته و خاطر از نظم و نسق آن را پرداخته (و بمقصد نهد - از در سال بیست و نهم از انقطاع خود (۲)
 بدار الخلافه آمده در ماه صفر سنه (۱۰۶۵) هزار و شصت و پنجم با هشت هزار سوار نبردگار برة نوردي در آمد - زمیندار سر مور (که سر کوه است شمالی دارالخلافه - و پنج از انجا بشاهجهان آباد آرند) بخلیل الله خان پیوسته کمر ارادت بخدمتگاري بر بست و چون بدرون [که جاکائے ست بیرون کوه سري نگر بدرازي بیست (۳)
 کرده و پهنائی پنج کرده (که بطول یکسر آن بجون پیوسته - و دیگر بگنگ) و در اطراف مواضع و محال آباد دارد] رسید از نزدیک کهیلاکهر شروع بتهانه بزدی نمود - تا ساحل گنگ هر جا مناسب دانست گالین قلعه احداث نموده جمعی را باستحکام آن برگماشت و چون بماحل گنگ (که ازان عبور نموده بکوه در می آید)

(۲) در [اکثر نسخه] سال (۳) نسخه [ب] جنگل است (۴) در [بعضی

نصفه] هشت کرده *

رسید جمع عبود نموده تھانہ چاندنی را (کہ از توابع سری نگر است - و خارج دون و کھیل گھر) بتصرف در آردند - بہادر چند مرزبان کماؤں بازاد خدمتگذار بلشکر ملحق گشت *

ازان (و) کہ برسات نزدیک (سید - و موسم یساق آن سرزمین و ہنگام درآمد کوهستان درگذشت - معہذا گرفتن آن ہیچ مصلحت نبود - و آب و هوای آن مکان جز سکنتہ آنجا را (کہ از قبیل دیو و داند) سازگار نیست) خلیل اللہ خان بر طبق یرایغ والا مهم کوہ را موقوف داشتہ دون را (کہ حاصل آن ہنگام معموری یک اک و پنجاہ ہزار روپیہ است بشصت لک دام موافق درازدہ ماہ) بطریق وطن در قبول چترہوچ چوہن (کہ ہزار و پانصدی ہزار سوار منصب داشت) مقرر نمودہ و تھانہ چاندنی را بکروری ہر درار سپردہ بحضور موفور السردر معادلت نمود - و مکرر باضافہ سواران دو اسپہ سہ اسپہ سرافرازی یافت - و در سال سی و یکم (کہ بعد طریان عارضہ باعلی حضرت و حمل تخفیف در عوارض کوہمت بذابہر تغیر مکان حرکت لازم گردید - و در محرم سنہ ۱۰۶۸) ہزار و شصت و ہشت ہجری از دار الخلافہ متوجہ مستقر الخلافہ اکبر آباد شدند) خان مزبور بحراست شاہجہان آباد مامور گشت و چون اواخر دولت اعلیٰ حضرت دارا شکوہ محمد امین خان مہر بخشی را باتہام نظربند نمود آن خدمت والا بخان مشارلیہ باز گردید - و پس ازان (کہ دارا شکوہ تصمیم مقابلہء گیری

بهود قرار داد) از فرط اعتماد و وفور قدوری (که بآن عمده بارگاه
 خلافت گمان داشت) او را با فوج جرار برسم ^(۲) منقلا از اکبر آباد
 به دهولپور (خصم) نمود - در روز جنگ با سایر توارانیه و امرای
 پادشاهی بمرداری میمده قیام داشت - و چون پنهانی عهد و پیمان
 بندگی و درست اخلاصی استوار ساخته بود در وقت گرمی کارزار
 با پانزده هزار سوار تیغ زن بیزه گذار از جای خود حرکت نمود
 مگر بقدر مدافعه جانود اوزبکیه (که با او بودند) دسم جرأت
 برکشوند - و پس از هزیمت دارا شکوه چون ظاهر اکبر آباد
 مضروب خیام عالم گیری گردید فاضل خان خانسامان مکرر از جانب
 اعلیٰ حضرت سلسله جناب شوق گشته دراعی ادراک ملازمیت
 برانگیخت - جناب عالمگیری سخن او بشمع رضا امغانموده ثابدا
 بتحریریک مصلحت کیشان خود کام از قدمبوس پدر والا قدر
 ابا آرد - اعلیٰ حضرت خلیل الله خان را باتفاق فاضل خان
 بگذارش پیغام فرستاد - خان مذکور بذابر سابقه یکتائی پیش از
 فاضل خان باریاب خلوت گشته چندان برآه عکس مدعا شتافت که
 وحشت و کافیت شاهی از یک بصد رسیده خلیل الله خان را نزد
 خود نگاهداشته فاضل خان را بی نیل مقصود بر گردانیدند - اگرچه
 میربخشی گری بدستور سابق بمحمد امین خان بحال فرمودند
 اما عمده الملک خلیل الله خان را بمنصب والای شش هزار

(مائراامرا) [۷۸۱] (باب الفاء)

(۲) شش هزار سوار در اسپه سه اسپه مشمول التغات خسروانه ساخته
از امر آباد دهلی بهاشلیقی جیوش منصور بتعانب دارا شکوه
مرخص کردند - و خان مذکور باتفاق بهادر خان کوکه تا ملتان
عنان مسامحت باز پس نکشید - و در همان ایام مبادی سنه (۱۰۶۹)
هزار و شصت و نهم هجری خلیل الله خان بصوبه دارئی پنجاب
مباهی شد - و در سال چهارم در لاهور عارضه بر مزاج او طاری گشت
چون کوفت او بامتدان کشید بدار الخلافه آمده از شدت ضعف
ملازمت ناکرده بسر منزل خویش فرود آمد - تقرب خان و دیگر
حکمای پایة سریر خلافت بحکم والا بمعالجه او پرداختند - بمسبب
ازمان مرض فتور قوی بمرتبۀ کمال رسیده بود - باندک نقصه (۳) که از
بے تدبیری غذا رو داد کارش از مداوا در گذشت - دوم رجب سنه
(۱۰۷۲) یک هزار و هفتاد و در هجری روزگار حیاتش بسر آمد
خلد مکان بمقتضای قدرشناسی سایه عاطفت پایه بر سر نازاندهای
آن مرحوم افکنده بانواع تسلیه و دلجوئی نوازش فرموده میرخان
و روح الله خان و عزیز الله پسران او را و افتخار خان و ملتفت خان
و بهاء الدین برادر زاده ها و سیف الله صفوی دامادش را بعطای
خلع فاخره بر نواخته از کدورت ماتم رسیدگی بر آوردند - و زوجه
و صبیہ اش را بسالیانۀ پنجاه هزار دریده کامیاب گردانیدند - و پسران
(۲) در [بعض نسخه] شش هزار سوار چهار هزار سوار در اسپه سه اسپه
(۳) در [بعض نسخه] نقصه (۳) [ج ۱ هفتاد هجری]

و دامادش باضافه مناصب مطرح انتظار خمدورانه گشتند *^(۲)

خلیل الله خان با علو حسب و بزرگی نژاد درین سلطنت عالیّه عالیّه دیرین خدمت و قدم بذدگی داشت - و آخر عمر را در خیر اندیشی و هوا خواهی خلیفه زمان سپری ساخت - ازین رو اخلاش هر یک بدولت و کامرانی کوس بلذذنامی بر نواختند - گویند خلیل الله خان نسبت ببرادر کلان امالت خان درشت خوی تندگو بود - چون هر دو برادر بهمراهی شاه شجاع بهم پوینده تعیین گشتند مهاجرت خان سیمه سالار آنقدر که از امالت خان راضی و خرسند گشت همانقدر از خلیل الله خان آزرده و گله مند گردید - و آصف خان نیز از فاسازی مزاجش همیشه ازو ذخیره خطر داشت *

* خان دوران *

سید محمود پسر میانه خاندوران نصرت جنگ است - بعد فوت پدر بمذنب هزاری هزار سوار سرافرازی یافت - و بدستیاری اقبال و پایمردی نیکو خدمتی در تلاش جاه و دولت از برادر کلان سید محمد سبقت گرفت - در سال بیست و دوم بمذنب در هزاری سر بر افراخت - و در یساق قندهار متلزم رکاب شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بود - سال بیست و سیوم بهنگام عادت بهمراهی سعد الله خان (که در استلام سده سلطنت و جهانبانی پیش آهنگی کرد) شرف بار یافت - و دالین خطاب پدر نصیری خان چاره

(مائراامرا) [۷۸۳.] (باب الحاء)

نامردی بر افروخت - و پس ازان تدمیذاتی موبه مالوه و تیولداری
و تلهه داری (ایسین دستوری بافت - و در سال سیم بمراقبت
موبه دار مالوه) که با جمیع کهکیان آن ناحیه تعین شاهزاده محمد
اورنگ زیپ ناظم دکن بذا بر تعریک عبدالله قطب شاه شده)
بدانجا شتافت - و پس ازان سه (که باآئین شایسته انجام گرفت)
بمکان خود معدوت نمود - و در همین سال باز بر طبق حکم حضور
بدکن رفته بهمراهی شاهزاده مذکور در تاخت و تاراج ولایت
عاداشاهیه جوهر مردی نمایان ساخت *

و چون سیوا و مناجی بهرنسله باشاه بیجاپوریه در حوالی
احمدنکر سر بشورش برداشته برخه محال را تاختند نصیری خان
با سه هزار سوار باثفاق جمعی از امرا مثل کار طلب خان و ایرج خان
بدان سو در آورده دست و بازی جرأت برکشاد - و بسیاری را
از مردم سیوا علف تیغ بیدریغ گردانید - و خود پانذیه بیروگانوں را
اقامت جا بر ساخت - تا آسیب آن مفتان بمحالات پادشاهی
نرسد - و پس از کشایش قلعه بیدر و کلیان مساعی هریک از امرای
کمکی از نوشته پادشاهزاده بعرض اعلیٰ حضرت رسیده هر کدام
از پیشگاه نوازش باضافه درخور کامیاب گردید - خان مذکور نیز
از اصل و اضافه بمذمب سه هزار و پانصد سوار بلند پایگی

(۲) در [بعضی نسخه] بیروگانوں (۳) در [اکثر نسخه] بدر - اما در

[اکثر جا] بیدر آمده *

یافت - و چون در یساقهای متوالیه بصدور نیکو خدمتی و فدویت
شایان گوناگون عافیت شاهزاده گردید رشته عقیدتش با اخلاص
تاب یافته و مشام ارادتش از شمامه یکجبهتی معطر بوده بعد
محاربه راجه جسونست چون نواحی گوالیار مضرب خیام آن شاهزاده
ظفر نصیب گشت نصیری خان از قلعه رایسین بر طبق یرلیغ طالب
جبهه سای عتبه عالمگیری شده بخطاب والای خاندورانی کله گوشه
مهاضات با رج اعزاز رسانید - و در جنگ دارا شکوه بسرداری فوج
طرح میسر اختصاص گرفته بعد از فتح بمنصب پنج هزار
پنجهزار سوار دوهزار سوار در اسبه سه اسبه کلاه نشاط بر افلاک
انداخت - و او با برخه از عساکر پادشاهی بظلم صوبه آله آباد
و تسخیر قلعه مذکور (که در زمانک و حصانک شهره ایام است
و سید قاسم بارهه از جانب دارا شکوه بعکوصت آن جانب قیام
داشت - و با رجون آگهی بر فرار دارا شکوه تصمیم دولتخواهیش
بخود داده سر بر خط انقیاد نهاده بر استحکام آن قلعه افزود)
دستوری یافت - خان مذکور از کار طلبی چست و چالاک شتافته
بمهاضره آن پرداخت - پس ازان (که شجاع بقصد کارزار و پیکار
از بنارس گذشته نزدیک باله آباد رسید) خان دوزان دست از
مهاضره قلعه باز کشیده بشاهزاده سلطان محمد (که بطریق منقلا
بحوالی قلعه رسیده بود) پیوست - و چون شجاع اسباب تجمل
و جاه بدان نهیب و غارت داد و فوج بهاشلیقی محمد سلطان

(ماکرالمرا) [۷۸۵] (باب الخاء)

بتکامشی آن آواره دشمن ناکامی تعین گشت خاندوران نیز کمی
شاهزاده گردید *

درین وقت سید قاسم بارمه قلعه دار اله آباد (که بنوشته
ادرا شکوه ضمیمه لشکرشجاع گردیده بود) بعد هزیمت یافتن او
از پخته کاری برسم ایلغار پیش از شجاع بقاعه رسیده داخل شد
و از مال اندیشی ادواب تصرف بر روی آن یاس زده (۲) روزگار بر بهشت
و از مراب بیخی بزدگی پادشاهی برگزید - و پس از وصول سلطان
محمد بقرب اله آباد بخاندوران (بمذاسبت آنکه قبل ازین حکومت
آنجا یافته بمحاصره قیام داشت) ملتجی گشت - و او را وسیله
مفع جراثم خود ساخت - خان مذکور بامر پادشاهی او را مستمال
مواطن پادشاهانه نموده قلعه را بتصرف درآورد - و حکومت
و ایالت آن صوبه همک برگماشت - و در سال دوم چون صاحب صوبگی
آن ولایت ببداد خان کوکه تفویض یافت خاندوران باز سال فرمان
صوبه دار می او تبحه بدیوای سعادت گردیده بدان سمت شتافت
و مدتی در آن آکای دور دست گذرانید - و در سال دهم سده
(۱۰۷۷) هزار و هشتاد و هفت هجری باجل طبعی همانجا بساط
هستی در نوردید *

* خان زمان *

* میر خلیل - پسر دوم اعظم خان جهانگیری است - و داماد

(۲) در [بعضی نسخه] یاس زده *

یمین الدوله امیر خان خانخانان سیه سالار - امرامی پدر بزرگوار
 کارهای نمایان و تردهای شایان بمذصه ظهور آردند : و میر شمشیر
 و صاحب مدار پدر او بود - در ایام حکومت جونپور (که باعظم
 خان متعلق بود) بمرتبه در متمدن افکنی و سرش براندازی کوشید
 که نام مفسد دران ناحیه نمائند - و هر جا کده مستحکم شدید
 یا بندری تدبیر : بدستگیری دلیری و دلاری مذهبم ساخت - اکثر
 قلعهها (که معار به بدوق و تفنگ بود - و حکام سابق ایام متمدن
 صرف کشایش آن نمودند) او باندک روز از بن برانداخته نشان
 گذاشت - و چون پدر فوت کرد از پیشگاه خلافت و جهاندانی
 بمنصب هزاری همتصد سوار سرعزت برافراخت *

گویند در فوجداری نازنول (که مفسد زار است مقرری قریب
 دارالخلافه) کارهای رستمانه کرده نامه بشجاعت و مردانگی برآورد
 و در ظاهر آه قصبه خلیل ساگر تالای بر ساخت - که تال شاه قلی خان
 معمر را (که چهل ساله جاگیر دار آنجا بود) پیش او آورد نمائند
 و در سال سیم باضافه پانصدی سرافرازی یافتند با برادر کلان خون^(۲)
 ملتفت خان تعیین دکن گشت - و در همین سال خدمت داروغگی
 توپخانه کل دکن حصص التماس شایسته خان ناظم آنجا بدو
 مفوض گردید - آنچه او بندر بست درین کارخانه نمود از موبعداران
 نشده بود - خود را بهمه قلاع رسانید - و بقیر و قطمیر هر ملعه

و رسیده در خور هر مکان از غله و سرب و بارت ذخیره نمود - و کهنه
 عمله و فعله احشام را (که سالها بحمايک و رعایک بکار سازي
 و زبانشی معوض و بلاعوض گذرانیده بودند) همه را موجودی
 ساخت - و دیوار سه گز دراز و پهنا را نشانه قرار داده از هر تفنگچی
 سه مرتبه از فصل چهل قدم امتحان گرفت - نیز هر که یکبار هم
 بدشانه نرسید او را برطرف کرد - و برخی ضعیف و زبون را علوفه
 کم کرده نگاهداشت - و بدین میغه در یک و نیم ماه مبلغ پنجاه
 هزار روپیة کفایک پادشاهی نمود - و دیانت و جزرسي و کاردانی
 و معامله فهمی خود را بمالایان ظاهر ساخت - و در سال بیستم
 و هفتم از امل و اضافه بمنصب دو هزار سوار و خطاب مفتخر
 خان چهره افتخار برافروخت - و از انتقال عرب خان مرحوم
 بقلمه داری فتح آباد و دهادر مامور شد - و چون درین مدت اقامت
 دکن باظهار بزدگی و فدویت نقش حرفت یکجبهتی و اخلاص خود
 دلنشین پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر صاحب اختیار دکن
 ساخته بود در ایام برهم خوردگی و آعوب سلطنت (که شاهزاده را
 عزیمت مستقر الخلافه اکبرآباد باقتضای رتبه و احب گردید)
 او نیز کمر مرافقت بذطاق همیت چسبست - پس از وصول
 بلده برهانپور باضافه هزاري هزار سوار بمنصب سه هزاري دو هزار

(۲) نسخه [ب] ب موصی و بلاعوضی و نسخه [ج] ب عوض و بلاعوضی

(۳) نسخه [ب] فتح آباد دهادر *

سوار و خدمت میر بخشیکری و خطاب سپهسالار خانی امتیاز یافتند . و بعد جنگ جسرمنت ب خطاب خانزمانی و بعلافت طوغ و نقاره بادن آوازه گردید . و پس از نگرین ساری اعلام داراشکوهی و وزیران کسائیم از منهب علافت ایزدی بر شقه رایت عالمگیری میر بخشیکری بمحمد امین خان خاف محمد معظم خان باز گردید و خانزمان را از مصالح دکن دانسته باضافه هزاره بمذنب چهار هزاره دز هزار سوار مورد نوازش فرموده بقلعه دارق ظفرآباد بیدر (که بضرف توجه آن شاه جهان ستان عالمگیر ترب العبد ضمیمه ممالک محروسه شده بود) مرخص گشت . و پستر بنظم مهم احمد نگر مامور گردید . و در سال نهم از تغیر دارق خان تربی بصوبه دارق خاندیس رایت اعتبار برافراشت . و در سال هیزدهم بمذنب پنج هزاره سه هزار سوار بصوبه دارق برار مورد مرهم گردید و در سال بیستم بانظام صوبه ظفرآباد بیدر و حراست قلعه مذکور اعزاز اندوخت . و بهمراهی شاه عالم سال بیست و چهارم از دکن باجهیر رسیده استلام سده خلافت نمود . و روزی چند برکاب شاهزاده بتماقب اکبر باغی و بمالش راجه پوتیه ضلالت کیش بوداخته در همین سال مجددا بخدمت صوبه دارق برهانپور لوق تغیر ابرج خان مقرر گشت . و بافزایش یک هزار سوار منصب سرفرازی یافت *

اتفان در همین سال [که سنین هجریه (۱۰۹۱) یک هزار و خود

و یک بود آ پیش از ورود خان مرزپور سنبه‌ای سوائی از سی و پنج
 گروه شبگیر نموده دفعهٔ بر بهادر پوره دو گروهی برهانپور ریخته
 دست تصرف بخاموس و مال اهل اسلام و کفره بوشاد - برخه از
 شرفا را فرمت جوهر کردن اهل و عیال بدست آمد - و بسیاری
 به سرو پا دست آنها گرفته آواره گشتند - کاکر خان افغان (که
 بنیایمت خانزمان حراست شهر می نمود) بصد دشواری شهر را
 از آسیمیپ آن ستمگر محفوظ نگاهداشت - و چون فضلا و مشائخ
 آن بلده ترک نماز جمعه داده محضر استیلائی کفار (که عرض
 و مال مسلمین دستخوش تاراج آنها گشته) بحضور ارسال نمودند
 از احمدیر عزیمت دکن تصمیم یافت - و دوازدهم ذیقعدة سال
 بیست و پنجم بلده برهانپور بروزد موکب پادشاهی رونق
 پذیرفت - خانزمان ناظم آنجا نامهٔ بزدگی را بآستانبوس خلافت
 نورانی ساخت *

و چون درین سال غرهٔ ربیع الاول سنه (۱۰۹۳) هزار و نود و سیوم
 هجری جانب اردنگ آباد نهضت پادشاهی اتفاق افتاد شاهزاده
 محمد معزالدین باقامت برهانپور مامور شده از بهادر پوره
 وخصت یافت - خانزمان در خدمت شاهزاده مذکور متعین
 گردید - و در همین ایام از تغیر مختار خان بایالمی صوئ مالوه^(۲)
 بخش عزیمت راند - و در آخر سال بیست و هفتم سنه (۱۰۹۵)

یکهزار و نود و پنج هجری همانجا رخت اقامت بمال بالا کشید
 از هر عام بهره و در حسن خط شهرة داشت - انشاپرداز درست سلیقه
 دانشور معامه فهم بود - در تمشیت سهام برهنه‌مونی غیر محتاج نه
 و خوش اوضاع پسندیده اطوار جوهر شناس بود - مردم خوب فراهم
 آورد - خصوص تفنگچیان قدر انداز او (که دیدم مار در شب تار
 به تیر آتشبار میدوختند) مشهور آفاق است - و در فن موسیقی
 مهارت تمام داشت - و با دوام انهماک در کارهای دنیوی موانع
 و شیفته راگ و رنگ بود - پری چهرگان خوش آواز و مغنیات
 عسوه ساز در خانه داشت - زن آبادی مشهور (که محبوبه
 و مرغوبه ایام پادشاهزادگی خلد مکان بود) ازان زمرة اسمت - گویند
 مدخوله اوست *

زن شاهزاده بداغ عالم آرای زین آباد برهانپور معروف
 بآهرخانه با اهل محل تشریف فرمود - و با مخصوصان بزم الفت
 گشت و اگشت می نمود - زین آبادی در نغمه سنجی هوش ربا
 و در شیوه دایری یکتا بود - همراه اهلیه محترمه خانزمان (که
 خاتمه شاهزاده میشد) آمده در عین سیر درخت انبه در بار دیده
 بے آنکه پاس ادب شاهزاده نماید از شوخی و شنگی پیش رفته
 بر جهمت - و دانه ازان بدست آورد - این انداز (که سراسر انداز
 دایری و دلربائی بود) شاهزاده را از خود برده هوش را

و پارسائی را در باخت *

* مرد *

* عجب گیرنده دام بود در عاشق ربائیها *

* نگاه آشنای یار بیش از آشنائیها *

دایرام و سماجت او را از خالک مکرمه گرفته بآن همه زهد و درخ خشک
و تفقه بخت شیفته و دل داد او شد - و پیدائ^(۲) شراب برست خود
پر کرده باو میداد *

گویند رزق او هم قدح داده بدست شاهزاده داد - و تکلیف
نمود - هر چند عجز و نیاز بکار بود بر سر دم نیامد - شاهزاده ناچار
خواست در نوشد - آن عیاره جان و طراز خود پیاله در کشید - و گفت
غرض امتحان محبت بود - نه تلخ کامی شما باین آب پر شر و شور
و این عشق بازی بمرتبه سر کشید که باعلی حضرت رسید - دارا شکوه
(که غذای دای داشت) این حکایت را دستمایه سعایت
و غمازی ساخته باعلی حضرت میگفت - که آن مزور ربائی چه علاج
و تقوی ساخته - خود را برای یک کذیب خاله بریان داد - رضا را
در عین بهار گل زندگیش پژمرد - و شاهزاده را بداغ هجران بدی
مبتلا ساخت - مقبره اش در اورنگ آباد است متصل نالاب کلان
آزانجا (که فقدان محبوب طافان ربای مردان است) روز موتش
طرفه تغیر حال بشاهزاده شد - از فرط قاق بسواری شکار توجه
فرمود - میر همکری اقل خان در جلو بود - خلوت یارانه بعرض

(۲) نسخه [ب ج] که پیاله شراب •

(سانبید - که باین حالت اختیار شکار مصلحت خواهد بود
در جواب خواند *)

* بیت *

* فالهای خانگی دل را تسلی بخش نیست *

* در بیابان میتوان فریاد خاطر خواه کرد *

* عاقل خان مناسب مقام دیده این بیت خواند *

* بیت *

* عشق چه آسان نمود آه چه دشوار بود *

* هجر چه دشوار بود یار چه آسان گرفت *

شاهزاده ب اختیار رفتن نموده بیت را یاد گرفت - خانزمان در
موبه داری برار موضع هرم را (که سه کوزه ای ایاچپور حاکم نشین
آنصوبه است) اقامتجا بر ساخته خانزمان نگر نامید - و عمارات
عالیه طرح انداخت - هنوز آثار آن نمودار است - در برهانپور هم
حویلی دارد - از پسرانش هیچکدام ترقی نکرده در گذشتند *

* خواجه عبدالرحیم خان *

وطن نیاگانش اندجان متعلقه ولایت فرغانه است - پدرش
خواجه ابوالقاسم از مشائخ آنجا بود - در عهد فردوس آشنایی دارد
هندوستان گردید - حان مذکور در ایام شباب برفاقت سلطان
داراشکوه امتیاز داشت - پس از سریر آرائی خادمکام حصول ملازمت
نموده چون مزاجش بتشرع آشنا بود در خدمت پادشاه مذکور
اختصاص پذیرفته بمنصب در خور و خطاب خانی لوائ کامیاب
بر افراشته سال بیست و ششم بحجابت بجاپور تعین گردید - و بعد

معاودت از آنجا بعطای فیل مباحات اندوخت - و سال سی و دوم از تغیر محسن خان بتفویض خدمت بیوثاتی چهارم عزت برافروخت و چون سال سی و سیوم قلعه راهیری مفتوح گشت برای ضبط اموال آنجا متعین شد - پستور از انتقال معتمد خان داروغگی داغ و تصحیحه نیز بنام او قرار یافت - سال سی و ششم مطابق سنه (۱۱۰۳) هزار و یکصد و سه هجری شریعت واپسین در کشید چذتا پسر داشت - دوم آنها میر نعمان خان است - که پسرش میر عبدالمنان بدکن رسیده چذده بخدمات خانگی نظام الملک آصف جاه میپرداخت - آخر خانه نشین گردیدن - شعر میگفت
(۲)
و عذرت تخلص میکرد - از دست *

* بابت *

* آهوی دهشی چشم تو چسان رام کنم *

* پیچ و تاب دل خود را مگرش دام کنم *

از پسرانش کلانی معتمد الدوله بهادر سردار جنگ - که در عمل صلابت جنگ دیوان سرکارش گشته مطابق سنه (۱۱۸۸) هزار و یکصد و هشتاد و هشت هجری رحلت نمود - دومین میر نعمان خان که در عمل صلابت جنگ در جنگ مرهته بکار آمد - سیومین میر عبدالقادر که در جوانی بمرض درگذشت - چهارمین احسن الدوله بهادر شرزه جنگ و پنجمین مفوض الله خن بهادر یکه تاز جنگ هر دو بقید حیات اند - و با مکرر سطور دوستی دارند •

(۲) یا مروت باشد *

• خان زمان شیخ نظام •

حیدرآبادی - از شیخزاده‌های سپاهی بیشه دکن است - از پردلی
 و جگر داری نصیب^(۲) وافر داشت - و در دولت ابوالحسن والی تلنگانه
 رتبه افزای امارت گشت - و بهر داری و سرکردگی و صف آرائی
 و سپه کشی نام برآورد - در ایام محاصره گامکنده بسری عساکر
 قطب شاهیه سر برافراخته بیرون قاعه با افواج پادشاهی زد و خورد
 می نمود - در سه بر سر مور چال با خان فیروز جنگ دوچار شده
 شور قیامت ریخت - کوشش و کشش سترگ از طرفین بکار رفت
 هر چند پردلان فوج پادشاهی از روی جلالت خواستند (لاش یکم از
 مردهای خود بدست آورند) میسر نیامد - و آنها لاشهای مردم خود
 با لاش چنده ازین طرف برداشته بردند *

و چون اقبال و نیک اختیاری از ابوالحسن در تافته آثار تباهی
 و بیدولتی هر روز در تزیید بود ازین رو دل از همراهی و دولتخواهی او
 برکنده بدریعه رسوخ عقیدت باستان عالمگیری ملتجی گردید
 چون نوکران عمده ابوالحسن از آزادی و حرص اندوزی با امید
 منصب و حکومت خاک بے حقیقتی بر فرق روزگار خود بیخته
 بملازمت پادشاهی پیوستند و تا آن وقت دیگر غیر از ملازمت فوج
 نماد افتراق او موجب کار شکنی ابوالحسن نگذاشته بیشتر^(۳)
 باستمال خان مذکور پرداختند - و پس از ادراک ملازمت بتفویض

منصب شش هزاره پنج هزار سوار و خطاب مقرب خان و عطای علم و نقاره و انعام لک روپیه نقد با اسپان عربي و عراقی و فیلان تنومند و دیگر مواهب شایان مورد التفات خسرواني گردید - و پهران و اقربای او بمناصب نمایان (که چندے از آنها از چهار هزاره کم نیست) همگی بمنصب بیست و پنج هزاره بیست و یک هزار سوار ممتاز گشت و پس از تسخیر حیدرآباد چون مرتبه ثانی سواد بیجاپور مضروب خیام پادشاهی شد ادرا (که در فتن سپاهگری و سرداری یکتائی داشت) بکشایش قاعه پرناله (که در تصرف غنیم بود) مامور فرمود خان مذکور باقتضای دواعی هوشیاری و خبرداری جوایس خود را بآوردن اخذ سنبها (که بعد فوت پدر سر راجگی و سرداری دکن می افراشت) مقرر داشت - ناگهان خبر رسید که او بذات نزل با قوم بیدرگی (که نسبت خویشی بآنها دارند) از راهیری بقلعه کهیلده رسیده بعد دار و مدارے بآن طایفه و او پرداختن خاطر از ذخیره قلعه در سنگمنیر نام جائے (که پیشکار او کب کلس آنجا عمارات و باغات عالیہ بجا گذاشته) آمده ببسط بساط لهر و نشاط اشتغال دارد خان شجاعت نشان از کولاپور (که تا آنجا چهل و پنج کرده بود و عقبات صعب و هولناک هایل) در راه نمک خوا رگی راي نعمت دست از جان برداشته با معدودے از فدائیان ناموس پرست ایلغار کرد - هر چند جاسوسان بسنها خبر کردند که فوج مغل رسید

آن محنت بادۀ سفاهت و غرور بایمای ابر سر از تن آنها برداشت
و بر زبان بطالم بیان گذراند - بیخبران دیوانه شدند - فوج مغل
درینجا می توانند رسید - تا آنکه خان شہامت آثار پس از تحمل
فرازان محنت و مشاق (که اکثر جا خوف پیاده شده راه میرفت)
بصرمت برق با سه مد سوار بصورتی رسید - آن سرشار در بالای
نشہ رعونت و بادہ نوشی باعثضاد چهار پنج هزار سوار دکنی
نیزه گذار حمله آور شد - قضا را تیرے از شست تقدیر بکمپکلس
رسید - و باندک زد و خورد آن حزب ادبار طریق فرار گزید - و او
در حوالی کبکاس در خزید - و خودش با کمپکاس و بیست
و پنج کس از عمدہای او با زنان و دختران سوای رام راجہ برادر
خودش (که در یکے از قلاع بود) دستگیر گردید - ازان میان راجہ ساہو
پسر کلاش هفت هشت سالہ بود - و چون ایں نوید در مقام ایکاوچ
پادشاه رسید آن مکان بسعدنگر موسوم شد - و پس ازان (کہ خان
فیروزمزد بتدابیر مائبدہ ازان دیولاخ برآمد) هیچکس از اعوان
و انصارش دست و پا نتوانست زد - در بہادر گدہہ بحضور
رسید - او را زندانی مکافات کردند - همان زمان خلد مکان از تخت
فرود آمد - و گوشہ قالین شکستہ بادای سجادات شکر سر نیاز
بر زمین ابتهال آورد *

* مصرع *

۱۱۰۰

* با زن و فرزند شد سنبہا اسیر *

(۲) نسخہ [ج] پسر خودش *

تاریخ است - خان منصور در جلدری این شگرف خدمتی بخطاب
 خانزمان فتح جنگ و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار و هفت هزار
 سوار و انعام پنجاه هزار روپیه نقد و دیگر انواع عطایا و مواهب
 سرمباهات بپورخ برین سود - و پسران و رفقای او بافرونی مناصب
 و عطیه خلایع سرافرازی یافتند - پس ازان خانزمان مدتی متعینه
 فوج پادشاهزاده محمد اعظم شاه بود - در سال سی و هفتم شاهزاده
 بسبب عارضه استسقا بحضور (سید) خانزمان شرف اندوز ملازمت
 گشته با پسران و اقربا گرانبار غایت و انعام پادشاهی شده بهمراهی
 شاهزاده بیدار بخت به تنبیه غنیم لثیم رخصت یافت - و گویا در
 سال چهارم باجل طبعی و دیعت حیات مستعار سپرد - کثیرالاولاد
 بود - پسرانش خانعالم و منور خان از ناموران دهر بودند - از احوال
 آنها معلوم توان کرد - و دیگرے فرید صاحب - که همراه برادران
 در جنگ اعظم شاه مردانه کشته شد - و احوال امین خان نیز جدا
 بتحریر آمده - دیگرے حسین منور خان بود - که سکونت حیدرآباد
 اختیار نمود - و از سرکار آصف جاه عاملی مرتضی نگر گرفت - و در
 سنه (۱۱۵۸) هزار و یکصد و پنجاه و هشت درگذشت - پسرانش
 زیر محاسبه سرکار اند - و دیگر نظام الدین خان - که حضرت هلد مکان
 بومیت پدرش از راه خانه زاد نوازی در حضور تربیت فرمود
 و همشیره راجه سامورا (که پسند افتاده بود) بنکاح او در آورد - اوضاع
 مغلی داشت - هیچ پسر و برادران مالا نبود - در خجسته بنیان

طرح اقامت ریخت - خاکی از نام و نشان نبود - بخست میگذرانید
 و در سنه (۱۱۵۵) هزار و صد و پنجاه و پنج هجری بمغزل خاموشان
 شتافت - پسران (که باهم علایق بودند) در دعوی تکرک پدر مدعی
 با یکدیگر منازعت داشتند *

• خاندان بهادر ظفرچنگ کوکلتاش •

میر ملک حسین نام - پدرش میر ابوالمعالي خوانی ست
 سیده بود موصوف بصلاح و تقوی - بعنوان درویشانه میگذرانید
 چون حلیله جلیله او بشرف رضاعت فیض اشاعت شاهزاده محمد
 اورنگ زیب بهادر رسید پسرانش میر مظفر حسین و میر ملک حسین
 بمنام مناسب سواراژی یافته اوج پیمای دولت و امارت گشتند
 نشو و نماي اولین در حضور فردوس آشیانی بود - چنانچه از احوال
 او پرتو وضوح میدهد - دومین از مغرسن در خدمت شاهزاده
 تربیت یافته بقرب و اعتبار اختصاص گرفت - در سال بیست
 و هفتم از خدمت شاهزاده گران خاطر گشته جدائی گزید - و بقصد
 بندگی پادشاهی از دکن بحضور شتافت - اعلیٰ حضرت بمنصب
 هفت مدی مد سوار کامیاب عزتش فرمود - و چون ترک
 رفاعت او پسندید شاهزاده نبود در سال سیم از جناب پدر
 والا قدر فوجدارعی هوشنگ آباد هندیه بزم او التماس نمود
 بدین تقریب ارا بخانه عاطفت بدکن کشیدند - و در سال سی

و یکم چون شاهزاده بعد تسخیر قلعهٔ بیدر همت یکشایش حصن
 کایان برگماشت اودا بگرفتن حصار نیلنکه ^(۲) مامور گردانید - پس از
 وصول بمقصد باوجود آنکه متخصصان در مدافعت و ممانعت کوشیدند
 سرسواری قلعه را بقهر و غلبه بدست آورد - و محافظان را
 با تمامی اسب و اسلحه مقید ساخته نزد شاهزاده فرستاد - در آن
 هنگام (که شاهزاده لوی جهان کشائی از برهانپور بصوب اکبرآباد
 برافراخت) اودا بخطاب بهادر خانی نامور ساخت - ازانجا (که جرأت
 و جلالت او دلغشین شاهي بود) در محاربهٔ جسونت از پیش آهنگان
 مقدمهٔ الجیش گردید - و در صف آرائی داراشکوه بسرداری طرح
 دست داشت معین گشت - و از غایت کار طلبی پیش رفته قریب
 بهرادل پیوست - ناگاه رستم خان دکنی با همگی فوج جرانغار
 مخالف بار برخوردی بجنگ و پیکار پرداخت - خان مذکور
 آنچه نهایت مرتبهٔ تلاش و سپاهگری بود بتقدیم رسانیده زخمی
 برداشت - و بعد ازین فتح چون مرکب عالمگیری از اکبرآباد بسمت
 دارالخلافه باهتزاز آمد اودا باضافهٔ هزاری پانصد سوار برنواختند
 و بتعاقب داراشکوه (که بقصد سرانجام اسباب تدارک بلاهور
 شتافته بود) دستوری یافت - خان مذکور بچستی و چالاکي از آب
 ستلج (که مردم مخالف باستحکام آن پرداخته بودند - و عبور
 ازان بآسانی صورت نداشت) گذشته بسطوت و صوامت حمله بران

بیخبران ادبار گرفته آورد - آنها عذنان تماسک از دست داده
 راه فرار سپردند - داراشکوه در لاهور هم پای نمکین^(۲) نبفشورده روی
 آوارگی بجانب بهکر گذاشت - بهادر خان باتفاق خلیل الله خان
 قاتل ملتان دنبال از دست نداد - و در جنگ کهجوه (که با شجاع اتفاق
 افتاد) بهادر خان بهسرکردگی التمش پادشاهی انتظام داشت
 به نیزه می همت داد پردلی داد - چون داراشکوه بار دیگر در اجمبر
 طرح کارزار انداخته فرار بجانب گجرات نمود بهادر خان باتفاق
 راجه جیسنکوه بتکامشی آن رمیده همت گام سرعت برداشت - و چون
 آن آواره دشت سرگشتگی بولایت کچهه رفته راه بهکر پیش گرفت
 و از دریای سنده گذشته بذابر سابقه معرفتی (که با ملک جیون
 دهادر داشت) نزد او شتافت و روزی چند از تعب راه بر آسوده
 بعزم قندهار برآمد آن زمیندار حق ناشناس صلاح کار خویش در
 دستگیر ساختن او دیده سر راهش گرفته دستگیر ساخت - و حقیقت
 حال بهادر خان بر نوشت - خان مذکور بههمعذانی تعجیل خود را
 بدان حدود رسانید - و او را بدست آورده با راجه جیسنکوه از راه
 بهکر بر جلال استعجال روانه حضور گردید - و شانزدهم ذی الحجه
 سال دوم جلوس بدارالخلافه رسیده زمین بوس دریافت - و آنروز
 داراشکوه را با پهرش هپهر شکوه در حوضه سرکشاده بر ماده فیل
 نشانده از راه میان شهر و بازار بدلهی کهنه برده بخضر آباد

در جای محفوظ نگاهداشته‌اند - (روز دوم بیست و یکم شهر ذی‌الحجه سنه (۱۰۶۹) هزار و شصت و نه هجری چراغ زندگانش خاموش گردانیده در مقبرهٔ جنّت‌آشیانی مدفون گشت - خان‌مربور بعطای یکصد (اس اسپ) (که بکثرت ایغار اسپ بسیار از تلف شده بود) نوازش یافت - و پس ازان بقلع فساد بهادر^(۲) بچگونگی (که بسمت بیسواره سر بفساد برداشته بود) مایور شد - و بعد انصرام آن مهم بار سال فرمان صوبه‌داری آله‌آباد از تغیر خاندوران و مذهب پنج‌هزاری پنج‌هزار سوار چهرهٔ عزت افروخت - و مدتها بصاحب صوبگی ولایت مذکور گذرانید - و در سال دهم صوبه‌داری گجرات از تغیر مهابت خان بار تفویض یافت - از آله‌آباد عازم آندیار گردید - و مدتی به بندر بسمت آن صوبه قیام نمود - و در سال شانزدهم از اصل و اضافه بمنصب شش‌هزاری شش‌هزار سوار دو اسبه سه اسبه مرقعی مدارج دولت و اقبال گشت - و بعطای خطاب خانجهان بهادر و تفویض صوبه‌داری دکن از تغیر وکالی شاهزاده محمد معظم اوی بلند نامی افراخت - و خلعت خاصه و جواهر مرصع مصحوب گرز برداران بخان مذکور مرسل شد - و حکم شد که ماهی مرانب مرحمت فرمودیم - خود بسازد - از کار طلبیها در همین سال بایلغار شصت گروهی سیوای بهونسله را (که دران ایام قاخ و تاراج از حد گذرانیده آرامگاه و جمعیت ربی سکنة دکن بود) بشکست

(۲) در [بعضی نسخه] بچگونگی *

فاحش مغلوب و منکوب ساخت - و غنیمت فواران بدست آورد
پس ازان (که پناختهای متواتر و قطره و پویه زیاد سر برشور و شر
سیوا را پست و نگون ساخت) در سرزنش و مالش دیگر سرکشان
ممالک دکن سعی نمایان بظهور آورد - و پیشکش از دلیان بیجاپور
و هیدرآباد بتحصیل در آورده مرارا بحضور ارسال داشت - پادشاه
(۳)
قدر شناس در جایزه کارهای دست بسته آن پیش قدم معرکه رزم

و پیکار را در سال هیزدهم سده (۱۰۸۶) هزار و هشتاد و شش هجری
بخطاب خانجهان بهادر ظفر جنگ کوکلتاش و از اصل و اضافه
هفت هزار و هفت هزار سوار و انعام کرد و نام بر امثال و اقوان سوری
و برتری بخشید - و در سال بیستم سده (۱۰۸۸) هزار و هشتاد
و هشت هجری قلعه نلدرک را (که از معظم قلاع ولایت بیجاپور
است) بصرف اسباب قلعه گیری و جنگ و پیکار مورچال از دست
دارد خان پنی (که طفل چهار ساله بود) انتزاع نموده بتصرف
ادلیای دولت در آورد - و در جنگ مورچال این قلعه محمد محسن
نام پسرش بکار آمد - ازانجا (که عمدگی و عالیجاهی بخود رایی
و خود آرائی میکشد - و کار سرکردگی و کامیابی باستغنا و رعونت
می انجامد - بل از کار طلبی بکهنه عملگی می برد) در پیشگاه خلافت
(۴)
درخه تقصیرات بوی اثبات یافته طامع حضور شده بعزل خدمت

(۲) نسخه [ب] مغلوب ساخت (۳) در [بعضی نسخه] که بتحصیل (۴)

در [اندر نسخه] می رود و

و منصب و سامب خطاب و ضبط اموال از مامت و ناطق معاتب
 گردید - و چون نقش سرداریش در جانب و اجانب درست نشسته
 و نام عمدگی او بدور و نزدیک (سیده و دیرین بزدگی و نیکو خدمتیا
 علاوه داشت پس از چندی سال بیست و یکم بدستور سابق
 ببعالی منصب و خطاب و تفویض رتبه علیا و اعاده در امت عظمی
 آب رفته بجویش درآمد - و چون سال بیست و دوم مهاراجه جسونت
 به نیستی سرا در شد و خاف و جا نشین نداشت جهت ضبط ملکش
 خانجهان تعیین یافت - و ایات پادشاهی بسیر جانب اجمیر
 باهتر از در آمد - و خان مذکور تکنگ پای نموده در جودهپور
 (که حاکم نشین آندیار است) بانهدام بتخانها پرداخت - و چندین
 ارا به بار اصنام (که اکثر مرصع بطلا و نقره بود) بعد معاودت اعلام
 خسروانی بدار الخلافه آورد - و بحکم پادشاهی در جلوخانه در بار
 زیر زینهای جام جهان نما انداختند - مدتها پامال مترودین
 شد - تا نام و نشانی ازان نماند - اما بزد و بسمت آن ضاع چنانچه
 باید صورت نبست - و شورش راجپوتیه و سرکشی رانا سرکشید
 و منجر بذهبت پادشاهی گردید - خانجهان در سال بیست و سیوم
 سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک هجری از حوالی چیتور رانا از تغیر
 شاهزاده محمد معظم بنظم موبه دکن (خصمت یافت - او در عین

(۲) در [بعضی نسخه] خلف جا نشین (۳) یا تکنگ پائی باشد (۴) در

[اکثر نسخه] جام جهان نما (۵) نسخه [ج] جهت پور .

برشکال همت بمقامه قلعه سالهیر (که رفیع ترین قلاع بکلانه است - و بتصرف غنیم در آمده بود) همت گماشت - و انواع قمع و معویب کشیده بے نیل مقصود برخاسته بخجسته بنیان شتافت - میر محمد رضا لاهوری شارح مثنوی معنوی بعنوان منصب داری همراه او بود - این یساق را منظوم ساخته در کثرت گل رلا گفته *

* مصرع *

* شده گار بیچاره گار زمین *

القصه در همین سال ماه محرم سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک هجری سنه های سوائی از سی و پنج کورهی شکیب کرده بیدخبر بر بهادر پوره (که در کورهی برهانپور معموره عظیم بود) ریخته غارت کرد - کاکر خان نایب خانزمان صوبه دار برهانپور با محدودی در شهر متحصن گردید - آن شقی بخاطر جمع پورهای معتبر اطراف شهر را آتش زده بخاک سیاه برابر کرد - و دران حادثه بر اکثر شرفا بے ناموسیها رو داد - برخی از غیورت قبیلہ را ته تیغ آورده کشته شدند - خانجهان ازین آگهی از خجسته بنیان ایلغار نموده در یک شبانه روز خون را بکتل فردا پور (که سی و دو کرده مسافت دارد) رسانید - و درانجا بتقریب عبور کتل چهار پاس توقف گزید - بر زبانها افتاد که بر رجوع وکیل سنه ها و تعهد مبلغ خطیر این درنگ بیوقت واقع شد - و درین فرصت سنه ها با هرچه

توانست برداشته با جمعی از اسیران راه چوپره برگرفته بقلعه سالهیر
 شتافت - خانجهان (که می‌دایست از عرض راه بجانب او عذر تاب
 میشد) راه راست گرفته بیرهانپور (سید - و این اغماض یاور
 سوء الظن مردم گشت - و باعث تغییر مزاج پادشاهی بتازگی شد
 و فرمان عتاب‌آمیز سر زد - و دران سال آنچه تجویز او از منصب
 و اضافہ بحضور رفته بود یکدم نامنظور گردید - اتفاقاً در همان ایام
 شهزاده محمد اکبر سال بیست و چهارم (ری فرار بجانب دکن
 گذاشت - احکام بجهت حکام (سید - که اکبر ابتر هر طرف سر بر آرد
 سد راه او گشته تا ممکن زنده دستگیر نمایند - و الا بقتل رسانند
 چون از متصل کوه سلطان پور میگذشت خانجهان (که باراد
 گرفتنش گرم روی نموده نزدیک (سیده بود) عذر بازکشید - تا آنکه
 اکبر از کوهستان بکلانہ گذشته باعامت بهیل و کوی برهیري
 رسید - و در سه چن در پناه سنبها بیداسود - هر چند اخبار نویسان
 از تحریر این مراتب خود را باز داشتند اما میر نور الله پسر میر
 اسد الله فوجدار تھانیسر (که مرد بیداک بود) باعتبار خانه زانی
 و اعتمادی که داشت مفصل بر نوشته بر ذخیره خاطر پادشاهی افزود
 و کهنه عملگی و عیاری خانجهان بر همگان ظاهر شد *

و چون مالش سنبها و گوشمال اکبر هریک بانقراده داعی توجه
 پادشاهی بود سال بیست و پنجم سرزمین دکن مطرح رایات
 عالمگیری گشت - خانجهان بتسخیر قلعه رام سیج متعلقه کاشن آباد

(که در تصرف سنبها بود) مامور گردید - و هرچند در کشایش آن سعی زیاد بکار برد از خیرداری و دیدبانی قلعه دار (که از مرهتهای آزموده کار بود) پیش نرفت - ناچار از پای قلعه برخاست و روز کوچ بمصالح مورچال از چوب و غیره (که بمبلغ خطیر فراهم آمده بود) آتش زد - مردم قلعه بشوخی تمام برکنگرهای اطراف برآمده طبل و نقاره زده ناگفتنیها میگفتند - چون بسه گروهی اورنگاباد رسید از پیشگاه خلافت با ارسال خلعت خرسند ساخته حکم شد که ملازمت در نیافته سمت بیدر رفته انامت نماید - و هر طرف خبر آوارگی اکبر برسد بتعاقب بودازد - و چون دران ایام اکبر از حدود سنبها برآمده بصواری جهاز عازم ایران دیار گردید خانجهان تنبیه اشقبا وجهه همت ساخته در سال بیست و هفتم از سی کوره ناخته باآویزش سخت سلسله جمعیت مقهوران را (که باراد فاسد در کنار آب کشنا فراهم آمده بودند) گسیخت - و بهیارے از کفار اشرار را عرضه تیغ بیدریغ نمود - و مال و ناموس را دست خوش تاراج ساخت - و بجایزه آن فرمان تحسین و آفرین از حضور اصدار یافته پسرانش مظفر خان بخطاب همت خان و نصیری خان بخطاب سپهدار خان و محمد سمیع بخطاب نصیری خان و محمد بقا بخطاب مظفر خان و برادر زاده و داماد او جمال الدین خان بخطاب مغدر خان مورد مراحم و الا شدند *

و چون شاهزاده محمد اعظم شاه بمحاصره بیجاپور قیام داشت

(مآثر الامراء) [۸۰۷] (باب الخاء)

اورا باقامت تھانہ^(۲) ایندی بجہت (سانیدن رسد بلشکر شاہزادہ
محکوم گردانیدند - و از همانجا آخر سال بیست و ہشتم بہرہی
شاہزادہ محمد معظم (کہ بتادیب ابوالحسن حیدر آبادی رخصت
یافتہ بود) متعین شدہ با دہ ہزار سوار پدش آہنک شاہزادہ گشت
و با خلیل اللہ خان سرلشکر و حسین^(۳) بیگ علی مردان خان
(کہ با سی ہزار سوار جرار در مقابل عساکر پادشاہی سرنخوت^(۴)
می افراشتند) کارزارهای سترگ نمود - (در ۲۰ از ہنگام دمیدن
سپیدہ صبح کوس و کرنای زرم بلند آوازہ گشتہ تا سہ پہر بازار پیکار
گرمی داشت - بہادران از تیر و تفنگ گذشتہ دست و گریبان
بجمدہر گشتند - و ہر طرف از کشتہا پشتہا نمودار گردید - دران
ہنگام ہر پھروش ہمت خان کہ ہراول بود عرصۂ جنگ تنگ تر گردید
ہر چند از پدر طاب کمک نمود اعادی آنچنان ہجوم نمودہ اورا
ہالہ وار در میان گرفتند کہ نمی توانست یک قدم برداشت - و دران
اثناء پرب خان ملقب بہت پتھر (کہ از مبارزان جانباز قطب شاہیہ^(۵)
بود - و سنگ دستش از درر کار تیر و تفنگ میکرد) اسب تازان
نیزہ در دست بمقابلہ فیل خانجہان (سیدہ فریاد کرد کہ سردار کدام
است - و خواست نیزہ حوالہ نماید - خانجہان بنہیم تمام بانگ

(۲) نسخہ [ب] تھانہ ہندی - و نسخہ [ج] تھانہ ایندی (۳) نسخہ

[ج] حسین بیگ خاناسمان کہ (۴) نسخہ [ب] سوار در مقابل (۵) نسخہ

[ج] ہنری خان یا پری خان باشد *

برزد - که سردار مذم - و اورا فرصت نیزه اندازی نداده به تیر
 ترکش از زمین بر زمین انداخت - و آخر کار مولک افزائیهای مخالف
 بجائے رسید که نزدیک بود که آثار هزیمت یدیدار گردد - ناگاه اتبال
 عالمگیری بصورتی دیگر جلوه نمود - که فیل مستی از لشکر پادشاهی
 بمیان آنها در آمد - و اسبان را بچراغ پائی در آورد - و دران ته و بالا
 اسپ و آدم دو سه سردار نامی بزمین سرنگون افتاده فوج
 حیدرآبادی رو برگرز آورد - و با وصف چذین صف آرائیها (که کرة
 بعد اولی و مره بعد اخری افواج گران را از پیش (د زده برداشتم)
 و بدست آوردن حیدرآباد *

۱۰۹۷ (۲)

* شد فتح جنگ حیدرآباد *

تاریخ این واقعه است - و متعصن شدن والی آنجا در قلعه گلکنده
 چون در اصل مزاج پادشاهزاده و خانجهان بر استیصال ابوالحسن
 نبود و اول وهله میخواستند واسطه صامح شده عفو جرائم او از جناب
 خلافت نمایند هرچند که امرای جهالت کیش او بجنگ و پرخاش
 رسانیدند در مراسم تعاتیب و مراتب تاخمت و تاراج همه جا اغماض
 و خود داری بکار میرفت - و این معنی در پیشگاه سلطنت علاوه
 بر دهانیهای سابق گشت - خانجهان را بحضور طلبیدند - چون
 او با پادشاه همبازی بود و سر باری آن نسبت رضاعت (که
 نسبتی است رعونت افزا) و باز یزدار تفرق بخود در کار دانی

و سرکردگی خصوص مهمات دکن (که میدانست بے ار مذهبشی نخواهد شد) و با این همه زبان و دستش باختیار او نبود (دربر گستاخانه عرض می نمود - و در غیبت سردیوان نا گفتنی می گفت و در کارهای ملکی هر چه می خواست بے محابا می کرد - اگر حکم حضور هم می رسید موثر نمیشد - چنانچه ممنوعات و منہیات (۲) که مزاج پادشاهی مصروف (رفع آن بود) در لشکر او تردید تمام یافته - مکرر ارشاد اعتراض آهیز رفت - املا در منع آن نمیکوشید - در در جلوه خانه بر سر بالکی گذاشتن میان مردم او و معظّم خان مغربی خانه جنگی عظیم بر پا گردید - خانجهان را رخصت کردند که رفته مردم خود را از شورش و پرخاشی باز دارد او بعد برآمدن از خود سری بمردم خود گفت - که بازار معظّم خان قاراج نمایند - و این معنی سر باری سرگرائیهای پادشاه گردیده (۳) ملاحت بر ملاحت افزود - ناچار بعد ازین در نخوت شکنی او تدبیر اندیشیده بصوبه داری هرجا که تعیین میگردد هفوز تمتع از فصل سالم بر نمیداشت که تغیر میشد - و زیر بار خسارت (۴) سبذدی می آمد *

بالجماعه آخر سال بیست و نهم به تذبیه جات و مفسدان صوبه (۵)

(۲) در [اکثر نسخه] رفع ممنوعات و منہیات که مزاج پادشاهی مصروف آن بود (۳) نسخه [۱] سر باری و سرگرائیهای پادشاه (۴) نسخه [ب ج] سبذدی (۵) نسخه [ب] جات مفسدان *

اکبرآباد دستوری یافت - و بانعام در کردار دام مباحات اندوخت
و سواي هممت خان (که تعین مهم بیجاپور شده بود) دیگر پسران
بمرافقت پدر مبرخص گردیدند - و چون آن مهم دشوار انجام بے لشکر
فرادان و کوشش بے پایان سر نمیشد شاهزاده بیدار بخت نخستین
خلف محمد اعظم شاه را نیز در پی آن کار تعین نمودند - و پس
ازان بمصاعفی جمیئہ شاهزاده و اہتمام خانچہاں سنہ (۱۰۹۹)
یکہزار و نود و نہ ہجری راجا رام جات سرکردہ مفسدان آن نواحی
بزخم تفتنگہ در گذشت - شاهزادہ بانتزاع ساسنی^(۲) و دیگر مکانہای
احداث کردہ آن شقی رعب افزای آن مرز و بوم گشت - خانچہاں
بصوبہ دارمی بنگالہ متعین گردید - و در سال سی و سیوم بنظم
صوبہ آہ آباد مامور شد - و در سال سی و چہارم بایالت صوبہ پنجاب
رخش عزیمت رواند - و در سال سی و ہفتم حسب الطاب از لاہور
بسجود قدسی آستان خلافت نامیہ بزدگی آراست - و باز از حضور
بجای دیگر نشدافت - تا در سال چہل و یکم در چہاروی اسلام آباد
برم پوری نوزدہم جمادی الاولی سنہ (۱۱۰۹) ہزار و یکصد و نہ
ہجری جہان گذاشتنی^(۳) را وا گذاشت - چون مرض او اشتداد داشت
خلد مکان وقت معاودت از شولاپور بنگاہ ابرا بشرف عیادت نوازش
فرمود - چون صاحب فراش بود از بہتر نتوانست برخاست

(۲) نسخہ [ب] سیدینی و نسخہ [ج] سلسی (۳) نسخہ [ج] یکصد

ہجری (۴) نسخہ [ج] گذشتنی را *

زار زار گریست - که نمیتوانم دولت قدمبوس دریانم - و آرزوی
خود ظاهر کرد - میخواستم که در معرکه بکار بیایم - بر زبان پادشاه
گذشت - تمام عمر در بندگی و اخلاص جان نثار بوده اید - مگر
درین عمر آرزو باقی سمت - تابوت او را بقصبه نکودر درآبه^(۲) پنجاب
(که گورخانه اش آنجا بود) نقل نمودند - از پسرانش احوال
هممت خان و سپهدار خان بجای خود مرقوم گشته - دیگر پسرانش
چندان رشادتی نداشتند - نصیری خان مرد دیوانه سرتبه بود
و ابوالفتح خان کهین پسرش تا مبادی جلوس محمد شاهي در قید
حیات بود - و بهریشانی میگذرانید *

خافجهان بهادر سپه سالار سردار ممالک مدار بود - بعلو
شان و سمو مکان و کثرت اسباب جاه و دولت و افزونی مواد
ثروت و صوامت در نوئیان والا قدر عدیل و نظیر خود نداشت
و خلیق و مهربان و مستجمع مراتب بر و احسان بود - و محفل از
شأنه عالی داشت - جز از کم کسه حرف میزد - آنچه او میخواست
خود میگفت - دیگران را جز نعم جوابی نبود - زیاده گوئی
خوش نداشت - بیشتر ذکر مجلس از نظم و نثر و شمشیر و جواهر
و اسب و فیل و ادویه میبوی بود - فراسق غریب داشت - در رز
در ایام صوبه داری دکن با جد کلان مقرر این سطور امانت خان
میوک معین الدین مغفور (که در انوقت دیوان مسئول دکن بود)

نقل می‌کرد - که پادشاه بوقت رخصت بمن فرمود - که اگر بشنوی
 (که محمد معظم علم بغی و طغیان برافراشته) قبول خواهی کرد - اگرچه
 از مژمشی نخواهد شد - و اگر بنام محمد اعظم شهرت دهد زینهار
 بدر نخواهی کرد - هر چند که می‌تواند بیش برد - و محمد اکبر
 طفل است - اما آنچه من متفلس شده ام این راه ناهنجار را
 غیر از اکبر دیگر نخواهد پیمود - و دران وقت اصلاً از سرداری
 اکبر و اودهای او اثری و خبری نبود - بعد از شش ماه این
 کچه گل کرد - و دریافت درست خانچان مطابق رافع گردید
 و پندار سوری و سرداری هم طرفه در سر داشت - بلند پروازها
 و کله بر زنیهای او مثل عالم گیر پادشاهی را (که با عزم و همت خود
 دیگر را نمی‌سنجید) به پیچ و تاب می‌آورد - ازین جهت بود
 که آخرها او را بے جاگیر و بے کار در حضور نگه داشتند - و بهرغم او
 تعریف سپاهگري و سپه کشی برخه از خانه زادهان تازه بعمره آمده
 می‌نمودند - چنانچه تهور خان پسر صلابت خان و جان نثار خان
 خواجه ابوالکارم قضا را در همان ایام اینها را با سخای شقی
 اتفاق جنگ افتاد - تمام فوج و توپخانه بغارت داده جان نثار خان
 نیم جان بتهنگ پا بدر برد - و تهور خان زخمی خود را میان
 مردها افداخته عمر دو باره یافت - چون این سرگذشت بعرض
 پادشاه رسید فرمود اینها همه از مقدرات است^(۲) - باختیار کسی

(مائرا مورا) [۸۱۳] (باب الحاء)

نیست - خان جهان این کلام را شنیده گفت - خیر در عالم بالا عرض مکرر نمی باشد - که بدهند و باز ستانند - چرا در سرداری مدتها بمن چشم زخمه نرسید - حرفهای دروغ و حکایات مبالغه (که مقل از قبول آن آبی سم - و از قبیل خرافات است) مشهور و زبانزد مردم است - اگرچه در خوبیه و بزرگیهای خانجهان حرفه نیست که قریب بتواتر رسیده اما نظر بانصاف سبکی مزاج هم فطری داشت - و چرا نباشد - که از هفتصدی یک دفعه بمرتبه پنجهزاری رسید - و بر مراتب شتی (که درین میانه عبور واقع می شود) نگذشته بود - اما چنین پادشاهی را (که از غضب و غیرت سرزنده نپذیراست) این قسم نوکر بی محابای گستاخ از حکمتها بود *

(۲) در آخرها روزی در عدالت گاه آفتابه خرد چینی مدور از نظر پادشاهی گذرانید - و گفت آفتابه حضرت موسی است علی نبینا و علیه الصلوٰه والسلام - خلد مکان بران نگاه انداخته بشاهزاده محمد معزالدین و محمد معظم داد - در سطر نقشه مانا بخط در گردن آن مرقوم بود - شاهزاده گفتند - این خط عبرانی خواهد بود - بهادر طور حرف دریافته گفت - عبرانی مبرانی نمیدانم - کسیکه فروخت همچو نشان داد - پادشاه فرمود این که (۳) حرفه سم چنیک بد نیست *

(۲) نسخه [۱] در آخر روزی (۳) در [اکثر نسخه] محمد عظیم

(۴) در [بعضی نسخه] خشک *

* خدا بنده خان *

پسر شایسته خان امیرالامرا سمت - در حیات پدر دلا قدر
 از پیشگاه خلافت در سال سی و ششم عالمگیری بمنصب هزارری
 (۲) و فوجداری بهراج مضاف صوبه اوده سرافرازی یافته بود - بعد
 (۳) از فوت پدر در سال سی و نهم عالمگیری از محال فوجداری
 بحضور رسیده حسب الارشاد خسروانی و ملت خان مذکور با صبیحه
 جملة الماک اسد خان قرار یافت *

ع .

* سعدین کرده اند ببرج اسد قران *

تاریخ است - در سال چهارم از تغیر و رید خان بمیر بخشگیری
 اهدیان اختصاص گرفت - و در سال چهارم و یکم بخدمت بیونانی
 رکاب پادشاهی امتیاز یافت - و در سال چهارم و چهارم از تغیر
 عسکر خان حیدرآبادی بنظم صوبه بیدر مامور شد - و در سال
 چهارم و ششم از تغیر چین قلیج خان بفوجداری کرناٹک بیجاپور
 دستوری یافت - و در سال چهارم و هشتم از انتقال روح الله خان
 ثانی بخدمت خانصامانی پایه افزای اعتبار گردید - دو هزار
 و پانصدی هزار سوار منصب داشت - آخرها در احمدنگر پانصدی
 دو صد سوار اضافه یافت - در همان ایام واقعه ناگزیر خلد مکان اتفاق
 افتاد - از اخلاف خلافت محمد اعظم شاه (که بصوبه داری مالوه
 رخصت یافته بیست گروهی لشکر رفته بود) فوراً از سنوج این

(۲) نسخه [ب] هر دو نسخه (۳) نسخه [ج] در سال نهم .

سانحه باردوی معالی برگشته سریر آرای سلطنت گردید - اعیان و ارکان عالمگیری کام و ناکام بل از طوع و رغبت (که بظاهر طرف غالب می نمود) مرافقت او برگزیدند - و خان مذکور نیز همراهی نمود - در جنگ بهادر شاه (که بعد از سه ماه و بیست روز از راتعه خلد مکان رو داد - و دران معرکه مرد آزما محمد اعظم شاه با دو پسر و بسیاری از امرای پادشاهی و مردم شاهی دلیرانه شربت واپسین نوشیدند) مشارالیه نیز زخمهای کاری برداشت - و باکبر آباد رسیده با آنکه زخم رو بهی آورده بود و ملازمت خلد منزل هم نمود (۲) اما بد پرهیزها بکار برده زخمها عود نموده درگذشت *

گویند از میدان جنگ ادرا با مطاب خان چون برداشته بودند عالی مردان خان کوکلتاش بسر وقت آنها حاضر شده سرزنش (که لازمه چنین اوقات است) و مردم طرف غالب بمصیبت زدهای طرف ثانی میکنند - و نمک بر جراحتها می پاشند) میگرد - مطلب خان از ضعیف نالیه می گفت که ما مجبور بودیم - و باکراه آمدیم خدا بنده خان (که بهسبب زخمها داره غشی داشت) می شنید یک دفعه دران حالت نذ شد - و گفت خیر ما بشوق تمام آمده بودیم که زن و بچه شما را اسیر کنیم - و شما را قتل نمائیم - خدا نخواست این سر حاضر است - بهر کیده که خواسته باشد بدترین جای خود باندازد - پسران داشت - اما از بطن مبیة اسد خان نبودند

یک از آنها خطاب پدر یافته بخلاف امیرزاده (که بهو و لعب مشغول می باشد) در کمال صلاح و تقوی است - و بوظائف و ادرات اشتغال دارد - در حالت تحریر بدیوانی سرکار آصف جاه اختصاص یافت - و جوهر دیانت خود را (که همیشه در عالم کمپاب بوده است) بر همگان ظاهر ساخت - از ناقدان آنها بنارسائی منسوب شده معزول گردید *

* خانعالم اخلاص ، خان *

بهر ارشد خانزمان شیخ نظام است - سال بیست و نهم جاوس خلد مکان همراه پدر بدوام ملازمت پیوسته بمنصب شایسته قاصت لیانت آراست - و سال سی و دوم چون پدرش در گرفتار ساختن سنبها جهد بلیغ نموده خدمت نمایان بظهور آورد او نیز درین تردد با پدر شریک بود - از اصل و اضافه بمنصب پنج هزاره چهار هزار سوار و خطاب خانعالم سرمایه ناموری اندوخت - و سال سی و نهم باضافه هزاره سوار بلند رتبهگی یافت - سال چهل و سیوم در جنگی (که محمد بیدار بخت را با رانا بهونسله رد داد) مصدر کشش و کوشش بسیار گردید - سال پنجاهم بحراست موید مالوه نامزد شده با محمد اعظم شاه (که چند روز پیش از ارتحال پادشاه رخصت مالوه یافت) تعیین گردید - پس از وقوع آن قضیه ناگزیر برفاقت محمد اعظم شاه تن در داده روز جنگ با بهادر شاه بمقابلت سلطان عظیم الشان

شताفته دلیرانه همراه آوردن - و جرأت‌های سترگ نمود - بزخم تیر از پا در افتاد - بهرانش یکی خانعالم ثانی - که بعد از پدر بهروداری رسید - برگشت بصومعه بیدر ارتا در جاگیر داشت - و بطور وطن قرار داده بود - با منکوحه خود محبت بسیار داشت - کار بار جاگیر بار گذاشته بود - از نیرنگی تقدیر مهمات مذکوره فوت کرد ام بسیار بر طاری گردیده بفاعله چهار ماه خود هم منتقل گشت (۲) بجمع جواهر و سلاح حریص بود - با آنکه استعمال نمیکرد - نقد هم معتدبه فراهم آورده بود - پس از زیاده بر نصف بضبط سرکار در آمد - بهر نداشت - در همین احتشام خان - که در اوائل حال بعالم بقا خرامید - پسرش احتشام خان ثانی با عم خود خانعالم میگذرانید - و صبیغه او در خانه داشت - از یک پسر ماند - که بعد سعی بسیار بخطاب خانعالم و تیولداری محال ارثی مذکور کاهیب (۳) شد - اما به نیرنگ سازی فاک کچ رفتار در اوائل ایام شباب کوس سفر بهماک آخرت نواخت *

* خانجهان بهادر کولکلتاش خان طفرچنگ *

علی مراد نام کوکه سلطان جهاندار شاه است - و بدعایت خاندان موصوف - در اوان شاهزادگی بمزاج آقا جا کرده در موبه‌داری ملتان راتق و فاتق مهمات سرکار او گشت - و در عهد بهادر شاهي بخطاب کولکلتاش خان مخاطب گردید - پس از ارتحال خلد منزل

(۲) نسخه [ا ب] بجمع جواهر (۳) نسخه [ب] از محاله

و بقتل (سیدن) هر سه پادشاهزاده (که شاهد سلطنت هندوستان در آغوش جهاندار شاه در آمد) او از اصل و اضافه بمنصب نه هزاره نه هزار سوار و خطاب خانجهان بهادر ظفر جنگ و خدمت میربخشیکری پایه عزت برافراخت - و محمد ماه برادر کوچک او (که بظفر خانی مخاطب بود) و خواجه حسین خان یزنه او هریک بمنصب هشت هزاره و اولین باعظم خانی و نظامت اکبرآباد و درمین بخاندروانی و بخشیکری درم لوائی اعتبار برافراختند و این همان خاندوران است که اتالیق محمد اعزالدین پسر جهاندار شاه مقرر شده بمقابله محمد فرخ سیر شتافته - و از غردلی (۲) و بدجنگری بدرون آنکه شمشیر از نیام برآید و خونه از بیدنی اهدے بریزد باتفاق شاهزاده مذکور وقت شب از لشکر برآمده راه اکبرآباد گرفت *

بالجمله کولکناش خان در مهاسعی فدویت کوتاهی نمی درزید اما چون فیما بین او و ذوالفقار خان هم چشمی واقع شده مواد حسد در جوش بود و در مشورت خلاف یکدیگر گفتن و باندیشه مجال کار نمودارختن شیوه لازم و طریقه واجب گردیده علاوه پادشاه وقت (که بعشق لعل کنور مبتلا بود) (سوم خبرداري) و هوشیاری را خیرباد گفته بلوازم سلطنت و مراسم جهانداري نمی پرداخت گل مراد نشگفت - و چمن آرزو رنگ خزان گرفت - در جنگ (که

با محمد فرخ سیر در سنه (۱۱۲۳) هزار و یکصد و بیست و سه هجری متصل اکبر آباد (رو داد) او ثبات قدم ورزیده بکار وای نعمت در آمد *

* خاندوران امیر الامرا *

خواجه عام نام - از خاندان نجابت بود - نیاگانش از روستاق بدخشان بهذروستان وارد شده در اکبر آباد سکونت گزیدند - بعضی از آنها بزیّ سپاهگری و برخی باباس درویشی میگذرانیدند - برادر کلانش خواجه محمد جعفر از موزیان با اعتبار بود - قضیه شیخ عبدالله واعظ ملتانی با او بتقریب مناقب خوانی ائمه دین (که سال سیوم سلطنت محمد فرخ سیر پادشاه (رو داده) بر زبانها ست - خواجه محمد باسط پسر خواجه محمد جعفر است - نام برده ابتدا بمنصب قلیل در والا شاهیان سلطان عظیم الشان انسلک یافته - در وقتی (که بعد فوت خلد مکان حسب الطالب پدر خود از جنگاله عزیمت اکبر آباد نمود - و پسر خود محمد فرخ سیر را در صوبه مذکور گذاشت) او را نیز تعینات پسر ساخت - از آنجا (که سلیقه درست داشت - و بارقه لیامت از نامیه حالش می آفت) در چند روز ساز موافقت با مزاج محمد فرخ سیر کوک کرده دخیل مهمات جزوی و کای گردید - تعلقه داران دیگر شکایت او آنقدر نوشتند که سلطان عظیم الشان او را بحضور خود طلبداشت درین ضمن (که خلد منزل طبل رحل بعالم بقا کوفت - و سلطان

عظیم الشان با برادران جنگ نموده کشته شد . و محمد فرخ سیر
بر تخت جهانداري پا گذاشته با اتفاق سادات بارهه کمر عزیمت
بجنگ عم خود جهاندار (شاه بر بخت) مشار الیه خود را نزد محمد
فرخ سیر رسانیده نظر بر قدم ارتباط و افزونی اعتماد بداروغگی
دیوان خاص و اضافه شایسته و خطاب اشرف خان اختصاص گرفت
و چندی میر آتشی هم ضمیمه داروغگی دیوان خاص سر برآه میکرد
و پس از آنکه محمد فرخ سیر بر عم خود ظفر یاب گشت بعد رسیدن
شاه جهان آباد سال اول جلوس نامبرده از اصل و اضافه بمذحج
هفت هزار هفت هزار سوار و علم و نقاره و خطاب مصمم الدوله
خاندوران بهادر منصور جنگ لوی ترفع بر افراشت . پستر (که
مابین پادشاه و سادات بارهه بذابر در اندازی مردم سبک مزاج
و ناتجربگی والی وقت و خود رانی سادات بارهه صحبت یکرنگی
مبدل بدو ردئی شد) مشار الیه (که سیر فکری ضمیمه سنجیدگی
داشت) هر چند با پادشاه شریک مصلحت بود اما با سادات
(۲) شکست . سال دوم (که امیر الامرا حسین علی خان بنظم صوبه دکن
از تغیر نظام الملک فتح جنگ بهادر دستوری پذیرفت) او به نیابت
میر بخشیکری چهره اعتبار برافروخت . و در همان ایام بدخشیکری
دوم از تغیر محمد امین خان بهادر سرافرازی یافت . پستر
بصوبه داری گجرات سر بلند گشته حیدر قلی خان (که بمتصدیکری

بذکر سورت از حضور مقرر بود) به نیابت او تعلقه مذکور را
سوانجام میداد *

چون سلطنت بفردوس آرامگاه رسید و سال اول جلوس حسین
علی خان کشته گردید و فوج همراهی او جوق جوق و سید غیرت
خان همشیره زاده او با فوج خود در بسرا پردی پادشاهی آوردند
پادشاه بتجویز دولت خواهان بر فیل سوار شده پیش دولتخانه
ایستاد - نامبرده در عین گرمی هنگامه با جمعیت خود رسیده
(۲) بمثل هراولی تعیین یافت - و پس از کشته شدن غیرت خان و فرونشستن
هنگامه بخطاب امیرالامرا و تفویض میربخشگیری درجه اعتلا
پیدمود - مدتها باستقلال بتعلقه مذکور پرداخت - خوش وضع
و خوش محارره بود - بصحبت علما و فضلا رغبت بسیار داشت
و همواره در مجلس او فصوص الحکم مذکور میشد - با غربا
بخلق پیش می آمد - و با همچشمان بر خود می پیچید - هرچه
از جاکیرش می آمد صرف سپاه (که همه بپیش قرار بودند) می نمود
و در معاملات پادشاهی (سم کارسازی مطلق نداشت *

گویند چون جعفر خان صوبه دار بنگاله فوت کرد و شجاع الدوله
خویش خان مذکور بجای او مقرر گردید مبلغی (که تعبیر بلوک
توان کرد) برای او سوای پیشکش پادشاهی فرستاد - او مبلغ
مذکور را همراه پیشکش مزبور داخل خزانه پادشاهی ساخت

راجها اکثر با او توسل داشتند - چون شورش مرهت‌های دکن

در صوبهٔ مالوه رو داد سال (۱۱۴۷) هزار و یک صد و چهل و هفت

هجري بانفاق راجها جهت گوشمال آن فرقه ضاله حسب الحکم

روان شد - و فرجه دیگر بسرداری اعتماد الدوله تهرالدین خان بود

و مقابل خاندوران ملهار راجه‌هاکر - اما کارے که باید صورت نبست

صاح گونه نموده بحضور برگشت - سال (۱۱۴۹) هزار و یک صد

و چهل و نه هجري (که باجي راجه بدور دار الخلافه هنگامه آراست)

و از بلده برآمد - باجي راجه عطف عذر نمود - و سال (۱۱۵۱)

هزار و یک صد و پنجاه و یک هجري (که نادر شاه بهندوستان رسید

و پادشاه وقت بعزیمت مقابله تا کرنال ^(۲) نهضت فرمود) برهان الماک

سعادت خان صوبه دار اوده (که عقب مانده بود) منزل طولانی

کرده بملازمت پیوست - و باستماع خبر تاراجی بهیر خود بمقابله

فوج ایران شتافت - خاندوران نیز با جمعیت خود بنابر کومک

از عقب رسید - فوج مقابل بطریق قزاقی بمیدان کشیدند - نامبرده

با قایم داشته تا مقدور در زن و خوردن کوشید - همراهانش اکثرے

بکار آمدند - خود هم بزخم تفنگ مجروح گشته بخیمه آوردند

روز فردای آن بدیار باقی خرامید - سه پسر او (که همراه بودند)

و مظفر خان برادر او (که بعمدگی نام برآورده بود - و چندے

صوبه‌داری اجمیر داشت) درین جنگ (۳) سپر رادی عدم گردیدند

(مآثر الامراء) [۸۲۳] (باب الخاء)

خواجه عاشوری نام پسر او (که اسیر مخالف گردیده بود) در عهد
محمد شاه پادشاه بخطاب پدر امتیاز اندرخته شده (۱۱۶۷)
هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بمیر آتشی و در عصر
عالمگیر ثانی بامیرالامرائی علم بلند رنگی افراخته پس از چندین
در گذشت *

چون مذکور نادر شاه بزبان قلم گذشته تحریر باره احوال او نیز
ناگزیر خامه اخبار طراز است - او از ایل ترقلو (که صنفی از افشار
ترکمان است) بود - در قدیم الایام ممکن این قوم ترکستان - و در ایام
استیلای مغولیه توران از انجا برآمده در آذر بایجان توطن گزید
در عهد شاه اسمعیل صفوی بتقاریب کوچ کرده در سرچشمه مذات
کولکان محال انیورد متعلقه خراسان (که در سمت شمالی مشهد
مقدس بفاصله بیست فرسخی قرب جوار مرو واقع شده) اختیار
سکونت نمود - تولد او در سال (۱۱۰۰) هزار و صد هجری
بوقوع آمده بنام جد خود نذر قلی موسوم گردید - از انجا [که
ادخر سلطنت سلطان حسین صفوی بذابر وفور حلم و عدم
سیاست (که لازمه ریاست است) نسق عملداری برهم خورده
در هر سرے سودای حکمرانی و در هر خاطرے تمنای فرمانروائی
جا کرد - چنانچه در خراسان و قندهار افغانه ابدالی و غلزه

(۲) نسخه [ب] عاشور نام (۳) نسخه [ب] کولکان - یا کولکان باشد

(۴) در [بعضی نسخه] مهور *

دست تصرف یافتند - و اهل روم بر اماكن سرحد مستولاي شدند [او در وطن خود سكه خروج زده اول با هم قومان خود (كه با او طريق معاندت مي پيچيدند) جنگ کرده غالب شد - پستتر بصف آرائيهاي متواتره افغانه را بقتل رسانيده دست تصرف آنها را کوتاه ساخت و پس ازان بتعخير مشهد مقدس پرداخته در سال (۱۱۴۱) هزار و يكصد و چهل و يك هجري امفيهان را گرفت - و سال (۱۱۴۵) هزار و يك صد و چهل و پنج هجري افواج روم را شكست داده مصالحت را بقبول پنج شرط مقرر نمود - اول اينكه علماء روم طريقه اماميه را مذهب خامس شمارند - دوم اينكه ارکان اربعه مسجد الحرام (كه بايمه اربعه متعلق است) مردم اين مذهب هم در يك ركن با ايشان شريك بوده بآئين جعفري نماز گذارند - سيوم هر سال از جانب ايران مير حاج تعيين شود - و باعزاز و احترام او پردازند چنانچه اينكه اسارای مملكت ايران و روم نزد هر كس كه باشد مطلق العنان شود - و بيع و شراي آنها روا نباشد - پنجم اينكه وكيل همدیگر در پای تخت هر يك حاضر باشد - كه امور هر مملكت بآئين بهين فيصل مي داده باشد - و سال (۱۱۴۷) هزار و يكصد و چهل و هفت هجري بر تخت سلطنت نشست - و سنه (۱۱۵۱) هزار و يكصد و پنجاه و يك هجري بهندوستان آمد - و فردوس آرمگاه آخر بدر ملمع زده مبلغ خطير و جنس بيكران و تخت طارسي (كه ساخته اعلى حضرت بود) سپرد - و سال (۱۱۵۲) هزار و يكصد

و پنجاه و دویست و هجری معادلت نمود - و تمام ممالک ایران و بلخ و خوارزم بتصرف درآورد - و سال (۱۱۶۰) هزار و یکصد و شصت و هجری مردمی کشک باش وقت شب در سراپرده درآمده کار او را باتمام رسانیدند - پس ازو چندی پسرانش بسری برخاستند آخر از آنها هم جز نامی باقی نماند *

* خدا یار خان *

مرزبان سنده مشهور بایقتی در نسب عباسی سمت - و لقب عشیره او بزبان سنده کلهوره است - و اتباع او را سرانیان گویند زیرا که اکثر این قوم از سرا اند - که ضاعه مابین بهکر و ملتان را سرا گویند - اجدادش در لباس درویشی بسر میبردند - و سلسله طریقت از سید محمد جونپوری مهدوی نیز داشته اند - یکی از اسلاف او بر رئیس قوم ابره (که از قدیم الایام مرزبانان ولایت سنده بودند) پیوست - و پاره اراضی بطریق مدد معاش حاصل کرد - اولادش بدان مستظهر شده قوئے گرفتند - و مریدان و معتقدان بسیار بهم رسانیدند - و آخر بصیغه زمینداری برآمده محصول بحکام ادا میکردند - و رفته رفته بر قوم ابره غالب آمده اکثر مواضع ایشان را در تحت تصرف آوردند - تا آنکه نوبت بشیخ نصیر رسید - و او استقلاله کبی در امر زمینداری بهم رسانید - و بعد فوت او پسر کلانش شیخ دین محمد بریاست نشست - و در عهد خلد خان چون شاهزاده معز الدین بحکومت

صوبه ملتان قاضی مباحثات برافراخت و رایات شاهزاده بصیوستان رسید دین محمد سر از اطاعت پیچیده بملازمت نیامد - و آخر قرآن در میان داده دین محمد را با دو کس دیگر از اقربای او طلبداشتند - و بعد از آنکه هرسه تن بدرگاه رسیدند شاهزاده فوج را تعیین کرد - تا باقی مالداران را با عیال و اطفال بسته بیازند یار محمد برادر خرد دین محمد بصحرت تمام قبائل را در شعاب جبال گذاشته مستعد بجنگ شد - و بعد از مبارزه فوج شاهزاده شکست یافت - و یار محمد قوی دل شده بدرهای کوه متروصد جنگ نشست - و شاهزاده بقید آن سه تن اکتفا کرده رایت معارفت بصوب ملتان برافراخت - و در ملتان حکم فرمود تا آن هرسه (۲) کس را بقتل رسانیدند - و پس ازین یار محمد بتدریج استقلال تمام گرفت - و سیوستان را بقبض آورد - و سیوی دره (که مملکت وسیع از سندهه و بقندهار پیوسته است) و دیگر محالات را از تصرف زمینداران قدیم برآورده بتصرف خود در آورد و روز بروز اختر طالعش عروج داشت - و ظاهرا در عهد محمد فرخ سیر بخطاب خدا یار خان و منصبی سرافرازی یافت و در اواخر عهد فرخ سیر رخت سفر بآن عالم کشید - از جمله اولادش در فرزند رشید بودند - شیخ نور محمد و شیخ دارون - روزی چند

(۲) نسخه [ب] هر سه تن را (۳) در [بعضی نسخه] سیو و دهادر - و در [بعضی] سیوی و دهادر (۴) نسخه [ب] رخت سفر بآن عالم بقا کشید .

در میان هر دو برادر غبار محاربه مرتفع بود - آخر شیخ نور محمد غالب آمده بجای پدر نشست - و برادر را بصلح طلبیده پاره انطاعی مقرر کرد - شیخ نور محمد از پیشگاه خلافت بخطاب پدر یعنی خدا یار خان و منصبی سرباوج عزت برافراخت - و قوت و شوکتش از جمیع اسلافش در گذشت - و دبدبه امارت و کوبه ایالت با نصی الغایه مهیا شد - اکثر زمینداران اطراف را منقاد خود ساخت - و در اداتل حکومت خود با جماعه داؤد پوتره زمینداران شکار پرور و غیره جنگهای معصب نموده غالب آمد - و آن جماعه را از موطن اصلی خودها با عیال و اطفال قریب شش هفت هزار مرد و زن را اخراج نمود - جماعه داؤد پوتره در عهد شاهزاده معزالدین بزمیندارانی شکار پرور قایم شده بودند - سببش آنکه چون شاهزاده بر بختیار خان زمیندار شکار پرور فوج فرستاد جماعه داؤد پوتره در رکاب فوج والا ترددات نمایان بظهور رسانیدند - و سر بختیار خان را بریده آوردند - شاهزاده بجلدوی این خدمت آن ضلع را بآن جماعه مرحمت فرمود - و عبدالله خان بروهي مرزبان (۲) کلات (که حصن حصین است مابین سنده و قندهار) همیشه در ملک خدا یار خان تاخمت می آرد - و هر سال پیشکش میگردانند

خدا یار خان در سنه (۱۱۴۳) هزار و یکصد و چهل و سه هجری قصد عبد الله خان نمود - و از نشیمن خود (که خدا آباد است)

حرکت نموده بلاد گانه آمده نشست - و فوج جرار پیش فرستاد
عبد الله خان (که در شجاعت و مردانگی یگانه بود) با فوج تلیل
از کلات بر آمده و سرحد ملک خود گذاشته استقبال این فوج نمود
و جنگی معین انداخته بقضای آلهی در معرکه کشته گردید - و خدا یار
خان هر چند بعضی مضافات کلات را متصرف شد اما بهسبب
معویت شعاب جبال کلات را نتوانست بدست آورد - و بعد ازین
فتح از پیشگاه خلافت بخطاب خدا یار خان بهادر ثابت جنگ
و منصب پنجهزاری با اصل و اضافه و عطیۀ نویت و خلعت فاخره
پیرایه امتیاز پوشید - و در سنه (۱۱۴۹) هزار و یک صد و چهل و نه
هجری حکومت صوبۀ تتهه و سرکار بهکر نیز بوی مقرر شد - و جمیع
مملکت ترخانیان مع شیع زاید در قبضۀ اقتدار او درآمد *

و چون نادر شاه قصد هندوستان کرد بخدا یار خان نوشت - که
از جانب ملک خود راه دهد - خدا یار خان سراپا باز زن - و درهای
کوه را مضبوط ساخت - ناچار نادر شاه از راه کابل بهندوستان رفت
و بعد معارفت کابل چون غبار خاطرے از خدا یار خان داشت
توسن عزیمت را جانب سنده معطوف العذان ساخت - و هرگاه
خبر وصول نادر شاه بدایره غازی خان (که از ملتان سی کروزه
مفاصله دارن) بخدا یار خان رسید خواست که از ممالک خود
گذاره کند - و بطرف دشت و ریگستان (که عبور لشکر جرار درانجا

محال باشد) انتقال نماید - بازادۀ آنکه هرگاه نادر شاه از ملک سندهه بگذرد باز بر ملک خود قایم شود - باین کنگاش با جمیع اهل و عیال و قبائل کلهوڑه و سرداران معتبر خود از خدا آباد و سیوستان کوچ کرده بامرکوت (که قاعۀ مستحکم است) رسید - و نادر شاه از استماع این خبر ایلغار کرده خود را بامرکوت رسانید - خدا یار خان جز اطاعت چاره ندیده آمده ملازمیت نمود - نادر شاه بعد از عتاب و خطاب گفت - چرا از ما گریختی - خدا یار خان جواب داد - که ما از آبا و اجداد نوکر پادشاه هندوستان بودیم اگر با شما موافقت میکردیم شما را هم بر ما اعتماد نمی ماند این حرف معقول و مقبول افتاد - و در همان مجلس مؤدۀ بشارت تفویض ملک بدستور سابق داد - و بعد از اخذ اموال و امتعه نادر شاه سیوم حصۀ آن ملک باو باز گذاشت - و یک حصه بقوم داؤد پوتره و یک حصه بزمینداران بهکر سپرد - و قبیل از حالمت تکریر غلام شاه نامی و سرافراز خان پسرش (که نمیت قوایت با خدا یار خان داشتند) بحکومت این صوبه می برداختند درین اوان هم بهمان مردم متعلق است *

* خانزمان میواتی *

پدرش شیخ غلام مصطفی کار طلب خان والا شاهی بهادر شاهي که از قاضی زادهای فیروز پور میوات است - بقدرے طالب علمی داشت - برخی نسخه متداوله گذرانیده بود - آغاز کار در سرکار

عادل خان خوافي ناظم شاهجهان آباد ملازم شده بتعليم پسران خان
 موزبور مامور گردید - پس ازان با منعم خان (که دیوان پادشاهزاده
 محمد معظم بود) مربوط گشته بوسیله آن خان فیض رسا به منصب
 شاهي امتیاز یافت - دران هنگام (که منعم خان از جانب شاهزاده
 بصوبه دارئی لاهور قیام داشت) کار گذاری و تمشیت اکثر مهم
 خان مذکور بمشار الیه مفوض بود - چون پادشاهزاده بعد واقعه
 والد بزرگوار از پشاور بهسواد دار السلطنت لاهور رسید و بر تخت
 سلطنت متمکن گشته بضرب سکه و خواندن خطبه بساط خرمی
 جدید ملازمان قدیم و جدید را باضافه و افزونی مناصب و عطای
 خطابهائی مناسب بر فراخت - مشار الیه از فرط کار طلبی و کاربزمی
 بافزایش منصب و خطاب کار طامب خانی فرق اعتبار برافراخت
 و بعد از جلوه گری شاهد ظفر در آغاز فرمانروائی از پیشگاه
 سلطنت بخدمت کرور گری گنج اردوی معالی درجه اعزاز پیمرد
 اما چون منعم خان بخطاب خانخانانی باذننامی یافته مربع نشین
 چار بالاش وزارت گردید او بقدم مصاحبت و دیرین ربط در سایر
 شیون ملکی و مالی دخل تمام نموده بمنصب عمده فایز گشت
 و دران هنگام (که شاه دهورا ^(۲)) که برگنه ایست مضاف سرهند و بمیان
 منصب مزار شاه فیض قادری ^(۳) مشهور) معسکر بهادر شاهي بود]
 پیش از فوت خانخانان بساط هستی برچید - خانزمان (که درانوقت

(۲) یا دهورا باشد (۳) در [اکثر نسخه] شاه فیض ه

مخاطب بعلي، همکر خان بود (بفوجداری چکله اثاره) که از محالات خالصه شریفه اکبرآباد است - برسي گروهی کنار آب چون) فرق اعتبار بهري و سرداري مي افراشت - پس از آنکه نوبت (۲) فرمان فرمائي بجهاندار شاه (سید شاهزاده اعزالدين نخستين خلف او باثابتي خواجه حسن خاندوران در مقابل محمد فرخ سير (که از پتله راهي شده بود) تعيين گردید - اکثر فوجداران سر راه و اطراف آنجا بکومک مامور شدند - خان مزبور (که فوج خوب با خود داشت) رفته ملحق گشت - و درز چنډ همراهي گزيده بر رويه سردار و اسلوب دربار آگهي يافت - شاهزاده (که جز نامه بيش نيست) محکوم خاندوران است - و مدار کار آن سردار نا تجربه کار بر هيله و غدر است - و از غردلي و نامردی دل که نداشت بای داده هوش و عقل باخته نقوش تباهي و ادبار از سيمای احوال فوج نکبت موج پیدا و هویدا است - در اندها ض قابو و کمين شده چون آمد آمد فرخ سير تريب گردید با فوج و خزانه تعلقه خویش (که همراه داشت) بر خاسته بایوار و شبگیر بار پیوست - و مورد هزاران آفرین و تحسین شد - در جنگ جهاندار شاه باتفاق جهيله رام ناگر بجانب کولتاش خان خانجهان عنان ریز (۳) گشته بآویز و ستیز در آمد - و مکرر دلیوانه تاخته معرکه سرنامي و سرفشاني گرم نمود - بعد فتح چون چهره عقیدت او بگلگونه

(۲) نسخه [ب] فرمان روائي (۳) نسخه [ب] چهپله رام .

تلاشهای نمایان آراستگی یافته بود بخطاب خانزمان بهادر و منصب عالی مشمول نوازش پادشاهی گردید - و بهر بصوبه دارمی ملتان رخصت یافته ولایت بلند نامی برافراخت - در عهد خاقان زمان چندان عزت و اعتبارش نماند - چنانچه بعد از سانحه نادر شاهي (که نواب آصف جاه عزیمت دکن فرمود) محکلات تیول خویش (که در هندوستان تن شده بود) سپرد از نمود - آخر سائیسیم کاه فروشی سم - در همین کار پیمانۀ حیانتش لبریز گردید *

* خواجه عبدالله خان *

اصلش از مملکت توران است - ابتدا نام برده باتفاق برادر خود خواجه رحمت الله خان در وفاتت عماد الملک مبارز خان بود هر دو عاملی سیکاکول و راجندری^(۲) داشتند - چون پس از کشته شدن مبارز خان نظام الماک آصف جاه بهر آباد آمد هر دو پیش نواین مذکور رسیده او بخدمت خانسامانی بانضمام تعلقه محال راجندری و برادرش بخدمت دیوانی سرکارش امتیاز یافتند خواجه رحمت الله خان زود در گذشت - و پس از فوتش او بدیوانی سرکار آن امیر چهره بخت افروخته در ایامی (که نوبت دوم آصف جاه عزیمت دار الخلافه نمود) او را اتالیق فاصر جنگ شهید نموده در دکن گذاشت - و پس از آنکه آصف جاه مراجعت بدکن نمود او همیشه جایس راز دار بود - چون سعادت الله خان

(۲) نسخه [ب] راجندری - یا راجندری باشد .

تعلق دار کرناٹک حیدرآباد فوت نمود و دوست علی خان
 برادرزاده اش با مقدر علی خان بتفصیل (که در احوال
 سعادت الله خان مرقوم شده) بکار آمدند و قلعه ترچناپای (که
 از مشاهیر قلاع آن الکا ست) بتصرف مرار (او کهورپره رفت
 آصف جاه تعلقدار) کرناٹک مذکور بنام برده مقرر نموده خود
 بمحاصره قلعه مزبور همت گماشت - و پس از تسخیر هنگام
 مراجعت جانب محن بنیاد او بعطای نقاره بلند آوازه گشته
 دستوری تعلقه یافت - و همان شب ساه (۱۱۵۷) هزار ریختند
 و پنجاه و هفت هجری ^{۱۱۵۷} بمرگ مفاجات از مکاره دنیا باز رست
 نقاره آخر تاریخ است - مرد ولایت زای آرمیده مزاج بود - بجز
 و نان دهی متصف - اما مغلوب الغضب - هرگاه بر یک غصه میشد
 و دیگرے حسب الاتفاق دارد میگردید با او هم بعنف و درشتی
 پیش می آمد - (شد) اولادش خواجه نعمت الله خان - بمد فوت
 پدر چندی بماملی راجپندری مامور شد - و در عمل ملابت جنگ
 به نیابت صوبه دارمی بیجاپور و خطاب تهور جنگ بهادر افتخار
 اندوخت - و بعد چندی ماده سودا بر دماغش ریخته بساط
 زندگی را در پیچید - دیگر اخلاقی خواجه عباد الله خان و خواجه
 سعد الله خان بنوکری شجاع الماک امیر الامرا بسر می برند
 درمی با علم مناسبتی دارد *

* خواجه قلی خان بهادر *

بهر نذر بی سمت - که از عمدهای توران دیار بود - و بسفارت
از انجا پیش عالمگیر پادشاه آمد - و بعد معاودت یولپارس خان^(۲)
پسر کلان خود را برای نوکری به هندوستان فرستاد - بعد فوتش
بهر دوم او بیگلر بیگی خان با توابع و لواحق پیش برادر کلان
خود آمد - خان مذکور در آنوقت سن رضاعت داشت - بیگلر بیگی
خان در ایام استقلال سادات بارهه بفوجداری و قلعه داری ماند و
از تغیر مرحمت خان سر بر افراخته بود - او نیز با برادر
همراهی داشت - سنه (۱۱۳۶) هزار و یکصد و سی و شش هجری
(که نظام الملک آصف جاه پس از تقرر وزارت از فردوس آرامگاه
درخواست (خصمت نموده بدکن روانه گردید) او را از ائذای راه
همراه گرفت - و پس از جنگ مبارز خان قیول از صوبه برهانپور
یافته بفوجداری سرکار کهرکون صوبه خاندیس اوقات را بسر می برد
در عمل اول ناصر جنگ شهید نیابت نظامت برار بنام او تقرر
پذیرفت - و بعد چند ماه معزول گردید - و پس از آن گاهی
بفوجداری بکلان و کره بعد اولی به نیابت صوبه داری برهانپور
مامور گشت - و در عمل ملابعت جنگ بخطاب ذو الفقار الدوله
قائم جنگ سرمایه ناموری اندوخت - چون الکای خاندیس بتصرف
مرسته رفت او بعسرت و پریشانی پیش ملابعت جنگ بحیدرآباد

(۲) نسخه [ب] یولپارشی خان *

(مائراامرا) [۸۳۵] (باب الخاء)

آمد - و برگشت جلگانه موبه هزار در اقطاع یافته راهی آنصوب
(۲)

گردید - و بعد چند روز در سنه (۱۱۷۹) هزار و یکصد و هفتاد

و نه هجری رخت سفر بداد عدم بر بهمت - آشف جاء با روی

سلوک بامتياز می نمود - و وقت مجرا دسمت بمر میگذاشت
(۳)

اما او بسیار بر خود می چید - شعر ساده میگفت - و موزون تذاه

می نمود - از دست *

* بیت *

* بیتو هر که که بگلشن گذری بود مرا *

* نکمت غنچه و گل درد سرے بود مرا *

از یسرانش هیچ یک ترقی نکرده - و بعد بدر بفاصله کم و زیاد پای

بدیار عدم گذاشتند - مگر خواجه قدرت الله خان بقید حیات است *

* تمام شد *

* جلد اول از مائراامرا *

فہرست میں اغلاط چند کہ درمیں انطباع ہوئے

صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۹۶	۱۷	مضاد	مشتاد
۹۷	۱۹	دیرباز	دیرباز
۱۰۰	۵	بنن	پنن
۱۰۱	۸	زمانے	زمانے
۱۰۵	۱۱	سال سیم	سال سی ام
۱۰۶	۱	لابہ گذاری	لابہ گزاری
ایضا	۴	بجز	بجو
ایضا	۶	تذک	تذک
۱۰۹	۱	ارذ پور	ارذ پور
۱۱۱	۳	بالاکھات	بالاکھات
۱۱۴	۱۱	یسپار	یسپار
ایضا	۱۷	رنہ	رختہ
۱۱۵	۴	ببالای	ببالای
۱۱۷	۱۰	رخیم العاقبت	رخیم العاقبة
۱۲۱	۱۶	انفاق	اتفاق
۱۲۶	۵	گذرانیدہ	گذرانیدہ
۱۲۹	۱۲	مزار	مزار

(مائثر الامرا)	(۲)	(غلطنامه جلد اول)	صفحہ	سطر	غلط
مہم					
موندہ دار	موندہ دار		۱۳۵	۱۳	
جولانگاہی	جولانگاہ نگاہی		۱۳۷	۸	
بھٹاٹ	بھٹاٹ		۱۴۱	۱۴	
خوشدل	خوش دز		۱۴۳	۱۶	
برای	برای		۱۴۴	۱۲	
ملا محمد لازمی	ملا محمد لازمی		۱۴۳	۳	
الام	آلام		۱۵۴	۴	
سال نوزدہم	سال نوزم		۱۶۲	۶	
المانان	المانان		۱۷۱	۱۱	
و در	در		۱۸۸	۲۰	
در سردار	در سردار		۳۲۵	۲	
بمقابل	بمقابل		۳۳۱	۱۰	
سائر	سائر		۳۹۱	۱۵	
جانی خان	جانی خان		۴۳۳	۹	
ناچار	ناچار		۴۴۱	۱	
راچہ پوتیہ	راچہ پوتیہ		۴۴۹	۱۳	
بعدم سرا فرستادن	بعدم سرا فرستادن		۴۸۰	۱۰	
مقواترہ	مقواترہ		۵۱۴	۱۸	
بدگورہ	بدگورہ		۵۵۴	۹	

(۲)		(مؤثر الامر)	
غلط	سليم	صفحہ	سطر
شرف . لالت	شرف . لازميت	۵۶۶	۱
دى الحقہ	دى الحقہ	ايضا	۱۲
معتقدانہ در خوردي	معتقدانہ در خوردي	۵۷۶	۹
حاجہ پور	حاجہ پور	۶۸۱	۱۷
ارگاشتم	ارگاشتم	۶۹۰	۲
در خورد	در خورد	۷۱۸	۱۳
حزيمت	حزيمت	ايضا	۱۹
وا بايد گذاشت	وا بايد گذاشت	۷۱۹	۴
يوان	انوان	۷۳۵	۱۳
۱۱۲	۹۱۲	نمبر دفعہ	۶۱۲
۱۱۳	۹۱۳	ايضا	۶۱۳

THE
MAÁSIR-UL-UMARA

BY

NAWÁB SAMSÁMUD-DOWLA SHAH
NAWÁZ KHAN

VOL. I

EDITED FOR THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAULAVÍ ABD-UR-RAHÍM
ARABIC PROFESSOR CALCUTTA MADRASAH.

CALCUTTA.

PRINTED BY MAULAVI KABIR-UD-DIN AHMAD KHAN BAHADUR, AT
THE URDU GUIDE PRESS AND PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY
NO. 57 PARK STREET, CALCUTTA.

1888.

فهرست

نامهای مردمان و قبایل و اقوام و مواضع و قلعه‌ها و
آبها (که در اولین جلد - «آثار الامرا» اندراج یافته اند)
به ترتیب حروف هجا

از طرف

ایشیالک سوسائیتی بنگاله

مستطیب تالیف و تصحیح

مولوی مرزا اشرف علی صاحب

پروفیسر عربی و فارسی

پریسیدنہی کالج

در مطبع آردو کاٹبڈ پریس

واقع نمبر ۱۴ غلام صاحبان لین

زبور طبع پوشید

کلکتہ

منہ ۱۸۹۴ ع

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعه‌جات
و آبها و غیره (که در اردن جلد متأثر الامرا از دراج یافته‌اند)
بترتیب حروف هجاء - مرتب در در منظر - اردن برای مردمان -
و درمین برای مواضع و غیره * * شعر *
حسبی الله العالمین فانه * مولی حمید قادر و نصیر

* منظر اول در اسامی مردمان و قبائل و اقوام و غیره *

آصف الدوله .. ۲۸۶	* حرف الف *
آصف الدوله امیر الممالک	آتش خان جان بیگ ۴۳
پور نظام الماک آصف جاه	۲۵۴
۳۶۸ - ۴۴	آتش خان حبشی ۴۳
آصف الدوله جملة الماک	۱۸۸
اسد خان محمد ابراهیم	آبدنه بیگ خان .. ۳۶۰
(شف محمد ابراهیم)	آزاد لای شایخ عبدالرحمن درویش
۴۴ - ۲۶۲ - ۲۹۱ - ۲۹۲	(شف شایخ عبدالرحمن)
۳۱۰ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۵	۶۰۰

۹۱	۸۱۵ - ۴۵۹ - ۳۲۰ ..
آصف خان میرزا قوام الدین	آصف الدوله صوبہ دار لاہور
جعفر بیگ (شف میرزا	۳۰۰ .. .
قوام الدین ۴۲ ۹۳ ۱۰۷ -	آصف جاء ۱۹۸ - ۲۰۵ - ۳۵۷ -
۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ - ۲۰۴ -	۷۹۸ - ۸۱۶ - ۸۳۳ - ۸۳۵
۷۳۷ - ۷۰۲ - ۶۶۲ ..	آصف جاہی (یا) آصف خان
آصف خان یحییٰ الدولہ (شف	میرزا ابوالحسن مشہور بہ
یحییٰ الدولہ) ۴۸۶ -	آصف جاہی (شف میرزا
۷۷۵ - ۷۴۲ ..	ابوالحسن ۴۳ - ۱۴۹ -
آغر خان پیر محمد ۴۴ - ۲۵۰ -	۱۵۱ - ۱۵۳ - ۱۵۴ - ۱۵۶ -
۲۵۱ - ۲۷۴ - ۲۷۶ - ۲۸۱ -	۱۸۰ - ۲۰۸ - ۶۳۷ - ۶۲۸ -
۶۰۴	۶۶۷ - ۷۱۴ - ۷۳۷ - ۷۳۸ -
آغر خان ثانی پسر آغر خان	۷۸۲ - ۷۴۲ ..
پیر محمد .. ۲۷۷	آصف خان خواجہ عبد المجید
آغا بیگ پسر قلندر سلطان چولہ	ہردی (شف خواجہ
۴۹۵	عبد المجید (۴۳ - ۷۷ -
۴۸۶ .. آغا رشید	۸۰ - ۸۲ - ۸۳ -
آقا محمد طاہر مصطفیٰ (شف	آصف خان خواجہ غیاث الدین
محمد طاہر) ۱۲۸	علی قزوینی (شف خواجہ
آقا ولای دوات دار قزوینی	غیاث الدین (۴۲ - ۹۰ -

ابراهيم عادل شاه ۱۲۳ - ۱۲۴ -	(۱) آفاولا ۹۰ - ۱۰۷
۵۸۰ - ۲۰۱ - ۱۶۳ ..	آمی خانم دختر عبداللہ سلطان
۱۰۷ .. ابراهيم قلی	زوجہ عبدالمؤمن خان - و
۸۲۵ .. ابرہ (قوم)	ایشم خان قزاق و پیر محمد
۲۴۲ - ۲۴۱ حلب	خان و باقی محمد خان و
ابوالبرکات خان امام جنگ	ولای محمد خان و امام قلی
۳۶۵	خان ۴۳۸ - ۴۴۰ - ۴۴۱
ابوالبقا پسر احمد بیگ خان	ابراهيم حسين ميرزا ۵۱۱ -
۱۲۷ .. کابلی	۵۵۲ - ۵۵۷ - ۶۴۸ - ۶۴۹ -
۸۰۸ - ۴۵۸ ابوالحسن	ابراهيم خان ۱۰۵ - ۱۹۵ -
ابوالحسن حیدر آبادی ۳۲۰ -	۲۱۹ - ۲۹۹ - ۵۵۵ - ۶۲۷
۸۰۷	ابراهيم خان اق سقال ۷۶
ابوالحسن قطب شاه ۵۳۷	ابراهيم خان ادریک ۴۲ - ۷۵ -
ابوالحسن والی تلنگ یا تلنگانه	۲۹۵ - ۲۹۸ - ۳۸۶
۷۸۹ - ۵۳۶ - ۳۰۵	ابراهيم خان پسر علی مردان
ابوالخیر خان بہادر امام جنگ	خان .. ۴۴
۳۶۳ - ۴۴	ابراهيم خان فتح جنگ خلف
ابوالخیر خان پسر امیر خان	اعتماد الدولہ میرزا غیاث
۳۱۰ .. سندھی	۱۳۳ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ -
۶۳۸ ..	۱۸۳ - ۱۹۴ - ۶۶۴ - ۷۵۸

۴۴۷	انگه خیل (طائفه)	ابوالفتح برادرزاده خانخانان
۳۳۴	اجیت سنگهه راقهور	۴۷۱
	اچلا و راکه و بهران جادر زار	۴۷۷ ابوالفتح پسر مبعم خان
۵۲۱	۴۲ ابوالفتح خان دکنی
۲۹۱	اچم نایر	۸۱۱ - ۱۲۰
۵۷۴	اچه درپ اسرم سناسی	۴۸۴ ابوالفضل
	احتشام خان (شف - اخلاص	ابوالقاسم حاکم گوالیار ۲۷۲ -
	خان) ۴۳۰ - ۲۲۲ -	۲۷۳
۸۱۷	۱۹۷ ابوالعالی
۸۱۷	احتشام خان ثانی	ابوالمصور خان بهادر هفدر
	احسن الدوله بهادر شرزه جنگ	جنگ میرزا مقیم ۴۴۰ -
۷۸۳	۳۶۵ - ۴۶۶
	احسن خان سلطان حسن عرف	ابو طالب پسر آصف خان
۳۰۱ - ۴۴	میر ملنگ	۱۵۳
۱۷۰	احشام عالی	ابونصر خان پسر شایسته خان
	احمد بیگ خان برادرزاده	۴۴ - ۲۹۲
	ابراهیم خان فتح جنگ	۴۹۹ ابهنگ خان حبشی
۴۳ - ۱۰۹ - ۱۳۶ - ۱۳۸ -		ابوزپ یا آدروپ (نام فیل
۲۰۳ - ۱۲۹ - ۱۹۴ - ۱۹۵ -		سلطان خسرو) ۵۷۱ - ۵۷۲
۴۲ -	احمد بیگ خان کابل	انگه خان یا آتھ خان ۳۷۹ - ۳۷۷

(شف احتشام خان) ۴۳ -	.. ۱۲۶ - ۱۸۶ - ۴۸۳
۸۱۷ - ۲۲۲ - ۲۲۰ ...	۱۸۰ .. احمد چک
ادهم خان ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۱	۵۸۲ - ۱۸۷ - ۱۸۶ احمد خان
۶۳۷ - ۳۹۵ - ۷۳	۳۶۷ - ۳۶۶ احمد خان بنگش
ادهم خان کوکھ ۴۲ - ۶۷ - ۳۸۹	۱۸۵ - ۴۳ احمد خان نيازى
۳۹۴ ۳۹۰	۲۲۲ احمد خويشگي
۷۳۷ - ۲۰۳ ارادت خان	احمد شاه پادشاه (يا) احمد
۱۴۹ ارادت خان ساوجي	شاه ۱۹ ۳۶۱ - ۳۶۲
ارادت خان موبد دار اردھه	۲۶۹ ۲۶۸ - ۳۶۶ ..
۲۴۸	۳۶۰ - ۳۵۹ احمد شاه دراني
۰ ۴۳ ارادت خان مبراسحق	۶۷۹ اختيار الملک گجراتي
۲۰۳	اخلاص خان اخلاص کيش (با)
ارادت خان مير محمد بافر	اخلاص خان ۴۳ - ۴۴ -
مخاطب به اعظم خان (شف	۶۰۷ ۳۵۰ - ۲۲۲ - ۱۹۸
اظم خان) ۱۷۴ ۴۳ -	۴۳ اخلاص خان حسين بيگ
۷۴۲ - ۱۷۷ - ۱۷۶ ..	۱۵۱
ارعمند بانو بيگم موسوم به ممتاز	۴۳ اخلاص خان شيخ آيديه
محل دختر زاده ميوزا	۱۹۸
عياث الدين امف خان	اخلاص خان شيخ فتحپوري
۱۵۱ - ۱۰	مخاطب به احتشام خان

۲۶۲ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۳۱۰	۴۳۲ .. اردس (طائفہ)
۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۲۰	۶۴۹ .. ارزانی ہندو
۸۱۵ - ۴۵۹ ..	۳۶ .. ارسطو
اسد خان معموی ۴۳ - ۱۴۰	۴۴ ارسلان خان ارسلان قلی
اسد علی خان جولاق ۳۵۴	۲۷۷
اسفندیار ۱۱۵ - ۱۱۹	ارشاد خان پسر امین الدولہ
اسفندیار پسر آلیار خان ۱۸۴	امین الدین خان بہادر ۳۵۸
اسفندیار پسر تولک خان ۴۷۷	ارشاد خان میر ابو علا ۴۴ -
اسفندیار خان .. ۵۶۸	۲۹۰ - ۲۸۴ ..
اسفندیار خان حاکم ارکنج ۷۶۷	۱۴۰ .. ارغونبہ (طائفہ)
اسکندر خان ارزبک .. ۸۴	۲۰ .. ارکات (قوم)
اسلام خان ۱۱۶ - ۱۸۴ - ۲۱۱	۵۰۶ .. ارلات (قوم)
۲۱۶ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰	اسد الدین احمد پسر پادشاہ
۲۲۳ - ۲۴۴ - ۴۸۹ - ۷۲۴	۴۵۲ قلی خان
اسلام خان (رومی) ۴۳ - ۲۴۱	۲۵ اسد اللہ حیدر جنگ
اسلام خان شیخ علاء الدین	۲۸۷ .. اسد اللہ خان
چشتی فاروقی یا اسلام خان	۲۰۳ .. اسد خان
چشتی (شف علاء الدین)	اسد خان مختار طبیب بہ
۴۲ - ۱۱۸ - ۱۸۲ ..	آصف الدولہ جملۃ الاماک
اسلام خان مشہدی ۴۳ - ۱۶۲ -	(شف آصف الدولہ) ۴۴ -

۸۲۰ - ۶۴۴ ..	۲۷۲ - ۱۶۴ - ۱۶۳ ..
انگرف خان پسر اسلام خان	اسلام خان ميرزا الدین حسین
۱۶۶ مشہدی	۲۱۷ - ۴۳ بدخشی
اشراف خان خواجہ روخوردار	۲۷۹ .. اسمعیل
۲۰۶ ۴۳ ..	۱۷۰ .. اسمعیل انڈی
اشراف خان میرزا محمد اشرف	اسمعیل برادر زاده محمد عادل
۲۷۲ - ۴۴ ..	شاه بیجا پوری ۵۷۹ - ۵۸۰
اشراف خان میر منشی ۴۲ -	۵۸۱
۶۳۷ - ۶۹۹ - ۸۵ - ۷۳ - ۶۶	اسمعیل بیگ دولدی ۴۲ - ۶۴
امالت خان ۱۷۱ - ۲۲۱ - ۲۲۴	اسمعیل پسر برهان شاه ۱۲۱
۲۵۴ - ۳۰۵ - ۴۲۰ - ۴۲۱ -	اسمعیل خان ۷۷ ..
۷۸۲ - ۷۷۷ - ۴۴۲ - ۴۲۲	اسمعیل خان بہادر پانی ۴۴ - ۳۷۰
امالت خان پسر خانجہان	اسمعیل خان مکھا ۴۴ - ۲۹۱
۷۳۲ .. لودی	اسمعیل خرس ۶۵ ..
امالت خان میر بخشی ۴۱ -	اسمعیل قای خان ۴۸ -
۷۷۵ - ۲۵۲ ..	اسمعیل قای خان ترکمان ۱۰۹
امالت خان میرزا محمد ۴۳ -	اسمعیل قای خان ذوالقدر ۴۲
۲۲۲	۱۰۶ - ۱۰۵ ..
امالت خان میر عبدالہادی	اسمعیل نظام شاہ ۱۲۲ - ۱۲۳
۱۶۷ - ۴۳ ..	اشراف خان ۷۶ - ۲۰۷ - ۲۷۴

اعتماد الدوله محمد امين خان	۴۳ اعتبار خان خواجه سرا
چين بهادر (يا) اعتماد	۱۳۶ ۹۳ ..
الدوله محمد امين خان	۴۲ اعتبار خان خواجه عنبر
بهادر ۴۴ - ۴۳۴ - ۳۴۶ -	۶۵ اعتبار خان ناظر ..
۳۵۸	۱۷۷ اعتبار راو ..
اعتماد الدوله ميرزا غياث بيگ	۳۳۰ - ۲۲۳ اعتقاد خان
طهراني پدر نور جهان بيگم	۳۴۶ - ۳۴۲ ..
۱۲۷ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۱ -	اعتقاد خان محمد مراد
۱۵۱	فرخ شاهي ۴۴ ۳۳۹
۹۵ .. اعتماد الملك	اعتقاد خان ميرزا بهمن يار
۴۹۵ - ۲۲۹ - ۲۲۸ اعتماد خان	۲۳۲ - ۴۳
۱۳۷ اعتماد خان خواجه اندراك	اعتقاد خان ميرزا شاپور (يا)
اعتماد خان خواجه سرا بهول	۱۸۰ - ۴۳ شاهپور
ملك نام (شف پ) ۴۲	اعتماد الدوله ۱۳۶ - ۱۸۰ - ۶۹۰ -
۸۸	۷۳۷
اعتماد خان شيخ عبدالقوي	اعتماد الدوله جهانگيري ۵۷۳ -
۲۲۵ - ۱۳ ..	۵۷۴
اعتماد خان گجراتي ۴۲ - ۹۳ -	اعتماد الدوله قمر الدين خان
۹۹ - ۹۸ - ۹۷ - ۹۵ - ۹۴	بهادر ۴۴ - ۳۵۰ - ۳۵۸ -
۶۶۵ - ۶۶۱ - ۵۶۲ - ۱۰۰	۳۶۶ - ۳۶۱ - ۵۴۰ - ۸۲۲

اعظم خان ١٦١ - ١٧٨ - ٧٥٩	افتخار خان ٢٠١ - ٢٠٢
٧٨٩	٧٨١ - ٢٠٣ - ٢٥٣ - ٤٤٧
اعظم خان جهانگیري ٢٠٣	افتخار خان ترکمان ١٨٢
اعظم خان ساجي موبه دار دکن	افتخار خان خواجه ابوالبقا
(يا) اعظم خان ناظم دکن	٢٠٥ - ٤٣
٧٥٥ - ٧٢٩ - ٥١٩ - ٤١٩	افتخار خان سلطان حسين
اعظم خان کوه معروف به	٢٥٢ - ٤٣
فدائي خان مظفر حسين	افراسياب خان ٢٤٩ - ٢٤٤
(يا) خان کوه (يا) اعظم	افريدي (افغانان) ١٠٩ - ٧٣٩
خان کوه (شف فدائي	افضل بيگ .. ٧٣٩
خان) ١٠٣ - ١٠١ - ١٠٢	افضل خان .. ١١٧ - ٩٥
٢٨١ - ٢٥١ - ٢٤٧ ..	افضل خان خواجه سلطان (يا)
اعظم خان مير بخشى ١٥٤	خواجه سلطان علي (شف
اعظم خان مير محمد باقر عرف	خواجه سلطان علي) ٤٢ -
ارادت خان (شف ارادت	٢٦٩ - ٩٥
خان) ١٧٦ - ١٧٩ -	افضل خان ديوان اعلى ٧١٦
٧٤٢ - ١٧٧	افضل خان شبنم عبدالرحمن
اعظم شاه ٣١٥ - ٣٤٧ - ٣٥١	١١٦ - ١١٥ - ٤٢
افغانه .. ٢٣ - ٩٠٤ - ٨٢٤	افضل خان صدر الصدر ٣١٥
افغانه ابدالي .. ٩٢٣	افضل خان علامي ملا شکرالله

اللہ قلی خان اوزبک (یا)	شیرازی (یا) افضل خان
آلہ قلی خان اوزبک ۴۳ -	شکر اللہ ۴۳ - ۱۴۵ - ۱۴۶ -
۱۹۰ - ۱۸۹	۱۵۰ - ۱۴۸
اللہ وردی خان ۴۳	افضل علی خان .. ۶۰۶
اللہ وردی خان پسر اللہ وردی	افغانان (طائفہ) ۸۸ - ۸۶
خان .. ۴۳	افغان بلغاک .. ۲۷۹
اللہ یار خان پسر افتخار خان ۴۳	افغان پنی .. ۱۲۵
اللہ یار خان توزک ۴۳ - ۲۱۶	افضی القضاة قاضی عبدالوہاب
المان (یا) المانان (قوم) ۲۳۵ - ۴۳
۱۸۰ - ۱۹۹ - ۴۲۱ - ۴۴۲ -	اکبر (یا) اکبر ابتر (یا)
۷۷۱ - ۷۷۰ - ۷۴۰ ..	اکبر باغی ۴۵۰ - ۶۴۱ -
النگ توش .. ۱۸۹ - ۱۹۰ ۷۸۸ - ۸۰۶
الوس بلوچ .. ۱۰۵	اکبر آبادی محل .. ۴۹۲
آلہ وردی خان ۱۵۵ - ۱۸۲ -	اکبر بادشاہ (شف جلال الدین
۱۸۳ - ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۱۰ -	محمد اکبر بادشاہ) ۶۵ - ۶۶۹
۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴	اکرام خان سید حسن ۴۳ - ۲۱۵
۲۱۵ - ۲۲۹ - ۲۹۳ - ۵۹۳ -	اکرام خان ہوشنگ .. ۱۲۰
۷۴۵	الغ خان حبشی .. ۴۲ - ۸۷
آلہ وردی خان عالمگیر شاہی	الف خان امان بیگ ۴۳ - ۹۵
۲۷۸ - ۲۳۰ ۱۹۱ - ۱۹۲

(مائت الامرا) (۱۱) (فهرست جلد اول)

اليم سلطان .. ۴۳۲	احمد .. ۴۳ - ۸۱۱
امام ثامن ضامن علي (يا) ثامن	امير سنگهه .. ۲۰۰
و ضامن موسى (ضا) ۲۲۲	امير ابراهيم خان .. ۲۲۰
امام قلبي خان ۱۹۰ - ۴۳۲	امير ابوالقاسم نمکين .. ۳۰۳
۴۳۸ ۴۴۰ ۴۴۳ ۵۱۹ -	امير الامرا سيد حسين علي
۷۹۸ - ۷۹۷	خان (يا) حسين علي
امام قلبي خان والي توران ۵۸۸	خان (شف حسين علي
امام قلبي سلطان ۴۳۷ - ۴۳۶	خان امير الامرا (۱۲ - ۴۴ -
امان الله .. ۲۳۱ - ۷۴۴	۳۱۸ - ۳۲۱ ۳۲۴ ۳۲۵ -
امان الله خان. نبيرو الله وادي	۳۲۶ - ۳۲۷ ۳۳۰ - ۳۳۳
خان .. ۴۴ - ۲۹۳	۳۳۴ - ۳۳۶ ۳۳۹ - ۳۴۸
.. .. ۲۹۴ - ۵۰۶	۳۵۲ - ۳۵۴ ۳۵۸ - ۴۲۲
امانت خان ۱۴ - ۱۵ - ۲۶۱ -	۴۳۳ - ۴۴۴ ۸۲۰ - ۸۲۱
.. ۲۶۴ ۲۶۶ - ۳۱۱	امير الامرا شايسته خان (شف
امانت خان خوافي ۲۸۷ -	شايسته خان امير الامرا (
.. .. ۲۹۰	۵۵ - ۱۹۷ - ۲۴۸ - ۵۳۶
امانت خان مير حسن (يا)	امير الامرا شريف خان (شف
امانت خان ثاني ۴۴ -	شريف خان امير الامرا (
۲۸۷	۵۴ - ۱۳۵ - ۷۰۲ - ۷۱۸
امانت خان ميرک معين الدين	امير الامرا علي مردان خان

۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۰۳ - ۴۴۵	(شف علی مردان خان)
۶۰۸ - ۴۹۷	امیر الامرا (۵۶ - ۱۸۲ -
۳۷۲ .. امیر خسرو شاہ	۲۸۴ ۲۹۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱
۴۲ - امیر فتح اللہ شہرازی	۷۷۷ - ۷۷۰ ..
۱۰۳ - ۱۰۰	امیر الامرا غازی الدین خان
امین احمد (ازی) (یا) امین	بہادر فیروز جنگ (شف -
۶۶۷ - ۴ .. رازی	غازی الدین خان بہادر
امین اء - فی الدین استرآبادی	فیروز جنگ (۴۴ - ۵۷ -
۱۲۲	۳۶۹ - ۳۶۱
امین الدولہ امین الدین خان	امیر تیمور (شف صاحبقران)
۳۵۷ - ۴۴ - بہادر سنبھلی	۷۷ - ۹ - ۴۰۷ ..
امین الدین خان پسر امین	۷۳۲ - ۷۰۴ - ۷۰۳ ..
الدولہ امین الدین خان	امیر حبیب اللہ خان ۴۷۲
۳۵۸ .. بہادر	امیر خان سغدهی میر
۷۷۷ .. امین خان	عبدالکریم ۳۰ - ۴۴ - ۳۰۳
امین خان دکنی ۴۴ - ۳۵۲	امیر خان میر ابوالہقا ۴۳ -
۶۸۳ .. امین خان غوری	۱۷۲
انتظام الدولہ خان خاندان پسر	امیر خان میر مردان (یا)
۳۶۷ - ۳۶۱ - قمر الدین خان	امیر خان ۴۴ - ۲۷۷ -
۳۶۸	۲۷۹ ۲۸۱ - ۲۸۳ - ۲۸۴ -

انور الدين خان تعلقه دار	(۱) ابرج خان ۴۳ - ۲۶۸ -
کرناتک .. ۳۶۴	۲۶۹ - ۲۷۰ - ۵۹۷ - ۷۸۳ -
انور الدين خان شہامت جنگ	۷۸۸
گودامویر .. ۲۰	ایسونت (ار) (یا) ایسونت
انور خان پسر وزیر خان ۳۰۶	(ای) .. ۵۲۱ - ۵۲۲
انوری .. ۵۹۰	ایشم خان قزاق .. ۴۳۸
انوشه خان والی اورکنج ۳۴۷	ایل قرقاق (قوم) .. ۸۲۳
انیرای سنگدان .. ۵۸۳	ایمانچی (۱) (۲) ایمانچی ۷۴۱
اوداجی (ام) ۴۳ - ۱۴۲ -	ایمل خان .. ۲۸۱ - ۲۸۳
.. .. ۱۴۳ ۱۴۴	ایمل خان قرین ۷۲۸ - ۷۲۹
اودا چوہان .. ۵۰۷	
ادرک ژئی (افغانان) ۱۰۹	
اوزبک (یا) اوزبکیه (قوم)	
۴۳۱ ۴۳۳ ۴۳۴ - ۴۳۹ -	
۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۲۶ -	
۷۷۰ ۷۷۱ ۷۷۶ - ۷۸۰	
اوزبک خان نذر بہادر ۴۳ - ۱۹۵	
اہتمام خان کوتوال ۴۳ - ۱۶۰	
.. .. ۴۵۸	
ارج خان پسر قزاقش خان	

	* حرف باء *
بابا خان قاقشال ۴۴ - ۲۲۸	
۲۲۹ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۲	
بابا دوست بخشی .. ۴۱۵	
بابا زبور .. ۴۹۴	
بابا عزایت اللہ یزدی ۴۲۹	
بابا فیروز .. ۵۸۲	
بابا قشقہ برادر کوکی ۳۹۴	
بابا قوچون .. ۴۷۷	
بابر پادشاہ - (شف - فردوس	

باقی خان حیات بیگ ۴۵ -	۳۷۲ - ۶۵ - ۶۴ (کانی)
۴۵۸	۴۰۹ - ۴۷۹ - ۶۶۸ -
باقی محمد خان کوکه (یا)	۶۷۹
باقی خان ۴۵ - ۳۹۴ -	بابو نایک سردار مرهتہ ۳۲۴
۴۰۵ - ۴۲۸ - ۴۳۰ - ۴۳۲ -	باجی رار .. ۵۴۶ - ۸۲۲
۴۴۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۶۰ -	بادشاہزادہ بہادر شاہ ۳۱۰
باقی یوز انالیق بہرام خان ۷۶۷	بادشاہزادہ سلطان خرم ۶۹۳
باگہہ پسر رانا .. ۵۱۶	بادشاہزادہ محمد اکبر ۳۱۲
بالاجی رار مرهتہ ۲۹ - ۳۰۹ -	بادشاہزادہ محمد کام بخش
بالجو قلیچ شمشیر خان (یا)	۴۵۷
بالجو قلیچ ۴۵ - ۴۰۴ -	بادشاہزادہ محمد معظم ۳۱۱
بال سندور میوزا کوکہ ۶۲۸	۸۳۰
بایزید .. ۳۸۸ - ۳۸۹ -	باز بہادر ۳۸۷ - ۳۹۰ - ۳۹۱ -
.. .. ۳۹۰ - ۶۴۰ -	باز بہادر بایزید ۴۴ - ۶۹ - ۷۰ -
بایزید خان .. ۶۰۰ -	باقر خان نجم ثانی ۴۵ - ۱۶۹ -
بتک زئی (یا) بتک (یا)	۱۸۰ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۱ -
بتک (قوم) ۶۰۱ - ۶۰۲ -	باقی خان پسر باقی خان ۴۲۸
بختان بیگ رز بہانی ۲۵۵	باقی خان چیلہ قلم - اق
بختار خان خواجہ سرا ۴	شاہجہانیہ ۴۵ - ۴۲۷ -
بختیار خان زمیندار شکار پور	۵۹۰ - ۶۰۵ -

بسالمت خان ميرزا سلطان نظر	۸۲۷
.. ۴۵ - ۳۵۱ - ۴۶۱	بخشي الملك اسد خان	۴۴۴	۴۴۴
بسنمک راى (هيرو بقال خود را	بخشي الملك اشرف خان	۴۵۵	۴۵۵
باين نام خوانده بود) ۴۶۹	بدن سنگه	۵۴۷ - ۵۴۶	..
بصواس راو .. ۲۹	بديچند پسر راجه جيچند	۴۴۷	۴۴۷
بشوئن .. ۱۱۵	بديع سلطان	۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۲	۷۷۲
بکرماجيت پسر چهار سنگه	براهمه (قوم)	۴۴۸	..
بذيله ۷۲۴ - ۷۲۸ - ۷۵۳	برج علي	۴۲۵	..
بکرماجيت جگراج .. ۵۲۶	برق انداز خان مير آتش	۵۹۲	۵۹۲
بلوچ (قوم) .. ۴۱۰	برهان الدين قلندر	۱۹۴	۱۹۴
بلوکات (قوم) .. ۴۲۰	برهان الملك سعادت خان		
بندراين ديوان .. ۴۵۸	موبه دار اورده	۴۵ - ۴۴۳ -	
بنديله (قوم) .. ۵۲۶	۸۲۲
بهادر ۲۳۰ - ۳۹۳ - ۴۲۶	برهان خادم سلطان محمود		
بهادر الملك .. ۴۵ - ۳۹۸	گجراتي	۹۴	..
بهادر برادر زاده خانجهان ۱۶۱	برهان نظام شاه	۱۲۳	..
بهادر پسر سعيد بدخشي ۴۵	بزرگ اميد خان	۴۵ - ۴۵۲ -	
بهادر پور ابراهيم .. ۷۰۲	۴۵۳
بهادر پور زاده برهان نظام شاه	بسالمت خان ميرزا حفيظ الله		
.. .. ۴۹۹	۵۲۹

بہادر خان کوکہ ۲۱۷ - ۲۳۱	۵۲۲ ..	بہادر جی
۷۸۵ - ۷۸۱	۳۸۶ - ۸۳ - ۸۲	بہادر خان
۷۲۷ ..	۳۹۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۱	
بہادر خان مرزبان خاندیس ۶۸۵	۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۴۷ - ۶۲۵	
بہادر شاہ ملقب بہ خلد منزل	۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹ - ۶۳۹	
(شف خلد منزل) ۹ -	۸۰۰	
۲۵۶ - ۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۰۵		بہادر خان ارزیک ابو الذبی
۲۹۹ - ۲۹۵ - ۲۸۶ - ۲۸۵	۴۰۰ - ۴۵	
۳۱۵ - ۳۱۴ - ۳۰۹ - ۳۰۰		بہادر خان داقی بیگ مخاطب
۳۵۲ - ۳۵۱ - ۳۴۸ - ۳۳۹		بہ غیرت خان ۴۵ - ۴۴
۳۶۱ - ۳۶۰ - ۳۵۷ - ۳۵۳	۴۵۵	
۵۴۲ - ۵۳۸ - ۵۳۴ - ۵۰۳	۴۷۳	بہادر خان بدخشی
۶۱۰ - ۶۰۳ - ۵۸۷ - ۵۴۳		بہادر خان پسر سلیمان کورانی
۸۱۹ - ۸۱۷ - ۸۱۶ - ۸۱۵	۶۳۹	
بہار سنگھ بخدیله (یا) بہار	۱۷۱ - ۴۵	بہادر خان روهله
۱۸۶ ..	۱۷۶ - ۱۷۷ - ۲۲۱ - ۴۱۵	
بہاء الدین ..	۷۴۶ - ۷۲۷ - ۴۴۲ - ۴۱۶	
۶۸		بہادر خان شیبانی ۴۴ - ۸۵
بہرام پسر جهانگیر قلی خان	۳۸۴ - ۸۶	
۵۲۵	۳۶۴	بہادر خان فرجدار کرنول

۷۲۵	...	قريشي	بهرام سلطان (ولد نذر محمد
۸۰۵	...	بهيل (قوم)	خان (۴۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱ -
		بهيم نواين زميندار چوراگده	۷۶۷ - ۴۴۴ - ۴۴۳ ..
۵۲۷	بهره مند خان عزيزالدين
		بيان خان شيخ فاروقي ۴۵ -	ميربخشي ۴۵ - ۲۸۶ -
۴۶۲	۳۰۸ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۵۹
		بے بدل خان معيدای گيلاني	بهرجي زميندار بکلانه ۴۵ -
		۴۵ - ۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۰۷	۳۹۰ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ -
		بي بي فاطمه اردبيگي	۴۱۴
		جنت آشياني ۴۲۰ ...	بهرگرميت سنگه ۵۴۰ ...
		بيترجي ۵۲۲ ...	بهرل ۱۶۱
		بيچه جيو والدہ ميرزا عزيز	بهرل بيچاروري ۲۴۵ ...
		کوکہ ۴۸۵ ...	بهرل خان ۳۷۱ - ۷۲۷ - ۷۲۸ -
		بيندر (قوم) ۵۸۷ ۷۴۳
		بيراگي (قوم) ۷۹۵ ...	بهرل خان ميانہ ۷۲۶ - ۷۵۴
		بيروم خان خانخانان (شف	بهر بيگم (يا بيگم)
		خانخانان بيرام خان) ۴۴ -	مامای صالحہ ۲۷۱ ...
		۴۷ - ۶۸ - ۷۴ - ۷۸ - ۱۰۱ -	بهرجل نايکواراي ۲۱۰ - ۲۰۸
		۱۰۵ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ -	بهرجراج حارس قلعه ارسہ ۷۵۴
		۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۰ -	بهيکن خان (۶) بهنگن خان

بیگلر خان ولد معید خان ۵۲۵	۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ - ۴۷۰ -
بیگ محمد خان قلعه دار	۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸ -
ادونی ... ۱۹۳	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ -
• حرف پے •	۴۱۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۴ -
بادرا ... ۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۷	۴۲۵ - ۴۳۲ - ۴۳۷ - ۴۴۵ -
پادشاه (نام اسپ شاهجهان	... ۴۴۶ - ۴۹۳ - ۷۱۲
پادشاه (... ۵۷۸	بیر بر ... ۱۰۶
پادشاه زاده دارا شکوه ۱۹۹ -	بیر ساه ... ۸۰ - ۸۱
۲۰۰ - ۲۲۱ - ۲۴۸ - ۷۷۲	بیرم بیگ ترکمان (یا) میرم
پادشاه زاده عظیم الشان ۲۸۷	بیگ ۴۵ - ۳۹۹ - ۴۰۰ -
پادشاه زاده محمد اعظم شاه	۰۰ ۴۳۵ - ۷۰۶ -
۲۵۱ - ۳۱۴ - ۵۲۹ - ۷۹۷	بیرم ساه میر بهرجی مخاطب
پادشاه زاده محمد ادرنگ زیب	به دولت مند خان ۴۱۴
بهادر ۱۹۷ - ۱۹۸ -	بیگ ارغای اتالیق عبدالعزیز
۱۹۹ - ۲۰۲ - ۲۲۰ - ۲۵۹ -	خان ... ۷۶۷
... ۷۴۷	بیگلر بیگی خان ... ۸۳۴
پادشاه زاده محمد شجاع ۲۲۱	بیگلر خان ... ۴۵ - ۱۹۳
پادشاه زاده مراد بخش ۲۲۱ -	بیگلر خان تیغ بیگ ۵۰۵
... ۵۹۷	بیگلر خان سعد الله ... ۴۰۱
پادشاه زاده ولیعهد شاهجهان	بیگلر خان میرزا احمد ۵۰۴

تربیت خان فخر الدین احمد	شرف الدین ارغلی تکلر
بخشی ۴۵ - ۴۸۶ - ۴۸۷ -	۱۲۸
۴۸۸	تاج خان ۴۵ - ۴۰۱ - ۴۸۳
تربیت خان میر آتش میر	تاج خان پسر دولت خان خداب
محمد خلیل ۴۶ - ۴۹۸ -	امین خان غوری ۹۸۳
۵۰۰ - ۴۰۸ ...	تاج خان کرزانی ۶۴۰ ...
ترخان مولانا نورالدین ۴۵ -	تاریکیان (قوم) ۴۸۱ - ۴۸۲ -
۴۷۸	۵۱۲
نرخانیان (قوم) ۸۲۸	قاش بیگ ۴۵ ...
تردی بیگ خان (یا) تردی	قال شاه قلی خان محرم ۷۸۶
خان ترکستانی ۴۵ - ۴۶ -	قال سین کلانوت ... ۵۰۹
۴۷ - ۷۳ - ۸۴ - ۴۶۶ -	تخته بیگ سردار خان ۴۵ -
۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -	۴۸۱ - ۴۸۲
۴۷۸ - ۵۴۹ - ۵۵۶ -	تربیت خان ۲۰۳ - ۲۲۷ -
۷۶۸ - ۶۲۳	۲۴۷ - ۲۹۴
ترسون محمد خان (یا) ترسون	تربیت خان شفیع الله برلاس
سلطان ۴۵ - ۴۳۶ - ۴۷۱ -	۴۶ - ۴۹۳ - ۴۹۵ - ۴۹۶ -
۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۵۵۰ -	۴۹۷۰
۶۵۶	تربیت خان عبد الرحیم ۴۵ -
۶۲۷ ... (قوم)	۴۸۳

جاني خان ۴۳۲ - ۴۳۶ - ۶۰۴	جانا بيگم دختر خانخانان ميرزا
جاويد خان بهادر خواجه صرا	عبدالرحيم ۷۰۲
۳۶۷ - ۳۶۲ ...	جان نثار خان ۴۶ - ۱۳۷ - ۵۲۸
جباري بيگ ... ۱۸۱	۷۲۲ - ۵۳۹ ...
جتي (يا) جيتي اوزبك	جان نثار خان خواجه ابوالمكارم
۷۴۰ - ۱۸۹ ...	۸۱۲ - ۵۳۷ - ۴۶ ...
ججهار سنگهه بنديله (يا)	جان نثار خان كمال الدين
بنديله (يا) ججهار	حسين ... ۵۲۷
بنديله (يا) ججهار سنگهه	جان سوار خان ... ۵۱۸
۱۱۴ - ۱۹۸ - ۲۲۱ - ۴۱۶ -	جان سوار خان پسر مختار خان
۴۱۹ - ۴۲۷ - ۵۲۷ - ۵۹۰ -	۴۶ ...
۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۳۸ - ۷۴۵ -	جان سوار خان تركمان جهانگير
۷۵۴ - ۷۵۹ - ۷۶۲ ...	بيگ ۴۶ - ۵۱۶ - ۵۱۸
ججهار خان ... ۹۵	جان سوار خان خواجه بابا ۴۶
جسونت ۲۱۷ - ۷۸۸ -	۵۳۰ ...
۷۹۹ ...	جانهدار خان مير بهادر دل
جعفر بيگ (يا) جعفر (يا)	۵۳۵ ...
جعفري ۲۳۱ - ۵۰۸ -	جانش بهادر ۴۶ - ۵۱۱
۸۲۴ ...	جانوجي بهونسله پسر رگهـ
جعفر خان ... ۲۶۲ - ۷۷۷	بهونسله ۴۰ - ۳۷۰

جگ مال برادر خورد راجہ	۵۰۷ - ۴۶	جعفر خان گملو
بہارہمل ۵۱۰ - ۴۶	۱۰۶ -	جعفر خان عمدۃ الملک
جگناٹھ پھر راجہ بہارہمل	۵۳۴ - ۵۳۲ - ۵۳۱	...
۵۱۴ - ۴۶ ...	۱۹۱ -	جعفر خان ناظم بنگالہ
جلال الدین .. ۶۴۰	۸۲۱ - ۲۹۰	...
جلال الدین (رشانی) (یا) جلالہ		جعفر مہرزا مخاطب بہ آصف
(رشانی) (یا) (روستائی)	۹۳ - ۱۱۱ - ۲۰۴ -	خان
۱۰۹ - ۱۰۶ ...	۷۳۷ - ۷۰۲	...
جلال الدین محمد اکبر بادشاہ		جگناٹا (یا) چکنا زمیندار موء
ملقب بہ عرش آشیانی	۱۶۹
(شف عرش آشیانی ۷ -	۳۵۵ ...	جگنیللمہ
۸ - ۹ - ۵۶ - ۶۷ - ۶۸ -		جگ جیون پھر اراداجی رام
۶۹ - ۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۳ -		مخاطب بہ اراداجی رام
۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰ -	۱۴۴
۹۱ - ۹۲ - ۹۵ - ۹۶ -		جگ جیون جراح
۱۰۱ - ۱۰۴ - ۱۱۱ - ۱۱۵ -	۷۶۰
۱۱۸ - ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۱۲۹ -		جگدیو رای
۲۳۵ - ۲۵۹ - ۲۷۹ - ۲۹۲ -	۵۲۳ - ۵۲۲	
۳۳۵ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹ -	۷۳۸	جگراج پھر جچہار سنگھ
۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۳ -		جگراج عرف بکرماجیت
	۵۲۶

۶۹۴ - ۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲	۳۹۶ - ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۷
۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷	۴۰۹ - ۴۱۲ - ۴۲۵ - ۴۳۳
جلال الدين محمد ۶۷۳	۴۵۵ - ۴۶۸ - ۴۷۱ - ۴۷۷
جلال خان قورچي ۴۶ - ۵۰۹	۴۷۸ - ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۸
... ۵۱۰ ...	۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲
جلال ناکر ... ۵۳۰ - ۴۶	۵۱۴ - ۵۲۴ - ۵۳۷ - ۵۴۹
جمال الدين خان مخاطب	۴۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۶
بصفدر خان ... ۸۰۶	۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۲
جمال الدين مسعود ۶۱۷	۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۸ - ۵۷۰
جمال خان حبشي غلام بيزرام	۵۸۷ - ۵۸۸ - ۶۱۳ - ۶۱۴
خان ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۲۳	۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰
.. ۱۲۴ - ۳۷۹	۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۵
جمال خان عمزاد حسين خان	۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹
ميرواتي .. ۶۹۳	۶۳۱ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸
جمشيد خواجه ۶۵۲	۶۳۹ - ۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶
جملة الملك اسد خان امير الامراء	۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷
۳۰۸ - ۳۱۴ - ۳۱۸ - ۳۱۹	۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲
... ۴۵۵ - ۴۵۶ - ۸۱۴	۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵
جملة الملك سعد الله خان ۱۹۹	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳
۴۲۳ - ۷۷۳	۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱

۱۳۰ - ۱۲۹ - ۱۱۸ - ۱۱۷
 ۱۳۱ - ۱۳۰ - ۱۲۹ - ۱۲۸
 ۱۳۸ - ۱۳۷ - ۱۳۶ - ۱۳۵
 ۱۵۵ - ۱۵۴ - ۱۵۳ - ۱۵۲
 ۱۷۲ - ۱۷۱ - ۱۷۰ - ۱۶۹
 ۱۹۸ - ۱۹۷ - ۱۹۶ - ۱۹۵
 ۲۰۷ - ۲۰۶ - ۲۰۵ - ۲۰۴
 ۲۰۲ - ۲۰۱ - ۲۰۰ - ۱۹۹
 ۴۰۷ - ۴۰۶ - ۴۰۵ - ۴۰۴
 ۴۸۱ - ۴۸۰ - ۴۷۹ - ۴۷۸
 ۵۱۷ - ۵۱۶ - ۵۱۵ - ۵۱۴
 ۵۳۰ - ۵۲۹ - ۵۲۸ - ۵۲۷
 ۵۷۳ - ۵۷۲ - ۵۷۱ - ۵۷۰
 ۵۸۸ - ۵۸۷ - ۵۸۶ - ۵۸۵
 ۶۸۸ - ۶۸۷ - ۶۸۶ - ۶۸۵
 ۷۰۴ - ۷۰۳ - ۷۰۲ - ۷۰۱
 ۷۱۳ - ۷۱۲ - ۷۱۱ - ۷۱۰
 ۷۳۳ - ۷۳۲ - ۷۳۱ - ۷۳۰
 ۷۳۷ - ۷۳۶ - ۷۳۵ - ۷۳۴
 ۷۴۹ - ۷۴۸ - ۷۴۷ - ۷۴۶

جمیل بیگ ... ۴۸۳
 جنت آشیدانی (یعنی
 نصیرالدین محمد همایون
 بادشاه) (شف همایون
 بادشاه) .. ۹
 ۶۴ - ۶۳ - ۶۲ - ۶۱ - ۶۰
 ۷۸ - ۷۷ - ۷۶ - ۷۵ - ۷۴
 ۳۷۳ - ۳۷۲ - ۳۷۱ - ۳۷۰
 ۳۹۶ - ۳۹۵ - ۳۹۴ - ۳۹۳
 ۴۷۶ - ۴۷۵ - ۴۷۴ - ۴۷۳
 ۵۵۰ - ۵۴۹ - ۵۴۸ - ۵۴۷
 ۵۶۷ - ۵۶۶ - ۵۶۵ - ۵۶۴
 ۶۱۷ - ۶۱۶ - ۶۱۵ - ۶۱۴
 ۶۲۴ - ۶۲۳ - ۶۲۲ - ۶۲۱
 ۶۵۵ - ۶۵۴ - ۶۵۳ - ۶۵۲
 .. ۶۹۳ - ۶۹۲ - ۶۹۱
 جنت مکانی (یعنی نور الدین
 محمد جهانگیر بادشاه)
 (شف - جهانگیر بادشاه)
 ۹۰۳ - ۹۰۲ - ۹۰۱ - ۹۰۰

- ۲۲۰ - ۲۰۸ - ۲۰۷ - ۲۰۶	۶۴۷ .. جنو یا خورو
- ۴۰۴ - ۴۰۳ - ۴۰۲ - ۴۰۱	۶۴۴ جنید کورانی عم دارن
- ۴۱۵ - ۴۰۹ - ۴۰۷ - ۴۰۵	۶۵۱
- ۴۸۵ - ۴۸۴ - ۴۸۱ - ۴۱۱	۵۴۱ جواهر خان ناظر
- ۵۲۷ - ۵۲۵ - ۵۱۶ - ۴۹۶	۵۹۵
- ۵۶۷ - ۵۶۱ - ۵۳۰ - ۵۲۸	۵۴۸ .. جواهر سنگهه
- ۵۷۷ - ۵۷۵ - ۵۷۳ - ۵۷۱	۱۰ .. جهان آرا بیگم
- ۶۶۷ - ۶۶۳ - ۵۸۸ - ۵۸۳	۳۱۶ .. جهاندار شاه
- ۶۹۱ - ۶۹۰ - ۶۸۸ - ۶۷۲	- ۳۴۲ - ۳۳۹ - ۳۲۳ - ۳۲۰
- ۷۰۸ - ۷۰۶ - ۷۰۴ - ۶۹۳	- ۶۱۱ - ۴۶۱ - ۳۵۷ - ۳۵۲
- ۷۲۱ - ۷۱۷ - ۷۱۳ - ۷۱۱	۸۳۱ - ۸۲۰ - ۸۱۸ ..
- ۷۳۵ - ۷۳۴ - ۷۲۳ - ۷۲۲	جهانگیر بادشاه (ملقب بدجنت
- ۷۴۲ - ۷۴۰ - ۷۳۷ - ۷۳۶	مکانی) (شف جنت
- ۷۷۴ - ۷۶۹ - ۷۴۹ - ۷۴۸	مکانی) ۴ - ۹۳۹ - ۱۱۱ -
۷۷۵	- ۱۲۹ - ۱۱۸ - ۱۱۷ - ۱۱۶
۵۱۷ .. جهانگیر بیگ	- ۱۳۰ - ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴
- ۵۱۳ جهانگیر قلی خان	- ۱۴۶ - ۱۴۸ - ۱۵۱ - ۱۵۳
۶۸۸ - ۵۲۵ - ۵۲۴ - ۵۱۹	- ۱۴۲ - ۱۵۸ - ۱۵۵ - ۱۵۴
جهانگیر - قلی خان پسر کلان	- ۱۸۲ - ۱۷۴ - ۱۷۲ - ۱۶۷
خان اعظم میرزا عزیز کوکه	- ۱۹۸ - ۱۹۰ - ۱۸۸ - ۱۸۵

۱۶۶ - ۱۶۵	۶۹۳ - ۶۸۷
چغتای (یا) چغتائی (قوم)	جهانگیر قلي خان شمس الدين
۱۷۰ - ۱۶۵	مشهور به ميرزا شمس-ي
چغتای برلاس .. ۱۹۱	۵۲۴ - ۴۶
چنپت بنديله ۴۲۰ - ۴۲۸	جهانگیر قلي خان لاله بیک
چنپت سنگه .. ۴۲۸	کابلې .. ۴۶ -
چندر سین پسر - ر خرد رای	۵۱۲ - ۱۱۸
مالديو .. ۶۴۶	جهيله رام ناگر یا جهيله رام
چندر سین (اجه ماردار) ۵۰۹ -	۸۳۱ - ۳۳۲
.. .. ۵۱۰	جي اپا سندهيه .. ۳۶۷
چنگیز خان .. ۹۵ -	جييجي انگه مادر خان اعظم
.. .. ۵۶۲ - ۳۹۰	ميرزا عزيز کوکه ۶۷۵
چورامن جات ۴۶ - ۵۴۰ -	جي سنگه .. ۳۲۴
.. .. ۵۴۲ - ۴۶۴	
چيته (یا) چينه .. ۸۷	* حرف چه *
چيته خان خواجه سرا ۷۰۱	چاند بي بي سلطان همشيره
چين قلي خان .. ۸۱۴	برهان نظام شاه و زوجه
	علي عادل شاه بيچاپوري
	۷۰۱ - ۶۹۹
	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حا ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

*** حرف حاء ***

.. .. ۷۰۱ - ۶۹۹	چتر بهوج چوهان .. ۷۷۹
.. .. ۷۷۹	چتر بهوج کاتب سرکار اسلام خان

حبشي .. ۴۷ - ۵۷۹	دار الملك خوارزم ۴۳۲
حبیب چک .. ۱۸۰	حاجي حور پسر در خانم زوجة
حور زاله خان .. ۱۹	ابراهیم خان فتح جنگ
حسام الدین خان . می-رز	و خاله نور جهان بیگم ۱۳۹
حسام الدین حسن ۴۷ -	حاجي خان غلام شیر شاه ۴۶۸
.. ۵۸۶ - ۵۸۷	حاجي شفیع خان .. ۲۸۸
حسن پادشاه آقا قوئیلو ۳۷۱	حاجي عبد الشکور ۳۸ - ۳۹
حسن بیگ ۵۶۶ - ۵۶۷ - ۵۶۸	حاجي محمد .. ۳۹۵
حسن بیگ پسر بیگ ۴۰۰	حاجي محمد خان سیستانی
حسن بیگ خان بدخشی	۴۶ - ۸۳ - ۴۷۲ - ۵۴۸ -
شیخ عمری .. ۴۶ -	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۶۱۴ - ۶۴۴
.. ۴۳۴ - ۴۸۳ - ۵۶۵	حاجي محمد خان قدسی ۴۰۷
حسن بیگ صف شکن خان	حاجي محمد خان کوی ۳۹۴
.. .. ۳۲۳	حاجي یوسف خان ۴۶ - ۵۵۷
حسن خان پتانی (یا) پنی	هارث بن کلاره .. ۵۷۷
.. .. ۶۲۶	حافظ خان .. ۲۰۶
حسن خان پسر خانجهان لودی	حافظ نصرالله .. ۷۱۲
.. .. ۷۲۹	حاکم بیگ داماد اعتماد الدوله
حسن خان خزانچی ۳۹۱	.. ۴۷ - ۵۷۳ - ۵۷۴
حسن خان کهتره .. ۴۶	حبش خان سیدی مفتاح

۲۴۱	حسین پاشا ولد علي پاشا	۶۹۸	حسن مباح (يا)
۲۴۲	۶۹۸	صالح
۷۲	حسین پسر خانجهان لودي	۶۹۸	حسن عرب (يا) حسن علي
۵۵۲ - ۵۵۱	حسین خان تکریمه	۶۹۷ - ۱۰۹	عرب
حسین خان خوشگي پسر کلان		۶۷۸ - ۲۳۱	حسن علي خان
سلطان احمد اعظم شاهي		۵۹۴ - ۵۹۸
۴۷ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۲		۶۷۸	حسن علي خان بهادر عالمگیر
۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵	۶۷۸	شاهي ملقب بمیرزا باگه
۶۹۳	حسین خان میواتي	۶۷۸	درومین خلف الہ دردي
۴۸۱	حسین شاملو حاکم هرات	۶۷۸	خان
حسین علي خان امیر الامراء		۶۷۸ - ۵۹۳ - ۵۹۴	۶۷۸ - ۵۹۳ - ۵۹۴
(شف امیر الامراء)		۵۹۹ - ۵۹۷
۱۲ -	حسین علي خان	۶۰۱
۴۴ - ۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۲۴		۶۰۱	حسین بیگ خان اوزبک
۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۰		۶۰۱	حسین بیگ خان زیگ
۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۳۸		۶۰۱	خواهرزاده و خویش علي
۳۴۹ - ۳۵۲ - ۳۵۸ - ۴۶۲		۵۹۱	مردان خان
۴۶۳ - ۴۶۴ - ۸۲۰ - ۸۲۱		۵۹۱	حسین بيگ علي مردان خان
حسین علي خان ناظم دکن		۵۹۱	(يا) حسيني بیگ
۵۳۹	۸۰۷	خانہامان

گیلانی ۴۷ - ۵۴۵ - ۵۸۷	۲۷۴ .. حسین قلی
حکیم خوشحال .. ۵۴۵	۳۷۸ - حسین قلی بیگ
حکیم دارید تقریب خان ۴۹۱ -	۴۴۴
۴۹۳ - ۴۹۲	حسین قلی خان مخاطب به
حکیم رکذای کاشی ۴۱۲	خانجهان ۱۰۵ - ۳۸۱ -
حکیم صدرا ملقب به مسیح الزمان	۴۴۹ - ۴۴۸ - ۴۴۷ ..
۵۸۹ - ۵۷۷ - ۴۷ ..	۷۹۷ .. حسین منور خان
حکیم عبدالوهاب .. ۵۷۳	۱۲۲ .. حسین نظام شاه
حکیم علی گیلانی ۴۷ - ۵۴۲ - ۱۰۲	حسینی و برهانی نبأ -
۵۷۰ - ۵۴۹ - ۵۴۸ ..	۷۵ .. اشرف خان
حکیم عنایت الله .. ۴۹۰	۴۷ .. حقیقت خان
حکیم عین الملک شیرازی ۴۶ -	۵۹۰ - اسحق بیگ یزدی
۵۴۹ - ۵۴۲	۵۹۱
حکیم فتح الله .. ۵۴۲	۴۰۵ .. حفظ الله خان
حکیم فخرالدین شیرازی ۵۷۷	۳۴۳ .. حفیظ الدین خان
حکیم مکه ن خان مخاطب به	حکیم الملک میر محمد مهدی
تقریب خان .. ۳۰۲	۵۹۹ - ۴۷
حکیم مهیم الدین ابوالفتح	حکیم ابوالفتح گیلانی ۱۰۱ -
۵۴۵ - ۵۵۷ - ۴۶ ..	۵۴۳ - ۵۴۱ - ۵۵۸ ..
حکیم نورالدین قراری تخلص	حکیم حاذق پسر حکیم هماد

۴۳۸ .. حیدر قاسم کوہ بر ..	۵۴۰ - ۵۵۸
۲۳۲ .. حیدر قلی خان ..	حکیم ہمام (اصل نامش حکیم
۸۲۰ - ۳۵۴ - ۳۳۴ ..	ہمایون بودہ) ۴۶ - ۵۵۸ -
حیدر محمد خان آختہ بیگی	۵۴۴ - ۵۴۳ - ۵۴۱ ..
۴۷۱ - ۵۵۴ - ۴۶ ..	حمید الدین خان ۵۰۰ -
حیدر محمد خان ۵۵۵ -	۴۱۰ - ۴۰۶
۵۵۶	حمید الدین خان بہادر عالمگیر
* خوف خا *	شاہی ۴۷ - ۲۹۴ - ۳۰۹ -
۲۲۸ .. خانی خان ..	۳۱۹ - ۳۱۴
۸۳۲ .. خاقان زمان ..	۷۲۱ - ۳۹۸ حبشی
۳۹۲ .. خالیدی خان ..	حمیدہ ہانو بیگم مبیہ سیف
۵۵۸ خان احمد والی ایران	خان ۱۰ - ۲۷۷ - ۲۷۸ -
خان اعظم موبہ دار مالوہ ۱۱۱ -	۷۷۵
۴۴۲	حیات خان داروغہ آبدار خانہ
خان اعظم میرزا عزیز کوکلتاش	۵۸۳ - ۴۷
(یا) خان اعظم میرزا عزیز	حیات خان ۴۸۲ - ۴۵۸ ..
کوکہ (یا) خان اعظم کوکہ	حیدر جنگ ۲۵ - ۲۶ -
۵۷۶ - ۵۲۴ - ۱۴۰ - ۴۷	۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰
۴۸۷ - ۴۸۶ - ۴۷۵ - ۴۷۰	۴۲۳ .. حیدر سلطان
۷۰۵ - ۴۹۳ - ۴۸۹ - ۴۸۸	حیدر علی خان بہادر ۴۱۱

خانجہان لودی ۴ - ۴۸ - ۹۳ -	۷۲۱ - ۷۱۹
۱۱۱ - ۱۴۱ - ۱۴۳ - ۱۹۱ -	خانجہان بارہہ سید مظفر خان
۱۹۳ - ۱۷۵ - ۱۷۸ - ۱۸۸ -	ابوالمظفر ۴۸ - ۷۳۰ -
۴۰۹ - ۴۱۶ - ۴۲۹ - ۵۱۸ -	۷۵۸
۵۱۹ - ۵۲۱ - ۵۲۶ - ۵۲۸ -	خانجہان بہادر کوکلتاش میر
۶۸۶ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -	ملک حسین علی مراد
۷۱۵ - ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ -	مخاطب بہ ظفر جنگ
۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۲۱ - ۷۲۲ -	۱۵ - ۴۸ - ۸۷ - ۲۴۷ -
۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۰ -	۳۰۵ - ۳۱۲ - ۴۵۳ -
۷۳۶ - ۷۳۸ - ۷۴۲ - ۷۵۰ -	۵۴۰ - ۵۴۲ - ۵۹۵ - ۷۹۸ -
۷۵۹ - ۷۶۰ - ۷۷۲ - ..	۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۱۱ - ۸۱۸ -
خانخانان بیرام خان (شف	خانجہان ترکمان ۸۹ -
بیرام خان خانخانان)	۱۰۸ - ۱۳۱ - ۴۵۰ - ۴۵۱ -
۴۴ - ۷۴ - ۹۷ - ۹۸ - ۷۸ -	۴۵۲ - ۴۵۳ - ۷۶۱ - ۸۰۳ -
۱۰۱ - ۱۰۵ - ۱۰۷ - ۳۷۲ -	۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۰۶ - ۸۰۷ -
۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۹ -	۸۰۸ - ۸۰۹ - ۸۱۰ - ۸۱۲ -
۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ -	۸۱۳
۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ -	خان جہان حسین قلی بیگ
۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ -	خواہر زادہ بی—رام خان
۵۵۲ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ -	خانخانان ۴۷ - ۶۴۵ -

۴۰ - ۱۴۳ - ۱۹۶ - ۲۰۰ -	۴۲۴ - ۴۲۵ - ۴۳۲ - ۴۳۷ -
۷۵۹ - ۷۵۸	۷۱۲ - ۴۹۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵
خانخانان میرزا عبدالرحیم	خانخانان سپہ سالار ۱۰۲ -
(شف - میرزا عبدالرحیم	۱۱۱ - ۱۲۴ - ۱۴۵ - ۲۷۵ -
خانخانان) ۴۷ - ۱۹۲ -	۲۷۶ - ۴۳۲ - ۴۳۴ - ۴۳۹ -
۳۹۶ - ۳۹۹ - ۴۹۱ - ۴۹۳ -	۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ -
۴۹۴ - ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ -	۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۵۱ -
۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۷ - ۷۰۸ -	۴۵۲ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۸۳۰ -
۷۱۰ - ۷۰۹	خانخانان منعم بیگ ۴۷ -
خاندوران ۱۶۱ - ۲۰۸ -	۴۳۵
۲۱۱ - ۲۲۲ - ۵۸۰ - ۷۵۳ -	خانخانان منعم خان (شف
۷۵۴ - ۷۵۵ - ۷۶۲ - ۷۷۱ -	منعم خان خانخانان) ۶۲ -
۷۸۴ - ۷۸۵ - ۸۰۱ - ۸۱۸ -	۴۵ - ۶۷ - ۷۱ - ۷۴ - ۷۶ -
۸۲۲	۸۶ - ۸۹ - ۲۰۵ - ۳۰۹ -
خاندوران امیرالامرا خواجہ عامر	۳۱۵ - ۳۹۵ - ۵۵۱ - ۵۵۴ -
۸۱۹ - ۳۱۰ - ۴۸ ...	۵۵۶ - ۵۵۷ - ۶۱۷ - ۶۲۶ -
خاندوران سید محمود پسر میانی	۶۲۷ - ۶۳۶ - ۶۳۷ - ۶۴۹ -
خاندوران نصرت جنگ	۶۵۳ - ۶۷۱ - ۶۹۵ - ۸۳۰ -
۷۸۲ ۴۸	خانخانان مہابت خان (شف
خاندوران نصرت جنگ ۴۸ -	مہابت خان خانخانان)

۸۲ - ۸۳ - ۲۰۴ - ۲۷۰	۱۹۴ - ۲۹۰ - ۷۴۹ - ۷۸۲
۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸	خان زمان بهادر میرزا امان الله
۴۲۹ - ۴۳۹ - ۴۵۳ - ۷۴۲	۴۸ - ۷۴۰ - ۷۶۳ - ۸۳۲
۷۴۳ - ۷۴۴ - ۷۴۵ - ۷۴۶	خان زمان شیبانی ۸۱ - ۵۰۸ -
۷۴۷ - ۷۵۳ - ۷۸۸ - ۷۸۹	۴۳۱ - ۵۵۳ ...
۷۹۰ - ۷۹۲ - ۸۰۴ - ۸۲۹	خان زمان شیخ نظام
۸۳۰ ...	حیدر آبادی ۴۸ - ۳۵۲ -
خان عالم ۱۹۷ - ۳۵۲	۷۸۴ - ۹۰۹ ...
۳۵۳ - ۴۹۶ - ۴۳۴ - ۷۱۹	خان زمان صوبه دار بالاکھت
۷۳۴ - ۷۹۷ - ۸۱۷	۴۳۰ ...
خان عالم اخلاص خان پسر ارشد	خان زمان علی قلی خان پسر
خان زمان شیخ نظام ۴۸ -	حیدر سلطان اوزبک شیبانی
۸۱۶ ...	(یا) خان زمان علی قلی
خان عالم ثانی ۸۱۷ ...	متخلص به سلطان ۴۷ -
خان عالم چله بیگ کوک پسر	۳۸۴ - ۴۲۲ - ۶۳۰ ...
همدم کوک کورکلتاش	خان زمان فتح جنگ ۷۹۷
میرزا کامران متخلص به	خان زمان میر خلیل پسر دوم
همدمی ۴۷ - ۶۳۲	اعظم خان جهانگیر
۶۳۳ - ۶۳۵ ...	۴۸ - ۷۸۵ ...
خان عالم میرزا برخوردار ۴۸ -	خان زمان میواتی ۴۸ -

۷۳۴ - ۷۳۲	۴۸ - ۱۵۶ - ۷۱۳ - ۷۱۴
خان فیروز جنگ ۷۹۴ ۷۱۵
خان قلی اوزبک برادر کلان	خدیدجہ بیگم زن حاکم بیگ
قلیچ خان شاہجہانی	و ہمیشہ نوجہان بیگم
... .. ۱۴۸	... ۲۸۷ - ۴۱۰ - ۵۷۴
خانہ زاد خان خان زمان پسر	خسرو بے اوزبک قرقچی ۴۷ -
مہابت خان ۱۹۰ - ۶۷۳ - ۶۷۴
۲۳۳ - ۶۰۷ - ۷۴۰ - ۷۴۱	خسرو سلطان پسر نذر محمد
خدابندہ خان پسر شایستہ خان	خان والی بلخ ۴۸ -
امیرالامرا ۸۱۴ - ۴۸	۴۳۱ - ۴۴۱ - ۷۶۷ - ۷۶۸
... .. ۸۱۵ ۷۷۰ - ۷۷۱
خداوند خان دکنی از امرای	خضر خواجہ خان ۴۷ -
نظام شاہیہ احمدنگر ۴۷	۶۴ - ۸۵ - ۵۴۹ - ۶۱۳ -
... .. ۶۵۹ - ۶۴۰ ۶۱۴
خدایار خان تہمی مرزبان	خالد مکان (یعنی محیی الدین
سندھ مشہور بلیقی	اوزنگ زیب بہادر عالمگیر
۴۸ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷	بادشاہ غازی - شف -
... .. ۸۲۸ - ۸۲۹	محیی الدین محمد
خدمت پرست خان ۷۲۴	اوزنگریب (۸ - ۹ - ۱۷۳ -
خدمت پرست خان رضا بہادر	۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -

- ۲۵۶ - ۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۰۵	- ۲۳۷ - ۲۳۶ - ۲۳۲ - ۲۲۲
- ۲۹۹ - ۲۹۵ - ۲۸۶ - ۲۸۵	- ۲۵۵ - ۲۴۵ - ۲۴۰ - ۲۳۸
- ۳۱۵ - ۳۱۴ - ۳۰۹ - ۳۰۰	- ۲۷۸ - ۲۷۷ - ۲۷۵ - ۲۶۶
- ۳۵۳ - ۳۵۱ - ۳۴۸ - ۳۳۹	- ۲۹۰ - ۲۸۷ - ۲۸۴ - ۲۸۰
- ۴۶۱ - ۴۶۰ - ۴۵۷ - ۴۵۲	- ۲۹۷ - ۲۹۵ - ۲۹۲ - ۲۹۱
- ۵۴۳ - ۵۳۹ - ۵۳۸ - ۵۰۳	- ۳۴۵ - ۳۲۲ - ۳۱۴ - ۳۰۶
- ۸۱۵ - ۶۱۰ - ۶۰۳ - ۵۸۷	- ۳۵۸ - ۳۵۴ - ۳۵۱ - ۳۵۰
۸۱۹ - ۸۱۷	۴۴۵ - ۴۱۴ - ۴۰۸ - ۳۶۳
خلیل الله خان برادر خرد	- ۴۵۷ - ۴۵۶ - ۴۵۳ - ۴۵۲
- ۴۸ اصالت خان	- ۵۰۳ - ۵۰۲ - ۴۹۸ - ۴۹۶
- ۲۹۸ - ۲۷۸ - ۲۴۸ - ۲۱۶	- ۵۴۱ - ۵۳۸ - ۵۳۱ - ۵۲۹
- ۷۷۶ - ۷۷۵ - ۷۷۳ - ۵۳۲	- ۵۹۸ - ۵۹۵ - ۵۹۱ - ۵۸۵
- ۷۸۰ - ۷۷۹ - ۷۷۸ - ۷۷۷	- ۷۹۰ - ۷۸۱ - ۷۷۵ - ۶۰۵
۸۰۷ - ۷۰۰ - ۷۸۲ - ۷۸۱	- ۸۱۰ - ۷۹۷ - ۷۹۶ - ۷۹۲
۱۰۷ .. خلیل قلی	- ۸۱۶ - ۸۱۵ - ۸۱۴ - ۸۱۳
۵۱۸ - ۲۴۹ خنجر خان	۸۲۵ - ۸۲۴ - ۸۱۹ ...
۱۲۸ خواجه گي خواجه	خلد منزل (یعني) قطب الدین
خواجه گي فتح الله پسر حاجي	محمد معظم شاه عالم
- ۴۷ حبیب الله کاشي	مخاطب به بهادر شاه
۶۶۹	شف - بهادر شاه (۹ -

خواجگي محمد حسين كهين	جان نام	۴۸ - ۷۴۸ -
برادر قاسم خان مير بحر	۷۷۳
.. ..	خواجه جهان کابلي جهانگيري	۴۷ - ۷۷۱
خواجهم قلبي خان بهادر قلعه دار	۴۷
دهار و فوجدار مالدو	خواجه جهان هروي خواجه
.. ..	امين الدين محمود مشهور	۴۸ - ۳۶۳
خواجه ابوالحسن تربتي ملقب	به امينا مخاطب بخاندان جهان
به ركن السلطنة	۴۷ - ۶۲۷ - ۶۳۰ - ۶۳۱	۴۸ -
۴۲۹ - ۶۸۷ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -	خواجه حسن عطار	۳۷۵
۷۲۴ - ۷۳۷ - ۷۵۱ - ۷۵۹	خواجه حسين	۳۷۵ ..
خواجه ابوالقاسم	خواجه حسين خان	۷۹۲ .. ۸۱۸
خواجه ابوهاشم خواجه	خواجه حصاري نقشبندي	۷۵۸
خواجه يادشاه قلبي	۶۱۶ ۷۴۹
خواجه جلال الدين محمود	خواجه حميد خان	۵۰۴
خراساني بجوق (يا)	خواجه حيات خان	۳۰۵
شمس الدين محمد خان	خواجه خان	۵۰۳ ..
.. ..	خواجه خضر خان	۴۷ - ۶۱۴ ۵۴۹
خواجه جمال الدين محمود	خواجه دوست محمد مخاطب
.. ..	به خواجه جهان کابلي	۴۷ - ۱۰۰
خواجه جهان خوافي خواجه	۴۷۲

۲۷۷ خواجه صادق بدخشي	۸۳۲ خواجه رحمت الله خان
۳۷۱ خواجه طاهر محمد مخاطب به	۸۳۳ خواجه سعد الله خان
۴۷۱ تاتار خان خراساني	خواجه سلطان علي (شف -
خواجه عاشوري (يا) خواجه	افضل خان خواجه سلطان)
۸۲۳ ... عاشور	۴۶۹ - ۶۵ - ۴۲ ..
۸۳۳ خواجه عبدالله خان	خواجه سلطان محمد رشیدی
۶۶۷ خواجه عبدالخالق	۶۱۸
۲۴۰ خواجه عبدالرحمن	۴۸۳ ... خواجه سلیمان
خواجه عبدالرحیم خان ۴۸ -	خواجه شایبور ... ۱۲۸
۷۹۲ - ۵۰۵ - ۲۸۹ ...	خواجه منصور شیرازی ۴۷ -
خواجه عبدالله خان ۴۸ -	۶۹۵ - ۶۵۶ - ۶۵۳ ...
۸۳۲ - ۳۶۱	خواجه شریف خان ۵۰۴
خواجه عبدالله نقشبندي ۶۵۰	خواجه شمس الدين خواني
خواجه عبد المجید هروي	(يا) خافي (يا) خواجه
مخاطب به آصف خان	شمس الدين محمد خواني
(شف - آصف خان) ۴۲	پسر خواجه علاء الدين ۴۷ -
۷۷ - ۷۸ - ۷۹ - ۸۰ - ۸۲ -	۶۶۵ - ۶۶۴ - ۵۵۹ - ۲۵۹
۶۴۶ - ۸۳	خواجه صابر مخاطب به
خواجه عبدالهادي ۴۸ - ۷۷۲	خان دروان نصرت جنگ
خواجه علاء الدين محمد ۲۵۸	۷۴۹

۴۲۲ - ۴۲۰ - ۴۱۸ ..	خواجہ عذیر .. ۱۶۵ - ۶۵
خواجہ معین الدین سنجری	۴۶۸ خواجہ غیاث الدین
۶۰۲	خواجہ غیاث الدین علی قزینی
خواجہ مکارم جان نثار خان ۳۵۱	مخاطب بہ آصف خان
خواجہ موردن چشتی ۶۰۲	(شف - آصف خان)
۴۶۸	۹۲ - ۹۱ - ۹۰ - ۸۲ ..
خواجہ مومن .. ۴۶۷	خواجہ قدرت اللہ خان ۸۳۵
خواجہ میرزا احمد ۱۲۸	خواجہ قائد بلخی ۲۵
خواجہ میرک .. ۳۵۱	خواجہ قلی خان بہادر پسر
خواجہ میرک اصفہانی مخاطب	نذربی .. ۸۳۴
بہ چنگیز خان .. ۶۵۹	خواجہ محمد الدین ۴۶۸
خواجہ نصیب .. ۴۴۱	خواجہ محسن خاندوران ۸۳۱
خواجہ نظام الدین احمد پسر	خواجہ محمد باسط پسر خواجہ
خواجہ مقیم ہرری ۴۷ -	محمد جعفر .. ۸۱۹
۴۶۱ - ۴۶۰	خواجہ محمد پارسا ۲۳۹
خواجہ نعمت اللہ خان ۸۳۳	خواجہ محمد جعفر ۸۱۹
خواجہ ویسی دیوان سلطان	خواجہ محمد شریف ہجری
ہرنیز .. ۹۳ - ۱۸۲ ۱۲۷
خواص خان بختیار خان دکنی	خواجہ معظّم برادر اعیانی
۴۸ - ۷۷۴ - ۷۷۵ ..	مریم مکانی ۴۷ -

دارا شکوه	۱۵ - ۱۲۰	خواص خان مدار علیه سلطنت	۱۵۷	بیجا پور	۰۰
	۱۵۸ - ۱۹۲ - ۲۰۴ - ۲۱۵				
	۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۲	خوافی خان صاحب تارخ			
	۲۲۶ - ۲۲۷ - ۲۳۰ - ۲۳۴	لب لباب	۴ - ۲۶۴ - ۴۵۱		
	۲۴۸ - ۲۵۲ - ۲۶۹ - ۲۷۰	خوشحال بیگ کاشغری	۴۸ -		
	۲۹۵ - ۲۹۶ - ۳۴۵ - ۳۵۳		۷۷۳	۰۰	۰۰
	۳۹۴ - ۳۹۵ - ۴۰۳ - ۴۳۳	خویشگیان (قوم)	۴۰۱ -		
	۵۳۵ - ۵۸۶ - ۵۹۲ - ۵۹۴		۶۰۲	۰۰	۰۰
	۷۷۹ - ۷۸۰ - ۷۸۱ - ۷۸۳	خیرالله	۵۹۹	۰۰	
	۷۸۵ - ۷۹۱ - ۷۹۹ - ۸۰۰	خیریت خان حبشی	۷۵۴		
دانشمند خان میسر بخشی		خیریت خان عم زندره خان			
	۳۸ - ۳۴۴		۱۵۷	۰۰	۰۰
دارد	۴۳۴ - ۴۴۱ - ۴۴۲	* حرف دال *			
	۴۴۳ - ۴۵۱ - ۴۵۲				
دارد افغان	۴۴۹	داراب خان	۴۵۷ - ۵۳۹		
دارد خان	۳۲۲ - ۳۲۷		۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱ - ۷۱۲		
	۳۲۸ - ۳۵۴	داراب خان بنی مختار (یا)			
دارد خان پتذی (یا) پنی		داراب خان بن مختار خان			
	۳۰۲ - ۴۶۲ - ۸۰۴		۴۹ - ۴۹۸	۰۰	۰۰
دارد پوتره (قوم)	۸۲۷	داراب خان میرزا داراب	۴۸		

۵۳۰ - ۲۵۷	۷۲۹
۴۲۴ دلدار پسر بهادر خان	۷۸۸ - ۴۸ داؤد خان قريشي
۲۵۶ دلدار خان جماعه دار	داؤد خان كوراني (يا) داؤد
۴۸ .. كاكور خان	كوراني ۵۵۱ - ۶۳۳ -
۷۳۳ - ۷۳۲ دليمت اچينييه	۴۵۰
۵۱۶ .. دليمت بيكانيري	داؤد خان و بهادر خان
۶۰۴ .. دلير جنگ	و ساييمان خان .. ۴۹
دلير خان دازني (يا) داؤد زئي	داؤد بخش پسر خسرو ۱۵۴
۴۹	دتاجي ۵۲۲
دلير خان عبدالروف ميانه	دريش محمد .. ۵۸۰
۴۹ - ۲۷۰ - ۲۹۸ - ۳۱۲ -	دريا خان .. ۱۳۸ - ۱۴۶ -
۵۲۲ - ۴۴۶	۷۲۸ - ۴۱۷
۲۷۵ .. دلير خان هراول	دريا خان داؤد زئي ۴۱۵
۵۲۱ .. دنم جي	دريا خان درهله ۴۸ - ۵۲۶ -
۴۱۰ (قوم) دوداڻيان	۷۷۲ - ۷۲۷ - ۷۲۲ ..
۸۲۳ دوست علي خان	دريا خان عنايت .. ۴۸
دولت خان خواص خان ۴۸ -	دستم خان .. ۴۸
۷۱۵ - ۴۲۷	دلدار خان برنج (يا) پرنج
دولت خان لودي شاهو خين	۴۲۴
۷۰۱ - ۷۰۰ - ۶۹۵ - ۴۸	دلدار خان بهادر ۴۹ -

۷۵۶	دیسپنا ندیہ (قوم)	۷۱۵
	دیسمنگھہ (یا) دیسمگھی (قوم)	۴۹۸	.. درفندی (او)
۷۵۶ - ۱۴۵ - ۱۴۴	..	۴۳۷	.. دہ بیدی .
۴۸	دیغدار خان بخاری		دھیراج (اجہ) جیہنگھہ سوائی
۸۲۶	.. دین محمد		(شف - (اجہ) دھی-راج
	دین محمد خان مشہور بہ یتیم		جیہنگھہ سوائی (یا) (اجہ)
	سلطان بن جانی سلطان		جیہنگھہ سوائی (۴۹ -
۴۳۲	بن یار محمد خان	۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۱ - ۳۴۳	
۴۳۶ - ۴۳۵ - ۴۳۴		۵۴۵ - ۵۴۴
۷۷۹	.. دیو		دیانت خان ۱۶ - ۱۲۹ -
۵۱۰ x	.. دیویداس	۲۰۵
27/6/81		۴۸	دیانت خان حکیم جمالا
			دیانت خان دشت بیاضی (یا)
		۵۲۸ - ۴۸	دست بیاضی
		۴۸	دیانت خان قاسم بیگ
		۳۱۱	دیانت خان منجم
		۴۹	دیانت خان میر عبدالقادر
			دیانت خان میر علی نقی
		۴۹
		۳۵۰	دیپی داس ..

* حرف ذال *

ذوالفقار الدولہ قایم جنگ - ۳۴ -
 ۸۳۴
 ذوالفقار الدولہ میرزا نجف
 خان بہادر ملقب بہ
 نصرت جنگ (یا) ذوالفقار
 خان بہادر ۴۹ - ۲۹۱ - ۳۱۳ -
 ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۸ - ۳۲۰ -

۳۲۶ - ۴۶۱ - ۶۱۰ - ۶۱۱ -	اتمچند راجه گوالیار ۶۱۷
۸۱۸	راجہ انوب سنگھ بد گوجر ۵۰
ذوالفقار پسر آلہ یار خان ۱۸۴	راجہ باسو .. ۷۶۴ - ۵۰
ذوالفقار خان قرامانلو ۴۹ -	راجہ بدیچند .. ۴۱۴۸
۳۱۰	راجہ بر سنگھ دیو بند بلہ ۵۰
ذوالفقار خان محمد بیگ (یا)	راجہ بکرماجیت (کہ ہیمو بقال
ذوالفقار بیگ بخشی ۴۹ -	خون را خواندہ بون) ۴۹۹
۳۲۷	راجہ بکرماجیت پترداس ۴۹ -
ذوالقدر خان ترکمان ۴۹ - ۷۱۲ - ۱۴۵
۴۲۳	راجہ بکرماجیت رای (ایان) ۵۰
 ۷۱۲ - ۱۴۵
	راجہ بہارتھہ بذیلہ .. ۵۰
	راجہ بہار سنگھہ بذیلہ ۵۰ -
۴۶۸ - ۴۶۲ - ۶۱۸ - ۷۸۸ - ۷۲۷
۸۰۳	راجہ بہار ہمل (یا) بہارامل
راجہ سنگھہ .. ۴۶۷ - ۴۶۸	۴۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۴
راجومنا ۷۰۲	راجہ بھگونیت داس ۴۹ -
راجہ اندرمن دھدھیرا ۵۱ ۳۹۵ - ۱۰۵
راجہ اندرودہ کور ۵۱	راجہ بہیم ۷۰۷
راجہ انمچند (یا) ایمچند (یا)	راجہ بیتھل داس (با)

* حرف را *

راجہ جیھنگھہ ۳۱۴ - ۵۹۴ -	بتہل داس و (یا)
۸۰۰ - ۷۵۴	پتھل داس ۲۲۱ - ۵۰ -
راجہ جی رام بدگوجر ۵۰ -	... ۷۲۴ - ۷۱۴ - ۴۳۱ -
راجہ چندر سین ۵۱ ...	راجہ بیر بر ۴۸۲ - ۹۴ ...
راجہ دھیراج جی سنگھہ سوائی	راجہ بیر بہادر ... ۵۱
(یا) راجہ جیھنگھہ سوائی	راجہ تودرمل ۱۰۱ - ۸۷ -
(شف - دھی - راج راجہ)	۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۵۰ - ۴۵۲ -
راجہ جیھنگھہ سوائی ۴۹	۴۵۳ - ۴۵۵ - ۴۵۶ - ۴۵۷
۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۱ - ۳۴۳ -	راجہ تودرمل شاہ جہانی ۵۱
۵۴۵ - ۵۴۴ ..	راجہ تودرمل کھتری لاهوری
راجہ دیبی سنگھہ بنڈیلہ ۵۱	... ۵۱۳ - ۵۱ - ۴۹ -
راجہ راج روپ ... ۵۱	راجہ ججھار سنگھہ بنڈیلہ
راجہ راج سنگھہ کچھواہہ ۵۰ -	... ۵۲۶ - ۴۱۹ - ۵۰ -
راجہ رام ... ۵۴۲	راجہ جسونت ... ۲۱۸ -
راجہ رام چند بکھیلہ ۴۹	... ۷۸۴ - ۵۹۵ ...
راجہ رام چند جی چنڈ ۴۴۷	راجہ جگمٹ سنگھہ ولد
راجہ رام چندر ۷۹ - ۲۹	راجہ باسو ۵۰ - ۴۲۵ - ۷۶۴
راجہ رام داس کچھواہہ ۵۰ -	راجہ جھیللا رام ناگر ۵۱
۶۸۹	راجہ جی چند رائہور ۴۱۲ -
راجہ رام داس نرنوری ۵۰	... ۴۴۷ - ۴۴۸

راجہ رام سنگھ کچھواہہ	۵۱	راجہ سورجمل پسر راجہ باسو
راجہ رایسال درباری	۵۰ ۵۰
راجہ رای سنگھ سیوریہ	۵۱	راجہ سیورام کور .. ۵۰
راجہ رتن چند	۳۳۱ -	راجہ علی خان فاروقی (یا)
.. ..	۳۳۲	راجہ علی خان ۱۰۱ -
راجہ رگھوناتھ داس	۳۶۴ -	۱۰۲ - ۱۲۳ - ۳۹۷ - ۴۹۹
.. ..	۳۶۹	راجہ علی خان مرزبان خاندیس
راجہ رگھوناتھ	۵۱ ۴۸۷ - ۴۹۸
راجہ روز افزون	۵۰	راجہ کشن سنگھ بہدوریہ ۵۰
راجہ ساہو بہونسلا	۵۱ -	(راجہ گنج سنگھ پسر راجہ
۳۲۷ - ۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰		سورج سنگھ ۵۰ - ۵۱۶ -
۴۹۹ - ۵۲۳ - ۷۹۶ - ۷۹۷	 ۷۵۰
راجہ سبجان سنگھ بندیہ (یا)		راجہ گوپال سنگھ کور ۵۱
سبجان سنگھ ..	۵۱	راجہ مالکوسائیڈن زمیندار
راجہ سلیمانجی بذالکر (یا)		ولایت کوچ .. ۴۵۲
.. .. (نبالکر)	۵۱	راجہ مان سنگھ پسر راجہ
راجہ سنکرام مرزبان کھر کپور		بھگونت داس کچھواہہ
(یا) کھر کپور	۵۱۳ -	۵۰ - ۱۱۱ - ۱۱۸ - ۴۷۸ -
.. ..	۴۶۵	۴۵۲ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۷۰۲ -
راجہ سورج سنگھ رائہور	۵۰ ۷۱۶ - ۷۱۸

۳۷۲ .. راجه مئرسين	۸۳ - ۳۹۱ - رانا اردیسنکھه
۵۱ - راجه محکم سنگهه کتھري	۴۴۴
۳۲۸	۱۰۹ - رانا بھونسله (يا) رانا
۸۷ - ۴۹ راجه مدھکر بڌيله	۱۱۰ - ۱۲۴ - ۵۹۶ - ۵۹۸ -
۵۱۶ .. راجه مئرزپ	۴۵۲ - ۸۰۳ - ۸۱۶ -
راجھ مھاسنکھه و جگت سنگهه	رانا پرتاب زميندار - ميوار
۵۰	۳۹۵ - ۵۱۱ - ۵۱۵ -
راجي حامد شاه مانکپـوري	رانا سکرا پسر رانا اودي سنگهه
۱۲۴	۵۰
۵۲۳ .. راکو	رانا کرن پسر رانا امرا
۸۱۰ : رام جات	۷۹ - ۳۸۸ - راني درگادتي
۵۰۹ رام چند بکھيله راجه بهته	راد امر سنگهه پسر کلان
۴۹ رام چند چوهان ..	۵۰ راجه گج سنگهه ...
۵۱۶ - ۲۶ رام چند مرهته	۲۳ راد بالاجي (يا) بالاجي راد
۵۱۵ رام داس پسر جيمل	۵۱ راد بهار سنگهه هادا
۷۹۶ .. رام راجه	راد دلپت بونديله (يا) بڌيله
۴۳۱ .. رام سنگهه	(يا) راد دلپ ۵۱ - ۳۱۳ -
رام سنگهه واد کرنسي راتھور	راد رتن هادا پسر راد بهوج
۵۱	۵۰ - ۱۴۱ - ۳۹۹ - ۷۵۰ -
۵۱ ... رام سنگهه هادا	راد مئرسال هادا نبيرک راد رتن

(مؤثر الامرا) (۴۷) (فهرست جلد اول)

رای مکند کایتهه ... ۵۰	... ۵۰ - ۷۴۹
رای ناگر گچ-رانې بېش-کار	رای سور بهورتهیه ... ۵۰
افضل خان علامې شکر الله	رای کرن بهورتهیه ... ۵۱
... .. ۱۵۰	رای مالدیو ... ۴۶۷
رحمت خان .. ۲۵۲	رای باگهني زن اوداجي رام
رحمت خان حکیم ضیاءالدین ۱۴۴
... .. ۵۱	رای بهوج پسر رای سرجن
رحمت خان میر فیض الله ۵۰	هادا ... ۴۹
رحمن یار برادر آله یار خان	رای پتر داس ... ۱۱۰
... .. ۱۸۴	رای پرشاد حاکم امرکوٹ ۴۶۷
رحیم بیگ .. ۴۴۱	رای درک داس ... ۶۹۰
رحیم خان افغان .. ۳۰۰	رای درگا سیمودیہ ۴۹
رحیم خان دکني .. ۱۸۵	رای رای سنگه بهورتهیه ۴۹
رستم ... ۱۱۹	رای سرجن هادا ... ۴۹
رستم واسفندیار .. ۷۱۵	رای کلیان مل ... ۳۷۸
رستم خان ۱۹۱ - ۱۹۹ -	رای گور دهن سورج دهج دیوان
... ۷۷۳ - ۷۰۶ - ۴۳۱	اعتماد الدوله ۵۰ - ۶۹۱
رستم خان دکني ۲۰۰ -	رای لونکرن کچهواہه ۴۹
... ۲۱۷ - ۲۴۴ - ۷۹۹	رای مالدیو راجه جودهپ-ور
رستم خان شغالي ۵۰ - ۳۹۹	... ۳۷۸ - ۶۴۶

۹۴	رضي الملك ..	۴۴۵	رستم خان فيروز جنگ
۵۱	رعایت خان ظهير الدوله	۵۱	رستم خان مقرب خان
۲۱۶	رعد انداز خان ...		رستم خان ولد خسرو سلطان
۳۴۲	رفيع الدرجات ...	۴۴۳	...
۳۷۰	رکن الدوله ...		رستم دل خان بنی مختار
	رکن الدوله اعتقاد خان بهادر		صوبه دار حیدر آباد - ۵۱
۳۴۱ - ۳۴۰	فرخ شاهي		۲۵۵ - ۲۵۶ - ۳۰۲ - ۳۰۳
	رکن الدوله سيد لشکر خان	۵۳۷	...
۳۶۹	...		رستم هذ معين الملك مخاطب
۴۰۴	رکن الدين ...	۳۶۰	به مير منو ...
	رکن الدين سيد لشکر خان بهادر		رشید ا پسر عقیدت خان بخشى
۵۱	نصير جنگ ...	۱۴۳	دکن ...
۲۲	رگهو بهوسله ...	۱۸۵	رشید خان ...
۳۷۰	رگهو جي بهوسله ...	۵۱	رشید خان الهام الله
۷۴۶ - ۷۴۳	رندوله خان	۵۰	رشید خان انصاري
- ۱۷۷	رندوله خان بیجاپوري	۶۵۳	رضا قلي ...
۷۶۳	...		رضوي خان سيد علی بخاري
۱۵۷	رندوله خان حبشي	۲۷۳ - ۵۱	...
۴۱۸	رندوله خان عادلخاني		رضي الدين خان شیخ
۷۵۰	رندوله خان عادلشاهي	۵۹۷	رضي الدين ...

	زندوله خان غازي ... ۵۱ (ن هتن) (فيل عرش آشياني)
* حرف زا *	... ۵۷۱ - ۵۷۲
زاهد خان کوکه ۵۲ - ۵۷	روپ سنگهه راتهور ... ۵۱
... ۱۱۳ - ۴۱۳	روپهي برادر زاده راجه بهارهمل
زاهد خان پسر صادق خان	... ۴۹
... ۵۲ - ۲۰۴	روپ مئي (يا) روپ مئي
زبردست خان ۵۲ - ۱۸۱	... ۳۸۹ - ۳۹۰ - ۳۹۱
زبردست خان پسر ابراهيم خان	روح الله خان ۳۰۸ - ۳۱۳ -
... ۳۰۰	... ۴۵۴ - ۵۰۰ - ۷۸۱
زکريا خان بهادر هزار جنگ ۴۹	روح الله خان اول پسر سردرم
زهرة آقا دختر فاطمه بي بي	خليل الله خان ۵۱ - ۲۲۵
... ۴۲۰	روح الله خان ثاني ۲۸۷ - ۸۱۴
زينب الفسا بيگم ... ۵۹۹	روح الله خان خانسامان ۳۵۰ -
زين آبادي ... ۷۹۰	... ۳۵۱
زينب الفسا بيگم ۳۰۱ -	روح الله خان خانه زان خان
... ۳۱۴ - ۳۱۵	... ۵۱
زين خان ... ۱۰۴	روشن الدوله پستم جنگ ۵۱
زين خان کوکه ۵۲ - ۱۰۹	رهله (قوم) ... ۵۴۷
... ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۵۱۱ - ۵۵۹	روحان شولا پوري ۷۴۳
... ۴۹۳	

* حرف سين *

اعزال الدوله خانجهان بهادر

... ۲۹۹ - ۳۲۳

شهر شکره ... ۸۰۰

ستر سال بنديله ... ۵۳

ستي خانم صدر النساء ۱۶۰

سبحان خان ... ۳۸۷

سراج الدوله انورالدين خان

بهادر ظفر جنگ ۵۳ - ۲۱۴

سراج الدين علي خان (رزو) ۵

سرافراز خان بلولي (يا) بلولي

... .. ۵۳

سرافراز خان پسر لشکر خان

... ۵۲ - ۸۲۹

سر بلند خان خواجه رحمت الله

... ۵۳ - ۳۴۰

سردار خان چيله ... ۵۳

سردار خان خواجه يادگار ۵۲ -

... ۳۲۸ - ۴۵۹

سردار خان شاهجهاني ۵۲ -

... ۷۷۴

سادات خان ذوالفقار جنگ

... ۵۳ - ۷۰۴

. ساهو بهونسله (يا) ساهوجي

بهونسله ۱۸۷ - ۱۹۱ -

۲۰۸ - ۳۲۸ - ۴۳۵ - ۵۲۳ -

۷۳۹ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۷

سبحان سنگهه و پرمديو پهران

سورجمل سيوديه ۵۲

. سبحان قلبي (يا) سبحان قلبي

سلطان پسر نذر محمد

خان .. ۴۴۱ - ۷۶۸

. سبحان قلبي ۱۹۰ - ۴۴۲ -

... ۶۷۸

سبل سنگهه سيوديه ۵۳

سپهدار خان ۲۹۹ - ۷۲۱ -

... ۸۱۱

سپهدار خان محمد صالح ۵۲

سپهدار خان مخاطب به

خان (۱۳ - ۵۲ -	سردار خان کوتوال نبدیر
۵۳ - ۱۹۵ - ۳۴۲ - ۷۷۱ -	باقی خان چیلہ قلم - اق
۷۸۲ - ۷۷۹	شاهجهانی ۴۵۸ - ۴۰۵
سعد الله خان پسر علی محمد	سرفراز خان چغتآ ... ۵۲
خان درملہ ۱۹ - ۳۹۹	سرفراز خان سید لطیف ۵۳
سعد الله خان هدایت الله	سرمہ ۲۲۷
... .. ۵۳ - ۴۹۴	سرمہ خان ۳۷۰
سعیدای سرمہ ۲۲۹ - ۲۲۷	سریا زاد (یا) سربا زاد زمیگذار
سعید بدخشی ... ۳۹۳	نرمل ۲۲
سعید خان بہادر ظفر جنگ	سعادت الله خان تعلق دار
پسر احمد بیگ خان کابل	کرناتک حیدر آباد ۵۳ -
ناظم کابل ۵۲ - ۱۲۹ -	.. ۸۳۳ - ۸۳۲ - ۹۷۰
۱۲۷ - ۱۹۱ - ۲۸۰ - ۵۳۰ -	سعادت خان برهان الملک
... .. ۵۳۲ - ۵۹۱	ناظم اکبر آباد ... ۵۴۵
سعید خان چغتائی ۴۰۱	سعادت خان پور ظفر خان ۵۳
... .. ۴۰۴ - ۴۲۳	سعادت خان نیشابوری ۳۳۴
سکندر بیگ منشی راقم تاریخ	سعادت یار کوکہ ... ۱۱۵
عالم آرای عباسی ۷۳۵	سعد الله خان بہادر مظفر جنگ
سکندر بیگ منشی ... ۴	وزیر اعظم فردوس آشیانی
سکندر خان ۵۹۴ - ۶۱۵ - ۶۲۷	(شف - علامہ سعد الله

۲۰۷ - ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۷۰۶ -	سکندر خان اوزبک ۷۶ - ۷۷ -
۷۲۱ - ۷۰۷	۳۸۹ - ۳۸۵
سلطان جلال الدین منگیري ۶۷۹	سکندر خان پسر عبد اللہ خان
سلطان جهاندار شاہ ۸۱۷	۴۳۲
سلطان حسن خان جلایر (یا)	سکندر درتانی ۷۲۲ - ۷۲۶ -
سلطان حسین خان جلایر	۷۲۸
۳۷۹ - ۲۵۳ - ۷۷ ...	سکندر شاہ شور (یا) سکندر
سلطان حسین افتخار خان پور	خان شور (یا) سکندر شور
امالت خان ... ۱۷۲	۴۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵ -
سلطان حسین خان پکھلی وال	... ۵۴۹ - ۴۱۴ - ۴۱۹
۵۹۵	سکندر والی بیجاپور ۵۴۹
سلطان حسین مقوی ۸۲۳	صلاح خان ۲۵۵
سلطان حسین مشہور بہ میر	سلاطین آل مظفر ... ۶۶۷
ملنگ (یا) سلطان حسن	سلطان ابراہیم پھر سلطان
۳۰۲ - ۲۹۴	دفع الشان ... ۴۶۴
سلطان حسین میرزا ۷۱۰ - ۶۶۸ -	سلطان ابراہیم اودی ۶۲۳
سلطان خان ... ۳۷۰	سلطان احمد شاہ بازی احمد آباد
سلطان خرم ۵۷۲ - ۶۶۶ - ۷۰۳	.. ۹۴ - ۲۴۱ - ۳۶۶
سلطان خسرو پسر گلان شاہزادہ سلیم	سلطان بایسنقر ... ۱۴۹
۹۳ - ۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۲۹ -	سلطان پرویز ۱۱۱ - ۱۴۱ -

سلطان سلیمان شکوه (یا)	۵۶۱ - ۵۶۶ - ۵۷۲ - ۵۷۶
سلیمان شکوه پسر کلان	۷۱۴ - ۷۸۵
دارا شکوه ۲۴۸ - ۲۷۳ -	سلطان خواجه نقشبندی ۵۲
۴۵۲ - ۴۵۷ - ۴۶۵ - ۴۷۰	سلطان دارا شکوه ۷۹۲ ...
۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۶	سلطان دانیال ۷۰۱ ...
سلطان سنجر سلجوقی ۲۰۷	سلطان دادر بخش مشهور به
سلطان شجاع .. ۷۷۵	سلطان بلاقی پسر سلطان خسرو
سلطان شرویار پسر سلطان خسرو	۱۴۰ - ۴۸۹ - ۷۲۲ - ۷۲۳ -
۱۴۶ - ۱۴۸ - ۱۵۴ - ۱۵۵ -	.. ۷۱۴ - ۷۷۶ - ۷۹۲
.. ۱۵۶ - ۷۱۴ - ۷۲۲	سلطان رفیع الدرجات ۳۴۹
سلطان عبداللہ قطب شاہ ۲۰۱	سلطان زین العابدین ۱۷۸
سلطان عظیم الشان ۸۱۶ -	سلطان سکندر سوز (یا) سکندر
.. ۸۱۹ - ۸۲۰	شاہ سوز (یا) سکندر خان
سلطان علی .. ۴۷۹	سوز (شف - سکندر شاہ)
سلطان عای افضل خان ۷۴	۶۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵ -
سلطان فیروز شاہ پادشاہ دہلی	.. ۵۴۹ - ۶۱۴ - ۶۱۹
.. ۲۴۱	سلطان سلیم (یا) سلیم شاہ
سلطان کام بخش ۳۴۸	(شف - سلیم شاہ) ۶۸ -
سلطان گرشاسب ۷۱۴	۸۸ - ۳۸۷ - ۳۸۸ -
سلطان محمد ۲۱۷ - ۲۴۸	.. ۴۶۹ - ۵۱۲ - ۵۳۹

- ۵۴۴ - ۵۴۲ - ۵۵۹ (۵۵۸	۷۸۵ - ۵۰۸
- ۵۸۷ - ۵۷۰ - ۵۴۸ - ۵۴۵	سلطان محمد اکبر - ملقب
- ۶۱۶ - ۶۱۴ - ۶۱۳ - ۵۸۸	به عرش آشیانی (شف -
- ۶۲۱ - ۶۲۰ - ۶۱۹ - ۶۱۸	عرش آشیانی (۷ - ۸ -
- ۶۲۶ - ۶۲۵ - ۶۲۳ - ۶۲۲	- ۶۹ - ۶۸ - ۶۷ - ۵۶ - ۹
- ۶۳۱ - ۶۲۹ - ۶۲۸ - ۶۲۷	- ۸۴ - ۷۳ - ۷۲ - ۷۱ - ۷۰
- ۶۳۹ - ۶۳۸ - ۶۳۷ - ۶۳۳	- ۹۱ - ۹۰ - ۸۹ - ۸۸ - ۸۷
- ۶۵۱ - ۶۴۹ - ۶۴۵ - ۶۴۱	- ۹۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۰۱ -
- ۶۵۹ - ۶۵۷ - ۶۵۶ - ۶۵۴	- ۱۰۴ - ۱۱۱ - ۱۱۵ - ۱۱۸ -
- ۶۶۴ - ۶۶۲ - ۶۶۱ - ۶۶۰	- ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۱۲۹ - ۱۳۵ -
- ۶۷۷ - ۶۷۵ - ۶۷۱ - ۶۶۹	- ۲۵۹ - ۲۷۹ - ۲۹۲ - ۳۴۵ -
- ۶۸۴ - ۶۸۳ - ۶۸۰ - ۶۷۸	- ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹ - ۳۸۵ -
- ۶۹۴ - ۶۹۱ - ۶۸۷ - ۶۸۵	- ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۳ - ۳۹۶ -
- ۷۰۵ - ۷۰۲ - ۷۰۱ - ۶۹۵	- ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۷ - ۴۰۹ -
۷۳۷ - ۷۳۳ - ۷۱۰ ..	- ۴۱۲ - ۴۲۵ - ۴۳۳ - ۴۵۵ -
سلطان محمد اورنگ زیب بهادر	- ۴۶۸ - ۴۷۱ - ۴۷۷ - ۴۷۸ -
- ۸ (شف - خلد مکان)	- ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۸ - ۵۰۹ -
- ۲۱۵ - ۲۰۶ - ۱۷۳ - ۹	- ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۴ -
- ۲۳۲ - ۲۲۲ - ۲۱۷ - ۲۱۶	- ۵۲۴ - ۵۳۷ - ۵۴۹ - ۵۵۰ -
- ۲۴۰ - ۲۳۸ - ۲۳۷ - ۲۳۴	- ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۶ - ۵۵۷ -

۳۷۵	..	ابوسعید	- ۲۷۴ - ۲۶۶ - ۲۵۵ - ۲۴۵
۱۲۵		سلطان محمود کلان	- ۲۸۴ - ۲۸۰ - ۲۷۸ - ۲۷۷
- ۸۷		سلطان محمود گجراتی	- ۲۹۲ - ۲۹۱ - ۲۹۰ - ۲۸۷
۳۷۳ - ۹۶ - ۹۳	..		- ۲۱۴ - ۲۰۶ - ۲۹۷ - ۲۹۵
- ۳۷۲		سلطان محمود میرزا	- ۳۵۱ - ۳۵۰ - ۳۴۵ - ۳۴۲
۳۷۳	- ۴۰۸ - ۳۶۳ - ۳۵۸ - ۳۵۴
- ۱۶۶		سلطان مراد بخش	- ۴۵۹ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۴۴
۷۷۳ - ۷۱۳ - ۵۳۰	..		- ۴۹۸ - ۴۹۶ - ۴۹۵ - ۴۹۳
- ۴۷		سلطان مظفر گجراتی	- ۵۳۱ - ۵۲۹ - ۵۰۳ - ۵۰۲
- ۱۰۰ - ۹۹ - ۹۸ - ۹۶ - ۹۵			- ۵۹۱ - ۵۸۵ - ۵۴۱ - ۵۳۸
- ۶۸۳ - ۶۸۲ - ۶۶۱ - ۴۷۸			- ۷۷۵ - ۷۰۵ - ۵۹۸ - ۵۹۵
۶۹۴	- ۷۹۶ - ۷۹۲ - ۷۹۰ - ۷۸۱
۵۶۶	..	سلطان نصیر الدین	- ۸۱۴ - ۸۱۳ - ۸۱۰ - ۷۹۷
۶۴۰	..	سلیمان خان	- ۸۲۴ - ۸۱۹ - ۸۱۶ - ۸۱۵
سلیمان داراؤں پسر لودی خان			۸۲۵
۶۴۰	۲۰۲ سلطان محمد معظم
سلیمان شکوہ پسر کلان داراشکوہ			سلطان محمد میرزا پسر کلان
- ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۲۷۳ - ۲۴۸			- ۵۰۷ شاه طهماسب مغربی
- ۴۵۴ - ۴۵۳ - ۴۵۲ - ۴۴۷			۵۵۱
۵۹۴ - ۵۹۳	سلطان محمود بن سلطان

۵۴۱	سنکی جات ..	سلیمان کـ - رزانی حاکم بنگالہ	
۷۱۱ - ۵۲۹	سودہ (قوم)	د بہار ..	۹۳۹ - ۸۶
۵۴۷ - ۳۶۷	سورجمل جات	سلیم شاہ ..	۸۸ - ۶۸
۴۱۳	سوم دیوداماد بهرجی	۳۸۰ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۴۹۹	
۶۲۹	سومذاتہہ (فیلبان) ..	۶۳۹
	سہراب خان پسر آصف خان	سلیم قلی ..	۱۰۷
۱۱۴	مرزا جعفر ..	سلیمہ سلطان بیگم	۳۷۵ - ۴۴
- ۷۰۰	سہیل خان بیجاپوری	۴۸۶
۷۱۱	سمان بی خان قرغوجی	۵۲
۶۹۹	سہیل خان خواجہ سرا	سنبل (قبیلہ از قبائل افغانان	
۵۳	سیادت خان سید ارغلان	نیازی) ..	۲۴۹
	سیادت خان میر زین الدین	سنہای بہونسلہ	۳۱۲ -
۵۳	علی ..	۶۰۶ - ۷۹۵ - ۷۹۶ - ۸۰۵ -	
۲۳۸	سید ابو سعید ..	۸۱۶ - ۸۰۶
۱۲۴ - ۱۲۳	سید ابو الفتح	سنہای سوائی	۷۸۹ - ۸۰۴
۷۷۵	سید ابو محمد ..	سنٹا کھوریرہ	۲۹۱ - ۵۳۸ -
۵۲	سید احمد خان بارہہ	۸۱۲
۷۲۹	سید احمد قلعه دار کالنجور	سنجر بیگ ..	۲۶۶
	سید اختصاص خان بارہہ عرف	سنکراجی ماہار ..	۳۲۹
۵۲	سید ملابت خان ..	سنکرام ہوسناک	۷۲ ..

۵۴۴	قطب الملک	سید اختصاص خان سید فیروز	
۵۲	سید خان چغتآ ..	خان ..	۵۳
۳۷۰	سید دلادر علی خان	سید آلہ زاد ..	۱۲۳
۵۲	سید دلیر خان بارہہ	سید امیر خان خوافی -	۵۳
۷۷	سید دولت	۲۲۷
۵۲	سید راجو بارہہ ..	سید جلال صدر الصدور	۴۴۳
۵۳	سید رستم خان دکنی	سید جعفر بارہہ مخ - اطب	
۲۱۹	سید سالار خان ..	بہ شجاعی خان ..	۱۴۸
	سید شجاعی خان بہادر	سید حامد خان بخاری	۵۲
۵۳	بہکری	۸۷
	سید شیر زمان پسر خانچہاں	سید حسن خان بارہہ موہدار	
۷۶۵	سید مظفر بارہہ	لاہور (یا) سید حسین خان	
	سید صلاحیت خان مخاطب بہ	بارہہ ..	۵۳ - ۶۰۴
۵۸۶	اختصاص خان	سید حسن علی خان ناظم	
۵۲	سید عالم بارہہ ..	آلہ آباد ..	۳۲۳
۳۵۶	سید عالم علی خان بہادر	سید حسین علی خان ناظم	
- ۳۲۵	سید عبد اللہ خان	پلانہ ..	۳۲۲ - ۳۲۳
۶۵۲ - ۶۵۱ - ۵۴۴ - ۳۴۲		سید خانچہاں بارہہ	۷۶۲ -
۵۳	سید عبد اللہ خان بارہہ	۷۶۳ - ۷۶۶
	سید عبد اللہ خان پسر	سید خان جہان خالوی	

سید محمد جونپوری مہدی	۵۲ ..	میر خواندہ
۸۲۵ - ۲۳۵		سید عبداللہ خان قطب الملک
سید محمد گیسو راز	۴۶۲	
(قدرة الواصلین) ۱۹۳		سید عبدالوہاب خاندیسی ۴۱۳
سید محمد میر عدل ۸۹		سید عزت خان عبد الرزاق
سید محمود پسر نصرت جنگ	۵۳ ..	گیلانی
خاندوران .. ۷۵۸		سید علی اکبر قاضی لاہور ۲۳۷
سید محمود خان بارہہ ۵۲ -		سید غیرت خان ۸۲۱ - ۳۳۵
۶۳۷		سید غیرت خان بارہہ ۴۶۴
سید مرتضیٰ خان ۷۵۲		سید قاسم بارہہ قلعه دار آلہ آباد
سید مظفر خان بارہہ ۵۳ -		۷۸۵ - ۷۸۴
۷۵۶ - ۷۱۴ - ۷۲۴ - ۷۲۸ -		سید قاسم و سید ہاشم ۵۲
۷۶۱ - ۷۲۹		سید لشکر خان بارہہ ۵۳ -
سید منصور خان بارہہ پسر خان	۷۶۵	
جہان سید مظفر بارہہ		سید ماکھن پسر سید عبداللہ
۷۶۵ - ۵۲		۷۶۱
سید منظور پسر خان جہان سید		سید مبارک خان بخاری ۹۴ -
مظفر بارہہ .. ۷۶۵		۳۲۳
سید میرک اصفہانی جفری *		سید محمد پسر خاندوران
۶۴۱		نصرت جنگ ۷۸۲ - ۷۵۸

سید نجم الدین علی خان بارہہ	سید اللہ صفوی ۲۱۴ - ۷۸۱
.. .. ۵۳	سید خان سید علی اصغر
سید نیاز خان قلعه دار ۳۰۲	۵۲ - ۲۱۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴
سید وجیہ الدین گجراتی ۲۳۶ ۲۷۸ - ۲۸۷
سید ہدایت اللہ صدر ۵۲	سید خان فقیر اللہ ۵۳
سید ہزبر خان بارہہ ۵۲	سید خان کوکہ .. ۵۲
سیدی حسن .. ۵۸۲	سید خان مرزا صفی ۵۲ -
سیدی سالم .. ۱۷۷	۲۱۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۷۸
سیدی مرجان قلعه دار بیدر ۲۰۱ ۲۸۷
سیدی مفتاح حبش خان	سید علی بیگ پدر پیرام
.. ۵۷۹ - ۵۸۰ - ۷۵۴	خان .. ۳۷۲
سیدی یاقوت خان حبشی ۵۳	سیمجہ (یا) سمجہہ (قوم) ۵۲۹
سید الدراہ سید شریف خان	سیوا (یا) سیوا بہونسلہ (یا)
بہادر ۵۳	سیوا بہونسلہ ۲۷۶ -
سید الدولہ عبدالصمد خان	۲۹۳ - ۳۱۴ - ۳۹۸ - ۵۲۳ -
بہادر دلیر جنگ ۵۳ - ۶۱۱	۶۰۷ - ۷۸۳ - ۸۰۱ - ۸۰۲
سید الدولہ عمدۃ الملک ۲۵	
سید الدین علی خان ۳۲۸ -	
.. .. ۵۳۹	
سید اللہ خان میربحر ۵۳ ۶۸۴

• حرف شین •

شادمان پسر میرزا عزیز کوکہ

.. .. ۶۸۴

آشيانى) - (شف - فردوس	شاد ملك خانم بنت سلطان
آشيانى) ٨ - ٩ -	محمد - ميرزا بن
١١٣ - ١٢٦ - ١٣٣ - ١٤١ -	جهانگير ميرزا پسر امير
١٤٨ - ١٤٩ - ١٥١ - ١٥٣ -	صاحب قران ٤٨٧
١٥٤ - ١٥٩ - ١٦٧ - ١٧٥ -	شادى خان ارزبك ٥٣
١٨٨ - ١٩١ - ١٩٢ - ١٩٥ -	شاه ابوالمعالي ٧٥ - ٧٥ -
١٩٤ - ٢٠٦ - ٢٣٤ - ٢٣٧ -	٤٧٤
٢٩٥ - ٣٩٩ - ٤٠٤ - ٤٠٥ -	شاه اسماعيل مغوي ٣٧٢ -
٤٢٢ - ٤٢٤ - ٤٣٣ - ٤٤٥ -	٨٢٣ - ٤٠٨
٤٦١ - ٤٧٩ - ٤٩٠ - ٤٩٣ -	شاه بداغ خان ٣٨٦ - ٥٤ -
٤٩٦ - ٥١٩ - ٥٢٠ - ٥٢٥ -	٤٧٢
٥٢٨ - ٥٣٠ - ٥٧٣ - ٥٧٩ -	شاه بيگ خان ارغون ٥٤ -
٥٨٨ - ٥٨٩ - ٥٩٠ - ٥٩٢ -	شاه بيگ خان ارزبك ٥٤ -
٦٤٩ - ٦٨٨ - ٧٢١ - ٧٢٣ -	شاه بيگ خان حاكم قزدهار
٧٣٠ - ٧٣٦ - ٧٤٢ - ٧٤٨ -	٤٨٢
٧٥٠ - ٧٦٢ - ٧٦٣ - ٧٦٥ -	شاه بيگ خان خاندوران ٤٨٣ -
٧٦٩ - ٧٩٢ - ٧٩٨ - ..	شاه بيگ خان صوبه دار قزدهار
شاه دراني .. ٣٦٦ - ٣٦٧	٧٧٧ - ٤٣٤
شاهرخ ميرزا .. ٦٦٨	شاهجهان بادشاه (ملقب به
شاهزاده اعزالدين .. ٨٣١	صاحب قران داني و فردوس

شاهزاده سلطان محمد معظم	شاهزاده بيدار بخت ناظم مالوه
٥٣٧	٨١٠ - ٧٩٧ - ٥٤٢ - ٢٩٩
شاهزاده سلطان مراد ٥١٥ -	شاهزاده پرويز ٧٠٢ - ٥١٧ -
٦٩٨ - ٦٨٢	٧١٨
شاهزاده سليمان شكوه ٢٢١	شاهزاده خسرو .. ١٣٤
شاهزاده شاهجهان ١٣٦ -	شاهزاده دارا شكوه ١٥٦ -
١٤٥ - ١٥٣ - ٣٩٩ - ٤١٥ -	٢١١ - ٢٦١ - ٢٧٣ - ٣٣١ -
٤٦٣ - ٥٢٧ - ٥٢٥ - ٣١٦ -	٧٧٨ - ٧٤٥ - ٣٤٤ ..
٧١٣ - ٧٠٧ - ٧٠٥ - ٦٨٨ -	شاهزاده دانيال ٧٠٢ - ٣٧٨ -
٧٤٩ - ٧٤٠ - ٧٢٠ ..	٧٣٧ - ٧١٤
شاهزاده شاه عالم بهادر ٢٨٤ -	شاهزاده سلطان پرويز ١١٠ -
٣٠٤	٧٥٨ - ٥١٦
شاهزاده شجاع ٣٤٥ ..	شاهزاده سلطان خرم مخاطب
شاهزاده شيرينار پرويز خرد	شاهجهان ١٥٢ - ١٣٤ -
جنت مكاني .. ١٣٣	٧٥٨ - ٥١٧ - ٢٥٩ ..
شاهزاده عظيم الشان ٣١٢ -	شاهزاده سلطان دانيال ٣٧٨ -
٣٢٣ - ٣٢٢	٧٣٧ - ٧١٧ - ٧٠٢ ..
شاهزاده محمد اعظم (يا) اعظم	شاهزاده سلطان سليم ١١٠ -
شاه ٣٩٧ - ٢٩٩ - ٢٦٣	٦٨٥ - ٦٧٠ - ٥٧٢ - ٣٨١
٨٠٦ - ٥٩٦ - ٥٣٤ ..	٧٣٣ - ٦٩٤

شاهزاده محمد معظم مخاطب	شاهزاده محمد اكبر ٩٥ - ٢٢٤ -
به شاه عالم ٢٥٣ - ٢٨٠ -	٢٥٣ - ٣٧٥ - ٤٤٨ - ٤٤٩ -
٨٥٨ - ٤٩٦ - ٨٠١ - ٨٠٧ -	٤٥٣ - ٥٣٤ - ٦١٦ - ٦٣١ -
شاهزاده مراد بخش ١٧٣ - ٦٣٦ - ٨٠٥ -
٢٢٣ - ٢٩٥ - ٣١٢ - ٤٢٠ -	شاهزاده محمد ادرنگ زيب
٧٧٠ - ٧٦٥ - ٧٠١ - ٤٤١ -	بهادر ١٥٦ - ١٦٢ -
شاه سبكان ... ٦٦٨	١٩٦ - ٢٠١ - ٢٢٤ - ٢٢٥ -
شاه شجاع ١١٤ - ١٦٨ -	٢٥٢ - ٢٦٩ - ٢٧٥ -
.. .. ٧٨٢	٣١٣ - ٣٢٣ - ٣٣٠ - ٣٣١ -
شاه صفي .. ٢١١ - ٧٦٥ -	٤٩٤ - ٥٣٥ - ٥٨٢ - ٧٥٢ -
شاه طهماسب مغوي ٩٠ -	٧٥٥ - ٧٦٣ - ٧٧٦ - ٧٧٧ -
١٠٧ - ١٢٨ - ٣٩٦ - ٤٧١ -	٧٨٢ - ٧٨٣ - ٧٨٧ - ٧٩٨ -
.. ٥٥٧ - ٥٥٧ - ٥٧٧ -	شاهزاده محمد حكيم ٦٣٦
شاه عالم بهادر ٢٧٩ - ٢٨٠ -	شاهزاده محمد سلطان ٢٢٢
٢٩٩ - ٣٠٥ - ٣١٢ - ٣٢٢ -	شاهزاده محمد شجاع ١٦٠ -
٣٢٣ - ٣٥١ - ٣٤٨ - ٣٥٠ -	١٧٨ - ١٨٤ - ١٨٥ - ٥٩٣ -
.. ٥٤٣ - ٥٨٢ - ٧٨٨ - ٧٤٤ - ٧٦١ -
شاه عباس ثاني ٢ - ٢١١ -	شاهزاده محمد معزالدين
٢٢٧ - ٢٢٥ - ٢٤١ - ٢٤٠ -	٢٦٦ - ٧٨٦ - ٨١٣ - ٨٢٥ -
.. .. ٢٩٥ - ٧٠٢ - ٨٢٧ -

(مؤثر الامرا) (۶۳۰) (فهرست جلد اول)

۶۲۵ - ۶۲۴	شاه عباس ماضی مغوی (یا)
۳۹۳ - ۵۴ شاهم خان جلاير	شاه عباس مغوی (یا)
۶۴۳	شاه عباس ماضی ۱۶۷ -
۶۶۲ .. شاهم علي	۴۰۷ - ۴۳۳ - ۴۳۹ - ۴۹۰ -
۶۵۷ .. شاه منصور	۵۸۸ - ۶۶۸ - ۷۰۵ - ۷۱۹ -
شاه نواز خان بهادر ميرزا ايرج	۷۳۳
۵۴ - ۴۹۰ - ۷۰۳ - ۷۰۴ -	۷۱۱ شاه عیسی سندهی
۷۷۴ - ۷۱۱	۵۴ شاه فخرالدین ..
۵۴ شاه نواز خان مغوی	۸۳۰ .. شاه فیض قادری
۴۵۴ - ۲۲۳ - ۱۷۴ ..	۵۹۵ - ۵۴۱ شاه قلی چيله
۳۳ شاه نور	۵۳۰ - ۴۸۸ شاه قلی خان
۶۲۸ .. شاه ولي	۶۵۶ - ۵۴ شاه قلی خان محرم
۶۲۳ .. شاهي خان	۵۳ شاه قلی خان فارنجی
۱۸۷ - ۱۸۱ شایسته خان	شاه قلی خان وقاص حاجی
۲۰۸ - ۲۰۱ - ۱۸۹ - ۱۸۸	۵۴
۳۳۱ - ۲۳۳ - ۲۳۲ - ۲۲۱	۳۹۵ .. شاه محمد -
۷۸۶ - ۴۵۲	۵۴ شاه محمد خان قلاتی
شایسته خان امیرالامرا (شف -	۳۸۵
امیرالامرا شایسته خان)	۴۷۱ شاه محمد سیف الملوک
۵۳۶ - ۲۴۸ - ۱۹۷ - ۵۵	شاهم بیگ (ساربان پسر)

۵۴ .. عرب	شجاع ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۵
شجاعت خان محمد بیگ	۲۱۸ - ۲۲۲ - ۲۳۸ - ۲۴۹
۵۵ .. ترکمان	۲۵۳ - ۲۷۳ - ۵۹۴ - ۷۷۴
شرف بیگ عامل خواجه شاه	۷۸۵ - ۸۰۰
منصور .. ۴۵۷	شجاع الدوله ۵۵ - ۳۶۸
شرف الدین .. ۳۵۰	۸۲۱
شرف الدین پسر بهروز مند خان	شجاع الملک امیرالامرا ۵۵ -
۴۵۵	۸۳۳
شریف الملک حیدر آبادی	شجاعت خان ۱۹۸ - ۴۸۳
۱۴۶ - ۵۵	شجاعت خان بهادر محمد شاه
شریف خان آنکه .. ۵۴	نام .. ۵۵ - ۱۹۸
شریف خان امیرالامرا (شف -	شجاعت خان (عدادداز بیگ
امیرالامرا شریف خان)	۵۴
۵۴ - ۱۱۰ - ۱۳۴ - ۷۰۲ -	شجاعت خان سلام الله عرب ۵۴
۷۱۸	شجاعت خان سور ۳۸۷
شریف خان بخشی ۴۶۴	شجاعت خان شادی بیگ
شریف خان کردزه گنج ۳۰۵	۵۱۲ - ۵۴
شگون پسر قراچه ۴۷۷	شجاعت خان شیخ کبیر ۵۴ -
شمال خان قورچی ۵۱۰	۱۸۳
شمس الدوله ابوالخیر	شجاعت خان عرف مقیم خان

(یعزى - شاه جهان بادشاه)	خان بهادر تیغ جنگ ۳۴۵
(شف - فردوس آشیانی)	شمس الدوله دلاور جنگ ۴۱
۸ - ۹ - ۱۱۳ - ۱۲۴ - ۱۳۳ -	شمس الدین خان پسر کلان
۱۴۱ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۱ -	نظر بهادر .. ۵۴
۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۹ - ۱۶۷ -	شمس الدین محمد خان آنگه
۱۷۵ - ۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲ -	۵۳ - ۷۱ - ۸۸ - ۹۱۵ -
۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۰۴ - ۲۳۶ -	۴۷۵ - ۴۶۵
۲۴۷ - ۲۹۵ - ۳۹۹ - ۴۰۴ -	شمسی پسر میرزا عزیز کوکله
۴۰۵ - ۴۲۲ - ۴۲۴ - ۴۴۳ -	۴۸۴
۴۴۵ - ۴۶۱ - ۴۷۹ - ۴۹۰ -	شمشیر خان ارسلان بی اوزبک
۴۹۳ - ۴۹۶ - ۵۱۹ - ۵۲۵ -	۵۴
۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۷۴ - ۵۷۹ -	شمشیر خان تربتی ۵۵
۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ -	شمشیر خان حیات تربتی ۵۴
۶۴۹ - ۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳ -	شکرار .. ۱۴۴
۷۳۰ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸ -	شهاب الدین احمد خان ۵۴ -
۷۵۵ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵ -	۹۴ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰ -
۷۶۹ - ۷۹۲ - ۷۹۸ - ..	۱۰۱ - ۱۰۲ - ۳۷۷ - ۴۷۸ -
شهابت خان سید قاسم بارهه	۵۵۱ - ۶۶۱ - ۶۸۲ - ۶۹۵ -
۵۴	شهاب الدین محمد صاحبقران
شهباز خان خواجه سرا ۲۹۸ -	ثانی (یا) فردوس آشیانی

۵۴ - شیخ ابوالفیض فیضی	۵۱۱
۶۹۷ - ۱۰۳	شهباز خان کنبو ۵۴ - ۴۷۳ -
۵۴ - شیخ احمد فتح پوری	۶۸۱ - ۴۷۴ - ..
۴۴۴ - ۴۳۷ - شیخ الاسلام خان	شهباز خان معروف به شی - رو
شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین	رومله .. ۵۴
۶۰۰ ... سهروردی	شهباز خان میر توزک ۹۷ -
شیخ بیک پسر خوشگي نبیره	۳۸۷ - ۳۹۱ - ۴۱۸ - ۴۷۳
شیخ الاسلام شیخ	شه بیگم دختر علي شکر بیگ
موردن چشتی ۶۰۱ - ۶۰۲	۳۷۵
۴۶۳ ... شیخ بهاء الدین	۵۵ - شهیدان خان خوشگي
۵۴ ... شیخ بهلول	۱۷۵
۵۴ شیخ جمال بختیار	شیخ ابراهیم پور شیخ موسی ۵۴
۱۱۶ - شیخ حسام بغاوسی	۷۷ - شیخ ابوبکر تایبادی
۳۸۱ - ۱۱۷	شیخ ابوالفضل مبارک علامی
۱۳۴ ... شیخ دانیال	(شف - علامی شیخ
۸۲۴ ... شیخ دارود	(ابوالفضل صاحب اکبرنامه)
۸۲۵ ... شیخ دین محمد	۴ - ۱۳ - ۵۴ - ۷۳ - ۱۰۰ -
شیخ زین العابدین و الدین خوافی	۴۱۵ - ۱۱۸ - ۵۶۹ - ۶۶۰ -
۶۶۸	۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۹۲ -
شیخ زین صدر نبیره شیخ	۷۱۰

قدس سره (با) شيخ فريد	٦٦٨ الدين خواني
شكر گنج ... ٣٦٣ - ٦٧٥	شيخ ... ٢٤٠
شيخ فريد بخشي ٦٧٥ -	شيخ سليم چشتي ... ١٢٠
٦٨٩ - ٦٨٥	شيخ سليم فتكپوري ١١٨
شيخ فريد بهگري ... ٣	شيخ عبدالكديد لاهوري ٧٣٥
شيخ فريد مرتضى خان بخاري	شيخ عبدالرحيم لکهنوي ٥٤
٥٤ - ١٣٥ - ١٣٦ - ٣٠١	شيخ عبدالسلام لکهنوي ٧١٠
شيخ فضل الله بهران پوري	شيخ عبدالعزيز خان ٥٥
٧٣٢	شيخ عبدالقادر بدارني ٣ -
شيخ فيضي (شف - شيخ	... ٣٩٤ - ٦٨٤ - ٦٩١
ابو الفيز فيضي) ٥٤ -	شيخ عبدالله خان ... ٥٤
٦٩٧ - ١٠٣	شيخ عبدالله واعظ ملتاني
شيخ كبير شجاع خان ١١٨ ٨١٩
شيخ گدائي کذبو .. ٥٤	شيخ عبد النبي صدر ٥٤
شيخ الاسلام شيخ مودون چشتي	شيخ علي متقي .. ٢٣٥
٦٠١	شيخ غلام مصطفی کار طلب خان
شيخ محمد بخاري ٥٤	والاشاهی بهادر شاهي
شيخ محمد برادر زان دارن ٨٢٩
٦٤٣	شيخ فاضل متبکر ... ٥٩٨
شيخ محمد طاهر بهره ٢٣٥	شيخ فريد الدين شکر گنج

شیر خان سوز	۳۹۴ - ۶۶۱ -
.. ..	۷۴۰
شیر خان سید شهاب بارهه	۵۴
شیر خان فولادی	۹۹ - ۱۰۰ -
شیر خان گجراتی	۳۹۰
شیر خواجه	۵۰ - ۵۴ - ۱۱۵ -
.. ..	۱۱۶
شیرزاد خان بهادر بوندل	۷۳۶
شیر شاه	۱۱۸ - ۳۸۷ - ۶۳۹
شیر علی نوکر میرزا کامران	۶۴
شیر محمد دیوانه خدمتگار	
خواجه معظم	۴۷۹
شیر ديه خان	۵۴ ..
* حرف صاد *	
صاحبجي	۲۸۴ - ۲۸۵ -
...	۲۸۶ ...
صاحب قران (یعنی امیر -	
تیمور) - (شف - امیر	
تیمور) - (۹ - ۷۷ - ۴۰۷ -	
شیخ محمد غزنوي	۶۷۶
شیخ محمد غوث	۵۴ ..
شیخ معروف بهکری *	۲۶۰
شیخ معظم	۱۲۰ ..
شیخ میر خوانی	۵۴ - ۲۹۸
شیخ نجم الدین سهر ردي	
.. ..	۹۱ ..
شیخ نصیر	۸۲۵ ..
شیخ نظام حیدر آبادی	۲۲۲ -
.. ..	۳۰۴ - ۴۵۸
شیخ نظامی گنجه	۱۱۲
شیخ نور محمد	۸۲۶ - ۸۲۷
شیر افکن خان	۱۲۹ - ۱۳۳
شیر افکن خان استجلو	۵۱۳
شیر افکن خان علی قلی بیگ	
.. ..	۵۴ ..
شیر خان	۳۷۲ - ۴۳۲
شیر خان تربتی	۵۴ ..
شیر خان تونور ناظم گجرات	
.. ..	۵۴ - ۱۲۰ - ۱۶۳

٧٩٨	٧٣٢ ٧٠٣ ٧٠٣	..
- ١٠٦ - ٨٧ - ٦٩	مادق خان		(يا)	صاحب قران ثاني
٥٥٣ - ٥١٢ - ٤٥٣	٣٩٣			فردوس آشياني (يعقبي
- ٥٥	مادق خان ميربخشي			شهاب الدين محمد شاهجهان
٥٣١ - ٣١١ - ٢٧١	..			بادشاه - (شف - شاهجهان
٥٥	مادق محمد خان هردوي		١١٣ - ٩ - ٨	بادشاه)
	صالح بيگ برادر زاده آصف		١٤٨ - ١٤١ - ١٣٣	
٣٩٩	خان جعفر	..	- ١٥٦ - ١٥٤ - ١٥١	
	صالح بيگ فواجدار بردوان	٢٩٣	- ١٨٨ - ١٧٥ - ١٦٧	
٣٢٠	صالح خان	..	- ١٩٦ - ١٩٥ - ١٩٢	
٢٥١	صالح خان فدائي خان		- ٢٩٥ - ٢٤٧ - ٢٣٦	
	صالحه بانو مخاطب به بادشاه		- ٣٩٩ - ٣٠٥ - ٣٠٣	
٣٨٣	محل صبيح قائم خان		- ٣٦١ - ٣٤٥ - ٣٤٣	
٢٣٣	صدر الصدور عابد خان		- ٣٩٦ - ٣٩٣ - ٣٩٠	
٣٣٣ - ٢٣٣	صدر النساء محل		- ٥٢٠ - ٥٢٨ - ٥٢٥	
٧٢٩ - ٧٢٨	صدر خان		- ٥٨٩ - ٥٨٨ - ٥٧٩	
- ٣٦١ - ٣٥٩	مقدر جنگ		- ٦٨٨ - ٦٤٩ - ٥٩٢	
٣٦٧ - ٣٦٦	- ٧٣٦ - ٧٣٠ - ٧٢٣	
٢٥٢	مقدر خان	..	- ٧٦٢ - ٧٥٠ - ٧٤٨	
٤٩٦	مقدر خان آقاسي		- ٧٩٢ - ٧٦٩ - ٧٦٥	

مصمص الدوله (يعني مير	مقدور خان خواجه قاسم ٥٥ -
عبدالرزاق) ٩٨٠ - ٩	٧٧٢
مصمص الدوله خاندوران بهادر	مقدور علي خان .. ٨٣٣
منصور جنگ ٨٢٠	مف شکن خان ٥٩٤ ٢٤٩
مصمص جنگ .. ٨٦	مف شکن خان محمد طاهر
	٥٥

* حرف ضاد *

ضحاك باميان .. ٣٠٤	مف شکن خان ميرزا لشكري
ضياء الدوله پسر خواجه	٥٥
سعد الدين خان ٥٥	مف شکن خان مير صدر الدين
ضياء الدين خان .. ٢٧٧	٥٥
ضياء الدين يوسف پور امير خان	مفسي خان پسر اسلام خان
مير ابو البقا .. ١٧٣	مشهدي ٥٥ - ١٩٩
ضياء الله خان .. ٥٠٩	ملايت جنگ ٣٧٠ - ٧٨٣ -
	٨٣٣ - ٨٣٤

* حرف ط *

طالب كلیم ٢١٠ - ٧٣٠ -	ملايت خان ١٩٩ - ٢٠٠ -
٧٣٩	٣٧١ - ٣٥٥
طاهر خان طاهر شيخ ٥٥	ملايت خان چركس ٦٥٩
طائفة مهدييه ١٢٣ - ١٢٤	ملايت خان (روشن ضمير ٥٥
	ملايت خان خواجه مير خوافي
	٥٥

۷۶۳	طهماسب خان جلایر
عادل شاه بیجاپوری ۱۰۱ -	طهمورث (یا طهمورس)
۱۴۰ - ۲۰۱ - ۴۱۸ - ۴۳۰	ر هو شنگ پسران سلطان
۷۶۲ - ۷۵۴ - ۷۴۶ - ۶۴۵	دانیاں ۱۵۶ - ۷۱۴
۷۶۲	طیب خان جویداری ۵۵
عارف خان چیلہ ۴۰۴	
عادل خان ۵۶ - ۷۹۲	• حرف ظا •
عادل خان عثمانی اللہ ۵۹۱	ظفر خان پسر خواجہ ابو الحسن
عادل خان خروانی ناظم	تربت ۷۳۸ - ۷۳۹
شاهجهان آباد ۵۳۶ - ۸۳۰	ظفر خان پسر زین خان کوکہ ۵۵
عادل میر عسکری ۵۶	ظفر خان خواجہ احسن اللہ ۵۵
عالم علی خان ۵۰۳ - ۵۳۹	ظہیر الدین محمد بابر بادشاہ
عالم علی خان برادر زادہ ر	(ملقب بہ فردوس مکانی)
متذنبی حسین علی خان ۳۳۴	(شف - فردوس مکانی)
عالمگیر بادشاہ (ملقب بہ	۹۰ - ۹۴ - ۹۵ - ۳۷۲ - ۴۰۹
خلد مکان) (شف - خلد مکان) -	۴۷۶ - ۴۶۸ - ۴۶۰ - ۴۷۹
۸ - ۹ - ۱۵ - ۲۴ - ۱۷۳	• حرف عین •
۲۰۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷	عابد خان دیوان ۶۶۴
۲۲۰ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴	عادل خان بیجاپوری ۵۶۲ -
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵	

عبد الحكيم خان ميانہ	۹۱۲	۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷
عبد الرحيم بن سلطان ولد		۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷
نذر محمد خان ۵۶ - ۴۳۱	*	۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵
.. ..	۴۴۳	۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۴
عبد الرحيم حيدر جنگ ۲۵	*	۳۲۲ - ۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱
... ..	۶۱۵	۳۵۴ - ۳۵۸ - ۳۹۵ - ۴۹۶
عبد الرحيم بيگ ارزبک ۵۶		۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۲۹
عبد الرحيم خان پسر اسلام خان		۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱ - ۵۸۵
مشهدی ۵۶ - ۱۶۶		۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸ - ۶۰۰
عبد الرحيم خواجه جويباري		۶۰۵ - ۶۰۹ - ۷۷۵ - ۷۸۱
.. ..	۵۸۸	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷
عبد الرحيم ديوان لاهور ۵۶۷	-	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵
... ..	۵۶۸	۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۴ - ۸۲۵
عبد الرحيم مخاطب به		۸۳۴
تربيت خان ۴۸۴		۲۳ - ۸۲۳ عالمکير ثاني
عبد الرزاق .. ۴۱		۴۳۸ .. عباد الله سلطان
عبد الرزاق پسر امير خان مير		۴۴۶ .. عباس سلطان
ابوالبقا .. ۱۷۳		۴۵۴ .. عبد الباقي
عبد الرزاق خان لاري ۵۶	-	۴۶۰ .. عبد الحق
.. ..	۴۹۲	۴۶۲ .. عبد الحكيم

۵۶ - ۱۳۸ - ۱۹۵ - ۲۰۰	عبدالصمد خان ۳۶۱ ۶۰۴
۴۱۶ - ۴۱۹ - ۴۲۸ - ۵۲۵	عبدالصمد خان دلیر جنگ
۶۴۳ - ۷۲۸ - ۷۶۰ - ۷۶۱	... ۳۵۸ ۶۰۳
۷۶۲	عبدالعزيز خان ۷۶۸ - ۷۶۹
عبداللہ خان خورشیدی ۲۵۴	عبدالعزيز خان بہادر شیخ
۲۸۴ - ۲۸۳	مقبول عالم .. ۵۶
عبداللہ خان زخمی ۷۱۸ -	عبدالعزيز خان پسر خسرو سلطان
۷۲۹ ۷۶۷
عبداللہ خان سعید خان ۵۶	عبدالعزيز خان والی بخارا
عبداللہ خان سید میان ۵۳۹	.. ۱۷۱ - ۳۶۷
عبداللہ صاحب مدنی قوشی	عبدالقادر خان ۲۶۳ - ۲۷۲
۶۱۱	عبداللہ خان ۱۱۱ - ۴۰۰ -
عبداللہ قطب شاہ ۷۸۳	۴۰۳ - ۴۳۲ - ۴۳۴ - ۴۳۵ -
عبدال مطلب خان ۵۶ -	۷۰۳ - ۷۶۹ - ۷۵۴ - ۸۲۸
۴۸۲	عبداللہ خان اوزبک والی توران
عبدال مؤمن خان ۴۰۰ -	۵۶ - ۱۰۹ - ۳۹۰ - ۴۰۹ -
۴۳۵ - ۴۳۳ - ۴۳۲ ۵۶۴ - ۵۸۸ - ۶۹۱
عبدالذبی خان ... ۵۴۱	عبداللہ خان بروہی (یا)
عبدالذبی پسر خانہ دران	بروہی مرزبان کلات ۸۲۷
نصرت جنگ ... ۷۵۸	عبداللہ خان بہادر فیروز جنگ

۷۱ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۸ - ۸۲ -	عبدالذبي خان فوجدار کړنه
۸۳ - ۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۵۹۵ - ۳۶۴
۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۵ - ۹۹ -	عبد البني خان خيانه ۲۷۲
۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۱ - ۱۱۵ -	عبد الوهاب خان عذایتي* (یا)
۱۱۸ - ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۱۲۹ -	عذایتي تخلص .. ۱۴۰
۲۳۵ - ۲۵۹ - ۲۷۹ - ۲۹۲ -	عبد الهادي .. ۲۵۴
۳۳۵ - ۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۷۹ -	عزت (یا) عبرت .. ۷۹۳
۳۸۵ - ۳۸۹ - ۳۹۱ - ۳۹۳ -	عثمان افغان .. ۱۹۸
۳۹۶ - ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۷ -	عثمان خان .. ۱۱۸ - ۱۱۹
۴۰۹ - ۴۱۲ - ۴۲۵ - ۴۳۳ -	عثمان خان لوهاني (یا)
۴۵۵ - ۴۶۸ - ۴۷۱ - ۴۷۷ -	لوهاني .. ۱۸۳
۴۷۸ - ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۸ -	عدلي مخاطب به شیر شاه
۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۶۳۹ - ۶۲۵
۵۱۴ - ۵۲۴ - ۵۳۷ - ۵۴۹ -	عرب بهادر ۵۴ - ۵۴۲ - ۶۶۵
۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۹ -	عرب خان .. ۷۱۷ ۴۷۳
۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۲ -	عرب خان نور محمد . ۵۹
۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۸ - ۵۷۰ -	عرش آشیداني (شف
۵۸۷ - ۵۸۸ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -	جلال الدین محمد اکبر
۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ -	بادشاه (۷ - ۸ - ۹
۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۵ -	۵۶ - ۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ -

۵۶	عسکر خان نجم ثاني	۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹
	عضد الدوله عوض خان بهادر	۶۳۱ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸
۳۷۰ - ۵۶	قصور جنگ	۶۳۹ - ۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶
۲۹۴	عطاء الله خان ..	۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷
	عظمت پسر خانجہاں لودي	۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲
۷۲۵	۶۶۳ - ۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵
۳۷۰	عظمت خان ..	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳
۲۲۵ - ۱۴۳	عقيدت خان	۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱
	علاء الدين چشتی فاردي	۶۹۴ - ۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲
	مخاطب به اسلام خان	۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷
	(شف اسلام خان چشتي)	۵۶
۱۸۲ - ۱۱۸ - ۴۲	..	عزیز خان خواجه بابا ۷۸۱
۳۷۵	علاء الدين محمد ..	عزیز الله خان پسر — ۵۶
	علامہ امير عضد الدولہ شیرازی	خلیل الله خان ۵۶
۵۵۹	عزیز الله خان پسر يوسف خان
	علامي سعد الله خان (شف)	۵۶
- ۵۲ - ۱۳	سعد الله خان (۵۲ -	عزیز خان بهادر .. ۴۲۴
- ۷۷۱ - ۳۶۲ - ۱۶۵	۵۳ - ۱۶۵ - ۳۶۲ - ۷۷۱	عزیز خان پسر خانجہاں لودي
۷۸۲ - ۷۷۶	۷۲۹ - ۷۲۶
	علامي شيخ ابو الفضل (شف	عسکر خان حيدر آبادي ۸۱۴

۳۴۹ - ۳۵۹	شیخ ابرو الفضل مبارک
۱۱۵ - ۵۶ علمی مردان بهادر	علامی (۴ - ۱۳ - ۵۴)
۳۰۰ - علمی مردان خان	۷۳ - ۱۰۰ - ۱۱۵ - ۱۱۸ -
۵۹۲ - ۵۹۱ - ۴۲۵ ..	۵۶۹ - ۶۶۳ - ۶۶۴ -
علی مردان خان امیرالامراء	۷۱۰ - ۶۹۲ - ۶۶۹ ..
(شف - امیرالامراء -	علی آقا ترکمان .. ۱۲۴
۵۶ - علمی مردان خان)	علی بیگ خان ۲۴۴ - ۲۴۵
۱۸۲ - ۲۸۴ - ۲۹۵ - ۳۳۱ -	علی شکر بیگ بهارلو ۳۷۱
۷۷۷ ۷۷۰ - ۴۴۱ ..	علی شیر خان .. ۱۹۱
علی مردان خان هیدر آبادی	علی عادل شاه (یا) عادل شاه
۵۶	والی بیجاپور ۲۶۹ -
علی مردان خان کوکلتاش	۵۶۹
۸۱۵	علی عسکر خان .. ۸۳۱
علی نقی خان ... ۱۷	علی قلی خان ۳۸۶ - ۵۵۷
علی وردی خان میرزا بذدی	علی قلی خان اندرادی ۵۶ -
ناظم صوبه بنگاله ۵۶ -	۶۲۹
۳۴۵	علی قلی خان خانزادان ۷۵ -
عمادالملک ... ۳۶۱	۷۶ - ۸۴ - ۸۵ - ۸۶ - ۵۰۶
عمادالملک غازی الدین خان	۵۰۸ - ۵۵۶ - ۶۲۳ - ۶۲۴
پسر امیرالامراء فیروز جنگ	ای محمد خان واه ۵۶ -

٢٥١	٢٩٢	عزائم خان	٥٦
- ٥٦		عزائم خان خوافي	- ٥٠٧		عماد الملك مبارز خان
٢٤٧	٨٣٢
		عوض خان بهادر قسمره جنگ			عمدة الملك امير خان مير
٥٨٢	٣٥٧ - ٣٥٦		٣٩٥ - ٥٦	..	اسحق
٥٦		عوض خان قاقشال	- ٢٧٠		عمدة الملك جعفر خان
٥٦	..	عيسى خان مئين	٤٥٤
٤٨٢	..	عيسى خليل			عمدة الملك خان جهان بهادر
٣٧٤		عيسى مرزبان بهائي	- ٣٥٩ - ٢٤٥ - ٢٦		ناظم دكن
٩٥٣ - ٩٥٢	٥٤٣		عمدة الملك خانخانان
					عمدة الملك خليل الله خان
			٧٨
					عمدة الملك موسى موسى - ٣٠
			٣٤ - ٣٢
					عزائم الله پسر قاسم خان ناظم
			١٨٣ - ٥٦	..	بذگاله
			- ٣٠٩ - ٥٦		عزائم الله خان
			٦٠٩ - ٥٠٦ - ٣١٩
					عزائم الله خان مخاطب به
			١٥١	..	خواب

* حروف غمين *

غازي الدين خان بهادر غالب
 جنگ .. ٥٧
 غازي الدين خان بهادر فيروز جنگ
 (شف - امير الامراء)
 غازي الدين خان بهادر
 فيروز جنگ (٤٤ - ٥٧)
 .. ٣٩١ - ٣٩٩
 غازي الدين خان ثابت مخاطب

غیرت خان خواجه کامگار ٥٧	٣٩٢	بد عمان الملک
غیرت خان محمد ابراهیم ٥٧	١٠٥ - ٩١٥	غازی خان
* حرف فا *		
فاخر خان پسر باقر خان ٣١٢	٥٧	غازی خان بدخشی
فاخر خان نجم ثانی ٥٧	٧٨	غازی خان تذوری ..
٢٢٣	٥٥٥	غازی خان سوز ..
فاضل بیگ برادر پادشاه قلی	٥٧	غالب خان بیجاپوری
خان ٢٥٢	٥٩٢ - ٥٧	غضنفر خان پسر الله وردی خان
فاضل خان .. ٢٥٣ - ٥٩٥	٢١٢ - ٢١١	غلام رضا ..
فاضل خان آقا افضل امفہانی	٨٢٩	غلام شاه ..
١٤١ - ٥٧	٨٢٣	غلزہ
فاضل خان برهان الدین ٥٧	- ٩٣٧ - ٥٥٤	غنی خان
فاضل خان خانسامان ٧٨٠	٩٣٨
فاضل خان دیوان اعلیٰ ٥٣٣	غنی خان پسر منعم بیگ	
فاضل خان دیوان دکن ٧٢٢	خانخانان ٣٧٧ - ٣٧٧	
فاضل خان شیخ مخدوم مدر	٩٤٥
٥٧	٢١٩	غنی کشمیری ..
فاطمہ بیگم .. ٢٣٣	٧٧	غیاث الدین ..
فتح الله خان بہادر	١١٧ - ١١٦	غیاث بیگ
	٣٥٨ - ٢١٠	غیرت خان

٥٧	فدوي خان محمد صالح	٢١٤ - ٥٧	عالمگیر شاہی
٣٩٩	فرائیس	٤٩٩ - ٤٥٩
٧٢	فرحت خان (خامہ خیل)	٥٧	فتح جنگ خان (رہلہ)
٥٧	فرحت خان مہتر سکائی	٥٧	فتح جنگ خان میانہ
٣٥٢ - ٣٥٤ - ٣٥٥	فرخ سیر	٥٧	فتح خان پٹنی (یا) بقی پسر
٥٣٩ - ٥٤٣ - ٦٠٣ - ٦١١	فردوس آرامگاہ (یعنی محمد	٦٢٧	سلیم شاہ ..
٢٧٧ - ١٠	شاہ بادشاہ)	٥٨	فتح خان حبشی ..
٣٤٩ - ٣٥٢ - ٣٥٧ - ٣٥٨	..	٧٤٢	فتح خان ولد ملک عبور
٣٤١ - ٣٤٥ - ٣٩٩ - ٤٩٤	..	٣٥٥	فتح ساکھہ متیڈای (اجہ ساہو
٤٩٥ - ٥٠٤ - ٥٠٥ - ٥٠٧
٥٤٠ - ٥٤٧ - ٨٢١ - ٨٢٤	..	٧٨	فتو غلام عدای ..
٨٣٤	فخر الدولہ پسر انتظام الدولہ
٨٣٤	..	٣٦١	..
فردوس آشیانی (یعنی	فدائی خان مظفر حسین ملقب
شہاب الدین محمد	بہ اعظم خان کوکہ (شف
شاہجہان بادشاہ - صاحب	اعظم خان) ٣٢ - ١٠١
قران ثانی - شف - شاہجہان	١٠٢ - ٢٤٧ - ٢٥١
بادشاہ) ٨ - ٩ - ١١٣	فدائی خان میرزا ہدایت اللہ
١٢٦ - ١٣٣ - ١٤١ - ١٣٨	٥٧ - ٢٤٩ - ٢٥٠ - ٢٥١
١٢٩ - ١٥١ - ١٥٤ - ١٥٦	٤٩٧

عمدة الملك ۵۳۱ - ۵۳۳	۱۵۹ - ۱۶۷ - ۱۷۵ - ۱۸۸ -
فرید برادر امین خان دکنی	۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۵ - ۱۹۶ -
۳۵۲	۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۴۷ - ۲۹۵ -
فرید صاحب ۷۹۷ ..	۳۹۹ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۲۲ -
فریدون خان ۶۵۷ ..	۴۲۴ - ۴۴۳ - ۴۴۵ - ۴۶۱ -
فضائل خان میرهادی ۵۷ *	۴۷۹ - ۴۹۰ - ۴۹۳ - ۴۹۶ -
فضیل بیگ برادر منعم خان	۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۸ -
۴۷۷	۵۳۰ - ۵۷۶ - ۵۷۹ - ۵۸۸ -
فضیل بیگ کور ۶۳۸	۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ - ۶۴۹ -
فقیر الله سیف خان ۴۹۰	۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳ - ۷۳۰ -
فیروز خان جواجه سرا ۵۷	۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸ - ۷۵۰ -
فیض الله خان ۲۴۶ ..	۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵ - ۷۶۹ -
فیضی (شف ابو الفیض فیضی)	۷۹۲ - ۷۹۸
۶۹۲ - ۶۸۴ - ۵۶۰ ..	فردوس مکانی (یعنی ظہیر الدین
	محمد بابر پادشاه) (شف -
	بابر پادشاه) ۹ - ۶۴ -
	۴۵ - ۳۷۲ - ۴۰۹ - ۴۷۹ -
قادر داد خان بہادر انصاری ۵۸	۶۶۰ - ۶۶۸ - ۶۷۹ ..
قارلوغ (قوم) ۵۶۵ ..	فرزانه بیگ - مشہور بہ
قاسم ارسلان مشہدی ۳۸۱	بی بی جیورزجہ جعفر خان
۷۰۰ .. بارہ قاسم	

• حرف قاف •

قاسم بیگ میر هزاره	۱۷۰	قاضي عبد الوهاب	۲۳۶ -
قاسم خان	۶۰۷ - ۶۶۶	۲۳۸ - ۲۴۰
قاسم خان جماعه دار	۲۲۴ -	قاضي علي بخش بيگي	
.. ..	۲۵۶	۱۰۸ - ۱۰۹
قاسم خان جویني و کیفیت		قاضي محمد اسام	۵۸
هوگلي بندر	۵۸ - ۱۷۸	قاضي محمد حسين جوناپوري	
قاسم خان کرمانی	۵۸	۵۹۸
قاسم خان میر آتش	۵۸	قاشلان (طائفه)	۱۰۸ - ۳۹۱
قاسم خان میر بحر	۵۸	قایم خان	.. ۳۸۳
قاسم خان ناظم بنکا	۱۸۳	قایم خان بنگش	۳۶۶
قاسم خان نمکین (یا) تمکین		قباد خان میر آخور	۵۸ - ۷۷۶
.. ..	۵۸ - ۱۷۲	قبطاق خان امان بیگ	۵۸
قاسم علي خان	۵۸ ..	قتلق سلطان	.. ۴۴۲
قاسم محمد خان نیشاپوري		قتلق قدم خان	۵۷ ..
.. ..	۵۷	قتلوي لرهاني	۱۱۸ - ۶۸۱
قاضي برهان خوافي	۴۷۹	قرا بهادر خان	۵۷ ..
قاضي خوب الله	۴۵۲ ..	قراچه خان	۴۳ ..
قاضي شهاب الدين ملك العماء		قرا سکندر	.. ۳۷۱
(قدس سره)	۳۲۲	قراقوئيلاو (قوم ترکمان)	۳۷۱ -
قاضي عبدالله صدر	۳۴۷	۳۷۲

۵۸	پسر دوم نظر بهادر	۳۷۱	قرا یوسف ..
۵۸	قطب الدین خان خویشگهی عرف	۵۸	قریش سلطان کاشغری
۵۸	بایزید ..	- ۲۲۸ - ۱۷۳	قزاق خان
۵۸	قطب الدین خان کولکلتاش (یا)	۵۰۸ - ۵۰۷
۵۱۳ - ۱۳۰	کوک ..	۱۲۸	قزاق خان ولد تاتار سلطان
۵۸	قطب الدین علی خان پتکوری	۵۸	قزاق خان باقی بیگ اوزبک
۲۶۳	(یا) پتکوری	۵۸
۵۸	قطب الدین محمد معظم شاه عالم	- ۲۴۲ - ۱۲۷	قزلباش (قوم)
۵۸	مخاطب به بهادر شاه	- ۴۲۴ - ۴۰۹	۴۳۳ - ۴۳۱
۱۰	(شف - خلد منزل)	- ۴۸۲ - ۴۳۹	۴۳۳ - ۴۳۱
۵۸	قطب الدین خان شیخ خوبی	۶۵۰ - ۵۹۱
۲۲۰ - ۱۹۸	..	۲۶۸ - ۵۸	قزلباش خان افشار
۶۰۳	قطب الدین (رهله)	۳۴۰	قطام الملک بهادر فتح چذک
۵۸	قطب الملک سید عبدالله خان	۳۴۰
۵۸ - ۱۲	وزیر اعظم	۵۸	قطب الدوله محمد انور خان
۱۱۶ - ۳۱۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲	..	۵۸	بهادر ..
۶۰۴ - ۳۴۸ - ۳۴۱	..	۷۳۷	قطب الدین حیدر
۷۱۵	قلعه دار خان چيله	- ۵۷	قطب الدین خان انکه
۵۸	قلعه دار خان میرزا علی	۶۶۹
۶۲۸ - ۱۹۲	قلندر بیگ	۶۶۹	قطب الدین خان خویشگهی

قلندر خان ایلچی شاه درانی	قوام الدین خان اصفهانی ۵۸ -
۳۶۷	۲۹۸
قلندر سلطان چوله تفنگچی	قوام الدین میرزا جعفر بیگ
۴۹۵ ..	مخاطب به اصف خان
قلیچ خان ۹۲ - ۱۹۱	۴۲ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۱۰
۴۲۴ - ۴۷۷ - ۴۹۵	قیما خان .. ۵۵۷
۷۷۶ - ۷۷۳ - ۷۵۷ ..	قیما خان کنگ ۵۷ - ۴۷۸
قلیچ خان اندجانی ۵۸	فیصر .. ۲۴۲ - ۲۴۳
قلیچ خان تورانی .. ۵۸	
قلیچ خان جانی قربانی ۴۰۴	
قلیچ خان خواجه عابد پور	کابلی بیگم .. ۲۲۵
عالم شیخ ۵۸ - ۳۴۶	کاهی (یا) کاهی ۴۹۵
قلیچ خان صوبه دار پنجاب	کار طلب خان ۵۸ - ۲۶۹
۴۳۵	۷۸۳ - ۸۳۰
قلیچ خان صوبه دار قندهار	کاظم خان .. ۱۶ - ۲۶۷
۵۲۹	کاکر خان افغان .. ۷۸۹
قلیچ خان ناظم ظفر آباد ۳۰۵	کاکر خان عرف جهان خان
۳۶۱	۵۸ - ۸۰۴
قمر الدین خان رزیر ۵۷	کاکر علی خان .. ۵۸
قنبر دیوانه .. ۴۲۳	کام بخش .. ۳۱۳

• حرف کاف قازی •

کمال الدین خان پسر دلیر خان	کامگار خان پسر دوم جعفر خان
۴۵۰	۵۳۴ - ۴۵۹ - ۵۸ ..
کمال الدین علی خان ۴۸۹	کامل خان (خطاب میرزا خرم)
کمال خان کهر ۵۸ ..	پسر میرزا عزیز کوکه ۴۹۳
کنور الہی سنگھ ۳۲۴ ..	کامیاب خان ۵۳۹ ..
کنور جگت سنگھ ۵۸ ..	کانہوجی سرکیا ۳۵۴ ..
کنور مانسنگھ ۴۸۱ - ۵۱۱ -	کب کلس ۷۹۶ - ۷۹۵
۵۱۵ - ۵۱۴	کچھواہ (قوم) ۵۳۷ ..
کنہر راد (یا) کنہر راد ۲۰۹	کرجائی زن جادو راد ۵۲۱
کوٹوال خان غلام گرجی دولت	کرم اللہ برادر شہباز خان کنہر
خان ۷۱۵	۶۵۷
کورامل .. ۳۶۰	کریم قلی خان بخشعی فوج
کورندور (کپتان) ۲۵ ..	دلیر جنگ ۶۰۴ ..
کولا جات .. ۵۴۱ - ۵۹۵	کشن سنگھ راتھور ۵۸ ..
کوکلتاش خان خانچہاں ۸۱۸ -	کشور خان شیخ ابراہیم ۱۹۸۰
۸۳۱	کفایت خان ۳۱۱ - ۲۹۰
کوکنا زمیندار دیوگدھ ۵۳۱	کلا پسر رام رای ۵۱۰ ..
کوکیا راجہ دیوگدھ ۷۵۵	کلہوڑہ (قوم) ۸۲۹ - ۸۲۵
کولی ۸۰۵	کمال الدین بن رکن الدین (رھلہ
کھندو دیہاریہ ۳۲۷ ..	۵۳۰ - ۴۰۴

۵۱۶	..	گوبال سنگهه	۵۱۱	کهنکار
۴۴۰ - ۴۳۴		گوهر خان کرداني				کيرت سنگهه (يا) کيرت سنگهه
۴۴۲				(يا) کيرل سنگهه (يا)
۷۵۵ - ۷۹		گوندان (قوم)	۵۹۴	..		کيري سنگهه
		گوهر آرا دختر فردوس اشدياني				کيسري سنگهه (يا) کپري سنگهه
۱۵۹	۴۳۱	
۵۸	..	کيري سنگهه				

* حرف کاف فارسی *

کچھپتی زمیندار موبہ بہار ۳۹۶
کچھوٹی (نام فیل قطب الملک)
موسوم بہ پادشاہ بھند
۷۵۵ - ۷۵۴
گرانبار (نام فیل جذت مکانی)
۵۷۲ - ۵۷۱
گردھر بہادر .. ۳۳۴
گرشاسپ برادر دادر بخش ۱۵۶
گنہران (قوم) .. ۶۸
گلبدن بیگم .. ۶۱۳
گلبزرگ بیگم .. ۳۷۵
گنچ علی خان عبداللہ بیگ ۵۸

• حرف لام •

لچھمندان .. ۳۳ - ۳۴
 لشکر خان ۲۷۳ - ۲۹۸ - ۳۱۱
 لشکر خان ابو الحسن ۱۴۳
 لشکر خان اکبری .. ۵۸
 لشکر خان جان نثار خان ۵۸
 لشکر خان مشہدی .. ۵۸
 لشکر خان ناظم .. ۴۰۴
 لطف اللہ خان ۵۸ - ۲۹۲
 لطف اللہ خان صادق ۵۸ -
 .. ۴۵۰ - ۴۵۵
 .. ۸۱۸

۶۳۸	لودي خان .. ۶۴۰
ماهم انگه (يا) انگه مادر ادهم	
خان کوکه ۷۰ - ۶۷ - ۷۰	* حرف مهم *
۳۹۴ - ۳۸۵ - ۳۷۷ - ۷۳	ماده و راد .. ۱۳۴
ماء يار پسر آله يار خان ۱۸۴	ماده و سنگه .. ۷۲۹
مبارز الملک سر بلند خان ۶۲	ماده و سنگه هادا ۶۰
مبارز خان دوهله .. ۶۰	ماده و سنگه کچه و اهه ۵۹
مبارز خان عدلي .. ۴۶۹	مالوجي دکني .. ۴۱۳
مبارز خان عماد الملک ۶۲	ماندها (يا) ماندها پسر
مبارز خان مير کل ۶۱ -	کانهوجي سرکيا قوم مرهقه
۸۳۴ - ۵۲۳ - ۳۵۷ - ۲۰۵	۳۵۴
مبارز خان نيازي ۷۵۴	مان سنگه ۵۲۳ - ۵۲۲
مبارک خان لوهاني ۳۸۰	مانک راي برادر مرزبان مگهه
مبارک خان نيازي ۱۹۶ - ۶۱	۱۶۳
متهور خان بهادر خويشکي	مانوجي و پروسجي ۶۱
۳۵۶ - ۶۲	مالويه (قوم) ۲۹۴
مجاهد خان برادر فيروز جنگ	ماء بانو همشيره ميرزا عزيز کوکه
۴۵۰	۷۰۱ - ۶۹۴
مجد الدوله عبد الاحد خان	ماء جوجک بيگم (يا) چرچک
۶۲	دالده ميرزا محمد حکيم

محمد اسحق پسر تودیت خان	۵۹ -	مجنون خان فاقشال
میر آتش ۵۰۲ - ۵۰۳	۸۱ - ۸۲ - ۳۹۱ - ۴۲۷ -	
محمد اسلام خان .. ۴۲	۶۲۸	
محمد امغر - ملقب به		محب علی خان پسر نظام الدین
اشرف خان میر منشی	۵۹ - ۴۷۴ ..	علی ..
۷۳		محب علی خان دهناسی ۵۹
محمد اعز الدین پسر جهاندار	۴۴۹ ..	مختشم خان ..
شاه ۸۱۸		مختشم خان شیخ قاسم ۴۰
محمد اعظم شاه ۱۹۷ - ۲۹۵ -		مختشم خان میر ابراهیم ۴۲
۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۰۹ - ۳۲۲ -		مختشم خان میر خان ۴۲
۳۳۲ - ۳۵۲ - ۴۹۰ - ۴۹۱ -		محراب خان ۴۲۵ - ۴۲۶
۵۰۲ - ۵۳۸ - ۵۴۳ - ۵۹۷ -		مکون خان .. ۷۹۳
۵۹۹ - ۶۰۹ - ۶۱۰ - ۸۱۰ -		محکم سنگهه ۳۳۸ - ۵۴۵ -
۸۱۲ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ -		۵۴۶
محمد اکبر پادشاه (شف .		مکداز خان .. ۶۰
جلال الدین محمد اکبر		محمد ابراهیم آصف الدرد
پادشاه) ۴۹۱ - ۸۱۲		جمالةالملک اسد خان ۴۰ -
محمد اکرم .. ۴۴۰		۳۱۰
محمد امین خان ۲۷۶ - ۳۳۴ -		محمد ابراهیم ملثفت خان
۳۳۹ - ۸۰ -		پور امالت خان ۱۷۲

۱۷۳ - ۲۳۷ - ۲۴۰ - ۲۹۰ -	محمد امين خان بهادر ۲۹۴ -
۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۲۹۷ -	۸۲۰ - ۴۶۴
۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ - ۳۴۵ -	محمد امين خان چين بهادر
۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۸ -	۵۴۳ - ۳۳۰
۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۴۵ -	محمد امين خان خلاف محمد
۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳ - ۴۹۵ -	معظم خان .. ۷۸۸
۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۴ -	محمد امين خان صوبه دار کابل
۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱ -	۲۵۰
۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸ -	محمد امين خان مير محمد
۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱ - ۷۹۰ -	امين .. ۶۱
۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۸۱۰ -	محمد امين خان مير بخشي
۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ -	۷۷۹ - ۲۷۸
۸۱۹ ۸۲۵ -	محمد امين ديوانه ۶۹۴
۴۳۷ محمد باقي تلماق	محمد امين مصطفى خان داماد
۶۱ محمد بدیع سلطان	۱۵۷ ملا محمد لاري
محمد بقا مخاطب بدظفر خان	محمد انور خان برهانپوري
۸۰۶	۳۲۹
محمد بن ابی بکر الصديق	محمد ارزنگ زيب بهادر
۹۱ رضي الله عنهما ..	ملقب به خلد مکان (شف
۸۱۶ محمد بيدار بخت	خلد مکان) ۸ - ۹ -

محمد خان خانانان	۷۱۷ - ۷۱۴ - ۷۳۹
(شف - خانخانان بديرام	محمد خان (خطاب پهل
خان) ۴۴ - ۶۷ - ۶۸	ملک اعتماد خان خواجه
۷۴ - ۷۸ - ۱۰۱ - ۱۰۵	سرا (شف - اعتماد خان
۲۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴	خواجه سرا پهل ملک
۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱	نام) ۴۲ - ۸۸ - ۸۹
۳۸۲ - ۳۸۵ - ۳۷۰ - ۴۷۱	محمد خان بنگش ۳۳۲ - ۳۹۹
۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸ - ۵۴۹	محمد خان شرف الدين أغلي
۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۶۱۷	تکلو ۵۰۷
۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۴ - ۶۲۵	محمد خان مشهور ببتک ۶۰۱
۶۳۲ - ۶۳۷ - ۶۴۵ - ۶۴۶	محمد خان نیازي ۹۰ - ۱۸۵
۶۹۳ - ۷۱۲	محمد زمان بخشى سلطان پرديز
محمد تقى تان بني مختار ۴۰۰
۴۵۷	محمد زمان طهراني ۶۰
محمد تقى سيم ساز ۶۰	محمد سلطان ميرزا ۵۹ -
محمد جعفر ۲۰۴ ۷۸۴ - ۲۱۸
محمد جعفر تقرب خان ۴۶۳	محمد سعيد .. ۳۸۵
محمد حسين ۳۵ - ۴۲	محمد صديق مخاطب بذصيري
محمد حسين ميرزا ۶۷۶ -	خان .. ۸۰۶
۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹	محمد شاه بادشاه ملقب به

محمد صالح خان ترخان ۶۱	فردوس آرمگاه (شف -
محمد صالح کنبو ... ۴	فردوس آرمگاه :) ۱۰ -
محمد طاهر ... ۴۱۳	۱۸۰ - ۲۷۷ - ۳۲۲ - ۳۴۹ -
محمد عادل شاه والی بیجاپور	۳۵۴ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۶۱ -
... ۱۵۷ - ۵۷۹ - ۷۴۲	۳۶۴ - ۳۶۹ - ۳۶۶ - ۵۰۴ -
محمد عاقل ... ۴۵۴	۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۴۰ - ۵۴۷ -
محمد عظیم الشان (شف -	۸۲۱ - ۸۲۳ - ۸۲۴ - ۸۳۴ -
شاهزاده عظیم الشان)	محمد شجاع (شف - شاهزاده
۳۰۰ - ۳۱۲ - ۳۲۲ - ۳۲۳	محمد شجاع) ۱۵۶ -
... ۵۰۳	۱۶۰ - ۱۷۸ - ۱۸۴ - ۱۸۵ -
محمد عظیم شاه ۴۵۹ - ۴۶۰	۲۵۵ - ۲۷۵ - ۵۹۳ - ۷۴۴ -
... ۵۳۸ - ۶۱۰	۷۶۱
محمد های خان ... ۴۰	محمد شریف پسر اعتماد الدوله
محمد علی خان پسر حکیم	... ۹۳ ...
داؤد تقرب خان ۴۹۳	محمد شریف پسر میرزا غیاث
محمد علی خان خانسامان	بینگ ... ۱۲۹
... ۶۱ - ۲۶۶	محمد شفیع نبی - رة خواجه
محمد علی خان محمد علی	ابو الحسن تربتی ۷۵۹
بینگ ... ۶۰۴	محمد شفیع وارن تخلص ۵
محمد غیاث خان بهادر	محمد شه لودی ۷۱۴ - ۷۱۵

محمد کاظم خان ... ۶۲	غیاث بیگ ... ۶۲
محمد کاظم منشی ... ۳	محمد فرخ سیر یادشاه (شف -
محمد کام بخش (شف -	فرخ سیر ... ۱۴
سلطان کام بخش (۲۵۶ -	۲۰۵ - ۲۵۴ - ۳۰۹ - ۳۱۷ -
... ۲۹۱ - ۳۰۱ - ۳۳۸	۳۲۱ - ۳۲۳ - ۳۴۰ - ۳۴۲ -
محمد ماضی ... ۸۱۸	۳۴۳ - ۳۴۵ - ۳۴۸ - ۳۴۹ -
محمد محسن ... ۸۰۲	۳۵۲ - ۳۵۴ - ۳۵۷ - ۳۵۸ -
محمد مراد بخش (شف -	۳۵۲ - ۴۶۳ - ۵۳۹ -
شاهزادہ مراد بخش (۵۴۳ - ۶۰۳ - ۹۱۱ - ۸۱۸ -
۱۰۷۴ - ۱۹۸ - ۲۲۳ - ۲۹۵ -	۸۱۹ - ۸۲۰ - ۸۲۶ - ۸۳۱ -
۳۱۲ - ۴۲۰ - ۴۴۱ - ۷۰۱ -	محمد قاسم ... ۴
... ۷۷۵ - ۷۷۰	محمد قاسم خان بدخشی ۵۹
محمد مراد خان ۳۰۱ - ۳۳۹ -	محمد قلی افشار ۱۰۹
... ۵۰۲	محمد قلی ترکمان ۶۰
محمد مراد خان اوزبک ۲۸۹	محمد قلی توقباتی ۵۹
محمد مراد خان پسر امیر بیگ	محمد قلی خان برلاس ۵۹ -
... ۵۹	... ۸۶ - ۳۸۵ - ۶۴۲
محمد مراد خان پسر	محمد قلی خان بهرسله ۶۱
مرشد قلی خان ۶۲	محمد قلی قطب الملک ۵۸۰
محمد مراد خان حاجب ۳۰۵	محمد کاظم ... ۳۵۰

محمد و محمود نبایر عالم خان	۴۶۳	محمد مرتضی خان
لودی ... ۷۲۵		محمد محمود پسر احمد بیگ
محمد یار خان پسر میرزا	۱۳۶	خان کابلی ...
بهمن یار ... ۶۲ - ۲۳۴	۲۴۰	محمد معالی خان ...
محمود خان پسر خانجهان		محمد معزالدين (شف -
لودی ... ۷۲۹		شاهزاده محمد معزالدين)
محمود خان حارس قلعه کالنه	۲۶۶ - ۴۵۹ - ۷۸۹ - ۸۱۳ -	
... ۷۴۲	۸۲۵ - ۸۲۷ *
محي الدين محمد ادرنگ زيب	۷۱۰	محمد معصوم ...
بهادر عالمگير غازي ملقب		محمد معظم (يعني شاه عالم
به خلد مکان (شف -		مخاطب به بهادر شاه)
خلد مکان) ۸ - ۹ -	۸۱۲	(شف - خلد منزل)
۱۷۳ - ۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ -		محمد معظم (يا) محمد عظيم
۲۱۷ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -	۸۱۳
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -	۵۹۹	محمد مقيم ...
۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷ -		محمد مومن خویش ایرج
۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷ -	۵۹۸	خان ...
۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -	۳۰۹	محمد نیاز خان ...
۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ -	۴	محمد وارث ...
۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ -	۱۹۷	محمد والي ...

مخلص الله خان افتخار خان پسر	۳۵۸ - ۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴
احمد بیگ خان کابلی ۱۲۷	۴۴۵ - ۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳
مخلص خان ۲۰۷ - ۳۰۸ -	۴۹۵ - ۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲
۷۲۴ - ۵۰۰ ...	۵۰۳ - ۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸
مخلص خان بخشي ۲۹۶	۵۴۱ - ۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵
مخلص خان برادر کلان الله وردی	۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱
خان ... ۶۰	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷
مخلص خان عالمگیری ۶۱	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵
مخلص خان تاضی نظاما ۶۱	۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۵ ...
مراد بخش ۵۱ - ۱۶۲ - ۲۰۳	مختار بیگ ۲۴۵ - ۲۴۶
مرار (ار کهور پرة) ... ۸۳۳	مختار خان ۲۵۴ - ۲۹۳
مرتضی پاشا ۲۴۲ - ۲۴۳	۷۸۹ ...
مرتضی خان انجو ۶۰ - ۱۷۲	مختار خان سبزراری ۶۰ -
مرتضی خان سید شاه محمد	۵۳۵ ...
۶۱ ...	مختار خان شمس الدین ۶۱
مرتضی خان سید مبارک خان	مختار خان قمر الدین ۶۲
۶۲ ...	مخدوم الملک عبدالله و احوال
مرتضی خان سید نظام ۶۰	شیخ حسن علائی ۵۹
مرتضی قلی ... ۵۱۹	مخلص و من خان برادر خرد
مرتضی نظام شاه سلطان حسن	سعید خان چغتای ۵۹

مریم مکانی (یعنی والدہ)	بن سلطان حسین سبزواری
ماجدہ عرش آشیانی ۱۰ -	۴۵۹ - ۱۲۱
۶۵ - ۱۱۰ - ۳۷۷ - ۴۲۱ -	مرحمت خان ۲۸۷ - ۳۶۳ -
۸۱۴ - ۶۶۶	۸۳۴
مستعد خان محمد صافی (یا)	مرحمت خان بہادر غضنفر جنگ
محمد شافی ۴ - ۳۵۱	۴۲
مسعود حسین ... ۶۴۹	مرحمت خان ولد صادق خان
مسعود میرزا ... ۶۴۸	مرحوم ... ۷۷۱
مصاحب بیگ ... ۵۹	مرشد قلی خان ... ۲۱۰
مصطفی بیگ ترکمان ۶۰	مرشد قلی خان ترکمان و احوال
مصطفی خان پسر علی خان	مرشد قلی خان لکھ استجارو
خویش بایزید خان ۶۰۴ ۵۴۰ - ۶۰
مصطفی خان خوانی ۶۱	مرشد قلی خان خراسانی
مصطفی خان کاشی و حکایت	و کیفیت دھار و دکن ۶۱
آمدن محمد اعظم شاہ نزد	مرہٹہ (قوم) ۱۹۸ - ۲۷۶ -
خلد مکان ... ۶۱	۲۹۶ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۵۵ -
مطلب خان سبزواری ۶۲ -	۳۶۲ - ۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۹ -
۸۱۵	۴۹۸ - ۵۰۳ - ۵۲۲ - ۵۵۷۰ -
مظفر ... ۶۶۲	۶۱۲ - ۷۸۳ - ۸۰۶ - ۳۶۹ -
مظفر جنگ ۲۰ - ۲۴ - ۳۵ -	۸۳۴

۳۴۴ - ۳۸	۵۵۸
مظفر حسین میرزا ۶۶۹ - ۶۷۰		مظفر شاه گجراتی	۳۹۴
مظفر خان ۳۹۲ - ۵۴۴		معتقد خان	۲۶۹ - ۷۵۱
۶۳۱ - ۶۶۴ - ۶۶۵ - ۸۲۲		معتقد خان میرزا بیگی	۶۰
مظفر خان بارہہ ... ۷۱۳		معتقد الدولہ بہادر سردار جنگ	
مظفر خان تربتی ۵۹ -		...	۷۸۳
۸۲ - ۱۰۱ - ۱۰۸		معتقد خان	۴۸۷ - ۷۹۳
مظفر خان دیوان ۶۵۳		معتقد خان بخشی	۴ - ۱۱۵
مظفر خان سپہ سالار ۶۵۵		معتقد خان محمد شریف	۶۰
مظفر خان صاحب موہ بنگالہ		معتقد خان محمد صالح خوانی	
۳۹۲	۶۱
مظفر خان موہ دار بہار ۶۵۱		معزالدولہ حامد خان بہادر	
مظفر خان گجراتی ۶۹۵ -		ملابٹ جنگ ...	۶۲
۶۹۶		معزالدولہ حیدر قلی خان	
مظفر خان مخاطب بہ ہمت		امفہانی ...	۶۲
خان ... ۸۰۶		معزالدین	۳۱۶ - ۶۰۶
مظفر خان معموری ۱۴۰ -		معصوم بیگ مقوی	۵۰۸
۷۲۳		معصوم خان	۶۸۱
مظفر خان میر عبد الرزاق ۶۰		معصوم خان فرنخودی	۵۹ -
مظفر خان ناظم ہنگ و بہار		...	۴۷۳ - ۶۵۶

۵۹	معصوم خان کابلي	- ۵۹
...	مغل (يا) مغوليہ (قوم)	۷۹۵ -	...	۱۰۸ - ۳۹۴ - ۴۷۳
۸۲۳	۴۷۴ - ۴۶۵ - ۴۸۱
۶۱	مغل خان بلخي	...	معصوم عامي (يا) معصوم	...
...	مغل خان پھر زين خان کوکھ	...	خان عامي	۴۵۶
۶۰	معظم خان	۱۹۹ - ۲۴۹ -
...	مفتخر خان	۲۳۴ - ۷۸۷	...	۲۷۵ - ۵۳۲
...	مفوض اللہ خان بہادر	۷۸۳	معظم خان خانخاناں	۱۸۵
...	مقرب خان	۱۴۱ - ۱۷۷	معظم خان شيخ بايزيد	۶۰
...	...	۱۷۸ - ۳۵۶ - ۷۲۷	معظم خان مغوي	۷۰۹
۷۹۵	معظم خان مير جملہ (شف -	-
...	مقرب خان پسر امين خان	۶۲	مير جملہ معظم خان	۶۱ -
۶۰	مقرب خان شيخ حسو	۲۰۱ - ۲۱۸ - ۲۴۸
۹۰	مقصود علي	...	معمور خان مير ابوالفضل	...
۴۸۳	۲۵۴ - ۲۸۸ - ۴۴۹
...	مقيم خان	...	معين الدين	۳۳۰
...	مكرميت خان	۵۳۲ - ۵۹۰	معين الدين خان بہادر عرف	...
۷۷۷	ميان اچھن پور شاہ مکھن	...
...	مكرميت خان ملا مرشد وکيفيت	۵۰۵
۶۰	بلند شاھجہان آباد *
۲۱۲	معين الدين خان فرنخودي	...

۴۸۸ ... ملا فاضل کابلي	۱۹۵ .. مکرم خان مغوي
۶۰ ... ملا محمد تتهه	۶۲ مکرم خان مير اسحق
ملا مير محمد خان شوراني	۶۱ ... مکند سنگهه هادا
۵۹	۴۵۳ ... مکهه (قوم)
۱۴۰ ملا محمد عادل شاهي	ملا احمد نايته و تحقيق نوایم
۵۱۸ - ۱۴۳ ملا محمد لاري	۶۱
۴۷۲ ملا محمد يزدي	ملا پير محمد شوراني (شف -
۶۸۹ ... ملا مير علي	مولانا پير محمد شوراني
۷۰۹ ... ملا نظيري	۶۶ - ۳۷۸ - ۴۶۹ - ۵۴۹ -
ملتهفت خان ۶۱ - ۲۰۳ -	۶۲۴
۷۸۶ - ۷۸۱	۴۹۸ ... ملا شکيبی
۴۵۸ ملتهفت خان بخشي	ملا عبد الغفور ملک التجار
ملتهفت خان مير ابراهيم حسين	بندر سورت ... ۳۳۸
۶۱	ملا عبد القوي ۲۲۶ - ۲۲۷
۱۷۷ .. ملک بدن	۳۵۰ ملا عبد الله سيالکوٹی
۵۶۹ ملک بريد مرزبان بيدر	۵۴۹ ملا عبد الله مخدوم الملك
ملک ثاني مخاطب به رزير	ملا عبد المجيد لاهوري ۴
۶۵۶ .. خان	۵۶۰ ملا عرفی شیرازی
۸۰۰ ملک جيون دهادهز	۶۱ ... ملا علاء الملك
ملک عنبر حبشي ۱۱۱ -	۲۴۱ ... ملا علي

منعم خان خانان بهادر شاهي	۱۱۵ - ۱۱۶ - ۱۴۰ - ۱۴۳
۶۲ - ۶۵ - ۶۷ - ۷۱ - ۷۴	۲۶۳ - ۳۹۸ - ۵۱۷ - ۵۱۸
۷۶ - ۳۰۹ - ۳۱۵ - ۳۹۵	۷۰۴ - ۷۱۰ - ۷۱۸ - ۷۲۱
۵۵۴ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۴۱۷	۷۵۰
۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۳۴ - ۶۳۷	ملک مسعود .. ۱۲۹
۶۴۹ - ۶۵۳ - ۶۷۱ - ۶۹۵	ملو خان مخاطب به قادر شاه
۸۳۰	۳۸۷
منور خان شيخ ميران ۶۲	منهار (ار مرهقه .. ۵۴۸
۷۹۷ - ۳۵۳	منهار (ار هولکر ۳۶۲ - ۳۶۷
مؤمن الدوله اسحق خان ۶۲	۸۲۴
مؤمن الملك جعفر خان ۶۲	ممتاز الزماني ۵۹۰
موزون (تخلص خواجہ قلي	ممتاز محل (یعنی ام محترمه
خان بهادر ذوالفقار الدوله	خلد مکان) ۱۰ - ۱۵۹
قائم جنگ (شف -	مناجي بهونسله ۷۸۳
خواجہ قلي خان بهادر)	منصور حلاج .. ۶۵۷
۸۳۵	منصور خان ۲۵۵ - ۵۰۲
موسوي خان مدر .. ۶۰	منصور خان (دربہاني ۵۰۲ -
موسوي خان ميرزا معز فطرت	۵۲۲
تخلص .. ۴۵۴	منعم خان ۳۸۶ - ۴۳۱ -
موسوي خان مير معز ۶۱	۶۳۸ - ۶۳۹ - ۸۳۰ ..

۱۴۲ - ۱۵۳ - ۱۵۸ - ۱۸۶ -	۲۵ .. موسی بوسی ..
۲۰۶ - ۲۰۸ - ۲۵۰ - ۳۹۹ -	۳۸۰ موسی خان فولادی
۴۳۰ - ۴۸۱ - ۴۹۷ - ۶۸۶ -	مولانا پیر محمد شروانی
۶۸۸ - ۷۰۳ - ۷۰۶ - ۷۵۷ -	۶۶ - ۳۷۸ - ۴۹۹ - ۵۴۹ -
۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۵ - ۷۱۲ -	۶۲۴
۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۳۷ -	مولانا جمال الدین شروانی
۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۵ -	۱۰۰
۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۷۵ - ۸۰۱ -	مولانا عبدالرزاق گیلانی ۵۵۸
مهابت خان حیدر آبادی ۶۱	مولانا عبد الله مخدوم الماک
مهابت خان خانخانان (شف	۶۲۷
خانخانان مهابت خان) ۶۰ -	مولانا علی احمد .. ۶۸۵
۱۴۳ - ۱۹۶ - ۲۰۰ - ۷۵۸ -	مولانا قاسم کاهی مادرء الذہری
۷۵۹	۱۰۸
مهابت خان زمانہ بیگ ۷۴۰	مولانا محمد رضای مشہدی
مهابت خان سپہ سالار ۱۶۹ -	رضائی تخلص .. ۵۷۰
۷۸۲	مولانا میر .. ۷۵
مهابت خان لہراسپ ۶۱ -	مولانا نور الدین محمد خان
۲۳۷	۴۸۰
مہاراجہ اجیت سنگھ راتھور	مومن خان نجم ثانی ۴۵۸
ر کیفیت فوت سلطان	مهابت خان ۱۱۴ - ۱۴۰ -

۶۸۳	محمد اکبر ۶۲ - ۳۴۰ -
۲۹۴	میان شاه نور حمامی	۳۴۲	..
	میان غنی خان پسر خانخانان		مہاراجہ جانوجی جسونت
۹۷۱	..	۹۲	..
۷۱۲	..		مہاراجہ جسونت سنگھ راتھور
۴	میر آزاد	۶۱ - ۲۵۲ - ۲۱۵ - ۲۰۲ -	
	میر ابوتراب گجراتی ۵۹ -	۸۰۳ - ۷۷۵ - ۷۷۴ -	۴۴۷
۵۶۲ - ۹۷	..	۶۴۸	..
	میر ابوالقاسم قندزی (یا)	۶۰	..
	قندزکی (یا) قندزکی	۲۳۵	..
۲۲۶	..		مہدی قاسم خان ۵۹ - ۸۱ -
۷۹۸	میر ابوالمعالی خوافی	۵۵۱	..
	میر ابوالوفا نبیرہ ضیاءالدین		مہرالنسا دختر میرزا
۳۱۰	..	۱۲۹	..
	میر ابوالوفا نبیرہ میر ابوالبقا	۵۹	..
۱۷۳	..		مہیس داس راتھور ۶۰ -
۶۲	میر احمد خان اول		میان جواہ پسر عبد الرحیم
	میر احمد خان ثانی و کیفیت	۴۸۴	..
	ہنگامہ محبوب خان در		تربیت خان
۹۲	..		میان خان پسر دولت خان
	کشور		خلف امین خان غوری

میر احمد خان ناظم برہاء پور	میر حسام الدین .. ۵۹
۲۹۰	میر حسن .. ۲۸۹
میر الہی ہمدانی ۵۸۹	میر حسن علی .. ۱۶
میران حسین نظام شاہ پسر	میر حسین .. ۲۵۸
سلطان حسن مرتضیٰ نظام	میر حسین امانت خان ۱۵ -
شاہ .. ۱۲۱	.. ۱۶ - ۲۵۸ - ۲۵۹
میران صدر جہاں مفتی ۶۰ -	میر حسین امانت خان ثانی
۵۶۴ ۲۵۸ - ۲۵۹ - ۲۶۷
میران مبارک شاہ والی خاندیس	میر حیدر پسر میر غلام حسین
.. ۸۸ - ۸۹ - ۳۹۰ ۲۹۱
میر بہاء الدین .. ۳۴۶	میر حیدر کاشغری .. ۳۳۴
میر جلال صد الصدور ۷۷۱	میر خان .. ۲۰۰ - ۷۸۱
میر جمال الدین انجو ۶۰	میر خلیل اللہ یزدی و اقوال
میر جملہ خانخانان عباد اللہ	شاہ نعمت اللہ ولی ۶۰ -
نام .. ۶۲ ۱۶۷
میر جملہ معظم خان و احوال	میر زین الدین علی سیادت
سلطان شجاع و کیفیت	خان .. ۱۸۴
جنگ بہادر و آسام (شف-	میر سلطان حسین مخاطب بہ
معظم خان میر جملہ)	طالع یار خان ۳۰۳
۶۱ - ۲۰۱ - ۲۱۸ - ۲۴۸۶	میر سید احمد مخاطب بہ

۱۶۷	..	مشہدی	۲۹۰	..	امانت خان
۱۶		میر عبدالرحمن وزارت خان	۶۰		میر سید جلال مدر
		میر عبد الرزاق مخاطب بہ نواب	۱۰۲		میر سید علی ہمدانی
		مصنام الدولہ شاہ نواز خان	۴۷۹	..	میر سید محمد
		(کہ مصنف ابن کتابت)			میر سید محمد پور میر
		(شف - مصنام الدولہ)	۲۹۱	..	غلام حسین
۱۸ - ۱۴ - ۲	..				میر سید محمد جرنپوری
		میر عبدالسلام خان ۳۱ -	۱۲۴ - ۱۲۳ - ۱۲۰	..	
۴۱ - ۴۰ - ۳۴	..				میر سید محمد قنوجی و حکایت
		میر عبدالسلام (یا) میر عبداللہ	۴۷۹ - ۶۱		شیخ محمدی
		مخاطب بہ اختصاص خان	۵۹		میر شاہ ابوالمعالی
		(شف - اسلام خان مشہدی)			میر شریف آملی و تحقیق
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ -			۵۹	..	مردم نقطویہ
۲۷۲ - ۱۶۶	..		۶۱	..	میر شمس
۳۳		میر عبدالغنی خان			میر شمس الدین مختار خان
۷۸۳	..	میر عبدالقادر	۵۳۵
		میر عبدالقادر دیانت خان	۴۹۹		میر عبدالجلیل بلگرامی
۲۶۷ - ۱۷ - ۱۵	..		۳۱ -		میر عبدالحی خان
۴۵۸ ۳۰۳		میر عبد الکریم	۴۱ - ۴۰ - ۳۴
۱۷۴		میر عبدالکریم ملتفت خان			میر عبدالرحمن پور اسلام خان

۶۲۰ .. مير فراغت	۲۸۴ مير عبداللطيف قزويني
۹۰ مير فضل الله بخاري	۱۷۷ مير عبدالله رضوي
۱۴ .. مير کمال الدين	۷۹۳ مير عبدالمنان ..
۲۶۱ .. ميرک جيو	۳۱ مير عبدالنبي خان
۱۴ .. ميرک حسين	مير عبدالهادي مخاطب به
ميرک حسين خوافي ۱۴ -	امانت خان (شف امانت
۲۴۰ - ۲۵۹	خان مير عبدالهادي) ۴۳ -
۶۱ .. ميرک شيخ هروي	.. ۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۶۸
۲۵۹ .. ميرک عطاء الله	۷۶۲ مير عسکري عاقل خان
۲۵۹ .. ميرک کمال	۵۹ مير علي اکبري موسوي
۱۷ .. ميرک محمد تقوي	۷۱۰ مير علي شير ..
۲۴۰ ميرک معين الدين احمد	۴۸۶ مير عمان ..
ميرک معين الدين (يا)	مير غلام حسين پسر ارشد خان
ميرک معين خان مخاطب	۲۹۱ مير ابو العلاء ..
به امانت خان خوافي	مير غلام علي متخلص به آزاد
۱۴ - ۱۷ - ۲۵۸ - ۲۶۰ -	.. ۳ - ۵ - ۱۰ - ۱۱ - ۳۹
۲۹۰ - ۲۸۹ - ۲۶۷ ..	۴۵۲ مير غلام محمد امرهه
۵۹ مير کيسوي خراساني	۱۲۶ مير غياث الدين ترخان
۲۰۴ .. مير مبارک الله	مير غياث الدين منصور شيرازي
مير محمد امين برهان الملک	۱۰۰

۱۶۹	..	مشہدی	۴۶۳ -	سعادت خان
۳۵۸		میر محمد فاضل	۴۶۶ - ۴۶۵
۲۱۹		میر محمد نعمان		میر محمد امین میر جملہ
۶۳۷		میر محمود منشی	۷۰	و کیفیت امقبان
۶۹۹	..	میر مرتضیٰ		میر محمد پنہا (نام امیر الامرا
۶۵۹ - ۵۹		میر مرتضیٰ سبزواری		غازی الدین خان بہادر
۶۲۷		میر مرتضیٰ شریفی		فیروز جنگ) (شف -
۷۵	..	میر مظفر		غازی الدین خان بہادر
۷۹۸		میر مظفر حسین	۴۴ -	فیروز جنگ (
۳۸۶	..	میر معز الملک	۳۶۹ - ۳۶۲ - ۳۶۱ - ۵۷	
۵۹		میر معز الملک اکبری		میر محمد تقی فدویٹ خان
- ۸۵		میر معز الملک مشہدی	۲۹۰
۳۸۵	۱۷	میر محمد حسین خان
- ۵۹		میر معصوم خان بہکری	۵۵۶	..
۶۶۲		میر محمد خان مشہور بہ
۷۹۸	..	میر ملک حسین	۵۵۶ - ۵۹	خان کلان
		میر منو پسر اعتمد الدولہ	۸۰۴	میر محمد رضا لاهوزی
۳۶۰		قمر الدین خان بہادر		میر محمد علی برہانپوری - ۵
۲۷۱	..	میر مومن	۶۱۶
۱۶۷	..	میر میران یزدی		میر محمد غیاث پور اسلام خان

۱۷۹	میرزا حسن صفوی	۴۰۸	میر نجم گیلانی ..
۹۰	میرزا احمد بیگ ..		میر نظام الدین عالی حمام الله
۲۸۷	میرزا اسحاق امیر خان	۵۸۷	خان ..
	میرزا الخ بیگ ولد میرزا سلطان	۲۲۰	میر نعمان ..
۴۷۷	۷۹۳ - ۵۰۴	میر نعمان خان
۵۹۳	میرزا امان ناصر خان		میر نور الله پسر میر اسد الله
۷۱۱	میرزا امر الله ..	۸۰۵	فرجدار تھانیسر
	میرزا امین (مولف صفحہ اقلیم)	۶۲	میر دمس غلزی ..
۱۲۸	۲۰۵	میر هدایت الله ..
۳۹۵	میرزا انور الدین محمد		میرزا ابراهیم مرحمت خان
	میرزا انور پسر میرزا عزیز کوکھ	۲۸۷
۴۹۳	۱۸۰ - ۶۱	میرزا ابوسعید
	میرزا ایرج پسر خانخانان میرزا		میرزا ابو الحسن آصف خان
۶۹۷ - ۲۷۱	عبدالرحیم		مشہور بہ آصف جاہی
۶۸۹	میرزا باقر ولد ملا میر علی	۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳	
	میرزا بایسنغر پسر سلطان	۱۵۴ - ۱۵۶ - ۲۰۸ - ۶۶۷	
۱۵۵	دانیال ..	۷۳۷ - ۷۳۸
۱۰۷ - ۹۰	میرزا بدیع الزمان		میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران
۲۰۴	۴۶۸
۲۲۲	میرزا بدیع مشہدی	۶۱	میرزا ابو المعالی ..

۹۳ - ۱۱۱ - ۲۰۴ - ۹۶۲ - ۰	میرزا برخورداد ۷۳۵ - ۷۳۶
۷۳۷ - ۷۰۲ ..	میرزا بهرام .. ۴۵۴
میرزا جعفر - مصر - میرزا	میرزا بهرورد در مصر - مهتابت
زین العابدین پسر امیرخان	خان .. ۱۵۳
میرزا جعفر (همنام و	میرزا بیگ متخاص به سپهری
همتخلص جد خود) ۱۱۳	برادر زاده خواجه جهان
میرزا جعفر عقیدت خان ۲۸۶ ۹۳۴
میرزا جهان شاه .. ۳۷۱	میرزا پردیز بیگ .. ۱۹۳
میرزا چین قلیچ .. ۶۰	میرزا جان .. ۳۶۱
میرزا حسن معری ۶۰	میرزا جان بیگ .. ۱۹۱
میرزا حفیظ الله .. ۵۲۹	میرزا جان بیگ وزیر الملک
میرزا حکیم ۴۸۱ - ۵۱۵ - ۴۵۷ ۱۲۹
میرزا حیدر پسر میرزا سلطان نظر	میرزا جانی بیگ ارغون حاکم
بسالمک خان .. ۴۶۲	قته و احوال موبه قته
میرزا خان ۱۲۱ - ۴۹۵ - ۶۹۶	.. ۵۹ - ۴۹۷ - ۴۹۸
میرزا خان حاکم بزار ۵۸۲	میرزا جعفر .. ۲۲۹
میرزا خان خانانان ۴۷۷	میرزا جعفر امف خان ۱۲۶ -
میرزا خان عبد الرحیم ۱۰۰ ۱۷۴
میرزا خان مذوچهرایا میرزا جان	میرزا جعفر بخشی بیگی
۵۳۱ - ۱۴۳ - ۶۱ ..	مخاطب به امف خان

۴۷۳ ...	میرزا عارف ... ۶۷۳
۳۹۵ - ۴۴۴ میرزا عسکری	میرزا . عاقبت محمود سزارار
۴۹۷ - ۴۱۳ - ۶۱۵ - ۶۱۶	خان ... ۵۸۶
۶۶۰ ...	میرزا عبدالرحمن درادی ۷۳۲
۵۹۳ ۱۳۳
۱۲۸ میرزا علاءالدوله آقا ملا	میرزا عبدالرحیم خانخانان
۲۵۷ ...	(شف - خانخانان میرزا
میرزا علی امیر خسرو میرزا جعفر	عبد الرحیم) . ۴۷ - ۱۹۲ -
۱۱۴ ...	۳۹۶ - ۳۹۹ ۴۹۱ - ۴۵۳ -
۶۰ میرزا علی بیگ اکبرشاهی	۴۹۴ - ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ -
۳۵۵ میرزا علی یوسف خانی	۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۷ - ۷۰۸ -
۶۰ میرزا عیسی ترخان	۷۰۹ - ۷۱۰ ..
۴۰۱ - ۴۰ میرزا غازی بیگ	میرزا عبد الرضا ... ۲۷۱
۴۸۲ ...	میرزا عبد السیدخان فوجدار
میرزا غیاث الدین علی آصف	آله آباد ... ۷۳۶
خان بخشی ۱۰۷ ۵۸۴	میرزا عبد الله پسر میرزا
میرزا غیاث الدین محمد	عزیز کوکم مخاطب به سردار
معروف به غیاث بیگ	خان ... ۴۹۳
طهرانی ... ۱۲۸	میرزا عبدالله مغل ... ۴۱۹
میرزا فریدون خان برلاس ۶۰	میرزا عزیز کوکم ۲۳۵ ۴۰۲ -

میرزا محمد پسر افضل خان	۵۰۵ - ۵۰۴	میرزا فقیر الله
۱۴۸	میرزا فولاد بیگ پسر خداداد	
میرزا محمد پسر میر بدیع	برلاس و احوال ملا محمد	
۷۷۴ مشہدی	۵۹	تقوی
میرزا محمد تقی نظیری ۱۲۲	۵۵۶	میرزا قلی
میرزا محمد حکیم ۱۲۶ -	میرزا قوام الدین جعفر بیگ	
۴۸۲ ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۶۲۷ -	مخاطب بہ آصف خان	
۴۶۵ - ۴۵۶ - ۴۳۸ ...	۴۲ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۱۰	
۲۷۲ میرزا محمد سعید	۳۲۰	میرزا کاظم
میر محمد شریف پسر اسلام	۴۵ - ۶۴ -	میرزا کامران
۱۶۶ خان مشہدی	۶۶ - ۳۷۴ - ۴۷۶ - ۵۵۵ -	
میرزا محمد ہاشم خلیفہ سلطان	۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۶۷ - ۶۱۸ -	
۶۲	۶۳۲
۴۶۱ میرزا محمد یار	۶۸۷ - ۶۸۲	میرزا کوکھ
۲۲۴ میر محمدون	۵۰۵ - ۵۰۴	میرزا گدا
میرزا مظفر حسین صفوی ۵۹	میرزا لشکری پسر مخلص خان	
میرزا معالی قلعه دار گلبرگہ	۷۲۴
۱۹۳	۴۸۹	میرزا محمد افضل
۹۲ میرزا مقیم نقشبندی	میرزا محمد پسر حکیم	
۶۱ میرزا مکرم خان صفوی	۴۹۰	مسیم الزمان

# حرف نون *	میرزا نجف خان بہادر ۵۴۸
نادر شاہ ۵ - ۳۵۷ - ۳۶۰ -	میرزا منوچہر ... ۲۷۱
۴۰۸ - ۴۶۵ - ۴۶۶ - ۵۰۳ -	میرزا میروک (ضوی خان ۵۹
۸۲۲ - ۸۲۳ - ۸۲۸ - ۸۲۹ -	میرزا نعمت اللہ ... ۵۸۶
ناصر جنک ۳۶۱ - ۳۶۲ -	میرزا نوذر (یا بوذر یا نوذر)
۳۶۸ - ۳۶۹	مغوی .. ۷۷۶ - ۲۱
ناصر جنک شہید ۸۳۲ - ۸۳۴ -	میرزا نورالدہر ... ۵۷۶
ناصر خان محمد امان ۶۳ -	میرزا نورالدین پسر میرزا
۳۰۰	غیاث الدین آصف خان
نامدار خان ۴۳ - ۵۳۴ -	... ۹۲ - ۹۳
ناہر (قوم) .. ۴۱۰ -	میرزا نورالدین محمد ۳۷۵
نٹھو .. ۹۶ -	میرزا والی ... ۶۰
نثار محمد خان شیر جنک	میرزا ہندال ۳۹۵ - ۳۹۴ -
۴۶۵	میرزا یار احمد اصفہانی ۴۰۸
نجات خان ۲۶۹ - ۳۰۵ -	میرزا یار علی بیگ ۶۲
نجات خان میرزا شجاع ۶۳ -	میرزا یوسف خان ۱۰۹ -
نجم الدین علی خان ۳۴۳ -	... ۵۱۵ - ۵۵۷ - ۶۲۷
نحیب الدولہ شیخ علی خان	میرزا یوسف خان (ضوی ۵۹ -
۶۳ بہادر	... ۱۲۶ - ۵۰۹ - ۶۴۸
	میوان (قوم) ... ۷۱۶

۷۵۷	نصیر الدولہ نجیب خان
نصرت خان (یا) نصیر خان	۵۴۷ - ۶۳
(یا) نصیری خان ۲۶۹	نذر بی (اتا ذوق امام قلی خان)	۷۶۷	..
نصیر الدولہ ملاقات جنگ ۶۳	نذر بیگ اوزبک خان ۱۹۶	۷۶۷	..
نصیر الدین محمد - مہادیو	نذر بیگ تغا ئی ۴۴۱	۷۶۷	..
پادشاہ ملقب بہ جنت	نذر قلی ۸۲۳	۷۶۷	..
اشیانی (شف - جنت	نذر محمد خان ۷۷۷ - ۷۶۹	۷۶۷	..
اشیانی (۶۴ - ۹	نذر محمد خان والی بلخ	۷۶۷	..
۶۵ - ۶۶ - ۷۳ - ۷۵ - ۷۸	مشہور بہ یلنگتوش ۱۸۹	۷۶۷	..
۸۴ - ۳۴۳ - ۳۷۲ - ۳۷۳	۲۶۰ - ۴۰۴ - ۴۳۱ - ۷۴۰	۷۶۷	..
۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۸۲ - ۳۹۶	۷۶۷ - ۷۶۱	۷۶۷	..
۴۶۶ - ۴۶۹ - ۴۶۸ - ۴۶۶	نذر محمد خان والی توران	۷۶۷	..
۴۷۹ - ۴۸۱ - ۵۰۷ - ۵۵۰	۱۷۱ - ۴۲۱ - ۴۲۳ - ۴۳۸	۷۶۷	..
۵۴۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۶۷	۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳	۷۶۷	..
۶۱۳ - ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۷	نذر محمد سلطان ۴۳۶ - ۴۳۷	۷۶۷	..
۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۲ - ۶۲۴	نراین داس راتھور ۹۲	۷۶۷	..
۶۳۲ - ۶۳۵ - ۶۳۶ - ۶۵۵	نرمل ۲۲	۷۶۷	..
۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۸ - ۶۹۳	نصارای فراسیس ۲۰ - ۲۴	۷۶۷	..
۷۰۹ - ۸۰۱	نصرت جنگ خاندوران ۷۵۶	۷۶۷	..
نصیر خان مخاطب بہ سلطاندار		۷۶۷	..

۷۴۲ - ۷۲۸ - ۷۲۶ - ۷۲۲	خان .. ۸۰۶
۷۶۰ - ۷۴۹ - ۷۴۷ ..	نصیر علی خان ۷۴۳ - ۷۳۹
نظام قلماق چرانچی بزم میرزا	۷۸۳ - ۷۸۲ - ۷۵۲ - ۷۵۱
۵۱۲ .. حکیم	۸۱۱ - ۷۸۴ ..
نظر بہادر خویشتگی .. ۶۳	نظام الدولہ اصفہانہ ۶۳ -
نعمت خان عالی .. ۴	۳۷۰ - ۳۶۹ - ۳۶۵ - ۳۶۱
نعیم بیگ پور اخلاص خان	نظام الدولہ ناصر جنگ ۶۳
۱۵۱ حسین بیگ	نظام الدین احمد ۶۶۲
۵۳۰ نقیب خان قزلباشی	نظام الدین خان .. ۷۹۷
۶۳ نقیب خان میر غیاث الدین	نظام الدین علی .. ۵۸۴
۹۵ نذرو (یا) نذرو ..	نظام الملک آصف جاہ (شف -
نواب آصف جاہ ۱۲ - ۳	آصف جاہ) ۶۳ - ۲۹
۲۶ - ۲۵ - ۲۱ - ۱۸ - ۱۷	۲۸۷ - ۲۵۸ - ۳۶۱ - ۳۶۳
۲۷ - ۳۰ - ۳۲ - ۴۱	۵۸۲ - ۵۴۰ - ۵۲۳ - ۵۰۷
۸۳۲ - ۲۵۴	۸۳۴ - ۷۹۳ - ۷۵۰ ..
نواب آصف جاہ ثانی ۲۹ -	نظام الملک دکنی ۱۶۱ -
۴۰ - ۳۱	۵۱۶ - ۳۹۷ - ۳۹۱ - ۱۸۸
نوب امیر الممالک ملاحت جنگ	نظام الملک فتح جنگ بہادر
۲۴ - ۲۳ - ۲۲ - ۲۱ - ۳	نظام شاہ ۲۶۳ - ۲۰۹
۳۰ - ۲۹ - ۲۷ - ۲۶ - ۲۵	۷۰۲ - ۵۲۵ - ۵۱۹ - ۵۱۸

۳۹	۴۱ - ۳۴ - ۳۱ ..
۳۳ - ۳۱ نواب یمن الدوله	۴۴۹ .. نواب بائي
۴۴۹ .. نوازش خان	۳۷ نواب سالار جنگ بهادر
نوازش خان عبدالکافي ۹۳ -	نواب شجاع الملک بهاسات جنگ
۴۰۱ - ۴۳	۳۴ - ۲۸ - ۲۷
نور الحق ۲۳۸ - ۴ ..	نواب ملايت جنگ امير الممالک
نور الدين پسر عم آصف خان	(شف - نواب امير الممالک)
۵۶۲ - ۵۶۱	۲۱ - ۳
نور الدين قاي ۶۳ ..	نواب مصمم الدوله شاه نواز
نور الدين محمد جهانگير پادشاه	خان خوافي (مصذب
ملقب به جنت مکاني	کتاب) ۱۶ - ۱۴ - ۱۱ -
(شف - جنت مکاني)	۱۷ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ -
۴ - ۹ - ۹۳ - ۱۱۱ - ۱۱۶ -	۲۳ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷ -
۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۹ - ۱۳۰ -	۲۹ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۳ -
۱۲۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۱۴۶ -	۳۵ - ۳۷ - ۳۸ ..
۱۴۸ - ۱۵۱ - ۱۵۳ - ۱۵۴ -	۳۵۹ .. نواب فتح جنگ
۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۶۲ - ۱۶۷ -	۲۹ نواب نظام الدوله ثاني
۱۷۲ - ۱۷۴ - ۱۸۲ - ۱۸۵ -	نواب نظام الدوله شهيد
۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۸ - ۲۰۶ -	نامر جنگ ۱۲ - ۳ -
۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۲۰ - ۲۵۹ -	۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۴ - ۳۸ -

۷۳۷	۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵
۶۳	..	نور قليچ	۴۰۷ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱
		نور محل (مهر النساء) دختر ميرزا	۴۸۱ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۹۶
۱۳۰		غياث بيگ (۵۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۵۸
۵۱۱		نوروز بيگ قاقشال	۵۳۵ - ۵۴۱ - ۵۴۷ - ۵۷۱
۴۷۹	..	نورى سفيدونى	۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۳
		نول بائي مخاطب براني	۵۸۸ - ۶۴۳ - ۶۶۷ - ۶۷۲
۳۲۰	۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۳
۳۶۶	..	نول راى كايتمه	۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱
		نوايت خان (يا) ديانت خان	۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۱ - ۷۲۲
۵۶۲	۷۲۳ - ۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۳۷
۶۳		نوايت خان عرب	۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ - ۷۴۸
		نيكو سير پسر بادشاه — زاده	۷۴۹ - ۷۴۹ - ۷۷۴ - ۷۷۵
۳۳۱	..	محمد اكبر	۱۹۳

نور العيان .. ۱۹۳

نور الله خان پسر اسد الله خان

۳۳۵

* حرف واو *

۶۰۱	وقتو	۴۲ - ۱۳۰ -
۶۰۲	..		وتوزيان (قوم)	۱۳۱ - ۱۴۶ - ۱۵۱ - ۴۱۰ -
۶۰۱			وتوشو (ياني) قوم)	۵۷۴ - ۶۹۰ - ۷۰۶ - ۷۹۹ -

نور جهان بيگم (مهر النساء) دختر

ميرزا غياث (۴۲ - ۱۳۰ -

۱۳۱ - ۱۴۶ - ۱۵۱ - ۴۱۰ -

۵۷۴ - ۶۹۰ - ۷۰۶ - ۷۹۹ -

۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ -	وجیه (یا) جهیه (یا) جهیه
۴۳۹ - ۴۴۰	۱۰۵
ونکت رام زمیذدار پرگنڈ برلاس	۱۰۹
سرکار ایلمکذدل (یا) برلاس	وزارت خان متخلص بگرامی
۲۵۶ سرکار یلمکذدل	۲۶۷ - ۱۷
۱۴۴ ونکت راو	۶۳ وزیر جمیل
	۳۸۷ وزیر جمیل بیگ
	۸۱ - ۸۲ - ۱۶۰ - وزیر خان
	۶۹۴
	۶۳ وزیر خان حکیم علیم الدین
	۶۳ وزیر خان محمد طاهر
	۶۳ وزیر خان مقیم نام
	۲۶۹ وزیر خان نائب برهانپور
	۶۳ وزیر خان هردي
	۳۱۱ وزیر معظم جعفر خان
	وقاص حاجی ایلمچی نذر محمد
	۴۸۶ خان والی توران
	۶۳۸ ولی انگه
	۶۴۵ ولی بیگ ذر القدر
	۴۳۳ - ۴۳۲ ولی محمد خان
* حرف ها *	
۲۸۷ هادی خان	
۶۳ هادی دان خان	
۲۰۱ هادی دان خان انصاری	
۵۸۵	
۶۳ هاشم خان پسر قاسم خان	
۶۷۱	
۶۴۰ هانزو پسر عمان	
هدایمت الله پسر تربیت خان	
۴۹۷ - ۴۸۲	
۴۲۲ هزاره (قوم)	
هزبر خان خلف الیه دردی	

۲۲۰ - همت خان مير بخشى	۹۳ .. خان
۲۷۴	همایون پادشاه ملقب به
۶۳ همت خان مير عيسى	جنت. آشياني (شف
۲۱۶ - ۶۳ هوشدار خان	جنت آشياني) ۹ -
هوشنگ پسر سلطان دانيال	۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۷۳ -
۷۱۴	۷۵ - ۷۸ - ۸۴ - ۲۴۳ -
هيرة كنيز دائي دل آرام مرضعه	۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ -
۱۳۳ نور جهان بيگم	۳۸۲ - ۳۹۴ - ۴۶۶ - ۴۶۸ -
هييمو بقال ۶۶ - ۶۷ - ۷۳ -	۴۶۹ - ۴۷۶ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -
۸۴ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -	۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۰۹ - ۵۵۵ -
۵۴۹ - ۵۵۶ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -	۵۵۶ - ۵۶۷ - ۶۱۳ - ۶۱۵ -
۶۲۳	۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ -
	۶۲۲ - ۶۲۴ - ۶۲۶ - ۶۳۵ -
	۶۴۶ - ۶۵۵ - ۶۶۰ - ۶۶۱ -
	۶۶۸ - ۶۹۳ - ۷۰۹ - ۸۰۱ -
	همت خان ۲۱۷ - ۸۰۷ -
	۸۱۰ - ۸۱۱
يادگار علي سلطان طالش (يا)	همت خان بهادر ۴۵۲ -
طانش	۴۵۳ - ۴۰۷
يادگار عمزاده ميرزا يوسف خان	همت خان سپهدار خان ۹۳ -

* حرف يا *

۵۸۴	یمین الدوله آصفجاهی	۶۷۰	..	رضوی
	یمین الدوله آصف خان	۳۷۲	..	یار بیگ
	خانخانان سپهسالار (شف -	۳۵۰	..	یار علی بیگ
۱۵۶ -	آصف خان)	۸۲۶	..	یار محمد
۱۵۷ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۹۵ -		۴۳۲ - ۴۳۳ -		یار محمد خان
۲۷۸ - ۳۱۱ - ۴۲۹ - ۴۵۴ -		۴۳۶
۴۸۶ - ۵۳۱ - ۵۷۷ - ۷۲۴ -		۲۷۴		یاقوت بن نوح عم
۷۸۶	..	۷۴۳ - ۶۱۴		یاقوت خان حبشی
۱۷	یمین الدوله منصور جنگ	۷۵۰		یاقوت خدارزد خان
۲۵۵ - ۲۵۷	یوسف خان	۲۴۲ - ۲۴۳		یکدی پاشا
۲۵۶	یوسف خان (وزیرانی)			یعقوب خان پسر ابراهیم خان
۶۳	یوسف خان کشمیری	۲۰۰
	یوسف خان ران حسین خان	۶۳		یعقوب خان بدخشی
۶۳	تکریه	۶۴		یکه تاز خان عبدالله بیگ
۱۰۶ -	یوسف زئی (قوم)	۶۴ -		یانگاتوش خان بهادر
۲۷۸ - ۴۸۱ - ۵۱۱ - ۵۵۹ -		۴۳۷ - ۴۴۸
۵۲۹ - ۴ -	یوسف محمد خان	۱۶۸ - ۱۷۲ -		یمین الدوله
	یوسف محمد خان تاشکندی	۱۸۰ - ۲۰۸ - ۴۱۸ - ۷۱۳ -		
۴۱۸ - ۱۷۷ - ۶۴	..	۷۱۴ - ۷۴۵ - ۷۶۱

۶	..	یولم بیگ	یوسف محمدخان کوکلتاش ۶۳
۶۶	..	یهود	یولبارس خان (یا) یولبارش
۷۰	•••	ییللق کریمکی	یولم بهادر اوزبک ۱۹۵

تمام شد اسمانی مردمان و قبا ئل و اقوام

و يتلوه اسماء الموضع

منظر دوم در اسمای مواضع و قلعات

و آبها و کوهها و غیره

آب لاهور	..	۱۵۴	• حرف الف •	..	۴۳۶
آب مانجرا (یا) مانچرا	..	۱۱۶	آب آموده	..	۴۳۶
..	..	۴۱۷ - ۱۷۷	آب بهت	۱۵۳ - ۷۰۸ - ۷۳۷	
آب موس	..	۴۱۴	آب بیا	..	۵۸۶ - ۵۶۶
آب مهندری	..	۴۶۶	آب پن پن	..	۱۱۷
آب نروده	..	۷۶۰ - ۷۵۳	آب تبتی	۱۶۰ - ۷۰۷ - ۷۵۷	
آذر رائیجان (یا) آذر بایجان	..		آب جمدا	..	۵۴۵
..	..	۸۲۳ - ۷۳۳ - ۳۷۱	آب جون	..	۱۵۰
آسیر	..	۳۹۷	آب جوی یعنی دریای جونپور		
آشام	..	۲۷۵ - ۱۶۳	۱۷۹
آک محل	..	۶۵۰	آب جیکون	..	۴۳۷
آگرو	۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۵ -		آب چیتل	..	۷۱۴
۸۲ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۹ - ۹۰ -			آب سندهه	..	۳۷۳
۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۵۲ - ۱۵۶ - ۱۵۸ -			آب غور بند	..	۴۷۷
۱۷۵ - ۲۰۴ - ۲۲۵ - ۲۳۷ -			آب گنگ	۱۱۵ - ۱۱۶ -	
۲۵۳ - ۲۹۳ - ۳۰۹ - ۳۱۵ -			۳۹۸ - ۳۸۶

۸۲۲ - ۸۰۳ - ۸۰۰ ..	- ۳۹۰ - ۳۷۹ - ۳۳۲ - ۳۳۱
۹۷۵ .. اجڑدھن	- ۴۶۹ - ۴۶۰ - ۴۲۸ - ۴۰۷
۷۷۲ .. اجیانہ	- ۵۴۹ - ۵۴۹ - ۵۲۸ - ۵۱۹
۷۵۱ - ۳۴۹ - ۲۲۵ * اجین	- ۶۲۸ - ۶۱۰ - ۵۹۹ - ۵۹۲
۷۹۸ - ۱۱۹ اجینہ (یا) اجنہ	- ۶۴۱ - ۶۳۷ - ۶۳۲ - ۶۳۰
احمد آباد (یا) احمد آباد	- ۹۷۲ - ۹۶۹ - ۹۶۱ - ۹۴۹
گجرات (شف - صوبہ)	- ۷۱۳ - ۶۹۴ - ۶۷۹ - ۶۷۳
- احمد آباد گجرات (۹۱ -	- ۷۲۹ - ۷۲۴ - ۷۱۹ - ۷۱۴
- ۹۸ - ۹۷ - ۹۶ - ۹۵ - ۹۴	۷۳۸
- ۱۷۴ - ۱۵۹ - ۱۳۵ - ۹۹	۲۳۱ آندیر
- ۲۳۹ - ۲۳۷ - ۱۹۹ - ۱۷۹	۳۰۰ ابراہیم آباد سونہرہ
- ۶۶۰ - ۵۲۸ - ۲۹۹ - ۲۴۰	۳۸۵ .. اتارہ
- ۶۷۸ - ۶۷۷ - ۶۷۶ - ۶۶۱	۲۵۴ - ۱۹۱ .. اتک
- ۶۹۵ - ۶۹۴ - ۶۸۹ - ۶۸۲	اجمیر (شف - صوبہ اجمیر)
۷۴۸ - ۷۱۳ - ۶۹۸ ..	- ۲۶۰ - ۲۵۴ - ۲۱۹ - ۱۵۱
۵۶۲ .. احمد شان	- ۴۰۱ - ۳۳۵ - ۳۰۰ - ۲۶۳
- احمد نگر ۱۲۱ - ۱۲۳	- ۴۹۵ - ۴۵۵ - ۴۴۷ - ۴۰۲
- ۲۶۸ - ۲۶۳ - ۱۹۲ - ۱۴۳	- ۵۹۵ - ۵۴۳ - ۵۱۴ - ۵۰۹
- ۴۵۵ - ۴۵۳ - ۳۱۲ - ۲۶۹	- ۶۷۴ - ۶۶۹ - ۶۴۹ - ۵۹۶
- ۶۰۹ - ۵۲۸ - ۵۱۸ - ۵۰۴	- ۸۹ - ۷۸۸ - ۷۶۵ - ۶۸۸

۲۴۸ .. اعز آباد	۴۹۹ - ۴۹۸ - ۴۵۹ - ۴۱۰
۱۹۷ .. اعظم نگر بنگا پور	۷۴۴ - ۷۴۵ - ۷۰۴ - ۷۰۲
۵۵۵ .. افغانستان	۸۱۴ - ۷۸۸ - ۷۸۳ ..
اکبر آباد (شف صوبہ اکبر آباد)	۶۰۷ - ۱۹۳ .. ادوني
۱۱۳ - ۱۳۵ - ۱۵۰ - ۱۶۰ -	۲۵۹ ادیپور
۱۶۳ - ۱۸۲ - ۲۱۹ - ۲۱۹ -	۵۹۹ .. اردستان
۲۳۲ - ۲۷۴ - ۲۹۴ - ۳۰۹ -	۲۴ - ۲۰ ارکات (یا) ارکات
۳۲۳ - ۳۳۳ - ۳۰۱ - ۴۰۷ -	۳۰۲ - ۳۸
۴۲۹ - ۴۳۰ - ۴۵۹ - ۴۶۰ -	۷۶۷ ارکنچ
۴۶۳ - ۴۶۴ - ۴۹۲ - ۵۰۶ -	۲۴۱ .. استنبول
۵۱۱ - ۵۲۶ - ۵۳۸ - ۵۳۹ -	۴۲۹ - ۴۲۷ - ۴۲۰ اسلام آباد
۵۴۰ - ۵۷۶ - ۵۸۸ - ۵۸۹ -	۲۷۳ - ۱۷۹ اسلام آباد متھرا
۵۹۵ - ۶۱۰ - ۷۳۶ - ۷۶۲ -	اسلام پوري مع - روف به
۷۴۵ - ۷۸۰ - ۷۹۹ - ۸۱۰ -	برم پوري (یا) اسلام آباد
۸۱۵ - ۸۱۸ - ۸۱۹ - ۸۳۱ -	برم پوري ۳۱۴ - ۴۹۸ -
اکبر نگر (یا) اکبر نگر ہنگالہ)	۸۱۰ - ۶۰۷
۱۱۸ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۲۰۰ -	۲۹۲ اسلام گدھہ عرف راھيري
۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۸ - ۲۶۴ -	۱۸۸ اشقي (یا) اشقي برار
۵۸۷ الذہ (یا) للذہ	۸۲۴ - ۴۳۸ - ۱۲۸ اصفهان
الہ آباد (شف - صوبہ الہ آباد)	۹۰ اعتمان پور

۳۵۰	- ۲۳۱ - ۲۲۲ - ۱۷۸ - ۱۲۴
انکر فیروز گدھے (یا) انکر و	- ۳۶۷ - ۳۶۵ - ۲۹۹ - ۲۷۸
۱۹۳ .. (یا) انکیر	- ۴۴۷ - ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۳۶۸
۴۶۴ انکی تنکی دکن	- ۵۲۵ ۵۱۹ - ۴۵۳ - ۴۵۷
۲۹۲ .. انندی	- ۶۷۰ - ۶۲۸ - ۵۹۵ - ۵۴۷
۸۲۳ .. انیورن	- ۷۶۱ - ۷۳۶ - ۷۰۸ - ۶۸۱
- ۵۷۴ - ۲۴۶ - ۲۴۵ ارجین	۸۱۰ - ۸۰۱ - ۷۸۵ ..
۴۹۸ - ۵۷۵	- ۷۱۱ - ۴۶۷ امرکوت
۱۱۶ ارچھے (یا) ارچھ	۸۲۹
۷۵۴ - ۵۸۷ .. اردگیر	امیتھی پوری (یا) پورب
اردھے (شف - صوبہ اردھے)	۱۳۹
- ۸۶۰ - ۸۵ - ۷۷ - ۷۵	۷۲۸ .. انبہ پاتر
- ۲۵۰ - ۲۴۸ - ۲۰۴ - ۱۸۲	۴۱۴ .. انتابور
- ۳۶۷ - ۳۶۵ - ۳۶۳ - ۳۰۰	۷۲۸ .. انتور
- ۴۹۴ - ۴۶۵ - ۴۱۰ - ۳۶۸	۲۰۹ .. انجرائی
۸۲۲ - ۸۱۴ - ۶۲۷ - ۴۹۷	۷۹۲ .. اندجان
۵۹۶ - ۴۰۲ - ۱۰۹ اردپور	۴۳۶ - ۴۲۱ اندخود
۷۱۳ - ۶۸۸	۷۷۰ - ۱۷۰ .. اندراب
اودیسہ (شف - صوبہ اودیسہ)	۴۲۷ .. اندوچھے
- ۱۸۵ - ۱۳۷ - ۱۳۶ - ۸۶	انددر (شف پرگنہ انددر)

ایران زمین ۴ - ۹۰	۳۲۳ - ۱۹۴ - ۴۹۷ - ۴۹۴
۱۷۸ - ۱۶۷ - ۱۲۵ - ۱۰۷	۴۱۱ - ۴۱۰
۲۲۳ - ۲۱۲ - ۲۱۱ - ۱۸۹	۴۴۳ - ۴۴۲ - ۴۴۰ - ۴۲۴
۲۴۳ - ۲۳۵ - ۲۲۸ - ۲۲۷	۷۸۵ - ۶۸۱ - ۶۷۱ - ۶۵۴
۴۳۷ - ۴۲۶ - ۴۲۵ - ۲۸۲	۳۴۷ .. در کنج
۴۹۵ - ۴۹۰ - ۴۷۶ - ۴۶۵	۱۷ - ۱۵ اورنگ آباد
۵۹۱ - ۵۵۷ - ۵۰۷ - ۴۹۷	۳۰ - ۲۹ - ۲۶ - ۲۱ - ۱۸
۸۰۶ - ۷۶۵ - ۷۴۰ - ۶۳۶	۱۶۷ - ۱۶۵ - ۴۰ - ۳۱
۸۲۵ - ۸۲۴	۲۴۰ - ۲۱۷ - ۲۰۶ - ۲۰۵
۲۷۹ .. درج	۳۰۴ - ۲۶۶ - ۲۶۳ - ۲۵۵
۷۹۶ - ۶۰۶ .. ایکلوچ	۳۶۲ - ۳۶۰ - ۳۵۱ - ۳۴۸
۱۸۶ - ۱۴۰ - ۲۹ ایلیچور	۵۲۳ - ۵۲۲ - ۴۶۳ - ۳۶۹
۶۸۲ - ۲۷۰ - ۲۴۷ - ۲۱۱	۸۰۶ - ۷۹۱ - ۷۸۹ - ۶۱۰
۷۹۲ - ۷۱۹	۴۱۴ .. اورنگ گده
<hr/>	
* حرف با *	
۴۷ .. بابا خاتون	۸۷ - اورندجهه (یا) اورندجه
۷۶۳ باره	۴۲۸ - ۴۱۶
۶۹۷ .. بارهموله کشمیر	۱۰۷ - ۹۱ .. ایدر
۵۶۵ .. باریک آب	(یا) ایران دیار (یا)

۱۷۴ .. بحیرة	۱۴۵ - ۱۴۴ .. باسم
۴۳۷ - ۴۳۵ - ۱۹۰ - بخارا	۵۳۳ .. باغ اعز آباد
۷۹۸ - ۴۳۰ - ۴۳۹ - ۴۳۸	۳۱ .. باغ بیگم
۷۰۲ .. بدان دیس	۱۶۰ .. باغ زمین آباد
بدخشان (یا) بدخشانان ۴۴ -	۷۳۴ باغ سعادت آباد
۶۵۰ - ۱۶۲ - ۱۷۰ - ۱۹۸ -	باغ فرمانداری (یا) باغ فرج
۴۲۰ - ۳۷۲ - ۲۸۰ - ۲۲۱ -	۲۱۷ .. فیازبی
۴۴۰ - ۴۳۸ - ۴۳۶ - ۴۳۱ -	۵۶۷ .. باغ کامران
۴۴۲ - ۵۸۸ - ۴۸۸ - ۶۱۸ -	۴۴۲ .. باغ هوان
۷۷۰ - ۷۶۹ - ۷۶۷ - ۶۴۹ -	۵۳۲ - ۲۳۰ باغ نور منزل
۸۱۹ - ۷۷۶ - ۷۷۴ - ۷۷۳ -	۴۱۰ .. باغقر آباد ملتان
۳۷۱ .. بدن پورگ پی پی	۵۸۶ - بالا پور (یا) بالا پور برار
برار (شعب صوبه برار) ۱۸ -	۷۲۶ - ۷۰۵ - ۶۹۹ ..
۱۹ - ۲۲ - ۲۹ - ۴۰ - ۲۱۱ -	بالاکھانت (یا) بالاکھانت دکن
۳۵۴ - ۲۹۰ - ۲۷۱ - ۲۴۰ -	(یا) بالاکھانت کرناتک
۵۲۲ - ۳۷۱ - ۳۷۰ - ۳۵۶ -	۱۱۱ - ۱۴۲ - ۳۱۲ - ۵۱۷ -
۶۸۲ - ۵۹۷ - ۵۸۶ - ۵۸۴ -	۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۱ - ۷۰۳ -
۷۴۵ - ۷۲۶ - ۷۰۴ - ۶۹۹ -	۷۵۳ - ۷۵۱ - ۷۰۵ - ۷۰۴ -
۷۶۳ - ۷۶۲ - ۷۵۵ - ۷۵۳ -	۳۵۶ - ۳۵۵ - ۳۵۴ بالکنده
۸۲۴ - ۷۹۲ - ۷۸۸ ..	۷۶۱ .. باندهو

۷۸۸ - ۷۸۹ - ۷۹۲ - ۷۹۹ -	برج شیر حاجی .. ۵۸۱
۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۲۴ -	بردوان ۱۹۴ - ۳۹۹ - ۴۰۰
برهم پتر (دریا) .. ۴۷۴	بروند .. ۹۷
برهم پوری .. ۴۹۸	برهان پور (شف صوبہ برهان پور)
بست .. ۱۹۹ - ۴۲۶ -	۱۲۴ - ۱۴۰ - ۱۴۱ - ۱۴۲ -
بسمت صوبہ پیدر (شف -	۱۴۳ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۱ -
پرگنہ بسمت) ۸۱۷	۱۵۷ - ۱۵۹ - ۱۶۵ - ۱۶۷ -
بسمت پور .. ۵۵۴	۱۷۵ - ۱۸۰ - ۱۸۶ - ۱۹۷ -
بسمت گدھ .. ۴۹۹	۲۰۵ - ۲۱۵ - ۲۱۷ - ۲۲۳ -
بصرہ ۲۴۱ - ۲۴۲ - ۲۴۳ -	۲۲۴ - ۲۲۸ - ۲۴۰ - ۲۷۱ -
.. .. ۵۷۸ - ۴۹۰ -	۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۹۰ - ۳۲۶ -
بغداد .. ۹۱ - ۲۴۲ -	۳۴۲ - ۳۷۲ - ۳۹۰ - ۳۹۹ -
بکلانہ (مضاف خندیس)	۴۲۵ - ۴۶۲ - ۵۱۶ - ۵۱۷ -
۲۱۵ - ۳۹۰ - ۴۱۳ - ۴۳۸ -	۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۸ - ۵۳۹ -
بلیج .. ۴۲۲	۵۸۷ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۷ -
بلخ ۲۵ - ۱۶۲ - ۱۶۹ -	۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۵ - ۷۰۶ -
۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۹۰ - ۱۹۹ -	۷۰۷ - ۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲ -
۲۲۱ - ۲۵۲ - ۲۵۹ - ۲۶۰ -	۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۶ - ۷۳۸ -
۲۸۰ - ۳۷۲ - ۴۲۰ - ۴۳۱ -	۷۴۲ - ۷۴۶ - ۷۴۸ - ۷۵۰ -
۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -	۷۵۳ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۸۷ -

بذدر سورت (شف - سورت)	۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴
۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۹ - ۱۴۷	۴۴۱ - ۴۷۷ - ۴۸۷ - ۴۸۸
۲۱۱ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۸۶	۴۸۹ - ۴۹۴ - ۵۸۸ - ۵۹۷
۳۲۸ - ۳۷۳ - ۴۱۲ - ۵۰۴	۷۴۰ - ۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۶۹
۸۲۱ - ۵۷۸	۷۷۰ - ۷۷۳ - ۷۷۴ - ۷۷۷
بذدر عباسي ۲۱۱ ..	۸۲۵
بذدر لاهري ۵۷۸ - ۴۹۰	بلده برهانپور (شف - برهانپور)
بذدر هوگلي ۱۸۳ ..	۷۸۷
بذدر چل ۴۱۴ ..	بلده گور ۷۴ ..
بذدر کهند ۴۲۷ - ۴۲۰	بلده لاهور ۹۱۴ ..
بذکا پور (يا) بیکا پور د (يا)	بل سالار (يا) پل سالار ۴۳۴
بذکا پور ۱۹۳ ..	بلوچستان ۱۰۵ ..
بذکاله يا بذک (شف - صوبه)	بذارس ۲۱۳ - ۲۷۷
بذکاله (۲۴ - ۷۴ - ۷۷	۳۸۶ - ۳۹۴ - ۴۰۰ - ۷۸۴
۸۶ - ۸۷ - ۸۹ - ۱۰۵ - ۱۰۷	بذدر بلازل ۵۲۴ - ۶۸۴
۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۳۶	بذدر بهلچري يا - بهلچري
۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۸	يا - بهلچري (شف -
۱۵۳ - ۱۶۳ - ۱۷۸ - ۱۸۱	بهلچري) ۲۰ - ۲۴
۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۵ - ۱۹۴	.. ۲۵ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۹۸
۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۳۴ - ۲۵۱	بذدر دیو ۶۸۴ ..

۲۷۵ - ۲۹۰ - ۲۹۳ - ۲۹۹	بني نگر عرب آتذور قوال ۳۶۳
۳۰۰ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۶۵	بودن مضاف ناذير (شف
۳۹۱ - ۳۹۲ - ۳۹۴ - ۳۹۵	پرگنه بودن) ۳۵۴
۳۹۶ - ۴۰۴ - ۴۵۳ - ۴۶۰	پوزيه (يا) پوزيه ۲۴۸
۴۷۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۵۱۳	هاتوري ۵۱۸ - ۱۴۳ - ۱۴۰
۵۲۵ - ۵۵۱ - ۵۵۸ - ۵۶۱	بهائي ۵۱۱ - ۴۷۴ - ۴۷۳
۵۶۳ - ۵۹۴ - ۶۳۳ - ۶۳۴	بهادر پور بنارس ۵۹۳
۶۴۰ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۴۴	بهادر پوره ۸۰۴ - ۷۸۹
۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲	بهادر گدهه ۷۹۶ - ۶۰۶
۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۶۵ - ۶۶۵	بهار (شف - صوبه بهار) ۸۷ -
۶۷۰ - ۶۸۰ - ۶۸۶ - ۷۰۷	۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۱۸ - ۱۷۹ -
۷۱۶ - ۷۲۱ - ۷۴۱ - ۷۵۸	۱۸۱ - ۱۹۱ - ۲۱۳ - ۲۵۱ -
۸۱۰ - ۸۱۹ - ۸۲۱ ..	۲۷۹ - ۲۹۸ - ۳۹۲ - ۳۹۳ -
۱۲۷ - ۴۲۵ - ۵۶۶ - بنگش	۳۹۶ - ۴۰۰ - ۴۴۵ - ۴۵۳ -
۵۹۳	۴۵۴ - ۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۹۷ -
۲۵۴ .. بنگشات	۵۱۳ - ۵۴۷ - ۶۱۵ - ۶۳۳ -
بنگ ر بهار (شف - صوبه بنگ	۶۳۹ - ۶۴۰ - ۶۴۱ - ۶۴۲ -
۴۷۸ - ۵۵۸ (ر بهار)	۶۴۴ - ۶۵۱ - ۶۵۵ - ۶۵۶ -
۲۹۲ .. بني شاه درک	۶۶۴ - ۶۸۵ - ۷۰۸ -
۵۰۲ - ۶۰۸ - بني شاه گدهه	۷۱۳ - ۷۳۲ - ۷۳۶ - ۷۷۴ -

۵۲۱ به پوره	۷۷۵
به پلسمه (یا) به سائیه (یا) به سله	۵۹۷ - ۱۸۹ به اگلپور
۴۹۸ - ۲۷۰	۴۵۰ به اگلپور بهار
بیاک (شف - پرگنه بیاک)	۴۱۷ - ۱۷۷ - ۲۶ به الکی
۸۳	۷۲۹ به اندیز
۵۵۵ بیانه	به بهیا یا منصهسا مضافات شیراز
۲۸۴ بیت الله	۲۴۲
بیجاپور ۱۶ - ۱۴۳ - ۱۴۵ -	۵۰۹ به ته
۱۴۸ - ۱۶۳ - ۱۶۸ - ۱۹۳ -	۵۴۷ به دار
۲۰۱ - ۲۳۲ - ۲۳۸ - ۲۳۹ -	۵۲۵ بهرام پوره
۲۴۷ - ۲۵۴ - ۲۶۳ - ۲۷۳ -	۸۱۴ - ۱۸۲ به رایج
۲۸۸ - ۳۰۲ - ۳۰۷ - ۳۱۲ -	به ررنج (یا) به ررنجه ۹۶ -
۴۱۸ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۵۰۷ -	۴۹۸ - ۴۷۸
۵۱۸ - ۵۲۹ - ۵۳۴ - ۵۴۸ -	۸۹ - ۱۰۵ - ۳۰۳ - به کر
۵۹۴ - ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۵۹۹ -	۳۹۵ - ۵۲۹ - ۴۳۴ - ۸۰۰ -
۷۱۹ - ۷۴۲ - ۷۵۴ - ۷۵۹ -	۸۲۵ - ۸۲۸ - ۸۲۹
۷۶۳ - ۷۹۲ - ۷۹۵ - ۸۰۲ -	۷۶۴ به لوان
۸۰۴ ۸۱۰ - ۸۳۳	۱۵۴ به نهر
۳۹۰ - ۷۱۲ - ۷۵۳ بیجاگده	۵۴۴ بهوبال مالوه
بیدر - (شف صوبه بیدر) ۲۶ -	۸۲۲ به

پتھان (شف پرگنہ پتھان)	۱۷۷ - ۱۷۸ - ۳۵۰ - ۳۴۵
۴۸۳	۵۳۴ - ۵۶۹ - ۸۰۶ - ۸۱۴
پتھری ۳۵۴ - ۴۸۹ - ۷۰۰	بیر (یا) بیرگانوں (شف پرگنہ
بتن (یا) بتن کجرات ۹۶ -	بیر) ۱۷۵ - ۱۹۷ - ۴
۹۸ - ۹۹ - ۲۳۵ - ۲۳۶	۴۱۸ - ۸۱۵ - ۷۲۶ - ۷۴۵
۳۸۰ - ۴۷۲ - ۵۱۱ - ۶۶۰	۷۶۲
۶۶۲ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۸	بیضوارہ ۱۹۵ - ۲۰۳ - ۲۱۰
۷۴۵ - ۶۹۴	۸۰۱
پٹنہ (شف - صوبہ پٹنہ) ۱۱۶ -	بیسول ۴۱۵
۲۸۲ - ۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۵۹	بیضابور ۷۲۸
۲۸۷ - ۳۲۳ - ۳۲۶ - ۳۴۰	بیکانیر ۳۷۸ - ۳۴۴ ..
۳۹۳ - ۴۴۵ - ۴۵۴ - ۴۷۳	
۵۱۳ - ۵۲۵ - ۵۵۳ - ۶۳۱	
۶۳۴ - ۶۴۱ - ۸۳۱ ..	
پٹنہ جالندھر ۲۰۵ - ۲۵۰	پاتھری ۲۹۸
پرسور ۳۶۰	پانپاٹی (یا) پانپاٹی ۲۵۰
پرگنہ الور ۴۸۴ ..	پانڈیہ بیرگانوں (یا) بیرگانوں
پرگنہ امیتھی (یا) امیتھی	۷۸۳
۱۹۵	پانی پت ۵۳۳ - ۶۲۳
۳۵	پامان گھاٹ ۷۳۹ - ۷۵۳
پرگنہ اندور ۱۹۴	پیلی ۱۳۷ ..

* حرف پے *

پرگنہ دکلور سرکار ناندير ۵۸۲	پرگنہ بسمت موبہ بيدر ۸۱۷
پرگنہ ہنديہ ۵۶۳ ..	پرگنہ بونہ مضاف ناندير ۳۵۴
پرگنہ پونالہ ۵۰۱ ..	پرگنہ بولاس سرکار ايلکندل
پرگنہ ۱۱۴ - ۱۶۸ - ۱۸۷	(يا) بولاس سرکار يلمکندل
۲۰۸ - ۵۰۷ - ۷۴۴ - ۷۵۲	۲۵۶
۷۸۲ - ۷۶۱	پرگنہ بهانير ۲۲۸ ..
پرگنہ ۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۸۱	پرگنہ بياک ۸۳ ..
۳۰۰ - ۴۸۱ - ۸۳۰ ..	پرگنہ بيدر ۷۲۶ ..
پنجاب (شف - موبہ پنجاب)	پرگنہ پتھان ۴۸۳ ..
۶۶ - ۶۸ - ۷۸ - ۸۲ - ۹۰	پرگنہ جاييس ۱۳۹ ..
۱۷۴ - ۲۰۵ - ۲۹۷ - ۳۷۵	پرگنہ جلمکانون موبہ بوار ۸۳۵
۳۷۸ - ۴۸۲ - ۵۸۴ - ۵۱۵	پرگنہ چندوار ۲۲۱ ..
۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۹ - ۶۰۳	پرگنہ سامانہ ۴۷۹ ..
۶۱۱ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۲۳	پرگنہ سرور ۶۳۷ ..
۶۲۸ - ۶۴۶ - ۶۴۷ - ۶۴۸	پرگنہ سکرور ۲۱۱ - ۶۲۸
۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۶ - ۶۶۶	پرگنہ شان آباد ۵۹۵ ..
۶۶۷ - ۷۲۸ - ۷۷۴ - ۷۸۱	پرگنہ شجاعت پور ۷۵۵
۸۱۰	پرگنہ کلپاک ۲۵۶ ..
پرگنہ ۵۴۰	پرگنہ کوکاک ۱۲۴ ..
پرگنہ ماندل ۱۲۴ ..	پرگنہ بگروچند ۱۶۰ ..

۴۳۹ - ۳۹۶ ..	تبریز	۴۱۴ ..	دونار خاندیس
۴۱۴ ..	تپلی	۵۰۱ ..	پون گده
۷۳۷ ..	تربت	پهولچهری (یا) به-واچهری	
ترچند-اپای (یا)	ترچنداپای	- ۲۴ - ۲۰	(یا) به-واچهری
۲۰۵	۳۶۸ - ۳۵ - ۳۴ - ۲۵
۲۸۳ - ۱۴۴۲	توکستان	* حرف تا *	
۷۳۸ ..	ترمک		
ترنکله-واری (شف - ذلعه	ترنکله-واری	۴۷۳ ..	تاجپور
۷۴۷ ..	ترنکله-واری (۱۶۹ ..	تارا گده
۷۷۴ - ۴۹۷ - ۲۹۳	ترهت	۲۵۷ ..	تاریکده
۴۹۹ ..	تغلق آباد	۷۶۷ ..	تاشکند
تکورتی (یا) نکورتی مضاف	تکورتی (یا) نکورتی مضاف	۴۵۵ - ۴۴۸	تالاب اناساگر
۳۲۴ ..	اردیسه	۲۹۲ ..	تالاب بکر
۳۴۷ ..	تل کوکن	۷۲۹ ..	تالاب سهند
تلنگانه (یا) تلنگ	تلنگانه (یا) تلنگ	۷۱۳ ..	تالاب کانگریه
- ۲۵۵ - ۲۰۱ - ۱۳۸ - ۱۳۹		۷۹۱ ..	تالاب کلان
- ۵۸۷ - ۵۸۵ - ۴۱۰ - ۳۹۸		۷۹۰ ..	تالاب کانون
- ۷۹۳ - ۷۵۰ - ۷۴۵ - ۷۰۷		۷۷ ..	تایباد
۷۹۳	۱۸۰ ..	تات
۳۷۹ ..	تاوره	۷۵۷ ..	تبتی (آب)

<p>تنگ شير (يا) تنگ شر ۴۲۲</p>	<p>توران (يا) توران ديار ۱۰۹ -</p>
<p>تافه ۱۸۵ - ۲۱۳ - ۲۱۸ -</p>	<p>۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۸۹ - ۴۰۰ -</p>
<p>۳۹۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۶۴۲ -</p>	<p>۴۰۹ - ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۹ -</p>
<p>۶۵۰ - ۶۴۴</p>	<p>۴۴۴ - ۴۸۶ - ۵۰۳ - ۵۶۵ -</p>
<p>تتهه (يا) تهتهه (شف - صوفه</p>	<p>۵۸۸ - ۵۸۹ - ۶۷۳ - ۷۶۸ -</p>
<p>تتهه (يا) ۱۳۹ - ۱۴۰ -</p>	<p>۷۶۹ - ۸۲۳ - ۸۳۲ - ۸۲۴ -</p>
<p>۱۷۲ - ۱۷۳ - ۲۲۶ - ۳۰۳ -</p>	<p>توركل (يا) نوركل ۲۸۸</p>
<p>۲۹۵ - ۴۸۳ - ۵۱۲ - ۵۳۲ -</p>	<p>تورنا حصار .. ۲۹۳</p>
<p>۶۵۴ - ۹۹۷ - ۸۲۸ ..</p>	<p>توره .. ۴۹۵</p>
<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>	<p>تورن .. ۴۲۲</p>
<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>	<p>تورن .. ۴۲۲</p>
<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>	<p>تورن .. ۴۲۲</p>
<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>	<p>تورن .. ۴۲۲</p>
<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>	<p>تورن .. ۴۲۲</p>

تور (يا) ۴۲۲ ..

<p>جالذاپور ۵۱۷ - ۷۲۷ - ۷۴۵</p>	<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>
<p>جالذهور ۱۰۵ - ۳۷۹ - ۵۴۹</p>	<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>
<p>جالذ ۱۶۱</p>	<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>
<p>جالور ۶۷۸ - ۶۹۴ ..</p>	<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>
<p>جام ۴۷۸ - ۶۲۲</p>	<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>
<p>جامكيزي ۱۶۱</p>	<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>
<p>جانبی (يا) جاتپی ۲۳۰</p>	<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>
<p>جانڈانير ۹۷ - ۴۶۶ ..</p>	<p>تور (يا) ۴۲۲ ..</p>

جایس • مضاف لکھنؤ (شف	جونیپور	۸۲ - ۸۶ - ۱۲۵
پرگنہ جایس (۱۳۹ - ۱۹۵	۱۷۹ - ۲۱۲ - ۳۸۶	۲۵۴
جگتا ۲۲۰	۳۹۵ - ۴۲۵ - ۴۷۲	۴۹۷
جگدلک ۲۷۶	۵۲۵ - ۵۹۳ - ۶۲۵	۶۲۶
جگدیس پور ۳۹۶	۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۹	۶۴۵
جلال آباد ۳۵۰ - ۲۵۱ - ۴۳۹	۶۵۳ - ۶۶۲ - ۶۹۷	..
جلکانون صوبہ ہزار ۸۳۵	جونا گدھہ (یا) جونا گدھہ	..
جمو ۱۲۷ ۲۵۰ - ۲۶۸	(یا) چوہہ گدھہ مضاف	..
.. .. ۵۳۰	صوبہ گجرات ۴۰۳	..
جنت آباد عرف گور ۵۵۷	۵۲۵ - ۶۸۲ - ۶۹۳	۶۹۵
جنیر (یا) جنیر دکن (یا)	جہانسی ۴۲۸	..
قلعہ جنیر (شف قلعہ	جہانگیرنگر - روف بکھاگہ	..
جنیر (۱۲۲ - ۲۰۸ ۱۶۴ - ۱۸۵ - ۲۱۹	..
۵۲۷ - ۷۱۳ - ۷۲۱ - ۷۴۵	جیتارن ۴۴۸	..
.. .. ۷۴۹ - ۷۴۸ - ۷۶۹	جیم پور ۴۸۷	..
جودھ پور ۳۷۸ - ۳۴۰ - ۴۴۷	جیھون ۴۳۸	..
.. .. ۵۹۵ - ۸۰۳	* حرف چے *	
چولہ پور ۴۱۵		
چون ۲۴۴ - ۶۲۰ - ۷۷۸	چانگام ۱۶۴	..
.. .. ۸۳۱	چاکنہ (یا) چاکنہ	۲۰۵

۴۱۰	..	چهار تیر تدار	۴۱۹	چاندا (یا) چاندوا
۴۲۷	..	چهار تیره	۲۷۲ - ۲۷۰	..
۴۱۲	..	چیتل درک	۴۴۶	چالادی
- ۵۵۱		چیتور (یا) چیت پور		چنگوبه (یا) چنگوبه (یا)
۸۰۳ - ۶۴۶	۴۱۷ - ۱۷۷	چنگوبه
۳۵	..	چیناپتن	۷۴۳	چکانه
* حرف حا *			۸۳۱	چکله آزاره
- ۶۳۱ - ۵۵۳		حاجی پور	۸۰۱	چکوئی (یا) چکوئی
۶۸۱ - ۶۸۰ - ۶۴۱		..	چمار کونده از محلات احمد نگر	..
- ۹۷ - ۷۴ - ۶۷		حجاز	۷۴۶	..
- ۳۷۳ - ۲۳۸ - ۱۲۵		..	۲۴۹	چناب
- ۵۲۴ - ۳۸۴ - ۳۸۰		..	۴۱۴	چندابور
- ۶۳۱ - ۶۱۹ - ۵۷۷		..	۴۵۶	چندن و مندن
۶۸۳ - ۶۷۹ - ۶۳۲	چندوار (شف پرگنه چندوار)	..
۲۳۵ - ۲۲۰		حرمین شریفین	۲۲۱	..
- ۴۴۹ - ۲۶۲		حسن ابدال	۱۵۴	چنگیزهائی
۵۶۰ - ۵۵۹	۸۰۵	چوبه
۴۱۶	..	حصار ایرج	چورا گدهه مضاف موبه والوه	..
۵۱۸	..	حصار بئر	۷۶۲ - ۵۲۷ - ۲۰۱ - ۸۰	..
			چوسا (یا) چوسا	۶۶۱ - ۶۳۹

حصار بهمن	۶۴۸	خاندیس (۶۹ - ۸۸ -
حصار تورنا	۳۰۶	۱۰۱ - ۲۱۵ - ۳۲۷ - ۳۶۲
حصار چاندور	۲۰۹	۳۹۳ - ۳۶۴ - ۳۶۹ - ۳۹۰
حصار دهرپ	۲۰۹	۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۶۲ - ۵۲۲
حصار شادمان	۳۷۲	۵۳۱ - ۴۶۹ - ۴۷۰ - ۶۸۵
حصار کاجنه (یا) کاجنه	۲۰۹	۶۹۸ - ۷۰۰ - ۷۰۲ - ۱۰۴
حصن راجدهر	۲۰۹	۷۴۲ - ۷۴۵ - ۷۵۱ - ۷۵۲
حصن کلیان	۷۹۹ ۷۶۳ - ۷۸۸
حاب	۲۴۱ خاندیمان نگر ۷۹۲
حیدر آباد (شف - موند)	۲۰۹ ختا ۴۷۴
حیدر آباد (۲۳ - ۲۵ -	۲۰۹ خجسته بنیان ۲۸۹ ۳۱۲
۲۴ - ۳۰ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰ -	۲۰۹	۳۲۷ - ۳۲۰ - ۳۳۳ - ۳۵۷
۴۱ - ۱۴۷ - ۲۳۸ - ۲۵۴ -	۲۰۹	۲۴۴ - ۳۶۹ - ۴۱۵ - ۵۳۹
۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۶۳ - ۳۰۲ -	۲۰۹ ۴۰۹ - ۸۰۳
۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۶۸ - ۳۶۹ -	۲۰۹	۸۲۷ - ۸۲۹ خدا آباد
۳۵۸ - ۴۶۳ - ۵۰۷ - ۵۳۶ -	۲۰۹	۱۲۸ - ۱۸۹ - ۲۵۸ خراسان
۶۶۴ - ۷۹۵ - ۷۹۷ - ۸۰۲ -	۲۰۹	۴۲۱ - ۴۳۳ - ۴۲۴ - ۴۷۱
.. ۸۰۸ - ۸۳۲ - ۸۳۴	۲۰۹	۴۹۴ - ۵۰۸ - ۵۸۸ - ۶۶۷
..	۲۰۹	.. ۷۳۷ - ۷۴۰ - ۸۲۳
خاندیس (شف - موند)	۲۰۹ خضر آباد ۸۰۰

• حرف خا •

۲۳۳ -	دار السلطنه لاهور	۴۷۱۴ ..	خضر پور
۷۷۲ - ۲۹۳	۴۰۹	خلد مکان موسوم بخلد آباد
۱۹۹ ..	دار الملک دہلی	۱۷۰ ..	خدا جان
۴۹۷ ..	درہنگہ	۳۱۳ ..	خنہنی
۴۲۳ ..	درازہ مالوری	۴۷۷ ..	خواجہ اداس
۱۷۱	درہ کز و شادمان	۴۷۷ ..	خواجہ سیاران
۳۶۶ ..	دریا گنج	- ۴۶۸ - ۴۶۷ - ۱۴	خواف
- ۴۸۸ - ۴۸۴	دریای بہت	۸۲۵
۷۴۱		خوافی پورہ - یا خوافی پورہ
۵۰۲ ..	دریا بہیور	۴۶۷ - ۲۶۳	لاہور ..
۷۲۹ ..	دریای تبتی	۲۷۶
۵۷۵ ..	دریای جمنا	۳۶۳ - ۸۵	..
- ۴۰۰ - ۳۷۶	دریای جون		
۵۳۳ - ۴۹۷		
۵۶۷ ..	دریای جذاب	- ۲۳۳	دار الخلافۃ آگرہ
دریای چنبل (یا) چیتل		- ۲۴۰ - ۲۳۸ - ۲۳۷ - ۲۳۶	
۷۵۹ - ۷۲۴	- ۷۷۸ - ۶۴۷ - ۶۳۹ - ۶۳۱	
- ۴۶۵ - ۴۳۲	دریای سندھ	- ۷۹۹ - ۷۸۶ - ۷۸۱ - ۷۷۹	
۸۰۰ - ۶۹۷	۸۳۲ - ۸۲۲ - ۸۰۳ - ۸۰۰	
۴۲۶ ..	دریای سون		دار الخلافۃ شاہجہان آباد ۱۳۹

• حرف دال •

۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۱ - ۲۰۲	دریای کشف ۲۸۸ - ۳۱۲
۲۰۴ - ۲۱۱ - ۲۲۱ - ۲۲۲ ۴۹۹ - ۶۱۲
۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶	دریای گندک .. ۶۳۴
۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۷ - ۲۴۵	دریای گنگ (یا) گنگ ۱۳۸ -
۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۶۰	۲۹۶ - ۴۰۰ - ۴۴۶ - ۴۵۳
۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۸ - ۲۶۹	.. ۴۷۳ - ۴۲۶ - ۶۳۴
۲۷۰ - ۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۸۷	دریای مانجورا .. ۳۹۸
۲۹۵ - ۳۱۲ - ۳۱۵ - ۳۲۶	دریای نزدیکه ۲۰ - ۳۹۰
۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۸ ۷۵۸ - ۷۶۲
۳۵۱ - ۳۵۶ - ۳۵۸ - ۳۶۱	دشمن سوان ۱۰۷ - ۱۰۹
۳۶۴ - ۳۶۹ - ۳۹۸ - ۴۱۲	دک پذیراهه مضاف صریقه مالوه
۴۳۰ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۷۸ ۲۰۵
۴۸۷ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۱۲	دکن (شف صریقه دکن) ۸ -
۴۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۰ - ۵۲۲	۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۲۰
۵۲۸ - ۵۴۳ - ۵۴۲ - ۵۶۵	۴۷ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۱
۵۸۱ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶	۱۱۵ - ۱۲۰ - ۱۲۳ - ۱۴۰
۵۹۹ - ۶۵۴ - ۶۵۹ - ۶۶۰	۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴
۶۶۶ - ۶۸۱ - ۶۹۸ - ۷۰۱	۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۲ - ۱۶۱
۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۱۰	۱۷۵ - ۱۸۴ - ۱۸۸ - ۱۸۹
۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۱ - ۷۲۲	۱۹۲ - ۱۹۴ - ۱۹۶ - ۷۹۱

دهار (مضاف صوبہ مالوہ)	۷۳۷ - ۷۴۲ - ۷۴۷ - ۷۴۹
۵۳۴ - ۳۴۳	۷۵۱ - ۷۵۶ - ۷۵۸ - ۷۶۳
دهاردر ۱۷۸ - ۱۹۸ - ۷۱۲	۷۶۹ - ۷۷۲ - ۷۷۴ - ۷۸۳
۷۲۷ - ۷۴۲ - ۷۴۳	۷۸۷ - ۷۸۸ - ۷۸۹
۷۸۷	۷۹۳ - ۷۹۴ - ۷۹۵ - ۷۹۸
تھاگہ ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۹۵	۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۰۵ - ۸۰۹
دها سونی ۱۱۴ - ۲۴۶ - ۷۵۳	۸۱۱ - ۸۲۰ - ۸۲۲ - ۸۳۲
دھرب (یا) دھرب ۲۰۸	۸۳۴
۲۰۹	دز آب ۵۹۲
دھرنگانوہ ۷۲۸ ..	دو آبہ پتھہ جالندھر ۲۰۵
دھنکوٹ (یا) و نکوٹ موسوم	دوارکا ۶۸۳
بمعظم نگر ۲۴۹ ..	دولت آباد ۲۷ - ۲۸ - ۱۲۱
دہلی (شف صوبہ دہلی)	۱۷۶ ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸
۱۸ - ۲۳ - ۶۵ - ۷۲ - ۷۳	۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۲۴ - ۳۲۳
۷۴ - ۷۸ - ۸۴ - ۱۵۸	۴۳۰ - ۵۱۷ - ۵۲۱ - ۵۲۳
۱۸۱ - ۲۱۰ - ۲۱۵ - ۲۲۶	۵۳۶ - ۶۰۹ - ۶۲۳ - ۷۱۸
۲۲۸ - ۲۴۱ - ۲۴۸ - ۲۷۸	۷۲۶ - ۷۲۷ - ۷۲۸ - ۷۳۲
۳۲۲ - ۳۲۶ - ۳۲۸ - ۳۴۶	۷۴۵ - ۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۶۲
۳۶۷ - ۳۷۷ - ۳۸۵ - ۴۰۳	دوک ۷۷۸ - ۷۷۹ ..
۴۴۶ - ۴۵۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹	دزنگر دور ۹۵ - ۲۸۸ ..

راجپندري	۲۶ - ۲۴	۴۷۱ - ۴۷۹ - ۵۱۱ - ۵۴۰
..	۸۳۳ - ۸۳۲ - ۳۴	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۲ - ۶۱۳
راج پيدله	۶۹۶ ..	۶۲۱ - ۶۲۳ - ۶۴۶ - ۶۷۴
راجگده	۶۰۷ ..	۶۹۳ - ۷۰۰ - ۷۰۸ - ۷۰۹
راجور	۱۵۴ ..	۷۲۳ - ۷۴۲ - ۷۵۱ - ۷۸۱
راجوري	۷۲۷ ..	دهلي كهنه .. ۸۰۰
رامپوري	۵۱۲ - ۱۷۵ ..	دهمتهري .. ۶۴۷
رامدره	۵۳۷ ..	دهولپور ۴۲۹ - ۷۱۴ - ۷۲۴
رامگير (مضاف بگلانه)	۴۱۳ ۷۸۰ - ۷۵۹
راوي (آب)	۶۶۲ ..	دهوندا .. ۴۹۰
راه تلنگانه	۱۹۴ ..	ديپال پور (يا) ديپال پور مالوه
راهيري	۸۰۵ - ۷۹۵ ۸۹ - ۶۷۵
راي باغ	۷۴۶ - ۱۵۷ ..	ديتا ۵۹۰
راي سين	۷۸۳ - ۶۸۱ ..	دينور ۳۷۱
رباط بريان	۴۳۴ ..	ديروا پور ۳۰۶
رخنگ	۴۵۳ - ۲۱۹ ..	ديوگده ۲۲۳ - ۲۷۰ - ۵۲۶
رسول پور	۵۹۸ ..	۵۳۱ - ۵۸۲ - ۷۵۵ - ۷۶۲
رنهپور (يا رننپور)	۳۲۲ -	ديول گانوں ۱۷۵ - ۵۲۳ - ۷۲۷
..	۶۴۷ ..	
..	۸۲۴ - ۷۳۵ - ۲۴۳	
روم	..	

راجندري (يا) راجندري (يا)	* حرف را *
-------------------------------	------------

روهنکیره (يا) روهنکهره ۱۲۳ -	سالوته ۴۱۵
.. ۱۸۶ - ۷۴۳ - ۷۴۴	سالهیر موسوم به سلطان گدده
روهيل كهند .. ۴۲۰	(قلعه) .. ۴۱۵
روهناس - ۱۹۸ - ۵۶۷ - ۵۶۹	سام چاريك .. ۷۷۳
.. .. ۱۳۸	سامانه (پرگنه) ۴۷۹

* حرف زا *

زابلستان ۱۰۶ - ۱۰۵ -	سافور ۲۵
.. .. ۵۶۵	ساره ۱۷۴
زمين داور .. ۶۴ - ۳۸۴	سبز بنگله .. ۲۶۳
زين آباد ۴۶۷ - ۶۱۸ - ۷۵۷	سبيا (يا) سيبا ۱۳۰
زين آباد باغ عالم آراي برهانپور	ستاره ۲۲۸
معـردوب به آهو خانه	ستلج .. ۲۷۳ - ۷۹۹
.. .. ۷۹۰	سجاردند .. ۶۴
	سدهوت .. ۶۱۲
	سرا ۸۲۵

* حرف سين *

سازگانون ۵۳۷ - ۶۵۲	سرا دهرن .. ۷۶۳
سارنگپور (يا) سارنگپور مالوه	سرائي كوت كهجوه ۴۵۷
۶۰ - ۷۰ - ۲۳۵ - ۳۸۹ -	سروچشمه منات كونكان (يا)
.. .. ۷۵۱ - ۳۸۹	كوليكان (يا) كولكان ۸۲۳
	سوخ آب .. ۵۵۵
	سركار بكلايه .. ۳۶۴

۷۵۸ - ۷۲۸ ..	سرونیج	۵۸۶	سرکار بیجا گدھ
- ۷۵	سرھر پور (یا) نرھر پور		سرکار بیر مضاف صوبہ دکن
۷۶		(یا) صوبہ ادرنگ آباد دکن
- ۳۷۵ - ۳۶۶ - ۳۵۹	سرھند	۱۷۳
۸۳۰ - ۶۲۳ - ۴۰۴	..	۸۳ ..	سرکار چیتور
۶۱۴ ..	سرھنہ	۳۹۳ ..	سرکار حاجی پور
۶۱۲ - ۳۵۳	سری رنگ پتن	۵۵۱ ..	سرکار سنہل
۱۶۴ ..	سری گھات	۴۰۳ ..	سرکار سورتمہ
- ۷۷۳ ۴۴۷ - ۴۴۶	سری نگر	۴۱۶ ..	سرکار کالپی
۷۷۹ - ۷۷۸		سرکار کرہ جہان آباد مضاف
۷۹۶ ..	سعد نگر	۵۴۰ ..	الہ آباد
۴۷۹ ..	سفیدرون	۷۸ ..	سرکار مانکپور
۳۷۷	سکندر آباد دہلی	۵۵۱ ..	سرکار ماندو
۴۱۴ ..	سلطان پور	۵۸۲ ..	سرکار ناندر
	سلطان پور بلہری (یا) ملہری	۷۵۳ ..	سرکار نذر بار
۲۷۷	۷۵۳ ..	سرکار ہانڈیہ
- ۴۳۷ - ۴۳۵ - ۱۹۰	سمرقند	۶۶۱	سرکیچ (یا) سرکیچ
۷۶۷ - ۶۷۹ - ۴۴۱ - ۴۴۰	..	۶۹۵
- ۱۲۰	سموگدھ (یا) سموکر	۷۷۸ ..	سمومور
- ۲۷۳ - ۲۳۴ - ۲۱۵ - ۱۹۲	..	۳۸۵ ..	سرورار

۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۲۸ - ۲۳۸	۷۷۴ - ۵۹۲ - ۲۹۵ ..
۲۴۰ - ۲۸۶ - ۲۸۹ - ۲۲۸	۴۷۴ .. سنار گانوں
۳۸۳ - ۴۱۲ - ۴۱۴ - ۵۰۴	۴۱۴ .. سنبھا چل
۵۲۵ - ۵۷۸ - ۸۲۱ ..	۳۵۸ - ۳۷۲ - ۵۹۲ سنبل
۵۴۴ - ۶۸۳ - ۶۸۴	۶۲۴ - ۶۴۳ - ۷۴۲ ..
۶۴۰ .. سون	۲۹ - ۳۰ - ۵۲۱ سنکھیر
۶۵۶ .. سونپٹ	۵۲۳ ..
۶۰۸ .. سوڈہ	۳۷۳ - ۴۳۶ - ۴۹۷ سنکھہ
سہرزد کہ نام سابقش سرھند	۷۱۱ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷
۶۷ ... ایشک	۸۲۸ - ۸۲۹ ..
۷۳۶ - ۷۶۱ ... سہیڈہ	۸۱۰ سنسنی (یا) سیڈینی
۸۵ - ۱۷۴ - ۳۶۰ سیالکوٹ	۳۱۳ سنکر (یا) سنکھر
۵۵۵ ... سیاہ آب	سنکمنیر (یا) ضلع سنکمنیر
۳۹۵ ... سیستان	(یا) سنکمنیر ۱۸۷ -
سیکاکل (یا) سیکاکول ۲۴ -	۲۰۸ - ۲۲۱ - ۷۴۵ - ۷۹۵
۲۶ - ۳۴ - ۵۰۷ - ۷۵۸	۴۴۸ .. سوچٹ
۸۳۲ ..	سورت (یا) سورتھہ (شف -
۱۳۹ - ۱۷۳ - ۱۹۵	بندر سورت) ۱۵ - ۱۶ -
۲۷۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۴۹۷	۲۴ - ۲۸ - ۹۶ - ۹۷
۷۲۸ - ۸۲۶ - ۸۲۹ ..	۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۹ - ۱۶۷

۳۶۳ ... شکوه آباد	سیوی دره (یا) سیوودهاهر
۵۹۸ - ۵۹۶ - ۲۴۶ شولا پور	(یا) سیوی دره ۸۲۶
۸۱۰ - ۷۶۲	سیهوان ... ۸۹

۲۷۸ ... شهباز گدھے

۲۳ ... شهر سانور

۵۵۱ - ۳۹۲ شهر گور

۶۴۴

۱۰۱ - ۱۴۵ - ۲۴۳ شیراز

۳۷۲ - ۶۶۸ : ...

۷۷۳ ... شیر پور

* حرف شین *

۳۶۳ ... شادی آباد

۶۹۹ - ۲۵۷ شاه پور

۲۰ - ۲۰۴ شاهجهان آباد

۲۱۲ - ۲۲۷ - ۲۴۴ - ۲۷۹

۳۱۵ - ۳۴۶ - ۳۵۹ - ۴۰۸

۴۱۳ - ۵۳۲ - ۵۳۳

۵۳۴ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۹۴

۷۷۲ - ۷۷۸ - ۷۷۹ - ۸۲۰

۸۳۰

۸۳۰ ... شاه دھورا

۳۵ ... شاه گدھے

۲۶۳ ... شاه گنج

۴۲۱ ... شرغان

۸۲۷ ... شکار پور

۵۲۳ ... شکر کھیرہ

* حرف ماد *

۶۵۳ مسکت پور حوالی گاندھ

۸۳۳ ... مکن بنڈیاں

۷۲۰ - ۴۹۵ منڈاھان

۲۶۰ - ۳۰۰ موبیہ اجہیر

۵۰۹

۹۱ موبیہ احمد آباد گجرات

۴۰۱ - ۴۶۳ موبیہ اکبر آباد

۸۱۰ - ۴۶۴

۸۱۴ - ۳۶۵	صوبه آله آباد - ۳۶۷ - ۱۱۰
۵۱۳ - ۲۵۹ صوبه پتند	۳۶۸ - ۱۴۴ - ۴۵۷ - ۵۹۵
- ۲۰۵ - ۶۶ صوبه پنجاب	۷۸۴
- ۹۱۴ - ۶۰۳ - ۵۱۵ - ۴۸۲	صوبه اودهه - ۳۰۰ - ۱۸۲
۸۱۰ - ۶۴۹	۳۶۵ - ۳۶۵
۵۳۲ ... صوبه تتهه	صوبه اركيسه - ۱۸۵ - ۴۹۴
۲۵۵ صوبه هيدرآباد	۴۹۷
- ۳۶۳ - ۳۶۲ صوبه خاندیس	صوبه بدو زبور نغر - ۴۴۵
۵۳۱ - ۳۶۴	صوبه برار - ۲۱۱ - ۲۹ - ۱۸
۲۳۶ ... صوبه دکن	۳۷۱ - ۳۷۰
۱۸۱ ... صوبه دهلي	صوبه برهانپور - ۸۳۴ - ۲۷۱
۷۷۶ - ۲۷۶ - ۲۶۱ صوبه كابل	صوبه بنگاله (يا - بنگ - ۸۷
- ۱۴۰ - ۱۱ صوبه كجرات	- ۸۹ - ۴۷۲ - ۵۱۱ - ۶۶۴
- ۴۰۳ - ۱۷۸ - ۱۴۷ - ۱۴۶	۶۶۵
۴۴۴	صوبه بنگ د بهار - ۴۷۸
- ۲۱۵ - ۲۰۵ صوبه مالوه	صوبه بهار - ۲۵۱ - ۱۱۰ - ۸۷
- ۴۷۷ - ۳۶۳ - ۳۶۲ - ۳۴۸	- ۱۹۷ - ۴۷۳ - ۴۷۲ - ۳۹۶
- ۷۷۴ - ۷۵۳ - ۵۲۶ - ۴۷۸	- ۴۸۵ - ۶۶۴ - ۶۶۴ - ۶۶۰
- ۸۲۲ - ۸۱۶ - ۷۸۹ - ۷۸۳	۷۷۵ - ۷۷۴ - ۷۳۲ - ۷۱۳
- ۲۶۱ - ۱۷۲ صوبه ملتان	صوبه بيدر - ۳۵۰ - ۲۶

* حرف غین *	۸۲۶ - ۶۸۵ - ۴۰۱ ..
غازیپور .. ۵۰۰۸	مروئے نیر (یا صوبہ نیر) ۲۶۳
غدر بند ۱۲۶ - ۱۷۰ - ۴۹۴	* حرف ظا *
* حرف فا *	ظفر آباد بیدر ۱۹۳ - ۶۳۵
فادر ت .. ۶۹۶	۷۸۸
فارس .. ۳۷۲ - ۶۹۸	ظفر نگر .. ۱۸۶ - ۷۴۳
فتح آباد .. ۷۸۷	* حرف سین *
فتح آباد دھاردر .. ۱۹۷	عراق ۶۴ - ۶۵ - ۱۶۷ - ۱۷۴
فتح پور ۱۰۱ - ۱۲۹ - ۱۳۵ -	۳۷۲ - ۳۷۴ - ۳۹۵ - ۴۰۵
۱۵۲ - ۴۵۲ - ۴۵۹ - ۴۷۷ -	۴۳۹ - ۴۴۱ - ۴۶۷ - ۴۷۹
۶۸۰	۴۹۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۶۱۳
فتح پور سیکری ۱۰۸ - ۱۱۹ -	۶۱۴ - ۶۱۸ - ۶۲۲ - ۶۳۱
۱۲۰ - ۳۲۱ - ۳۳۲ - ۵۸۷ -	۶۳۶
۷۲۱	عراق عرب .. ۳۷۱
فتح دروازہ در حیدر آباد ۴۶۳	مرہستان .. ۵۸۲
فراہ .. ۱۲۵ - ۴۲۵	عظیم آباد پنہ ۳۶۵ - ۳۲۲
فرخ آباد .. ۳۶۶ - ۴۹۶	عمان پور .. ۱۹۲
فرنک .. ۲۰۷	عذیر کوٹ .. ۱۸۶ - ۷۵۱
فیروز پور میوات .. ۸۲۹	

قصة جرهني .. ۶۴	حرف قاف *
قصة جههر (يا) جههر ۵۵۲	قايق ۴۳۲
قصة چشت .. ۶۰۲	قرايت (يا) قرايت ۱۸۱
قصة چمياري .. ۶۱۳	قرشي .. ۷۶۷ - ۴۴۰
قصة خليل ساگر ۷۸۶	قزوين .. ۷۳۳ - ۷۳۵
قصة خواف .. ۲۴۵	قصة آثاره .. ۶۳۱
قصة دكار جالذهر ۶۴۵	قصة آشتي .. ۷۰۰
قصة دهاراسين .. ۷۶۳	قصة اياچپور .. ۲۷۱
قصة روهنگهيره (يا) روهنگيره	قصة بارهه .. ۵۵۴
.. .. ۶۵۹	قصة بالسانه (يا) بايسانه
قصة ربواري .. ۴۶۸ ۶۷۸
قصة سرونج (يا) سرونج ۷۷۲	قصة بدري .. ۲۸۸
قصة سعيد آباد .. ۵۴۱	قصة بريلي .. ۶۲۸
قصة سنديله .. ۷۷	قصة بدر .. ۷۲۷
قصة سهرند .. ۴۷۰	قصة پاتور .. ۷۳۹
قصة سيواس .. ۵۵۲	قصة پتهري .. ۵۸۲
قصة قصور ۶۰۰ - ۶۰۲ -	قصة برمني (يا) برمني ۳۵۶
.. ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۸	قصة تلنڊه (يا) تلنڊه ۶۴۹
قصة كره .. ۶۲۵	قصة جرن ۳ ۱۳
قصة كلانور .. ۳۷۵	

۵۴۷	قصیدہ کبرک پور	۴۴۵
۴۴۴	..	قلعہ آلہ آباد	قصیدہ گدھی	۴۴۱ - ۹۹
- ۵۸۵ - ۵۷۹	..	قلعہ اردگیر	قصیدہ لکھنور	۳۷۲
۷۵۴	قصیدہ مٹھرا	۲۹۷
- ۱۶۱	..	قلعہ ارسہ (یا) ارسا	قصیدہ نکودر درآبہ پنجاب	۸۱۱
۷۵۴
۲۰۹	...	قلعہ اہونٹ	قطب آباد کلکہ (یا) کلکہ	۲۸۸
۷۹	...	قلعہ بازندھو
۵۶۳	...	قلعہ برہلی	قطب پورہ اورنگ آباد	۲
۴۳۱	..	قلعہ بست	قلعہ آسیر	- ۴۸۵ - ۱۲۵ - ۸۹
۱۷۳	..	قلعہ بہکر	..	۷۰۴ - ۶۸۷
۵۴۹	...	قلعہ بیانہ	قلعہ آگرہ	- ۴۴۱ - ۱۵۲
- ۲۶۹ - ۲۰۱	..	قلعہ بیدر	..	۷۲۱ - ۴۹۳
۷۹۹ - ۷۸۳	قلعہ اتک	۴۶۷ - ۱۵۳
۶۴۰	...	قلعہ پنڈہ	قلعہ احمدنگر	- ۱۸۷ - ۱۲۱
۷۹۵	...	قلعہ پرنالہ	..	۷۲۱ - ۷۰۴ - ۷۰۱
۵۲۷ - ۳۰۲ - ۱۷۸	..	قلعہ پربندہ	قلعہ اختیارالدین	۵۰۸
۲۹۸	...	قلعہ پونار	قلعہ ارک خجستہ بڈیان	- ۱۴۹
۲۵۴	..	قلعہ تاریکندہ	..	۳۴۳ - ۳۴۲ - ۲۸۹
۷۴۷	...	قلعہ تربیگ	قلعہ اکبر آباد	- ۴۲۸ - ۳۳۱

۵۲۷ - ۷۳۳ - ۷۴۶ - ۷۵۱	قلعہ ترچناپالی ... ۸۳۳
۷۵۴	قلعہ ترنگاموازی ... ۷۴۷
۱۹۸ - ۱۷۸ قلعہ دھادور	قلعہ تلنگی ... ۱۶۱
۵۰۲ - ۲۹۳ قلعہ راجگڑھ	قلعہ تھون ... ۴۴۵
قلعہ (ام سنج (یا) (ام سیج	قلعہ تانڈہ .. ۱۰۸
۱۸۷	قلعہ جنیر ۱۶۳ - ۲۲۱ -
۷۹۳ .. قلعہ راہیری	... ۷۴۳ - ۷۴۷ - ۷۵۶
۷۸۴ .. قلعہ رایسین	قلعہ جودھپور ... ۶۴۶
۵ قلعہ رنڈھپور (یا) رنڈھپور	قلعہ جودھن ... ۷۴۷
۲۰۹ قلعہ رولہ (یا) ارلہ	قلعہ جوالہ (یا) چولہ ۲۰۹
۷۱۳ - ۳۶۵ قلعہ روتاس	قلعہ چارچو ... ۴۳۸
۸۰۵ ۸۰۴ قلعہ سالہیر	قلعہ چاکنہ (یا) چاکنہ ۱۹۷
۴۹۹ .. قلعہ ستارہ	قلعہ چاندور ۲۰۸ - ۶۹۸
قربہ سکرادل موسوم بفتحپور	قلعہ چنڈہ ۳۶۵ - ۳۸۶ -
۶۲۸ ۵۰۸
۵۰۹ .. قلعہ سوانہ	قلعہ چغار ... ۷۸
۶۷۶ .. قلعہ سورت	قلعہ چتور ۸۳ - ۱۹۹
قلعہ سیہوان (یا) سوان	قلعہ خنچی ... ۲۹۱
۶۹۷ - ۶۳۶	قلعہ دولت آباد ۲۶ ۳۷ -
۶۲۷ .. قلعہ شیرگڑھ	۴۰ - ۴۱ - ۱۴۳ - ۴۳۰ -

قلعہ غور .. ۱۶۲	قلعہ گدھہ پتلی (یا) پتھلی
قلعہ غوری .. ۷۷۶ ۴۵۲
قلعہ فیروز آباد .. ۶۲۵	قلعہ گلکنڈہ ۳۲ - ۳۰ -
قلعہ تڈھار ۵۱۲ - ۶۱۳ ۸۰۷ - ۳۱۲
۵۲۸ - ۶۱۳ - ۷۰۵ - ۷۱۹	قلعہ گوالیار ۷۵۹ - ۶۲۱ -
.. .. ۷۷۲ ۶۹۳ - ۶۸۸
قلعہ کاکردن (یا) کاکردن - ۷۰	قلعہ لاهور .. ۴۹۴
.. .. ۵۵۱	قلعہ للنگ .. ۶۷۰
قلعہ کالہ .. ۷۴۳ - ۶۷۰	قلعہ مانکپور .. ۸۱
قلعہ کانگرہ .. ۱۳۰	قلعہ مانکوت ۵۵۱ - ۶۱۵
قلعہ کتک .. ۶۴۳	قلعہ ماحور .. ۱۴۲
قلعہ کتک بذارس موسوم باتک	قلعہ ماحولی .. ۷۴۶
بذارس .. ۶۶۵	قلعہ موہ ۱۶۹ - ۲۲۱ - ۴۸۲ -
قلعہ کڈانہ (یا) کھڈانہ ۳۱۹ ۷۶۴
قلعہ کڈانہ موسوم بہ بخشڈہ	قلعہ موہنپور ۴۰۳ - ۴۱۴ -
بخش .. ۵۰۲	قلعہ میڑتھہ ۸۳ - ۵۱۰ -
قلعہ کوتلہ .. ۶۴۷	قلعہ ناسک .. ۴۰۰ -
قلعہ کھمرون .. ۷۷۶	قلعہ نانڈگدھہ .. ۴۵۶
قلعہ کھیلڈہ (یا) کھیلڈا ۳۴۷ -	قلعہ نگر کوت .. ۶۴۷
.. ۴۵۶ - ۵۰۲ - ۷۹۵	قلعہ نلدرک ۱۹۳ - ۸۰۲ -

۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۲۲ - ۴۳۶	قلعه نذبال عرف غازی پور
۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۴۰ - ۷۵۰	۳۱۲
۷۷۳ - ۷۷۸ - ۷۸۲ - ۸۰۰	قلعه نور پور ۷۶۴ ..
۸۲۳ - ۸۲۶ - ۸۲۷	قلعه راکنگیره ۳۱۲ ۳۴۸
۳۶۷ - ۳۷۲ - ۳۹۵ قنوج	قلعه هوسل ۷۴۷ ..
۴۱۲ - ۴۱۸ - ۴۲۳ - ۵۵۷	قلعه هریس ۷۴۷ ..
۴۲۷ - ۷۰۳	قم ۷۳۳ ..
۴۳۲ قهستان	قمر اکر عرف کرنول ۲۵۵
	قندز یا قندز ۳۷۲ - ۷۶۷
	۷۷۰
	قندهار ۶۴ - ۹۵ - ۱۲۹
۱۴ - ۴۴ - ۹۵ - ۱۱۰	۱۴۰ - ۱۴۶ - ۱۹۹ - ۱۸۹
۱۳۴ - ۱۳۶ - ۱۷۰ - ۱۷۱	۱۹۱ - ۱۹۴ - ۱۹۹ - ۲۰۰
۱۹۰ - ۱۹۱ - ۲۱۱ - ۲۱۲	۲۱۱ - ۲۶۱ - ۲۶۸ - ۲۷۳
۲۲۱ - ۲۲۷ - ۲۳۳ - ۲۴۷	۲۸۰ - ۳۶۶ - ۳۷۴ - ۳۸۱
۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۵۹ - ۲۶۱	۳۸۵ - ۳۹۵ - ۴۰۱ - ۴۱۰
۲۷۲ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۸۳	۴۲۳ - ۴۳۱ - ۴۴۵ - ۴۴۶
۲۸۴ - ۲۸۶ - ۲۹۰ - ۲۹۷	۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۶ - ۴۴۴
۳۰۰ - ۳۷۴ - ۳۸۳ - ۳۹۵	۴۶۷ - ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۴۸۳
۴۰۴ - ۴۲۰ - ۴۲۲ - ۴۲۳	۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۸۸ - ۵۹۱

* حرف کاف تازی *

کابل (شف - موبه کابل)

۲۶۸	..	کانگره	۴۳۱ - ۴۳۴ - ۴۴۳ - ۴۴۴
۲۵۰	..	کانوادهن	۴۴۵ - ۴۷۱ - ۴۷۶ - ۴۷۷
۴۷۴	..	کتراپو	۴۸۳ - ۴۹۷ - ۵۱۵ - ۵۲۳
۲۴۷	..	کتل انبه كهات	۵۳۰ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۹
۲۵۱	..	کتل چلك	۵۶۲ - ۵۶۷ - ۵۸۹ - ۶۱۷
۷۷۰ - ۴۲۰	..	کتل طول	۶۱۸ - ۶۲۲ - ۶۳۶ - ۶۳۷
۸۰۴	..	کتل فرداپور	۶۳۸ - ۶۴۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷
۷۷۶	..	کتل گذنگ	۶۶۶ - ۶۷۱ - ۶۷۲ - ۷۰۹
۷۹	..	کتنگه	۷۳۶ - ۷۳۸ - ۷۴۰ - ۷۴۱
۱۹۴ - ۱۳۷	..	کتك	۷۴۹ - ۷۷۱ - ۷۷۶ - ۷۷۸
۶۸۳ - ۶۸۲	..	كهجه	۸۲۸
۰ ۳۱۲ - ۲۱	..	كويه (يا) كويه	۲۲۶ - ۱۰۷
۰ ۶۱۲ - ۳۶۴ - ۳۱۳	۶۱۳
۳۷۱	..	كون سنان	۶۵۱
۷۵۵	..	كونر ماندگانون برار	۱۰۷ - ۴۱۸ - ۴۲۳
۶۷۹	..	كورمان	۵۲۶ - ۷۰۳ - ۷۲۸
۵۳۸ - ۲۷۲	..	كوناتك	۱۹۷ - ۴۵۷ - ۷۲۹
۸۱۴ - ۳۵۳	..	كوناتك بيدجاپور	۴۱۴
۰ ۲۹۱	..	كوناتك حيدر آباد	۵۴۰
۸۳۳ - ۳۶۴	۲۷۹
			كانت كوله

۸۰۶ کشا	۸۶۲ کرنال (یا) کرمال
کشش گدھے مضاف صوبہ	۳۷۱ کرنج کانوں ..
۳۱۲ اجمیر	۲۱ - ۳۰۲ - ۳۵۴ - کرنول
۸۲۸ - ۸۴۷ کلات	۳۶۴
۵۹۹ - ۳۳۵ کلال بنار دروازہ	۶۰۵ (یا) کردهه (یا) کردغیہ
۷۳۵ - ۳۵۰ کلانور	۱۹۴
۲۵۷ کلیپاک	کرہلمیر (یا) کوٹہلمیر (یا)
۲۸۹ کلکلا	۲۵۹ کوٹہلمیر
۱۷۰ کلہار	۸۲ - ۴۴۵ کوڑہ ..
کادیان مضاف صوبہ بیدر ۱۹۲ -	۸۲ - ۶۲۷ - ۶۳۱ کوڑہ مانیکپور
۷۸۳	۱۴ - ۱۰۲ - ۱۰۹ - کشمیر
۶۱۲ کلیکوت	۱۱۰ - ۱۲۶ - ۱۳۰ - ۱۴۸
۵۵۴ - کامیون (یا) کماوٹ	۱۵۴ - ۱۵۸ - ۱۷۵ - ۱۷۹
۷۷۹	۱۸۰ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۳۷
۲۴۱ کنڈایت (قصبہ)	۲۴۷ - ۲۴۸ - ۲۵۴ - ۲۷۳
۶۱۲ کنجی کوٹ	۲۹۲ - ۲۹۷ - ۲۹۸ - ۴۹۹
۴۰۲ کوٹہلمیر (یا) کوٹہلمیر	۳۳۴ - ۴۰۷ - ۴۸۹ - ۵۱۵
۷۵۴ کوٹ گیر	۵۲۷ - ۵۳۳ - ۵۴۵ - ۵۷۵
۲۶۱ کوٹلہ میرک جیو	۵۷۸ - ۵۹۴ - ۶۵۴ - ۶۷۰
۴۷۴ کوچ	۴۷۱ - ۷۳۵ - ۷۳۹ - ۷۵۶

کوهستان بگلانه .. ۸۰۵	کوچ هاجو (یا) کوچ هاجو
کوهستان جمو .. ۲۷۸ ۱۸۳ - ۱۶۴
کوهستان سواد و بکوز ۱۰۶	کور بال (یا) کور بال (یا)
کوه سوالک (یا) کوهستان	کور بال .. ۶۱۲
سوالک ۴۸ - ۷۴	کوکاک (برگنه) ۱۲۴
۳۷۹ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۶۱۴	کورکن ۱۹۷ - ۳۲۹ - ۵۳۵
.. .. ۶۱۵ ۷۴۶
کوه کوه مار (یا) کوه بار ۲۷۸	کوکذار ۴۳۵
کوه کامیون .. ۳۶۷	کوکنده ۶۵۲
کوه مداریه .. ۳۶۷	کول ۳۶۶
کوه مهادیو .. ۴۹۸	کولاپور ۷۹۵
کھائی گلک .. ۶۸۱	کولار ۷۴۶
کھتانون .. ۴۵۶	کول جلالی ۱۳۹
کھچوه (یا) کھچوه ۵۹۴	کوه برنی ۵۴۳
.. .. ۸۰۰	کوه بندر ۶۶۹
کهرکپور (یا) کهرکپور ۵۱۳	کوه تن ۴۳۷
کهرکون صوبه خاندیسن ۸۳۴	کوهستان (یا کوه) سری نگر
کهرکی ۷۲۱ - ۷۴۳ - ۷۴۴ ۷۷۸ - ۴۴۶ - ۲۴۸
کهرن (یا) کهرن ۱۸۹ - ۸۶۸	کوه سلطان پور ۸۰۵
کھنایم .. ۴۷۷ - ۶۷۷	کوه سلیمان ۱۰۲

۶۹۶ - ۶۹۸ - ۷۱۰ - ۷۱۳	۱۶۲	کهیرله مضاف برار
۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳	۴۱۰	کهیره یازده ..
۷۳۳ - ۷۳۸ - ۸۰۰ - ۸۰۱	۷۷۹ - ۷۷۸	کهیلاکهر ..
۸۲۰	۳۱۴	کهیلنا ..
گده ۷۹ - ۸۰ - ۸۱ - ۳۸۸	۷۵۵	کیلچر (یا) کیلاچهر
۴۱۹ - ۵۵۲ - ۷۸۱		
گده کتنکه .. ۳۹۴		
گده مکذیر (یا) مکذیر		
۵۵۴	۹۱ - ۹۲ - ۹۴ - ۹۷	
گدهی .. ۶۵۰	۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۲ - ۱۰۶	
گدهی بنکاله .. ۶۹۷	۱۱۰ - ۱۲۵ - ۱۳۰ - ۱۳۶	
گدهی دهنذیری ۶۰۷	۱۴۷ - ۱۷۵ - ۱۷۸ - ۲۱۱	
گدهی سرم .. ۵۳۷	۲۹۵ - ۳۴۰ - ۳۷۲ - ۳۷۳	
گدهی سن سینی ۵۴۲	۳۷۸ - ۳۹۰ - ۳۹۱ - ۴۰۳	
گدهی هرسل .. ۲۶۳	۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۴۴	
گذر اکبریز .. ۷۶۰	۴۶۶ - ۴۸۵ - ۴۹۵ - ۵۱۰	
گذر چوسا .. ۵۲۵	۵۲۴ - ۵۲۸ - ۵۵۶ - ۵۵۷	
گذر کلیف .. ۱۷۱	۶۱۹ - ۶۴۹ - ۶۶۱ - ۶۶۲	
گرچستان .. ۶۷۹	۶۶۳ - ۶۷۷ - ۶۷۹ - ۶۸۲	
گلبرگه ۱۹۳ - ۲۰۵ - ۲۰۶	۶۸۷ - ۶۸۹ - ۶۹۴ - ۶۹۵	

* حرف کاف فارسی *

کجرات (شف . صوبه کجرات)

۷۲۷ .. گهات راجپوت	۳۰۴
۶۱۲ .. گهات کرناٹک	۸۰۵ - ۳۶۱ - ۱۸۷ کلشن آباد
- ۳۶۳ - ۳۹۱ گهات گهات	- ۵۳۷ - ۵۳۶ - ۳۰۵ گلکنڈہ
۶۴۴ - ۳۹۶	- ۷۷۴ - ۷۵۴ - ۵۸۵ - ۵۸۴
• حرف لام •	
۳۳۰ .. لات فیروز شاہ	۷۹۴
۷۲۶ - ۴۱۹ .. لانجی	۵۵۵ گندمک (گندمک)
۸۲۸ لانکانہ (یا) لارُ کانہ	- ۱۷۵ گنگ (یا - آب گنگ)
- ۷۰ - ۶۸ - ۱۸ - ۱۴ لاهور	- ۵۰۸ - ۲۷۵ - ۲۱۸ - ۱۷۷
- ۱۴۲ - ۱۳۴ - ۱۱۰ - ۸۵	- ۵۴۷ - ۴۲۸ - ۴۲۷ - ۴۲۵
- ۱۵۵ - ۱۵۰ - ۱۴۹ - ۱۴۸	- ۷۷۸ - ۷۴۷ - ۶۹۰ - ۶۴۲
- ۲۳۳ - ۱۷۵ - ۱۵۸ - ۱۵۶	گنگداس پور (یا) گنگ راس
- ۲۵۱ - ۲۵۰ - ۲۴۸ - ۲۳۷	۶۴۱ پور ..
- ۲۹۲ - ۲۸۶ - ۲۸۰ - ۲۶۵	- ۱۳۴ گوالیار (یا) گوالیر
- ۳۴۲ - ۳۰۰ - ۲۹۹ - ۲۹۸	- ۳۰۹ - ۲۹۳ - ۲۵۲ - ۲۳۰
- ۳۶۶ - ۳۶۰ - ۳۵۹ - ۳۵۰	- ۴۱۰ - ۵۳۸ - ۴۷۲ - ۳۱۴
- ۴۳۰ - ۴۲۹ - ۴۰۳ - ۳۶۷	- ۷۶۵ - ۷۶۳ - ۷۵۷ - ۶۴۶
- ۴۸۵ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۳۵	۷۸۴
- ۵۶۷ - ۵۶۲ - ۵۵۱ - ۵۴۹	- ۲۱۱ - ۱۱۶ - ۸۶ کورکھ پور
	۲۵۰ - ۲۴۸
	۷۵۵ - ۷۴۶ - ۶۹ گوندوانہ

* حرف میم *			۵۶۸ - ۵۷۳ - ۵۷۸ - ۵۸۸ -
			۶۰۱ - ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۱۱ -
ماچنه (یا) ماچنه (حصار)			۶۲۷ - ۶۶۲ - ۶۶۶ - ۷۰۸ -
۲۰۹			۷۰۹ - ۷۱۳ - ۷۲۲ - ۷۴۲ -
ماچهدرازه ۷۴ - ۳۷۳ - ۳۸۰			۷۵۶ - ۷۶۳ - ۷۶۴ - ۷۶۵ -
مازرجاق .. ۴۲۴			۷۷۷ - ۷۸۱ - ۷۹۹ - ۸۰۰ -
مازندران .. ۷۳۴			۸۱۰ - ۸۳۰
مالدیو .. ۳۷۳			لحسا ۲۴۲
مالوه (شف - صوبه مالوه)			لکهنو ۷۶ - ۸۶ - ۱۹۵ -
۱۶ - ۴۹ - ۷۰ - ۷۴ - ۹۲ -			۲۰۰ - ۲۰۳ - ۲۱۰ - ۲۴۸ -
۹۶ - ۱۳۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ -			۳۴۶ - ۴۲۴ - ۴۳۲ - ..
۱۵۲ - ۱۶۶ - ۲۰۱ - ۲۰۲ -			لکهنوتی (سرکار) .. ۳۹۲
۲۰۵ - ۲۰۸ - ۲۱۵ - ۲۲۳ -			لکھی جنگل ۱۴۱ - ۵۲۸ -
۲۳۶ - ۲۴۵ - ۲۵۲ - ۲۷۰ -			۶۰۳ - ۷۷۴ -
۲۹۳ - ۳۲۶ - ۳۳۰ - ۳۳۹ -			لکھی دروازه .. ۶۹۷
۳۴۸ - ۳۵۹ - ۳۶۳ - ۳۷۲ -			لنگرکوت .. ۲۷۸
۳۸۵ - ۳۸۸ - ۳۸۹ - ۳۹۰ -			لونه کاتی .. ۹۸
۳۹۵ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۵۱۵ -			لودھیانه (یا) لودھانہ ۴۳۷
۵۲۴ - ۵۳۰ - ۵۳۱ - ۵۳۳ -			وہ گڈہ .. ۵۴۳
۵۵۱ - ۶۰۹ - ۶۶۲ - ۶۶۹ -			

۵۹۸ - ۵۹۴ - ۵۷۵ - ۵۷۱	۷۰۳ - ۶۹۶ - ۶۹۵ - ۶۸۲
مجبای گانوں (یا) چھای	۷۴۵ - ۷۴۲ - ۷۲۸ - ۷۲۳
گانوں (یا) منجھای گانوں	۷۵۶ - ۷۵۴ - ۷۵۳ - ۷۵۱
۱۷۵	۷۷۳ - ۷۷۲ - ۷۶۱ - ۷۶۰
مجبای بندر .. ۲۵ - ۳۱	۸۱۶ - ۸۱۴ - ۷۸۹ - ۷۸۳
۷۶۳	۸۲۲
محلہ سنوارہ بلدہ برهان پور	۳۹۷
۴۶۲	۸۴۴
محلہ فاضل پورہ بلدہ اورنگ آباد	۱۴۷ - ۸۹ - ۸۸
۴۶۳	۲۶۳ - ۲۴۷ - ۲۲۴ - ۱۶۴
۵۳۶	۷۲۲ - ۷۰۶ - ۷۰۴ - ۶۸۷
۵۰۲	۸۳۴ - ۷۲۳
۳۱۹	۶۲۸ - ۱۲۴ - ۸۲
۵۹۲	۳۸۵ - ۶۷
۲۴۱	۴۰۵ - ۱۹۰
۲۳۱ - ۲۲۴	۵۸۸ - ۴۴۲ - ۴۳۵ - ۴۳۲
۴۴۶ - ۴۴۸ - ۴۴۰ - ۴۳۶	۷۶۹ - ۷۶۷ - ۶۲۴
۱۳۹	۱۴۴ - ۱۴۲
۴۹۸ - ۲۹۴	۲۳۰ - ۲۱۰ - ۱۵۲
۷۶۷	۵۶۶ - ۵۴۱ - ۵۴۰ - ۲۳۲

ملکبیر (یا) ملکبیر - عرف	۷۴۶ - ۱۵۷ ..	مرچ
مظفرنگر ۱۹۳ - ۱۹۴	۴۳۳ ..	مرد
منجھلی گانوں .. ۷۲۷	۴۵۶ ..	مردان گدھے
منصور گدھے (شف قلعہ منصور	- ۲۰۴۵	مستقر الخلافۃ اکبر آباد
گدھے) .. ۴۱۰	- ۲۲۴۰ - ۲۲۱ - ۲۱۸ - ۲۱۶	
منزل ضحاک .. ۷۷۷	۷۸۷ - ۷۷۹
منزل توروہ .. ۴۳۴	- ۳۸۱ - ۷۳	مشہد مقدس
مندسور مالوہ ۲۰۵ - ۲۲۴	- ۸۲۳ - ۴۸۴ - ۴۷۸ - ۴۰۰	
.. .. ۷۷۴ - ۲۴۶	۸۲۴
مرو .. ۱۶۹ - ۴۲۰	۶۳۹ - ۲۸۶ - ۱۱۴۷	ملکہ معظمہ
مورنگ .. ۲۳۰	(شف - صوبہ ملتان)	ملتان
موضع شاہ پور عملہ پرگنہ تری	- ۱۷۲ - ۱۳۹ - ۱۶ - ۱۴	
گدھے (یا) نری کنندہ سرکار	- ۲۶۱ - ۲۴۸ - ۲۱۶ - ۱۹۵	
بھونگیر (یا) بھونگیر ۲۵۶	- ۴۱۰ - ۴۰۱ - ۳۸۵ - ۲۶۳	
موضع سوروہ .. ۵۴۱	- ۷۱۹ - ۶۹۷ - ۶۴۹ - ۴۲۰	
مہابن .. ۵۴۰	- ۸۱۷ - ۸۰۰ - ۷۸۱ - ۷۲۰	
مہاکوٹ .. ۷۵۲	۸۳۲ - ۸۲۸ - ۸۲۶ - ۷۲۵	
مہکڑ صوبہ لیوار ۱۴۲ - ۵۲۱	۲۴۰ ..	ملکا پور لیوار
.. .. ۷۱۱ - ۵۲۳	۶۱۴	ملک میسوریہ
مہندری (آب) .. ۶۷۶	۴۱۸	ملکوسہ (یا) ملکوتہ

۷۷۷	..	میدوات
۴۳۵	..	میانکال
۷۱۵	..	میر پور (یا) راور پور (یا)
۴۱۴	..	رامیر پور سرکار خیر آباد
۴۶۳	..	ارده
۳۲۶ - ۳۲۵ - ۳۲۴	..	میرتھ
۶۲۳ - ۵۱۰
۲۳	..	میسور
۴۹۹	..	میسوری
۴۶۸ - ۴۲۵ - ۳۷۷	..	میدوات
۷۴۰ - ۷۱۶ - ۶۹۳
۵۱۵	..	میوار
* حرف نون *		
۷۸۶ - ۶۷۴ - ۴۶۸	..	نار نول
۴۷۰ - ۴۱۴ - ۱۸۷	..	ناسک
۷۳۸
۷۵۵ - ۳۷۰	..	ناگپور
۵۱۶ - ۴۷۲ - ۳۷۸	..	ناگور
۶۴۶ - ۵۵۰
۱۱۶ - ۳۵۳ - ۳۵۴	..	ناندیو
۳۱۵ - ۳۵۶
۷۱۵	..	نخاس آگرہ
۴۱۴	..	نذر بار (یا - نذر بار)
۶۸۲
۴۴۶	..	نڈینہ
۲۷۰ - ۲۶۹ - ۲۵۲	..	نربندہ
۷۰۶ - ۳۹۹
۳۵۵ - ۲۲	..	نرمل
..	..	نصیر آباد دھاردر (یا) دھاردر
۵۳۱ - ۱۹۳
۱۶۰	..	نگر چند (ہرگنہ)
۱۷۹	..	نوا نگر
۱۶۹	..	نور پور
..	..	نور محل متعلق صوبہ پنجاب
۲۰۵
۲۱۹ - ۱۵۴	..	نوشہرہ
۳۸۰ - ۲۳۶	..	نہروالہ
۲۴۸	..	نیلاب
۶۹۹	..	نیلنکھ (یا) ٹیلنکھ

• حرف ها •

هاندیه	۷۴۴	..
هنگانته متهمگانه	۶۸	
هنگانه	۴۱۵	..
هرات	۷۷ - ۲۵۸ - ۳۰۳	
	۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۷۱ - ۴۷۹	
	۴۸۱ - ۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۰۸	
..	۹۶۸ - ۹۷۹ - ۱۳۳	
هرودار	۲۴۸ - ۳۷۳ - ۴۴۶	
..	۷۷۹	..
همدان	۳۷۱	..
هندوستان (یا - هند)	۱۴ -	
	۱۵ - ۱۸ - ۶۵ - ۷۸ - ۹۱	
	۱۰۴ - ۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۳۳	
	۱۴۴ - ۱۴۹ - ۱۶۷ - ۱۶۸	
	۱۷۰ - ۱۷۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶	
	۲۰۷ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۳۶	
	۲۴۲ - ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۵	
	۲۵۳ - ۲۵۹ - ۲۶۹ - ۲۸۶	

• حرف وار •

داکنکیره	۲۹۵ - ۳۰۲ - ۳۰۶	
..	۵۰۲ - ۴۲۴	..
درنگل	۲۵۶	..
دکلور (پرگنه) سرکار ناندیر		
..	۵۸۳	..
ولایت	۲۲۵	..
ولایت اوزار	۶۵۹	..
ولایت بلکاله	۲۳۲	..
ولایت بهائی	۶۵۲	..
ولایت بهار	۶۴۶	..
ولایت بکهای	۵۶۶ - ۵۶۵	
ولایت نجه	۷۸	..
ولایت شرقیه	۶۵۶	..
ولایت عادلشاهی	۷۸۳	
ولایت کچه	۸۰۰	..
ولایت کوچ	۶۵۲	..
ولایت کمرد	۷۷۶	..

۶۶۹ - ۶۹۳ - ۷۲۴ - ۷۳۰

۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۵۹

۷۷۱ - ۷۷۳ - ۷۹۲ - ۸۱۸

۸۱۹ - ۸۲۲ - ۸۴۴ - ۸۲۸

۸۲۹ - ۸۳۲ - ۸۳۴ ...

ہندو بیانہ ۳۲۲ - ۴۹۳

ہندیہ (پروگنہ) .. ۵۴۳

ہوشنگ آباد .. ۵۳۱

• حرف یا •

۱۲۸ .. وزن

۳۶۵ .. یلقرب صوبہ بیدر

۲۹۵ - ۳۲۹ - ۳۳۴ - ۳۴۴

۳۴۷ - ۳۴۸ - ۳۵۷ - ۳۵۸

۳۸۵ - ۴۰۰ - ۴۰۸ - ۴۰۹

۴۲۲ - ۴۳۳ - ۴۴۴ - ۴۵۹

۴۶۱ - ۴۹۵ - ۴۹۷ - ۴۷۷

۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۶ - ۴۸۷

۴۸۹ - ۴۹۲ - ۴۹۵ - ۵۰۳

۵۱۳ - ۵۴۹ - ۵۴۷ - ۵۶۸

۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۸ - ۶۰۵

۶۱۰ - ۶۱۴ - ۶۱۷ - ۶۱۹

۶۲۳ - ۶۳۱ - ۶۴۶ - ۶۳۸

۶۳۹ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۵۴

۶۵۶ - ۶۶۰ - ۶۶۳ - ۶۷۴

تمام شد

